

تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

خوا په رستی نه ک شه خس په رستی

وریا کردنه وهی موسلمانان
نه بیروباوهی کافر و موشریکان

نورسینی

ما مؤسسه عبد الخلیف احمد مصطفی

لیمام و خه تییس مزگه ولسی که ووهی چوار قورنه

مؤسسه اقرا الثقافی

www.iqra.ablamontada.com

دار الحیاء والنورین والنور

سهرت - لبنان

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النِّقَافِي)

پراي «انلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا النقای)

بۆ داڕێژانی جۆری کتێب: «سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النِّقَافِي)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتيب (كوردی , عربي , فارسي)

ناوی کتیب : خوا په رستی نهك شه خس په رستی ...

ناوی نووسه: ماموستا عبد اللطيف أحمد مصطفى .

ژماره ی سپاردن : ژماره (۱۸۲) ی سالی (۲۰۰۲) پښ دراره له لایه ن وه زاره تی
پوښنډی حوکومه تی ه ریمی کوردستانه وه .

زنجیره : زنجیره ی (۱) په کم له زنجیره ی پښماییه کانی پښگای راست .

بنکه ی بلاوکردنه وه : کتیبخانه ی سونه / سلیمانی / کوردستانی عیراق .
سالی چاپ : (۱۴۲۷ هـ / ۲۰۰۷) .

نوره ی چاپ : چاپی دووهم .

DAR EHIA AL-TOURATH AL-ARABI

Publishing & Distributing

دار احیاء التراث العربی

للطباعة والنشر والتوزيع

بیروت - لبنان - شارع دکاش - هاتف ۵۴۰۰۰۰ - ۵۴۴۴۴۰ - ۴۵۵۵۵۹ - فاکس ۸۵۰۷۱۷ - ص.ب. ۷۹۵۷/۱۱

Beyrouth - Liban - Rue Dakkache - Tel: 540000 - 544440 - 455559 - Fax: 850717 - p.o.box 7957/11

پیشنه‌کی

إن الحمد لله ، نحمده ، ونستعينه ، ونستغفره ، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ، ومن سيئات أعمالنا ، من يهده الله فلا مضل له ، ومن يضلل فلا هادي له .
وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له .
وأشهد أن محمداً عبده ورسوله .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ (آل عمران: ١٠٢) .
﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ (النساء: ١) .
﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا: يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ (الأحزاب: ٧١/٧٠) .

أما بعد : فإن خير الحديث كتاب الله ، وأحسن الهدي هدي محمد ﷺ ، وشر الأمور محدثاتها ، وكل محدثة بدعة ، وكل بدعة ضلالة ، وكل ضلالة في النار .

موسلمانن به‌پێژ ، خۆینه‌وهری ژبه‌:

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

داواكارم له خواى په‌روه‌ردگارمان هيدايه‌تمان بدات بۆ ڕینگای راستى خوا به‌ ته‌نها په‌رستى ، وه‌ بمانپارێزێت له‌ ڕینگای چه‌وتى شه‌خس په‌رستى ، وه‌ حه‌قمان به‌ حه‌ق نیشان بدات و پابه‌نديشمان بکات پێى ، وه‌ ناحه‌قیشمان به‌ ناحه‌ق نیشان بدات و دووريشمان بگه‌ڕێت لێى .
بینگومان خواى گه‌وره‌ به‌نده‌کانى خۆى به‌ پاکى دروست کردوه‌ ، واته‌ نه‌گه‌ر شه‌یتانه‌کانى جنۆکه‌و مرۆڤ لێى گه‌ڕێن ، نه‌وه‌ به‌ پاکى ده‌مینیتته‌وه‌ له‌ سه‌ر ڕینگای راستى خوا په‌رستى . وه‌ بۆ نه‌وه‌ى به‌نده‌کانى خوا به‌رده‌وام بمیننه‌وه‌ له‌ سه‌ر راسته‌ ڕى ، خواى گه‌وره‌

روحیکی زۆر گه وری پێ کردون به دابه زاندنی په پاره کانی و ناردنی پیغه مبه رانی (علیم
صله و سلام) بۆ نه وری شوبه و داره کانی شه ی تانه کان هه لوه شیننه و هه بنده کانی خوا پییان
نه خه له تین و گومرا نه بن.

به لام له فته ریه کانی نه مانی پیغه مبه ران و که مبونوی زانا میرات گره کانیان به راستی
- نه وانه ی که به راستی شوین که و ته ی قورئان و سوننه تن - له و کات و شوینانه دا
شه ی تانه کان بازارپیان گهرم ده بیته و شوبه کانی شیان په و اجیان ده بیته و ته رازوه کانی
پیتچه وانه ده بنه و به شیوه یه کی و ده ها که :

حق به ناحق ده بیتریت و ناحه قیش به حق، وه شه ی تانه کان شیرک ده پازینه و هه به
ته و حید نیشانی ده دن، وه ته و حیدو خوا به ته نها په رستیش له پیش چاوی خه لکی
ده بیترین و به خراپ نیشانیانی ده دن، وه سوننه ت لایان ده بیته به بیدعه و بیدعه ش به
سوننه ت و دین ده زانن، وه هه رامیان لا حه لال ده بیته و حه لالیش قه دری نامیتیت. خوا
په رست و پیاو چاکان به خراپ له قه لهم ده درین و نه فام و خراپکارانیش به چاک!، وه
راستگوریان به درۆزن و درۆزن و قۆلبانیش به راست داده نرین، پۆژگار ده بیته پۆژی
فالچی و ساحیرو شه خس په رستان، وه دوژمنایه تی ده کرین ته نها خوا په رستان!.

وه راستیتس نه م با سانه ش له م قه رمو و ده پیرۆزانه دا ده رده که ویت:

▪ نه نه سی کوپی مالک قه رمو یه تی پیغه مبه ر ﷺ قه رموی:

((إِنْ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَرْفَعَ الْعِلْمَ وَيُظْهَرَ الْجَاهِلُ))^(۱).

واته: له نیشانه کانی کۆتایی دنیاو هاتنی دوا پۆژ، به رز بونه و هه نه مانی زانستی
شه رعی و ده رکه و تن و بلاو بونه وری نه زانین و نه فامیه.

▪ **عه بدوللای کوپی عه مری کوپی عاص ده لیت: پیغه مبه ر ﷺ قه رموی:**

((إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْتَزِعُ الْعِلْمَ مِنَ النَّاسِ انْتِزَاعًا، وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ فَيَرْفَعُ الْعِلْمَ مَعَهُمْ. وَيَبْقَى فِي
النَّاسِ رُؤُوسًا جُهْلًا لَا يُفْتَوُهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَيُضِلُّونَ وَيُضِلُّونَ))^(۱).

واته: خوی گه وره یه کسه ر پاسته و خو زانستی شه رعی هه لئا گرتته وه، به لکو به هه لگرتنه وه و مراندنی زاناکان زانست نامییت، وه دوی ئه وانیش پیشه وای نه زان و نه فام به قورئان و هه دیس ده میتن، که بئ به لگه فه توا ده دن و، خو شیان و خه لکیش گومرا ده کن.

• وه پیغه مبه ر ﷺ فه رمویه تی:

((سَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ سَنَوَاتٌ خَدَاعَاتٌ: يُصَدِّقُ فِيهَا الْكَاذِبُ، وَ يُكَذِّبُ فِيهَا الصَّادِقُ، وَيُؤْمِنُ فِيهَا الْخَائِنُ، وَيُخَوِّنُ فِيهَا الْأَمِينُ، وَيَنْطِقُ فِيهَا الرُّوَيْضَةُ. قِيلَ وَمَا الرُّوَيْضَةُ؟ قَالَ: الرَّجُلُ التَّافَهُ يَتَكَلَّمُ فِي أَمْرِ الْعَامَةِ))^(۱)

واته: له نزیکبونه وهی کۆتایی دونیادا سالانیکی فیلای به سه ر خه لکیدا دین: که تیایاندا مرۆفی درۆزن به راست داده ریت و راستگۆش به درۆزن. وه هه روه ها خیانه تکار به نه میندار داده ریت و نه مینداریش به خیانه تکارا.

▪ وه پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: ((خوی په روه ردگار فه رمویه تی:

وَأَنِّي خَلَقْتُ عِبَادِي حَنَفَاءَ كُلِّهِمْ، وَإِنَّمَا اتَّهَمَ الشَّيَاطِينُ فَاجْتَالَتْهُمْ عَنْ دِينِهِمْ: وَحَرَّمْتُ عَلَيْهِمْ مَا أَحَلَلْتُ لَهُمْ، وَأَمَرْتُهُمْ أَنْ يُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ أَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا))^(۲).

واته: خوی په روه ردگار فه رمویه تی: من به نده کانی خو م به پاکی دروست کردون له سه ر خوا به تهنه ها په رستی، به لām شه یتانه کان بۆ لایان ده چن و فیلان لی ده کن و ده یان خه له تینن و له رپی راست لایان ده دن، وه نه وهی که من بۆم هه لال کردون لییان هه رام ده کن، وه هه روه ها فه رمانیشیان پی ده کن که هه ول و شه ریکم بۆ دابنیتا.

▪ وه عه بدوللای کوی کوی مه سه ود ﷺ فه رمویه تی:

((كَيْفَ بِكُمْ إِذَا لَبَسْتُمْ فِتْنَةَ يَرْبُو فِيهَا الصَّغِيرُ، وَيَهْرَمُ فِيهَا الْكَبِيرُ، وَتُتَّخَذُ سُنَّةٌ؛ فَإِنْ

غَيَّرَتْ يَوْمًا، قِيلَ هَذَا مِنْكَ ا

(۱) مسلم: ۲۶۷۳ و البخاری: ۱۰۰.

(۲) ((صحيح الجامع الصغير وزيادته)). الترغيب (۱/۴) رقم: ۳۱.

(۳) صحيح مسلم: ۲۸۶۵.

قبل ومتى ذلك؟ قال: إذا قلتُ أناؤكم، وكثرت أمارؤكم، وقلتُ فقهاؤكم، وثققتُ لغير الدين، والتمستُ الدنيا بعمل الآخرة^(١).

واته: حالى ئیوه چۆن ده بێت کاتێک که فیتنه یهک بالی کیشا به سهرتاند او دایبۆشین که نه وهنده ده مینیتته وه له ناوتاندا تا بچوک تیایدا گه وه ده بێت و گه وه رش تیایدا پیر ده بێت، وه به سوننه ت داده نریت و وه که هیسابی بۆ ده کریت!! وه نه گهر پۆژی له پۆژان یه کێک نه و فیتنه و بیدعه و شته داهینراوه بگۆریت، خه لکی ده لێن: نه وه شتیکی خراپی کردو دینه که ی گۆری!!

هاوه لانی عه بدوللاش وتیان نه وه که ی ده بێت؟

وتی: کاتێک که نه میندارانتان که م بوون، وه نه مپرو لیپرسراوانتان زۆر بوون، وه زانایانتانی دینیتان که م بوون، وه خه لکی ده رسی شه رعی خویند به لام نه که له بهر خاتری خوا، وه که سابه ت به دین کراو دینداریتی بۆ دنیا کرا!!

▪ وه سه هلی کو به عه بدوللا فه ره مویه تی:

((عليكم بالآثر والسنة، فأني أخاف أنه سيأتي عن قليل زمان إذا ذكر إنسان النبي ﷺ والافتداء به في جميع أحواله، ذمّوه ونفّروا عنه وتبرّأوا منه وأذلّوه وأهانوه))^(٢).

واته: ده ست بگرن به سوننه ت و شوینه واری پیتغه مبه ره و ﷺ هاوه لانی ﷺ؛ چونکه من ده ترسم پۆژیک بیت که یه کێک باسی نه وه بکات شوین پیتغه مبه ره ﷺ بکه ون له هه مرو حاله ته کانیدا، نه وه خه لکی نه فام، زه می نه و که سه ده که ن و خه لکی لێ ده ره تینن و به پانه تی لێ ده که ن و زه لیلی ده که ن و سوکایه تی پێ ده که ن له ناو کۆمه لدا!!

به لێ ئیستا نه و پۆژگاره مان تووش بووه شوین که وتانی سوننه ت غه رین. به لام له گه ل نه وه شدا خوی په ره ره دگار خستویه تیه سه ر شانی مه رات گرانی پیتغه مبه ره ﷺ نه رکی فه رمان به چاکه و جله و گهی له خراپه و، بانگه وازی کردن بۆ پێگا پاسته که یی و

(١) بروانه: (الأحوبة النافعة عن أسئلة لجنة مسجد الجامعة — الألباني — ص: ٤).

(٢) بروانه: ((فتح المجيد شرح كتاب التوحيد: الباب الأول)).

هه‌لډانی گیتراڼه‌وی خه‌لکی بۆ سه‌ر فیتته‌پاکه‌کیان و ئیسلامه‌ دیرینه‌کیان که پیغه‌مبه‌ران پیتی هاتون، بۆ نه‌وی حق و ناحه‌قیان ئی تیکه‌لار نه‌ییت و گومرا نه‌بن. وه بۆ نه‌وی منیش هه‌لسم به‌ ئه‌رکی سه‌رشانم به‌ گوێره‌ی توانا. وه خزمه‌تی ئه‌ر که‌لی کورده‌ بکه‌م له‌ پیناوی خوا، ئه‌وه به‌ زمانی کوردی پوخته‌یه‌ک ده‌خمه‌ به‌ر ده‌ستی خوینه‌ران که تیایدا چهند بابته‌تیکي گرنه‌گ پرون کراونه‌ته‌وه که نه‌مانه‌ن:

به‌شی یه‌که‌م: خوا په‌رستی، به‌ته‌نهایی و بن شیریکی.

- پیناسه‌ی عیبادته‌.
- روکنه‌کانی عیبادته‌.
- مه‌رجه‌کانی عیبادته‌.
- بۆچی خوا به‌پرستین به‌ته‌نها ؟
- عیبادته‌کان چین و، بۆ کێ ده‌کړین ؟
- گرنه‌گی خوا به‌ ته‌نهایی په‌رستن و دووری له‌ شیرک.
- به‌شی دووه‌م: شه‌خس په‌رستی و شه‌ریک بۆ خوا دانان.
- زیان و مه‌ترسی شه‌ریک بۆ خوا دانان له‌ سه‌ر ئاده‌میزاد.
- شیرک دوو جوړی هه‌یه‌:

۱. شیرکی گه‌وره‌و ئاشکرا (شَرکٌ اکْبَرٌ جَلِيّ) .

۲. شیرکی بچوک و ون (شَرکٌ اَصْغَرٌ خَفِيّ) .

- جیاوازی له‌ نیتوان شیرکی گه‌وره‌و شیرکی بچوک.
- چهند به‌لگه‌یه‌کی قورنانی له‌ سه‌ر به‌ شیرک دانانی هاوارکردنه‌ غه‌یری خوا.
- به‌شی سێهه‌م: شوبه‌ه‌کانی شه‌خس په‌رستان: شوبه‌هی یه‌که‌م تاوه‌کو شوبه‌هی بیسته‌م. وه هه‌لوه‌شینه‌ره‌وی شوبه‌ه‌کانیان یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌ک، وه پوچه‌ل کردنه‌ویان له‌ لایه‌ن خوا به‌ ته‌نها په‌رستان.

▪ پرونکردنه‌وی نه‌وی که چ کاتیک مرؤف به‌ ته‌واوی ده‌یته‌ موسلمانیتکی راست.

- وه پرون كړنه وېي نه وېي كه به چ شتيك مرؤ له دين دهرده چيټ.
- پرون كړنه وېي ماناو جوړه كاني وه سيلو واسيته و شفاعت.
- وېي خوا كئيه ؟ وه سيفه ته كاني چين ؟.
- جياوازي له نيوان ﴿ اولياء الرحمن و اولياء الشيطان ﴾.
- جياوازي له نيوان پزليټناني خوايي و گومړا كړدني شيتاني.
- ديارده سهيره ناعاده تيه كاني دؤستاني شيتان چند جوړن و چؤن دهيكه ؟.
- كئ دينيكي تازي داهيټناو وازي هيټناو له ديني ديريني نيسلام كه پيشينه چاكه كاغاني له سر بوو، وه كيش له سر دينه پاكه كه ماو.
- وه چندنان باسي ترش كه له ميانه ي بابه ته كاندا پوون كراونه ته وه به به لگه ي قورټان و سوننه ت، به گويزه ي لينكدانه وېي زانا ميرات گره كان.
- وه نه و بابه تانه ي كه ليټره دا پرون كراونه ته وه پټويسته هـ موو موسلمانتيكي باالغي عاقل (المكلف) تينيان بگات ، بؤنه وېي بؤ خؤي خوا په رست بيت نه ك شه خس په رست. وه نه شخه له تيت به شوبه ي شه خس په رستان.

وه زؤر زه روريشه موسلمان بزانيټ جياوازي چييه له نيوان :

حق و ناحق،

وه خوا په رستي و شه خس په رستي،

وه دؤستاني خوا و دؤستاني شيتان،

وه له نيوان بانگه واز كاراني ته وحيدو سوننه ت و بانگه واز كاراني شريك وبيدعت !.

جا داواكارم له خواي په روه رديكار به ركه ت برپؤن به سر نه م كتابه دا، وه سوود بگه يه نيټ به نوسه و خوينه و پيټاگه يه نه رسي. وه رحه ته ي خوا له و موسلماننه ي كه زياتر نه م كتابه و بابه ته كاني پنه و دهكات و پاي ده كه يه نيټ. خوايه كيان پاداشتي خيرم بده يته وه له سهر ي و ليټم قه بوول بكه يټ و له هـ له م بپوريت و بيكه يټ به به لگه و

والحمد لله رب العالمين

تويشووي دونياو دوا پؤم.

به شش به کرم

خواب پرستی

به نه نهایی و بی نه ایگی

پیشته کی

گړنگترین و له پښتین زانست نهوهیه ئاده میزاد بزانت بوچی دروست کراوه

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على رسول الله وآله. وبعد:

برایان و خوشکاني موسلمان: ((السلام عليكم ورحمة الله وبركاته)).

نیمه دهزانين که تنهها يهک پهروردهگار نیمه دروست کردوه، تنهها نهویش پزق و پژریان ددهات و، قازانچ و زهرهرو، خوښی و ناخوښی خه لکی بدهسته، پهروردهگاری هدمو بوونه و ره (رب العالمين) ه.

بهلام پښوېسته پيش هدمو شتيك بشزانين که نهو مه بهسته چوپیه که پهروردهگارمان نیمه یو بهدی هینانی دروست کردوه. وه کتاب و بهرنامه ناسمانیه کانی له پیناردا دابه زاندهوه، پیغه مبه رانی پی ناردوه، وه هدره ها ژيان و مردن و، به هشت و دززه خیشی بو نهو پیناره داناهو؟!

چونکه هدر که سی نه زانیت بوچی دروست کراوه و ژيانی پی به خشراره و پیغه مبه رانی بو نیردراره، وه هدهد و حیکه تهی نهو شتانه ی پيشو نه زانیت؛ نهو مرؤفیکي ریل و سرگردان و گومپار زهره رهنده، په نا به خوا. وه باشتین و راست ترین سرچاره ی زانستیش، که لییه ره نهو مه بهست رهدد و حیکه ته بزاین، بریتیه له قورئانی پیوز، که وتهر که لامی نهو پهروردهگاره یه که دروستی کردوین.

له ئایه ته کانی قورئاندا، به چهندان شیوه دهرده که ویت،

که مه بهست و هدهد نهوهیه: خوا به تنهها پهرستری،

بو نمونه :

۱. تا که مدهستی په رو ردگار له دروست کردنی مړوئ و جنزه، نه ویه که به تنهها- بن شهریک - بیپرستین: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ (الذريات: ۵۶)

واته: دروستم نه کړدوه جنزه و مړوئ، تنهها بډ نه ویت که به تنهها- بن شهریک - بم پپرستن.

۲. تا که مدهستی په رو ردگار له ناردنه خواره وې په راوو کتابه ناسمانیه کان به گشتی و قورنانش به تاییه تی - نه ویه که به تنهها- بن شهریک - بیپرستین:

﴿يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ تُبَيِّنُوا لَهُ لَيْلَ الْإِلَهِ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ﴾ (النحل: ۲)

﴿الرِّكَابُ أَحْكَمْتُ آيَاتِهِ ثُمَّ فَضَّلْتُ مِنْ لَدُنِّي حَكِيمٌ خَبِيرٌ﴾ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَشِيرٌ (مرو: ۱-۲)

۳. یه کم فرمان کردنی قورنان به نیمه نه ویه که به تنهها بیپرستین. وه یه کم نه وې قورنانش له نیمه نه ویه که هیچ شهریکی بډ دانه نین:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ؛ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ (البقرة: ۲۱-۲۲).

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾ (الاسراء: ۲۳)

۴. تا که مدهستی په رو ردگار له ناردنی پیغه مبهران - علمه ملا ولام - نه ویه که به تنهها- بن شهریک - بیپرستین:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ (الانباء: ۲۵)

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ (النحل: ۳۶).

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ (الأعراف: ۵۹)

﴿وَإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ (الأعراف: ۶۵)

﴿وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ (الأعراف: ۷۳)

﴿وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ (الأعراف: ۸۵)

گرنگی خوا به ته‌نهایی په‌رستن و دووری له شیرک

له‌وه‌دا ده‌رده‌که‌ویت که

کیشی نیوان پیغه‌مبه‌ران و موشریکه‌کانی که له‌کانیان

ته‌نھا له‌سه‌ر — ته‌نھا خوا په‌رستن — بووه:

✽ قه‌ومی نوح:

﴿ وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا . وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴾ (نوح: ۲۲-۲۴).

✽ عادی قه‌ومی هود:

﴿ قَالُوا أَجِئْنَا لَتُعْبَدَ اللَّهَ وَحْدَهُ . وَتَذَرِمَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا . فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ (الأعراف: ۷۰).

﴿ قَالُوا أَجِئْنَا لَنُلْقِيَنَّكَ عَنِ آلِهَتِنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ (الأحقاف: ۲۲).

✽ شه‌مودی قه‌ومی صالح:

﴿ قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴾

بارکی نیبراهیم و قه‌ومه‌که‌ی:

﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لَعْنُوهُمْ إِنَّا بَرَاءٌ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ ﴾ (المتحنة: ۴).

﴿ قَالَ أَرَأَيْتَ أَنْتَ عَنِ الْهَيْبَةِ يَا إِبْرَاهِيمُ لَنْ لَمْ تَنْتَ لَأَرْجَمَنَّكَ وَأَهْجُرَنِي مَلِيًّا ﴾ (مریم: ۴۶).

﴿ وَأَعِزِّ لَكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا رَبِّي عَسَى أَلاَّ أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شُعْتِيًّا ﴾ (مریم: ۴۸).

✽ مه‌دیه‌نی قه‌ومی شوعه‌ییب:

﴿ قَالُوا يَا شُعَيْبُ أَصْلَاحُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرِكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَأَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴾

ته‌هلی مه‌شوره‌تی فیرعه‌ون به‌رامبه‌ر موسار هاپون:

﴿ قَالُوا أَجِئْنَا لَتُلْفِنَا عَمَّا وَحَدَّنَا عَلَيْهِ آمَنَّا وَنَكُونُ لَكُمْ الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴾ (یونس: ۷۸).

﴿ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ وَكُفِّرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴾ (غافر: ۸۴).

✽ موشریکه‌کانی قه‌وره‌یش به‌رامبه‌ر به‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ:

﴿ وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَكُنَا عَلَى أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا ﴾ (الاسراء: ۴۶).

﴿ وَإِذَا ذَكَرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذَكَرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴾ (الزمر: ۴۵).

﴿ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَلَنْ يَشْرَكَ بِهِ شَيْءٌ. فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ﴾ (غافر: ۱۲).
 ﴿وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ. أَجَعَلَ الْإِلَهَ إِلَهُاً وَاحِداً إِنْ هَذَا الشَّيْءُ عَجَابٌ. وَأَنْفَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنْ آمَنُوا وَاصْبِرُوا عَلَى آلِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَافٌ﴾ (ص: ۷-۸).

﴿وَإِذَا رَأَوْكَ أَنْ يَنْخَضِ وَنَأَى بِأُخْرَاهُ أَهْذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا. إِنْ كَادَ لَيُضِلَّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا. أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا. أَمْ تَحْسَبُ أَنْ أَكْثَرُهُمْ يُسْمِعُونَ أَوْ يَعْمَلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾ (الفرقان: ۴۱-۴۴)..

حقى خوا له سهر بهنده كانى نهويه به تنها بيه رستن و شهريكى بؤ دانه نين

موعازى كورى جبهل ﷺ وتى: پيغه مبهري خوا ﷺ پيى فرمومو:
 نهى موعاز، ده زانيت حه قى خوا له سهر بهنده كانى چييه؟
 موعاز وتى: خواو پيغه مبهري خوا شاره زاترن.
 پيغه مبهري ﷺ فرموى: نهويه بيه رستن و شهريكى بؤ دانه نين.
 دوايى فرموى ﷺ وه تايا ده زانى حه قى (پاداشت دراوى) بهنده كانيش له سهر خوا چييه؟.

وتى: خواو پيغه مبهري خوا شاره زاترن.
 پيغه مبهري ﷺ فرموى: نهويه كه سزايا نهدات كه حه قى نهويان به جئ گه ياند^(۱).
 * كه واته مروئى باش نهويه كه حه قى خوا به جئ ده گه يه نيئت و خوى به زل نازانيت له ناستى پهرستن و به ندايه تى كردن بؤ خوا، وهك پيغه مبهريان و فريشته كان و پياوچاكان:
 ﴿إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْكُرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ﴾ (الأعراف: ۲۰۶).
 ﴿وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْكُرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ﴾ (الانباء: ۱۹).
 * وه هدر كه سن خوى به زل بزاني له ناستى مل كه چى نواندن و پهرستنى خوا، نهويه خراپترينى خه لكى يه، به زه ليلى و سه رشو ريشه وه ده چيسته دوزه خه وه:
 ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ؛ إِنَّ الَّذِينَ يَسْكُرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ (غافر: ۶۰).

پهرستن و به ندایه تی بۆ کردن، ته نها مانی په روهر دگاره و، نابیت بۆ
غیری خوا بکریت؛ چونکه شیرکه و، مرقۆ پیتی له دین ده چیتته ده و

په روهر دگار فەرمانان پیده کات: ﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ (النساء: ۳۶).

واته: به ته نها عیبادته تی (الله) بکه و له هیچ شتی کدا شریکی بۆ بریار مه ده و.

که واته پتویسته مرۆف هیچ جوړیکی عیبادت بۆ غیری خوا نه کات؛ نه بۆ
فریشته (الملائكة)، وه نه بۆ پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام)، وه نه بۆ جنۆکه، وه نه بۆ پیاوچا کان
(الأولياء والصالحين)، چونکه نه گهر عیبادته تی خوی کرد، به لام له گهل خوا په رستنیدا،
په رستن بۆ غیری خواش کردو، هه ندیک له جوړه کانی عیبادته تی بۆ غیری خوا کرد؛ نه و
نه و غیری خوییه کردو به شریکی خوا له په رستن بۆ کردنا و، وه به کافرو مشرک حساب
ده کریت و، خوا په رستیه که ی بۆ که لک ده بیت و، لینی وهر ناگریت و، به وه نیسلا مه تیه که ی
هه لده و شیتته وه و، وه به رو دوزخ ده چیت به هه تا هه تایی، نه گهر دوی ناگدار کردنه و هه ش تۆبه
نه کات و په شیما نه بیتته وه.

په روهر دگار ده فرمویت: ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا؛ لَإِلَهَ إِلَّا هُوَ، سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (التوبة: ۳۱).

واته: جو له که و گاره کان زانا و خوا په رسته کانی خویانیان کردبو و به په روهر دگار؛ به وه ی که
به پیچه وانه ی شهرعی خوا حه لال و حه رامیان لی وهره گرتن، وه هه روها پیغه مبه ر عیسا شیان
کردبو به په رسترا و، په رستنیان بۆ نه بجا م ده دا؛ له حاله تی کی شدا که فەرمانیان پتی نه کرابو و
به وه نه بیت که ته نها یه ک په رسترا و په رستن، که هیچ په رسترا و یکی حه ق نییه ته نها خوی
نه بیت، وه پاک و به رزو دورره له وانه ی که ده یانکه نه هاو شتیه و شریکی نه و.

که واته نه گهر په رستن بۆ پیغه مبه ران و پیاوچا کانیش بکریت، هه ر به شیرک داده نریت و،
مرۆف پیتی له دین ده چیتته ده و.

وه په روهر دگار ده فرمویت: ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ، إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ
النَّارُ، وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ (المائدة: ۷۲).

واته: نه وه ی شریک بۆ خوا دابیت له عیبادته دا، نه وه په روهر دگار به هه شتی لی حه رام کردو و،
شوینی دۆزه وه و، که شیش پشتیوانی نه و زالمه ی پتی نا کریت که شریکی بۆ خوا بریار داوه.

پێناسەی عیبادەت:

عیبادەت له زمانی عەرەبیدا بە مانای: (الذُّلُّ وَالْخُضُوعُ) دیت، واتە: زەلیلی و مل کەچی.
 وه له شهرەدا عیبادەت کردن (التَّعَبُّدُ) بریتییە لە: ((التَّذلل لله عِبَّةً وَتَعْظِيماً، بفعل أوامره واجتتاب نواهيه، على الوجه الذي جاءت به شرائعه))^(۱).
 واتە: زەلیلی و مل کەچی نواندن بۆ خوا، زەلیلییەک کە له خۆش و یست و بە گەر و داناوە
 بێت، بە بەجێ گەیاندنی فەرمانەکانی و دوور کەوتنەوه لە نەهیەکانی، بەو شێوەیە کە
 شەرە کە پێی هاتووە.^(۲)

بەلام خودی عیبادەت له شهرەدا بریتییە لە:
 (اسم جامع لكل ما يُحِبُّهُ الله، ويرضاه؛ من الأقوال والأعمال الظاهرة والباطنة، مع كمال المحبة والذل والخضوع، والبراءة مما يُنافي ذلك ويُضادّه)^(۳).
 واتە: وشە عیبادەت ناویکی کۆ گشتییە، بۆ هەموو ئەو گوشتارو کردارە، دەرەکی و
 ناوەکیانە، کە پەر وەرد گار پێی خۆشن و، پێشان پازییە. وه بەجێ گەیاندنی ئەو شتانە
 پێشوو بەو پەری خۆشویستنەوه بۆ خوا، لە گەڵ ئەوای زەلیلی و مل کەچی نواندن تیا یاندا بۆ
 خوا. وه هاوکات دووریش کەوتنەوه لە هەموو ئەو کردارو گوشتارانە کە ئەو پێشوت لێ
 لاواز بکات، یا هەڵێ و شێتییەوه.

(۱) ((شرح ثلاثة الأصول)) من: ۳۱. للشيخ ابن عثيمين - رحمه الله -.

(۲) تێبینی: دوو جۆر بەنده هەیە: چونکە بەندایەتی دوو جۆرە:

جۆری یەکەم: بەندایەتی کە بێ و یست و ئیادە بۆ پەر وەرد گاریتی خوای گەر و (عَبْدٌ لِرَبِّهِیْته). واتە بەنده
 کراو بە بەنده (عَبْدٌ بِمعنی مُعَبَّدٌ) بێ هەڵبژاردن و یست و مەبەستی بەنده خۆی.
 ئەو جۆرە بەندایەتیەش هەموو بونەر و دەر گرتەوه، بە گیاندارو بێ گیان. موسلمانان و کافر. هەر هەموویان مل
 کەچ و ژێرباری و یستە قەدرە بونەر و دەرە کانی پەر وەرد گارن و، پەر وەرد گاریتی خوای گەر و زاتە بەسەر یانەر، کەس
 ناتوانیت و یست و ئیادە قەدری خوا پەت کاتەر. واتە کەس ژیان و مەردن و مەسەن کورتی و درێژی و، نێریتی
 و مێتییو، سپیتی و دشتیتی، ساغی و ناساغی خۆی بە دەست نێیە: ﴿إِنَّ كُلَّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتْسَى
 الرَّحْمَنِ عَبْدًا﴾.

واتە هیچ یەکتێ نیه لە ئاسمانەکان و زەویدا ئیلا بەسەفتی بەنده دەر گرتەر و بۆلای خوا
 جۆری دووهم: بەندایەتی کە بە و یست و ئیادە بەنده خۆی بۆ لایەنی پەرستار و یستی خوای گەر و (عَبْدٌ لِلَّهِیْته).
 ئەو بەندایەتی ئەوانە کە خۆیان بە و یست و ئیادە خۆیان، ئیادە شەرعی دینی خوا بە جێ دێنن (عَبْدٌ بِمعنی
 عابد). بەندایەتی کردنی ئەو پەری زەلیلی، ئەوای خۆش و یستنی تێدایە بۆ پەرستار و یستی بەخشندی خاوەن ناو
 جوان و سیفاتە بەرزەکان. ئەو بەندایەتیەش تاییەتە بە پەر واداران؛ لە پێغەمبەرەکان و پیار چاکان و دۆستان
 خۆشەویستانی خوا.

(۳) ((المدخل لدراسة العقيدة الإسلامية على مذهب أهل السنة والجماعة)) من: ۱۱۴. د. إبراهيم البرهان.

پهوه کردنه وهیهك:

(۱) گوفتاری دههكهی بریتیه لهو عیباده تانهی كه به زمان دهكرین، وهك شایه تمان هیتان و بانگه وازی و فره مان به چاكه و نه هی له خراپه و زیكرو دوعاو پارانه وهو، داوا لی کردن و، داوا ی به فریا كهوتن و، داوا ی په نادان و، داوا ی یارمه تی لی کردن و،... (الدعاء والاستغاثة والاستعاذه والاستعانة والاستغفار و...).

(۲) کرداری دههكهی بریتیه لهو عیباده تانهی كه به لاشه نه نجام ده درین وهك: پكوع و سوجه بردن و پژژوو گرتن و هیجرت کردن و جهاد به دهست و لاشه و، حه جی مائی خوا کردن. وه ههروه ها نهو عیباده تانهش كه به مال دهكرین وهك: زهكات و خیرو قوریانی و نه زرو سه رپرین (النذر والنحر و...).

(۳) گوفتاری ناوهكهی بریتیه لهو عیباده تانهی كه له دلداه بن، وهك: ئیعتقاد پین بوون و، به راست زانین.

(۴) کرداری ناوهكهی بریتیه لهو عیباده تانهی كه به دل نه نجام ده درین: وهك خو ش ویستن و، لی ترسان و، پشت پین بهستن و، دل پین خو ش بوون و...:

كهواته عیبادت به (دل و زمان و لاشه و مال) دهكریت

جا كاتینك مرووفی موسلمانو ته نها بهندهی خواجه، كه نهو عیباده تانهی به دل و زمان و لاشه و مال دهكریت، هه مووی ته نها بۆ نهو پهروه دگاره بكات كه؛ دروستی كرده و نیعمه تی به سه ردا پشتووه و سوود قازانج و ژیان و مردن و به هشت و دوزخ ی به دهسته. وه له هیچ جوړیكی اندا كهس نه كاته شه ریکی خواو، هیچیشیان بۆ غهیری خوا نه كات: ههروهك له م نایه ته په پژه ده ده رده كه ویت: (الأعام: ۱۶۲-۱۶۳).

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴾

واته: بفرموو: (۱) نوێژه كه م (كه نوێژیش به دل و زمان و لاشه دهكریت). (۲) وه سه رپرین و قوریانیه كه شم (نُسكی) (كه نه مهش عیباده تیکه به مال دهكریت). بلی هه موو عیباده تی دل و زمان و لاشه و مال، (۳) وه هه موو ژیانم و (۴) مردنیشم؛ ته نها بۆ نهو (الله) یه یه، كه پهروه دگاری جیهانیانه و، شه ریکی نیه. وه منیش به وه فره مانم پینكراوه و، من یه كه می موسلمانانم.

الإمام الطبري له تفسیره كه یدا بۆ نه م نایه ته: ﴿أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَأُتْعَبِدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ، وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ فرمویه تی: ((يقول: وألم

أعهد إليكم أن عبدوني دون كل ما سواي من الآلهة والأنداد، وإِيَّايَ فَاطِيعُوا؛ فإن إخلاص عبادتي، وإفراد طاعتي، ومعصية الشيطان هو الدين الصحيح والطريق المستقيم)).

مه‌رجه‌کانی عیبادەت

له پێناسەی به‌ندایه‌تی و په‌رسن بۆ‌کردن له‌ شه‌رعدا که بریتی بوو له‌: (التذلل لله حبةً وتعظيماً، بفعل أوامره واجتناب نواهيه، على الوجه الذي جاءت به شرائعه). بۆ‌مان ده‌رده‌که‌وێت که عیبادەت چەند مه‌رجێکی تێدا پێویسته‌:

۱. (صدق العزيمة): بوونی عه‌زمه‌تیکی راست له‌ سه‌ر گوێرایه‌لی کردنیکی کرده‌وه‌ی و واقعی، به‌ به‌جیه‌ینانی فه‌رمانه‌کان و دوورکه‌وتنه‌وه‌ له‌ قه‌ده‌غه‌کراوه‌کان. که نه‌مه‌ش مه‌رجی بوونی عیبادەته‌ (شرطٌ لوجود العبادۃ). ئەم مه‌رجه‌ش له‌م بڕگه‌یه‌دا ده‌رده‌که‌وێت که خه‌تی به‌ ژێردا هاتوه‌: (التذلل لله حبةً وتعظيماً، بفعل أوامره واجتناب نواهيه...)

۲. (الإخلاص لله): بوونی ئیخلاسیکی پاک و ته‌واو بۆ‌ خوا له‌ په‌رسندا، دوور له‌ پیاوی و شه‌ریک بۆ‌ خوا دانان. وه‌ ئەم مه‌رجه‌ش له‌م بڕگه‌یه‌دا ده‌رده‌که‌وێت که خه‌تی به‌ ژێردا هاتوه‌: (التذلل لله حبةً وتعظيماً، بفعل أوامره واجتناب نواهيه...)

۳. (موافقة السنة): بوونی پێکارپێکییه‌کی (الموافقه) ته‌واو له‌ گه‌ل سوننه‌تی پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ خواپه‌رسنه‌که‌دا. بۆ‌ نه‌وه‌ی خواپه‌رسته‌یه‌که‌ دوور بێت له‌ بیدعه‌ و ده‌هینراو. وه‌ ئەم مه‌رجه‌ش له‌م بڕگه‌یه‌دا ده‌رده‌که‌وێت که خه‌تی به‌ ژێردا هاتوه‌: (...، على الوجه الذي جاءت به شرائعه).

وه‌ دوو مه‌رجی دوا‌یش مه‌رجی گه‌ربوونی عیبادەته‌کن، واته‌ که هه‌رکام له‌م دوو مه‌رجه‌ نه‌بن؛ نه‌وه‌ عیبادەته‌که‌ گه‌رباو قه‌بوڵ نابێت.

وه‌ ئەم نایه‌ته‌ش (الكهف: ۱۱۰) به‌لگه‌یه‌ له‌ سه‌ر هه‌ر سێ مه‌رجه‌که‌:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُم إِلَهُ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ

۱. فَلْيَعْمَلْ (صدق العزيمة)

۲. عَمَلًا صَالِحًا (موافقة السنة)

۳. وَلَا يَشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا (الإخلاص لله)

بۆچی خوا بهه‌رستین به‌ته‌ن‌ها ؟

نایا بۆچی پێویسته خوا بهه‌رستین؟!.

وه که بشی بهه‌رستین، بۆ ده‌بیته‌ ته‌ن‌ها بۆ نه‌و په‌رستن بکه‌ین و هیچ یه‌کیکی تر له‌ گه‌ڵ نه‌ودا نه‌په‌رستین، وه ته‌ن‌ها داوای یارمه‌تی و به‌ فریاکه‌وتن و په‌ناگرتن هه‌ر له‌و بکه‌ین و ئیعتیقادمان هه‌ر به‌و بیته‌ به‌ ته‌ن‌ها ؟.

نایا پێغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة والسلام) و پیاوچا‌کانیش، خۆشه‌ویست و دۆست و (أولیاء الله) نین؟ که‌وابوو بۆچی دروست نیه‌ له‌ گه‌ڵ خوای گه‌وره‌ هاواریش بکه‌ینه‌ نه‌وان و ناوی نه‌وانیش به‌ئینین له‌ گه‌ڵ خوا، وه نه‌زریان بۆ بکه‌ین و ئیعتیقادمان پێیان بیته‌؟

وه‌ڵامی نهم پرسیاره‌ له‌م چه‌ند روانگه‌یه‌که‌وه‌ ده‌ده‌ینه‌وه‌:

روانگه‌ی یه‌که‌م:

له‌ پێناسه‌ی به‌نده‌ایه‌تی و په‌رستن بۆکردن له‌ شه‌رعدا، بۆمان ده‌رده‌که‌وێته‌ که‌ له‌ په‌رستن کردندا چه‌ند پوکنێک پێویسته‌: نه‌گه‌ر بوونیان نه‌بیته‌، نه‌وه‌ په‌رستیش برونی راسته‌قینه‌ی نابیته‌، که‌ پوکنه‌کانیش بریتین له‌:

۱. زه‌لیلی و ملکه‌چی نواندنی ته‌واو.

۲. خۆشویستنیکی ته‌واو^(۱).

۳. گوێپرایه‌لی کردن؛ به‌ به‌جیه‌ینانی فه‌رمانه‌کان و دوورکه‌وتنه‌وه‌ له‌ قه‌ده‌غه‌کراوه‌کان.

(۱) تَفِیْیْنُ: عِبَادَتِ دُرُو پوکنی سه‌ره‌کی و بنه‌په‌تی هه‌یه‌، که‌ بریتین له‌:

کمالُ الحب و غایته، مع غایه‌ الذل.

واته‌: ته‌واوی خۆش ویستن، له‌ گه‌ڵ نه‌و په‌ری زه‌لیلی و ملکه‌چی نواندن بۆ نه‌و زاته‌ی که‌ کردارو گوشتاره‌کی بۆ نه‌غلام ده‌درئ.

که‌واته‌ هه‌ر کرده‌یه‌ک که‌ نهم دوو پوکنه‌ی تیندا بیته‌، نه‌وه‌ عیباده‌ته‌؛ جا که‌ بۆ خوا بکریته‌، نه‌وه‌ په‌رستنیکی ته‌وحیدی و پێژوه‌، وه‌ که‌ بۆ غه‌یری له‌ویش بکریته‌، نه‌وه‌ په‌رستنیکی شریکی و کوفروه‌، خاوه‌نه‌که‌ی ده‌بیته‌ نه‌ه‌لی دۆزه‌خ به‌ به‌رده‌وامی.

قال الحافظ الحکمی -رحمه‌ الله-: ((وَأَنَّ مَنَاطَهَا -بمعنى العبادَة- الَّذِي لَا قَوَامَ لَهَا إِلَّا بِهِ هُوَ: كَمَالُ الْحُبِّ وَغَايَتُهُ، مَعَ غَايَةِ الذَّلِّ، وَلَا تَسْمَى عِبَادَةً إِلَّا مَعَ ذَلِكَ كُلِّهِ... فَإِذَا اجْتَمَعَا فِي الْعَمَلِ كَانَ عِبَادَةً. إِنْ كَانَتْ لِلَّهِ فَهُوَ التَّوْحِيدُ الَّذِي هُوَ أَشْرَفُ الْمَطَالِبِ، وَإِنْ كَانَتْ لِغَيْرِهِ فَالشِّرْكَ الْأَكْبَرُ الْمُخْلَدُ صَاحِبُهُ فِي النَّارِ، وَالْعِيَاذُ بِاللَّهِ)). (معارج القبول) ۲۵۹/۱.

جا که به ندایه تی کردن نهم شتانه بیټ؛ نهره گومانی تیداندییه که تهنه زاتی خوی
په روره دگار شایسته و شیای نهره یه نهم جوړه به ندایه تییه بۆ بکریټ به تهنه؛ چونکه:

۱. زه لیلی و ملکه چی بۆ یه کیتک دهنوینریټ که نه و په پری توانار ده سلات و گه روه یی و تۆله و
سزای هدیټ. نهم سیفه تانهش تهنه له خوی په روره دگادا هه ن که نه وه: ﴿المجید، الکبیر،
العظیم، الجلیل، العلیُّ الاعلیٰ، العزیز، القوی، المتین، الجبار، المتکبر، الرقیب، المحیط، القهار،
ذو الجلال والإکرام، القابض الباسط، المعطي المانع﴾

۲. وه خۆشویستنی ته و او تهنه بۆ یه کیتک ده کریټ، که خۆی له خۆیدا جوان و ته و او سیفدت
به رز بیټ له لایه که وه، وه له لایه کی تریشه وه به خشنده و میهره بان و خاوه ن چاکه بیټ
له گه ل خه لکی بۆ به رامبه ر. وه هیچ یه کیتکیش نهم دوو لایه نه ی تیدا نین به ته و او ی جگه
له خوی به به زه یی که په حمه ته که ی هه موو شتیکی گرتۆته وه، خاوه نی چه ندین سیفه تی
به رزو جوانه وه ک: ﴿الصمد، الحمید، العفو، الغفور، التواب، الودود، الفتاح، الرزاق، الغنی،
المغنی، الحلیم، الشاکر، القریب، المجیب، الکافی﴾.

۳. وه گوټپایه لئی یه کیتک ده کریټ، که فدرمانه کانی هه موو عه دل بن، وه فدرمان به چاکه
شتی پاک و سوو ده خش بکات، وه نه هیه کانی له شتی خراپ و پیس و زهره مه ند بیټ. وه
هه روه ها فدرمانه کانی بگوځنن له گه ل سروشتی مړۆځ.

وه تهنه فدرمانی ته و زاته له هه موو پرانگه یه که وه عه دل و چاک و سوو ده خش و، گوځناوه
له گه ل سروشتی ناده میزاد، که ناده میزادی دروست کردو وه، بونه و ریش هه مووی له سه ر
نیزامی ته و به پرتوه ده چیټ:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا
وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنَّجْمُ مَسْخَرَاتٌ بِأَمْرِهُ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ (الأعراف: ۵۴).

﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُونًا عِنْدَهُمْ فِي الْوَرَاةِ وَالْأَنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ
عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ وَحَلَّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَنُحِرَ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَبَضِعَ عَنْهُمْ إِصْرُهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ ۚ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ
وَعَزَّزُوا وَنَصَرُوا وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (الأعراف: ۱۵۷).

وه هه ر خوا خۆی خاوه نی نهم سیفه تانه یه که واده خوازن تهنه ته و مافی شه ریعت دانانی
هه بیټ و هه ر خۆی شیای به رنامه و یاسا بۆ دانان بیټ، وه ک:

[الحکم، العدل، الهادی، الرشید، الحق، الرب، الملك، العليم، الخبير، السميع، البصير، الخالق، الباري، المصور، المهيمن، الحي القيوم، الأول، والآخِر، والظاهر، والباطن]

پوانگه‌ی دووهم^(۱): بینگومان:

۱. هه‌موو زینده‌وه‌رتیک له‌سه‌ر ته‌وه دروست بووهو پاهاتووه (مجبوْل عَلَی) که خۆشه‌ویستیکی ده‌بیئت و، ته‌وی مه‌به‌ست بیئت و، دلّی پتووی به‌ند بیئت و نارام بگریّت و خۆشحالی ته‌واوی لئ وده‌ست که‌وِیت.

۲. وه پتوویستیکی به یارمه‌تیدرو گه‌یه‌ندرتیک هه‌یه، بیگه‌یه‌نیته داواکاریه مه‌به‌ست بووه خۆشه‌ویسته‌که‌ی و ته‌وه خۆشیه‌ی که مه‌به‌ستیه‌تی.

۳. وه هه‌روه‌ها مرۆفّی وا دروست بووهو، وا پاهاتووه که لادان و دوورخستنه‌وه‌ی زه‌ره‌رو ناخۆشی به‌لاوه مه‌به‌ست بیئت.

۴. وه دیسان بۆ لادانی ته‌وه ناخۆشیه‌ش پتوویستی به وه‌سیله‌و یاریده‌ده‌رتیک هه‌یه. که‌واته هه‌موو مرۆفّیک ته‌وه چوار شته‌ی پتووی پتوویسته‌و، بوون و به‌خته‌وه‌ی نابیئت به‌بێ ته‌وه چواره. به‌لام بابزانین ته‌وه چواره چین؟

(۱) بینگومان دلّ ته‌وه زاته‌ی خۆش ده‌وِیت و، ملکه‌چی بۆ ده‌نوینیت و هۆگرو ئالوده‌ی ده‌بیئت، که ئیعماد‌ی ده‌خاته‌سه‌ر، بۆ لئ وده‌ست که‌وتنی پزق و پززی و سه‌رکه‌وتن و سه‌رفرازی و به‌خته‌وه‌ی خۆشحالی. وه له‌به‌ر ته‌وه هه‌موو به‌رژوه‌ندیه سودبه‌خشانه‌ی که له‌وه‌وه ده‌ستی ده‌که‌ون.

(۲) جا که هاتوو ته‌وه زاته‌ی که سه‌رچاوه‌ی خۆشی ته‌وه دلّه‌یه، هه‌ر ئه‌ویش توانای ده‌ست خستنی خۆشیه‌کانی هه‌بوو بۆ ته‌وه دلّه، واته به‌یارمه‌تی خۆشه‌ویسته‌که‌ی بگاته خۆشیه‌کانی له خۆشه‌ویسته‌که‌ی. ته‌وه زیاتر خۆشی ده‌وِیت و پشتی پئ ده‌به‌ستیت و زه‌لیلی بۆ ده‌نوینیت.

(۳) وه که بزانیّت دوورکه‌وته‌وه له‌و زاته، یا په‌نجانی ته‌وه زاته لیّی، سه‌رچاوه‌ی زه‌ره‌رمه‌ندی و ژیان تالی به‌رده‌وامی ته‌وه دلّه‌یه؛ ته‌وه زیاتر دلّ پتووی به‌ند ده‌بیئت و به‌گه‌وره‌ی داده‌نیّت و، له‌ ته‌وه‌وه بوونیشی ده‌ترسیت.

(۴) وه ده‌گه‌ریت به‌دوای وه‌سیله و یاریده‌ده‌ریت که له توورپیی نه و بیپاریزیت. به‌لام دوای گه‌ران و پشکنین، دیسان که‌سی ده‌ست ناکه‌ریت بتوانیت له و مه‌ترسیه گه‌وره‌یه لای بدات و، توورپیی نه و زاته‌ی لی به‌دوور بگریت، جگه له زاته‌که خوی نه‌ییت.

که‌واته ته‌نها خوای په‌روه‌رد‌گار شیای نه‌ویه خۆشان بویت؛ له‌بهر خودی خوی له‌بهر نه‌وی که خوی ته‌واوه و خاوه‌نی ناو و سیفه‌تی جوان و به‌رزه. وه دیسان خۆشان بویت له‌بهر به‌خشنده‌یه‌تی و میهره‌بانیتی و چاکه زۆره‌کانی له‌گه‌ژ به‌نده‌کانی که نایه‌نه ژمار.

وه پتویسته ته‌نها نه و پشتیوان و یاریده‌ده‌رمان بیت بۆ ده‌ست که‌وتنی په‌زابوونی و به‌خشنده‌یی و فەزل و نیعمه‌ته‌کانی.

وه هەر له‌ویش بترسین که خاوه‌نی هیزو ده‌سه‌لاتیکی گه‌وره و بئ سنوره و هه‌موو هیزه‌کان له ناستیدا بئ هیزو، بئ ده‌سه‌لات و نه‌بون.

وه تۆله و سزاو توورپیی نه و زۆر سه‌خته و نه‌گه‌ر لیتمان توورپ بیت نه‌وه په‌نج به‌خه‌سارو زه‌ره‌مه‌ندی به‌رده‌وام ده‌بین.

وه هەر په‌ناش به‌و بگرین، له توورپیی نه، وه که له هه‌دیدا هاتوه:

(أعوذ: برضاك من سخطك. وبعافاتك من عقوبتك. وأعوذ بك منك).

(اللهم أسلمت نفسي إليك و وجهت وجهي إليك وفوضت أمري إليك، و ألتجئ ظهري

إليك، رغبة ورهبةً إليك، لا ملجأ ولا منجا منك إلا إليك...).

(لبیک و سعیدیک و الخیر کله فی یدیک و الشر لیس إلیک).

که‌واته له کۆتایدا زانیمان مرۆف دلی به‌خۆشه‌ویستی که‌وه ده‌نیشیت و زه‌لیلی و ملکه‌چی

له پێناو دا ده‌نوییت و به‌گه‌وره‌ی دا‌ده‌نیت. وه بۆ گه‌یشتنیشی به‌خۆشه‌ویسته‌که‌ی پتویستی به‌یارمه‌تیده‌ریت و ئاسانکاریت هه‌یه.

بۆمان ده‌رکه‌وت که ته‌نها زاتی خوا شیای نه‌ویه خۆشه‌ویستی مرۆف بیت و به‌ته‌واوی

دلی پتوی به‌ند بیت و، زه‌لیل و ملکه‌چی بیت و، به‌گه‌وره‌ی دا‌بنیت؛ چونکه ته‌نها خۆشویستنی نه و سودبه‌خش و بئ زیانه^(۲) وه هەر له‌ویش ته‌واو و جوانه و به‌خشنده و میهره‌بان و

(۲) هەر یه‌کێکی توت خۆش بویت نه‌گه‌ر بۆ نه‌و و له پێناو نه‌ردا نه‌ییت. وه بۆ نه‌وه نه‌بیت که یارمه‌تیده‌رت بیت

بۆ زیاتر خۆشویستنی خوا، نه‌وه زیان به‌خسه بۆ به‌نده و زه‌ره‌ی زیاتره له قازانجی .

خواهنی سیفاتی بهرزو پاک و پیوژه. که شیاری نهویه له هه موو پروانگه یه که وه خوښمان بویت. وه خوشی و بهخته و دریش هه مووی له خوشویشتنی نه و دایه.

وه تاکه زاتیکیش که بتوانیت به پهزامه ندی نهوت بگه یه نیت و خوشیت بۆ دابین بکات و ناخویشیت له سهر لابه ریت هدر ته نهها خو یه تی (سبحانه و تعالی).

که واته ته نهها نهو په رسترومانه و داوای یارمه تیش هدر ته نهها نهو ده که یین:

﴿إِنَّا لَنَعْبُدُ وَإِنَّا لَنَسْتَعِينُ﴾ (الفاتحه: ۵).

پروانگه ی سییه م:

به راستی پینداویستی بهنده کان به و ی که ته نهها (الله) په رستراویان بییت و، په رستنی بۆ بکه ن. وه کو پینداویستی یانه به و ی که په روهر دگاریان بییت و دروستیان بکات و پرزیان بدات و له ش ساغ و خوشحالیان بکات.

واته هه روهر کو چۆن به بی نهو په روهر دگاره نه بوونیان ده بییت، وه نه به رده و امیش. به هه مان شتوه ش - بگره زیاتریش له مانه ی پینشو - نه گهر به ندایه تی کردنیان نه بییت بۆ خوا؛ نه وه ژیا نی راسته قینه یان له ده ست ده چی ت و، ژیا نی تالی دویا و قیامه تیان تووش ده بییت. که واته بۆ نه و ی خوشحالی راسته قینه و به رده و امیان ده ست که ویت، نه وه له نان و نار زیاتر، پیوستیان به و یه که خوا به رستن و له هه موو یه کینک خوشتریان بویت و پازی بییت لییان و له توورپه یی خوی بیانپارزییت.

چونکه فه قیری دنیا ماوه که ی کورته و براره و یه هه تا سهر نیه، به لام فه قیری قیامه ت هه رگیز ماوه یه و به رده و ام نه براره و یه.

وه مرۆڅ گهر لاشه که ی ماوه یه کی کورت له نارحه تی داییت له ژیا نی دویا و براره، ناساته له و ی دل و لاشه ی به به رده و امی له تالی و عذاب و نازاردا بییت له دواړوژی نه براره، په نا به خوا.

وه هه روهر ها دلی مرۆڅ خوش ناییت به به دوا می و ته واری له هه موو پروانگه یه که وه، ته نهها به خوا نه بییت.

به لام غه یری خوا نه گهر بیته هوی خوشیه کیش بۆ دلی مرۆڅ؛ نه وه نه خوشیه کی ته واورو بی ناخوشی ده بییت، وه نه تاسه رو به رده و امیش ده بییت. وه بگره زۆر جاری واش هیه نهو خوشیه کاتییه، خوی له خویدا ده بیته هوی ناخوشی و ژیا ن تالی داها توری هه تاسه ر.

وه نیشانهی ئەم راستیانهش له واقعیدا دهیبنترین زۆر به ناشکرا.

بۆ نمونه موسلمانێ تهنها خوا په‌رست به‌ راستی و له‌سه‌ر زانستی، به‌رده‌وام دڵ خۆش و پرور گه‌شه. وه‌ خۆشی و له‌زه‌تی نیمان و خوا په‌رستیه‌ که‌ی به‌ هه‌موو دونیا ناگۆڕێته‌وه. وه‌ بگه‌ره نه‌وکاته به‌لایه‌وه‌ خۆشترین کاته، که‌ هه‌موو دونیای ده‌کاته قوربانیی خوا په‌رستیه‌ که‌ی، وه‌ خۆشی له‌ر پێناوه‌دا به‌خت ده‌کات.

وه‌ تاوه‌کو زیاتر چاکتر خوا په‌رستی بکات، نه‌وه‌ زیاتر له‌ هه‌موو کاته‌کانی تری خۆشحاڵتر، نه‌گه‌ر له‌ دونیاشدا له‌ هه‌موو که‌س هه‌ژارترو بۆ ده‌سه‌لات تریش بێت.

به‌لام مرۆڤی دور له‌خوا، که‌ به‌ندایه‌تی و ملکه‌چی بۆ خوا ناکات و، دله‌ که‌ی خۆشویستنی ته‌واوی خوای تێدا نیه، ده‌بینین نه‌و مرۆڤانه‌ نه‌گه‌ر خاوه‌نی هه‌موو سامان و ده‌سه‌لاتی دونیاش بن، هه‌ر دله‌نگ و ژیان تان و نا نارام و نا موپتاحن، چونکه‌ خۆشه‌ویستی راسته‌قینه‌یان - که‌ (الله) یه - له‌ ده‌ست چووه، که‌ ئارامی ته‌واو کامل به‌ دڵ ده‌دات: ﴿لَا يَذْكُرُ اللَّهُ ظُلُمَاتٍ فِي الْقُلُوبِ﴾، بۆیه‌ ده‌بینین هه‌ر پۆڤی خۆشه‌ویستێک ده‌گۆڕن و دلێشیان هه‌ر ناحه‌سیته‌وه:

جا هه‌ندیکیان خۆشه‌ویسته‌ که‌ی مال و سامانه، که‌ لای هه‌موو شتیکه‌، وه‌ ئاماده‌ش نییه‌ دیناریک به‌خشێ به‌بۆ به‌رامبه‌رو به‌دیل. به‌لام ئاماده‌یه‌ ناموس و شه‌ه‌فه‌ که‌ی بفرۆشیت به‌ پاره.

هه‌ندیکیشیان زه‌عامه‌ت و ده‌سه‌لات و نار و شوهره‌ت خۆشه‌ویسترین شته‌ به‌لایه‌وه. وه‌ له‌ پێناو ده‌ست که‌وتن و مانه‌وه‌ی زه‌عامه‌ته‌ که‌ی، ئاماده‌یه‌ سه‌دان و هه‌زاران که‌س به‌ کوشت به‌دات و بیانکاته قوربانی ده‌سه‌لاته‌ که‌ی نه‌گه‌ر به‌ جۆگه‌ی خوێنیش بێت!

وه‌ هه‌ندیکیشیان ئافره‌ت سه‌رخۆشی کردووه‌ به‌لایه‌وه‌ گه‌ره‌ترین ئارات و مه‌به‌سته‌و، خۆشویستنی ئافره‌ت دلی داگیر کردووه‌، ناگای له‌ چاکه‌و مرۆڤایه‌تی و یادی په‌روه‌ردگاری نه‌ماوه.

به‌لام بێگومان هه‌ر یه‌ك له‌م سێ خۆشه‌ویسته‌ی نه‌وان، ناکامییکی تالی ده‌بێت و ژبانی ناخۆشیشی به‌دواوه‌یه.

وه‌ جاری واش هه‌یه‌ که‌ خۆشه‌ویسته‌ که‌ی ده‌ست ناکه‌وێت، یان له‌ ده‌ستی ده‌چێت، خۆی نینتیجار ده‌کات و خۆی ده‌کوژێت. که‌واته‌ خۆشه‌ویسته‌ که‌ی بووه‌ هۆی ناخۆشحاڵی دونیاو دا پۆژی. وه‌ له‌زه‌تی خۆشه‌ویسته‌ که‌ی وه‌کو خواردنیکی شیرینی ژه‌هراوی کراو وابوو، سه‌ره‌تا به‌ شیرینییه‌ که‌ی خه‌له‌تار، کۆتاییه‌ که‌یشی له‌ناوچوونی خۆی بوو به‌ ژه‌هه‌که‌.

که راته چۆن لاشه پتووستی به خواردن و خۆراك و ئیسراحت ههیه، به هه مان شیوهش - بگره زیاتریش - دڵ پتووستی به خۆشی و ئیسراحت ههیه. وه تاکه خۆشی و ئیسراحت و ئارام و لهزهتی دڵ، له وه دایه که تهنها خوا په رستراوی بیته و له هه موو یه کێك زیاتر خۆشی بویت و پهزا بوونی نهوی دهست کهویت و توو پهی و سزای نهوی لی به دوو رو بیت.

پهوانگهی چوارهم:

له دوو رووانگهی سه ره کیه وه بهنده کان به دله کانیان ده گه پینه وه لای خوای په روو رد گاریان. رووانگهی یه کهم: نه وه یه که مرۆف ههچ سوود و قازانجێکی تهواو بێ زیا نی بهردهوامی دهست ناکه ویت له غهیری خوا؛ چونکه سوود و قازانجی تهواو تهنها له وه ره دهست ده که ویت و زیان و ناخۆشیش تهنها نه وه له سه ری لاده دات. له بهر نه وه داوای یارمه تی لی ده کات و پشتی پێ ده به ستیت، وه نه وه داوای یارمه تی لی کردن و پشت پێ به ستنه ش رای لی ده کات خۆشی بویت و سوپاسی بکات و به ندایه تی بکات له به رامبه ر نه وه هه موو نیعمه ته زۆرانه ی که له گه ئیدا کردوه.

واته پشت پێ به ستنی و داوا لی کردنی ده یگه یه نی به خۆش و یستنی و به ندایه تی کردنی. که نه مه ش رووانگهی دوو مه که بریتیه له:

به ندایه تی کردنی خوا له بهر خۆش و یستنی تهواو بۆی که هه موو دلی پر کردوه و پتووی شاد و گهش و خۆش حال بووه.

وه خوای په روو رد گار له قورئانه که یدا زیاتر له رووانگهی یه که مه وه بانگی بهنده کانی ده کات بۆ رووانگهی دوو مه که بریتی بوو له به ندایه تی کردنی خوا له بهر خۆش و یستنی تهواو بۆی و دڵ پتو به ندبوون و ئالوده بوونی. هه ره که له رووانگهی یانزه هه م ده ره ده که ویت.

وه نمونه ی نه م دوو رووانگه یه ش وه که سینک وایه، که به لایه کی گه وه ره، یان فه قیری، یان ترسیکی زۆری تووش بوو بیت، نه ویش زۆر به زه لیلی و ملکه چی و ئیخلاسیه وه روو ده کاته خواو داوای یارمه تی و فریا که رتنی لی ده کات، تا رای لی دیت، خودی گه پانه وه که ی بۆلای خواو مونا جات و پارانه وه که ی له خوا، به لاره خۆشتر ده بیت له و داواکاریه ی که پتشت هه یبوو، هه رچهنده له سه ره تادا تهنها مه به ستیشی داواکاریه که ی بوو. نه که نه وه لهزه تی پارانه وه له خواو گه پانه وه بۆ لای و دڵ شاد بوون پتی.

پړوانگه ی پېنجه م:

هه رکه سیک یه کیکی تری - جگه له خوا - خوښ بویت زیاد له پتوښت، یان خوښ ویستنه که ی بز خواو له پینناوی نه ودا نه بیټ، نه وه ینگومان تووشی زه ورو ناخوښحالی ده بیټ به هژی خودی خوښه ویسته که یه وه، له دنیا پیش قیامت، یان هه ر له دوا پوژ، یا له هه ر دو لا. جا دهستی که وتبیټ یان نا؛ چونکه:

۱. پیش دهست که وتنی هه ر له عه زاب و غم و په ژاره دایه، وه که دهستی شی که وت به رده وام خد می له دهست چوونیه تی، چونکه تا کو سر نابیت، وه که له دهستی شی چو و زو زیاتر غه مبارو دلته نگ ده بیټ.

۲. وه نه گه ر دهستی شی نه که ویت، نه وه دائیم دلی بریندارو غه مبارو ته نگه به نه ندازه ی هوگری و گپړده یی به خوښه ویسته که ی. جا مال بیت یان ثا فرت، یان ریاسه ت وه په ورو ردگار ده فرمو ویت:

﴿فَلَا تُجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ﴾
(التوبة: ۵۵).

نه وه سزای دنیا، وه له پوژ ی دوا ییشدا:

﴿وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا. ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَلَيَعْلَنُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَمَا أَوَّلُكُمْ أَقْبَرُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾ (الحکرت: ۲۵)

﴿الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ (الزخرف: ۶۷).

پړوانگه ی شه شه م:

په ورو ردگار مرؤفی بز نه وه دروست کرده که بیه رستیت، که په رستنی نه ویش بریتی یه له ناسینی و خوښ ویستنی و ته سلیم بوونی و ملکه چ بوونی و یادکردنی و به گه وره دانانی. نه م په رستنه ش خوښحالی و به خته وری راسته قینه ی مرؤفی تیدایه. چونکه دلی مرؤفی نارام ناگریټ و خوښ نابیت و نیسراحت ناکات، ته نها به وه نه بیټ که خوی په ورو ردگار خوښه ویستی بیت و نه مه ل و هیواشی به نه و بیت و بنده ی راسته قینه ی نه و بیت له دنیا. وه له دوا پوژ ییشدا خوښترین پا داشت به لای خوا په رستانه وه، بینینی ذاتی په ورو دگاری خوښه ویستیانه.

که واته له دنیا خوشترین شت به لای مرۆڤه عاقله کان نه ویه که دلته کانیاں ته نها پرو له خوا بن و خوش ویستنی نه و پری کردبهنه و، یادی نه و ناوه دانی کردبهنه و. وه له دواپژدیش په زه بوونی و بینینی خوا خوشترین شته به لایانه و:

(أَسْأَلُكَ خَشْيَتِكَ فِي الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ... وَأَسْأَلُكَ نِعِمًّا لَا يَنْفَدُ، وَقِرَةً عَيْنٍ لَا تَنْقُطُ، وَأَسْأَلُكَ الرِّضَى بَعْدَ الْقَضَاءِ وَبَرْدَ الْعَيْشِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَأَسْأَلُكَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَالشُّوْقَ إِلَى لِقَائِكَ فِي غَيْرِ ضَرَاءٍ مُضِرَّةٍ، وَلَا فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ).

وه پيچه وانه ی نه و نه گهر دل گيرده ی غه یری خوا بیت و، خوشویستن و په رستنی بۆ غه یری نه و بیت، نه و سه رچاوی هه موو ژیاں تالی و زهره مه ندیه کیه تی:

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ. وَإِنَّ الْفَجَّارَ لَفِي حَجِيمٍ﴾ (الانطار: ۱۳-۱۴)

پوانگه ی هه وته م:

له پشت به رستنی مرۆڤ به غه یری په روهره گاری، زهری پۆ ده گات له خودی پشت پسی به ستراوه کە ی، به پيچه وانه ی هیواو ئومیده کە ی.

بۆ نمونه: مرۆڤی موشریک له په رستن و پشت به رستنی به غه یری خوا، سه رکه وتن و به خته وهر بوونی مه به سته، به لām پيچه وانه ی ناو ته کە ی لیوه به نسیب ده بیت، وه ک ده بینین په روهره گار له م نایه تانه دا نه م راستیه ی پوون کردۆته و:

﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا. كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا﴾ (مریم: ۸۱-۸۲)

که واته زهره وریسوا یی مرۆڤ له وه دایه که غه یری خوا بپه رستیت و پشتی پسی به رستی، به لām سه رکه وتن و سه رفرازی و سه ره رزی و به خته وهری له وه دایه که ته نها خوا بپه رستیت و داوای یارمه تیش ته نها هه ره بکات ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ (الفاتحه: ۵).

پوانگه ی هه شته م:

پییوسته مرۆڤ ته نها خوا بپه رستیت و پووبکاته نه و په جای په مه تی نه و بکات و داوای هینانی خیر و خوشی و، لادانی شه رو ناخوشی هه ره له و بکات؛ چونکه نه و په روهره گاره سه ره پای بوونی توانای له سه ره به جیهینانی داواکاریه کان، که چاکه ت له گه ل ده کات و یارمه تیت ده دات و خوشیت بۆ ده هیئت و شه رت له سه ره لاده دات هه مووی ته نها بۆ خاتری خۆته نه ک بۆ خاتری خۆی. واته خۆی له خۆیدا ده و نه مه ند و به ریزو به خشنده و میهره بانه و بۆ

پتویسته له بنده کانی، وه بۆ ئه وه چاکهت له گهژ ناکات تاره کو تۆش پۆژۆک له پۆژان چاکه ی له گهژ بکه یته وه، یان به فریای بییت و پاداشتی بده یته وه.

به پینچه وانده ی مرۆفه کان که چاکه له گهژ یه کتری ناکه ن به به رامبه ر نه بییت، واته هه ر که سیك یارمه تی بده ت ئه وه له به ر موحتاجی و به رژه و نه دی خۆی یارمه تی بده ت، بۆ ئه وه ی پاداشتی ئه ر یارمه تی و چاکه کردنه ی وه رگر یته وه له دنیا، یان له قیامه ت، له تۆ، یان له په ر وه ردگار، به گو یه ی نه ته ی ئه ر که سه . که راته له هه ردوو حاله تدا مرۆف که چاکه یه کت له گهژ بکات ئه وه بۆ به رژه و نه دی خۆیه تی پینش به رژه و نه دی تۆ!

که راته ئومید بوون به چاکه و یارمه تی خوا سود به خشه ر هیچ باج یکی به دراره نه . به لām ئومید بوون به چاکه ی غه یری خوا بۆ باج و منه ت و زه ره ر ناییت؛ چونکه که س چاکه ت له گهژ ناکات بۆ به رامبه ر ته نها خوا نه بییت که هیچ پتویسته ی که به بنده کانی نه ، وه که په رستنی شی له سه ر دانارین بۆ به خته وه ر بوون و خۆشحالی خۆمانه نه ک ئه ر موحتاجی به ندایه تی ئیمه بییت به لکو ئه گه ر هه موو خه لکی خوا په رست بن هیچ له خوایه تی خوا زیاده ناکات، وه ئه گه ر هه موو خه لکیش کافر بن هیچ له خوایه تی ئه ر که م ناکات.

پوانگه ی نۆیه م:

زۆریه ی خه لکی تۆی بۆ خۆی ده ویت نه ک بۆ خۆتی بویت.

واته ده یانه ویت له تۆوه سودمه ند بن، وه به سه ر تۆدا سه رکه ون بۆ به رژه و نه دیه کانیان، ئه گه ر چی به زه ره ری دین و دنیا ی تۆش ته وار بییت !.

به لām په ره ردگار تۆی بۆ خۆت ده ویت، وه که به ندایه تی له سه ر داناریت له به ر پتویسته ی و موحتاجی تی خۆی نه به م په رستنه ی تۆ بۆ ئه و، به لکو بۆ به رژه و نه دی تۆیه تی، تاره کو به خته وه ری دنیا ر دوا پۆژ بیت. که راته چۆن هیوا ر ئومیدت به غه یری خوا ده به ستیت و چۆن ئیعتیما د ده که یته سه ر غه یری خوا.

پوانگه ی ده یه م:

ئومید بوون به غه یری خوا، وه په رستن و دارا لی کردن و پشت پێ

به ستنی بۆ سووده و بگره زه ره ریشه ؛ چونکه غه یری خوا:

۱. نازانیت به رژه و نه دی تۆ له چی دایه تاره کو خوا فیری نه کات.

۲. وه ناشتوانیت یارمه تیت بدات و بهرژه و نندیه که ت بز دابین بکات تاوه کو خوا یارمه تی نه دات و توانای نه وهی پی نه به خشیت.

۳. وه ناشیه و یت یارمه تیت بدات تاوه کو خوا وای لی نه کات بیه ویت یارمه تیت بدات. که واته همه مو شته کان ده گهرینه وه بز خوا. که و ابو دل به ستنه وه به غهیری خواو تومید پی بوون و پشت پی به ستنی زه رهره بز بنده، نه ک سود به خش؛ چونکه وازی هینا له و زاته ی که همه مو شتیکی به ده سته، بز که سیک که هیچی به ده ست نیه ته نانه ت بز خویشی.

وه نه گهر همه مو دونیا کو یتته وه بز نه وهی سودیک به تز بگه یه نن، ناتوان ته نها نه وه نه بیت که خوا بزتی نویسه. وه نه گهر همه مو خه لکی سهر زویش بیانه ویت زه رهریکت لی بدن ناتوان ته نها نه وه نه بیت که خوا له سهری نویسویت، وه له هه دیسی (ابن عباس) دا پیغه مبه ر ﷺ وای فدرمووه^(۱).

روانگی یانزه هه م^(۲):

له بهر نه وه ده بیت ته نها خوا بهرستویت و سه رپرین و نه زر (له خو گرتنی) بز بکریت، و هاواری بکریتی و داوای یارمه تی و به فریا که وتی لی بکریت؛ چونکه نه وه به ته نها، په رهره دگارو خالیقه و پازیکه و بیسه ره و بینایه و زیندوو و نه مره و به توانا ده سه لاته و، خاوه نی همه مو بونه و ره و، خیره خوشی و، زه ره و زیان و، سود و قازانج و، هیدایه ت و گومرایی و، به خته و ره ی و شه قاره ت و، ده وله مه ندی و فقهیری و، عیززه ت و زه لیلی و، مردن و ژیان، ته نها لای خوایه و به ده ست نه وه به ته نها. به لام غهیری (الله) هیچ شتیکی له مانه ی سه ره وهی به ده ست نیه بز خویشی، چجای بز خه لکی.

وه په رهره دگار به دوو نایه ت له سوپه تی (الفرقان)، پرونی کردۆته وه که ته نها خو ی شایسته ی په رستن و داوا لی کردنه و، غهیری نه و نا شایسته یه، وه ک ده فدرمویت:

﴿الَّذِي لَهُ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ. وَلَمْ يَخْذْ وَلَدًا. وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِكٌ فِي الْمَلِكِ. وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ. فَقَدْ رَهْ وَقْدَرًا. وَاتَّخَذَ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا شَوْءًا﴾ (الفرقان (۲ - ۳))

ده بینین (ته نها شایسته یی خو ی بز په رستن) به پینج سیفات دربرپوه:

(۱) سنن الترمذی: حدیث حسن صحیح.

(۲) بهروانه (اضواء البیان) (۶ / ۱۷۸ - ۱۸۳).

- ۱- تهنه خزی مه لیک و خاوه نی تاسمانه کان و زهوییه و مولک تهنه ها می خزیه تی.
- ۲- هیچ مندائی بز خزی دانه ناوه و بی پیوسته له جیگر و میرات گرو جی نشین؛ چونکه خزی برده و ام زیندووه و خیزانی نیه. ۳- هیچ شهریکی نیه له مولکه که یدا.
- ۴- خالیتی هه موو شتیکه. ۵- نه ندازی بز هه موو دروستکراویکی داناره له کات و شوین و قه باره و شیوه و چۆنیه تی، زۆر به ووردی و پژیکی و ته وای.
- وه له بهرامبهر و خیشیدا، باسی نه پهرستراوانه ده کات که خه لکی هاواریان ده که نی و نه زرو سه رپرین و پهرستنیان بز ده که ن، ﴿ وَاَتَّخِذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً ﴾.
- وه به م سیفه تانه ی خواره وه - که نیشانه ی ناشایسته یین به پهرستن - وه سفی نه وانی کردووه. سیفه ته کانیش نه مانه ن:

- ۱- ﴿ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئاً ﴾ واته: هیچ دروست ناکه ن و توانای دروست کردنی هیهیان نیه.
- ۲- ﴿ وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴾: وه خزیان دروست کراون و خوا دروستی کردوون.
- ۳- ﴿ وَلَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعاً وَلَا ضَرّاً ﴾ واته: هیچ سوود و زیانیان بز نه فسی خوشیان به ده ست نیه.

۴-۶ ﴿ وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتاً وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُوراً ﴾

واته: به دهستیان نیه نه مردن، نه ژیان، نه زیندوو بوونه وه.

که واته که سیک یان شتیک که نه مه سیفه ته کانی بن، نه وه شایسته ی نه وه نیه هاواری بکرتیتی و، هیچ جزره عیباده تیکی بز بکرتیت.

وه له چندان نایه تی قورئاندا په روه ردگار به م سیفه تانه به راورد ده کات له نیتوان په رستراوی حدق که خزیه تی و، له نیتوان په رستراوه ناشایسته کان. هه روه که له م نایه تانه دا ده رده که ویت:

* ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يَمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَن يَفْعَلُ مِثْلَ ذَلِكَ مِّنْ شَيْءٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرَكُونَ﴾ الروم : ۴۰.

واته: (الله) که په رستراوی شیاوو راسته نه وه یه که:

دروستی کردوون و، له پاشان پزق و پژی داوون و، له پاشان ده تان مریتنی و، له پاشان زیندوتان ده کاته وه. جا تایا له نیتوان په رستراوه کانی نیه که کردوتانن به هاوه لئی خوا، یه کیتک هه یه نه و کارانه بکات که خوای په روه ردگار کردوونی.

(سبحانه و تعالی): راته پاکي و بهرزی بۆ پورهردگار له پورهستوانه دی که دهیانکه نه شهریک بۆ خوا.
 * ﴿والذين يدعون من دونه لا یخلقون شیئاً وهم یُخلَقون. أمواتٌ غیر أحياءٍ. وما یُشعرون
 آیان یُعْثون﴾ النحل (۲۰ — ۲۱).

واته: نهوانه دی دهیان پهرستن و هاواریان ده که نهی جگه له خوا، هیچ دروست ناکه ن و، خویمان
 دروست کراون، مردوون و زیندوون نین، وه نازانن که ی زیندوون ده که نهی ده.

* ﴿ذلکم الله ربکم له المُلکُ والذین تدعون مِن دونه ما یملکون مِن قِطْمیر﴾ ناطر (۱۲).
 واته: نهو (الله) یه پورهردگار تانه و شایسته ی پهرستن و هاوار لئ کردنه، که (لَهُ المُلک) راته
 مولک هه مووی هی نهوه. وه نهوانه دی دهیان پهرستن و هاواریان ده که نهی جگه له خوا یه
 مولکایه تیان به ده ست نیه، کهواته یه کتیک مولکی نه بیئت چۆن ده پهرستیت؟!
 * ﴿قُلِ ادْعُوا الذین زعمتم من دون الله: لا یملکون مثقالَ ذرَّةٍ فی السَّمَاوَاتِ وَلا فی الْأَرْضِ
 وما لَهُمْ فیهِمَا مِن شَرْکٍ وما لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِیرٍ﴾ سبأ (۲۲).

واته: نهی محمد بفهرموو به موشریکه کان: دهی هاوار بکه نه نهو بت و سه نه م و فریشته و
 پیغه مبهرو پیار چاکانه دی که دهیان پهرستن و هاواریان ده که نهی له گه ل خوا، بزنانن نایا وه لامی
 داواکاریه کانتان ده ده نه وه؟!
 وه لامتان ناده نه وه؛ چونکه:

۱. نهوانه خاوه نی کیشی زه پره یه کیش نین، نه له ناسمانه کان و، نه له زویدا،
۲. وه ههروه کو سه ره خو هیچ مولکیان نیه. ههروه ها به شهریکایه تیش شهریکی خوا نین
 له هیچ شتیکی ناسمانه کان و زویدا.
۳. وه ههروه کو شهریکیشی نین له مولکدا جیگرو یاریده دهرو پالشیشی نین له دروست
 کردن و به پرتو بهردنی هیچ شتیک.

کهواته له پوانگه ی یانزه هه م به تاییه تی و پوانگه کانی پیشتیش به گشتی بۆمان ده رکوت
 که ته نهها خوا شیاری پهرستن؛ چونکه ته نهها نهو سیفاتی پهروردگاریتی و پهرسترایتی
 تیندایه. وه به خته وهری و ناسوده یی و خوشحالی و کامه رانی مرۆفیش ته نهها له وه دایه که به
 ته نهها نهو پهرستراوه حقه به پرستیت. وه دل تهنگی و ژیان تالیشی له وه دایه که خوا به ته نهها
 نه پهرستیت و شهریکی بۆ دابینت.

پرسیار: عبادته‌کان چین و، بۆ کێ ده‌کړن؟

وه‌لام:

ههر کردارو کوفتارو بیروبا وه‌ریت،

که خوای که‌وره ﷻ فه‌رمانی پیکرد بیت، یا پیتی خویش بیت؛

نه‌وه عبادته‌وه، پیتیسته نه‌ها بۆ نه‌وه ﷻ بکړیت،

وه لادانی بۆ نه‌یری الله شیرکه^(۱)

۱. نویت کردن و زه‌کات به‌خشین:

﴿ وَمَا أَمْرُو إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ ﴾ (البقرة: ۱۷۵)

۲. کړنپوښ بردن سه‌ردانه‌واندن (السجود والركوع):

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ (الحج: ۷۷)

﴿ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴾ (فصلت: ۳۷)

۳. پوښوو کړتن:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴾ (البقرة: ۱۸۳)

۴. ده‌ج کردن:

﴿ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴾ (آل عمران: ۹۷)

۵. پارا نه‌وه داوا لږ کردن:

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْكُرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴾ (غافر: ۱۰)

۶. نوسانیکی نه‌ینس به‌ نیعتیقاده‌وه که له بیروبا وه‌و نیعتیقادی دله‌وه دروست

ده‌بیت (الخوف والخشية والرهبة):

﴿ إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا اللَّهَ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (آل عمران: ۱۷۵)

﴿ الْيَوْمَ نَبِّسُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ ﴾ (المائدة: ۳)

﴿ وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ فَإِنِّي فَارْهُبُونِ ﴾ (النحل: ۵۱)

۷. خوښ ویستن (الحبة): که نه‌وه‌په‌ری به‌ که‌وره دانان و زه‌لیلیو سل که‌چو ژیر

باری له‌که‌لدايه بۆ خوښ ویستراو، واته خوښ ویستنه‌که‌ی به‌ شیوه‌یه‌کی واییت

(۱) قال الشيخ عبدالرحمن بن ناصر السعدي- رحمه الله: ((لكل اعتقاد أو قول أو عمل، ثبت أنه مأمور به من الشارع؛ فَعَرَفَهُ اللهُ وحده توحيد وإيمان وإخلاص، و صرفه لغية، شرك وكفر)). (القول السديد شرح كتاب التوحيد) ص: ۴۶. و ((الضياء الشارقي في رد شبهات الماذبي المارق)) ص: ۴۴۷ الشيخ سليمان بن سحمان.

که زه لیل و هل که چ و ژیر باریشی کرد بیئت و ژوریشی به که و ره دابنیت. نه هه ش خۆش ویستنن به ندایه تنیه (حجة عبادة):

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّوهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾ (البقرة: ۱۶۵).

۸. ره جا له تکردن و نهویند پهن بوون (الرجاء والرغبة):

﴿أَنَّا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾ (الکہف: ۱۱۰).

۹. نیعتیقاد پهن بوون که توانای هیتنانن خۆشی و لادانی ناخۆشی هه یه:

﴿أَمَّنْ جِيبِ الْمُضْطَرِّ إِذَا دَعَا وَكُشِفِ السُّوءِ وَجْعَلْكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ إِلَهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ﴾ (النمل: ۶۲).

۱۰. داواوی به فریاکه تن کردن (الاستغاثة):

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدَفِينَ﴾ (الأنفال: ۹).

۱۱. داواوی پهنا پهن گوتن (الاستعاذه): ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ (الفلق: ۱) ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ (الناس: ۱).

۱۲. داواوی یارمه تنی کردن (الاستعانة): ﴿إِنَّا كُنَّا نَعْبُدُكَ وَإِنَّا كُنَّا نَسْتَعِينُ﴾ (الفاحة: ۵).

۱۳. پشت پهن بهستن و نیعتیما د خستنه سه (التوکل و الاعتماد):

﴿وَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (المائدة: ۲۳).

۱۴. به چن که یاندنی نه زو له خۆ گوتن (الوفاء بالنذر):

﴿يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾ (الاسان: ۷).

۱۵. حه یوان سه برپین (الذبح والنحر):

﴿قُلْ إِن صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (الانعام: ۱۶۲) ﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنحِرْ﴾ (الکونر: ۲).

وه چهندان جوړی تریش که عبادته تن؛ چوتکه پهروه ردگار فه رمانی پهن کردون و پیاښ رازییه. جاکه بو خودی خوی بکریڼ به ته نها، نه وه عبادته تیکی پاکه و دووره له شیرک. به لام نه کهر یه ک جوړ له و عبادته تانه بو غه یری خوا بکریڼت، نه وه هه موو عبادته تانه کانی تریشی پهن هه لده وه شینه وه و خاوه نه که ی به موشریک و کافر داده نریڼت، نه ک به موسلمانن ته نها خوا په رست (الموحد). چوتکه موشریکه کانیش خوا یان ده په رست، به لام چوتکه به ته نها یی نه بوو، خوا به کافری دانان و وتی ئیوه هه ر خوا په رست نین:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ. لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ. وَلَا أَنتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ (الکافرون).

جا بو نه و ی به ورونی بزانیث شیرک چیه؛ نه وه له به شی دوه مدها تزئیک به درژی باس له شیرک ده که ین دوا ی نه و ی که له به شی یه که مدها زانیث عبادته کردنی خوا چیه و به چی ده کریت .

به نښی دووهم

شه خښ په رستۍ و شه ریک بو
خوا دانان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشه کی

زیان و مهترسی شهریک بۆ خوا دانان له سهر ئاده میزاد

(۱) شهریک بۆ خوادانان گه‌وره‌ترین زوڵم و سته‌مه. وه‌ک په‌روه‌ردگار فرمویه‌تی:

﴿وَإِذْ قَالَ لَقْمَانُ لَبَنَّهُ وَهُوَ يَغْضُهَا بَنِي لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ (لقمان: ۱۳).

(۲) وه‌ پیتغه‌مبهر ﷺ فرمویه‌تی گه‌وره‌ترین تاوان بریتییه‌ له [ان تجعل لله نداً وهو خلقك] ^(۱) واته‌ هاره‌ل و هاشیوه‌ و شهریک بۆ خوا دابنیت له‌ حاله‌تیکدا که‌ ته‌نها نه‌و تۆی دروست کردوه‌!

(۳) په‌روه‌ردگار له‌ شیرک خۆش ناییت به‌ هیچ شیه‌یه‌ک وه‌ لیبوردن و عه‌فر کردن شمولی شیرکی گه‌وره‌ ناکات:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾ (النساء: ۴۸).

واته‌ په‌روه‌ردگار له‌ گوناھێک خۆش نابێ که‌ بریتی بێ له‌ شهریک بۆ دانانی. به‌لام به‌ گوێزهی ویستی خۆی خۆش ده‌بیت له‌ ههر گوناھێکی تر جگه‌ له‌ شیرک. وه‌ هه‌ر که‌سێ شهریک بۆ خوا دابنسی ته‌وه‌ گوناھو بوه‌تان و درۆیه‌کی گه‌وره‌ی کردوه‌ چونکه‌ خوا شهریکی نییه‌ له‌ پاستیدا. که‌واته‌ نه‌ گهر که‌سێک له‌ سهر شیرکی گه‌وره‌ مردبیت بێ ته‌وه‌ی تۆبه‌ی لی کردبێ ته‌وه‌ په‌روه‌ردگار به‌ هیچ شیه‌یه‌ک لینی خۆش ناییت.

که‌واته‌ شهریک بۆ خوادانان گه‌وره‌تره‌ له‌ کوشتنی نابه‌هه‌ق و زینار دزی و هه‌موو تاوانه‌ گه‌وره‌کانی تریش!

(۴) شهریک بۆ خوا دانان ده‌بیتته‌ هۆی هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی هه‌موو کردوه‌و چاکه‌یه‌ک.

﴿وَلَقَدْ أَوْحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَنْ أَشْرَكَتَ لِيَحْبُطَنَّ عَنْكَ وَلِتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ (الزمر: ۶۵) ..

واته نه گهر شهريکت بۆ ئاللاه دانا نه وه کردوه کانت هه لده وه شينه وه .

(۵) زهرمه ندبوونی دوتیاو قیامت ، وه ک پهروهر دگارفه رمویه تی :

(... وَلِتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ) . واته نه گهر شهريکت بۆ ئاللاه دانا نه وه له زهرمه ندان ده بیت .

(۶) حه رام بونی به هه شت لیان وه :

(۷) چونیان بۆ نار دۆزهخ و مانه و یان تیایدا به بهرده وامی وه :

(۸) هاربهشی پهیدا که ران هه یج شه فاعهت کارو سه ره خه ریکیان ئه یه . وه ک خوای گه و ره فه رمویه تی :

﴿اعْبُدُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ (المائدة: من الآية ۷۲)

واته : هه ره کێک شه ریک بۆ ئاللاه دابنیت نه وه پهروهر دگارفه هه شتی لی حه رام کردو وه ، شو ئینیشی دۆزه خه ر ، وه هه یج په شتیوانیکیان ئه یه پزگاریان کات له م حاله .

وه شه ریک سوکایه تییه بۆ مرۆڤ ؛ چونکه مل که چی و به ندایه تی ده نو ئینیت بۆ په رسته راوێکی وه کو خۆی بێ ده سه لات و دروست کرا . وه ئومێدو متمانە ی به خوا که م ده بیته وه و ئه عتیما د ده خاته سه ر شتی خو را ئی و دارو به ردو په رۆر گۆر ، وه له هه موو ئه و شتانه ش ده ترسیت .

شیرک دوو جوۆری هه یه ^(۱)

جوۆری یه که م : شیرکی گه و ره و ئاشکرا (شَرکٌ اکْبَرٌ ظَهْرًا)

خاوه نه که ی پیتی له ئیسلام ده چیتته ده رو کافره بێ (دوا ی چه سپاندنی به لگه - إقامة الحجة - له سه ری) ، وه هه موو ئه ر زیان و مه ترسی و هه ره شانە ی پێشوشی له سه ره ؛ وه ئه و ی جێگای

(۱) هه ندیک له زانا یان فه رمویانه جوۆری سییه میشی هه یه که بریتیه له : شیرکی ون و نادیار (الشرك الخفی). به لام ئه ر زانا یانه ی که فه رمویانه ته نها دوو جوۆره ، هه ندیکیان وه ک العلامه عبدالرحمن بن ناصر السعدي - له (القول السدید شرح کتاب التوحید: ص ۲۴) - ته م شه رکه ون و نادیاره یان به شیرکی به وک حیساب کردو وه هه ندیکیان له ئیوان هه رده رو جوۆره که یان دانا وه ؛ واتا ئه ویه که له گه رماندایت له شیرکی گه و ره بیت ، یا به وک ؟ . وه لات ون و ئاشکرا ئه یه ؛ چونکه شیرکی نادیا ری وا هه یه گه و ره ویه هه شیه تی به وک ، به وانه : (المدخل لدراسة العقيدة الإسلامية) ص ۱۲۷ .

مه ترسییه نه وهیه که خه لکانیک و کومه لاتییک لهو ئومعه ته ده گهرینه ره سه ره دینی هاوهل و شه ریک بز خوا دانان، وهک له هه دیسدا ها تووه:

((ولا تقوم الساعة حتى يلحق حيي من أمي بالمشركين، وحتى تعبد فنام من أمي الأوثان))^(۱)

که واته شیرک له ناو نهو ئومعه ته دا هه یه؛ له بهر نه ره زۆر زه وره موسلمان وریای بیت و له هه موو خراپه یه که زیاتر خۆپاریزی لی بکات. وه خۆپاریزی به ره ده ست پیده کات که جو ره کانی شیرک بناسیت به ورده تا وه کو بتوانیت خوی لی بیاریزیت به یارمه تی (الله)؛ چونکه که دژمنت نه ناسیت ناتوانیت خۆپاریزی لی بکهیت.

جوړی دووه م: شیرکی بچوک و ون

(شرك اصغر خفي)

خاوه نه که ی پتی له نیسلا م ناچیتته ده رو کافر ناییت به لام گونا هیکی زۆر گه وره یه و نهو کرده وه یه هه لده وه شینیتته وه که شیرکه که ی تیدا کراوه مه ترسی چونه دژه خسی لی ده کریت. وه له به شی دووه می نه م بابه ته به درزیی باسی لیتو ده که ین ان شاء الله.

به شی یه که م

شیرکی گه وره [الشرك الاکبر]

شیرکی گه وره بریتییه له: یه که سان کردنی غه یری خوا به خوا له و شتانه دا که له تاییه تمه ندیتییه کانی په روهره گاریتین، یا په رستراویتی، یا ناو سیفاته کانن.

مه به ستیش بهو یه که سان کردنه هاوهل بز دانانیه تی له تاییه تمه ندیتییه کانیدا؛ جا جیاوازی نیه که گه یاندیتییه پله ی په روهره گار تیایدا، یا نا !.

[الشرك الاکبر: هو تسوية غير الله بالله فيما هو من خصائص ربوبيته، أو ألوهيته، أو أسمائه وصفاته

سبحانه. والمراد بالتسوية مطلق الشراكة سواء كان الله سبحانه ماثلاً لغيره فيها أو هو زائد عليه فيها]^(۲)

که واته شیرکی گه وره بریتییه له:

(۱) رواه أبو داود: ۴۲۴۴، صحيح على شرط مسلم.

(۲) (المدخل للدراسة العقيدة الإسلامية).

(أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدَا فِي رَبوبيته أَوْ ألوهيته أَوْ أسماءه وصفاته)^(۱) واته: هاوَلْ وهاوبهش و هاوشیوه
(بَدَ) دانان بۆ خوا له یه کئی لهو سئ لایه ندها که تایبه تن به خوی :

(۱) له لایه نی په رو ورد گاریتی

(۲) لایه نی په رستراویتی.

(۳) لایه نی نارو سیفاته کانی.^(۲)

یه که م :

شهریک بۆ خوا دانان له په رو ورد گاریه تیدا

(الشرك في الربوبية)

③

بریتیه له :

تسوية غير الله بالله فيما هو من خصائص الربوبية. أو نسبة شيء من خصائص ربوبيته إلى غيره سبحانه، كالخلق والرزق والملك والتدبير لهذا الكون والتشريع والأمر والنهي والإحياء والإماتة والتصرف والنفع والضرر ونحو ذلك من معاني الربوبية.

(۱) معارج القبول (۴۸۳/۲) الحافظ الحکمي.

(۲) نهو شهرکه ی پیتناس کرا بریتی بوو له شیرکی چواندن به خوا له تایبهت مه ندیتی یه کانی (شرك التشبيه والتمثيل والتسوية بالله فيما يختص به). به لأم هه ندیک له زانایان- [وہ ابن القيم له (الجواب الکافی لمن سأل عن الدواء الشافي) ص ۱۹۹]- جگه له م جزره جزریکی تریشیان له شیرک باس کردوه، پیئ ده لئین: (شرك التعطيل) واته نه هیشتنی تایبهت مه ندیتی یه کانی خوار وازلیته پیتانیان، که له هه سئ لایه نده کانی پیئشوی تایبهت به الله پرو ددهات به م شیوه یه:

① (تعطيل ألوهيته): بتعطيل معاملة الله عما يجب على العبد من حقيقة التوحيد، وذلك بترك عبادته. واته: نه هیشتنی مافی به ندایه تی بۆ کران بۆ الله ، وه وازه پیتان له عیبادت بۆ کردنی
② تعطيل الصانع عن كماله المقدس؛ بتعطيل ونفي أسمائه وصفاته وأفعاله. واته: نه هیشتنی سیفده تی ته راویتی بۆ الله به نه هیشتنه وی نارو سیفاته ته راوه کانی بۆی.

③ (تعطيل ربوبيته): بتعطيل المصنوع عن صانعه وخالقه؛ وذلك بدعوى قدم العالم، وعدم كونه مخلوقا له .

واته: نه هیشتنی تایبهت مه ندیتی په رو ورد گاریتی بۆ الله .

واته الله به دروستکاری بونه ور دانه نریت ، وه واداب نریت که نه م بونه وره هه بوهو خوا دروستکاری نه بوه.

واته: غهیری خوا بکهنه شهریک و یه کسانى خوا له تاییه تمه ندیتیه کانی په روه ردگار یه تیدا یا خود شتیک له تاییه تمه ندیتیه کانی په روه ردگار یتى پال بده یته غهیری خوا وهك دروست کردن و ژياندن و مراندن و، بهرپوه بردنى بونه ورو، رزق و پوزى دان و، شهرع و یاسا بۆ دانان و، فرمان پسى کردن و، سودو زیان بده دست بوون و، ویتنه یتنه مانه.

ته هلى سوننه ت باورپان وایه: که سودو زیان و خیرو شهر، و مردن و ژيان و رزق و پوزى و، فه قیری و دهو له مهندي و، ساغی و نه خوشی و، بهرپوه بردنى بونه ورو، ته نها بده دست خوا یه. وه به گویری فه زاو قه ورو بریارو رست و فرمانی نه وه، بئ نه وى که سیک هه یت بهر ده تستکاری بیت، یان بهر امهر (مقابل و منازع و منافس) یتکی هه بیت، یا شهریک یتکی هه بیت، یا یار مته یتکی هه بیت له یه کیک لهو شتانه دا وهك له م تايه تانه دا دهره که ویت:

۱. ﴿وَاللَّهُ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (المائدة: ۱۷).

واته: مولکی تاسمانه کان و زوی و نیوانیشیان ته نها بۆ (الله) یه.

۲. ﴿هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَنَنْتَفِعُ بِمَا يُنْفِقُ﴾ (فاطر: من الآية ۳).

واته: نایا هیچ دروست کاریک تر هه یه رزقتان بدا له تاسمانه کان و زوی!

۳. ﴿لَنْ رَيْبُكَ مِنَ اللَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَبِشًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنَّجْمُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلِيُّ الْعَلِّينَ﴾ (الأعراف: ۵۴).

واته دروست کردن و بهرپوه بردن و فرمان بئ کردن و بهرنامه و شهرع و یاسا بۆ دانان ته نها بۆ (الله) یه، تاییه تن بهو زاته، که په روه ردگاری هه مو جیهانیانه:

﴿فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ﴾ (غافر: ۱۲). ﴿إِنَّ الْحُكْمَ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ (القصص: ۸۸).

*** که واته هه که سئ نیعتیقادی و ابیت که غهیری خوا بۆ یه هه سه رچاوه ی فرمان و نه ی و شهرعته و بهرنامه دانان بیت، یان شتیک که خوا هه لالی کرد بیت، نهو به هه رامی دابیت، یان به بچه وانه وه؛ نهو شهریک بۆ خوا داناهه له په روه ردگار یتیدا (الشرك في التشريع) ^(۱):**

(۱) قال الشيخ المفسر الإمام الشنقيطي — رحمه الله — : ((تنبيه: إعلم أنه يجب التفصيل بين النظام الرضعي الذي يقتضي تحكيمه الكفر بخالق السماوات والأرض، وبين النظام الذي لا يقتضي ذلك. وبإيضاح ذلك — أن النظام قسمان:

خواهی گدوره فدرمویه تی: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾ (الشوری: من الآية ۲۱)..
واته نایا نیعتیقادیان به چهند شهریک و هاوه لیتکه بز خوا شهرعیان بز دانابن که نيزن و
پروخسه تی پوره ردگاری له سدر نیه ۱؟.

﴿إِنَّ الْحُكْمَ لِلَّهِ. أَمْرُ الْأَتْعِدُوا إِلَّا يَأْهُ. ذَلِكَ الَّذِينَ الْقِيمَ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (یوسف: ۴۰).

واته: حوکمی حق و دادپهروه ته نهها حوکمی خوایه، وه هدر ته نهها نهوه که فدرمانان پین ده کات
و شهرعته و بدرنامه و حلال و حدرامان بز داد نهیت. وه فدرمانی کردوه که جگه لهو نه په رستین
و، شرع و دین ورنه گرین ته نهها لهو نه بیت، وه شهریکی نییه له مه شدا (ولا يُشْرِكْ فِي حُكْمِهِ
أَحَدًا: ۲۶ الکهف)؛ چونکه کتی نهو بونه وهری دروست کردوه یاساو بدرنامه ی به پتوه چوونی بز
داناوه، هدر ته نهها نهویش مانی نهوی هدیو شیاری نهویه که بدرنامه ی ژیانیشی بز داب نهیت.
چونکه خزی مرؤفی دروست کردوه ده شانیت چ شهرعیکی بز باشه، که واپو ته نهها حوکمی نهو
ته واپو گونجاوه له هه مو پوانگه یه که وه، وه هه وه کو چۆن دروستکراوانی خوا زۆر به وردی و
ته واپو هینراونه بوون و وه گه پخراون، که کهس ناتوانیت عه بیکیان لی بینیتته وه، یا وه کو خوا
شت دروست بکات، به هه مان شتیهش شهرعته و بدرنامه و دینه که ی بین عه بییه و زۆر ته واپو [ذلک

إداري، و شرعي. أما الإداري الذي يُراد به ضبط الأمور وإتقانها على وجه غير مخالف للشرع، فهذا لا مانع منه، ولا يخالف فيه من الصحابة عليهم السلام، فمن بعدهم. وقد عمل عمر رضي الله عنه من ذلك أشياء كثيرة ما كانت في زمن النبي صلى الله عليه وسلم؛ ۱. ككبح أسماء الجند في ديوان لأجل الضبط، ومعرفة من غاب ومن حضر، مع أن النبي صلى الله عليه وسلم لم يفعل ذلك، ولم يعلم بتخلف كعب بن مالك عن غزوة تبوك إلا بعد أن وصل تبوك، ۲. وكأشترائه — أعني عمر رضي الله عنه — دار صفوان بن أمية، وجعله إياها سحنا في مكة المكرمة، مع أنه رضي الله عنه لم يتخذ سحنا هو ولا أبو بكر. فمثل هذا من الأمور الإدارية التي تُفعل لإتقان الأمور مما لا يخالف الشرع — لا بأس به؛ كتنظيم شؤون الموظفين، وتنظيم إدارة الأعمال على وجه لا يخالف الشرع. فهذا النوع من الأنظمة الوضعية لا بأس به، ولا يخرج عن قواعد الشرع من مراعاة المصالح العامة.

وأما النظام الشرعي المخالف لتشريع خالق السماوات والأرض، فتحكيه كفر بخالق السماوات والأرض؛ كدعوى أن تفضيل الذكر على الأنثى في الميراث ليس بإنصاف، وأنما يلزم استواءهما في الميراث. وكدعوى أن تعدد الزوجات ظلم، وأن الطلاق ظلم للمرأة، وأن الرجم والقطع ونحوهما أعمال وحشية لا يسوغ فعلها بالإنسان، ونحو ذلك. فتحكيم هذا النوع من النظام في أنفس المجتمع وأموالهم وأعراضهم وأنسابهم وعقولهم وأديانهم — كفر بخالق السماوات والأرض، ومُرد على نظام السماء الذي وضعه من خلق الخلاق كلها وهو أعلم بمصالحها سبحانه وتعالى عن أن يكون مه مشرع آخر علوا كبيرا ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا. قُلْ اللَّهُ أَدْنَىٰ لَكُمْ، أَمْ عَلَى اللَّهِ نَفْرُونَ﴾ (يونس: ۵۹). ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكُذْبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِنَفَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ، إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾ (النحل: ۱۱۶). (أضواء البيان: ۴/ ۶۶، ۶۷).

الَّذِينَ الْقِيمَ، به لَام به داخهوه ﴿ولكن أكثر الناس لا يعلمون﴾ زۆریه ی خه لی ئاوه ها دینی خویان به ته وای نه ناسیوه چونکه نه زانن، وه له بهر تهوه حوکمی خوا - که دروستکاریانه - ڕهت ده که نه وه، حوکمی مرفیکی دروستکاری و ه کو خزیان هه لده بێژن! به لَام خوی گه وه حوکمی غهیری خۆی به جاهیلیهت ناو بردوه: ﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ! وَمِنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ؟﴾ (المائدة: ۵۰).

واته: ئایا حوکمی جاهیلیهتیان گه ره که ۱؟ بۆ کێ حوکمی له حوکمی خوا باشته ۱؟ وه خوی په روهر د گار فرمانی پینکردوین که بێ باوه رپین به حوکمی غهیری خۆی، نه گینا به کافر حیساب ده کرین نه که به موسلمان، وه که له م نایه تانه دا در ده که ویت:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ: يُرِيدُونَ أَن يُتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ، وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ، وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا... فَلَا وَرَيْكَ لَآؤُمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ، ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ (النساء: ۶۰، ۶۵).^(۱)

که وایو هه ره که سیک، غهیری (الله) بکاته شه ریک و هاریه ش ویه کسانێ خوا له تاییهت مه ندیتیه کانی په روهر د گاریه تیدا؛ واته باوه رپ واییت که:

۱. دروستکاریکی تر له گه ل (الله) ههیه،
۲. یا مالیکیکی تر خاوهنی بونه وه ره له گه ل (الله)،
۳. یا یه کیکی تریش بۆی ههیه حه ل و حه رام و شه ر و یاسای به رپوه بردن بۆ مرف و دابنیت ته وه نهویشی کردوه به شه ریکی (الله) له په روهر د گاریه تیدا.

(۱) یه کیکی له خه سه له ته هه لوه شینه ره وه کانی ئیسلامه تی و دوو چوون له دین، بریعیه له:

((من اعتقد أن غير هدي النبي ﷺ أكمل من هديه، أو أن حكم غيره أحسن من حكمه — مجرد اعتقاد، ولو لم يفعل — كالذين يُفضّلون حكم الطواغيت على حكمه، فهو كافر. ومن ذلك:

• اعتقاد: (۱) أن الأنظمة والقوانين التي يسنّها الناس أفضل من شريعة الإسلام، أو مماثلاً لها. (۲) أو أن نظام الإسلام لا يصلح تطبيقه في هذا القرن. (۳) أو أن الإسلام كان سبباً في تخلف المسلمين. (۴) أو أنه خاص في علاقة المرء بربه دون شؤون الحياة الأخرى.

• اعتقاد أنه يجوز الحكم بغير ما أنزل الله في المعاملات الشرعيّة، أو الحدود أو غيرها، وإن لم يعتقد أن ذلك أفضل من حكم الشريعة، أو مساوياً له؛ لأنه بذلك يكون قد استباح ما حرم الله إجماعاً، وكل من استباح ما حرم الله مما هو معلوم من الدين بالضرورة: كالزنا والخمر والربا والحكم بغير شرعة الله فهو كافر بإجماع المسلمين. (الواجبات المتحتمات). (وتحكيم القوانين) الشيخ محمد بن إبراهيم، مفتي الحرمين رحمه الله.

* توانای هیتانی خوڅشی و لادانی ناخوڅشی دانه پال غهیری خوا

شهریک بو خوا دانانه له پهروهردگار په تیدا

[الشریک فی إثبات قدرة التصرف لغير الله]

له چندان نایب و رحه دیسدا هاتوو که هیچ یه کئی غهیری خوا سودر زیانی به دهست نیه بزیه نایب هاراریان بکرتیت، وهک له م نایه تانه دا دهرده که ویت:

۱- ﴿قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكَ لَهُمْ مِنْهُمْ مَنْ ظَلِمَ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ﴾ (سبا: من الآية ۲۲-۲۳).

راته: له من محمد ﷺ، بو نه وهی ناشیاویتی و ناشایسته یه تی په رستراویتی غهیری خوا نیشانی موشریکه کان بدیت وه به لگهی رونیان بخه یته پروو له سهر نه وهی که په رستراوه کانیان به هیچ شیوه یه که هیچ له سودر زیانیان به دهست نیه؛ که رابو شایسته ی نه وه نین په جای دهست خستنی خپرو لادانی شهریان لی بکرتیت و هاراریان بکرتیت و نیعتیقادیان پین ببری چونکه هیچیان به دهست نیه - بفره موو: نه ی موشریکه کان بانگ که ن نه رانه ی که دهیان په رستق غهیری خوا وه کردوتانن به شهریکی الله له نیعتیقاد بوون به وهی که شتی که له سودر زیانیان به دهست بیت و نیعتیقاد خستنه سهر و هارارو دارا لی کردنیان.

بانگیان که ن تا بو تان دهر که ویت که هه ریه کیک که له رانه ی یتوه نیعتیقادتان پیانه - غهیری خوا:

(۱) خاوهی تو سقا لیکش نین سهریه خو له ناسمانه کان و زه ویدا.

(۲) وه له وهش که متر به شه را که تیش له گهل خوا هیچ به شیکیان نیه.

(۳) وه له شه را که تیش که متر یاریده دهر و جیگری خواش نین له هیچ شتی که دا راته په روهردگار به یاریده دهریش قه بو لیان ناکات و هیچ شیوه مافیکیان نیه له گهل خوا دا.

(۴) وه هه روه ها له وهش که متر ناتوانن تکا و رچار شه فاعه تیش بکه ن لای خوا بی نیزن و پوخسته تی نه به ته راوی.

که واته بزمان دهر که ورت که غهیری خوا هیچی به دهست نیه که هیچیشی به دهست نه بیت بی عه قلی و بی شهرعی به مرؤ دلی خوی به وان به سستی و نیعتیقادیان بخاته سهر. چونکه مرؤ

کاتیک داوا له یه کیک دهکات له بهر نهوه داوای لی دهکات چونکه باوهری وایه که شتیکی به دهست بیت له هینانی خیرو لادانی شه پ بهیه کیک له م چوار شیویه:

(أ) به شیوی سهریه خزی (علی وجه الاستقلال) خاوهی سولته بیت.

(ب) یاخود که سهریه خزی نه بیت به هاوهری و شهراکت له گه یه کیک تری خاوهی دهسه لاتدا (علی وجه الاشتراك).

(ج) یاخود نه گهر شه ریکی دهسه لات داره که شه نه بو، نهوه یارمه تی دهر و جیگرو ژیر دهست و وه زیری بیت.

(د) یاخود که نهو مافه شی نه بو مافی نهوهی هه بیت داوا له خاوهی سولته بکات به نازادی و سهریه ستی و کراوهی ههردا وایه کی بیت وه بۆ هه رکه سی داوا بکات وه هه رکاتی بیت.

به لام پهروهر دگار له نایه ته که ی سوهرتی سبأ روونی کردۆتهوه که غهیری خوا هه چهند پلهو پایه شی بهرز بیت، وهک پیغه مبه رانی نیرراری خوا، فرشته کانی له خوا نزیک و، پیاو چاکانیش، هیچ کام له م چوار مافه یان نهو، ناتوان داوای شه فاعه تیش بکه نه به چهند مه رجیک نه بیت که نه مانه نه :-

(۱) خوا تیزنیان بدات.

(۲) وه نهو که سه ش که شه فاعه تی بۆ ده کن خوا رازی بیت له شه فاعه ت کردن بۆ.

وه هه مان مانا له هه دیسیشدا هاتوه:

۱- (اللهم لا مانع لما أعطيت ولا مُعطي لما منعت)^(۱)

۲- (واعلم أن الأُمَّة لو اجتمعت على أن ينفَعوك بشيء لم ينفَعوك إلا بشيء قد كتبه الله تعالى لك،

وإن اجتمعوا على أن يضروك بشيء، لم يضروك إلا بشيء قد كتبه الله عليك..^(۲))

وله نایه تی تریشدا هاتوه که خۆشه ویست ترین به نه دی خوا که (پیغه مبه ره 卐) هیچی به دهست نییه له خیرو شه پ نه بۆ خۆی وه نه بۆ غهیری خۆی وه شایسته ی نهوه نییه که نیمه هاواری بکه ینی بۆ نمونه:

(۱) البخاری (۲/۲۷۵) مسلم (۵/۳۰۹۳).

(۲) الإمام أحمد (۱/۲۹۳) و الترمذی (۲۰۱۶).

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾ (آل عمران: من الآية ۱۲۸)

واته: نهی محمد تز هیچت به دهست نییه؛ که و ابو با خه لکیش نه وه بزنان بزیه پتیاڼ
بفهرموو: ﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ﴾ (الأعراف: ۱۸۸).

واته: بفهرموو من هیچ سودو زیانیتکم به دهست نییه بز نهفسی خو شم - مه گهر شتیک که الله
ویستی له سهر بیت. چجای بز نیوه.

﴿قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾ (الجن: ۲۱).

واته پتیاڼ بفهرموو: هیچ زهرهرو قازاغیتکم به دهست نییه بز نیوه ش.

وه له چندان نایه تدا په روهردگار پوونی کردوته وه که غهیری خوا نه گهر پیغه مبه ریش ﷺ بیت،
هیچی به دهست نیوه، سودو زیان بز خوئی دابین ناکات تاوه کو بز غهیری خوئی. وه هه روه ها ناگای له
غه بییش نیه.

بز نمونه له م نایه تدا په روهردگار ده فهرمویت:

﴿قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنِّي أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ﴾

(الأنعام: من الآية ۵۰)

واته: نهی محمد خوئت به خه لکی بناسینه، با سنووی تز بزنان و کورت پهوی و زیده پهوی
به درامبه رت نه که ن. بفهرموو پتیاڼ: من پتیاڼ نالیم خه زتنه کانی خوا لای منن (چونکه تز خاوهنی
هیچ مولک نیت له گهل خوا دا). بفهرموو: من هیچ له غهیب نازاڼم وه من نالیم فریستم. به لکو
من به ندهیه کی په روهردگارم و شوین هیچ ناکه وم تهنه ا نه م وه حیه نه بیت که له لایه ن خاوه بوم
نیراوه ته خاوه وه.

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْرَهْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا
نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ (الأعراف: ۱۸۸).

واته: نهی محمد بفهرموو بهو خه لکه: من هیتانی هیچ سودیک و، لادانی هیچ زیانیتکم به دهست
نیه بز نهفسی خو شم، مه گهر شتیک خوا خوئی حه زکات.

وه بفهرموو: نه گهر من غهیم زانیبایه، نهوا زور کار هدی ه سدره کیشی بز خیرو مه سلحه ت
من خو م دم کرد، به لام چونکه ناگام له پاشه رزو غهیب نیه، له دهستم ده چن وه بلتی نه گهر غهیم
زانیبایه، زیان و نا په حه تیم توش نه ده بوو "چونکه خو م لئ ده پاراست.

وه بفهرموو: من ته نهها ترسینه رو موژده ده ریکم بۆ گه لیک که بروا دینن.

جا نایا پیغه مبه ریک که خوشه ویست ترین که سه لای خوا هیچی به ده ست نه بیست بۆ خووی، وه له دووره وه دواى مردنیشی گوئ بیستی قسه و هاوارو داوا لى کردنى خه لکی نه بیست، چونکه ناگای له شتی په نهان و غه یب نیه، نایا نهو خوشه ویسته ده توانیت بۆ غه یری خووی هیچ دابین بکات؟! له وه لامدا نایهت و حه دیستیک باس ده که یین بۆ نه وهی له که لامی خوا و که لامی پیغه مبه ر ښکته نم وه لامه مان ده ست که ویت:

۱- نایه ته که: ﴿قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا، قُلْ إِنِّي لَنْ يَجْعَلَ لِي مِنَ اللَّهِ وَدُونَ ذَلِكَ فَتًى، إِنِّي كَافٍ فِي شَأْنِي﴾ (الن ۲۱ - ۲۳).

واته: نه ی محمد - بفهرموو -: من ناتوام هیچ زیان و زهره ریکتان له سه ر لابه دم، وه ناشتوام هیچ سود و قازاغی کتان بۆ دابین بکه م.

وه بفهرموو: من نه گه ر یین فه رمانی خوا بکه م که س ناتوانیت بمپاریزیت له سزای خوا، هیچ په نایه کم ده ست نا که ویت په نای پئ بگرم له خوا.

وه بفهرموو: من ته نهها یه ک شتم به ده سته بۆ ئیوه، ئه ویش نه وه یه نهو به رنامه یه ی په روه ر دگارتان پئ پابگه یه نم که من پئ نیروام.

واته من ته نهها واسیتنه ی په روه ر دکارم بۆ پا که یاندنی شه رعه که ی به ئیوه، به لام واسیتنه ی ئیوه نیم بتان پارێزم له سزای خوا - نه کهر خوا بیه ویت سزاتان بدات - وه یان زهره رتان له سه ر لابه رم و، سودتان پئ بگه یه نم" وه هه ر که سیک سه ریچی فه رمانی خوا پیغه مبه ر ښکته بکات نه وه ناگری دۆزه یی بۆ ناماده کراوه، به رده وام تییدا ده مینیتته وه. نه گه ر سه ریچی کردنی خوا پیغه مبه ر ښکته به حه لال بزانتیت، یان سه ریچی به که کوفرو شریک بیت .

۲- وه حه دیسه که ش ته مه یه: أبو هريره ښکته فه رموی:

قام رسول الله ښکته حین أنزل الله ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾^(۱) قال: ((یا معشر قریش - أو کلمه نحوها - اشتروا أنفسکم، لا أغني عنکم من الله شیاً. [وې روایه الترمذی: فإني لا أملك لکم من الله ضراً ولا نفعاً] یا بني عبد مناف، لا أغني عنکم من الله شیاً. [وې روایه: فإني لا أملك لکم من الله

ضرّاً و لا نفعاً]. یا عباس بن عبد المطلب، لا أغني عنك من الله شيئاً.. [وفي رواية: فإني لا أملك لكم ضرّاً و لا نفعاً] ویا صفیة عمة رسول الله، لا أغني عنك من الله شيئاً. ویا فاطمة بنت محمد ﷺ، سليني ما شئت من مالي، لا أغني عنك من الله شيئاً. [وفي رواية: فإني لا أملك لكم ضرّاً و لا نفعاً]]^(۱) واته: نه بو هریره په زای خواى لى بيت ددگيرتته وه کاتيتک که ندم نايده هاته خواره وه (وانذر عشيرتك الأقرين) واته بانگه وازی عه شيرت وخزم و کهسه نزیکه کانی خوت بکه و ناگاداريان بکه وه، پتغه مبهړ ﷺ خد لکی تورپه يشی هه موو کوکرده وه پتې فدرمون:

نهی عه شيرته تى تورپه يشی نه نفسى خوتان دهر باز بکه نه ناگر، چونکه من بۆم داين ناکريت هيچ زيان و سوديك له لايه ن خوا وه بۆ ئتوه.

نهی هوزى - بهنى عبد مناف -: نه نفسى خوتان دهر باز بکه نه ناگر؛ چونکه من بۆم داين ناکريت هيچ زيان و سوديك له لايه ن خوا وه بۆ ئتوه.

نهی عباسى مامى پتغه مبهړ ﷺ نه نفسى خوت دهر باز بکه له ناگر؛ چونکه من بۆم داين ناکرى بۆت هيچ زيان و سوديك له لايه ن خوا وه. نهى صه فييهى ناموزنى پتغه مبهړ ﷺ : نه نفسى خوت دهر باز بکه له ناگر؛ چونکه من بۆم داين ناکرى بۆت هيچ زيان و سوديك له لايه ن خوا وه.

نهی فاتيحهى کچى محمد ﷺ ، نه وهى ده ته ویت له ماله کدم داوام لى بکه ، چونکه من بۆم داين ناکرى بۆت هيچ زيان و سوديك له لايه ن خوا وه.

که واته موسلمانى ژير:

خۆشه ويست ترين کس به لای خوا وه که پتغه مبهړه - ﷺ - هينانى قازانچ ولادانى ناپه حه تى به ده ست نيه ، بۆ خۆشه ويست ترين کسى، که کهچه که يه تى و، بۆ نزیک ترين کس لى، که مام و پور خزمه کانيه تى له عه شيره ته کهى.

نايا که پتغه مبهړ ﷺ بۆ خزماني خۆى نه يتوانى، نايا ده توانيت بۆ غه يرى نه وان هيچ داين بکات؟! وه که نه و نه توانيت نايا غه يرى نه و کسى تر ده توانيت هيچى به ده ست بيت؟!.

که واته به به لگه ی قورسان و حه دیس پوون بۆوه که به پرتوه بردنی بونه و به هه موو شیوه یه کیه وه، وه سودو زیان و، خیر و شر؛ ته نها به ده ست خوایه. وه هر که سینک نیعتیقادی نهم شتانه ی به غه یری خوا هه یت، نه وه شریکی بۆ خوا داناه له توانای به پرتوه بردنی بونه و رد (الشرك في التصرف). به لām به داخه وه له ناو موسلماناندا نه فامی وا هه یه که نهم جوړه نیعتیقاده شریکیه یان هه یه به غه یری خوا؛ له پتسه واو پیاو چاکان (أولياء)، وه نیعتیقادیان وایه که خوا توانای به پرتوه بردنی هه ندی لایه نی بونه و هری پت به خشیون. وه که لهم قسه نا په وایانه ی خۆیاندا ده رده که ویت که له کتیه کانی خۆیانده نه قل کران:

﴿ انتقل النور إلى غراتنا ولمع في أمتنا، فنحن أنوار السماء وأنوار الأرض، فبنا النجاة، ومِنَّا مكنون العلم، وإلينا مصير الأمور، وبهدينا تنقطع الحجج... ﴾

﴿ الغوث متحكم في كل شيء في العالم، والأقطاب الأربعة يسكون الأركان الأربعة في العالم بأمر الغوث، والأبدال السبعة يتحكم كل واحد منهم في قارة من القارات السبع بأمر الغوث، يتحكمون في مصائر الخلق ﴾ و (إن لله عبدا يقولون للشيء كُن فيكون)^(۱).

له بهر نه وه نیعتیقاده شریکیه پووجه ده یینن و ده ییستین زۆر له نه فامان هاوار ده که نه شیخ عبدالقادر په همتی خوی لی یت- وه ناری (غوسیان) لیناوه، که له راستیدا ته نها (الله) (غوث) ه؛ چونکه غموت به واته (فریاگوزار) دیت : واته نه وه ی که له کاتی ته نگانه دا به فریایان دیت. وه باوهریان وایه که توانای نه وه ی هه یه هه موو داواکاریه کیان چی به چی بکات و وه لامی هه مووشیان بداته وه؛ یه که میان له نه خۆشی چاک بکاته وه و دروه میان له به لا پیارتیت و... سه ده میان مندالی پی بیه خشی و... هه زاره میان له سه یاره ورنه گه یت (سبحان الله عما یقولون) ۱.

به لām پیغه مبهرو ﷺ هاوه لانی (الصحابه) هیچ یه کیکی ترسان به غه وس واته فریاگوزار نه ده زانی، وه داوای به فریا که وتن (استغاثه) یان ته نها له (الله) ده کرد:

﴿ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ ﴾ (الأنفال- ۹).

وه پیغه مبهرو ﷺ له خوا ده پارایه وه ده یفه رموو:

(یا حی یا قیوم برحمتک استغیث)^(۲).

(۱) بروانه کتابه پووجه له که ی: (الکافی فی الرد علی الوهابی).

(۲) أخرجه المحاکم (المستدرک ۱/ ۵۰۹) والترمذی: ح (۵۲۴) حسن لغیر.

واته نه‌ی په‌روه‌ردگاری زیندووی راگرا، به‌هۆی په‌حمه‌تی تۆ دارای فریاکه‌رتنت لی ده‌که‌م، که په‌حمه‌تی تۆ به‌فریام بیت.

به‌لام نه‌مړ نه‌زان و نه‌فامه‌کان به (شیخ عبدالقادی گه‌یلانی - په‌حمه‌تی خوالی لی بن -) ده‌لین غه‌وس، راته فریاگوزار، وه نازانن که فریاگوزار (غوس) ته‌نها (الله) یه‌ا.

تیبینی: چنه‌د گروپیټکس گوه‌را هه‌ن که شه‌ریکیان داناهه‌ بۆ خوا له په‌روه‌ردگار یتیدا که نه‌مانه‌ن:

(۱) المجوس: مه‌جوسییه‌کان که پووداره‌ چاکه‌کان ده‌گێږنه‌ره بۆ پوناکی و به‌هی نه‌وی ده‌زان. وه پووداره‌ خراپه‌کانیش ده‌گێږنه‌ره بۆ تاریکی‌ا.

(۲) القدریة: قه‌دیرییه‌کان زیده‌په‌ویان کردوه له باوه‌په‌ون به‌ وریست و توانا بۆ مرۆڅ، به‌ شیوه‌یه‌کی وا که ده‌لین مرۆڅ خۆی دروست که‌رو به‌دیته‌نه‌ری کرده‌وه‌کانی خۆیه‌تی، به‌بێ وریست و توانا قه‌دیری خوا‌ا. وه له‌به‌ر نه‌م بۆچونه‌ شیرکییه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ مه‌جوسی نه‌م ئومه‌ته‌ی حساب کردون‌ا. فەرمویه‌تی: (القدریة مجوس هذه الأمة)^(۱).

(۳) الصابئة: نه‌ستیره‌ په‌رستان، که باوه‌ریان رایه‌ نه‌ستیره‌ به‌رزه‌کانی ناسمان ده‌وریان هه‌یه له به‌رپه‌وه‌ بردنی جیهان. وه له‌ شیوه‌ی نه‌وانیش:

(۴) عبَاد الشمس: خۆر په‌رستان.

(۵) عبَاد النار: ناگر په‌رستان.

(۶) المتكبرون المتشبهون بالله: هه‌ر که‌سیک خۆی به‌ گه‌وره‌ زل و زۆر نواند، وه زه‌لیل بون و مل که‌چ کردنی خه‌لکی بۆ خۆی خوازی. وه هه‌زی کرد به‌ گه‌وره‌ی دابنیز و لیتی بترسن و ئومیدیان به‌ر بیت بۆ ده‌ست خستنی خۆشی و لادانی ناخۆشی، وه له‌په‌رته‌گی نه‌وه‌وی بزانه‌ن؛ نه‌وه‌ خۆی چواندوه به‌ په‌روه‌ردگارو خۆی کردوه به‌ شه‌ریکی (الله). وه هه‌رکه‌سێ ناوه‌ها بیت په‌روه‌ردگار به‌په‌تجه‌وانه‌ی ناواتی خۆی سزای ده‌دات و سوک و په‌سواو به‌چوکی ده‌کات و، به‌ زه‌لیلیشه‌وه ده‌یخاته‌ ده‌زه‌خه‌وه^(۲). وه‌ک له‌م به‌لگانه‌دا ده‌رده‌که‌وێت:

(۱) (طلال الجنة بنهرج احاديث سنة ۳۲۸ و ۳۲۹)

(۲) وقال العلامة أحمد بن علي المقرئ المتوفى سنة ۸۴۵ هـ، في كتابه ((تجريد التوحيد المفيد)) ص ۸:

(۱) ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ (غافر: من الآية ۶۰).

واته: نه وانهی که خویان به زل دهنوینن له بهرامبهر بهندایه تی و مل که چی بز خوا، نه وانه ده چنه دۆزه خوه به زه لیلی.

(۲) پیغه مبهرد ﷺ فهرموی: په روه ردگار فهرمویه تی:

﴿العظمة إزاری، والكبرياء ردائی؛ فمن نازعني واحداً منهما عذبته﴾^(۱)

(۳) پیغه مبهرد ﷺ فهرمویه تی: ﴿لا يدخل الجنة أحدٌ في قلبه مثقال حبة خردلٍ من كبرياء﴾^(۲).

وه نه گهر مرؤف وینه یهک یا په یکه رنک دروست بکات، نه وه لهو که سانه ده بیست که توندترین سزا ده درین پړؤی دواپی: پیغه مبهرد ﷺ فهرموی په روه ردگار فهرمویه تی:

﴿ومن أظلم ممن ذهب يخلق خلقاً كخلقی﴾^(۳).

واته: کئی زالم تره لهو که سهی ده چی شتیک دروست ده کات وه کو دروست کردنی من؟! که واته هیچ که سی زالم تر نییه له وهی وینهی پوح له بهرنک دروست ده کات!.

وه پیغه مبهرد ﷺ فهرموی: ﴿إن من أشدَّ أهل النار يوم القيامة عذاباً المصوَّرون﴾^(۴)

واته: بهراستی وینه کیشان پړؤی دواپی لهو که سانه که توندترین سزایان هیه له ناگردا.

له بهرنه وه توندترین سزا ده دریت: چونکه خوی چواندوه به ﷻ له سیفه تی دروستکردندا. نهی ده بی سزای نهو که سه چنده توند بیست که خوی بچوینی به ﷻ له سیفات هکانی گه ووهی و مه زنی و تاییه ت مه ندیتی یه کانی په روه ردگار تی و خواجه تی؟!.

نهو که سانهی که ده یانه ویت خه لکی بهندایه تیان بز بکن و کړنوشیان بز ببهن و سهریان بز دابنه وینن و سویندیان پی بخون و حه لال و حه رام و شوع و یاسا له وان وه ریگرن!.

((ومن خصائص الأثرية السجود، ... إلى غير ذلك. ههنا في جانب التشبيه.

اما في جانب التشبيه؛ فمن تعاضل وتكبر ودعى الناس الى إطرائه ورجائه وغافته، فقد تشبه بالله، ونازعه في ربوبيته، وهو حقيق بأن يهينه الله غاية الهوان، ويجعله كالذر تحت أقدام خلقه)).

(۱) صحیح سلم: ۹۱. و ابو دلود: ۴۰۹۱.

(۲) صحیح البعاري: ۵۹۵۳. صحیح سلم: ۲۱۱۱.

(۳) صحیح سلم: ۲۱۰۹.

(۴) صحیح الجامع الصغیر.

دووهم

شیرک له ناو و سیفاته کانیدا ﴿الشرك في الأسماء والصفات﴾

شیرک و هاول بۆ خوا دانان له ناوه جوان و سیفاته بهرزه کانیدا به دوو شیوه دهیئت:

شیوهی یه کهم: التعطیل.^(۱)

واته: نه هیشتن ولادان و نه فی کردنی سیفاته کانی خوی پهروهر دگار وه که جهمی و قه پامیطة کان سیفاته کامل و تهواوه کانی نه فی ده کهن و بهنوقسانی بۆ سیفته تهواوه کانی دهییتلنه وه. وه گومانیش له وهدا نیه که تهواویه تی هه موو زاتی که به تهواویه تی و کاملیه تی ناو و سیفاته کانی وهیه. وه بهم دارینی سیفته تانه له **﴿الله﴾** پهروهر دگاریان دابه زانده بۆ ژیر پله ی بنده دروست کراوه کانی؛ چونکه چندها سیفته تی باشیان بۆ نهوان دانوه، له کاتی کهدا که هیچ سیفته تیکیان بۆ خوی پهروهر دگار نه هیشتوته وه!

شیوهی دووهم: ویچواندن (التمثیل)

نه مه شیان دور جزه :

(أ). ویچواندن خا به بنده کانی. (تشبیه الخالق بالمخلوق)

وه که نهو پیره گومرایه ی پیان دهوتریت (المُشَبَّه) که پهروهر دگار دهچوینن به بنده ی دروست کراو له :

۱. سیفاته کانیدا؛ ده لێن خوا دهستی ههیه وه که دهستی ئیمه، وهتوره دهیئت وه که توره یی ئیمه، وه بهرز دهییتته وه و داده بهزی وه که ئیمه.

۲. وههروهها له مامه له له گه ل کردنی شدا پهروهر دگار دهچوینن به بنده؛ ده لێن بۆ نزیک بونه وه مان لێ پیوستیمان به واسیته ههیه وه که چون بۆ لای کاربه دهستان پیوستیمان به واسیته و تکاکار دهیئت.

(ب). ویچواندن عهبد به خوا (تشبیه المخلوق بالخالق)

(۱) (تعطیل الجحد لامعطل التأویل) فتاوی المقیده (ابن العنیمین) ص ۴۶

واته و یچواندنی که سیتک به خوا له شتیک له سیفاته کانیدا، وهک وهصف کردنی که سیتک به سیفه تیک یازیاتر له سیفاته تاییه ته کانی خوا:

(اعتقاد منازع له فی شیء من مقتضیات اسمائه وصفاته)^(۱).

واته: ئیعتقاد بون به وهی که که سیتک ههیه له گهل الله یا له به رامبهر ته ودا خاوهنی شتیکه له سیفاته کانی الله؛ وهک زانینی غهیب - بۆ نمونه:

﴿الشرك في العلم﴾: ئیعتقاد به وون به غهیری خوا که عیلمی غهیب

ده زانی شیرکه

زۆر له نه فامان باوهریان وایه شتیکه کانیان ناگاداری (علم الغیب) هه، وه به غاییش و درای مردنیشان هه زانیارو ناگادارن به حالی خه لکی و موریده کان، وه له وهش زیاتر زنده پوریان کردوه. بۆ نمونه (البوصیری) شاعیر، باوهری وایه که هه موو عیلمی غهیب ته نه به شتیکه له عیلمی پیغه مبه ر ﷺ؛ وهک له وه صفیدا و توویه تی:

فإن من جودك الدنيا وضرتها

ومن علومك علم اللوح والقلم

واته: هه موو عیلمی نار له وحی مه حفوزو ته وهی که به قه لیم نوسراوه ته نه به شتیکه له عیلمی پیغه مبه ر ﷺ. ۱. که واته بهم پینیه پیغه مبه ر ﷺ له خوا عالم تره له عیلمی غهیب زیاتریش ده زانیئت!! (به گومانی درۆی نه وان).

وه به داخه وه زۆر له نه فامان وه کو تووتی ده یلینه وه له مونا سه باتی دینی وهک له نا ههنگی پۆزی له دایک بوونی پیغه مبه ر ﷺ، بن بیر کردنه وه له مانا که ی!.

که واته له جۆره کانی شیرک له ناوو سیفاته کانیدا، و یچواندنی عه بده به خوا له زانینی غهیب (الشرك في العلم)؛ چونکه له راستیدا ته نه به پره وردگار ناگاداری نیازو نه یتنیه ته راو شاراوه کانه نه نه ینیانه ی که نازاترین نه به هه ستیاره کان، نه به عه قل و هه زش. وهک خوای گه ره فه رموویه تی:

﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ (الأنعام: من الآية ۵۹).

واته تنها لای خواجه کللیله نهیئیه پنهانه کان که کس نازانیت تنها خوی نه بیت.
 وه نهو پیتنج نهیئیه پنهانهش له قورئان و حه دیسدا^(۱) پوون کراونه ته وهو به کللیله کانی غه یب
 (مفاتیح الغیب) ناویراون.

﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ
 أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ (لقمان: ۳۴) واته:

(۱) به راستی لای خواجه زانیاری پژی دواپی، واته کس نازانیت پژی دواپی که یه خوی
 نه بیت.

(۲) وه هه روه ها کس به یه قینی نازانیت باران بارین که یه خوی نه بیت.

(۳) وه کس نازانیت ناو ره حمی نافرته چ دروست کراونکی تیدا دروست ده بیت و چوون ده بیت
 خوی نه بی تاره کو خوی فرمان نه کات به فرشته کانی به نویسی ته مهنی و کرده وی و پرزه کدی.

(۴) وه کس نازانیت به یانی چ ده کات.

(۵) وه نازانیت له کوئ ده مریت به یه قینی به لکو تنها خوا زانیاره به م نهیئیه.

هه روه ها زانیاری هه موو نهیئیه پنهانه کانی ناسمانه کان و زوی تنها لای خواجه:
 ﴿وَاللَّهُ غِيبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾. ((هود: من الآية ۱۲۳)).

وه هیچ که سیک له ناسمانه کان و زویدا غه یب نازانیت جگه له ﴿اللَّهُ﴾:
 ﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ﴾ (النمل: من الآية ۶۵).

پیغه مبه ریش ﷺ غه یب نازانیت.

پیغه مبه ریش ﷺ غه یب نازانیت: له به رته وه خوا فرمانی پی کرده که به رموی من غه یب

زان نیم: ﴿قُلْ أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ﴾ ((الأنعام: من الآية ۵۰)).

واته: نهی محمد به رموو: من پیتان نایم مولک و خه زنه ی خوا لای منه وه غه بییش نازانم.

﴿قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بَكُمْ إِنِ اتَّبَعُوا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ (الأحاف: ۹)

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْرَمْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا

نَذِيرٌ وَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ (الأعراف: ۱۸۸).

واته نازام چیم به سهر دیت، وه نه گهر غه یب زان بام نه وه چی قازانجه نه وه ده کړدو وه خنم له زهرو ده پاراست و توشم نه ده بوو.

به لّام جاری وا بوو په روږدگار چهند غه ییټکی به پیغه مبه ریک پاگه یاندوه و ناگاداری کړد زته وه لیتی، له بدر حیکمه ټیک وه بۆ دهر خستنی پیغه مبه رایه تی پیغه مبه رکه دی وه ک خوا ی گه وړه ده فرمویت:

﴿عَالَمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهَرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا إِلَّا مَنْ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ﴾

که واته نه و پیغه مبه رانه نه یټ که خوا چهند غه ییټکی پی پاگه یاندون هیچ کدی تر غه یی خوا غه یب زان نیه، نه پیوا چاکان (أولياء)، وه نه جنو که و شه ی تانه کان، وه نه فال گره و شوین هه لگره کان، ... وه هه رکه سیټک ئیددیعی زانینی غه یی ته و او (الغیب المطلق) بکات بۆ خو ی یا بۆ غه یی خو ی نه وه شه ریکی بۆ خوا بریار داوه له سیفات ه کانیدا له لایه نی زانینی غه یب.

وه شیخ صدیق خان - په همه تی خوا ی لی یټ - فرمویه تی :

(فمن اعتقد في نبي، أو ولي أو جن أو ملك، أو إمام أو شيخ أو شهيد أو منجم أو رمال أو جفّار، أو فاتح رمال أو برهمن، أو راهب أو جنية أو خبيث أن له مثل هذا العلم وهو يعلم الغيب، بعلمه ذلك، فهو مشرك بالله، وعقيدته من أبطل الباطلات وأكذب المكنويات، وهو منكر لهذه الآية القرآنية وجاحد لها).^(۱)

وه به داخوه زور که سی نه فام ئیعتیقادیان به ئیمام و شیخه کانیان وایه، که غه یب ده زانن و ناگاداری په نهانن، و ه له دوروه به زیندوی و، له ژیر گلش به مردووی هه ناگیان له خه لکی هدی و گوئ بیستیان!! بۆیه هاواریان ده که نن و داوای یارمه تیان لی ده که ن چونکه نه که تنها گومان، به لکو ئیعتیقادی نه و یان پییان هدی که ناگادار و زانان بهر هاواره دوره نه یی نیان!!.

وه نه ئیعتیقاده شیرکیه شیان له کتیبه کانیا ندا تو مار کړدو بۆ نمونه ده لټن :

* (الأئمة يعلمون من أمر المبدأ والمعاد ما حجه الله عن كافة العباد)^(۲)

(۱) له ته فسی نایه می (۵۹) ی أنعام.

(۲) المجالس المؤبدية ص/ ۴۴۱ هبة الله الشيرازي.

* (إنا نعلم المكتون والمخزون والمكتوم الذي لم يطلع عليه ملك مقرب ولا نبي مرسل غير محمد و ذریته)^(۱).

* (جاء عن أولياء الله من الأخبار عما كان ويكون من العباد)^(۲).

* (وبنی علی المرید أن یعتقد فی شیخه أنه یرى أحواله كلها كما یرى الأشياء فی الزجاجة)^(۳).

* (و(الشرعاني) له شیخه كهیه وه ده گیتته وه كه گوایه ده یزانی چ شتیك له (لوح المحفوظ) دا ده نوسریت سه عات به سه عات)!!^(۴).

وه ههروه ها فال گرتنه وه وشوین هه لگری (العراف والكاهن...) له وه موشریكانه كه ئیدیعی زانینی غهیب ده كه ن. په نا به خوا.

تبیینی /

چهند جوړه زانینیک هه ن كه به هو ی پیشه كیو نیشانه و ته جرو به وه. ده زانین تا نه ندازه یه ك، ته م جوړه زانیاریه غهیب نیه و شیرك نیه.

وهك زانینی جنسی كۆرپه له سکی دایكدا دوا ی چهند مانگیك یاخود ئیحتیمال دانانی باران بارین به هو ی حاله تی هه ورو كهش و هه وا.

(۱) القاضي / (۲۶۱/ ۲۶۰).

(۲) (تأويل الدعائم) ۱/ ۱۴۵ القاضي نعمان.

(۳) (التبجانية) ص ۱۸۴.

(۴) الطبقات الكبرى.

سینهم

شهریک بو خوادانان له پەرستراویتیډا

﴿ الشریک فی الألوهیة ﴾

نهم شیر که ش بریتیکه:

﴿ أن يجعل الله نداً يسوويه بالله في شيء من خصائص الألوهية يدعوه كما يدعوا الله أو يخشاه كخشية الله أو يحبه كحب الله أو يتوكل عليه أو يذبح له أو ينذر له كما يفعل الله أو يطيعه كطاعته أو يتبعه على غير مرضاة الله أو يصرف له مع الله أو دونه نوعاً آخر من أنواع العبادة ﴾^(١).

واته: شریک له پەرستراویتیډا ته ویه که عېد هارول و شهریکیک بو خوا دابنیت و یه کسانې بکات به خوا، له شتیک له تاییه تمه ندیتیکه کانی پەرستراویتی، که جوړه کانی پەرستن: وه که ته و ی که هاراری بکاتن هه وه کو هارار ده کاته خوا ا، یاخود په جای لی بکات وه چوڼ په جا له خوا ده کات ا، یاخود خوڅی بویت هه وه کو خوی خوڅ ده ویت، که به گوره دانان و مل که چسې بز نواندنې له گه له وه یاخود لیتی بترسیت چوڼ له خوا ده ترسیت ا، یان پشې پی ببه ستیت و نیعتیمادی بخاته سهر وه چوڼ نیعتیماد ده خاته سهر خوا ا.

وه یاخود گوپرایه لی ده کات و شوینی ده که ویت هه وه کو چوڼ خوی گه وه گوپرایه لی ده کریت، یاخود هه جوړیکې تر له جوړه کانی عیباده تی بز نه نجام درابیت له گه له خوا به شهریکې یا به تنها بو ته و، به بی نه نجام دانیسی بو خوا.

نهم به کورتی و به پوختی پیناسه ی شریک بو له پەرستراویتیډا. وه نیستاش نهم کورته پیناسه یه شی ده که یه وه و و، توژی به درژی باسی جوړه کانی ده که یه، به م شتویه ی که دیت:

(١) القول السدید: ص ٢٤ عبدالرحمن بن السعدی.

وقال العلامة أحمد بن علي المقرئ المتوفى سنة ٨٤٥ هـ، في كتابه ((تجريد التوحيد المفيد)) ص: ٨٠.

((ومن خصائص الألوهية السجود، فمن سجد لغيره فقد شبهه به، ومنها التوكل؛ فمن توكل على غيره فقد شبهه به. ومنها التوبة؛ فمن تاب لغيره فقد شبهه به. ومنها الحلف؛ فمن حلف بغيره فقد شبهه به. ومنها الذبح له؛ فمن ذبح لغيره فقد شبهه به. ومنها خلق الرأس... إلى غير ذلك. هذا في جانب التشبيه)).

شیرک له په رستندا شه ش جزوی سهره کی هه به که نه مانه ن:

- ۱- شرک الدعوة أي الدعاء
- ۲- شرک النية والإرادة والقصد.
- ۳- شرک الطاعة.
- ۴- شرک المحبة.
- ۵- شرک الخوف.
- ۶- شرک التوکل.

جۆری به که می شه ریک بۆ خوا دانان له په رستندا:

[شه ریک بۆ خوا دانان له په رستن و هاوار بۆ کردن و داوا لی کردن] [شرک الدعاء]

پیش باس کردنی حوکمی نهم جزوی به که می پتویسته بزاین: وشه ی (الدعاء) بنچینه و ده گه زه کی بریتی به له ﴿دعو﴾. نهم وشه به له قورئان و هه دیسا به دور مانا هاتوه :

به که می: (دعاء العبادۃ) راته: دوعای په رستن بۆ کردن :

(وهو التذلل والخضوع والانكسار بين يدي الله، ويدخل فيه كل القُرْبَات الظاهرة والباطنة لأن المتعبد لله طالب بلسان حاله من ربه قبول تلك العبادۃ والإثابة عليها^(۱))
(فالذاکر لله والتالي لكتابه والمصلي والحاج والمتصدق والأمر بالمعروف ونحوها طالب من الله في المعنى^(۲))

واته: دوعای په رستن بۆ کردن و زه لیلی و مل که چ بون به جۆره کانی به ندایه تی واک نوژیو و لاژو حج و زکات و یتیکرای جۆره کانی تری عیبادت که موسلمان به نیست و هه بهستی نه وه نه و به ندایه تی به ده کات بۆ نه وه ی الله خوژی دونیا و قیامه تی پێ به خشیست و ناخوژی هه ردولای له سهر لادات^(۳).

(۱) هه مان سه چاره ی پیتشو.

(۲) فتح المجید: ص ۱۷۱ و القول المفید: ۱/ ۴۸ ابن عثیمین.

(۳) یعبده رجاء نفع و خوف ضرر.

که واته له راستیدا هه موو جۆره کانی عیبادت هه راوا لی کردن، به لام نهک به زمانی دهه، به لکو به به زمانی حال و مه به ست و نییه. جا له بهرته وه که واته هه موو جۆره کانی عیبادت بیاان دهوتری: (دعاء). چونکه:

(دعاء العبادة تستلزم دعاء المسألة)

واته هه موو جۆره کانی په رست، داوا کردنیش ده خوازن و پتووستی ده که نه و به خۆیه وه ده گرن؛ چونکه بۆ نمونه نۆیژ که (دعاء العبادة) یه، واته عیباده تیکه بۆ نه وه دهیکه یت تاوه کو خوا پاداشتت بداته وه له سه ری و خێرو خۆشیت پێ به خشین و ناره حه تی و ناخۆشیت له سه ر لابه ری که واته له گه ل نه رده ا که عیباده تیکه له هه مان کاتیشدا داواکاریه واته (دعاء مسأله) یه وه هه موو جۆره کانی تری عیباده تیش به هه مان شیوه.

نمونه و حوکمی دوعا به واتای: عیبادت (دعاء العبادة):

وه به لگه ش زۆره له سه ر نه وهی که به هه موو جۆره کانی په رست (دعاء) واته دعاء به مانای عیبادت هاتبیت.

وه له هه موو به لگه کاتیشدا حوکمی (دعاء العبادة) پوون بۆته وه، که پتووسته هه موو جۆره کانی په رستن ته نها بۆ الله بکرتن به خالصی، وه دروست نییه به هیچ شیوه یه ک هیچ کام له جۆره کانی عیبادت نه بجام بدری، بۆ غهیری خوا، هه رچه نه ده فریشته ی له خوازیکیش بێ، یا خود پیتفه مبه رتکی نیردراویش بێ، یا وهی و پیاوچاکیش بێ؛ چونکه به ندایه تی بۆ کران، ته نها صاف و حه قی الله یه، شایسته ی په روه رد گاره؛ جا له بهرته وه نه بجامدانی هه ر جۆرتکی عیبادت وه رکوع و سجود و سه ر دانه واندنه وه، هه یوان سه ر برین و، نه زکردن و... بۆ غهیری الله، به شیری گه رده داده نریت. وه که له م به لگانه دا ده رده که ویت:

(۱) - ﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾. (غافر: من الآية ۱۴)

(أَيُّ فاعِلُوا الله، وأخلصوا عبادته له وحده، لا تعبدوا معه غيره).

واته: خوا بپه رستن به ته نها و خالصی بێ نه وهی شه ریکی بۆ دابینن له عیباده تدا.

(۲) ﴿لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا﴾ (الکهن: من الآية ۱) [أَيُّ لَنْ نَعْبُد]

واته: ئێمه غهیری الله هیچ په رستراوێکی تر ناپه رستین.

(۳) ﴿تَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ﴾ (الصافات: ۱۲۵). آی آنکیدون بعلًا.

واته: تایا نیتوه گۆیره که یه ده پهرستن، وه واز دههیتن له تهنها په رستنی باشتین خولقینهرا!!

(۴) ﴿قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا﴾ (الن: ۲۰).

واته بفرموو من تهنها په روږد گارم ده پهرستم، وه هیچ که سینک و شتیک ناکه مه هاوډ و

شهریکی.

(۵) ﴿وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ﴾ (الزمر: ۱۷).

واته: هدر که سینک له گډل الله په رستراویکی تریش په رستنی که له پاستیشدا هیچ به لگه یه کی

به دهسته وه نییه له سر نه و کاره، نه وه حیسابی لای په روږد گار نه وه یه که کافرو سدرکه وتوش

نابن کافران.

(۶) - عن ابن مسعود رضی الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: ((من مات وهو يدعو من دون الله ندا؛ دخل

النار))^(۱).

واته هدرکه سین مردبن له حاله تیکدا که غهیری الله ی ده پهرست؛ نه وه ده چیتته ناو ناگر.

که واته نهم به لگانه ی پتیشو چهند نمونه یه که بوون له سر نه وه ی که له قورنسان و سوننه تدا

وشه ی (دُعَاؤ) به مانای (عیبادت) هاتووه، وه له خودی به لگه کانیشدا حوکه که شدرکه وت،

که هدرکه سین غهیری خواپه رستنی به هدر په رستنتیک بیت، نه وه شهریکی بز خوا داناره و

شوینیشی دۆزه خه. په نا به خوا.

دووهم: (دعاء المسألة): دوعای داوا لی کردن :

((هو طلب جلب النفع أو دفع الضر بلسان المقال)^(۲).

واته به زمان و وته، داوا ی هیتنای سودیک یا لادانی زهره ریک بکه یت.

حوکمی داوا کردن له خوا

مرؤفد فرمانی پتیکراوه له لایه ن خوا و پتغه مبه ر ﷺ به وه ی که نهم جزره دوعار داوا کردنه له خوا

بکات وه خوا ی گه وړه پتی خوشه بز هه موو پنیوستی یه که داوا له و بکه ین؛ که واته نهم جزره دوعا و

(۱) البخاري ۴۴۹۷.

(۲) المدخل للدراسة المفيدة: ص ۱۲۸.

داوا کردنه له خوا بۆ هیتانی خترو خوښی و لادانی زیان و ناخوښی دونیوا قیامت عیباده ته بۆی؛
وهك لهو به لگانه دا دهرده كه ویت:

(۱) پیغه مبهړ ﷺ فەرمویه تی (الدعاء هو العبادة) ^(۱).

واته: داوا کردن و ئی پارانه وه عیباده ته.

وه هروها له ودا دهرده كه وئی كه داوا کردن عیباده ته چونكه:

(دعاء المسألة تتضمن دعاء العبادة)

واته: دوغای داواکاری عیباده ته ده گرتنه خوښی. چونكه ئی پارانه وه به گهرو وه به خشنده دانانی
خوایه و زهیلی و بئ دهسته لایم و فقهیری و پیوستی نواندنه به رامبهړ ﷺ كه نه مهش بنچینه ی
عیباده ته. ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾ (الأنبياء: من الآية ۹۰).

(۲) خوای په روهره د گاریش پیتی خوښه داوای ئی بکهین وهك له هه دیسا هاتوه: ﴿سلوا الله من فضله، فإن الله يحب أن يُسأل﴾ ^(۱) واته: له ﷻ داوای فه زل و به خششی بکهین؛ چونكه خوا ههز ده كا
داوای لیبکریته. به پیچه وانه ی خه لکی كه به داوا لیكران ناخوښ حال و دل تهنگ ده بن ا
وه ههركردار و گوشتاریكیش خوا پیتی خوښ بیته نه وه عیباده ته.

(۳) وه فەرمانی پئ کردوین كه داوای ئی بکهین به ته نها وه ههركردار و گوشتاریكیش خوا و
پیغه مبهړ ﷺ فەرمانیان کردوین به کردنی نه وه عیباده ته. وهك لهم فەرمانانه دا دهرده كه ویت.
﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ (غافر: من الآية ۶۰).

واته په روهره د گارتان فەرمویه تی: داوام ئی بکهین وه لایمتان ده ده مه وه.

﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يَحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ (الأعراف: ۵۵).

واته: هاوار بکهنه په روهره د گارتان و داوا لهو بکهین به زهیلی و نهیتنی یه وه.

وه پیغه مبهړ ﷺ فەرمانی به وه کردوه:

﴿ادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ الَّذِي إِنْ مَسَّكَ ضَرٌّْ فَدَعَاكَ كَشَفَ عَنْكَ، وَالَّذِي إِنْ أَضَلَّتْ بِأَرْضٍ قَفَرَ فَدَعَاكَ
رَدَّ عَلَيْكَ، وَالَّذِي إِنْ أَصَابَتْكَ سَنَةٌ فَدَعَاكَ أَنْتَ لَكَ﴾ ^(۱).

(۱) البخاري (الأدب المفرد) ۷۲۱ و الترمذي ۳۳۷۲

(۲) الترمذي ۳۵۷۱.

واته هاوار بکه نو په روره د گاروت که نه گهر ناپه ده تیت ترش هات و داوات لی کرد لیت لاده دا. و نه گهر و لاخه که ت لی به رلا ورن بوو له بیابانیکی بن ناوو چوله وانی و هواروت کردی به فریات دی و بزوت ده گهر پینیتته وه. و دکاتیک و شکانی و گران پوی تی کردیت توش داوات لیکرد بارانی بو باراندیتته وه پوه کی بو زیندو کردیتته وه !

(۴) و دهوای گه وړه دوبی له وانه ی داوای لی ناکه و خو یان به گه وړه و بی پیویست ده زانن له ناستی پارانه وه لئی وک فهرمویه تی:

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْكُرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴾ (غافر: ۶۰).

وه وشه ی (عبادی) یه عنی (دعائی) به به لگه ی سهرتای ثایه ته که که فهرمویه تی (ادغونی).

وه په روره د گار فهرمویه تی :

﴿ اِنْ يَسْئَلِ الْمَسِيحُ اَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْئَلْ عَنْ عِبَادَتِي وَسَكَرَ فَسَيَجْزِيهِمْ اِلَيَّ جَمِيعًا ﴾ (الجالية: ۲۳).

• وه له م دوو ثایه ته پیژده نه وه شمان بو دهر که وت که :

وازهیتان له [په رستن و داواکردن لی]، ههر شیرکه و کوفره؛

چونکه له م حالت ته دا شوین نه فسی خرابی که وتوه و شه ی کردوه به په رستراو (اله). وک په روره د گار په رده ی لاداو له سهر نه م په رستراو پوچه له نه پیتی یه ش که فهرمویه تی:

﴿ اَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ اِلَهَهُ هَوَاهُ وَاَضَلَّهُ اللهُ عَلَى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَى سَمْعِهِ وَجَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اَللّهِ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴾ (الفرقان: ۴۳).

﴿ اَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ اِلَهَهُ هَوَاهُ اَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴾ (طه: ۱۶).

﴿ فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَى ﴾.

﴿ وَاَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴾ (الكهف: ۲۸).

﴿ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْاَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَسَلِّطْنَا لَكُمُ الْكَلْبَ اِنْ تَحْمِلُ عَلَيْهِ يَلْهَثُ اَوْ تَرَكَهٗ يَلْهَثُ ذَلِكَ مِثْلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَهُمْ فَيَعْلَمُونَ ﴾ (الأعراف: ۱۷۶).

حوکمی داواکردن له غهیری خوا

داواکردن له غهیری خوا دوو جوړه:

جوړی یه که می داواکردن له غهیری خوا:

داواي شتيك له غهیری اللّٰه بکات که تهنها له ده سه لاتی اللّٰه داییت وک داواي شیفای نه خوشی له یه کینک بکات یا داواي مندان بونی لی بکات، ویاخورد داوا له شه خصیکی غایب و نا ناماده بکات، بۆ نمونه هاوار بکاته شه خصیکی دور له شاری خوی یا که سیکی مردو.

نهم جوړه داواکاریانه له غهیری خوا شریک و هاوار دانانه بۆی له ودا که نیعتیقای وای بهر که سه داوالی کراوه هه یه که توانای وه لامدانه وای هه یه له وشتانه دا که تنها له توانای خوادان، وه نیعتیقای وایه که له درو ریشه وه به مردو ریش داواکاریه که ی ده بیستیت و توانای وه لام دانده وشی هه یه - پدنا به خوا- نهمه شریکی گه وریه له چهند لایه نیکه وه:

(۱) له لایه نی نیعتیقادا.

(۲) وه هه وروها له لایه نی داوا لی کردن و په رستن و پشت پی به ستینشدا.

(۳) وه هه وروها له لایه نی ته شبیه کردن و چواندیشی به په وروردگار له سیفاته کانی بیستن و وه لامدانه و به هانا هاتن !.

وه به لگهش له سه ر نه وای که نهم جوړه داواکاریه شریکی گه وریه چنده ها نایه تی قورنانه وک :

(۱) ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضَرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَلَهُ نِعْمَةٌ مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلٍ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِّیُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَعُّ بِكُفْرِكُمْ قَلِيلًا إِنَّكُمْ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ﴾ (الزمر: ۸).

واته: موشریکه کان کاتیک که لییان قه و ما با یا که وتبانه ته نگانه و ناره حه تیبه که وه نهو به تهنها هاواریان ده کرده اللّٰه و ده گه پانه وه بۆ لای نهو چونکه ده یان زانی که تنها نهو توانای لادانی نهو ناره حه تیبه ی هه یه بۆیه به تهنها داواي به فریا که وتنیان له وده کرد.

به لام دواي نهو که پژگاری ده کردن و له ناره حه تیبه وه ده یه تنانه خوشی و ناسودیی وه نهو په وروردگاریان له بیر ده چوو که له ته نگانه دا هاواریان ده کردی به فریایان دهات. بۆ یه نهم جار هاواریان ده کرده غهیری خواو وینهو شریکیان بۆ داده نا له داواو هاوار لی کردندا. بۆ نه وای خه لکیش گومرا بکه ن هه وروک چۆن خویان گومرا بوون.

خوای گهرهش به هدره شه فهرمووی: به و جزره موشریکه سپلانه بفهرموو: پابویرن به کوفر و شریک و گومپاییه که تان که میک، له و ژیانه کورتهی دنیا دا و بزنان که نیه نه هلی ناگری دوزخن نه وی شوینتانه و پابواردنی دنیاتان له یاد ده باته وه.

که واته له م نایه ته دا په روره دگار هاوار کردنه غهیری خوئی به شریک و هاو له دانان دانا که فهرمووی (وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا) و به کوفری دانا که فهرمووی (تَتَّبِعْ بِكُفْرِكَ) و به نه هلی ناگری دانان فهرمووی (لَنْ تَكُونَ مِنَ الصَّاحِبِينَ). واته: تو له دوزست و هاو له به روره و امه کانی ناگری.

۲- ﴿فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِكَ دَعَا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ﴾ (الأنعام: ۶۰).

۳- ﴿وَإِذَا مَسَّ النَّاسُ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا ابْتَدَأَهُمُ اللَّهُ رَحْمَةً مِنْهُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ﴾ (الروم: ۳۳).

۴- ﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ إِتَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بَشْرِكِكُمْ لَا تَبْتَغُوا لَهُمْ خَيْرٌ﴾ (فاطر: ۱۳-۱۴).

۵- ﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾ (الأحقاف: ۶).

واته: کن گومپاتره له و که سهی له غهیری خوا هاوار ده کاته نه وانهی که وه لای هاو ره که ی ناده نه وه و بی ناگاشن له هاوار و داوا که ی. وه کاتیکیش خه لکی کو کرانه وه له پژوی دوا یی ده بن به دوزمینان. وه بن باور ده بن به و به ندایه تیپیه ی بویان ده کردن و، به و هاواری که ده یان کردن.

که واته دوعا به هدر و و مانا که یه وه ته نها حه قی نه و په روره دگاریه که دروست کارمانه و پژ و پژمان دعات و ژیان و مردن و خوئی و ناخوئی و سود و قازانچ و به هشت و دوزخی به ده سته و، بیسه ری هه موو داوا کاریه که و به توانایه له سهر نه نجامدان و وه لام دانه وی هه موو داخواریه که و داوا کاریه که. وه نه وی بیسه ویت هه نه وه ده بیست و نه وه نه یه ویت بیست که س ناتوانیت بیه ینیت. نه و زاته به توانایه په روره دگارش ته نها (الله) یه که ته نه یه و شه ریکی نییه (الله أحد) و جیگای پا زو نیاز و نومیده (الله الصمد)، وه وینه و هاو شیه وی نیه (و لم یکن له کفراً أحد).

جوړی دووه می داوا کردن له غهیری خوا

نم جزه یان داوا کردنی شتی که که له توانای مرؤفا هدی له که سینکی زیندوی ناماده و مه وجود. بژ نمونه داوا له هاوړی یه کی ده کات باریکی له گهل باریکات یا پرتگیه کت نشان بدات، یا وه لای پر سیارت بداته وه یا یارمه تیپیه کت بدا یا... هتد نم جزه یان دروسته و گوناح نیه.

جوړی دوو هه می شریک یو خوا دانان له پهرستندا:

شیرک له نیهت و ویست و مه به ستدا

(شرك النية والإرادة والقصد)

حق ی خوا له سهر به نده نهو ده، که له هه موو کار ټکیدا ته نها مه به ستی په زابونی خوا بیټت و نیه تی یه کیکی تر یا شتیکی تریش نه بیټت له گدل خوا.. وهه موو نومه تان فدرمانیان به وه پسی کراوه که خوا په درستین به خالصی و دور له شیرک.

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حَتَّىٰ يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ﴾ (البينة: ۵).

به لām مرؤف ته گهر نیهت و مه به سته کی له بنه په توه پیچ ه وانه کردوه له خوا وه یو غه یری خوا، به شتیه کی وا که ته نها له کردوه کانیدا مه به ستی ده ست که وتنی غه یری په زامه نندی الله بیټت نهو شیرکی گه ورده. یو نمونه سهر پرینی حیوان یو غه یری خوا له بنه په تدا. وهک سهر پرینی یو قبر ی شتیکی، یا له به رده دم ده سلات دارتیک! جا یه کسانه ته گهر:

(أ) مه به ستی ده ست که وتنی دونیاو زعامت و پلور پایو و ابواردنی دونیا بیټت، وهک کافره کان که ته نها مه به ستیان دونیا بوو له ژبیاناندا.

وهک په روه ردگار فدرمویه تی :

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّا نُفَّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُخْسِرُونَ. أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (هود: ۱۵/۱۶)

واته: نهو ی که ته نها ژبیانی دونیا و جوانیه کانی مه به سته نهو نیمه له دونیادا داخوازیه کانی و مه به سته کانی یو دابین ده که ین به نه ندازه ی ویستی خو مان که بریارمان له سهر داوه بزیسان — نهک به گویره ی مه به ست و ثاوات و هه لپه ی خو یان- وه له دونیا به رده می په غی خو یان و هره گرن به لām له دوا پرؤدا هیچ پاداشتیکیان نیه و ته نها ناگری دوزخیان بزه یه و کردوه کانی دونیاشیان پوچه له و لای خوا قبول نیه چونکه به مه به ستی نهو نه یان کردوه و نیه تیان ته نها دونیا بوو.

(ب) یاخود مه به ستی ته نها پیش چاری (ریاء) خه لکی بیټت یو نهه بیکات له موسلمانان حیساب بکریټ

له بهر ناما غیټکی دونیایی که نه مهش حالی مونا فیه کان بوو :

﴿إِنَّ الْمُتَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يُرَآؤُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا﴾
(النساء/ ۱۴۲). واته نه گهر ههستانان بۆ نوێژ تهوه به ته مبه ئی هه لدهستان و ریا بازبان ده کرد و یادی خویان نه ده کرد که م نه بیست. وه ده فەر مو پیت :
﴿كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ (البقرة: من الآية ۲۶۴).

واته: وهك تهو مونا فیه قانهی كه ماله كه یان ده به خشن به ریا بی نهك له بهر خاتری خوا، وه ئیمان ناهینن به خواو به پۆژی دوا یی.

تێبینی یه كه م: نه گهر له بنه پته دا ئیهت و مه به ست خوا بوو له كرده و ده به لām دوا یی نه تهی ریا بی تیه كه لاو بوو تهوه شیر کی بجو كه نهك گه و ره وهك تهوهی ده ست بكات به نوێژك له بهر خاتری خوا دوا یی كه هه ست به بینینی كه ساتینك دهكات زیاتر بۆ خاتری تهوان ده پرا زین ته وه و نوێژه كه ی جواتر دهكات ته مه ش شیر کی بجو كه لهو كرده و ده به و به گوێره ی ریا به كه ی گونا مه ی زیاد ده بێ و نه جری كه م ده بی. له م باره یه شه وه شیخ حافظ الحکمی فەر مو یه تی:

[(أ) فَإِنْ كَانَ الْبَاعِثُ عَلَى الْعَمَلِ هُوَ إِرَادَةُ اللَّهِ وَالِدَارُ الْآخِرَةُ وَسَلَمَ مِنَ الرِّيَاءِ فِي فِعْلِهِ، وَكَانَ مُوَافِقًا لِلشَّرْعِ فَذَلِكَ الْعَمَلُ الصَّالِحُ الْمَقْبُولُ.

(ب) وَإِنْ كَانَ الْبَاعِثُ عَلَى الْعَمَلِ هُوَ إِرَادَةُ غَيْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَجَلَّ فَذَلِكَ النِّفَاقُ الْأَكْبَرُ، سِوَاءَ فِي ذَلِكَ: ١- مَنْ يَرِيدُ بِهِ جَاهًا وَرِثَاةً وَطَلَبَ دُنْيَا، ٢- مَنْ يَرِيدُ حَقْنَ دَمِهِ وَعَصْمَةَ مَالِهِ وَغَيْرَ ذَلِكَ. فَهَذَانِ ضِدَانِ يَنَاقِي أَحَدُهُمَا الْآخَرُ لَا عَالَةَ.

(ج) وَإِنْ كَانَ الْبَاعِثُ عَلَى الْعَمَلِ هُوَ إِرَادَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالِدَارُ الْآخِرَةُ، وَلَكِنْ دَخَلَ عَلَيْهِ الرِّيَاءُ فِي تَرْكِه وَتَحْسِينِهِ فَذَلِكَ الَّذِي سَمَّاهُ النَّبِيُّ ﷺ -الشَّرْكَ الْأَصْفَرُ... وَهَذَا لَا يَخْرُجُ مِنَ الْمَلَّةِ، وَلَكِنَّهُ يَنْقُصُ مِنَ الْعَمَلِ بِقَدْرِهِ، وَقَدْ يَغْلِبُ عَلَى الْعَمَلِ فَيَحْبِطُهُ كُلُّهُ وَالْعِيَاذُ بِاللَّهِ﴾^(۱).

تێبینی دووهم :

نه گهر هاتوو له بنه پته دا ئیه تهی خوا بوو له كرده و ده به كدا وه هه روه ها ئیه تهی ریا ش بوو هه ر له بنه پته وه تهوه هشیان گو مانی تێدا ئیه كه كرده و ده به کی پوچه له و نامه قبوله چونكه له هه دی سین کی قود سیدا په روه و دگار فەر مو یه تی:

﴿أَنَا أَغْنِي الشُّرَكَاءَ عَنِ الشَّرْكِ فَمَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ مَعِيَ فِيهِ غَيْرِي، تَرَكْتَهُ وَشَرَكْتَهُ﴾^(۱)

واته: من له هه موو شهریکه کان بڼ پتووست تر و دوه له مهند ترم؛ جا له بهر نه وه هه کس سڼ کارنک (عیباده تیک) بڼ من بکات و یه کینکی تریش بکاته شهریکم تیایدا له نیهت و مدهستی نه وه من واز دهیتم لهو که سه خۆشی و شیرکه کهیشی. واته من هیچ بهشیتکی کرده کهی لی قه بول ناکهم و به عهبدی خۆشی دانانیم لهو کرده وانه داا.

تیبینی سینه م جوړه کانس پریای :

۱- پریای گه وه مرؤ پتی له دین دهچته دوه وه و کافر دهیبت که نه مهش بریتیه له ته نها غهیری خوا مدهست بوون له بنه رتهی کرده و کانه وه وک پریای مونا فیکه کان له کاتی نویتو عیباده تدا. ﴿لَإِنَّ الْمُتَافِقِينَ إِخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالً يُرَأَوْنَ لِلنَّاسِ لَأَيْدٍ كُرُوا لِلَّهِ أَلِفًا قَلِيلًا﴾ (النساء: ۱۴۲).

۲- پریای بچوک: که له بنه رته دا مدهستی خوا به لām نیه تی پریای تیکه لاو دهیبت. نه مهیان شرکی بچوک و به شیرکی ون (الشرك الخفي) ناو براوه.

جوړی سینه م شهریک بڼ خوا دانان له په رستندا:

شیرک له گوپرایه لیدا (الشرك في الطاعة)

هه یه کیک گوپرایه لی که سیک بکات وک گوپرایه لی کردنی خوا، واته نیعتیقادی شی وایت که نه و که سهی گوپرایه لی بڼ ده کریت شایسته ی نه وه یه فرماندهر بیت و یاساو شهرع دانییت و گوپرایه لی بکریت؛ نه وه نه و که سهی کرده به شهریکی خوا له نیعتیقادی په رورده گاریشدا و له گوپرایه لی و عیباته تیشدا.

وه په رورده گار له قورئاندا پوونی کردو ته وه که گوپرایه لی غهیری خوا له به حرام دانانی حلالیک، یا به حلال دانانی حرامیک شیرکه، وه شهریک دانانه بڼ خوا له شریعت داناندا. ﴿وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ (الأنعام: من الآية ۱۲۱).

واته نه گه ر نیه گوپرایه لیتان کردبان له حرام کردنی حلال و حلال کردنی حرامدا، نه وه نه و اتان کردون به شهریکی خوا له مافی شریعت داناندا.

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾ (المائدة: ۴۴).

و ده فرموده تی: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾ (الشوری: من الآية ۲۱).

واته نایا نیعتیقادیان به چندند شریک و هاولیکه بز خوا شرعیان بز دانابن که نیزن و
پرخسته تی په رورددگاری له سر نیه !؟

وده فرموی: ﴿اتَّخَذُوا أَخْبَارَهُمْ وَرَهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ (التوبة: من الآية ۳۱) ..

واته: زانار عابیده کانیان کردبون به په رورددگار جگه له خوا. چونکه زانا خرابه کان و عابیده
نه فامه کان حلالیان لی حرام ده کردن و حرامیشیان بز حلال ده کردن. نه وانیش نیعتیقادیان
پینان بو، وه گوړپرایه لیان ده کردن له سر نه و حاله ش. که واته پیوسته مرؤ نیعتیقادی رایت که
ته نه په رورددگاری دروست کاری بونه و ده مافی یاساو شرع دانانی هیده و شایسته ی نه ویه ﴿أَلَا لَهُ
الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ﴾، و ه غهیری نه و که س شایسته ی شرع دانانی نیه هه تاوه کو پیغه مبه ریش ﷺ و ه خوا
پتی ده فرموی: ﴿وَأَنْ احْكُمَ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ﴾^(۱). واته حوکم بکه له نیوان خه لکیدا به و شرع و
یاسایه ی که خوا نار دویه تیه خواره و. بزیه پیغه مبه ریش ﷺ ده یغه رموو:

﴿إِنْ أَتَيْتُمُ الْيَهُودَ مَا يَوْحَىٰ إِلَيَّ ابْنِي أَخَافُ إِنَّ عَصِيَّتَ رَبِّي عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ﴾ (یونس: من الآية ۱۰۵).

واته من شوین هیچ شرعینک ناکوم ته نه و نه بیت که به و ده حی یوم داده به زی.
که واته بز مان ده رکوت که گوړپرایه لی کردنی پیغه مبه ر ﷺ، گوړپرایه لی کردنی فرمانی
خوایه، چونکه نه و ﷺ فرمانه کانی خوا مان پی راده گه یه نیئت، و ه هه موو فرمانه کانی
له و ده حی یه ویه. ﴿مَنْ يَطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾ (النساء: من الآية ۸۰).

به لآم غهیری پیغه مبه ر ﷺ پیوسته سهیری فرمان و حوکم که ی بکریت نه گه موافقی
فرمانی ﷻ بو نه و گوړپرایه لی یه بز فرمانی خوا له و حاله ته دا و ه په رورددگار فرموده تی:
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ (النساء: من الآية ۵۹).

واته: گوړپرایه لی خوا بکه ن و گوړپرایه لی پیغه مبه ر ﷺ بکه ن و هه روه ها پیشه وار فرمان
به ده سته کانیشتان له ودا که فرمانی خوا ی له سره به لآم که فرمانه کانیان پیچه وانه ی فرمانه کانی خوا
بو نه و (لا طاعة في معصية الله)^(۲) واته: گوړپرایه لی که س ناکریت له سر پیچی فرمانی خوا دا ...

(۱) (المائدة: من الآية ۴۹).

(۲) (صحیح مسلم: ۱۸۳۹ و البخاری: ۷۱۴۵).

تییبنی: نه گهر هاتوو مرؤف به ویستی خۆی گوترایه ئی که سیک، یان یاسایه کی کرد که پیچه وانه ی شهر و فرمانی خوا بوو نهوه دوو حاله تی هه یه^(۱).

(أ) حاله تی نیعتیقاد پین بوونیشی له گه ل بوو نهوه شیرکی گه وریه.

(ب) حاله تی نیعتیقاد پین نه بوونیشی، شیرکی به چوکه، نه گهر له بهر به رزوه ندی یه ک یا له ترسان گوترایه ئی بکات بین نه وه ی به حقه و دروستی دابنیت، نهو حاله تی دووم گونا هه و تاوانه، به لام شیرکی گه وریه.

جۆری چواره سس شریک بو خوا دانان له په رستندا:

شهریک بو خوا دانان له خۆشویستندا

(شرك المصبة):

مه به ست لهو خۆشه ویستی یه ی که بۆ غه یری خوا ببیت شیرکی گه وریه، نهو خۆشه ویستی یه ی که نه و په ری به گه وریه دانان و زه لیلو مل که چی و ژیر باری له گه لدا یه بۆ خۆش ویسترا و هک نه وه ی که یه کینکی خۆش ویست، خۆش ویستنه کی به شتویه کی واییت که زه لیلو مل که چ و ژیر باریشی کردین و زۆریشی به گه وریه دابنیت. نه مه ش خۆش ویستنی به ندایه تی یه (عجة عبادة) که بنچینه ی کرده و به ندایه تی یه کانی تره و پالنه ری عه به ده بۆ نزیك بونه وه له خۆش ویسترا و به نه غامدانی نهو کارانه ی که لای خۆش ویسترا و خۆشه ویستن. وه ئه م جۆره خۆش ویستنه عیباده ته و الله فرمانی کرده و که به ته نها بۆ نهو بیت وه نهو خۆش ویستنه بۆ که س نه غام نه دریت نه له گه ل نهو به ها به شی، وه نه بین نهو به ته نهایی و سه ره خۆیی چونکه نه م جۆره خۆش ویستنه ته نها شایسته ی په ره و ردگاری گه وریه ته واری خاوه ن نیعه ده ت و به هریه، نهک مرؤفی بین ده سه لاتی نو قسانی بین به هره.

وه له ناو خه لکیدا نه م جۆره شیرکه هه یه وهک په ره و ردگار ده فەرمویت :

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَخْذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنَاذًا يُحِبُّوهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾ (البقرة: ۱۶۵).

واته: له ناو خه لکیدا هه یه که وینه و هاو شتیه و شه ریکی بۆ خوا داناره له ودها که خۆشی ده ویت وهک خۆش ویستنی خوا، واته وهک نهو خۆش ویستنه ی بۆ خوا هه یه که به گه وریه دانان و زه لیلی

له گه ئدایه. به لآم بروداران خۆش ویستنه که یان بۆ خوا زیاتره له خۆش ویستنی موشریکان بۆ خۆشه ویسته کانیان و یعتیقادی پێ بووه کانیان.

وه ههروهها خۆش ویستنی بروداران بۆ خوا پتهو تره له خۆش ویستنی موشریکه کان بۆی چونکه هی بروداران خالصو ته نهها بۆ خوایه به لآم هی موشریکه کان تیکه له وته نهها به شیکی بۆ خوایه.

ثیمام ابن القیم - رحمه الله - فەرمویه تی :

(الشرك بالله في المحبة والتعظيم بأن يحب مخلوقا كما يحب الله، فهذا من الشرك الذي قال سبحانه فيه: (ومن الناس من يتخذ من دون الله أندادا...) وقال أصحاب هذا الشرك لأهلهم، وقد جمعهم الجحيم: ﴿إِنَّ اللَّهَ إِنْ كُنَّا لَنِي ضَالِّينَ، إِذْ نُسَوِّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (الشعراء: ۹۸/۹۷).

و معلوم أنهم مأسوؤهم به سبحانه في الخلق والرزق، والإماتة والإحياء، والملك والقدرة، وإنما سوؤهم به في الحب والتأله والخضوع لهم والتذلل...) (۱).

واته: موشریکه کان له ناو ناگری دۆزه خدا گومرایه تی خۆیانیا بۆ دهرده که ویست و پوو ده که نه به پرستاره ناحه که کانیان و ده ئین: سۆینده الله ئیعه له گومراییه کی ناشکرادا بوین که ئیوه مان ده کرده یه کسانى الله وه ییگومان نه یان کرد بونه یه کسانى الله، له وه دا که بلین نه وانیش دروستکارمان و، پزق و پززی دهره، زیندو که رو مرینه رمانا، به لکو له خۆش ویست و ملکه چ بون و زه لیلی بۆ نواندن و پرستن بۆ کردندا کرد بویاننه هاوه و یه کسانى الله.

تیبینی :

۱- که واته خۆش ویستنی غهیری خوا پتویسته له بهر خۆشه ویستنی خوا (الحبة في الله) ییت، نه که له گه ل خۆش ویستنی نهو (الحبة مع الله)؛ چونکه یه که میان عیباد ته و ته وا که ری خۆش ویستنی الله یه، به لآم دووه میان شیرکه و که مکه ره وهی خۆش ویستنی الله یه.

۲- وه خۆش ویستنی غهیری خوا نه گهر به گهره دانان و زه لیلو مل که چو ژیریاری له گه ئدا نه بوو نهو شیرک ئییه. وه خۆش ویستنی مندا ل و خزم و خیزان، که خۆش ویستنیکی سروشتیه. (الحبة الطبيعية).

جڙهي پيڙجهي شريڪ ٻڙ خوا دانان لاءِ پهريستندا:

ترسانينڪي نهيني به ئيعتيقادوهه لهغيري خوا
(الْخَوْفُ السَّرِّيُّ الْعَتَقَادِي [خَوْفُ عِبَادَةِ وَتَعْظِيمِ] ^(١) مِنَ الْأَصْنَامِ وَالْأَوْتَانِ
وَالْأَوْلِيَاءِ وَالْأَضْرَحَةِ)

ترسان چند جڙيڪي هديه:

(١) ترسانينڪي ڪه له بيروباوهي و ئيعتيقادي دلوهه دروست بووه له يه ڪينڪ ڪه زڙ به گهرووه خاوهن دهسلات داده نريٽ و ئيعتيقادي نهوهي پي دهبريت ڪه تواناي هيناني خير و لاداني شهري هديه؛ جا له بهر نهوه مرڙ لتي بترسيت و زليل و ملڪه چي بيت وڃو پاريزي بڪات لهوشتهه ڪه واده زاني نهوه پتي ناخوشه، وههروهه ترسه ئيعتيقادي به ڪه واي ليتبڪات لتي نزيڪ بيتتهه بههه شيوهيك ڪه واده زاني نهوه پتي خوشه، وهه خير نه زڙ ٻڙ ڪردن و حيوان ٻڙ سهريپين و سويند پي خواردني، له بهر به گهروهه و پيرڙ داناني. وههڙي نه به گهروهه دانان و لي ترسانهش دهگهريتهه ٻڙ ئيعتيقاديون به دهسلات بوني بههه هيناني خير و لاداني شهريپي نهوهي هوي ترسانه ڪه بهرجهستهه ههست پي ڪراوه بهرچايش بيت.

نهم جڙهترسه له عبيادهه ههه گهروهه ڪاني دلوهه، له بهر نهوه پتيسته تهنها ٻڙ خوا بيت. واته تهنها له خوا بترسين ترسانينڪي ڪه له ئيعتيقادوهه دروست بوويت بهوهي ڪه خواي پهروهه دگار زڙ به تواناو توله يهوه سهريپي ڪردني دهبيتته هوي سزاي توندي بي وينه. وههوه ترسه له الله عبيادهه تيڪي زڙ گهروهه ٻڙي؛ چونڪه دهبيتته هوي خپاريزي ڪردن له تورهه يي خواوه سهريپي ڪردني فهرمانه ڪاني و دڙهه ڪه... وه خواي گهروهه فهرماني پيگردوين تهنها لهوه بترسين:

﴿وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهُكَ وَاحِدٌ فَإِنِّي فَارُهْبُونَ﴾ (النحل: من الآية ٥١).

وه مهدهي نهوه بهندانهي ده ڪا ڪه لهوه دهترسن:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾ (الانباء: ٩٠).

﴿يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ (النحل: ٥٠).

به لّام که نهم جزره ترسه نهیئیه ئیعتیقادیه له غهیری خوا هه بوو، نهوه شیرکی گه وریه هه روک موشریکه کانی کۆن و نه فامانی نهم سهرده مهش، له نهولیار هه ندئ قهبر دهرسن، چونکه ئیعتیقادیان وایه که نهو شیخ و نهولیا یانه توانای نازارو زیان پئ گه یاندیان هه یه وهک دهیستین ده لّین هه رکه سیک درهختی و شکیش بپریت له سهر گۆزی فلان پیاوچاکه نهوه (دهیهه نگیوئیت)، واته زهره ری ئی دهدات و توشی به لّار موسیبه تی دهکات.

وه ههروه ها بهردو دارو په پۆی سهر گۆزه کهشی به گهوره داده نین و ترسیکی نهیئیان لیئیان هه یه له قولایی دله وه.

وه دهویرن سویندی نابه حه قیش بچۆن به خوا، به لّام به سهری شیخ یا قهبری شیخ ناتوانن سویند بچۆن، چونکه لهو زیاتر دهرسن وهک له خوا له راستیدا ۱، نهم ترسهش شیرکه چونکه خوا فهرمانی کردوه به بونی نهو ترسه لهو به ته نها (وه هه ر شتیکیش نهو ﷺ فهرمانی پیکردیئت و پتی خوش بیئت، نهوه عیباد ته وه حه قه ته نها بۆ نهو ﷺ بکریت، وه لادانی بۆ غهیری ﷻ شیرکه) وه ههروه ها نهو ترسه ده بیته ریگری عهبد له سه ریچی کردنی فهرمانه کانی ﷻ.

وه پهروه ردگار له قورئاندا باسی کردوه که موشریکه کان هه ولیان ددها پیغه مبه ر ﷺ بترسینن له په رستراوه درۆینه کانیان که خۆیان لیئیان دهرسان.

﴿ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِكَافٍ عَبْدَهٗ وَخَوُّوْكَ بِالَّذِيْنَ مِنْ دُوْنِهٖ وَمَنْ يُّضِلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ۝۳۶ ﴾ (الزمر: ۳۶)

وه له کۆنیشدا (عاد) قهومی هود ئیعتیقادیان وابو که په رستراوه کانیان له هود توپه بسوون و تینکیان داوه دهستیان ئی وه شاندروه، له سزای نهوه ی هود خه لکی لهو په رستراوانه (الالهة) دور ده خسته وه بانگی ده کردن بۆ په رستنئ ﷻ به ته نها. وهک پهروه ردگار فهرمویه تی :

﴿ اِنْ سَوَّلْتُ لَكَ بِغُضِّ اِلٰهَتَا سَوْءٍ قَالَ اِنِّيْ اُشْهَدُ اللّٰهَ وَاَشْهَدُ اَنْنِيْ بَرِيْءٌ مِّمَّا تُشْرِكُوْنَ ۝۵۴ ﴾ (هود: ۵۴).

واته: نهی هود ئالیه ته کانی ئیمه تۆله یان ئی سه ندیته وهو شیتیان کردی

به لّام هود فهرمووی من خوا ی گهوره ده که مه شاهید وه ئیوهش بین به شاهید که من به ریم لهو په رستراوانه ی که کردوتانه شه ریکی ﷻ، وه له هیچیشیان ناترسم؛ له بهر نهوه بۆ منهت بن چیتان پئ ده کریت بیکه ن من پشتیوانم به پهروه ردگار مه.

وه شه پطان هه و ئی نه و ده دات نهم جۆره ترسه بجاته دئی موسلمانانه و وایان لی بکات له غهیری خوا له پیواچاکان و شتی وه می بترسن و ترسه که یان ته نهاله

خوا نه بیته. وهک په روه ردگار فەر مو به تی:

﴿إِنَّمَا ذَلِكَ الشَّيْطَانُ يَخُوفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (آل عمران: ۱۷۵).

واته شیتان ده تان ترسین له غهیری خوا له دۆسته کانی، دهی مه ترسن له وانه به لکو ته نهاله خوا بترسن، نه گهر ئیوه بر دایان. که واته لهو نایه ته پیژده ده رکوت که نایته له غهیری خوا نهم جۆره ترسه شاروه ئیعتیقادی به مان هه بیته نه گهر ئیماندار بین. وه له نایه تی تریشدا نه و ترسه لی حه رام کردوین وهک: ﴿فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ﴾ (المائدة: ۲۳).

(۲) ترسی سروشتی: وهک له شیر یا له مار یا له زالمیکی ده سه لاتدار بترسیت؛ نه و جۆره ترسه شیرک نییه و سروشتی به چونکه ترسیکی نهینی ئیعتیقادی نیه به لکو هوی ترسانه که به رجه ستو هه ست پئ کراو به رچاوه. وه گونا هیشی نییه نه گهر نه بیته هوی وازهینانی واجب یا کردنی حه رام؛ بۆ نمونه کاتیک په روه ردگار فەرمانی کرد به موسا و هارونی برای که به چن بۆ لای فیرعه ونی زالم و طاغوت، هه ردوکیان ترسان و وتیان: ﴿قَالَ رَبَّنَا إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُبْرِطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَى﴾ (طه: ۴۵).

واته: ئیمه ده ترسین ده ست در ئیمان بکاته سه ر، یا خود یا خی بیته له حه ق. به لām له گه ل نه و مه ترسی به ش فەرمانی په روه ردگاریان هه ر به جئ که یاندو ترسه که نه بو هوی که مه تر خه می گونا هباری.

که واته پیوسته موسلمانان به گشتی و بانگه وازی کارانی ریگی پاستیش به تاییه تی ترسی سه مکاران نه بیته ریگری پابه ند بونیان به دینی ﷻ و بانگه وازی بۆ ری بازه راسته که ی. نه گینا گونا هبار ده بن و په روه ردگار لییان ده ره نجیت و پشتیان تن ده کات، که واته پیوسته له سیفه تی ترسنوکی خۆمان بیاریزین وه دینی ﷻ پابگه یه نین و له خوا نه بیته له که س نه ترسین، بۆ نه و ی لهو که سانه بین که په روه ردگار له م نایه تانه دا مه دهی کردوین:

﴿الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكُنِيَ بِاللَّهِ حَسْبِيًّا﴾ (الأحزاب: ۳۹).

﴿وَلَا يَخَافُونَ أُولَاءَ﴾ (المائدة: ۵۴) ﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ آمَنِ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَى أُولَئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾ (التوبة: ۱۸).

جوړی شه شه هس شه ریک بو خوا دانان له په رستندا:

شیرک له ئیعتیما د کردنه سهره، پشت پی به ستندا

(الشِّرْكَ فِي التَّوَكُّلِ - تَوَكَّلِ الْعِبَادَةَ -)

پیوسته مرؤو بو دابین کردنی خوځی و لادانی ناخوځی پشت بیهستیت به و په روه رد گاره هه رده م زیندوهی که نامری:

﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ﴾ (الفرقان: ۵۸).

وه به توانایه له سهر هه موو شتیک

﴿وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾ (الأنعام: ۱۰۲)

به لام غهیری خوا قابلیت و توانای نه وهی نیه که پشتی پی به ستریت و ئیعتیما دی بخریتته سهره نه مهلت پیتی بیت که خوځیت بو دابین بکات و ناخوځیت له سهر لابیات. له بهر نه وه په روه رد گار نه رمانی کرده به پشت به ستن ته نها به خوځی :

﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾ (ابراهم: ۱۲). واته ته نها به خوا پشت بیهستن.

(وه هه ر شتیکیش نه وه ﷻ نه رمانی کردیت به نه بامدانی و پیتی خوځ بیت نه وه عیبا ده وه حقه ته نها بو نه وه ﷻ بکرت، وه لادانی بو غهیری ﷻ شه که).

وه ئیعتیما د خستنه سهر ﷻ له هه موو کاریکدا، له گه و ره ترین جوړه کانی عیبا ده ت کردنی دله بو ﷻ. وه له گه و ره تین سیفات ه چا که کانی پروا داره راسته قینه کانه، که ﴿وَعَلَىٰ رَهِمٍ يَتَوَكَّلُونَ﴾ وه به پی ئیعتیما د خستنه سهر ﷻ نه ئیمانداریتی هه یه نه ئیسلامه تی.

له بهر نه وه په روه رد گار پشت به ته نها به خوا به ستنی کردو ته مه رجی ئیمان :

﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ﴾ (المائدة: ۲۳).

واته ته نها به خوا پشت بیهستن نه گه ر ئیوه پروا دارن.

که واته نه گه ر مرؤو پشتی به خوا نه به ست نه وه ئیمانی نییه. وه نه گه ر پشت پی به ستنه که دی به ته نها به ﷻ نه بوو به لکو ئیعتیما دی خسته سهر غهیری ﷻ بو دابین کردنی سودو لادانی زیانیکی وا که له توانای که سدا نییه جگه له ﷻ.

وهك ئیعتیماڊ خستنه سهر ئهولیاو پیار چاکی مردو یا غایب، بۆ ئهوی بیپاریزن و پزقی زۆر کهن و شهفاعهتی بۆ بکهن، ئهوه ئیعمانداری راست نییه و شیریکی بۆ خوا داناوه شیرکی گهوره پهنا به خوا.

بهلام که هاتوو له شتیکی دیاری له توانا دابوی مرۆف ئیعتیماڊی خسته سهر که سیکی زیندوی به توانا، ئهوش ههر شیرکه، چونکه ئیعتیماڊی دلی خستۆته سهر غهیری اللَّهُ، وهئومیدو ره جای به غهیری ئه وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ بووه. بهلام شیرکی بچوکه نه گهوره.

تییینی: پشت به خوا بهستن به تهنها ئهوانا گهیه نیت که هیچ وهسیله و سه به بیك نه گرینه دهست. به لکو پیوسته مرۆف سوریت له سه ره کارهینان و گرتنه دهستی ههر سه به بیك که سودی تیدا دهیئریت، بهلام له پاشانیش تهنها پشت به خوا بهستی نهك به سه به به کانی وهك پیغه مبه وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فهرمویهتی:

(أحرص على ما ينفعك واستعن بالله^(۱)).

واته: سوربه له وه دهست هینانی ههرشتیک که سودت پێ ده گه یئیت و پشیتیش تهنها به خوا بهسته و داوای یارمهتی تهنها لهو بکه سودت پێ بگهیه نیت به (سه به به کانت و سه به بی تریش که خۆی دهیزانی).

وهخوای گهوره ده فهرمویت: ﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾ (هود: ۱۲۳).

واته خوا بههرسته و ههر عیبا ده تیک که نزیکت بکاته وه له به ههشت بیکه، بهلام نه که ی پشت به عیبا ده ته کهت بهستیت و وابزانیت له به های عیبا ده ته کهت ده چیه به ههشت و عیبا ده ته کهت بای ئهویه!

که واته وازهینان له نه سباب و ههول و تیکۆشان به بیانوی پشت به خوا بهستنه وه، بێ شرعی و بێ عهقلیه.

وه له بهرامبه ریشدا زیده روی کردن له نه سباب داو ئیعتیماڊ خستنه سهریان جگه له خوا شیرکه. پهنا به خوا.

جوړی دووهم له شيرک شیرکی بچوک [الشک الأصغر]

زانایان به چهند شیوهیهک پیناسیان کردوہ بۆ ئهوی هه موو جوړه کانی بگریته وه، ئه مهش شیوه کائن:

(۱) ما جاء في النصوص تسميته شركاً ولم يصل إلى حد الاكبر.

هه مه بهستیک (اراده)، وه کردارتیک، وه گوفتارتیک، که به شیرک ناو برایت له دهقه کانی قورتان و سوننه تدا، وه نه گه یشتبته پلهی شیرکی گه وه، ئه وه شیرکی بچوکه.

(۲) هو كل ما نهى عنه الشرع من الإيرادات والأقوال والأفعال التي هي ذريعة إلى الشرك الأكبر، ووسيلة للوقوع فيه، ولم تبلغ رتبة العبادة. وإن لم يطلق الشرع اسم الشرك عليه^(۱).

— كالغلو في المخلوق الذي لم يبلغ رتبة العبادة.

واته: هه موو ئه و نیهت و مه بهست و گوفتار و کردارانیه که نه گه یشتبته پلهی عیبادهت و سه ریکیشن بۆ شیرکی گه وه هۆی توش بوونی بن. ئه وه شیرکی بچوکه. نه گه له شه رعیشدا ناوی شیرکی ئی نه نراییت.

وهک زنده رهوی کردن له مه دهح و بیا هه ئدانی پیاوچاکان، به ئه ندازهیه که نه گه یه نراییتته پلهی په رستن.

(۳) وجعل سبب، لم يجعله الله سببا لا شرعا ولا قدرا؛ شرك أصغر^(۲).

واته دانانی شتیک به هۆ (سه بهیتیک) بۆ ناما غتیک؛ که په ره وردگار ئه و شتهی به هۆ (سبب) دانه نابی و نه یکردبی به سه بهی ناما غه که وه نه له شه رعدا وه نه له قه ده ره که وندا، ئه وه شیرکی بچوکه وهک له دهست کردنی ئا ئقه یه کی مس یا هه مهاده یه کی تر یا په رۆ شال به و بیه باوه ره ی که هۆ (سبب) شی فایه و به لۆ نه خۆشی لاده بات.

وه بی گومان ئه م جوړه شتانه سه بهی شی فانی نه له شه رعدا وه نه له قه ده ره واقع و ته جویه دا.

(۱) (القول المفید علی کتاب التوحید) ابن عثیمین ۲۰۶/۱.

(القول السدید شرح کتاب التوحید) ابن سعدي ص ۴۵ (فتاوی اللحنه الدائمة) (۵۱۷/۱).

(۲) (الفوائد المتقاة من شرح کتاب التوحید) ص ۹.

(٤) الشك الأصغر^(١): هو تسوية غير الله بالله في هيئة العمل، أو أقوال اللسان.

« فالشك في هيئة العمل: هو الرياء.

« والشك في أقوال اللسان: هو الانفاظ التي فيها معنى التسوية بين الله وغيره كقوله (ما شاء الله وشئت) و(عبد الحارث).

راته: شيركي بچوك بريتيه له يه كسان كردني غديري خوا به خوا، له شيتوازي كردار يا گوفتاري زمان.

نمونهي شيريك بز خوا دانان له شيتوازي كردار، پيش چاوييه (الرياء).

وه نمونهي شيريك دانان له گوفتاري زمان؛ نهر و نهر گوفتارانهن كه يه كسان كردني تندا بهدي ده كريت له نيوان په روره گار و دروستكراهه كانيدا. وهك نهر و نهر كه ده ليتن. خوا حدزكات و توش حدزكهيت !.

وه شيركي بچوك له همريهك له: نيهتي دل و ونهتي زمان و كردموني لاشمدا

روو دمدا، بهم شيويهه خوارموه :

(أ) شيريك له نيهت و مهبهسته ون و ناديارو شارواهه كاني دل

(الشك في الارادات الخفية)

وهك:

١. رياء و پيش چاوي خه لك (الرياء).

راته: له خوا پهرستندا مهبهستت ته نها خوا نه بيت به لكو مهبهستت پيش چاوي خه لكيش بيت بز ندهي لاي نهران به گرنه و مهن دابرييت و پريت لي بگيريت.

٢. بهكوي داداني خه لك (التسميع).

راته: له رته كاندا مهبهستت نهره بيت خه لكوي گويي بيت بن كه تز چهند باش و چاكييت. له

حهديسدا هاتوه :

(إن أخوف ما أخاف عليكم الشرك الأصغر. قالوا: وما الشرك الأصغر؟ قال: الرياء؛ يقول الله عز وجل لأصحاب ذلك يوم القيامة إذا جازى الناس: اذهبوا إلى الذين كنتم تراؤن في الدنيا؛ فانظروا هل تجدون عندهم جزاء؟^(١))

واته: پیغه مبهړ ﷺ فرموی: به راستی ترسناک ترینی نه و مه ترسیانه ی که له سهر ئیوهم هدییه شیرکی بچوکه ^(۱).

درای نه وه هارو لان فرمویان: شیرکی بچوک چییه؟.

فرموی: (الریاء) بریخییه له پریایی و پیش چاری کردنی خه لکی. واته له نویژو په رستندا بۆ خوا زیاتر بپازئیتته وه و به ته واری دهی خه یت کاتیک یه کینک سه یرت ده کات بۆ نه وه ی له پیش چاری نه و که سه به عه بدیکی باش ده که ویت و ریزی تایبه ت لئ بگیریٔ !!

وه پیغه مبهړ ﷺ فرموی: خوی گه وه له پڙی دراییدا کاتیک پاداشتی خه لکی دایه وه به پرپاکاران ده فرمویٔ: ئیو بۆ وه گرته وه ی پاداشتی کرده وه کانتان - که پراییستان تیدا کرده - برن بۆ لای نه و که سانه ی که پیش چاری نه و انتان ده کرد له دونیادار مه رایستان ده کردن. بزانن هیتج پاداشتی کتان ده ست ده که ویت لای نه وان؟!

وه (سومعه) نه وه ده گرته وه که تۆ کرده وه کت بشاریته وه له خه لکی له کاتی کردنیدا بۆ نه وه ی ته نها خوا لیتی ناگدار بیت به لام دوی له لای خه لکی باسی بکه یت بۆ نه وه عیبادتی تۆ بیستن. وه هه درو سیفه تی پریایی و سومعه (واته پیش چاو کردن و بهرگوئ خستن). سیفه تی خراپن و له بنه پتدا هی مونا فیه کانه.

(۱) أحمد (۴۲۸/۵) البغوي في (شرح السنه) (۱/۲۰۱/۴). (المصححة) (۹۰۱).

(۲): واته: له زږشت ده ترسم توشتان بیت. به لام له هه مویان زیاتر مه ترسی شیرکی بچوک، به تاییه تیش نه و شیرکه بچوک ی که ون و شارو به (الشرك الخفي) چونکه خږږگار کردن لیتی نیغلاصی زږو هه ولدانی دویت به یارمه تی خوا. بۆیه ی دکی له پیشه وایانی سه له ف فرمویته ی:

(ما جاهدت نفسي على شيء مجاهدتها على الإخلاص).

واته: ماندو بوون و هه و و تیکو شانم له گه له نفسم نه کرده وه بۆ ژربار کردن بۆ هیچ کاریک به نه ندازه ی هه و دان له گه ئی بۆ مل که چ بوونی بۆ پاک بونه و ی ته وار له نیه تی پریاو پیش چاری و یه ک لابونه وه به خالیسی بۆ خوا. له و شتانه ی که پیغه مبهړی خوا ﷺ لییان ترساوه که توشی ئومه ته که ی بن:

« الأئمة الضلون: پیشه و گومرا کاره کان .

« الدجال . « الدنيا والتنافس فيها : پیش پرکی کردن له به ده ست خستنی دنیا .

وه هدرکەسێ ئەم سیفەتانە ی بێت له دنیا نەره له وانه یه له دنیا تا ماوه یەك بەمە بەستی خۆی بگات واتە خەلکی به پیاویکی باش بیبینن و نار بانگی بیستن. بەلام زۆری پێ ناچیت خۆی گەرە پەردە لەسەر نیەتە ناپاکە کە ی هەڵدەمالێت و له پێش چاوی خەلکی سوک دەیت. وه له دوا پۆژیشدا به یه کجاری خۆی گەرە سوک و پێسوای دەکات له پێش چاوی خەلکی به ناشکرا لهر پۆژەدا که نهینێو پاژو نیازە شاراوەکانی ناو سنگ و دڵەکان دەر دەرین و ناشکرا دەبن. وه خۆی گەرە دەفرموی:

[يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ] (الطاري: ۹). و [أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ] (الماديات: ۱۰)

وه له هە دیسدا هاتووه که:

(من سمع سمع الله به. ومن يراني يراني الله)^(۱)

وه له چەند ریوایەتیکی تردا دەفرمویت:

((من قام مقام رياء وسمعة رآه الله به يوم القيامة وسمع به))^(۲).

((ما من عبد يقوم في الدنيا مقام سمعة ورياء إلا سمع الله به على رؤوس الخلائق يوم القيامة))^(۳)

واتە: هەرکەسێ پیاوی له کردووه کانی دا بکات له دنیا وه باسیان بکات لای خەلکی بۆ نەره یله ی بەرز بێتە وه لای خەلکی و پێزی لێ بگرن و به پیاویکی باشی دا بنێن. نەره له پۆژی دوا ییدا خۆی گەرە له پێش چاوی خەلکی و سوک و پێسوای دەکات و خەلکیش هەوائی سوک کرانی دەیستن بهوێستی خوا. پەنا به خوا

پەر وەر دگەر داوا له تۆ دەکەم بمانپارێزیت له سومعه و پیاوی. وه ئیخلاسمان پێ ببەخشیت. یا حی یا قیوم یاذا الجلال والکرام داوامان قبول کەیت.

۳. مەبەست بونی دنیا به هەندی کردووه (إرادة الدنيا ببعض الأعمال).

(۱) خ (۶۴۹۹) م (۲۹۸۶).

(۲) احمد والدرامي.

(۳) (الطاري) بروانه (فتح الباري) (۱۳/۱۳۷).

(ب) شېرك له وته گانی زماندا

(الشرك في اقوال اللسان)

نهم جوړه شيان نمونه ی زړن له ژيانی پرژانده ماندا، وهك:

- ۱- سویند خواردن به غه یری خوا به مخرجیک مده سستی نه وه نه بیټ که نه و که سدی یا نه ورشته ی سویندی پی خوارد گوره و مهن و پیوژ بیټ وه کو خوا“ نه گینا ده بیټ به شېرکی گوره.
- ۲- وتنی (أحكم الحاكمين) و (قاضي القضاة) (شاهنشاه) به حاکمیک جگه له الله.
- ۳- ناروان به (عبدالنيبي) و (عبدالرسول).
- ۴- وتنی خوا بیهویت و تو بته ویت! (ما شاء الله و شئت!) (له پنهای خوار تو دا)!. (له سایه ی خوار سدری تو دا)!. (له خوار یتوه به زیاد بیټ)!. (خوار پیغه مبه ر بتپاریزن)!. (به ناری خوار پیغه مبه)!. (به یارمه تی خوار پیغه مبه)!.
وه له چندد هه دیسیکدا هاتوه که :

(۱) عن قُتَيْلَةَ بنتِ صَفِيٍّ امرأةٍ من جهينة قالت: (إن حبرا جاء إلى النبي ﷺ فقال: إنكم تشركون! تقولون: ما شاء الله وشئت، وتقولون: والكعبة، فقال رسول الله ﷺ: قولوا ما شاء الله ثم شئت، وقولوا: ورب الكعبة)^(۱).

واته: نافرته ټيکي جوهه ينه که ناوی قوته یله ی کچی صه یفی یه په زای خوا ی لی بی وتنی: زانایه کی جول که هاته لای پیغه مبه ر ﷺ وه وتنی: (یتوه شېرک و هارول بز خوا دادنه یین“ ده لټین: خوا بیهویت و تو بته ویت (وه یا ده لټین: خوا هه ز کات و تو ش هه ز که یت)).
وه پیغه مبه ر ﷺ فهرموی: بلټین: نه گهر خوا هه ز کات و له پاشان تو ش هه ز که یت. وه بلټین: سویند به په روره د گاری که عبه.

(۲) عن الطفيل بن سحيرة أخى عائشة لأمها: ((أنه رأى فيما يرى النائم، كأنه مرّ برهط من اليهود فقال: من أنتم؟ قالوا نحن اليهود.

قال: إنكم أنتم القوم لولا أنكم ترعمون أن عزيرا ابن الله فقالت اليهود: وأنتم القوم لولا أنكم تقولون: ما شاء و شاء محمد!

ثم مر برهط من النصاري، فقال من أنتم؟ قالوا: نحن النصاري.

فقال: إنكم أنتم القوم، لولا أنكم تقولون: المسيح ابن الله!

قالوا: وإنكم أنتم القوم لولا أنكم تقولون: ما شاء الله و ما شاء محمد.

فلما أصبح أخبر من أخبر، ثم أتى النبي ﷺ فأخبره فقال: هل أخبرت بها أحدا؟

قال: نعم. فلما صلوا خطبهم، فحمد الله، وأثنى عليه، ثم قال:

(إن طفيلًا رأى رؤيا، فأخبر بها من أخبر منكم، وإنكم كنتم تقولون كلمة كان بمنعني الحياء منكم

أن أهاكم عنها؛ قال: ((ألا تقولوا: ما شاء الله وما شاء محمد))^(۱)

﴿فقولوا: ما شاء الله ثم شاء محمد﴾^(۲)

واته: يه کي له هاوه لانی پیغه مبه ر ﷺ به ناوی طوفه یل که داک برای عایشه یه په زای خویان

لی بیت. له خه ونیدا وای بیی که به لای کومه لیک له جوله که دا پویش، وه پیتی وتن: ئیوه کین؟

وتیان: ئیمه: جوله که یین. نه ویش پیتی وتن: ئیوهن قهومیکی باش نه گهر نهو گومان و بیرو باوهره

شیرکییه پوچه له تان نه بوایه که ده لئین: پیغه مبه ر عوزیر کوپی خویه:

نه وانیش وتیان: ئیوهش نهی موسلمانان قهومیکی باش نه گهر نه تان وتبا: خوا هه زکات و محمد

هه زکات.

له پاشان به لای کومه لیک له گاره کاندایو ویشته وه وتی: ئیوه کین؟. وتیان: ئیمه گاورین

(نصاری) نه ویش پیتی وتن: ئیوهن گه لیککی باش نه گهر نهو باوهره شیرکییه پوچه له تان نه بوایه که

ده لئین عیسی کوپی خویه!

نه وانیش وتیان: ئیوهش نهی موسلمانان قهومی باشن نه گهر نه تان وتبا یه: خوا هه زکات و محمد

هه زکات!

وه که (طفیل) به یانی کرده وه خه ونه که ی لای هه ندی که س باس کرد. ودوایی هاته لای پیغه مبه ر

ﷺ وه خه ونه که ی بز گتیا یه وه.

پیغه مبه ر ﷺ فهرموی:

(۱) احمد (۲۲/۵)

(۲) احمد (۳۹۳/۵) وابن ماجه (۲۱۱۸). و(الصحيحه) (۱۳۷، ۱۳۸).

نایا به که ست راگه یاندووه؟ فه رمووی: به ئی، نه ویش ﷺ کاتیک نوژیان کرد وتاری بو خه لکه که دا به م شیوه یه که سه رتا همدو سوپاس و ستایشی په روه ردگاری کردو دوا یی فه رمووی: به راستی (طوفه یل) خه ونیکی بینووه. وه به هندی کتانی راگه یاندوه. وه ئیوه له رابردو دا قسه یه کتان ده کرد و وشه یه کتان به کار ده هینا که من رقم لیتی بوو به لام له شهرمی ئیوه نه مده توانی لیتان قه ده غه بکه م و به پروتاند ا بده م که وشه یه کی خراب ده ئین. به لام نه وه ئیستا پیتان ده ئیم:

مه ئین: خوا هه زکات و محمد هه زکات. به لکو بلین: خوا هه زکات له پاشان محمد))
واته ناری من له گه ل خوا به یه که وه کۆمه که نه وه یه کسان مه که ن، چونکه نه وه شیرکه. به لکو نه گه ر ناری منتان هینا نه وه له دوا ی ناری خوا بلین له پاشان محمد.
(۳) عن ابن عباس رضی الله عنه قال: جاء رجل إلى النبي ﷺ فراجعته في بعض الكلام، فقال: ما شاء الله وشئت!

فقال رسول الله ﷺ: (أجعلني مع الله عدلا؟) (وفي لفظ: ندّا؟ لا؛ بل ما شاء الله وحده)^(۱).
واته: (عبدالله) ی کوپی عباس رضی الله عنه فه رمووی: پیاوړیک هاته لای پیغه مبه ر ﷺ وه هندی دوا له گه ئیداو وتی: خوا هه زکات و تو هه زکه یت. پیغه مبه ریش ﷺ فه رمووی:
نه وه تو منت کرده هاوه ل و یه کسان و شهریکی!
نه خیر جاریکی تر وا نه ئییت به لکو بلی: گه ر خوا هه زکات به ته نها).
چونکه هه ر شتیک خوا بیه ویت هه ر نه وه ده یت "ئیمه بمانه ویت یان ناا.
که واته ئیمه شیاری نه وه نین ناومان بخړیته پا ل ناری خوا له م شتانه دا یا خود بکرتینه شهریکی نه وه.

(ج) شیرک له شیوازی کرده و هکانیدا

(الشرك في هيئة الاعمال)

وهك:

- (۱) (التشاؤم والتطير): رهش بینین به هه ندی شت یا به هه ندی کات وشوین
- (۲) هاتن بۆ لای فال گهروهو باوه پهی کردنی، وه چوون بۆ لای شوین هه لگر بۆ دۆزینه وهی دز. وه باوه پ کردن به ساحوو جادو کهرو فنجان و ناوینه گهروهو بهخت گهروه.
- (۳) نوێژ کردن بۆ خوا لای قهبری پیاو چاک و سوچه بۆ خوا بردن تیایدا و خویندنه وهی تورئان بهو نیهت و بیروبا و هه که له لای قهبر عیبادهت باش تره - به گومانی خوینان^(۱)
- (۴) ته به پروک کردن به شوینه واری پیاو چاکان و لاشه یان له ژیا نیاندا یا له دوا مردنیان: واته ئیعتقاد بون به بونی به ره کهت و پیژزی و خیری زۆرو دهستکهوتنی نهو خیره له شوینه واره لاشه ی پیاو چاکاندا. نه گهرچی باوه ریشی وا بیته به ره کهته له خوا وهیه، هه شیرکی به چوکه. به لام گهر باوه ری وایت به ره کهته که له پیاو چاکه که وهیه نهو شیرکی گهر وهیه.
- (۵) التوسل البدعي: واته هه رلی خو نزیک کردنه له پهزا بون و خوش ویستنی خوا به نهجامدانی عیبادهت بۆ خوا لای گۆزی پیاو چاکان به تاییهت. یاخود بلئی: خوایه بۆ خاتری نهوان لیمان خوش بهو داوامان قهبول بکه!
- (۶) (لبس الحلقة والخيط لاتقاء العين): هه لواسینی په ژو میوه شینکه و نالی گوێ درێژو شتی تری خورافی له م بابهته بۆ لادان و نه هیشتنی چاوه زارو هه سادتهت و زهره روزیان.
- تیببینی:
- شیرکی به چوک جۆزی رای ههیه له رانهیه بگاته شیرکی گهر وهش. نه رهش کاتیک که بیروبا و ه پهی دلی له گه لدا بوو وه شیرکی گهر وه. بۆ نمونه :
- (۱) سویند خواردن به غهیری خوا شیرکی به چوکه. به لام نه گهر سویند پهی خوراو به گهر وه دانرا له دله وه وه کو خوا، نهو دهیته به شیرکی گهر وه.

(۲) پېش چاری (الریاء) شیرکی بچوکه. به لّام نه گډر له بونی نیمان به خوا پریایی هدیّت واته نیمان هیڼانه کوی به خوا ته نها له بهر خوا نه بیټ به لکو له بهر نه وېش بیټ که خه لکی مسلمان به مسلمانې دا بنین نه و شیرکی مونا فقه کانه و گوره یه یا خود پریابازی ټیکه لای هه موو کرده و کانی بیټ، وه هیچ کاریک به تاییه تی بڅ خوا نه کات یا مده بستی دنیا بیټ به گشتی له کرده و کانیدا وه مده بستی خوا نه بیټ.

به لّام نه گډر مده بستی له کرده وې چاکدا وک حج بڅ نمونه پیدا کردنی مال بیټ یا نافرته یان جیهاد بکات بڅ غه نیمه ت یا دهرسی شرعی دهوینیت تاوره کو وهزیفه و پیشه یه کی دهست که ویت نه و شیرکی بچوکه.

(۳) له دهست کردنی جوړه نالقه ی تاییه ت بڅ لادانی چاوه زارو هسه دت !
نه گډر ته نها گومانی وایټ نه و نالقه یه سه به بی خڅ پاریزی یه له چاوه زار نه و شیرکی بچوکه وه نه گډر باوه ریشی و ابو خودی نالقه که پاریزره له چاوه زار یا له نه خزشی نه و شیرکی گوره یه.

(۴) الاستسقاء بالانواء: واته نیعتیقاد بوون به نه ستیره وک سه به بیټ بڅ باران بارین شیرکی بچوکه. به لّام که نیعتیقادی وایټ باران بارین له نه ستیره ویه واته نه ستیره باران ده بارینن نه و شیرکی گوره یه.

حوکمی شیرکی بچوک

هر که سې له هردوو جوړه کوی شیرک - گوره و بچوک - پژگاری بوو نه و به هه شتی مسوگوره به فده زلی خوا.

وه هر که سې شیرکی گوره ی بویټ و له سه ری مردبې پېش ته و به کردن" نه و دژوخی به رده وامی مسوگوره به عدل و دادپه روهی خوا. وه هر که سې له شیرکی گوره پژگاری بیټ و توشی هندی له شیرکی بچوک بویټ به لّام کرده وې چاکه ی زیاتر بیټ له تاوانه کوی نه و ده چیته به هه شت به یارمه تی خوا.

وه هر که سې له شیرکی گوره پژگاری بوو، وه توشی شیرکی بچوک بوو به زوری تاوره کو لای تاوانه کوی زیاتر کات له چاکه کانی نه و ده چیته ناگروه. په نا به خوا.

جیاوازی له نیتوان

شیرکی گه وره و شیرکی بچوک

۱- ته وحید له بنه پته و نه ناهیلیت و مرؤډ پیی له دین ده چیته دهره	* له گوناوه گه وره کانه و ته وایتی ته وحید ناهیلیت. به لآم مرؤډ پیی له دین دهرناچیت
۲- هه مور کرده کانی مرؤډ هه لده و شینیتته و.	* تنها نه و کرده و یه هه لده و شینیتته و که زال بووه تیایدا، یا له بنه پته و هه له سهره تاکه یه و تپی که و توه.
۳- خاونه کدی هه تا هه تایی له دزه خدا ده مییتته و به هه شت له سهری حه رانه.	* سزای به رده و امی دزه خ بؤ خاونه کدی دایین ناکات. به لکو هوی چونه نار دزه خه و نه گهر خوا بیه ویت ده یخاته ناری و نه گهریش بیه ویت لیی ده بوریت.
۴- خوا دواي مردنی خاونهی نه و شیرکه، پیش تویه؛ له و شیرکه گه وریه خوش ناییت.	* لیخوش بوون له و جوره له ژیر ویت و مه شینتهی خودایه و مه جالی لی بورنی هدی
۵- خاونه کدی خوین و مالی حه لال ده بیت به هوی شیرکی گه وره. واته: دروسته خوینی بریژریت و مالی به غه نیمه ت بگیریت؛ چونکه له مسلمانان ناژمیردیت، بویه پاریزراو ناییت.	* خوین و مالی خاونه کدی پاریزراو ده بیت چونکه خاونه کدی به مسلمان ده ژمیردیت. به لآم مسلماننکی تاوانبارو که م با وره.

که واته له هه رده و بابتهی شیرکی گه وره بچوک بؤمان دهرکه و ت که

شهریک بؤ خوا دانان

تنها بریتی نکیه له نویژ کردن و سوجه بردن بؤ غهیری خوا

به لکو هاوار کردنه غهیری خوا و ئیعتیقاد پی بوونیشی شیرکی گه وریه !

به لّام نه وې جینگای داخه، هه ندیک کهس، بانگه شهی خه لکی ده کهن بۆ نه و شیرک و کوفرو گۆږ پهرستییه، وه چهندان عوزرو به لگه ی ناره وای بۆ ده هیښنه وه، بۆ قه ناعت پتکردنی خه لکی ساده نه خوینده وار. جا نهم ده سته یه له دوو کۆمه ل ټیپه پ ناکه ن:

۱. یان جاهیل و نه فامن و، بئ ناگان له قورپان و هه دیس، وه تانیستا بناغه ی ئیسلامیان نه ناسیوه، که بریتییه له تنه ها خوا په رستن؛ چونکه خه ریک نه بوون به دیراسه ی قورپان و هه دیس که سه رچاره ی ئیسلامه تین !!.

۲. وه یان زالم وسته مکارن، که ده شرانن کاره که یان بئ شه رعیه و شیرکه، به لّام به رژه و نه ندی دنیایی مال و زه عامه تیان له وده دا ده بینن، که خه لکی چه واشه بکه ن بۆ نه وې به ناتینگه یشتویی به یښنه وه.

وه ته گه ر پاستی بۆ خه لکه که پوون بیته وه، به رژه و نه ندیه تایبه تیه کانیان له ده ست ده چیت، بۆیه هه مووکات دژی پاستین و دژایه تی نه و موسلمانانه ش ده کهن، که قورپان و هه دیسی پاست بۆ خه لکی پوون ده که نه وه. وه جوړه ها بوه تانیان بۆ دروست ده کهن و به به کرئ گیراو سه ر لی شیواو نیسانی خه لکیان ده ده ن، وه له ناو خه لکی دا ده ټین: نهم گه نه انه ی که باسی قورپان و هه دیس ده کهن و، تنه ها هاوار ده که نه خوا، نه وانه دینیکی تازه یان هیناوه، دینی باب و باپیانمان ده گۆږن !!.

بهم شتویه بوه تان به موسلمانان دلسۆز ده کهن، هه روه کو چۆن له میژوی پابردودا: ﴿ دارو ده سته ی (فیرعه ون)، بوه تانیان به (موسی) ده کردو، لای فیرعه ون ده یان وت: موساوارون - که دوو پیغه مبه ری خو شه ویستی خوا بوون - سه ر له خه لکی ده شتوینن و فه سادی بلاوه ده که نه وه له زه ویدا. ۱. وه ک قورپان و ته که یانمان بۆ ده خاته پوو: ﴿ وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَدْرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرُكَ وَالْهَكَ قَالَ سَنَقْلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْحِبِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ﴾ (الاعراف: ۱۲۷).

واته: نه ی فیرعه ون نایا تو واز ده هینی له موسا و قومه که ی فه سادی بلاو بکه نه وه له زه ویدا، وه دینه که ت بگۆږن به دینیکی تازه و از به یښن له (په رستن) و په رستاره کانی تو، دینه که ی تو؟!.

که واته نه ی موسلمانان ژیر بیر بکه وه، چۆن به کرئ گیراو ماستاو چیه کانی فیرعه ون، ته نه ها خوا په رستی یان به فه سادی بلاو کردنه وه داده نا له زه ویدا.

*** وههروهه ها فیرعه ون دهیوت موسا دینه که تان ده گوزیت و فساد ی بلو ده کاته وه له ولاتدا: ﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَّبِّي إِنَّيْ أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ﴾ (غافر: ۲۶).
واته: لیم گه رین با موسا بکوژم. با نه ویش بانگی پهروه د گاره که ی بکات دیفاعی لی بکات؛
(چونکه من ده ترسم موسا دینه که تان بگوزیت و فساد ی بلو بکاته وه له زوی و ولاتدا!!).

(سبحان الله) ناوا بو هتانی فساد ی بلو کړدنه وه له زویدا به پیغه مبه رانی خوا (علیهم الصلاة والسلام) چی بووتریت!.
وه نایا فیرعه ون دینی تازه شریک و کوفری بو خه لکی هینابوو؟، یاخود موسی؛ که نوی
کهره وه زیندو کهره وی دینی ته نها خوا پرستی نیسلامه تی بو؟!.

*** وه موسریکه کان دهیان وت: محمد دینیکی تازه ی هیناوه له خوړه وه دروستی کړدوه
پهروه د گاریش فیرمووی: ﴿قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ﴾ (الأحاف: ۹).

واته: من یه که م پیغه مبه ر نیم بو خه لکی، وه دینی من تازه نیه و داهینراو نیه به لکو دریتړه
پینده وی دینی پیغه مبه رانی (علیهم الصلاة والسلام) پیشووه. وه دهیان وت:

﴿أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ... مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَافٌ﴾ (ص: ۵-۷).
واته: نه وه محمد هه موو پرستراو کانی وه لانا ون و ته نها یه ک پرستراو به حق ده زانیت. وه لای
وایه که ته نها (الله) شایسته ی هاوار لی کردن و داوا لی کړدنه؟ به راستی نه و بانگه وازی ی محمد
شتیکی عه جیب و سهیره !! نیمه شتی و امان نه بیستوه له پیشینانی خزمان. نه وه دیاره محمد
مه بهستی زه عامه ت و دنیای هیه به م دینه تازه یی که ده لیت: ته نها (الله) پرستراوی راسته و
غه یری نه و هاوارو پرستیان بو ناکریت !!.

برپاوه برای موسلمان: نه مړدش به هه مان شپوه، به شوین که وتوانی محمد ﷺ ده لین مه بهستان
حیزبایه نیه و^(۱)، به کرئ گیاروی دهره ون و، دینیکی سه یرو تازه تان هیناوه، که بارک و باپرانمان
له سدر نه و دینه نه بوون!!

(۱) له راستیدا نه هلی سونه ت، شوین که وتوانی پیغه مبه رو ﷺ موسلمانانی پیشین، دورن له حزایه تی و ینکاری لی ده کن!

به لّام نه گهر قورنان حاکم بیت له نیوانماندا، دهرده که ریت که نایا نیمه ی نه هلی سوننه ت، شرین که وتوانی پیغه مبهرو ﷺ موسلمانانی پتشین، دینمان تازه یور داهیتراوه، یان نه روانی که هاوار ده که نه غهیری خواور، شه خس پرستی ده که ن و، شهریک بز خوا بریار دده ن ۱؟.

زیاتر له دهیان نایه تی قورناتی، به ناشکراو پروونی باس له وه ده کات که: هاوار کرده غهیری خوا شیر که و ناشه رعیه یه. به لّام تنه ا نیو نایه تیش ناییت هاوار بکه نه پیغه مبهرا ن (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچا کان.

جا هه ندیک له و نایه تانه ی که هاوار کرده غهیری خوا به شیرک داده نین باس ده که ی ن. وه نه گهر گور پرست و نه فامه کانیش راست ده که ن، با تنه ا «نیو» نایه ت بهیننه وه که به ناشکراو پروونی بی لادان و مانا گورین به لکه بیت له سه ر شه رعیه تی هاوار کرده پیاوچا کان!!.

وه پتیا ن ده نین:

﴿ اَللّٰهُمَّ اِنَّ هَٰؤُلَاءِ اَرْهَٰؤُنَا اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِيْنَ ۝ (الزل: ۶۴) .

﴿ فَاَتُوا بِكُتُبِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِيْنَ ۝ (الصافات: ۱۰۷) .

چهنه به لکه یه کی قورنانی له سه ر

به شیرک دانانی هاوار کرده غهیری خوا

۱. خوی گه بره ده فرمویت:

﴿ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ۝ (المومنون: ۱۱۷) .

واته: هدر که سیک له گهل خوا هاواریکاته په رستراویکی تر؛ که هیچ به لکه یه کی به ده سته وه نیسه له سه ر نهم هاوار کرده ، نهوا نهو که سه ی که له گهل خوا هاواری کرده که سانی تریش حیسابه کی لای خوا یه و خزی مو حاسه به ی ده کات ، وه حیسابه که یشی نه وه یه که سه رفراز ناییت چونکه کافره. وه که بزگار و سه رفرازیش نه بو نهوا به هیلاک چوو و جینگای دژزه به به رده وامی ، په نا به خوا.

نیمامی الشقیطی (المفسر) له ته فسیری نهم نایه ته دا فرمویه تی:

((قد بَيَّنَّ أَن حَسَابَهُ الَّذِي عِنْدَ رَبِّهِ، لافلاح له فيه بقوله بَعْدُ (إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ) وأَعْظَمُ الْكَافِرِينَ كَفْرًا هُوَ مَنْ يَدْعُو مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ... ونَفَى الْفَلَاحَ عَنْهُ يَدُلُّ عَلَى هَلَاكِهِ وَأَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، وَقَدْ حَذَرْنَا اللَّهَ مِنْ دَعَاءِ إِلَهٍ مَعَهُ فِي آيَاتٍ كَثِيرَةٍ...))^(۱)

که واته: له م نایه ته قورثانیه ده رکوت که هاوار کړنده غه یی خوا کوفرو و گه ورتیری کافران نه و که سیه هاوار ده کاته غه یی خوا له گه ل خوا. به لام به داخه وه زور له خه لکی به نه زانی هاوار ده کن و ده لئین: ((یا محمد، یا غه وس)) هاوار !.

۲. په روره د گار ده فرمویت: ﴿فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذِّبِينَ﴾ الشعراء (۲۱۳).

واته: له گه ل (الله) هاوار مه که هیچ په رستراویکی تر نه گینا له سزا دراوان ده بیت.

۳. په روره د گار ده فرمویه تی:

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ (نوس: ۱۰۶).

واته: له گه ل (الله) هاوار نه که یته هیچ په کینکی تر چونکه غه یی الله نه سودت

پیده گه یه نیت نه زیان و هیچیان به دست نیه، وه نه گه ر هاوارت کړده غه یی خوا نه و تو له سته مکاران ده بیت. که زولمیان له خویمان کړدوه به شریک دانان بو خوا.

۴. په روره د گار ده فرماني به پیغه مبه ر ﴿کړد که به فرمویت:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾ (المن: ۲۰، ۲۱).

واته به فرموو: من ته نها هاوار ده که مه په روره د گارم، وه هیچ په کینکی تر ناکم به شریک بو په روره د گارم له هاوار لی کردن و داوا لی کردن و په رستق بو کردن. ﴿که واته هاوار کردن و داوا لی کردن و پارانه وه عیباده ته﴾ جا نه گه ر هاوار بکړته په کینکی تر جگه له (الله)؛ نه وه په رستق و عیباده ت بو نه و که سه کراوه و کراوه ته شریک بو خوا.

وه په روره د گار پوونی کړدو ته وه که نه وهی هاوار ده کاته غه یی خوا. گو مپا ترین که سه و که س له و گو مپا تر نیه چونکه نه وانه ش که هاواریان ده کړتتی عه بدو به نده و دوستکراون وک خویمان - له دوست کراو پیتیدا - وه هیچیان خالق و دوست که ر نین و خاوه نی هیچ مولکیتکیش نین و مردوشن و زیندو نین، وه ناگاشیان له هاواری خه لکی نیه و هاواره که یان نایستق و، نه گه ر واش

دابنیتین بیستیان خۆ وه لāmیان ناده نه وه به فریایان ناکه ون؛ چونکه هیچیان به دهست نیه بۆ خۆشیان جا چۆن ده توانن سودو زیانی خه لکیان به دهست بیت. وه پۆژی قیامهت نه و پیاوچا کانه ی (له دونیا) هاواریان ده کرایه ده بن به دوژمنی نه و که سانه ی هاواریان ده کردنی و لیتیان بهری ده بن و بی باوهر ده بن به و شیرکه ی که نه وانه کردو یانه و پازی نابن کهس له گه ل خوا هاواریان بکاتن و بیان کهن به شهریک بۆ خوا؛ چونکه نه وان خۆیان به بهنده یه کی لاوازو بن ده سه لات ده زانن له ناستی خواو له خوا ده ترسن و خه می خۆیانه. وه هیچ کاتیک پیغه مبه ران (علیهم السلام) و پیاوچا کان خۆیان به واسیته دانه ناوه له نیتوان خواو بهنده کانی: نیتستاش فهرموو به وردی بیربکه ره وه له مانای نه م نایه تانه ی خواره وه تا راستی هه موو باسه کانت بۆ ده رکه ویت تیایاندا:

﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ﴾
(النحل: ۲۱، ۲۰).

واته: نه وانه ی هاواریان ده که نی هیچ شتی که دروست ناکه ن به لکو خۆیان دروست ده کړین. وه مردون و زیندوو نین وه هه ستیش ناکه ن که ی زیندوو ده کړینه وه !! که واته چۆن ده بن هاواریان بکړیتی !! که نه وه حالیان بیت ۱؟.

۶. ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَلُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ (الأعراف: ۱۹۴).
واته: (نه وانه ی ئیوه ده یان په رستن و هاواریان ده که نی جگه له (الله)، بهندن وه کو ئیوه ...).

جا که وابهو چۆن ده بیت هاوار بکه نه بهنده و بهندایه تی بۆ بکه ن ۱؟.
۷. ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ اتَّخَذُوا مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْثَارًا مِنْ عِلْمِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ. وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ لَإِيَّاسْتَجِيبَ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾ (الأخف: ۴-۶).

واته: نه ی محمد، به موشریکه کان بفهرموو: نه ری خه بهرم ده نی، نه وانه ی ئیوه هاواریان ده که نی و ده یان په رستن جگه له (الله) نیشام ده ن، چیان دروست کردوه له زه ریدا !! یان شه را که تیان هه یه له گه ل خوا له دروست کردنی ناسمان ۱؟، نه گهر راست ده کهن کیتابیکی ناسمانیم بۆ بهیتن که له پینش قورنات هاتبیت یان له و عیلمه ی لاتانه به لگه یه کم بۆ بهیتنه وه له سه ر نه و واسیته دانان و هاوار کردنه و، شهریک بۆ دانانی.

بینگومان هیچ وهلامیان پښ نیدو بڼ بدلگه و ده لیلن چونکه پدراوه کانیان خوږیان دروست کراون نه ک دروستکه و بن وه هیچ کیتابیکی ناسمانیش پښگه نده او به هاوار کردنه غهیری خوار پدراستی غهیری نه و. وه نه و واسیته دانان و، غهیری خوا پدراستنه دینیکی داهیتراوی موشریکه کانه، نه ک دینی دیرینی پیغه مبهراڼ (علیه السلام) و موسلمانانی پیشو بیت. بویه پدرو و دگار خوی حوکی به سر نه و دینهی موشریکه کان دا، له شیوی پرسیار ناشکرای کرد که هیچ که سیک گومراتر نیه له و که سهی که هاوار ده کاته غهیری خوا له حاله تیگدا که نه و هاوار لیکراوه هیچ وهلامیکی ناداته و تا پږی قیامت. وه نه ک ته نه و وهام نده اوه بیت، به لکو هر بڼ ناگاشن له و هاوار لیکردنهی موشریکه کان چونکه یان غایب و یان مردوون و یان به درود دارو بت و سده من. وه که پږی کوکردنه و خه لکیش هات (یوم الحشر) له پږی قیامت له و پږه دا هاوار لیکراوه کان دهن به دوژمنی هاوار که ره کان و ده لئن خویه به بڼ فدرمانی نیمه یان داناره به شدریک بڼ تو، نیمه به رین لییان و دوژمنیانین چونکه نه وانه هاوبه ش پیداکر بسون و نیمه ش ته نه و تۆمان دپدرست، وه هرو و ها بڼ باورو نساوازین به و عیبادهت و هاوارکردنهی بڼ نیمه یان کردوه له دنیا: ﴿ وکانوا بعبادهم کافرین ﴾ که واته هاوار کردنه غهیری خوا عیبادهت کردیده تی. وه له و نایه تانه دا ده که و ت که پیغه مبهراڼ (علیه السلام) و پیواچاکان پږی قیامت دهن به دوژمنی نه وانهی له دنیا هاواریان ده که نن. وه شه فاعه تیان بڼ ناگه ن!!

۸- ﴿ذَلِكُمُ اللَّهُ رَّبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ. اِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بَشَرِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ﴾ (فاطر: ۱۴، ۱۳)

واته: نه و (الله) یه پدراوو پدرو و دگار تانه، که مولک هه وروی به دست نه و. به لام نه وانهی که نیوه ده یان پدرستن و هاواریان ده که نن جگه له (الله) هیچ مولکیان نیه به نه ندازهی تو ینکه له تنکه سپیه که ی دوری ناو که خورماش، وه ناش بیستن چونکه یان بڼ گیانن، ره یان گیان له به رنکی غایب و نا مه و جودن، و یان مردوون و له ناو گوږن و ژیانی دنیا یان نه ماوه. وه نه که و اش دابننن ده بیستن هر ناتوان و وهامتان بدنه و چونکه دهسه لاتیان نیدو بڼ توانان له هینانی سوود و لادانی زیان بڼ خوشیان نه ک هر بڼ غهیری خوږیان !! که واته یه کیک نه مولکی هه بیت و نه بیستیت و نه توانای وهام داندهی هه بیت چوڼ هاواری بکرتیت سهره خ، یان بکری به واسیته لای خوا! وه هیچ له و پدراوانه ش که هاواریان ده که نن جگه له خوا وک پیغه مبهراڼ (علیه السلام)

والسلام) و پیاوچاگان و فریشته کان پازی نین بهره که هاواریان بکه نهی و بیان کهن به شهریک بۆ خوا“
بۆیه پۆژی قیامت به پراته ده کهن له وهی که نهوانتان دانابوو به شهریک بۆ خوا:

﴿إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءُ مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ﴾ (طه: ۱۳۶)

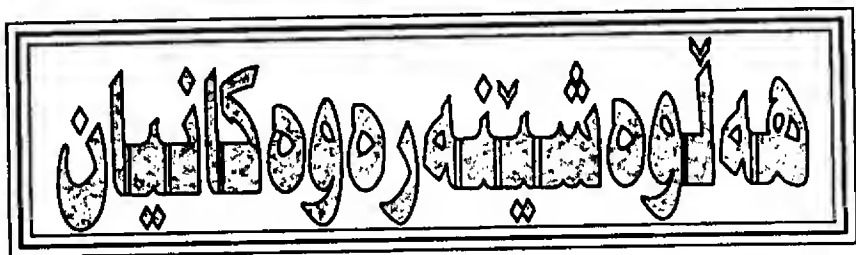
کهواته ﴿هاوار کردنه غهیری خوا شیرکه﴾ وک لهه تابه ته دا در کهرت.

به لām به داخه وه نه فامه کان هه به چاکی داده نین و باوه بهر خه به وهی خوا ناکه و ده لێن:
پیاوچاک هه ده بیستیت ته گهر غایب یا مردوش بیست. وه له وهش زیاتر ده ستوانیت ئیستا
شه فاعه تمان بۆ بکات لای خوا و له میشمان بداته وه!!

جا تیا که سیک تۆ سقالتی عیلم و عه قلی هه بیست دوا ییستنی ته تابه تانه جاریکی تر هاوار
ده کاته غهیری خوا، یان ده لیت دروسته هاواریان بکرتیت؟!.

به لām به داخه وه نه فام و بۆ ناگایان ناگه پێنه وه بۆ لای سه چاره ی نیسه لاهه تی که قورنسان و
حه دیسه و ناچه خزمه تیان بۆ تیگه یشتن لێیان (تدبر) و ئیش کردن پێیان. به لکو به شیان له
قورنسان خویندن ته نها بۆ مردوانه له سه ته عزیه، نهک بۆ زیندوو هکان. وه ته گهر بیست و له کتایی
نوسه ریکی باوه پێکراوی خۆیاندا نوسرا بیست دروسته هاوار بکرتیه پیاوچاگان، ته وه باوه بهر
ده کهن، به لām باوه به که لامی خوا ناکه، وه قورنسان و حه دیس ده خه نه پشت گوئی و، مانای
تایه ته کانی ده گوپ و ته حریفی ده کهن به ناری ته فسیو لێکدانه وه ته ئویل و مه جاز. وه چه ندان
شوبه ده هیننه وه، بۆ رته کردنه وهی مانای زا هیری ته تابه ته قورنانیانه.

به شی سیقه م

شوبه‌ه‌کانی شه‌خس په‌رستان و

پوچهل‌کردنه‌وه‌یان

به‌داخه‌وه نه‌فام و بی‌ناگایان ناگه‌پښه‌وه بڼلای سهرچاوه‌ی ئی‌سلامه‌تی که قورڼان و حه‌دیسو ناچنه خزمه‌ت‌یان بڼ تیگه‌یشتن لییان (تدبیر) و یش کردن پییان. به‌لکو به‌شیان له قورڼان خویندن ته‌نھا بڼ مردووانه له‌سهر ته‌عزیه، نه‌ک بڼ زیندووه‌کان. وه نه‌گدر بیت و له کتابی نوسه‌ریکی باوهر پیکراوی خڼاندا نوسرابیت دروسته هارار بکړیته پیاوچاکان، نه‌وه باوهر به‌و ده‌که‌ن، به‌لام باوهر به‌که‌لامی خوا ناگه‌ن، وه قورڼان و حه‌دیس ده‌خه‌نه پشت گوڼ و، مانای نایه‌ته‌کانی ده‌گوڼ و ته‌حریفی ده‌که‌ن به‌ناوی ته‌فسیرو لیکنده‌وه ته‌نویل و مه‌جاز. وه چندان شوبه‌ه ده‌هیننه‌وه، بڼ ږت کردنه‌وه‌ی مانای زاهیری هم نایه‌ته قورڼانیانه.

زږر له نه‌فامانی هم سهرده‌مه‌ی نیمه، شه‌یتان سهری ئی شیواندوون و له‌رینگای راستی ته‌نھا خوا په‌رستی گومرای کردوون و، گه‌ړاندوڼیه‌وه بڼ سهر دینی موشریکه‌کانی پیښو، به‌لام نه‌ک به‌ناوی شړک و کوفر، به‌لکو به‌ناوی خوا په‌رستی و خوش ویستنی پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌السلام) و پیاوچاکان و له‌خوا نزیک بوونه‌وه. وه هه‌روه‌ها شه‌یتان به‌ده‌ش وازی ئی نه‌هیتان که له ته‌وحید (ته‌نھا خوا په‌رستی) وه لای داوون بڼ هاربه‌شی بڼ خوا دانان (الشړک)، به‌لکو شه‌ریک بڼ خوا دانانی بڼ ږازاندوڼه‌وه له ږښاک‌ی حه‌ق و خوا په‌رستیدا نیشانیان ده‌دات و چندان شوبه‌شیان فیترده‌کان بڼ نه‌وه‌ی بیان هیلیته‌وه له‌سهر دینی شړک و قه‌ناعه‌ت‌یان بڼ دروست بکات و موجه‌اله‌ی نه‌هلی ته‌وحیدیشی پی بکه‌ن. وه شوبه‌کانی شه‌یتان بڼ ته‌چه‌کی ده‌ستیان بڼ دیفاع کردن له بیرو باوهره شړکیه‌کیان له‌به‌رامبه‌ر بانگه‌وازی نه‌هلی ته‌وحید بڼ‌یان. وه په‌روهر دگار ده‌فه‌رمویت:

﴿ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَغْمَا لَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴾ (النمل: ۲۴).

واته: شه‌یتان کرده‌وه‌کانی بڼ ږازاندوڼه‌وه له ږیگه‌ی راست لای داوون.

﴿ وَأَنَّهُمْ لَيَصَدُّوهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيُخْسِبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴾ (الزحرف: ۳۷).

واته: شه‌یتانه‌کان له ږیگه‌ی راست لایان ده‌دن به‌لام له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا و حساب ده‌که‌ن که

هیدایه‌ت دراوون و له‌سهر ږیگه‌ی راستن !!.

وه ده‌فه‌رمویت: ﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴾ (الأنعام: من

واته: شهیتانه کان وهی ده نیرن بۆ دۆسته کانیان وه شوبهه یان فیرده کهن بۆ نه وهی موجداده لهی ئیوهی دۆستی خوا (نه هلی ته وحید) ی پئی بکه ن .

به لām به پشتیوانی خوا ناتوانن له بهرام بهر نه هلی ته وحید بهوستن و شوبهه کانیان خۆی ناگریت له ناستی به لگه کانی نه هلی سوننه (نه هلی ته وحید) چونکه فیل و شوبهه ی شهیتان لاوازه له راستیدا ﴿فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا﴾ (النساء: من الآية ۷۶۰) وه فیل و شوبهه ی شهیتان ته نهآ لای موسلمانان سادهی تینه گه یشتوو له قورپان و سوننه ت - رهواجی ههیه .

به لām لای ته نهآ خوا په رستان (شوینکه وتوانی پیغه مبهه ﷺ و هاوه لانی) رهواجی نیه و لاوازتره به لایه نه وه له هیلانه ی جالجالۆکه، که هیلانه ی جالجالۆکه لاوازترین هیلانه یه : ﴿مَثَلُ الَّذِينَ أَخَذُوا مِنَ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بُيُوتًا وَإِنْ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبِيتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ (العنكبوت: ۴۱)

وه هیژو توانای ته نهآ خوا په رستانی شوینکه وته ی پیغه مبهه ﷺ و هاوه لانی له خۆیانه وه نیه به لگو له وه وهیه که شوین نه و پۆشنکه ره وه (نور) ه که وتوون که خوا بۆی ناردوون، که بریتیه له قورپان و سوننه ت. چونکه هه رکه سیک شوین ته م دوو سه رچاره پۆشن که ره وه بکه ویت نه وا هه موو شتیکی لا پووناك و ناشکرا ده بیئت و حه ق و ناحه ق لیک جیا ده کاته وه شهیتان ناتوانیت فیلی لئ بکات و سه ری لئ بشیوینیت. (سپاس بۆ خوا) .

نیستاش با شوبهه ی نه فامه کان بغهینه ژیر تیشکی پووناکی قورپان و سوننه ت به گویره ی تیگه یشتنی هاوه لان و پیشه وایانی پیشینه ی نومه ت:

گۆرپه رستانی ته مپۆ ده لئین: ئیمه موشریک نین، چونکه ئیمه له زۆر بهیو باوه پو کردارو گوفتاردا جیاوازین له موشریکه کان که واته نابیت نه و ئایه تانه ی موشریکه کانی به کافر داناوه له سه ر نه وان دابه زیوه به سه ر ئیمه یدا ته تبیق بکه ن، چونکه ئیمه له زۆر شتدا جیاوازین له موشریکان به م شیوه ی خواره وه:

شوبه‌هی یه‌که‌م

ده‌لێن: ئێمه باوه‌رمان وایه ته‌نها خوا خالقه و دروستکاری هه‌موو بوونه‌وه‌رو ته‌نها نه‌ویش پادشاه‌وه‌وه‌ر ته‌ویش په‌روه‌ردگاری هه‌موو جیهانه. وه هه‌موو نه‌و پیاوچاک و پیغه‌مبه‌رانه‌ش که ئێمه ئیعتیقادمان پێیان‌وه‌ هه‌واریان ده‌که‌ین ئه‌وانیش هه‌ر ته‌نها خوا دروستی کردوون و هه‌یچیان ناکه‌ین به‌ شه‌ریکی خوا له‌ دروست کردنی هه‌یج به‌شێکی بوونه‌وه‌ر. که‌واته: چۆن ئێمه به‌ کافر داده‌نرێن له‌ کاتی‌که‌دا باوه‌رمان به‌ بوونی خوا هه‌یه ؟! وه چۆن ئێمه به‌ موشریک داده‌نرێن له‌ کاتی‌که‌دا که ئیعتیقادمان وایه ته‌نها خوا خالقه‌و په‌روه‌ردگاره به‌بێ شه‌ریک ؟!

پوچه‌ل کوردنه‌وه‌ی شوبه‌هه‌ی یه‌که‌مه‌ی شه‌خسه‌ی په‌رستان

له‌ وه‌لامی نهم شوبه‌یه‌دا ده‌لێن:

نهم شوبه‌یه‌ مایه‌ی نه‌فامی و بێ ناگاییه‌ له‌ قورئان و سوننه‌ت چونکه‌ نه‌گه‌ر ئاوه‌ر ده‌نه‌وه‌ به‌لای قورئاندا بۆیان ده‌رده‌که‌وێت، که له‌ چنده‌ها ئایه‌تدا په‌روه‌ردگار باسی کردوه‌ که موشریکه‌کانیش باوه‌ریان به‌ بوونی خوا بووه‌ له‌ وه‌ش زیاتر باوه‌ریان به‌ ته‌نها په‌روه‌ردگاریه‌تی و خالقیه‌تی خوا بووه‌ بته‌کانیان به‌ شه‌ریکی خوا دانه‌ده‌نا له‌ دروست کردن و په‌روه‌ردگاریه‌تی‌دا وه‌ خۆیان ئیقرا‌پریان ده‌کرد که بته‌کانیان دروست کراونو ته‌نها خوا خالقه‌. وه هه‌روه‌ها (ابلیس) ی مه‌لعونیش باوه‌ری به‌ ته‌نها په‌روه‌ردگاریه‌تی خوا هه‌یه‌و ده‌لێت: ﴿ رب خلقتني من نار ﴾ واته: نه‌ی په‌روه‌ردگارم تۆ منت دروست کردوه‌ له‌ ناگر.

که‌واته نه‌گه‌ر ته‌نها به‌و بساوه‌ره‌ عه‌بد بپیئت به‌ موسلمان نه‌وا دیساره (ابلیس) و موشریکه‌کانیش موسلمان بوون و کافر نه‌بوون، چونکه‌ ئه‌وانیش باوه‌ریان وابوو که ته‌نها خوا خالقه‌و په‌روه‌ردگاره‌ وه‌کو گۆرپه‌رسته‌کانی نه‌مژ.

که‌واته نه‌ی شه‌خسه‌ په‌رستان به‌ ته‌نها به‌م باوه‌ر بوونه‌ له‌ موشریک و کافره‌کان جیا نابنه‌وه‌؛ چونکه‌ ئه‌وانیش وه‌کو ئێوه نهم باوه‌ریان به‌ خوا هه‌بوو وه‌ک له‌م ئایه‌تانه‌دا ده‌رده‌که‌وێت:

۱- ﴿وَلَنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾ (الزمر: ۸۷)

واته: نهی محمد ته گهر بپرسی له م موشریکانه کت دروستی کردوون ؟ له وهلامدا دهلین: (الله) دروستی کردوون به تنهها. که وایو نه دی بۆچی هه لده گه پینه وه له تنهها پرستن و هاوار کردنی نهو (الله) یه ی که به تنهها دروستی کردوون ؟ وه بۆ شتی تری له گه ل ده پرستن که هیچ په یوه ندیان نه بووه به دروست کردنی نیتو ؟!

۲- ﴿وَلَنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾ (العنکبوت: ۶۱)!

واته: نه گهر پرسیار بکهیت له موشریکه کان: کت ناسمانه کان و زهوی دروست کردووه کت خۆرو مانگی ژیربار کردووه به ریکی ده خولینه وه. له وهلامدا دهلین: تنهها (الله). که وایو چۆن لاده دن له پرستنی نهو (الله) یه که دروستکاری ناسمانه کان و زهوی یه و ریکه خۆرو مانگه و چۆن له گه ل نه ودا هاوار ده که نه غهیری نهو، وه شتانیکی تر ده پرستن ؟!

۳- ﴿وَلَنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ﴾ (العنکبوت: ۶۳).

واته: نه گهر پرسیار له موشریکه کان بکهیت که: کت له ناسمان بارانی باراندوه و زهوی مردووی ووشک بووی پت زیندو کردو ته وه ؟ له وهلامدا دهلین: (الله) ؛ ده تۆش بلت سوپاس بۆ نهو خواجه (الحمد لله)، به لام زۆریه ی نهو خه لکه عه قلیان نیه که تنهها ده بیت نهو (الله) یه په رستیت که بارانیان بۆ ده بارتینیت و زهویان بۆ زیندو ده کاته وه ! جا چونکه عه قلی نه و یان نیه. شهریکی بۆ داده نین له پرستن و پشت پت به ستن و نیتقاد پت بوون !!

۴. ﴿قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ (۸۴) سيقولون لله قل أفلا تذكرون (۸۵) قل من رب السماوات السبع ورب العرش العظيم (۸۶) سيقولون لله قل أفلا تتقون (۸۷) قل من بيده ملكوت كل شيء وهو يجير ولا يجار عليه إن كنتم تعلمون (۸۸) سيقولون لله قل فأنى تسحرون (۸۹) ﴿المؤمنون (۸۴-۸۹)﴾.

واته: نهی محمد به و موشریکانه بفرموو: ته م زهویه و نه و ی که له ناو زهویش دایه - مولکی کت یه نه گهر ده زانن ؟. بیکومان - له وهلامدا دهلین - تنهها مولکی (الله) یه. تۆ نه و کاته بفرموو: نه دی که واته بۆ بیرنا که نه وه که تنهها نه ویش شایسته ی په رستنه و زیندوتان ده کاته وه ووحاسه به تان ده کات له سهر شهریک بۆ خوا دانانتان.

وه بفرموو: کئی پەروردگاری ههوت ناسمانه کان و کئی پەروردگاری عهرشی گهرویه که له ههموو دروستکراوێک گهروهرترو بهرزتره؟!.

بیگومان له وه لāmدا ده لێن: ته نهها (الله) پەروردگاره تۆش بفرموو که وایوو بۆ لهو ته نهها پەروردگاره؛ ناترسن و شه ریکی بۆ داده نێن له پهرستندا، له کاتیکدا خۆتان دان ده نێن به وهی که ته نهها نهو پەروردگاره ؟.

وه بفرموو: کئی خاوهنی ههموو شتی که و خهزینهی ههموو شتی که به دهسته ؟.

وه کئی په نای نهوه ده گری که په نای پێ بگری و په ناش لهو ناگریت؟ نه گهر دهزان؟.

له وه لāmدا ده لێن: نه م ده سه لات و مو لکه ته نهها هی (الله) یه.

تۆش بفرموو: ﴿فَانِّي تَسْحَرُونَ﴾ واته: که وایوو چۆن فیلتان لێ ده کریت و لاده درێن له پهرستنی نهو خوا یه و به راست دانانی هه وāله کانی و شوینکه و تنی فەرمانه کانی.

۵. ﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأُمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ (۳۱) فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصَرِّفُونَ (۳۲)﴾ (یونس).

واته: بفرموو: کئی رزقتان ده دات له ناسمان به باران بارین و له زه ویدا به پوه ک پواندن ؟.

وه کئی بیستن و بینینی ئیوهی به دهسته ؟. وه کئی یه مردن و ژیا نی به دهسته و زیندوو له مردوو دروست ده کات، وه مردووش له زیندوو دروست ده کات. وه کئی کاروباری بونه وهر به پتوه ده بات ؟

له وه لāmدا ده لێن (الله) به ته نهها.

تۆش بفرموو: که وایوو بۆ له خوا ناترسن و خۆپاریزی نا کهن له وهی که نهو (الله) یه پیتی ناخۆشه. وه ک پهرستنی غهیری خوا ؟!

وه ته نهها نهو خوا یه پهر ستراوی حه قه و شایسته ی پهرستنه که پەروردگار تانه و ههموو شتی که به دهسته. وه غهیری نهو پەروردگاره هیه چ یه کێک شایسته ی پهرستن و هاوار بۆ کردن نیه و ته نهها (الله) پهرستراوی حه قه و غهیری نهو پهرستراوی نا په واره نا حه قن.

که وایوو بۆ له پهرستنی نه م پهرستراوه شیاوه لاده دن بۆ پهرستنی پهرستراویکی نا حه ق (باطل) ؟!

که واته: لهم نایه تاندها بزمان ده رکعت که مشرکیه کان هدمویان با وریان به ده هه بوو، که تنهها خوا پوره دگاره و درستکاری بونه و ره و خا و نی هه موو شتی که، و له و شتانه دا هیچ یه کیکیان نه ده کرد به شدریک بز خوا، به لام له عیبادتدا شدریکیان بز خوا داده نا و پرستیان بز غهیری خوا ده کرد؛ بزیه خوی گه و ره بانگیان ده کات بز تنهها (الله) پرستن، له ریگیای با وری بوونیان به تنهها پوره دگاریه تی خوا؛ چونکه که سیک با وری به ده هه بیت که تنهها (الله) پوره دگاره، ده بیت تنهها نه ویش به پرستیت؛ چونکه تنهها نه و زاته شایسته ی پرستن بز کردند که پوره دگاره خالیک و رازق و مالک و قادر ... بیت، به لام نه و ی که هیچ یه کی که لهم سیفه تانه ی نه، شایسته ی نه و نه به پرستیت و عیبادتی بز بکرتیت و هاواری بکرتیت.

و له چه ندان نایه تی تریشدا ده بین خوی گه و ره لهم با وری بوونیان به تنهها پوره دگاریه تی خوا (الإيمان بتوحيد الربوبية)، ده کاته به لکه له سر بانگ کردنیان بز تنهها پرستنی نه و (توحيد الألوهية). و له لهم نایه تاندها ده فرمویت:

﴿أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنبِتُوا شَجَرَهَا إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ﴾ (۶۰)

أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِي وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِرًا إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (۶۱)

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ (۶۲)
أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلِ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ (۶۳)
أَمَّنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (۶۴) ﴿
سورة النمل .

واتای نایه تی (۶۰): نه ی محمد پرسیار بکه له و مشرکیانه: نایا کی درستی کرده تاسمانه کان و زهوی، و باراندویه تی له تاسمانه و ناویک، جابه و ی نه و نا و ده باغ و بیستانی

به دیمه و جوانمان بۆسهوز کردن له حالیکدا که ئیوه توانای سهوز کردنی داره که یشیتان نه بوو ته گهر پهروه دگار بارانی بۆ نه باراندبان !!.

که واپوو ته نهها نهو زاته په رستراوه (له) ه که نه مانه ی بۆ ئیوه کردووو ههر په رستراویکی تر که نه مانه ی نه کردییت ناحه قه به په رستراو دابنریت و په رستن و سهزپرین و هاواری بۆ بکریت. جا نایا هیچ په رستراویکی دی هدی له گهل (الله) نه شتانه ی پیشووی بۆ ئیوه کردبێ تاوه کو به هۆی نهووه بپیته شیاری په رستن بۆ کردن و به گهوره دانان ؟!.

بینگومان هیچ په رستراویکی تر نه جگه له (الله) نه کارانه ی کردییت، به لام نه موشریکانه گهلنکن (قوم) له حق لاده دن و په رستراوه کانیان یه کسان ده کهن به خوا له په رستن بۆ کردنداو کردوویان به شهریکی (الله) !!. له کاتیکدا خویان دان ده نین بهوی که شهریکی خوا نین له دروست کردنو باران باراندن و پوهک سهوز کردن و پهروه دگاریتیدا !!.

واتای نایه تی (۶۱): نایا په رستنی دروست کراوه کانی ئیوه خیرتره، یان په رستنی نهو خوایه ی که زوی بۆ ئیوه جینگړ کردووو بۆی کردون به جینگای قه رار گرتن و، له ناو زویشدا چۆم و پووباری بۆ دانان و، شاخی پته ویشی له زوی دا کو تاوه بۆ به هیز کردن و به ستنه وهی، وههروه ها له نیتوان دوو به حری شیرین و سویر، مانعیکی داناوه بۆ نهوی تیکه لاو نه بن ؟!.

نایا هیچ په رستراو (معبود - له) یک هدی له گهل (الله) نه مانه ی پیشووی بۆ کردبې تاوه کو بهوه بپیته شیاری په رستن بۆ کردن و کردنه شهریکی خوا ؟!.

نه خیر نه، به لام موشریکه کان ههر به رده وامن له سهر شهریک بۆ خوا دانان له په رستندا، چونکه زۆربه یان قه دری گه وری خوا نازانن بۆیه به نه فامی و کویرانه و لاسایی کردنه وه شهریکی بۆ داده نین و بهنده ی کی دروستکراوی لاوازی بن ده سلات ده کهن به هاو به شی خوا ی دروستکاری بوونه وه له په رستندا !!.

واتای نایه تی (۶۲): نایا په رستنی مه عبوده کانی ئیوه خیرتره یان ته نهها په رستنی نهو خوایه ی که ولامی لیقه و ماوو دامارو غه مبار ده داده کاتن هاواری بکاتن. وه ناړه حه تی له سهر لاده بات. وه ههروه ها ده تانکات به نیشه جتی پیش خوتان ؟!.

نایا هیچ په رستراویک هدی له گهل خوا خاوه نی نه م نيعمه تانه بیت به سهر تانه وه ؟ بۆیه ئیوهش به ندایه تی بۆ بکهن له گهل خواو هاواری بکهن له کاتی ته نگانه دا ؟!

نه خیر هیچ یه کینکی تر نیه که وه لاسی لیتقه رمار بداته وه نارچه حتی له سه لابه ریت. وه موشریکه کان خویان نه مه یان چاک ده زانی بویه له کاتی ته نگانه دا - بۆ نمونه - له نار ده ریادا که (مه ترسی تیدا چونیان بۆ ده هات) ته نها هاواریان ده کرده خوا، چونکه ده یان زانی ته نها (الله) به فریای لیتقه رماران دیت و، نارچه تیان له سه لاده بات. به لام به داخه وه کهم عیبه ت ورده گرن و، کهم بیرده که نه وه له گه وره یی و ده سه لاتی خوا؛ بویه مه عبوداتیکی (په رستراوانیکی) نا شایسته تان په رستوون و به ره کردوتانن به شهربک بۆ خوای گه وره و تاکه په رستراوی حه ق.

واناس نایه تن (۶۳): وه نایا په رستنی ته وانه خیره که کردوتانن به شهربکی خوا، یان په رستنی نه و خوایه ی که پیتمونیتان ده کات له تاریکایه کانی دهشت و ده ریا، کاتیک که پیتان لی تیک ده چیت و شهوتان به سه ردا دیت ؟ وه نه و خوایه ی که به ره له ناردنی بارانی په حمه تی، بای مزگیننی ده نیترئ ؟

نایا په رستراویکی دی له گه ل (الله) هدی، نه م شتانه ی بۆ ئیوه کردیت؛ تاره کو ئیوهش به شیاری په رستن بۆ کردنی دابنن و هاواری بکه نن ؟

نه خیر هیچ یه کینک نیه له وه په رستراوانه، جگه له (الله)، که زۆر به رزتره له وه ی که ده یکه ن به شهربکی خوا ﴿ تعالی عما یشرکون ﴾.

﴿ که واته خوای گه وره به موشریکی دانان چونکه په رستن و هاوارکردنیان بۆ غهیری خوا ده کرد، هه رچه نه با وه پیان و ابو که ته نها خوا دروستکارو رازیق و بارانبارینه رو ژینه رو مرینه رو هه لسو پیتنه ری بوونه وه ره، وه کو له وه لامه کانیاندا ده رکوت که له م لایه نه شهربکیان بۆ خوا دانه نابور.

واناس نایه تن (۶۴): وه نایا کن له نه بوونه وه بوونه وه ری دروست کرده، دراییش تیک دی ده اته وه، خه لکی ده مرین و، نیزامی جیهان ده شه ژینن، وه دیسان دوی نه وه ده یان گه پیتنه وه ؟ وه کن پزقتان ده دات له ناسمان به باراندنی باران و، له زویش به پواندنی پروه و دانه ریله ؟

نایا هیچ مه عبودیکی (په رستراویکی) تر هدی له گه ل (الله) نه م شتانه بکات؛ تاره کو ئیوهش بیه رستن له گه ل نه ودا !؟.

نه خیر چاک ده زانن که هیچ مه عبودیک (پەرستراویک) نیه نه مانه ی پی بکریت و شەراکه تی خوا ی کرد بیت له مانه دا . که و ابو هیچ یه کیکی تر شایسته ی پەرستن بۆ کردن نیه له گەژن خوا دا . وه نه گەر هەر گومان ی نه وهش ده بن ، که پەرستراوه کانتان شایسته ی پەرستن و هاوار بۆ کردن بن ، وه به دروستی ده زانن بکرین به واسیته بۆ نه وهی شەفاعه تان بۆ بکه ن لای خوا به بی نه وهی خوا ریگی نه وهی به ئیوهش و نه وانیش داییت ، نه وا ده ی به لگه به یینه وه له سەر نه و گومان و بیرو با و هره شریکه تان نه گەر راست ده کهن : ﴿إِلَٰهَ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَٰؤُلَاءِ بُرْهَانُكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ .

نیچه ی نه هلی سوننه تیش هه مان نه م نایه ته ده خه ینه پوری نه وانه ی پیاوچاکان و پیغه مبه ران (علیهم السلام) ده کهن به واسیته و داوای شەفاعه ت و هیئانی خوشی و لادانی ناخۆشیان لی ده کهن و هاواریان ده کهنی له خوشی و ناخۆشیدا . وه کو په روه ردگار به و نه فامانه ده لیئت : ﴿ هاتوا برهانکم ان کنتم صادقین ﴾ به لگه کانتان ییسن نه گەر راست ده کهن و کاره کەتان به راست داده یسن . وا ئیحه به لگه کانی خۆمان باس ده کهن له قورپان و سوننه ت ، نه ی کوا به لگه کانی ئیوهش له قورپان و سوننه ت ؟!

که واته : له م نایه ته قورپانی به پیژژانه دا بۆمان ده رکوت که موشریکه کانیس - وه کو شەخس پەرستانی نه مپۆ - با و هریان هه بو به : (توحید الربوبیة) . واته : ته نها په روه ردگاریتی خوا واته ئیعتقادیان و ابو که به ته نها (الله) : خالق و رازق و مالک و زیندوو که رو مرینه رو به پرتوه به رو باران بارینه رو ژینه رو په روه ردگاری نه رزو ئاسمان و هه موو بوونه وه رو بی نه وهی هیچ کهس شەریکی بیت له م کارانه ، واته ئیعتقادیان و ابو که ته نها خوا خاوه نی نه م کارانه یه (افراد الله بأفعاله) . وه کهسی تر بکه ری هیچ کاریک له م کارانه نیه جگه له (الله) .

وه هه روه ها له ریگی نه م با و هه بوونه یان به ته نها په روه ردگاریتی خوا (توحید الربوبیة) ، قورپان بانگی ده کردن بۆ ته نها پەرستنی نه و خوا به (توحید الألوهیة) واته : له ریگی با و هه بوونیان به ته نها په روه ردگاریتی خوا ، بانگی ده کردن بۆ ته نها پەرستنی خوا . واته نه م با و هه بوونه یان به (توحید الربوبیة) ی ده کرد به به لگه له سه ریان بۆ با و هه هیئانیس به ته نها خوا پەرستی ، چونکه کئی به ته نها خالق و په روه ردگار (رب) بیت ، ده بیت خه لکی عیبادت بۆ نه و بکه ن به ته نها .

که راته کافریوونی موشریکه کان به هژی ئه وه نه بوو، که باوه پریان به بوونی خوا، یان ته نهها په روهرد گاریه تی خوا نه بو بیئت و، باوه پریان به بته کانیاں بو بیئت که شریکی خوا بن، له دروست کردن و په روهرد گاریه تیدا!!!.

نه خیر کوفره که یان له بهر ئه وه نه بوو، چونکه له مه دا شریکیان بۆ خوا دانه ده نار، باوه پری ته راویشیان به ته نهها په روهرد گاریه تی خوا هه بوو، به لام هژی کافریو نیان و، خه له لیان ئه وه بوو که: به ته نهها نه و په روهرد گاریه یان نه ده په رست !!

شوبهه‌ی دووهمی شه‌خس په‌رستان

ده‌لین: به‌لن هه‌رچه‌نده موشریکه‌کانیش وه‌کو ئیمه‌ باره‌ریان به‌ ته‌ن‌ها په‌روهرد‌گاریه‌تی خوا هه‌بوو، به‌لام ئیمه‌ له‌وه‌دا جیاوازی‌ن که‌ ئیمه‌ خوا ده‌پرستین و، موشریکه‌کان خویان نه‌ده‌پرست و کافریون !!.

هه‌له‌وه‌شان‌دنه‌ومی شوبه‌ه‌ی دووهم

له‌ وه‌لام‌دا ده‌لین:

پاسته‌ ئیوه‌ نویژ ده‌کهن و پۆژو ده‌گرن و حج ده‌کهن و زکات ده‌دن و زیکر ده‌کهن، که‌ نه‌مانه‌ هه‌موو عیبا‌ده‌تن بۆ خوا، به‌لام له‌گه‌ل نه‌وه‌ش‌دا په‌رستن ده‌کهن بۆ پی‌ن‌غه‌مبه‌ر ﷺ و پی‌او‌چا‌کان و قه‌بره‌کانیان و شی‌خه‌کانتان. و عیبا‌ده‌ته‌که‌تان خالص و پاک و ته‌ن‌ها نیه‌ بۆ خوا. بۆیه‌ ئیوه‌ به‌ خوا په‌رست (عابد) دانان‌رین ﴿ وَاَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا اَعْبُدُ ﴾ چونکه‌ شه‌ریک بۆ خوا داده‌نین له‌ په‌رستنداو په‌روهرد‌گار شه‌راکه‌تی که‌س ناکات و نه‌و عیبا‌ده‌ته‌ش قه‌بو‌ل ناکات که‌ بۆ نه‌وی ده‌کهن^(۱)؛ چونکه‌ عبا‌ده‌تیکی ده‌و‌یت به‌ خالیسی و ته‌ن‌هایی بۆ نه‌و بیت:

﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حَتَّىٰ ﴾ سورة البينة

وه‌ موشریکه‌کانیش عیبا‌ده‌تی خویان ده‌کرد، وه‌ هه‌جیان ده‌کردو نویژی تایبه‌تیان هه‌بوو وه‌ له‌ خوا ده‌پارا‌نه‌وه، وه‌ تینکاری نه‌وه‌یان نه‌ده‌کرد که‌ خوا شایسته‌ی په‌رستنه‌و ده‌بیت بپه‌رست‌ریت به‌لکو تینکاری نه‌وه‌یان ده‌کرد که‌ به‌ته‌ن‌ها نه‌و بپه‌رست‌ریت بۆیه‌ ده‌یان گوت:

(۱) وه‌ک له‌ هه‌دیسی قوده‌سیدا هاتوه‌ به‌ سه‌حیحی که‌ په‌روهرد‌گار فه‌رمویه‌تی:

﴿ اَنَا اَعْنِي الشُّرَكَاءَ عَنِ الشُّرِكِ، مَنْ اَشْرَكَ مَعِيَ شَيْئًا تَرَكْتُهُ وَشُرَكَائِهِ ﴾ وه‌ له‌به‌ر نه‌و شه‌رکه‌ خوا عیبا‌ده‌تی موشریکه‌کانی قه‌بو‌ل نه‌ده‌کرد وه‌ک ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿ وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْاَنْعَامِ نَصِيبًا، فَقَالُوا: هَذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ، وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا، فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ اِلَى اللَّهِ، وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ اِلَى شُرَكَائِهِمْ، سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴾ (۱۳۶) الأنعام.

قال الإمام المفسر عبدالرحمن بن ناصر السعدي معنى الآية : (أَنْ مَا جَعَلُوهُ وَتَقَرَّبُوا بِهِ لِأَوْثَانِهِمْ، فَهُوَ تَقَرُّبٌ خَالِصٌ لِغَيْرِ اللَّهِ، لَيْسَ لِلَّهِ مِنْهُ شَيْءٌ، وَمَا جَعَلُوهُ لِلَّهِ — عَلَى زَعْمِهِمْ — لِأَنَّهُ لَا يَصِلُ إِلَيْهِ لِكُونِهِ شُرَكَاءَ، بَلْ يَكُونُ حَظُّ الشُّرَكَاءَ وَالْأَوْدَادِ، لِأَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْهُ، لَا يَقْبَلُ الْعَمَلُ الَّذِي أَشْرَكَ مَعَهُ أَحَدٌ مِنَ الْخَلْقِ. ۱. هـ.)) تيسير الكريم الرحمن في تفسير كلام المنان.))

﴿أَجَسْتُمْ لَعِبْدَ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَنَذَرْنَا مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا﴾ الاعراف : ۷۰

واته: نایا بۆ ئه وه بۆمان هاتوویت که خوا به ته نهها بپه رستین و واز بهینین له په رستنی ئه وه په رستراوانه ی که باب و باپیرانمان دهیان په رستن؟!

وه هه روه ها دهیان وت: ﴿أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾ سورة ص : (۵) .

واته ئه وه محمد ده لیت: واز بهینن له هه موو په رستراوه کانتان و ته نهها یه ک په رستراو بپه رستن، به راستی ئه م ده عوایه شتیکی سهیره .

که واته: پازی بوون که خوا بپه رستریت، به لام نارازی بوون له وه ی که به ته نهها بپه رستریت! هه روه کو شه خس په رستانی ئه مپۆ نارازین پێیان بلێین ته نهها هاوار بکه نه خواو داوا بهس له و بکه ن و سویند ته نهها به و بخۆن و...

که واته له م پوانگه یه شه وه که هه ردوولا خویان ده په رست جیاوازی نیه له نیتوان شه خس په رستانی ئه م سه رده مه و موشریکه کانی کۆن، هه رچه نه جیاوازی هه بیت له جوۆری خوا په رستیه که شیان و زۆرو که میه که ی.

مه به ست ئه وه یه که موشریکه کانیش باوه پریان به خوا په رستی هه بوو وه به واقعی دهیان په رست، به لام شتی تریشیان له گه ل ده په رست.

وه بۆیه ش پێیان دهوتریت (موشریک) چونکه شتی تریان کردۆته شه ریکی خوا له په رستن بۆ کردندا که واته خواو به کانیان شه ریک بوون له و په رستنه ی موشریکه کان بۆیان ده کردن.

وه نه گه ر خواشیان نه په رستبا له گه ل به کانیان به موشریک دانه ده نران چونکه نه وکاته شه ریکایه تی دروست نه ده بوو !!

که واته له م نایه تانه ی پابردوو بۆمان ده رده که ویت که موشریکه کانی سه رده می پێغه مبه ر ﷺ ، وه کو شه خس په رست و نه فامه کانی ئه مپۆ باوه پریان به وه هه بوو که :
 ا - خوا هه یه .

ب - زیاتریش له شه خس په رستانی ئه مپۆ باوه پریان وابوو که ته نهها نه ویش په روه ردگاری جیهانیانه (رب العالمین) هه ، وه باوه پریان وابوو که ﴿ لا خالق ولا رازق ولا مالک ولا محیی ولا

میت ولا مُدَبَّر ولا رب إلا الله ﴿ واته هیچ دروستکارو پزق دهر و خاوهن مولک و زیندو و کارو مرینه رو به پریو به رو په رو ردگار نیه تنه (الله) نه بیټ.

ج - زیاتریش له وه باوهریان و ابو که نه و خواجه گه وه په رستراوه و شایسته ی په رستنیشه .

د - زیاتر له وهش به کرده وهش عیباده تیان بۆ ده کردو و زیکرو مال به خشین و نویزو حه جیان ده کرد - به پیتی عه قلی خوین - وه نه شیان دوت خوا ناپه رسترتیت به لام ده یان وت: چوڼ ده بیټ نه و به تنه ناپه رسترتیت !.

به داخه وه زور له خه لکی و ده زانن نه گهر باوهری به بوونی خوا هه بوو نه وه موسلمان و مرؤ به وه ده بیټ به موسلمان وه له دوی نه وه په رستن بۆ هه ر شتیک بکات به لایه وه زهره له نیسلا مه تیه که ی نادات، چونکه باوهری به بوونی خوا هه یه . نازانن که موشریکه کانیش باوهریان به بوونی خوا هه بوو هه روها شه یتانیش باوهری به بوونی خوا هه یه و (فیرعه ون) یش باوهری به وه هه بوو که واته نه وانه هه موویان موسلمان بوون به گویره ی گومانی نه م نه فامانه !! و ازبهینن له و په رستراوانه ی تر که له خوا نزیکمان ده که نه وه: بۆیه ده یان وت:

﴿قَالُوا أَجِئْنَا لِنُعْبُدَ اللَّهَ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾

(الأعراف: ۷۰)

تایا بۆ نه وه هاتوویت بۆ لامان تاوه کو خوا بپه رستین به تنه ها و ازبهینن له وانه ی که باب و بایانمان ده یانپه رستن !؟

که واته: پوون بۆو جیاوازی نیه له نیتوان شه خس په رستانی نه مرؤ له گه ل موشریکه کانی کوڼ، له م پوه وه که هه ر دوولا باوهریان بووه به تنه ها په رو رد گاریه تی خوا و خالقیه تی خوا به لام هه ردو و لایان نارازین که تنه ها نه و خواجه په رو رد گارهش په رسترا و (اله) بیټ و هیچ یه کیتی تر نه په رسترتیت له گه لی و داوا کردن و سه رپرین و نه زر کردن و به گه وه دانانی بۆ نه کړیت ! .

شوبه‌هی سیئه‌می (شه‌خس په‌رستان)

ده‌لین:

ئیمه وه‌ک موشریکه‌کان شه‌ریک بۆ خوا دانانیین له‌په‌رستنداو ئیمه خوا به‌ته‌ن‌ها ده‌په‌رستین. وه‌هاوارکردنه‌ غه‌یری خوا شه‌ریک نیه، چونکه‌ هاوارکردن عیبادت نیه وه‌ک نوێژو پۆژوو. وه‌ئیمه‌ نه‌وه‌ی که عیبادته‌ وه‌ک سو‌جده‌و نوێژو پۆژوو ته‌ن‌ها بۆ خوا ده‌یکه‌ین؛ که‌واته ئیمه شه‌ریک بۆ خوا دانانیین له‌ په‌رستندا وه‌ک موشریکه‌کان.

هه‌له‌وه‌شاندنه‌وه‌ی شوبه‌هه‌ی سیئه‌هم

له‌وه‌لامدا - به‌پشتیوانی خوا - ده‌لیم: وا دیاره شه‌خس په‌رستان نازان عیبادت چۆیه‌و جو‌ره‌کانی چین. وه‌ه‌روه‌ها نازان شه‌ریک چ‌ه‌ند جو‌ری ه‌یه ۱۱.

واده‌زان عیبادت ته‌ن‌ها نوێژو پۆژوو و زه‌کاته، وه‌ نازان که عیبادته‌ی دل و عیبادته‌ی لاشه‌و عیبادته‌ی زمان و عیبادته‌ی مالیش ه‌یه. ه‌روه‌ک له‌سه‌ره‌تا پو‌وغان کرده‌وه. وه‌نازان که:

﴿ هه‌رشتیک خوا پێی خۆش بیت و فه‌رمانی به‌کردن و نه‌جامدانی کردبیت، نه‌وه‌ بۆ نه‌وه‌ عیبادته‌وه‌، بۆ غه‌یری نه‌ویش بک‌ریت شه‌ریکه‌ ﴾

بۆ نمو‌ونه په‌روه‌ردگار پێی خۆشه‌ هاواری بکه‌ین و فه‌رمانی پێ کردوین هاواری بکه‌ین

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾ (غافر: من الآية ۶۰)

که‌واته‌ هاوارکردنه‌ خوا عیبادته‌ چونکه‌ خوا پێی خۆشه‌و لێی رازیه، که‌واته‌ نابیت بۆ غه‌یری خوا بک‌ریت، چونکه‌ عیبادت نابیت بۆ غه‌یری خوا بک‌ریت نه‌گینا شه‌ریکه‌.

وه‌ ه‌روه‌ها له‌ چ‌هندان ئایه‌تدا هاوارکردن و داوا لێ کردن به‌ عیبادت دانراوه‌و سه‌رف کردنی بۆ غه‌یری (الله) به‌ شه‌ریک دانراوه‌. وه‌ک له‌ ئایه‌ته‌کانی پیتشووه‌رکه‌وت.

وه‌ ه‌روه‌ها پیتغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمویه‌تی: ((الدعاء هو العبادة)).

واته‌: هاوارکردن و داوا لێ کردن و پارانه‌وه‌ عیبادته‌.

که‌واته‌ چۆن ده‌بیت ته‌م عیبادته‌ که‌ پارانه‌وه‌یه‌ بۆ غه‌یری خوا بک‌ریت؟!

وه ههروه ها سه رپرین (النحر) عیباده ته؛ چونکه خوا فرمانی کردوه سه رپرین بکه یین بۆ خوا ﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴾.

کهواته ههروهک چۆن نوێژ عیباده ته و کردنی بۆ غهیری خوا شیرکه به هه مان شیوه سه رپرین عیباده ته و سه رپرین بۆ پیاوچاکان شیرکه.

وه ههروه ها گهروه ترین عیباده ت به دڵ ده کریت، که ئیعتیقات ته نها به خوا بیست، سوودر قازانج و زهر و زیانی به ده ست و دلت به و خوش بیست و ته نها له و بترسیت و نه و به گهروه دابنیست و پشت به و بیه ستیت، به لām ئیعتیقاد بوون به غهیری خوا وارا کردن له غهیری خوا و به گهروه دانانی شیرکه و دینی موشریکانه، چونکه عیباده تی موشریکه کان بۆ به ته کانیان بریتی بوو له م ئیعتیقاد پێ بوون و داوا لێ کردن و نه زر بۆ کردن و په نا پێگرتنه ی که نه مرۆ بۆ قه بری پیاوچاکانی ده کهن!! .

وه تیمامی الصنعانی فه رموویه تی سه باره ت به م شو به ده یه:

(هذا جهل. بمعنى العبادة، فإنها ليست منحصرة فيما ذكرت. يعنى الصلاة والصوم والحج - بل رأسها وأساسها الاعتقاد. وقد حصل في قلوبهم. يعنى عبادة القبور. ذلك، بل يسمونه معتقداً و يصنعون له ما سمعته مما تفرع عن الاعتقاد: من دعائهم وندائهم والتوسل بهم والاستغاثة والاستعانة والхلف والنذر وغير ذلك)^(١).

((فهؤلاء القبوريون والمعتقدون في جهال الأحياء وضلالهم سلكوا مسالك المشركين حذو القذة بالقذة فاعتقدوا فيهم ما لا يجوز أن يعتقد إلا في الله، وجعلوا لهم جزءاً من المال، وقصدوا قبورهم من ديارهم البعيدة للزيارة، وطافوا حول قبورهم، وقاموا خاضعين عند قبورهم، وهتفوا بهم عند الشدائد ونحروا تقريباً إليهم))^(٢).

((فإن قلت: هؤلاء القبوريون يقولون: نحن لا نشرك بالله تعالى ولا نجعل له نداً الى الأولياء ليس شركاً. قلت: نعم (يقولون بأفواههم ما ليس في قلوبهم) لكن هذا جهلٌ منهم بمعنى الشرك، فإن تعظيمهم الأولياء ونحرمهم النحائر لهم شركٌ. والله تعالى يقول:

(١) تطهير الاعتقاد ص: (١١١).

(٢) تطهير الاعتقاد (ص: ١٠٨).

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ﴾ ای له لا لغیره، کما یفیده تقدیم الظرف. ویقول تعالی: ﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾.

فهذا الذي يفعلونه لأوليائهم هو عين ما فعله المشركون وصاروا به مشركين ولا ينفعهم قولهم: نحن لا نشرك بالله، شيئاً، لأن فعلهم أكذب قولهم ((^۳)).

((فإفراد الله تعالى بتوحيد العبادة لا يتم إلا بأن يكون الدعاء كله له والنداء في الشدائد والرخاء لا يكون إلا لله وحده، والاستعانة بالله وحده، واللجأ الى الله والنذر والنحر له تعالى، وجميع أنواع العبادات: من الخضوع والقيام تذلاً لله تعالى، والركوع والسجود والطواف والتجرد من الثياب، والحلف والتقصير كله لا يكون إلا لله عز وجل ومن فعل شيئاً من ذلك لمخلوق حيٍّ أوميت أو جحد أو غيره فقد أشرك في العبادة، وصار من تُفَعِّلُ له هذه الأمور إلهاً لعابديه، سواء كان ملكاً أو نبياً أو ولياً أو شجراً أو قبراً أو حنّاً أو حيّاً أو ميتاً.

وصار العابد بهذه العبادة أو بأي نوع منها عابداً لذلك المخلوق مشركاً بالله. وإن أقرّ بالله وعبدّه، فإن إقرار المشركين بالله وتقربهم إليه لم يخرجهم عن الشرك وعن وجوب سفك دمائهم وسبي ذرائعهم وأخذ أموالهم غنيمة. قال الله تعالى: ﴿أنا أغنى الشركاء عن الشرك﴾

سورة ص: ۱۰۰

كهواته: بزمان ده كهوت شەخس په رستان خواي په روه رد گاريان به تهنه نه په رستوه، شەريكيان بۆ داناره، وه كو موشريكه كانى پابردو، چونكه هه روه كو چۆن موشريكه كانى كۆن شيركه كه يان بريتي بوو له ئيعتيقاد بوون به غەيرى خوا و هاور كردنه غەيرى خوا... به هه مان شيوهش ته مېرۆ شەخس په رستان ئيعتيقاديان به غەيرى خوا هه يه كه: سووديان بۆ بهيئن و زيانيان له سه ر لابهين، وه هاوريان ده كه نئى و به گه وره يان داده نئى و لئيان ده ترسن و نه زرو سه ر برينيان بۆ ده كهن، وه به مە په رستويانن و كردوويانن به شەريكى خوا له م په رستنه دا. نه بجا ر با بزايين چ شوبه يه كى تريان هه يه بۆ خۆ جيا كردنه وه له موشريكان:

شوبهه‌ی چواره‌می شه‌خس په‌رستان

ده‌لین: نیمه وه‌کو موشریکه‌کان نیعتیقادمان به بت و سه‌نهم نیسه و هاواریان ناکه‌ینی و هیچ بت ناپه‌رستین. به‌لکو نیمه نیعتیقادمان به (اولیاء الله) دۆستان و خۆشه‌ویستانی خوا هدییه وه‌ک پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان. وه‌هاوار ده‌که‌ینه نه‌وان و داوا له‌وان ده‌که‌ین.

که‌واته چۆن دۆستانی خوا (اولیاء الله) ده‌هیننه‌ریزی بت و سه‌نهم. وه‌چۆن نیمه‌ی ریز گرتوو له‌خۆشه‌ویستانی خوا ده‌هیننه‌ریزی بت په‌رستان؟

هه‌لوه‌شانده‌وه‌ی شوبه‌ه‌ی چواره‌م

له‌وه‌لامدا - به‌پشتیوانی خوا - ده‌لین:

نه‌گه‌ر وا گومان به‌رن که موشریکه‌کانی کۆن ته‌نها بت و سه‌نهمی روت و بئ گیانیان ده‌په‌رستن نه‌وه‌ دیاره‌ زۆر نه‌فام و بئ ناگان له‌قورپان و هه‌دیس و میژوو (تاریخ).

چونکه نه‌گه‌ر سه‌یری نهم سئ سه‌رچاوانه‌ بکه‌ن بۆتان ده‌رده‌که‌ویت که موشریکه‌کانیش وه‌کو نیوه‌ی شه‌خس په‌رست و نه‌فام، پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان و فریشته‌کان و جنۆکه‌یان ده‌په‌رست. وه‌نه‌و بتانه‌ش که دایان نابوون بریتی بوون له‌په‌یکه‌ری پیاوچاکان و فریشته‌کان و مه‌به‌ستیان هاوار کردنه‌ پیاوچاکه‌کان بوو نه‌ک به‌ته‌ داتاشراوه‌ بئ گیانه‌کان وه‌ک لهم به‌لگانه‌ی داهاترودا ده‌رده‌که‌ویت.

(۱) - به‌لگه‌ی نه‌وه‌ی که موشریکه‌کان جنۆکه شه‌یتانه‌کانیان ده‌په‌رست

له‌خواص که‌ه‌وه‌ ده‌فه‌رمویت:

﴿وَأَنَّ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ النَّاسِ يَعْبُدُونَ رِجَالًا مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا﴾ (الجن: ۶)

واته: له‌به‌ره‌ی مرۆفدا پیاوانی‌ک په‌نایان ده‌گرت به‌پیاوانی‌ک له‌جنۆکه‌و داوای په‌ناگرتنیان له‌نه‌وان ده‌کرد. وه‌داوای په‌نا گرتیش په‌رستن بۆکردنه‌و دانانی جنۆکه‌یه به‌په‌رستراو واته (إله) و شه‌ریک بۆ خوا دانانه له‌په‌رستن بۆکردندا؛ بۆیه په‌روه‌ردگار ده‌یفه‌رموو:

۲- ﴿وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنِّ وَخَلَقَهُمْ...﴾ (الأنعام: ۱۰۰)

واته: موشریکه کان جنۆکه یان دانابوو به شهریک بۆ خوا له په‌رستن و، په‌نا پێ‌گرتندا. چونکه ئیعتیقادیان واپوو که جنۆکه سوود و زهره‌ر ده‌گه‌یه‌نین. له‌کاتی‌کدا که جنۆکه شایسته‌ی نه‌وه‌ نین نه‌م جوژه ئیعتیقاده‌یان پێ‌بریت و په‌نایان پێ‌بگیریت له‌گه‌ڵ خوا؛ چونکه جنۆکه دروستکراوی خوایه‌و ته‌نها خوا خالیقه؛ که‌واته ته‌نها خالیق شایسته‌ی نه‌م ئیعتیقاد پێ‌بوونه‌یه نه‌ک دروستکراویش !!

۳- وه‌هه‌روه‌ها له‌م دوو نایه‌ته‌ی سوره‌تی (ال‌سبأ) دا په‌روه‌ردگار خه‌به‌رمان ده‌داتێ که موشریکه کان فریشته‌و جنۆکه‌یان ده‌په‌رستن له‌گه‌ڵ خوا، وه‌ک ده‌فه‌رمویت:

إِیَّیْهِمْ یَحْشُرُهُمْ جَمِیْعًا ثُمَّ یَقُولُ لِلْمَلٰئِکَةِ اَهْؤُلَآءِ اِنَّا کُمْ کَانَوْا یَعْبُدُوْنَ. قَالُوْا سُبْحٰنَکَ اَنْتَ وَّلَیْنَا مِنْ دُوْنِهِمْ یٰلَیْ کَانَوْا یَعْبُدُوْنَ الْجِنِّ اَکْثَرُهُمْ یُؤْمِنُوْنَ (سبأ: ۴۰-۴۱).

واته: له‌ پۆژی قیامه‌ت په‌روه‌ردگار موشریکه‌کان و په‌رستاره‌کانیشیان له‌ مه‌لانی‌که‌ کۆده‌کاته‌وه، واته‌ موشریکه‌کان و په‌رستاره‌کانیشیان که‌ فریشته‌کان بوون، له‌پاشان په‌روه‌ردگار به‌ فریشته‌کان ده‌فه‌رمویت: نه‌وه‌ نه‌و موشریکانه‌ ئی‌نه‌ویه‌یان ده‌په‌رست له‌گه‌ڵ خوا؟! فریشته‌کانیش ده‌فه‌رموون: (سبحانک) واته‌ پاکێ بۆ تۆیه‌ - نه‌ی په‌روه‌ردگار - له‌هه‌موو هاوبه‌ش و شه‌ریکی‌ک و که‌س شایسته‌ی نه‌وه‌ نیه‌ بکریته‌ شه‌ریکی‌ تۆ له‌ په‌رستندا. وه‌ ئی‌مه‌ فه‌رمانمان به‌و موشریکانه‌ نه‌کردبوو که‌ غه‌یری تۆ په‌رستن و ئی‌مه‌ بکه‌نه‌ هاوبه‌شی تۆ له‌ په‌رستندا؛ چونکه ئی‌مه‌ به‌نده‌ی تۆین و ته‌نها تۆش په‌رستارو خۆشه‌ویستی ئی‌مه‌ی نه‌ک نه‌و موشریکانه‌ دۆستمان بن و گوپرایه‌ ئمان بن و به‌ فه‌رمانی ئی‌مه‌ شه‌ریکیان بۆ تۆ قه‌رار دا بێ !!

به‌لام موشریکه‌کان جنۆکه شه‌یتانه‌کانیان ده‌په‌رست و گوێ رایه‌لی نه‌وانیان ده‌کرد بۆ په‌رستنی غه‌یری خواو شه‌یتانه‌کان هانیا‌ن ده‌دان هاوارو په‌رستن بۆ پی‌غه‌مبه‌ران (علیهم‌ الص‌لاة‌ و‌السلام) و فریشته‌کان و جنۆکه‌کان و پیاوچاکان بکه‌ن و نه‌م شه‌ریک بۆ خوا دانانه‌یان بۆ ده‌پازاندنه‌وه، و موشریکه‌ نه‌فامه‌کانیش گوێ رایه‌لی جنۆکه شه‌یتانه‌کانیان ده‌کردو زۆربه‌یان باوه‌ریان پێ‌ده‌کردن و به‌ قسه‌یان ده‌کردن وه‌ک خوا ده‌فه‌رمویت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَؤُلَاءِ أَكْثَرُهُمْ يُؤْمِنُونَ﴾

وه گویا یه لای کردنی فرمانی شهیتانه کان بریتیییه له عیبادهت بۆ کردنیان چونکه گویا یه لای کردن عیبادهته. بۆیه په روهر د گار ده یفه رموو:

﴿أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ﴾ (یس: ۶۰).

واته: نهی بهر ی ئادهم فرمانم پێ نه کردن که شهیتان نه په رستن. (وه په رستن شهیتان بریتیییه له گوئی رایه لای کردنی شهیتان له وهدا که هاوار بکهینه پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و فریشته کان و پیاوچا کان و جنۆکه کان و په نا به نه وان بگرین و سه ر برینیان بۆ بکهین و یعتقادی سوود و زهر مان پیتان بیت).

وه بۆیه نه گهر هاوار بکه نه هه ر شتیک و په رستن بۆ هه ر یه کیک بکه نه جگه له (الله) نه وه هاوارتان کردۆته شهیتان و نه وتان په رستوه؛ چونکه به قسه ی شهیتان هاوارتان کردۆته غهیری خواو گوئی رایه لای شهیتانتان کردوه له هاوار کردنه غهیری خوا. وه زانیشمان گویا یه لای شهیتان یه عنی په رستن شهیتان. وه په رستن شهیتان هه ر نه وه نیه که سوجه و ړکوعی بۆ ببه نه !!

خوا ی په روهر د گار ده فهر مویت:

﴿إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَاثًا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا﴾ (النساء: ۱۱۷)

واته: هاوار ناکه نه هیچ یه کئی غهیری خوا، ته نه هاوار ده که نه شهیتان و نه وه په رستن و هاواره که یان بهر ده گات، نه گهر به گومانی خویان هاواریشیان کردیته پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچا کان و فریشته کان، چونکه پیغه مبه ر ﷺ و پیاوچاک و فریشته کان پازی نین هاوار بکریته نه وان نه له گه ل خوا، وه نه به بی خوا (سه ریه خۆ). وه نه وه ی که پازییه به هاوار کردنه غهیری خوا ته نه جنۆکه شهیتانه کانن و نه وان له پیش چاوی خه لکی نه م شیرکه ده پازی نه وه به ناوی له خوا نزیک بوونه وه وه سیله دانان و خوش ویستن پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچا کان و ږیزگرتن لییان خه لکی تووشی شیرک ده که نه !!

(ب) - به لگهی نه وهی که موشریکه کان پیغه مبه ران و چاکه کاران و فریشته یان

ده په رست

له زږر نایه تی قورن اندا بزمان درده که ویت که پیغه مبه رانیش (علیهم الصلاة والسلام) ده په رستان و کرابوون به په رستار (اله) له گه څن خوادا. وهك: ((عیسا)) وده روه ها چاکه کارو صالحانیش په رستان و کراون به (اله) وهك: ((مریم)) - هی دایکی ((عیسا)) - علیها السلام...

بویه په روه ردگار پوژی قیامت پوو ده کاته (عیسا) و پئی ده فرمویت:

(۱) - [وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي آلِهَتَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالِ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ] (المائدة: ۱۱۶)

واته نهی (عیسا) ی کورې (مریم) نه وه تو به خه لکیت وتوه: من و دایکم بکه نه به دوو په رستارو؟

(عیسا) له وه لاما ده فرمویت: (سبحانک) پاکې بز تویه - نهی په روه ردگار - له همدوو هارول و شریکیتک. بز من نه هاتووه شایسته ی من یه شتیک به خه لکی بلیم که مافی من نه بیت به راستی، واته په رستق تنها مافی تویه نهی خوییه وه بزمن نیه بلیم بم په رستق له گه څن خوا!!!...

که واته: موشریک و کافره کان تنها به ردو دارو بت و سه نه می بن گیانسان نه ده په رستق به پروتی، به لکو پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و چاکه کارانیشیان ده په رستق و ده یان کردن به (اله) له په رستق بز کردن و هاروار لی کردن، نهك له دروست کردن و په روه ردگار تیتیدا!!!

* وه به لگهی تریش له قورن ان زږره که موشریکه کان پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و فریشته یان ده په رستق وه نایه تی:

(۲) - [وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضَلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ؟ قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا]

واته: په روږدگار له پږی قیامه تدا کۆده کاته وه موشریکه کان و په رستراوه کانیشیان جگه له (الله) که بریتی بوون له فریشته و پیغه مبهرا (عیسا) و (عوزیر) وه که له نایه ته کانی پیښوودا درکهوت. وه په روږدگار به په رستراوه کان ده فرمویت: نایا ښوه بنده کانی منتان گومرا کردوو پیتان وتوون ښمه بپه رستن له گهل خوا؟! یان خویان له خویانه وه بڼ قسه ی ښوه گومرا بوون و ښوه یان ده په رست؟

له وه لاما پیغه مبهرا (عليهم الصلاة والسلام) و فریشته کان ده فرمویون:

(سبحانک) واته پاکي بڼ تزیه له هدمو وینه و هارشیوه و شریکیتک. شیای ښمه نه بووه که غه یری تو دۆستمان هدیته وه شیای بهرې دروست کراوان نیه که غه یری تو بپه رستن و په رستراوی تریان هدیته..

(ج) - وه به لگهش له سهر نه وهی موشریکه کان نه و پیاوړانه شیان ده په رستن که به چاکیان داده نان نه مانه ن:

به لگه ی به لگه: قورن بزمان باسی قهومی نوح ده کات که پیښچ پیاوړچاکیان ده په رستن، ناویان: ((ود)) و ((سواع)) و ((یغوث)) و ((یعوق)) و ((نسر)) بو.

وه که په روږدگار له سورپه تی (نوح: ۲۴، ۲۳) به دریتی بڼی باس کردوین که کیشه ی (نوح علیه السلام) له گهل قهومه کدی له سهر نه وه بوو که نوح بانگی ده کردن بڼ په رستن خا به ته نها وازه یتان له په رستن نه و پیښچ پیاو چاکه ی کردبوویان به په رستراو (إله) و یتعیتقادیان پییان بوو و په رستنیان بڼ ده کردن. به لام قهومه کدی به ردهوام بوون له سهر په رستنیان و وازیان لی نه ده هیتان و به یه کتریان دهوت:

[وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ، وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سَوَاعَا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا، وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا] نوح.

واته: واز مه هیتن له په رستراوه کانتان و واز له م پیښچ په رستراوه مه هیتن.

وعن ابن عباس: صارت الأوثان التي كانت في قوم نوح في العرب بعد، أما ((ود)) كانت لكلب بدومة الجندل، وأما ((سواع)) كانت لهذيل، وأما ((يغوث)) فكانت لمراء، ثم لبني غطفان بالجوف عند سبأ. وأما ((يعوق)) فكانت لهمدان. وأما ((نسر)) فكانت لحمير، لآل ذي الكلاع، أسماء رجال صالحين من قوم نوح. فلما هلكوا أوحى الشيطان إلى قومهم: أن

انصبوا الى مجالسهم التي كانوا يجلسون انصباً وشُّوها باسمائهم ففعلوا. فلم تُعبد، حتى إذا هلك أولئك و نُسَخ العلمُ عُبدت^(۱).

واته: په رستراو (آله) سه کانی قهومی نوح مانده، تا کاتی عدره به نه فامه کانش، وه نه وانیش ده یان په رستن تا دواي ناردنی پیغه مبریش ﷺ وه هریه که له م پینچ په رستراو نه بوون به په رستراوی ناوچه یه که له ناوچه کانی عدره به کان به م شیویه:

یه که م: (و د) په رستراوی نه وه و عشیه تی (کلب) بوو له شونینک به ناوی (دَوْمَةُ الْجَنْدَل) له جیهه تی شام له نار خاکی سعودیه .

دووم: (سواح) په رستراویکی هوزیلیه کان بوو، که له ناوچه ی حیجاز، نزیك (مه کهه). سیه م: (یغو ت) په رستراوی موپادیه کان بوو، له ناوچه یه کی ولاتی (یه مهن). وه دوا یی نهم بته بوو به په رستراوی نه وه کانی (غَطِيف) له شاری (حوف) لای سبا. (چوارم): (یعوق) په رستراوی عشیه تی همدانیه کان بوو (همدان) عشیه تیکی گه وره یه له باکوری پڙوه ولاتی (یه مهن).

(پینجه م): (نسر) په رستراوی (آل ذی الکلاع) بوو که (حیمیه رین) و یه مهنین. به م شیویه نهم پینچ په رستراوانه ی قهومی نوح مانده له نار عدره به کاند او هریه که یان بوو به په رستراوی ناوچه یه کی عدره به کان.

وه له بنه رتدا نهم پینچ ناوه ناوی پینچ پیاوچاکی قهومی نوح بوون. کاتیک که مردن، خه لکه که زږر به په رږش بوون بویان و شیتانیش نهمه ی به هه ل زانی بویه وه سوه سی خسته دلای خه لکه که هانیدان په یکه رو وینه ی نهو پیاوچا کانه دروست بکه ن و له دانیشگا و په رستگا کانیاندا دایان بنین بونه وهی وه کو نه وان خوا په رستی بکه ن. وه خه لکه که ش په یکه وه کانیان دروست کردن و هریه که ی به ناوی خویه وه. وه نه یان ده په رستن. تا وه کو نه و جيله مردن و جیلی تازه هاتن که نه یان ده زانی باب و باپیانیان بۆ چ مده بستیک دروستیان کردون. وه شیتانیش جاریکی تر هه لی بۆ ره خسار وه سوه سی خسته ناو دلای نهم جيله تازه یه وای تیگه یانندن که پشیننه کانیان به واسیته ی نه وان داویان له خوا ده کردو به په رستنی نه وان له

خوا نزيك ده‌بوره؛ چونكه نهم پيښجه پياوچاك و له خوا نزيك بوون! بهم شيويه پله به پله شه‌يتان رايكي‌شان به‌رو په‌رستنيان و په‌رستان.

وه نهم سونته‌ته نه‌فاميه شريكه، دريژي كي‌شا تا سهرده‌مي پيغه‌مبه‌ر ﷺ و گه‌يشته عه‌ربه‌كانيش.

كه‌واته لهم نايه‌ته‌ي سوږه‌تي (نوح) و ته‌فسيه‌كه‌ي له‌لايه‌ن (ابن عباس) سه‌وه چ‌دند پاستيه‌كمان بۆ ده‌ركه‌وت:

۱- سه‌ره‌تاي ده‌ركه‌وتني شريك بۆ خوا دانان له په‌رستندا له قه‌ومي (نوح) وه ده‌ستي پي‌ي كرد.

۲- شه‌ريك بۆ خوا دانانه‌كه‌يان بري‌تي بوو له په‌رستني پياوچاكاني مردوو له‌گه‌ل خوا.

۳- نه‌و بت و په‌يكه‌ره‌ي كه ده‌يان په‌رستن مه‌به‌ستيان پي‌ي خودي نه‌و بتانه نه‌بوو به‌لكو مه‌به‌ستيان نه‌و پياوچاكانه بوو كه په‌يكه‌ره‌كانيان بۆ داتاشي بوون.

۴- سه‌به‌بي شريك بۆ خوا دانان زي‌ده‌ره‌ي بوو له پياوچاكان و نيعتيقاد پي‌ي بورنيان.

۵- له سهرده‌مي عه‌ربه‌كانيش بتي نه‌و پيښچ پياوچاكانه‌ي قه‌ومي (نوح) يان ده‌په‌رستن.

۶- خواي گه‌وره پيغه‌مبه‌راني (عليهم الصلاه والسلام) ناردن يه‌ك له‌دواي يه‌ك له (نوح) وه تا (محمد) سه‌لامي خوايان له‌سهر بي‌ت بۆ بسانگ كردني خه‌لكي بۆ خواپه‌رستي به‌ته‌نها و وازه‌يتان و دوور كه‌وتنه‌ره له په‌رستني نه‌و پياوچاكانه و غه‌يري نه‌وانيش هه‌ر يه‌كي‌كي تر په‌رسترا بي‌ت له‌غه‌يري خوا.

كه‌واته: نه‌ره‌ي مه‌به‌ستمان بوو له نايه‌ته‌كه‌ي سوږه‌تي (نوح) و ته‌فسيه‌كه‌ي ابن عباس نه‌وه بوو كه بزانري‌ت موشريكه‌كاني كۆن پياوچاكانيان ده‌په‌رستن و يه‌كه‌م شريك كه په‌يدا بوو بري‌تي بوو له په‌رستني پياوچاكان. كه‌وا‌بوو شوبه‌هي شه‌خس په‌رستاني نه‌مړې راست نيه‌ كه ده‌لټن: موشريكه‌كان ته‌نها بت و به‌ردو داريان ده‌په‌رست به‌لام نيمه بت په‌رست نين، به‌لكو هاوار ده‌كه‌ينه پياوچاكان. چونكه بۆمان ده‌ركه‌وت كه موشريكه‌كانيش شريكه‌كه‌يان بري‌تي بوو له په‌رستني پياوچاكان و داواكردن له نه‌وان.

وه بۆ زياتر تي‌گه‌يشتن له ته‌فسيه‌كه‌ي ابن عباس و ته‌ي چ‌دند زانايه‌ك ده‌خدينه ږوو تا زياتر بۆت ده‌ركه‌وي‌ت كه قه‌بر په‌رستي نهم سهرده‌مه، جياوازي نيه له‌گه‌ل بت په‌رستي سهرده‌مي

موشریکه کان و همدولایان پیاوچاک پهرستن، به لآم پېشینه کان وینه و پدیکه ریان بز داتاشی بوون و شوتین که وته کانیشیان له م سدرده مه وینه و قهبره کانیان ده پهرستن: ^(۱)

(۱) * ابن حجر الشافعی له شرحی نه م پړوايه ته دا ده فرمويت:

(ذکر السهلي أن يغوث هو ابن شيث بن آدم فيما قيل، وكذلك سواع وما بعده وكانوا يتبركون بدعائهم، فلما مات منهم أحد مثلوا صورته وتمسحوا بها الى زمن مهلائيل فعبدوها بتدريج الشيطان لهم، ثم صارت سنة في العرب في الجاهلية، ولا أدري من أين سرت لهم تلك الأسماء؟ من قبل الهند... أم الشيطان ألهم العرب ذلك. إنتهى وما ذكره مما نقله تلقاه من تفسير بقي من مخلد... وفيه أن تلك الأسماء وقعت الى الهند فسموا بها أصنامهم ثم أدخلها الى أرض العرب عمرو بن لُحي)) فتح الباري: ۹/ ۶۷۰.

* ابن جرير الطبري الشافعي بزمان ده گيړتته وه له محمد بن قيس:

(أن يغوث ويعوق ونسراً كانوا قوماً صالحين من بني آدم وكان لهم أتباع يقتدون بهم. فلما ماتوا قال اصحابهم: لو صورناهم كان أشوق لنا الى العبادة؛ فصوروهم، فلما ماتوا وجاء آخرون دباً إليهم إبليس فقال: إنما كانوا يعبدوهم وهم يسقون المطر. فعبدوهم).

* و الامام القرطبي: فرمويه تي:

(وإنما صور أولئهم الصور ليتأسوا بهم ويتذكروا أفعالهم الصالحة، فيجتهدوا كاجتهادهم، ويعبدوا الله عند قبورهم. ثم خلفهم قوم جهلوا مرادهم فوسوس لهم الشيطان، أن أسلافهم كانوا يعبدون هذه الصور ويعظمونها).

* والإمام ابن قيم الجوزية فرمويه تي:

(وما زال الشيطان يوحى الى عبَاد القبور ويلقي إليهم:

۱- أن البناء والعكوف عليها من محبة أهل القبور من الأنبياء والصالحين، وأن الدعاء عندها مستجاب، ثم ينقلهم من هذه المرتبة الى:

۲- الدعاء بها، والإقسام على الله بها، فإن شأن الله أعظم من أن يُقسم عليه أو يسأل بأحد من خلقه؛ فإذا تقرر ذلك عندهم نقلهم منه الى:

۳- دعائه وعبادته؛ وسؤاله الشفاعة من دون الله، واتخاذ قبره وثناً تُعلّق عليه القناديلُ والسستور، ويطاف به ويُستلم ويُقبل؛ ويحجّ إليه ويدبح عنده.

به لگهی حدود ۵۵۰: وه یه کیتک له پهرستراوه (إله) کانی موشریکه کانی عهده ب بریتی بوو له (لات) وه کورنن بایسی کردوه ده فرمویت:

﴿ أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ. وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ ﴾ (النجم: ۱۹، ۲۰).

وه نهو بتهی که ناوی (لات) بوو له بنه پرتدا پیایوتک بوو خزمدتی حاجیه کانی ده کرد. وه کاتیتک که مرد له سهر قه بره کهی ده مانه وه وورده وورده نیعتیقادیان پین زیاد ده بوو تا گه یشته نهوی پهرستنیان بۆ ده کردو په یکه ریایان بۆ داناو بوو به بت و پهرستراو (إله) ی موشریکه کان. به لگهش له سهر نهوه:

۱- نیمامی بوخاری پیوایه تی کردوه له (عن ابن عباس - رضی الله عنهما - فی قوله (اللّات والعزى) که فرمویه تی: (کان اللات رجلاً یلتُ سوبقَ الحاج)^(۱)

۲- وه ابن جریر الطبری المفسر: پیوایه تی کردوه له قتاده وابن عباس و مجاهد وابن زید: (أن اللات بتشدید التاء. رجلٌ کان یلت السویق للحاج فمات فعکفوا علی قبره فعبدوه)^(۲)

فإذا تقرّر ذلك عندهم نقلهم منه إلى:

۳- دعاء الناس الى عبادته، واتخاذهِ عيداً ومنسكاً، ورأوا أنّ ذلك أنفع لهم في دنياهم وأخراهم. وكل هذا مما قد علّم بالإضطرارٍ من دين الإسلام أنّه مضادٌ لما بعث الله به رسوله ﷺ من تجريد التوحيد، وأن لا يعبد إلا الله.

فإذا تقرّر ذلك عندهم نقلهم منه إلى:

۴- أنّ من نهى عن ذلك فقد تنقّص أهل هذه الرتب العلية وحطهم عن منزلتهم، وزعم أنّه لا حرمة لهم ولا قدر، فغضب المشركون واشتازت قلوبهم، كما قال تعالى: ﴿ وإذا ذكر الله وحده أشتازت قلوب الذين لا يؤمنون بالآخرة، وإذا ذكر الذين من دونه إذا هم يستبشرون ﴾

وسرى ذلك في نفوس كثيرٍ من الجهال والطفام؛ وكثير ممن ينتسب الى العلم والدين، حتى عادوا أهل التوحيد و رمّوهم بالعظائم ونفروا الناس عنهم، و وآلوا أهل الشرك وعظّموهم، وزعموا أنّهم أولياء الله وأنصار دينه ورسوله، ويأبى الله ذلك [وما كانوا أولياءه، إنّ أولياؤه إلا المتقون] ﴿ بيروانه فتح المجيد (۲۲۴ - ۲۲۸) .

(۱) صحيح البخاري (ك ۶۵ / ب ۲) .

(۲) تفسير الطبري (۲۷ / ۵۸ - ۵) .

که‌واته بته‌کانی موشریکه‌کان تهنه‌ها دارو به‌رد نه‌بون به‌لکو قه‌بری نه‌و پی‌اوانه‌ش بو که به‌خوا پرست و چاکیان داده‌نان و بتیان بۆ دانابون و ده‌یان پرستن.

به‌لکه‌های سیه‌هم: هه‌روه‌ها له دوو نایه‌تی تریشدا بۆمان ده‌رده‌که‌ویت که پی‌او چاگان په‌رستاون له‌گه‌ل خوی په‌روه‌رد گارد‌او، هاواریان کراوه‌تی له‌لایه‌ن موشریکه‌کانه‌وه، وه که په‌روه‌رد گار ده‌فه‌رموویت:

﴿ قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا. أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴾ الاسراء: ۵۷-۵۸.

واته: نه‌ی محمد: به‌فه‌رموو به‌ موشریکه‌کان: نه‌وانه‌ی که ئیوه هاواریان ده‌که‌نی له‌غه‌یری خوا بۆ نه‌وی ناره‌حه‌تیتان له‌سه‌ر لابه‌رن و سوودتان پهن بگه‌یه‌نن و له‌خوا نزیکتان بکه‌نه‌وه و شه‌فاعه‌تتان بۆ بکه‌ن، - به‌فه‌رموو - نه‌وانه‌ی که هاواریان ده‌که‌نی و ئیعتیقادتان پی‌ئانه‌ جگه‌ له‌خوا هیچیان به‌ده‌ست نیه‌و له‌ده‌سه‌لاتیاندا نیه‌ ناره‌حه‌تیتان له‌سه‌ر لابه‌رن، یان بی‌گورن به‌ناسان تر. چونکه نه‌وانه‌ی ئیوه هاواریان ده‌که‌نی و داوایان لی ده‌که‌ن خۆیان ده‌یانه‌ویت له‌خوا نزیک ببنه‌وه به‌کرده‌وه‌ی چاکه‌و گوی پ‌ایه‌لی خوا و پ‌ویشن له‌سه‌ر ر‌ی‌ب‌س‌ازه‌ پ‌استه‌که‌ی، وه مونافه‌سه‌و پیش بر‌کی‌ئانه‌ له‌نزیک بوونه‌وه له‌خوا به‌کرده‌وه‌ی چاکه‌. وه خۆیان ره‌ج‌ای ره‌حه‌تی خوا ده‌که‌ن بۆ خۆیان و به‌نوم‌یدی میه‌ره‌بانی په‌روه‌رد گارن و ده‌شترسن له‌سزای خوی گه‌وره‌؛ چونکه سزای په‌روه‌رد گارت پی‌ویسته‌ مرؤ لی‌ی بترسیت و خۆپ‌ار‌یزی لی بکات !!

که‌واته نه‌وانه‌ی که ئیوه - نه‌ی موشریکه‌کان - هاواریان ده‌که‌نی و ئیعتیقادی خ‌ی‌رو شه‌رتان پی‌ئانه‌، خۆیان بۆ نه‌فسی خ‌وش‌یان خ‌ی‌رو شه‌رو سوود و زه‌ره‌ریان به‌ده‌ست نیه‌و خۆیان له‌خوا ده‌ترسن سزایان بدات، وه کرده‌وه‌ی چاکه‌ ده‌که‌ن بۆ نه‌وه‌ی له‌خوا نزیک ببنه‌وه و ره‌حه‌تی خ‌ویان به‌ره‌که‌ویت و له‌سزاکه‌ی ر‌ز‌گ‌اریان بیت.

جا یه‌کی‌ک خ‌وی نه‌وه‌ ح‌الی بیت چ‌ون ده‌ب‌یت هاواری ب‌کر‌یت‌ی و داوای ه‌ین‌انی خ‌وش‌ی و لادانی ناخ‌وش‌ی لی ب‌کر‌یت ؟!

وه له لایه کی تره وه له م ئایه ته پیڕژده دا درده که ویت که نه وانه ی موشریکه کان هاواریان ده که نئ ته نها بن گیان و بن عه قل و به ردو دارو خۆرو مانگ و له ستیره نه بوون. به لکر پیارچاکان و پیغه مبه رانیش بوون ههروه که لیته دا درکه وت.

چونکه بن گیان و بت و سه نه م، کرده وه ی چاکه ناکات و هه ولئ له خوا نزیک بوونه وه نادات و به جای به حمه تی خوا ناکات و له سزای خوا ناترستیت؛ چونکه نه م سیفات و کارانه سیفاتی گیان له به ریکی عاقلی چاکن. نه که سیفاتی بن گیانی بن عه قل بن^(۱).

وه شیخ ابن عثیمین له (القول المفید شرح کتاب التوحید) (۱/ ۱۸۴) دا فهرموویه تی:

(۱) له کتابی (قرة عیون الموحدين) دا هاتوره له ته فسیری نه م ئایه ته دا: (وفیه الردّ علی من ادعی أن شرك المشركين إنما هو بعبادة الاصنام وتبيين هذه الآية أن الله تعالى أنكر على من دعى معه غيره من الأنبياء والصالحين والملائكة ومن دونهم، وأن دعاء الأموات والغائبين لجلب نفع ودفع ضرر من الشرك الأكبر الذي لا يغفره الله، وأن ذلك ينافي ما دلت عليه كلمة الإخلاص).

فندبر هذه الآية العظيمة يتبين لك التوحيد، وما ينافية من الشرك والتنديد؛ فإنها نزلت فيمن يعبد الملائكة والمسيح وأمه والعزير، فهم المعنيون بقوله تعالى: ﴿ قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون كشف الضر عنكم ولا تحويلاً ﴾ ثم بين تعالى أن هؤلاء المشركين قد خالفوا ما كانوا يدعونه في دينه فقال: ﴿ أولئك الذين يدعون يبتغون إلى ربهم الوسيلة أيهم أقرب ﴾ وقدم المعمول لأنه يفيد الحصر يعني يبتغون إلى ربهم الوسيلة لا إلى غيره. وأعظم الوسائل إلى الله تعالى التوحيد الذي بعث به الله أنبياءه ورسله. وخلق الخلق لأجله.

ومن التوسل إليه: التوسل بأسماءه وصفاته... وغير ذلك من الأعمال الصالحة الخالصة التي لم يشبها شرك. فالتوسل إلى الله هو بما يحبه ويرضاه، لا بما يكرهه ويأباه من الشرك الذي نزه نفسه عنه... ثم قال:

وأما ما ورد في معنى الآية عن ابن مسعود قال: ((كان ناسٌ من الإنس يعبدون ناساً من الجن، فأسلم الجنٌ وتمسكَ هؤلاءَ بدينهم))، فإنه لا يخالف ما تقدم؛ لأن هذه الآية حجة على كل من دعا مع الله ولياً من الأولين والآخرين... فإن الآية تعم من كان معبوده عابداً لله سواء كان من الملائكة أو من الجن أو من البشر (۴۳ - ۴۴ - ۴۵) باختصار.

(وهذا ينطبق على كل من دُعِيَ، وهو داع؛ كعيسى ابن مريم، والملائكة، والأولياء، والصالحين.

وأما الشجر والحجر؛ فلا يدخل في الآية).

واته: نهو حالت و سیفاتانه له هه موو یه کیځدا دیته جن که هاواری بکړیتن و نهویش خوی هاوار بکاته خواو خوی داوا له خوا بکات، وهک عیسای کوږی مریم و فریشته کان و پیارچاگان.

بدلام دارو بدرد ناچنه ناو ثایه ته که وه؛ چونکه نهو سیفاتانه یان نین.

له کوټایدا بزمان ده رکوت که نهم ثایه ته ش ناشکراترین به لگه یه بز هه لوه شانده وی شوبه دی هاو به ش په یدا که ران، که ده لټن موشریکه کان به وه به کافر دانران که هاواریان ده کرده بدردو دارو بت و سندهم، بدلام نیمه بت و سندهم ناپه رستین و هاوارو داواکاریمان له پیارچاگان و پیغه مبه رانه (علیهم الصلاة والسلام) ۱۱.

وه بزمان ده رکوت که هاوار کردنه پیارچاگان له لایه ن خه لکی نه مړو داوا کردن له قه برو مردوو یان له زیندوی غایب. وه نهم کاره ی خه لکی له سر قه بر ده یکن وه: هاوار کردنه مردووان و داوا کردن لیان و سه رپین له سر گزریان و ترسان لیان، هیچ فدرقی نیه له گه ل حالتی موشریکه کانی سه رده می پیغه مبه ر ﷺ له م روانگه یه وه.

وه نه گه ر بلټن: چون نهو ثایه تانه ی باسی موشریکه بت په رسته کان ده کات به سه ر نیمه ی موسلمانان هاوار کردو وه شیخ و پیاوچاگاندا ته تبیق ده که ن ۱۲

له وه لامدا ده لټن:

۱- عیبه ت به عمومی له فزه کانی قورټانه، نهک به هو ی دابه زینی ثایه ته که به تاییه تی، وهک زانراوه لای زانایانی (أَصُولُ الْفِقْهِ) که ده لټن: (الْعَبْرَةُ بِعُمُومِ اللَّفْظِ لَا بِخُصُوصِ السَّبَبِ).

وه له فزی ثایه ته کان گشتین و گشت نه وانه ده گرنه وه که هاواریان ده کړیتن له غه یری خوا؛ جا زیندوی غایب بن یان مردوو؛ له پیارچاگان و پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و جنوکه کان و دارو بدردو خورو مانگ و نه ستیره و بت و سندهم و گیاندارو بن گیان و عاقل و ناعاقل. گشت نه وانه ده گړیته وه. هه وهک له ته فسیمی (الْمَيْسِرُ) دا ته فسیمی - ثایه تی (۵۶، ۵۷) ی الإسراء به م شتیه یه کراوه:

(وهذه الآية عامة في كل ما يُدعى من دون الله، مِثْلًا كان أو غائبًا، من الأنبياء والصالحين وغيرهم، بلفظ الاستغاثة أو الدعاء أو غيرهما، فلا معبود بحق إلا الله).

۲- روههروه ها جگه لهه گشتیتتی (عمومی) یهه مانای نایه ته کانیش، چه ندان نایه تی ترمان باس کرد به لگه له سهه نه وهی که موشریکه کانی رابردوو بۆیه به کافرو موشریک داده نران؛ چونکه هاواریان ده کرده پیواچاکان و پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و فریشته و جنۆکه، نه که هه له بهر نه وه به موشریک حیساب کرابن چونکه هاواریان ده کرده بت و سه نه م و نه وانیان ده په رست !! چونکه بۆمان ده رکه وت که بت و سه نه مه که ش بۆ فریشته و پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیواچاکان دانرابوون و به ناوی نه وان ده په رستان و هاواریان ده کرایه .

وه هیچ جیاوازی نییه له نیتوان بت په رستی و قهبر په رستی و شه خس په رستی. چونکه هه ر یه کیتک بپه رستیت غهیری خوا نه وه هه ر شیرکه، جیا فریشته یه کی له خوا نزیک بیت، یان پیغه مبه ریکی نیردراوی خوا بیت، یان پیواچاکیتک بیت، یان شهیتانی له عنه ت لیکراو بیت !!! چونکه هیچ یه کیتک جگه له خوا شایسته ی په رستن نیه ^(۱).

(۱) نیمامی الصنعانی فه رموویه تی:

(والنذر بالمال على الميت ونحوه، والنحرُ على القبر والتوكُّل به وطلب الحاجات منه هو بعينه التي كانت تفعله الجاهلية، وإنما كانوا يفعلونه لما يُسمونه وثناً وصنعاً وفعله القبوريون لما يسمونه ولياً وقبراً ومشهداً، والأسماء لا أثر لها ولا تغير المعاني، ضرورة لغوية وعقلية وشرعية، فإن مَنْ شَرِبَ الخمرَ وسمّاها ماءً، ما شَرِبَ إلا حمراً وعقابه عقاب شارب الخمر. ولعله يزيدُ عقابه للتدليس والكذب في التسمية.

وكذلك تسمية القبر مشهداً، ومن يعتقدون فيه ولياً: لا يخرجهُ عن اسم الصنم والوثن، إذ هم معاملون لها معاملة المشركين للأصنام. ويطوفون طواف الحجاج ببيت الله الحرام، ويستلمونهم استلامهم لأركان البيت، ويخاطبون الميت بكلمات كفرية من قولهم: على الله وعليك، ويهتفون بأسمائهم عند الشدائد ونحوها. وكل قوم لهم رجلٌ ينادونه... وهذا هو بعينه فعل المشركين في الأصنام)) (تطهير الاعتقاد).

شوبه‌هی پینجه‌م و شه‌شه‌م و چه‌وتهم و هه‌شتم

ده‌لین:

- ۵- * موشریکه‌کان بته‌کانیان کردبوون به (آله) و به په‌رستراویان داده‌نان.
- ۶- * موشریکه‌کان ئیعتیقادیان رابوو که بته‌کانیان شایسته‌ی عیبادت بۆ کردن.
- ۷- * موشریکه‌کان به واقعی‌ش عیباده‌تیان ده‌کرد بۆ ئه‌ر بته‌انیان.
- ۸- * موشریکه‌کان به هۆی په‌رستنی بته‌کانیان ده‌یان ویست له خوا نزیک بینه‌وه و خیرو خوشیان تووش بیت.

به‌لام ئیمه جیاوازی له موشریکه‌کان له هه‌موو ئه‌م خالانه‌ی پیشوو: چونکه:

* پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة والسلام) و پیاوچاکان به (آله) دانائین و هیچ که‌سیک له ئیمه نائیت: شیخ عبدالقادر - بۆ نمونه - (إله) سه‌ یان پیغه‌مبه‌ر ﷺ (إله) سه‌!

* وه ئیمه ئیعتیقادمان رانیه که ئه‌وان شایسته‌ی په‌رستی بن.

* وه ئیمه ئه‌وان ناپه‌رستین تاوه‌کو له خوا نزیکمان بکه‌نه‌وه، به‌لکو به پیرۆزیان ده‌زانین و داوای به‌ره‌کەت و شه‌فاعه‌تیان لێده‌که‌ین) ۱

هه‌لوه‌شانده‌ و هس شوبه‌هه‌کانیان

له وه‌لامدا - به پشتیوانی خوا - ده‌لین:

له وه‌لامی شوبه‌هه‌کانی رابردوو وه‌لامی ئه‌م شوبه‌هه‌شمان دایه‌وه، به‌لام بۆ زیاتر ڕوون کردنه‌وه و بن بر کردنی شوبه‌هه‌کانیان، زیاتر درێژه ده‌دین به ڕوون کردنه‌وه‌ی حه‌ق و پوچه‌ل کردنه‌وه‌ی باطل - إن شاء الله - بۆیه ده‌لین:

دیاره ئه‌و گۆرپه‌رست و شه‌خس په‌رستانه زۆر نه‌فامن، بۆیه شه‌یتان جوژه‌ها شوبه‌هی سه‌یرو پوچیان بۆ ده‌نیریت و گاته به عه‌قل و هه‌ستیان ده‌کات و ده‌یان خه‌له‌تینیت و وایان لی ده‌کات و هه‌ست بکه‌ن که هیدایه‌ت دراوون و له‌سه‌ر حه‌قن و عیلمیان پێیه‌و خاوه‌ن به‌لگه‌ن. به‌لام له راستیدا هه‌وله‌کانیان پوچه‌له‌و به‌لگه‌کانیان شوبه‌هه‌و ئاره‌که‌یان سه‌را به. دیاره ئه‌م جاهیلانه نازانن: (إله) یه‌عنی چی!

وه عیبادت چییه‌و جوژه‌کانی چین!

زانا يانی زمانه وانی (اللغویون) : واتای (إله) یان بهم شیویه لیک داوّه وه : بۆ نمونه له (القاموس المحيط) دا هاتوه :

((إله، إلهة، و ألوهة: عِبَادَة، ومنه لفظُ الجلالة (الله)... وأصله: إله بمعنى: مألوه، وكلُّ ما اتَّخَذَ معبوداً إلهَ عند مُتَّخِذِهِ. والتَّأَلُّه: التَّنَسُّكُ والتَّعَبُّدُ)).

واته : (إله) یه عنی په رستی. (إله) یه عنی په رستراو. وه هه ر شتیك په رستی بۆ كرابیت ته وه به (إله) دانراوه لای ته وهی په رستی بۆ كردوه. وه (تأله) بریتییه له به ندایه تی كردن و عیبادت كردن.

وه شیخ سلیمان بن سَحمان فهرموویه تی:

((الإلهُ معناه: الذي تَأَلَّههُ القلوب بالحبَّةِ، والخضوع والخوف والرجاء وتوابع ذلك، من الرغبة والرَّهبة، والتوكل والاستغاثة، والدعاء والذبح، والنذر والسجود، وجميع أنواع العبادة الباطنة والظاهرة، فهو إله بمعنى مألوه: أي معبود.

واجمع اهل اللغة على أنَّ هذا معنى الإله... وجميع العلماء من المفسرين، و شَرَّاح الحديث والفقه وغيرهم، يُفسِّرون (الإله) بِأَنَّهُ المعبود.

فإذا كان هذا هو معنى (الإله) في اللغة والشرع، فهو المستحقُّ بالعبادة — المتقدم ذكرها — ويقصد لأجل هذه الأمور:

فمن صرف من هذه العبادة المتقدم ذكرها - شيئاً لغير الله فقد اتَّخَذَهُ إلهاً، لأَنَّهُ صرف خالص حقَّ الله لغيره، وأشركه معه في عبادته، ومن أشرك بالله أحداً في عبادته كان مشركاً، سواء كان المدعو المستغاث به ملكاً أو نبياً، أو وليّاً، أو صنماً.

وإن اعتقد أن من يدعوه، ويستغيث به، ويرجوه، ويذبح له، ويلجأ إليه، ويُعَلِّقُ آماله به، لا يضرُّ ولا ينفع، وأَنَّهُ ليس إلهاً، ولا يستحقُّ العبادة !!

ولا ينفعه اعتقاده أن الله إلهٌ واحدٌ، وهو يعبد معه غيره، ولا تنفعه معرفته أن الانبياء أنبياء، والأولياء أولياء وهو يُشركهم في عبادة الله !!!

فإذا صرف المشركون لمن يعتقدون منه، شيئاً من هذه العبادة كانوا بذلك مشركين، فكذلك من يزعم أَنَّهُ مسلم، ويتلفظ بالشهادتين، ويقرُّ بسائر الأركان إذا صرف من هذه العبادة شيئاً لغير الله كان مشركاً.

وه قدر موريه تي:

((فإن العبادة التي لا يستحقها إلا الله مع الاقرار بتوحيد الربوبية هي أفعال العبد الصادرة منه، كالدعاء، والحب، والخوف، والرجاء، والخضوع، والخشوع، والإنابة، والتوكل، والمحبة، والتعظيم، والاستغاث، والاستعاذة، والذبح، والنذر، وغير ذلك من أنواع العبادة التي اختص الله بها دون مَنْ سواه، وهو المستحق لها دون مَنْ عداه، فمن صَرَفَ منها شيئاً لغير الله كان مشركاً، سواء اعتقد التأثير فيمن يدعو، ويستغيث به، أو أنه مستحق، أو لم يعتقد ذلك، وإن قرَّ من تسمية فعله ذلك شركاً، وتألمها، وعبادة، فإنه من المعلوم عند كل عاقل أن حقائق الأشياء لا تتغير بتغير أسمائها، فلا تزول هذه المفاصل بتغير أسمائها، كتسمية عبادة غير الله توسلاً، وتشفعاً، أو تبركاً، وتعظيماً للصالحين وتوقراً، فإن الاعتبار بحقائق الأمور لا بالأسماء والاصطلاحات، والحكم يدور مع الحقيقة وجوداً وعدمًا لا مع الأسماء)).

((فمن تألَّه غير الله فقد اعتقد أنه مستحق للعبادة بتألهه إياه بأنواع هذه العبادة، شاء أم أبى، ولا ينفعه إقراره أن المستحق للعبادة هو الله وحده، وهو يُشرك به غيره))

((إن المشركين عبدوا تلك الآلهة بالفعل الصادر منهم، كالدعاء، والحب، والخوف، والتعظيم، والرجاء، والاستغاث، والاستعاذة، والذبح لهم، والنذر، والالتجاء إليهم، فصرَفوا لهم هذه العبادة، ليشفعوا لهم عند الله، وليقربوهم الى الله زلفى،

[إنما كانوا يعتقدون حصول البركة منها بتعظيمها، ودعائها، والاعتماد عليها في حصول ما يرجونه منها، و يُؤمِّلونه ببركتها و شفاعتها، وغير ذلك].

وهكذا حال مشركي هذه الأزمان، إنما عبدوهم بالفعل والاعتقاد فيهم، وتوسَّلوا بهم، وقصدوهم لأجل التبرُّك بهم، والاستشفاع بمجاههم، لا لأجل أنهم مستحقون للعبادة، ولا أنهم مستقلون بالخلق والإيجاد، والنفع والضرر.

وأيضاً فإن مجرد ارتكاب فعلٍ أو قول، أو اعتقادٍ لغير الله، مما يُعدَّ من العبادة، من الدعاء، والذبح، وما تقدَّم ذكره - موقَّعٌ في الإشراك، سواء وجد معه اعتقاد ألوهية غير الله، أم لا))^(١).

(١) ((الضياء الشارقي في رد شبهات الماذق المارق)) الشيخ سليمان بن سحمان.

واته: (إله) بریتییه له وهی که دله کان دهییه رستی به خوش رستنی و مل که چ بوون بژی و لی ترسانی و په جای خیر بوون پتی... وه پشت پی به رستنی و داوای فریا که وتن لیسی و هاوار کردن و سهرپرین بژ کردن و نه ز کردن و سوجه بردن بژی. وه ههروه ها په رستنی به هه موو جوړه کانی عیبادته ناو کی و دهره کی. (دل و زمان و لاشه).

وه گشت زانایانی زمانه وانی و مانا لیک دهره وانی قورشان (المفسرون) و شهرح کارانی هه دیس و زانایانی فیقهو غهیری نه وانش بهم شیویه مانای (إله) یان لیک داووته وه.

جا که مانای (إله) له زمانی عه ره بیداو له شهرعیشدا بریتی بیت له وهی په رستنی بژ ده کریت و له بهر نه م شتانه ی پشوو (خوشیست و به گه وره دانان و داوا لی کردن ...) پوی تن بکریت. که و ابو هه که سیک یه جوړ له جوړه کانی عیبادت بکات بژ غهیری خوا، نه وه کردوویه تی به (إله). چونکه حه قی (الله) ی به خشیوه به و غهیری خویوه کردوویه تی به شهریکی (الله) له په رستندا. وه هه که سیکیش یه کیکی تر بکاته شهریکی خوا له په رستندا نه وه موشریکه جا، نه وه که سهی هاواری ده کاتن و په رستنی بژ ده کات فریشته بیت، یان پیغه مبه ر ﷺ یان وه لی، یان بت، یان دار، یان بهر، یان قهر، یان جنوکه، فهرقی نیه. نه گهر نیعتیقادیشی وایت که نه وهی هاواری ده کاتن و داوای فریا که وتن لی ده کات و په جای خیری لی ده کات و سهرپرینی بژ ده کات و په نای پیده گریت و ناواته کانی به وه وه ده به سیتته وه - زهره و سوود ناگه یه نیت و (إله) یش نیه و شایسته ی عیبادتیش نیه!

وه نه گهر نیعتیقادیشی و ابو ته نها (الله) (إله)، وه هیچ په رستارو نیلاهی تریش نیه، نه م نیعتیقاده سوودی نیه له کاتیکدا که نه وه که سه عیبادت بکات بژ غهیری (الله). وه هه رچنده واش بزانیته که پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) ته نها پیغه مبه رن و پیاوچا کان ته نها (اولیاء) ن، سوودی نیه، له کاتیکدا که نه و بیانکات به شهریکی خوا له په رستنداو، له گه ل خوا هاواریان بکاتن و بیان په رستیت؛ چونکه چوون موشریکه کان به هوی عیبادت کردن په رستراوه کانیا بون به موشریک، به هه مان شیوه هه که سیک له وانه ی که موسلمانن و شایه دی دهینن و دان دهینن به پوکنه کانی نیسلام؛ نه گهر بیت و نه وانش جوړیک له جوړه کانی عیبادت بکن بژ غهیری خوا نه وه پتی دهن به موشریک لای خوا.

وه فەرمووی: تهو عیباده تهی که کهس شایسته ی نیه ته نها (الله) نه بیته له گه ل دان نان به ته نها په روه رد گاریه تی (الله). بریتیه:

له و کرده و گوشتاران هی که له عه بده و دهرده چن وه هاوار کردن و خوش ویستن و لی ترسان و په جا کردن و مل کهچ بوون و زه لیل بوون و پشت پی به ستن و به گه وړه دانان و داوی فریاکه و تن و په ناگرتن، و سهر برین و نه زرو غه یری نه وانه ش له جوړه کانی تری عیباده تی دل و زمان و لاشه و مال، که ته نها خوا شایسته یانه و پیوسته بۆ نه و بکړین به ته نها نه ک بۆ کهسی تریش. جا هدر که سیک هدر جوړیک له م جوړانه ی عیباده ت بکات بۆ غه یری خوا نه وه مشرکیکه له هه موو حاله تیکدا: باوه پی وایته که نه و هی هاواری کردو تی و عیباده تی بۆ کرده کاریگه ری و ته نسیری هه یه یان نا، شایسته ی عیباده ته یان شایسته نیه، هه ووه کو یه که. (هه رچه نده رابکات له ناوانانی کاره که ی به شړک و، رابکات له ناوانانی په رستق بۆ کراوه که ی به (اله) و، په رستنه که ی به عیباده ت !!) نه م پاگردنه دادی نادات؛ چونکه له ناوه پوکدا کاره که ی عیباده ته و بۆ غه یری خوی کرده و کردوویه تی به په رستراو (اله) و شه ریکی خوا هه رچه نده نه م ناوانه شیان لی نه نیت، چونکه زانراوه لای هه موو عاقلیک که (ناوه پوکی شته کان ناگرویت به گزپینی ناوه کانیان). وه گزپینی ناوی (عیباده ت کردنی غه یری خوا) به ناوی (توسل) و (تشفع) و (تبرک) و به گه وړه دانانی پیاوچاکان و ریز لینانان.

چونکه عیبه ت به ناوه پوکی شته کانه نه ک به ناوه کانیان، وه حوکم له گه ل ناوه پوک و حه قیلته دا ده سویت به بوون و نه بوون نه ک له گه ل ناو دا.

جا هدر که سیک عیباده ت بکات بۆ غه یری خوا نه و له راستیدا نیعتیقادی و ابوه که شایسته ی عیباده ته به هو ی په رستن بۆ کردنی به م جوړه په رستنه وه. وه سوودی پیناگه یه نیت که به ده م ده لیت ته نها خوا شایسته ی عیباده ته؛ چونکه له راستیدا شه ریکی بۆ خوا داناه.

وه قورپان و سوننه ت به لگن له سر نه و هی که هدر که سیک نیعتیقادی به یه کیک بیت و خوشی بویت و به گه وړی دابنیت و په جای خیری لی بکات یان هاواری بکات و داوی فریاکه و تنی لی بکات یان نه زری بۆ بکات و سهر برینی بۆ بکات، نه و کردوویه تی به (اله) په رستراو و به شایسته ی په رستنی داناه، له واقعدا په رستنی بۆ کرده، نه گه ر خویشی هه ست به مه نه کات و ناوی (اله) و په رستن بۆ کردنیشی لی نه نیت و، به شړکیشی نه زانیت؛ وه نیستاش فەرموو له گه ل نه م به لگه یه:

* عن أبي واقد الليثي قال: ((خرجنا مع رسول الله ﷺ إلى حنين ونحن خُذُّاءُ عهدٍ بكفرٍ، وللمشركين سِدْرَةٌ يعكفون عندها، وينوطون بها أسلحتهم، يقال لها ذات أنواط، فَمَرَرْنَا بِسِدْرَةٍ، فقلنا يا رسول الله، اجعل لنا ذات أنواطٍ كما لهم ذات أنواط، فقال رسول الله ﷺ: [الله أكبر إلهنا السنن، قُتِمَ والذي نفسي بيده كما قالت بنو إسرائيل لموسى: ﴿ اجعل لنا إلهاً كما لهم آلهة ﴾ قال إنكم قوم تجهلون ﴾ ^(۱) لتركبن سنن من كان قبلكم ^(۲)]

مانایه که: أبو واقد په زای خوای لی بیت فهرمووی: له گهل پیغه مبه ر ﷺ ده رجوین به ره (حنین). وه نیمه ش تازه وازمان هینابوو له کوفر، زور ده میتک نه بوو نیمانمان هینابوو (واته توار پیشانلی جا هیلیه له بیرو بوجوونماندا ده رنه هاتبوو).

وه موشریکه کان درهختیکیان هه بوو چه که کانیان پی هه لده واسی، وه له ژیری و دوری داده نیشن و نیعتیقادیان وابوو که درهختیکی پیوزو و بهر که تو سهر که وتنیان لی و ده دست ده که ویت، وه به درهخته که یان ده ورترا (ذات أنواط) واته: درهخته خاوهن لقه چه ک پی هه لاسراوه که. أبو واقد فهرمووی: وه نیمه ش به لای درهختیکی تردا پزیشن و تمان: نهی پیغه مبه ری خوا: توش درهختیکی پیوز بژ نیمه دیاری بکه تاره کو چه که کانمانی پی هه لواسین و پیوزی و بهر که ت برژیت به سهرماندا به هوی درهخته که وه، ههروه ک چون موشریکه کان درهختیکیان بوجویان دیاری کردوه نیعتیقادیان پییه تی که پیوزو و بهر که تی پیوه یه !!.

وه پیغه مبه ر ﷺ له وه لامی داواکاریه که یاندا - به تو ووهی و سهر سورمانده فهرمووی: الله اکبر، نه وهی نیوه ده لیتن پزبازو پزچکه ی کافرو موشریکه کانه. وه سویند به وهی نه نفسی منی به دهسته قسه یه کتان کرد وه قسه ی جوله که کان. که دوا ی نه وهی له بهر که پزگاریان بوو و په رینه وه، به لای قهومی که دا هاتن که بتیان بـوـ خویان دانابوو و پابه ندی بته کانیان بوون، به موسا پیغه مبه ریان - علیه السلام - وت: ﴿ اجعل لنا إلهاً كما لهم آلهة ﴾ وه توش نهی موسا په رستراویک (إله) یتک بژ نیمه دابنن ههروه کو چون نه و قهروم بت په رسته په رستراو (نالیه) یان هه یه !! موساش پیی فهرموون نیوه قهومی که نه فام و جا هیلن نه گینا چون دارای نه وه لی ده که ن په رستنی غهیری خواتان نیشان بدهم، له کاتیکدا ته نها (الله) په رستراوی حق و پهروه دگاری هه موو بوونه وه ره و نه ویش نیوه ی پزگار کرد له فیرعه ون، وه

(۱) الأعراف (۱۳۸)

(۲) رواه احمد والترمذي وقال (حسن صحيح) .

نیوهی پەراندوه له بهر هه که و نه وانیشی خنکاند !! که و ابوو چۆن داوا ده که ن غهیری (الله)
 پهرستن که خاوهانی نه و هه مومس نیعمه ته گه وریه یه له سه ر نیوه به تایبه تی ؟!
 ئینجا پیغه مبه ر ﷺ داوی نه و ی که ته شبیهی داواکاری هاوه لانی خۆی کرد به داوی
 هاوه لانی موسا، فدر مومس:

نیوه - نه ی نوعمه تی من - شوین پێبازی کافرو موشریکه کانی پێشو ده که ون!

که واته له م هه دیسه سه حیه ده چهند ده رسیک وه رده گرین:

۱- هه ر که سیک ئیعتیقادی به غهیری خوا ببیت؛ به دره ختیک یان به ردیک یان قه بریک یان
 پیاوچاکیکی زیندوو یان مردوو، وه پێی و ابوو به شتیک له مانه به ره که ت و پێوژی ئی وه ده ست
 ده که ویت، یاخود لای دره خته که یان لای قه بره که بمینیتته وه (عکوف) به ر نیازهی که دوعا لای
 نه و قبوله و شوینیکی به به ره که ته و ئیعتیقادی بکاته سه رو هاواری بکاتن و ره جای خیرو
 به ره که ت ده سته که وتنی لێوه بکات نه و:

(أ) - نه و دره خته، وه نه و قه بره ی کردوه به (إله).

(ب) - به شایسته ی پهرستنی داناهه له ئیعتیقادی خۆیدا.

(ج) - پهرستنی بۆ کردوه.

(د) - کردوویه تی به شه ریک و رینه (نَدَّ) ی خوا له پهرستن بۆ کردن و ئیعتیقاد پێ
 بووندا. نه گه ر خۆیشی هه ست به ره نه کات و به شیک دانه نیت و نه شرانیت که ئیعتیقادو
 کاره که ی نه مه ده گه یه نیت؛ چونکه نه و هاوه لانه ی پیغه مبه ر ﷺ که تازه وازیان له کوفر
 هینابوو و ته و او شاهه زانه بوون له ئیسلام وایان نه ده زانی که نه م داواکاریه وه ک داواکاری
 هاوه لانی موسایه ر داوی (إله) دانانه له گه ل خوا!!! وه له گه ل نه ره شدا که خۆیان وایان
 حیساب نه ده کرد، به لām داواکه یان نه وه ی ده گه یانده. پیغه مبه ر ﷺ
 داوایه که ی نه وانی چوانده به داوی (بنو إسرائيل) وه داوی به نو ئیسرائیل بریتی بوو له دانانی
 بتیک به (إله) بۆ پهرستنی له گه ل خوا. هه رچه نه ده که نه وانیش نه فام و جاهیل بسوون بزیه
 موسا فدر مومس: ﴿إِنكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾.

که واته مرۆ ئیعتیقادی به هه ر شتیک بیت وه ک پیاوچاکان و گۆزه کانیان و دارو به ردو شال
 په رۆی سه ر قه بران ... وه به گه وریه یان دابنیت و ره جای خیری پێ ببن و داویان لێ بکات نه وه
 به (إله) ی داناهه و کردوویه تی به رینه (نَدَّ) و شه ریک بۆ خوا و پهرستنی بۆ کردوه به

شایسته‌ی پەرستن بۆ کردنی داناره، نه‌گەر خۆیشی وانه‌ئیت و را حیساب نه‌کات و واش نه‌زانیت !.

که‌واته نه‌و شته‌ی مۆڤ ئیعتیقادی پێیه‌تی جگه له خوار، وه ئیعتیمادی کردۆته سه‌رو هاواری ده‌کاتن، نه‌وه کردوویه‌تی به (إله)، نه‌گەر ناوی نیلاهیشی لی نه‌ئیت و به‌ناوی (ذات أنواط) ناوی بنیت، یان به‌ قه‌بر یان به‌ شیخ یان به‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ ... چونکه جۆری ئیعتیقاد و ئیعتیماده‌که حیسابه نه‌ک ناو. وه چونکه پیغه‌مبه‌ر ﷺ سوێندی خوارد له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که داوای هاوه‌لاتی هاوشیوی داوای هاوه‌لاتی موسایه له‌ناوه‌پۆکدا هه‌رچه‌نده له‌ناویشدا جیاواز بوون !! .

وه هه‌رچه‌نده هاوه‌لان داوای نه‌وه‌یان نه‌کرد دره‌خته‌که به‌رستن، به‌لکو داوایه‌که‌یان بۆ نه‌وه بوو به‌ره‌که‌تیان ده‌ست که‌وێت لیتی. به‌لام دیاره نه‌وه‌ش هه‌ر نادرسته‌و سه‌ر ده‌کیشی بۆ شێرک. وه شیخ عبدالرحمن بن حسن له شه‌رحی ئه‌م هه‌دیسه‌دا فرموویه‌تی:

(أخبر - أي النبي ﷺ - أَنَّ التَّبَرُّكَ بِالْأَشْجَارِ يَجْعَلُهَا آهَةً، وَإِنْ لَمْ يُسَمَّوْهَا آهَةً. وَلِذَلِكَ شَبَّاهُ قَوْلُهُمْ هَذَا بِقَوْلِ بَنِي إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى: ﴿اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آهَةٌ﴾. فَظَهَرَ بِهَذَا الْحَدِيثِ أَنَّ التَّعْلِيْقَ عَلَى الْأَشْجَارِ وَالْأَحْجَارِ وَغَيْرِهَا لَطَلَبُ الْبَرَكَةِ بِهَا شَرْكَ فِي الْعِبَادَةِ كَشَرْكِ عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ)^(۱).

واته پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌م فرمووده‌یه‌دا خه‌به‌ری داوه که ته‌به‌رۆک کردن (واته ئیعتیقادی به‌ره‌که‌ت بوون) به‌ دره‌خت و به‌رد، کردنیانه به‌ په‌رستار (تالیهه) نه‌گەر ناویش نه‌نرێن تالیهه. بۆیه پیغه‌مبه‌ر ﷺ قسه‌ی هاوه‌له‌کانی خۆی چواند به‌ قسه‌ی هاوه‌لاتی موسا که داوای (إله) دانانیان لیتی کرد.

که‌واته به‌م هه‌دیسه‌ ده‌رکه‌وت که دل به‌ستنه‌وه به‌ دره‌خت و به‌رد و غه‌یری ته‌وانه‌ش بۆ به‌ره‌که‌ت ده‌ست که‌وتن لیتیان، شه‌ریک دانانه له‌عیباده‌دا وه‌ک شه‌ریک دانان به‌ بت په‌رستی!.

تێبینی: ئه‌م هاوه‌لانه داوای ئه‌م شته‌ هه‌له‌یان کرد له پیغه‌مبه‌ر ﷺ که تازه داوی فقه‌ی مه‌که‌که موسلمان ببوون و ته‌واو له ئیسلام شاره‌زا نه‌بوون. وه به‌م داوایه‌ش نه‌بوون به‌ موشریک چونکه به‌ کرده‌وه نه‌یان کرد، به‌لکو ته‌نها داواکردن بوو، وه له نه‌زانیشه‌وه بوو، وه دواایش په‌شیمان بوونه‌وه له‌م داوایه‌و بیروباوه‌ره .

شوبه‌هی نو‌یه‌م

ده‌لێن:

باشه بۆمان ده‌ركه‌وت كه موشرىكه كانىش هاوارو په‌رستىيان بۆ پىتغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) و پياوچاكان بوو وه‌كو وه‌كو ئىتيمه، به‌لام نه‌وان داوايان له خودى پياوچاكه‌كان و پىتغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) ده‌كرد سه‌ربه‌خۆ، واته داوايان له نه‌وان ده‌كرد فرىايان بكه‌ون و په‌رستىيان بۆ نه‌وان ده‌كرد سه‌ربه‌خۆ، به‌لام ئىتيمه مه‌به‌ستمان خودى پياوچاكان و پىتغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) نيه كاتىك هاواريان ده‌كه‌ين و داوايان لى‌ده‌كه‌ين، واته نا‌لێن با نه‌وان خۆيان وه‌لامان بده‌نه‌وه به‌لكو ده‌لێن با بۆمان له خوا به‌پارىنه‌وه و له‌و نزىكمان بكه‌نه‌وه شه‌فاعه‌ت و تكامان بۆ بكه‌ن لای نه‌و. كه‌واته ئىتيمه پىتغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) و پياوچاكان وه‌ك (وه‌سىله) به‌كار ده‌هێنن بۆ نه‌وى بېنه (واسىته) مان لای خوا و (شه‌فاعه‌تمان) بۆ بكه‌ن لای خوا و له‌و نزىكمان بكه‌نه‌وه. به‌لام موشرىكه‌كان مه‌به‌ستىيان له‌ هاواركردنى پياوچاكان په‌رستنى خودى پياوچاكه‌كان بوو نه‌ك وه‌ك: (واسىته) و (شه‌فاعه‌تكار) و (وه‌سىله) داوايان لى‌كردبن. كه‌واته: موشرىكه‌كان بۆيه كافر بوون و به‌ موشرىك دانران چونكه سه‌ربه‌خۆ داوايان له پياوچاكان ده‌كرد و نه‌وانيان ده‌په‌رست. به‌لام ئىتيمه نه‌وان نا‌په‌رستىيان و داواى واسىته و شه‌فاعه‌ت‌يان لى‌ده‌كه‌ين و وه‌سىله‌مانن بۆ نزىك بوونه‌وه مان له‌ خوا !!

وه‌لامى شوبه‌هه‌ى نو‌يه‌م

له‌وه‌لامدا ده‌لێن:

به‌راستى ئىتو قسه‌يه‌كتان كرد وه‌ك هه‌مان قسه‌ى موشرىكه‌كانى پىتسوو، وه‌ك په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رمو‌يت: ﴿ بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ ﴾ ۸۱ : المومنون.

چونكه موشرىكه‌كانى پىتسوش هه‌مان قسه‌ى ئىتو‌ه‌يان ده‌كرد، وه‌ هه‌مان شوبه‌ه‌يان ده‌هێنايه‌وه كه ده‌يان وت ته‌نها (الله) خالىقه‌و خوايه، به‌لام په‌رستراوه‌كانمان واسىته‌مانن و شه‌فاعه‌تمان بۆ ده‌كه‌ن !!، وه‌ دلى موشرىكه‌كانى كۆن و نه‌فامانى تازه‌هاوشىتو‌ه‌ى يه‌كن و هه‌مان شوبه‌ه‌يان لى‌تو هه‌ل ده‌قولىت. وه‌ك په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رمو‌يت:

﴿ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴾ ۱۱۸ - البقرة.

وه بۆ نه وهی زیاتر دُنیا بیت - خۆینه ری هۆشیار - که موشریکی کۆن و گۆر په رسته نه فامه کانی تازه له یه ک ده چن له بیروپاو نیعتیقادا، به به لگهی قورن چهند راستیه کت ده خمه بهر چار بۆ نه وهی به راستی موشریکه کانی کۆن بناسیت تا بتوانیت نه فامه کانی ئهم سه رده مه به راوورد بکه یت له گه لیان و بۆت ده رکه ویت که هیچ جیاوازیان نیه له شه ریک بۆ خوا داناندا.

خوا ی گه وره له قورنندا بۆی پوون کردوینه وه که موشریکه کانیش له هاوار کردنه غه یری خواو په رستنی بت و په یکه ری پیاوچاک و فریشته و پیغه مبه ران (عليهم السلام) مه به ستیان نزیک بوونه وه بوو له خوا به هۆی شه فاعه تی ئهم واسیتانه وه. وه ک له م دوو ئایه ته دا ده رده که ویت:

۱. [والَّذِينَ اخْتَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُوا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ] ۳. الزمر

واته: نه وانه ی که غه یری خوا چهند دۆست و خۆشه ویست و نه ولیایان دانابوون بۆ خۆیان، ده یان وت: ئیمه نایان په رستین ته نها بۆ نه وه نه بیت که له خوا نزیکمان بکه نه وه. چرونکه نه وان له خوا نزیکتن. بینگومان خوا داوهری ده کات له نیوانیاندا، له و شتانه دا که کی شه یان له سه ری هه دیه و، رایان ده ریاره ی جۆراو جۆره. به راستی خوا نه و بیروباوهره چه وته یان - که واسیته دانانه - لیوه رنا گریت و هیدایه ت و پێنموونی نه و که سانه ناکات که درۆزن و بن باوهرن! ^(۱)

۲. [وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْضُرُهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتَبْتُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ] (یونس: ۱۸)

واته: جگه له خوا شتانی که ده په رستن که نه زیانیان پێده گه یه نن و نه سوودیش. وه ده لێن: نه وانه شه فاعه تکارمانن لای خواو شه فاعه تمان بۆ ده که ن بۆیه ده یان په رستین تاوه کو شه فاعه تمان بۆ بکه ن!!

۱. بۆ ینگه یشتنی مانای ئهم ئایه ته زۆر به ته راوی به وانه: ((تیسو الکرم الرحمن ی نفیر کلام المان)) العلامة عبدالرحمن بن ناصر السعدي.

که‌واته به‌م دوو نایه‌ته قورنانه پیرۆزه ده‌رکه‌وت که ئەم دوو شوبه‌یه (واسیته و شه‌فاعدت له‌بنه‌ره‌تا شوبه‌ی موشریکه کافره‌کانن بۆ نه‌فامه‌ گۆرپه‌رسته‌کان ماونه‌ته‌وه؛ چونکه نه‌وانیش وه‌کو ئەمانه هه‌مان عوزریان بۆخۆیان ده‌هینایه‌وه، که‌واته له‌م بواره‌شده هه‌یج جیاوازیه‌ک نیه له‌گه‌ڵ موشریکه‌کانی کۆن و شه‌خس په‌رسته نه‌فامه‌کانی ئەم‌ڕۆ. وه‌ کاری هه‌ردووکیشیان به‌ شێرک داده‌نرێن چونکه:

هاوارکردنه غه‌یری خواو، په‌رستنی غه‌یری خوا شیرکه؛ جا سه‌ربه‌خۆ بێت یان به‌ واسیته، واته به‌هه‌ر شیوه‌یه‌ک هاوار بکه‌یته غه‌یری خوا هه‌ر شیرکه؛ جا باوه‌رت واییت که خودی پیاوچاکه‌که وه‌لامت ده‌داته‌وه سه‌ربه‌خۆ، یان باوه‌رت واییت بۆت له‌ خوا ده‌پارێته‌وه وواسیته‌ت بۆ ده‌کات لای خوا، بۆ ئەوه‌ی خوا وه‌لامت بداته‌وه. هه‌مووی هه‌ر شیرکه‌و کوفره، وه‌ک له‌ کۆتایی دوو نایه‌ته‌که‌ی پێشوو بۆمان ده‌رده‌که‌وێت:

۱- له‌ کۆتایی نایه‌ته‌که‌ی واسیته په‌روه‌ردگار فەرمووی:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾ سورة الزمر: (۳).

واته: په‌روه‌ردگار هه‌دايه‌تی نه‌و که‌سه نادات که درۆ بکات به‌ ناری خواوه‌ر له‌ خۆیه‌ره به‌ناری خوا دینی‌ک بۆ خۆی دابنیت و بشلیت: خوا له‌ره‌ پازی‌یه. وه‌هه‌روه‌ها خوا هه‌دايه‌تی کافران نادات، که‌واته به‌ دوو وه‌سف خۆی گه‌وره وه‌سفی نه‌و که‌سانه‌ی کرد که واسیته له‌ نیتوان خۆیان و خوادا داده‌نێن (کاذب کفار) درۆزن و کافر.

که‌واته هه‌ر که‌سی‌ک پێغه‌مبه‌ران (عليهم‌السلام) و پیاوچاکان بکاته واسیته له‌ نیتوان خۆی و خوادا، وه‌ هاواریان بکات و داوایان لێ بکات به‌و نیازه‌ی که له‌ خوا نزیکي بگه‌نه‌وه نه‌وه درۆی به‌ناوی خواوه‌ر کردووه‌ر کافریشه (کاذب کفار) وه‌ خواش هه‌دايه‌تی نادات.

۲- وه‌له‌ کۆتایی نایه‌ته‌که‌ی شه‌فاعدت: په‌روه‌ردگار فەرمووی:

﴿سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ یونس: ۱۸

واته: په‌روه‌ردگار پاک و به‌رزه له‌و شه‌ریکه‌ی بۆی داده‌نێن به‌ناری شه‌فاعدت کاروه‌ر.

که‌واته هه‌ر که‌سی‌ک هاوار بکاته پێغه‌مبه‌ران (عليهم‌السلام) و پیاوچاکان و داوای شه‌فاعدتیان لێ بکات له‌ دوونیا درای مردنیان نه‌وه شه‌ریکی بۆ خوا داناوه‌و پێغه‌مبه‌ران (عليهم‌السلام) و پیاوچاکانی کردون به‌ شه‌ریکی خوا. په‌نا به‌ خوا.

کهواته نه گهر شهخس په رستانی نه مړې به ده دلی خوږیان خوش بکه و بلین نیمه شریکمان بز خوا دانه ناوه، چونکه وهک واسیته پیاوچاگان حیساب ده کهین و داوای شه فاعه تیان لی ده کهین لای خوا؛ نه ده با بزنان به مه توشی کوفر ده بن، چونکه ده رکوت به به لگهی قورنیانی که نه مه شیرکه و کوفره و، موشریکه کانی کونیش نه سهر هه مان بیوپر دا بورن، بزیه خوا به کافرو موشریکی دانان. وه گزپه رستانی نه مړې زورجار داواکاریان له خودی شیخ و پیاوچا که مردوه کانه سهر به خو، واته: نیعتیقادیان وایه که شیخ وه لامدانه وهی داواکاریه کانی له توانادایه دواي مردنیش سهر به خو ۱۱

وه زانای المفسر عبدالرحمن بن ناصر السعدي فهرموویه تی:

(دعاء أهل القبور والاستغاثه بهم وطلب الحوائج الدنيوية والأخروية منهم،... شرك أكبر، وهو عين ما يفعله عباد الأصنام مع أصنامهم. ولا فرق في هذا بين:

۱. أن يعتقد الفاعل لذلك أنهم مستقلون في تحصيل مطالبه، ۲. أو متوسطون إلى الله؛ فإن المشركين يقولون: ﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ ﴿وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾. فمن زعم أنه لا يكفر من دعا أهل القبور حتى يعتقد أنهم مستقلون بالنفع ودفع الضرر، وأن من اعتقد أن الله هو الفاعل وأنهم وسائط بين الله وبين من دعاهم واستغاث بهم لم يكفر — من زعم ذلك فقد كذب ما جاء به الكتاب والسنة، وأجمعت عليه الأمة من أن من دعا غير الله فهو مشرك كافر في الحالين المذكورين سواء اعتقدهم مستقلين أو متوسطين.

وهذا معلوم بالضرورة من دين الإسلام. فعليك بهذا التفصيل الذي يحصل به الفرقان في هذا الباب المهم الذي حصل به من الإضطراب والفتنة ما حصل، ولم ينبج من فتنته إلا من عرف الحق وأتبعه^(۱)..

وه زانای پایه بهرز شیخ سلیمان بن سحمان - په حمد تی خرای لی بیت - سه بارهت به واندهی که هاوار ده که نه پیغه مبهوان (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاگان و دهیان کهن به وه سیله و واسیته و داوای شه فاعه تیان لی ده کهن فهرموویه تی:

((لا يخلوا معتقد هذه الأفعال عن أحد ثلاثة أمور))

١- إما أن يعتقد أنهم مُستحقون للعبادة من دون الله، أو مع الله.

٢- وإما أن لا يعتقد ذلك، لكن ليقربوهم إلى الله زلفى.

٣- وإما أن لا تكون هذه الأفعال عبادة)).

(٣) فإن كان أراد أن هذا الافعال ليست بعبادة؛ فقد كابر العقل والشرع وباهت في

الضروريات؛

[فإنَّ العبادة التي لا يستحقها إلا الله مع الإقرار بتوحيد الربوبية هي أفعال العبد الصادرة منه، كالدعاء، والحب، والخوف، والرجاء، والخضوع، والخشوع، والانابة، والتوكل، والتعظيم، والاستغاثة، والدعاء، والالتحاء، والاستعانة، والاستعاذة، والذبح، والنذر، وغير ذلك من أنواع العبادة التي اختصَّ الله بها دون من سواه، هو المستحق لها دون من عداه، فمن صرف منها شيئاً لغير الله كان مشركاً، سواء اعتقد التأثير فيمن يدعوه، ويستغيث به، أو أنه مستحق لذلك، أو غير مستحق، أو لم يعتقد ذلك، وإن قرَّ من تسمية فعله ذلك شركاً، وتألَّها، وعبادة،] فإنه من المعلوم عند كل عاقل أنَّ حقائق الاشياء لا تتغيَّر بتغيَّر أسمائها، فلا تزول هذه المفاصد بتغيَّر أسمائها، كتسمية عبادة غير الله توسلاً، وتشفعاً، أو كبرُكاً، وتعظيماً للصالحين، وتوقيراً، فإنَّ الاعتبار بحقائق الامور لا بالأسماء والاصطلاحات، والحكم يدور مع الحقيقة وجوداً وعدمًا، لا مع الاسماء.]

(١) وإن كان أراد بها ليقربهم الى الله زلفى، مع اعتقادهم أن الله هو النافع، الضار، المدبر لجميع الأمور، وأنه لا خالق إلا الله، فهذا هو شرك الجاهلية.

(٢) وإن أراد أنهم مستحقون للعبادة من دون الله، أو مع الله، كان هذا أعظم من شرك الجاهلية، فإن هذا شرك في الربوبية والألوهية معاً^(١).

وه دواى نهوه كه بزمان دهركهوت: موشريكه كانى كزنيش هدر له بهر نهوه پيغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پياوچا كانيان ده بهرست تاوه كو له خوا نزيكيان بكه نهوه شه فاعه تيان بز بكه نهوك

شەخس پەرستانی ئەمڕۆ - پێویستە زیاتر لەم شۆبهەیدی شەخس پەرستان بگەین بە ڕوونی کە دەلێن:

مەبەستمان لە هاوارکردنە پیاوچاکان و پێغه مەبران (علیهم الصلاە والسلام) ئەوێهە وەک (وەسیلە) بە کاریان بەیئین بۆ ئەوێ بێنە (واسیتە) مان و لای خوا (شەفاعەت) بۆ بکەن، بۆیە پێویستە لەم شۆبهە سێ سوچە بگەین کە بریتییه لە:

((توسل))، ((واسیتە))، ((شەفاعەت)).

جا بۆ زیاتر تیگەیشتن لەم شۆبهە سێ سووچە، دانە دانە باسیان لێوە دەکەین و ڕوونیان دەکەینەوە و شۆبهە موشریک و شەخس پەرستانیان تێدا پوچەڵ دەکەینەوە. بە پشتیوانی خوا. وە بۆ ئەوێ بە تەواوی شۆبهەیان نەهێلین و بۆ ئەوانیش و خەلکیشی بەسەلێنین کە شەخس پەرستان ونەفامانی ئەمڕۆ لەسەر دینی پێغه مەبران (علیهم الصلاە والسلام) و پیاوچاکان نین کە دینی ئیسلامە، بە لێکو لەسەر دینی موشریکەکانی کۆن!!.

وێ تێوە کو ڕوون بێتەوێ کە ئەوانە بە تەنھا خوا دەپەرستن و هاوار دەکەنە ئەو، تەنھا ئەوان لەسەر دینی دێرینی ئیسلام ماونەتەوێ ڕێبازی پێغه مەبران (علیهم الصلاە والسلام) و پیاوچاکانیان گوم نەکردووە. بەلام شەخس پەرستان کە هاوار دەکەنە غەیری خوا دینیکی تازەیان هێناوەتە ناو خەلکەوێ کە نوێکەرەوێ دینی موشریکەن.

﴿ شوبهه من دهیهه ﴾

﴿ هوکارو ریکاگانی نزیک بوونه وه له خوا بو کیرا وونی دوعا ﴾

﴿ الوسيلة ﴾

خوای گه وره فدرموویه تی:

﴿ مَا أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ ﴾ (المائدة : ۳۵)

واته: نهی بروداران ته قوای خوا بکن و، وه سیله ی نزیک که وره بگرته دهست بو لای خوا. به لام شه خس پەرستان لایان وایه وه سیله بریتییه له هه زره تی شیخ و پیاوچاگان، وه وا ده زانن که نه وان له خوا نزیکیان ده که نه وه، له بهر نه وه کردوویانن به واسیته بۆلای خوا داوای له خوا نزیک کردنه و یان لی ده کن.

﴿ الوسيلة ﴾ ده لای شوبهه من دهیهه

بینگومان بۆچونه که یان هه له یه و پاشاوهی دینی موشریکه کانه که واسیته ی عیبادهت و هاوار کردن و شه فاعهت بۆ کردنیان دادنه له نیتوان خۆیان و خوای گه وره.

وه زانایانی مانا لیک ده و ره ی قورنن (المفسرون) فدرموویانه وه سیله بریتییه له (نزیک بوونه وه له خوا به: کردنی فدرمانه کانی و دوور که و تنه وه له نه هیه کانی به خالیسی له بهر خواو بهم شپه ره یه ش که محمد ﷺ پیتی راگه یاندووین له پهر و رد گاره وه). وه ک پهر و رد گار خۆی له هه دیسیکی قودسیدا ده فدرمویت:

﴿ وما تقرب إلي عبدي بشيء أحب إلي مما افترضته عليه، ولا يزال عبدي يتقرب إلي بالنوافل حتى أحبه ﴾ (۱).

واته: بهنده ی من لیم نزیک نابیتته وه به هیچ شتی که خۆشه ویست تر لام، له به جن گه یاندنی نه و کارانه ی فهرزم کردون له سه ری. وه بهر ده وام بهنده ی من لیم نزیک ده بیتته وه به سوننه ته کانی ش تا خۆشم ده ویت.

که واته: وه سیله ی نزیک بوونه وه له خوا نه بجامدانی فهرزه کان و سوننه ته کانه.

وه زانائى (المفسر) [الإمام الشنقيطي] له ته فسىرى ثم نايه ته پيلازدا فه رمويه تى:
(اعلم أن جمهور العلماء على أن المراد بالوسيلة هنا هو القرية الى الله تعالى: بامثال أوامر،
واجتناب نواهي؛ على وفق ما جاء به محمد ﷺ باخلاص في ذلك لله تعالى، لأن هذا وحده هو
الطريق الموصلة إلى رضا الله تعالى، ونيل ما عنده من خير الدنيا والآخرة.

وأصل الوسيلة: الطريق التي تُقَرَّب إلى الشيء، وتوصل إليه وهي العمل الصالح بإجماع العلماء،
لأنه لا وسيلة الى الله تعالى إلا باتباع رسوله ﷺ، وعلى هذا فالآيات المينة للمراد من الوسيلة كثيرة
جداً كقوله تعالى: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾ ...

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾^(١).

وبهذا التحقيق تعلم أن ما يزعمه كثير من ملاحدة أتباع الجهال المدعين للتصوف من أن المراد
بالوسيلة في الآية الشيخ الذي يكون له واسطة بينه وبين رتبة، أنه تخبط في الجهل والعمى و ضلال
مبين و تلاعب بكتاب الله تعالى، واتخاذ الوسائط من دون الله من أصول كُفر الكفار، كما صرح
به تعالى في قوله عنهم: ﴿مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ وقوله: ﴿وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا
عِنْدَ اللَّهِ﴾ ... سبحانه وتعالى عما يُشركون ، فيجب على كل مكلف أن يعلم أن الطريق الموصلة إلى
رضى الله وجنته ورحمته هي اتباع رسوله ﷺ، ومن حاد عن ذلك فقد ضلّ سواء السبيل^(٢).

قال تعالى: ﴿قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ رَزَقْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضَّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى
رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا﴾ الإسراء: ٥٦.

معنى الآية إنكم تدعون مخلوقين من أنبياء وملائكة وحن وإنس وغيرهم فهؤلاء لا يستطيعون أن
يكشفوا عنكم أي ضر ولا يحولوه عنكم... وهم أنفسهم أي الأنبياء وغيرهم يدعون ويتفنون إلى ربهم
الوسيلة بطلبهم قربة ورحمته سبحانه ويخافون عذابه... فإذا كان هذا حالهم فكيف تجعلوهم أتم وسيلة
إلى ربكم . يقول العلامة الآلوسي في روح المعاني ١٢٤/٦ وكذلك في تفسير القاسمي ١٩٦٨/٦ ان
الوسيلة في الآية هنا تطلق على الأعمال الصالحة.

(1) يقول ابن عباس والسدي وقادة في تفسير هذه الآية ((أي تقربوا اليه بطاعته والعمل بما يرضيه)) قال ابن كثير ((وهذا الذي قاله هؤلاء
الائمة الأربع لا خلاف فيه بين المفسرين)) تفسير ابن كثير ٥٢٢/٢ - ٥٢٣ .

(2) (أضواء البيان في إيضاح القرآن بالقرآن) .

تییبینی: ته وه سسول دوو جوړه:

یه که م: ته وه سولی شهرعی و جوړه کانی

التوسل الشرعی وأنواعه

۱. التوسل ب: أسماء الله الحسنى وصفاته العلى.

واته پارانه وه له خواو داواى لى نزیک بوونه وهى به خاترى زات و سیفاتى خوا، سوننه ته.

داوا له خوا بکهیت به ناوه جوان و سیفاته بهرزه کانی. بى نمونه بلیتیت :

تهى په روهردگارى به رحیم روحم پى بکه.

تهى په روهردگارى دهوله مهند مالیکى حلال و به خیرم پى ببه خشه.

تهى په روهردگارى لیږورده لیم ببوره. وه بهم شتویه. وهک له نایه ته کانی قورئادا دهییښن:

﴿ رب اغفر وارحم وأنت خير الراحمين ﴾ ... وأنت خير الغافرين.

۲. التوسل ب: إيمانك بالله وما جاء عن الله سبحانه، و بأعمالك الصالحة.

واته پارانه وه له خواو داواى لى نزیک بوونه وهى به خاترى نیمانه کدت به خواو بهر شتانهش

که له وه هاتون، سوننه ته. وه هدره ها به خاترى کردره چاکه کانی خوت.

واته بلیتیت خوايه بى خاتوى تهو نیمانه م که هه مه به توو به نیراوه کدت و... بهر شتانهش

که له تووه هاتون، وه بى خاترى تهو کرده وه چاکانه ی که بى تووم کردون، وه بى خاترى تهو

خوشه ویستیه م که بى نیراوه کدم هه یه، روحم پى بکه وه لأمم بده وه، داواکاریم به جى بیښه.

وه ته م جوړه ته وه سسوله سوننه ته و به لگه ی زوری له سهره، بى نمونه:

* ﴿ فَاَمَّا رِبْنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا ﴾.

* هه دیسی سى که سه که ی که بهر دیکى گه وه درگای ته شکوته که یانى گرت.

۳. التوسل بدعاء الأنبياء والصالحين :

پارانه وه له خواو داواى لى نزیک بوونه وهى به خاترى دوعار پارانه وهى غه یری خوت بىوت،

سوننه ته. وهک:

(أ) دوعای پیغه‌مبەر ﷺ و پیاوچاکان له ژبانی دونیایاندا، بچیته لایان وه داوای دوعایان لى بکهیت:

(ب) وه له رۆژى دوايشدا موسلمانان ده‌چنه لایان و داوای شه‌فاعه‌تیان لى ده‌کړن. نه‌و ته‌وه‌سوله نزیک بوونه‌وه‌یه‌کى شه‌رعیه‌یه له خوا، وه به‌لگه‌ی قورئان و سونته‌ی له‌سهره. به‌لام له خوا پارانه‌وه به خاتری زاتى دروستکراوان بیدعه‌یه.

دووه‌م: ته‌وه‌سولى نا شه‌رعى (التوسل الشركي و البدعي)

به‌لام له دنیا داواکردنى دوعاو شه‌فاعه‌ت له پیغه‌مبەر ﷺ و پیاوچاکان، داوای مردنیان، نه‌وه هیچ به‌لگه‌یه‌کى راست و ناشکرا له‌سهر شه‌رعیه‌تې نیه، به‌لکو به‌لگه‌ی زور ه‌دیه له‌سهر ناشه‌رعیه‌تې و شیرکيه‌تې؛ چونکه داواکردن له مردووان شیرکه و کوفره، ه‌ه‌روه‌کو د‌ه‌دیه‌ها به‌لگه‌مان باس کرد له‌سهر نه‌وه له رابردو، وه‌ه‌ه‌روه‌ها نه‌گهر دروست بوايه، نه‌وا هاوه‌لاتى پیغه‌مبەر ﷺ ده‌یانکردو ده‌چونه سهر گۆره‌ک‌ه‌ی و، داوای دوعایان لى ده‌کرد، به‌لام هیچ کام له‌م شتانه نه‌بووه؛ چونکه ده‌یان زانى شیرکه، وه ه‌هر له‌بهر نه‌وه:

« له‌و سالد‌ه‌ی که باران نه‌بارى (عمر) - په‌زای خواى لى یت -، چوو بۆ لای (عه‌باسى) مامى پیغه‌مبەر ﷺ و داوای دوعاکردنى له‌و کرد، بۆ‌نه‌وه‌ی دوعایان بۆ بکات باران بباریت، وه نه‌چوون بۆ سهر گۆرې پیغه‌مبەر ﷺ داوای دوعا له‌و بکړن که گۆره‌ک‌ه‌ی له ناو خویاندابوو له‌بهر ده‌ستیان ا.

وه‌نیامى بوخارى ته‌م به‌سهره‌اته‌مان بۆ ده‌گيړتته‌وه له سه‌حیحه‌که‌یدا ده‌فه‌رموئ: نیامى (عومر) - په‌زای خواى لى یت - موسلمانانى کۆکرده‌وه له (مصلی) (گۆره‌پانى شوین نویژ)، وه نویژه بارانه (صلاة الإستسقاء) و، داوای باران بارینیان کردو، (عمر) - په‌زای خواى لى یت - وتی:

(اللهم إنا كنا نتوسلُ إليك بنبيِّنا فتسقينا، وإنا نتوسلُ إليك بعَمِّ نبيِّنا فاسقنا، فَمُ يا عباس فادعُ لنا).

ته‌ی په‌روه‌ردگار تيمه له‌سهرده‌مى پیغه‌مبەر ﷺ، نه‌گهر باران نه‌باریبایه داوامان لى ده‌کردیت به پیغه‌مبهره‌که‌مان، واته داوامان له‌و ده‌کرد لیت بپاریتته‌وو داوای باران بارینت لى

بکات، تۆش بارانت بۆده باراندین، به لām نه مۆژ که پیتغه مبهەر ﷺ نه ماوه، داوات لی ده که دین به هۆی دوعای مامی پیتغه مبهەر ﷺ، ده نهی په روگردگارمان دوعای (عباس) قه بۆن بکه و بارانمان بۆ ببارینه. نه مجار (عمر) فرمانی کرد به (عباس) - په زای خوی لی بیت - دوعایان بۆ بکات و فرموی: (قُم يا عباس فادعُ الله لنا). واته: فرموی نهی عباس ههسته دوعامان بۆ بکه. وه ئهم پروداوهش به ئاماده بوونی زۆر له هاوهلاتی پیتغه مبهەر ﷺ بوو، چونکه کۆ بهیونده وه بۆ نوێره بارانه. وه هه موشیان پازی بوون له سه ر نه و کارهی که عمر کردی - په زای خوی لی بیت - .
* وه ههروه ها مو عایه ﷺ داوای دوعا کردنی له یه زیدی کوپی نه سویدی جوړه شی کرد بۆ باران بارین، ههروه ک له و نه سه ره دا ده رده که ویت:

قال الحافظ العَلَم یعقوب بن سفیان فی کتابه ((المعرفة والتاریخ)) (۲/۳۸۰-۳۸۱): حدثنا أبو الیمان، قال حدثنا صفوان عن سُلَیم بن عامر الخبائري: أن السماء قحطت، فخرج معاوية بن أبي سفيان وأهل دمشق يستسقون، فلما قعد معاوية على المنبر قال: أين يزيد بن الأسود الجرشي؟ فناداه الناس. فأقبل يتخطى الناس، فأمره معاوية فصعد المنبر فقعده عند رجليه، فقال معاوية: اللهم إنا نستشفع إليك اليوم بخيرنا وأفضلنا، اللهم إنا نستشفع إليك بيزيد بن الأسود الجرشي. يا يزيد ارفع يديك إلى الله، فرفع يزيد يديه، ورفع الناس أيديهم. فما كان أوشك أن فارقت سحابة في الغرب كأنها ترس، وهبت لها ريح، فسقينا حتى كاد الناس أن لا يبلغوا منازلهم.^(۱)
کهواته:

۱. نه که، داواکردن له مردوان شیرک نه بوایه و دروست بوایه، نه وا عوسه و هاوهلاتی ﷺ وازبان نه ده هیتنا له پیتغه مبهەر ﷺ بۆ عباس ﷺ.

۲. وه ههروه ها نه که، له خوا داواکردنه که ی عوسه بۆ خاتری زات و شخصی عباس (التوسل بشخصه) بوایه، خو خاتری پیتغه مبهەر ﷺ به زتره هه موو کاتییک، که وابوو ده بوایه بلین بۆ خاتری زات و شخصی پیتغه مبهەر ﷺ. کهواته ده که ویت که داوا له

(۱) (وأخرجه ابن سعد في الطبقات) ((۴۴۴/۷)) وأبو زرعة في ((تاريخ دمشق)) (۶۰۲/۱) و إسناده مسلسل بالثققات الكبار، فهو في غاية الصحة.

خوا نه کرد بۆ خاتری شه خسی عباس، به لک و داوا له خوا کرد بۆ خاتری دوعا و پاران و هی عباس !! (توسّل بدعائه، و لم يتوسّل بشخصه).

که واته لهم حه دیسه راسته دا بۆمان دهر که وت که:

۱. (التوسل بدعاء الصالحين في حياتهم الدنيا سنّة): له خوا نزیک بوونه و به هوی دوعای پیاوچاکان کاریکی شرعی و پیۆزه. واته داوا له چاکه کاریک بکهیت دوعای خیر بکات بۆ موسلمانان تا له ژياندا ماییت و داوا تۆی پێ بگات.

۲. (التوسل بذوات الصالحين بدعة): له خوا نزیک بوونه و داوا لئێکردنی بۆ خاتری زات و شه خسی پیغه مبه ران - عليهم الصلاة والسلام - و پیاوچاکان، بێ شرعییه، واته دروست نیه بلیت: خوا به بۆ خاتری پیغه مبه ر ﷺ، یان بۆ خاتری پیاوچاکان لیم خوش بیت و پوهم پێ بکهیت؛ چونکه لهم شیوه دوعایه نه هاتوه، نه له پیغه مبه روه ﷺ، و نه له هاوه لاتی شیوه. و هه ر شتیکیش نه وان نه یان کرد بیت، بۆ ئیمه ناشیت بیکهین و له خۆمانه وه دایهینین چونکه (وکل عدّة بدعة) واته هه موو داهینراویک له عیبادت و دیندا بیدعه و گومراییه و (من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو ردّ) واته: هه ر که سیک کرده و یه کات فەرمان و پوخته تی ئیمه ی له سه ر نه بیت نه واه رت کرا و یه و قه بوو نیه.

۳. التوسّل بطلب الدعاء من الصالحين بعد موتهم، أو في غيابهم شرك:

وه داوا مردنی پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان، دروست نیه داوا دوعا و پاران و هیان لئێ بکهیت جا له دور و هه بیت، یان له سه ر گۆره که یانه وه؛ چونکه نه مه شه ریک بۆ خوا دانانه، له به ر نه وه هاوه لانی پیغه مبه ر ﷺ نه یان کرد و هه، هه رچنده قه بری پیغه مبه ر ﷺ له هه موو که سیک لێ یانه وه نزیک تر بوو. بۆیه داوا یان له زیندوی صالح ده کرد، هه روه کو داوا یان له عباس کرد دوعایان بۆ بکات. نه ک له مردوی له م صالح تر.

که واته هه ر که سیک داوا له مردوان بکات دوعا و شه فاعه تی بۆ بکهن، نه وه له جیاتی نه و ی به خته و هه ر بیت به دوعا و شه فاعه تیان، بێ به ش ده بیت له شه فاعه تیان^(۱)؛ چونکه

(۱) نیامی رازی له ته فسه کهیدا (۲۰/۲۰۴-۲۰۵) ده لیت: ((ليطلبکم الشفاعة تفوتون علی أنفسکم الشفاعة)).

شیرکی کردووه پیتغه مبهړ ﷺ و پیاوچا کانیس ناتوانن شه فاعدت بۆ هاویهش په یدا که ران بکه ن و، ریگای نه وریان پین نادریت داوای لی خوش بوونیان بۆ بکه ن.

ههروه ک چۆن نوح ﷺ ریگای پین نه درا شه فاعدت بۆ کوپه که ی خۆی بکات و، لیتی قه بول نه کرا. وه ههروه کو چۆن نبیهاهم ﷺ نه یتوانی شه فاعدت بۆ باوکی بکات به به رده وامی، وه ههروه کو چۆن پیتغه مبهړ ﷺ ریگهی پین نه درا شه فاعدت بکات بۆ مونافیقان. وه نه یتوانی شه فاعدت لی ناگر پزگار بوون بۆ (ابو طالب) ی مامی بکات، که زۆر چاک بوو بۆ پیتغه مبهړ ﷺ و بانگه وازیه که ی !!.

وه ههروه ها پیتغه مبهړ ﷺ ریگای پین نه درا شه فاعدت و داوای لی خوش بوون بکات بۆ دایکی خۆی ههروه که (صحیح مسلم) دا هاتوو که پیتغه مبهړ ﷺ فهرمووی:

(استأذنتُ رَبِّي أَن أَسْتَغْفَرَ لَأُمِّي فَلَمْ يَأْذَن لِي، وَاسْتَأْذَنَهُ أَنْ أَزُورَ قَبْرَهَا فَأَذِنَ لِي).

واته: داوام کرد له په روه دگار پوخسه تم بدات داوای لی خوش بوون بکه م بۆ دایکم، که چی پوخسه تی نه دام. به لام داوای پوخسه تی زیاره تی قه بره که یم کرد پوخسه تی دام. دوا یی فهرمووی: (فزوروا القبور فإنها تُذَكِّرُ الموت) واته زیاره تی گۆپستان بکه ن چونکه مردنتان ده خاته وه یاد !!.

که واته: خو شه ویست ترین که س لای خوا که (محمد) ﷺ ریگای پین نه درا شه فاعدت بکات بۆ نزیکترین که س لیتی که دایکی بوو !! که واته کیتی تر غه یری پیتغه مبهړ ﷺ ده توانیت شه فاعدت بکات بۆ هاویهشی په یدا که ران !!؟.

فوائد منتقاه من كتاب :

(عقيدة الوسيلة والتوسل):

التوسل بالنبي ﷺ :

التوسل: التوسل بالمخلوقات لا يجوز قطعاً ... وأما التوسل بالنبي ﷺ ففيه معنيان صحيحان ومعنى ثالث غير صحيح.

أما المعنيان الصحيحان فهما:

١. التوسل بالإيمان به صلى الله عليه وسلم وهذا أصل الإيمان. أي كقولك (أتوسل إليك يا ربي بإيماني بمحمد ﷺ). وهذا التوسل يكون حال حياته ﷺ وبعد وفاته.

٢. التوسل بدعائه وشفاعته ﷺ : كمن يأتي للرسول ﷺ حال حياته ويطلب منه أن يدعو الله له بالغفران أو يستشفع الله له بأن يكشف ضره وكرهه ... وهذا التوسل يكون حال حياته ﷺ فقط... لذلك عدل عمر بن الخطاب عن الاستسقاء برسول الله ﷺ بعد وفاته إلى الاستسقاء بالعباس. وكذلك استسقى معاوية حين أحذب الناس في الشام يزيد بن الأسود الجرشى وعدل عن الاستسقاء برسول الله ﷺ، وكلاهما فعل ذلك بحضرة جمهرة من الصحابة والتابعين وأهل البيت الكرام.

وأما المعنى الثالث غير الصحيح فهو:

٣- التوسل بذاته ﷺ وأن نسأل الله بذاته ﷺ أو نُقسِمَ على الله بذاته ﷺ.. فهذا لم يقل به أحد من الصحابة والتابعين ولا العلماء الأعلام ولا أصحاب المذاهب الأربعة كما سيأتي إن شاء الله.

*- قال إمام أهل الاسلام البخاري رحمه الله تعالى في كتاب التوحيد من صحيحه قال: (باب السؤال باسماء الله تعالى والاستعاذه بها)، ومقصوده بذلك أنها غير مخلوقة فإنه لا يُستعاذ بمخلوق ولا يُسأل به .

*- يقول الشعراني ((ولو أن أحداً من الخلق كان يكفي أن نستعيذ به لأمرنا الله أن نستعيذ بمحمد ﷺ وجبريل أو غيرهما من الأكابر، ولكن علم الله عجز الخلق عن رد كيده الآ مع استعاذتهم بالله عز وجل)). لطائف المتن ٥٨٣ .

* قال الشيخ ابو الطيب شمس الحق العظيم آبادي في (التعليق المغني على سنن الدارقطني) ص ٥٢٠ -

٥٢١:

((ومن أقبح المنكرات وأكبر البدعات وأعظم المحدثات ما اعتاده اهل البدع من ذكر الشيخ عبد القادر الجيلاني رحمه الله تعالى بقولهم: يا شيخ عبد القادر الجيلاني شيئاً لله. والصلوات المنكوسة الى بغداد، وغير ذلك مما لا يُعدُّ، هؤلاء عبدة غير الله ما قدروا الله حق قدره ولم يعلم هؤلاء السفهاء أن الشيخ رحمه الله لا يقدر على جلب نفع لأحد ولا دفع ضرر عنه مقدار ذرة ، فلم يستغيثون به ولم يطلبون الحوائج منه؟ أليس الله بكاف عبده؟ اللهم إنا نعوذ بك من أن نشرك بك أو نعظم أحداً من خلقك كعظيمك)).

قياس التوسل على التبرك لا يجوز

* قالوا إذا جاز التبرك بآثار النبي ﷺ فإنه يجوز التوسل بها الى الله ومن ثمَّ يجوز التوسل بذاته ﷺ .
الرد عليهم: التبرك بآثار النبي ﷺ أمر مشروع حدث في زمانه ﷺ من الصحابة ولم ينكره عليهم وحدث بعد وفاته ﷺ بآثاره وثيابه وشعره وفضل وضوئه ... ولكن هو مشروط بشرطين :
الأول : أن يكون المتبرك مؤمناً بالله ورسوله .

الثاني : أن يكون الأثر حقيقة هو للنبي ﷺ ... فمن جاء بشعرة وقال هذه للنبي ﷺ نطالبه بأن يثبت لنا انها له ﷺ فإذا حصل الشك لا يجوز التبرك بها . إذا قلنا ذلك ... هل معنى ذلك أنه يجوز أن يقول الانسان ويتوسل الى الله ويقول ((أسألك اللهم ببصاق النبي ﷺ أن ترحمنا)) أو غير ذلك ... فهذا لم يقله أحد من الأئمة المتقدمين والمتأخرين فضلاً أنه لم يأت دليل صحيح على ذلك . فبطل قولهم .

* حديث الاعمى: عن عثمان بن حنيف رضى الله عنه (أن رجلاً ضرير البصر أتى النبي ﷺ فقال: ادعُ الله أن يعافيني قال: ان شئت دعوتُ لك وان شئت أخرتُ ذاك فهو خير (وفي رواية: وإن شئت صبرت فهو خير لك) فقال: ادعه. فأمره ان يتوضأ فيحسن وضوءه فيصلّي ركعتين ويدعو بهذا الدعاء: اللهم إني أسألك وأتوجه إليك بنبيك محمد نبي الرحمة، يا محمد إني توجهت بك إلى ربي في حاجتي هذه فتقضى لي ، اللهم فشفعه فيّ وشفعني فيه، قال : ففعل الرجل فبرأ)^(١).

(١) أخرجه احمد في المسند (١٣٨/٤) واللفظ له ورواه الترمذي (٢٨١/٤-٢٨٢ شرح التحفة) (وابن ماجه ٤١٨/١) والطبراني في الكبير (٢/٢٣) والحاكم ٣١٣/١ وقال الترمذي (حسن صحيح غريب) وصححه الحاكم ووافقه الذهبي ((قلت : ولكن هذا مرفوع بأن الصواب أنه الخطمي نفسه)).

عن أبي امامة بن سهل بن حنيف عن عمه عثمان بن حنيف (ان رجلاً كان يختلف الى عثمان بن عفان رضى الله عنه في حاجة له، فكان عثمان لا يلتفت اليه ولا ينظر في حاجته فلقي عثمان بن حنيف فشكا ذلك اليه ، فقال له عثمان : ائت الميضة، فتوضاً ثم أتت المسجد فصل فيه ركعتين ثم قل : اللهم اني اسألك واتوجه اليك بنبينا محمد ﷺ نبي الرحمة يا محمد اني اتوجه بك الى ربك عز وجل فتقضي حاجتي وتذكر حاجتك ورحم اليّ حتى أروح معك ، فانطلق الرجل فصنع ما قال ثم أتى باب عثمان رضى الله عنه فجاء البواب حتى أخذ بيده فأدخله عليه فاجلسه معه على الطنفسة وقال حاجتك ؟ فذكر فقضاها له)

....

الرد عليه: هذا الحديث مختلف فيه بين مصحّح له وبين مُضعّف. والمصححون اكثر وقد أعل الحديث وضعفه صاحب (صيانة الانسان) وصاحب (تطهير الجنان) ص ٣٧ وغيرهما لأن في اسناده أبا جعفر الرازي قال الترمذي: لا نعرفه إلا من هذا الوجه من حديث أبي جعفر وليس الخطمي^(١)، فقالوا هو اذن الرازي وهو صدوق سىء الحفظ. وقد صححه غيرهم من العلماء. والحديث لا حجة فيه للمتوسلين بالذوات، بل هو دليل آخر على التوسل بدعاء الاحياء من باب التوسل المشروع بدعائه ﷺ والادلة على ذلك من الحديث نفسه :-

١- أن الأعمى جاء إلى رسول الله ﷺ ليدعو له وذلك بقوله (ادع الله أن يعافيني). ولو كان قصد الأعمى التوسل بذات رسول الله ﷺ أو جاهه لكان له ان يجلس في بيته او في أي مكان ويسأل الله بذاته وجاهه ﷺ ولكنه لم يفعل ذلك لانه عربي يفهم معنى التوسل في لغة العرب حق الفهم ويعرف انه ليس كلمة يقولها صاحب الحاجة يذكر فيها اسم المتوسّل به؛ بل لا بد أن يشتمل على المحيى الى من يعتقد انه الأصلح ويطلب الدعاء منه. هذا هو معنى التوسل الصحيح وهو طلب الدعاء من الصالح الحي أن يدعو له.

٢- أن النبي ﷺ وعده بالدعاء مع تبيان الافضل له وهو قوله: (إن شئت دعوتُ وإن شئت صبرت فهو خير لك).

٣- اصرار الأعمى على ان يدعو له رسول الله ﷺ بقوله (فادع) فهذا يقتضي ان الرسول ﷺ دعا له . ثم ان الرسول ﷺ وَجَّهَهُ الى النوع الثاني من التوسل وهو التوسل بالعمل الصالح فأمره ان يتوضاً ويصلي ركعتين ثم يدعو لنفسه وهذا هو من ابتغاء الوسيلة الى الله بالعمل الصالح .

٤- ورد بنص الحديث قوله ((اللهم فَشَفِّعْني)) . وهذا من المستحيل حمل هذه اللفظة على التوسل بذاته ﷺ او جاهه او حقه اذ المعنى : اللهم اقبل شفاعته ... أي اقبل دعائه في ان تردّ علي بصري، فالشفاعة: لغة الدعاء.

قال في لسان العرب: (الشفاعة كلام الشفيع للملك في حاجة يسألها لغيره، والشافع الطالب لغيره يُشَفِّع به الى المطلوب، يقال تشفعت بفلان الى فلان فشفعني فيه). وهكذا يثبت انّ توسل الاعمى كان بدعائه ﷺ لا بذاته.

٥- فهنا من الحديث شفاعته ﷺ للاعمى ... ولكن نسأل المتوسلين بالذوات ما معنى ما جاء في الحديث (فشفعني فيه) وكيف ستكون شفاعة الأعمى في الرسول ﷺ ؟. معناها هنا أي اقبل شفاعتي أي دعائي في ان تقبل دعاء رسول الله ﷺ في ان ترد الي بصري .

٦- انّ هذا الحديث ذكره العلماء في معجزاته ﷺ ودعائه المستجاب . فانه بدعائه ﷺ لهذا الاعمى اعاد الله بصره ولذلك رواه المصنفون في (دلائل النبوة) كالبهقي وغيره ... والسرّ هنا في شفاء الاعمى دعاؤه ﷺ ... ولو كان السرّ بشفاء الاعمى التوسل بالجاه او بالذات كما فهمه بعض المتأخرين لكان من المفروض ان يحصل الشفاء لكل اعمى يتوسل بالذات او بالجاه بعد وفاة الرسول ﷺ وإلى يوم القيامة.

٧- إذاً يتبين مما سبق أن توسل الاعمى انما كان بدعائه ﷺ ففي قوله ((اللهم اني اسألك واتوسل اليك بنبيك محمد ﷺ ...)) . أي بدعاء نبيك ... وهو على حذف المضاف وهذا أمرٌ عُرف في اللغة العربية كما في قوله تعالى { واسأل القرية التي كنا فيها والعير التي اقبلنا فيها } أي اسأل أهل القرية واسأل اصحاب العير. فنحن وهم متفقون انّ التقدير هنا على حذف المضاف. ولكن ما هو المضاف ؟ .

ف عندهم (نبيك) أي (بذات نبيك) أو (جاه نبيك) . وعندنا (بنبيك) أي (بدعاء نبيك) . ولا بد من ترجيح احد التقديرين .. فهنا لا بد من سوق الادلة على ترجيح احد التقديرين ... ونحن نطالبهم بدليل واحد على انّ الباء في (بنبيك) تقديرها (بذات نبيك او جاه نبيك) نطالبهم بدليل واحد من القرآن والسنة الصحيحة وفعل الصحابة وجمهور السلف الصالح وجمهور العلماء الاعلام اصحاب المذاهب .

٨- أما تقديرنا (بدعاء نبيك) فقد دلت عليه كل الادلة السابقة التي قدمناها في اول البحث من القرآن الكريم والسنة وفعل الصحابة كعمر بن الخطاب ومعاوية بن ابي سفيان وأقرار الصحابة في زمانهم والتابعين .

٩- ولو كان الحديث يدل على التوسل بالذات ... فما معنى وجود ((اللهم فشفعه فيّ وشفعني فيه)) . وهذا لا يجوز ابداً والا سيكون الحديث يعارض بعضه بعضاً ... ففهم اذن ان التوسل في الحديث هنا التوسل بدعائه ﷺ لا بذاته .

١٠- قصة الرجل مع عثمان بن عفان التي ذكرت بعد حديث الأعمى . هذه القصة فيها عدة علل .
أ- رواها ابن وهب عن شبيب بن سعيد الحبطي ابو سعيد البصري التميمي ومثل هذه الرواية يقول عنها ابن عدي في كتابه المسمى ((بالكامل في اسماء الرجال)) والذي لم يصنف في فنه مثله يقول : ابن وهب حدث عن شبيب بالمناكير . فإذاً هذه الرواية منكورة . ويقول الطبراني هذه الزيادة تفرد بها شبيب بن سعيد . وشبيب هذا مُتَكَلِّمٌ فيه وخاصة في رواية ابن وهب عنه ... والزيادة هنا كذلك برواية ابن وهب عنه .

ب- اهل السنن كالطبراني والنسائي وابن ماجة وابو داود اعرضوا عن هذه الزيادة.

ج- اضطراب لفظها.

وبمثل هذه العلل تسقط الرواية . ثم هل يعقل ان يرفض عثمان ابن عفان وهو مَنْ هو ... يرفض ان ينظر في حاجة مسلم ولا يلتفت اليه ... فكيف يتفق هذا مع ما عرف بالنص الصحيح ان عثمان من شدة حياته تستحي منه الملاحكة ومع ما عرف عنه من رفقهِ بالناس وبرّه بهم ولينه معهم وهذا كله مما يستبعد صحة هذه الزيادة .

د- ومن تخبط المتوسلين بالذوات ... انّ هذه الزيادة التي يسوقونها دليل على التوسل بالذات انما تُساق كدليل ضدهم بأنّ حديث الاعمى انما كان توسله بالدعاء لا بالذات . بدليل انّ عثمان بن حنيف حين علّم الرجل الذي لا يلتفت اليه عثمان بن عفان الدعاء ... لم يقل له وهو يعلمه الدعاء قل (اللهم فشفعه فيّ وشفعني فيه) لانه فهم بسليقته العربية انّ هذا القول يستلزم وجوده ﷺ حياً اذا من المعلوم لغة وعقلاً ... انك اذا قلت بعد وفاته ﷺ : (اللهم فشفعه فيّ وشفعني فيه) يصبح كلاماً غير مستقيم في سياق هذا الدعاء لذلك ثبت ان الاعمى انما توسل بدعائه ﷺ لا بذاته ... اذ لو كان بذاته لكان الاعمى في زمن عثمان ذكر نفس النص الاول . وقال ((اللهم فشفعه فيّ وشفعني فيه)) ولكنه لم يقلها .

لأن صاحب الشفاعة ﷺ قد مات .

****** - ونريد ان نردّ هاهنا على فرية : نحن أهل السنة والجماعة حينما نقول بمنع التوسل بالذات والجاه ... ليس معناه أننا ننكر فضله ﷺ أو فضل الانبياء والصالحين أو نقول بأنهم ليسوا وجهاء عند الله ، حاشا لله ذلك ولكننا كمسلمين يجب ان ننضبط بالدليل لما قام به الدليل الصحيح أخذنا به .

وأما ما قام به دليل ضعيف وفيه من دخن العقول والاهواء أو تفسير للدليل ليس بالقوي فنحن لسنا مجبورين على الاخذ به . قال تعالى ﴿ قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله ويغفر لكم ذنوبكم ﴾ آل عمران : ٣١ . فعلمة الحب الصادق لرسول الله ﷺ هو اتباعه بما يأمر من اعتقاد وقول وعمل انظر إلى هذا الحديث الصحيح عن عبد الرحمن بن ابي قراد رضي الله عنه ان النبي ﷺ تزوا يوماً فجعل اصحابه يتمسحون بوضوئه ، فقال لهم النبي ﷺ ((ما يحملكم على هذا)) قالوا حب الله ورسوله . فقال النبي ﷺ : ((من سرّه أن يحب الله ورسوله ، أو يحبه الله ورسوله فليصدق حديثه اذا حدث وليؤد أمانته اذا أؤتمن وليحسن جوار من جاوره)) .

وهو حديث ثابت له طرق وشواهد في معجمي الطبراني وغيرهما وقد اشار المنذري في الترغيب والتهذيب الى تحسينه وفي (الصحيحة) رقم (٢٩٩٨) .

*** - يقول المتوسلون بالذات ... لو كان معنى الباء في قولنا ((اسالك بنبيك)) بدعاء نبيك ... لماذا لا نقول بدلها (اسالك بدعاء نبيك) .**

نجيهم بقولنا أن النبي ﷺ هو الذي علمنا عنه هذه الاضافة حين قال: ((انما ينصر الله هذه الامة بضعفها : بدعوتهم وصلاتهم وإخلاصهم)) رواه البخاري (٢٨٩٦) والنسائي (٤٨/٦) . ففهم بأن الباء من قوله (بضعفها) معناها الدعاء والصلاة والإخلاص لله تعالى ... وليس معناها انصر هذه الامة بنوات ضعفاء الامة فهل لهم من حجة بعد ذلك يحتجون بها . وعلى فرض صحة الزيادة في حديث الاعمى زمن عثمان بن عفان نقول لو صح أن الصحابي عثمان بن حنيف علم الرجل الذي لا يلتفت اليه عثمان بن عفان ذلك الدعاء وبذلك الصيغة .. فهذا يعتبر من فعل آحاد الصحابة الذي اذا خالفه جمهور الصحابة والادلة .. فيعتبر من باب الاجتهاد الخاطي للصحابي ... وقد ثبت ان جمهور الصحابة لم يفعلوا ذلك ولم يرد عنهم أي قول في ذلك . وكل الأدلة تشير لخلاف فعله ... فهذا لو صحت هذه الزيادة (وهي غير صحيحة) .. فهو من فعل آحاد الصحابة ...

وللأمانة العلمية لا بد أن نذكر نص ما قاله الشيخ اللبناني في كتاب التوسل وأنواعه بحوث جمعها محمد عيد عباس المكتب الاسلامي الطبعة الرابعة ص ٨٣ :

((على أني اقول : لو صحَّ أن الاعمى انما توسل بذاته ﷺ فيكون حكماً خاصاً به صلى الله عليه وسلم ، لا يُشاركه فيه غيره من الانبياء والصالحين والحقهم به مما لا يقبله النظر الصحيح، لانه صلى الله عليه وسلم سيدهم وأفضلهم جميعاً، أن يكون مما خصّه الله به عليهم لكثير مما صح به الخبر وباب الخصوصيات لا تدخل فيه القياسات، فمن رأى ان توسل الاعمى كان بذاته (ﷺ) لله ، فعليه ان يقف عنده، ولا يزيد عليه كما نُقل عن الامام احمد والشيخ العز بن عبد السلام رحمهما الله تعالى، هذا هو الذي ينقضه البحث العلمي مع الانصاف والله الموفق للصواب)) .

ولا بد من تسجيل ما قاله شيخ الاسلام ابن تيمية بعدم تكفير المتوسل بذات النبي صلى الله عليه وسلم اذ يقول: ((ومن لم يقل احدٌ : إن من قال بالقول الاول فقد كفر ولا وجه لتكفيره ، فإن هذه مسائل خفية ليست أدلتها جلية ظاهرة ، والكفر انما يكون بانكار ما علم من الدين بالضرورة ، او بانكار الاحكام المتواترة والجمع عليها ذلك . بل المكفر بمثل هذه الامور يستحق من غليظ العقوبة والتعزير ما يستحقه امثاله من المفترين على الدين لا سيما مع قول النبي ﷺ ((أيما رجل قال لانيه : يا كافر فقد باء احدهما)) ذكر ذلك في مجموع فتاوى ابن تيمية ١٠٦/١

نقول: وإن كان الامام احمد والعز بن عبد السلام يتوسلون بذاته صلى الله عليه وسلم لا بذات غيره من الانبياء والصالحين فإننا ندور مع الدليل حيث دار وحجتنا هي الدليل ونحن نشهد للامامين الجليلين بالفضل والكرامة لكننا نقول ان آحاد الصحابة اذا قال رايًا يخالفه جمهورهم وكان الدليل أقوى من قوله ... فنأخذ برأي الجمهور الذي يدعمه الدليل . وهذه القاعدة تنطبق من باب الأولى على سائر العلماء ... ومنها مسألة التوسل بذات النبي صلى الله عليه وسلم... وهذه قاعدة أصولية عظيمة يقرأها العلماء .

وأخيراً ... ننهي موضوع نشرتنا هذا بهذا الحديث النبوي : عن جبير بن مطعم، قال: جاء اعرابي الى النبي ﷺ فقال يا رسول الله نُهكت الانفس وجاع العيال وهلكت الاموال فاستسق لنا ربك ، فإننا نستشفع بالله عليك وبك على الله . فقال النبي ﷺ (سبحان الله ، سبحان الله) فما زال يُسبِّحُ حتى عُرف ذلك في وجوه الصحابة. ثم قال ((ويحك، أتدري ماالله؟ إن شأن الله أعظم من ذلك انه لا يُستشفع بالله على أحد))^(١) .

شوبه‌هې يانزه‌هه‌م

﴿ واسيته دانان ﴾ ﴿ الواسطة ﴾

ده‌لټن هه‌روه‌ك له دونيادا خه‌لكي پټويستي به واسيته هه‌يه له نيوان خوځيان و ده‌سه‌لات دارر كاربه‌ده‌ستان، به‌هه‌مان شټوش بډلای خوا پټويستمان به واسيته هه‌يه و نيغه‌ داوا له‌م واسيتانه ده‌كه‌ين كه پټغه‌مبه‌ران (عليهم‌الصلاة والسلام) و پياړچاكانن ﴿ دواي مردنيان ﴾ و نه‌وانيش داوا له خوا ده‌كه‌ن هيدايه‌تمان بدات و رزق و به‌خته‌وه‌ريمان پي بيه‌خشيت و نارپه‌حس‌تي و زه‌ره‌رو ناخوشيمان له‌سهر لابات و سهرمان خات؛ چونكه نه‌م واسيتانه له خوا نزيكن و وا جوانتره نيغه‌ راسته‌رخو داوا له خوا نه‌كه‌ين و داوايه‌كه‌مان له ريگاي واسيته‌كانه‌وه بيت؛ چونكه داواي نه‌وان بډ نيغه‌ باشتره له داواي راسته‌وخو خومان.

هه‌له‌لوه‌شانده‌وه‌ي نه‌م شوبه‌هيه

له وه‌لامې نه‌م بډچونه هه‌له‌يه‌دا ده‌لټن: نه‌م جوړه بيړوباوېرو بډچونه سه‌رچاوه‌كه‌ي زږر تاوانيكې گه‌وره‌يه چونكه له‌وره‌ه سهرې هه‌لداوه كه ته‌شبيهي خواي په‌روه‌ردگار كراوه به ده‌سه‌لات داريكې دروست كراو. واته خواي په‌روه‌ردگار چوټنراوه (شُبّه) به به‌نده‌ي دروستكراو. وه نه‌م ريچواندن و ته‌شبيه‌كړنه‌ش:

له‌لايه‌كه‌وه شريك برياردانه بډ خواو، هاروشټوه‌ه هاره‌ل دانانه بډ په‌روه‌ردگار ؛ كه وه‌ك كاربه‌ده‌ستيك برومان پيټ، واته چوټن پټويستمان به واسيته هه‌يه بډلای كاربه‌ده‌ستيكې (زالم) يان (بي‌ناگا) يان (بي‌ده‌سه‌لات)، به‌هه‌مان شټوش و اېزانرټيت پټويست به واسيته ده‌كات بډلای خواي (عادلي) (به‌ناگاي) (به‌ده‌سه‌لات).

وه له‌لايه‌كي ترېشه‌وه‌ه دابه‌زاندني رټزو قه‌درو گه‌وريي خوايه كه (ته‌شبيه) بكريت به كاربه‌ده‌ستيك له‌وه‌دا كه پټويست به واسيته بكريت بډلای و به‌بي واسيته وه‌لامان نه‌داته‌وه‌و يارمه‌تيمان نه‌دات ، وه به هوې واسيته بتوانرټيت كاريگه‌ري له‌سهر بكريت و واسيته كه ته‌نسي لي بكات !! سبحان الله په‌روه‌ردگار زږر پاك و به‌رزتره له‌م جوړه باوه‌رو بډچونه‌ي نه‌فامان.

وه نه گهر ورد بیندوه بز نه وری بزاین بزچی له دنیا دا خه لکی پیوستی به واسیته دهکات بز لای کاربه دهستان، نه و کاته بزمان دوده که ویت که په روره دگار وه کاربه دهستان نیه، به هیچ شیوه یکه دروست نیه واسیته ی بز دابنریت. چونکه سیفاتی په روره دگار زور بهرتره له سیفاتی بهنده ی کاربه دهست.

هوی یه که می پیوست به واسیته کردن بۆ لای کار به دهستان

بز نمونه خه لکی پیوستیان به واسیته هدی بۆ لای کاربه دهستیکی زالم، چونکه به هوی واسیته نه بیته نه م کاربه دهسته زالمه کاری خه لکه که ناکات و به زهی پیاندا نایه ته و به عدالت حوکم ناکات. جا له بهرته و خه لکی ناچاره بن و پیوستیان ده بیته که واسیته یه کی نزیک له حاکمی زالم پیدا بکن، بز نه وری ته نسیر له حاکم بکات و حقی خویانی پی داوا بکن.

که واته له بهر زولمی حاکم و ناعده الیتی و نه بونی به زهی و په م، خه لکی پیوستیان به واسیته کرد. به لام نه گهر بیته و حاکمه که عادل و به به زهی و حق ویست بیته و لوت بهرزه نه بیته نه و هه موو هه ژاریک و بن دهسه لاتی که ده توانیته به ناسانی بگاته لای حاکم و داوای مافی خوی لی بکات. هه روه کو چون خه لکی بز خویان به بن واسیته ده چونه لای پیغه مبهری خوا ﷺ و داوای خویانیان لا باس ده کرد بن واسیته و بن جیوازی له نیوان موسلمانان و ناموسلمانان !! هه مریان به ناسان ده گیشته لای پیغه مبهری ﷺ راسته و خور ده دان له گه لیدا. وه هه روه ها له دای ته ویش هه چوار خه لیفه کان - په زای خویان لی بیته - وه خه لیفه عومه ری کوپی عه بدولعه زیزیش - په حمه تی خوی لی بیته - خه لکی راسته و خور بن واسیته داخوای خویانیان لا باس ده کردن بن جیوازی له نیوان دورو نزیک و خزم و ییگانه و هه ژارو ده و له مهندر موسلمانو کافرا!! چونکه نه وایش له سه سوننه تی نه و پیغه وایه ﷺ داد په روره به به زهی یه (متواضع) له ده ریشتن ،

که واته نه گهر کاربه دهست عادل و به ویردان بوو خه لکی پیوستی به واسیته ناکات، نه دی چون پیوستیان به واسیته دهکات بۆ لای په روره دگار که له هه موو کس به به زهی ترو داد په روره تره حق ویست ترو (أرحم الراحمین) و (أعدل العادلین) له !!. وه تو سقا لی کش زولم

ناکات و ستم له کهس ناکات ﴿ولا يظلم ربك أحدا﴾ وه ههروه ها هه رکه سیک تۆسقا لیک مافی ده بیته په روه ردگار پاداشتی ده داته وه ﴿فمن يعمل مثقال ذرة خیراً یره﴾.

وه ههروه ها حدق له نازه لئ شاخ دار (قوچ دار - قرناء) ده ستینیتته وه بۆ بئ شاخ. وه مافی کهس پیتیل ناکات و وه لامی هه موو کهس و هه موو ستم لئ کراوو هه ژاریک ده داته وه؛ کافر بیته یان موسلمان. وه که ده فره مویت:

﴿أَمْ نَجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُ لَكُمُ الْخُلَافَاءَ الْأَرْضَ ۚ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ مُتَّبِعُونَ ۚ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ﴾

النمل ۶۲.

واته: کئ وه لامی لئ قه ومار ده داته وه نه گهر هاواری بگاتئ، وه ناره حه تی له سه ر لاده بات ۱؟ نایا له گه ل خوا دا هه چ په رستاری تر هه ده هاواری بکریته و وه لامی لئ قه وماران بداته وه ۱؟ بیگومان ته نها (الله) به فریامان دیت.

وه په روه ردگار وه کو حاکمه زالمه کان نیه، هه ز نه کات داوای حدقی لئ بکریته، به لکو به پیچه وانه وه زۆر هه ز ده کات داوای لئ بکریته و راسته وخۆ بئ واسیته هاواری بکریته له خوشی و ناخوشیدا. وه توپه ده بیته له وانه ی داوای لئ ناکه ن و هانای بۆ نابهن. وه که له م نایه ت و هه دیسانه دا ده رده که ویت:

[وقال ربکم ادعونی استجب لکم ان الذین یسکرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین] الفافر ۶۰.

واته: په روه ردگارتان فره موویه تی داوام لئ بکه ن راسته وخۆ بئ واسیته و هاوارم بکه نئ وه لامتان ده ده مه وه. وه نه وانه ی خۆیان به زل ده زانن له ناستی پارانه وه داواکردن له من، و خۆیان بئ پیویست ده زانن نه وانه ده چنه نار دۆزه خ به حاله تی تیدا ماوه یی.

* وه پیغه مبه ر ﷺ فره موویه تی: ((إِنَّهُ مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَغْضَبْ عَلَيْهِ))^(۱).

واته نه وئ داوا له په روه ردگار نه کات لیئ توپه ده بیته.

* وه به رتیزترین شت لای په روه ردگار لئ پارانه وه یه تی: وه که پیغه مبه ر ﷺ فره موویه تی:

((ليس شيء أكرم على الله من الدعاء))^(۲).

* وه له هه دیسیکدا ده فره مویت:

(۱) صحیح سنن الترمذی .

(۲) صحیح الترمذی وابن ماجه .

((إِنَّ اللَّهَ حَيٌُّ كَرِيمٌ، يَسْتَحْيِي مَنْ عَبْدُهُ أَنْ يَسْطُرَ إِلَيْهِ يَدِيهِ ثُمَّ يَرْدُّهُمَا خَائِبَتَيْنِ))^(۳).

واته: په‌روه‌ردگار نه‌وه‌نده به‌پرزو خاوه‌ن ده‌یایه، شه‌رم ده‌کات له به‌نده‌ی خو‌ی که ده‌ستی پارانه‌وی بۆلا رابکینشیت و نه‌ویش رته‌ی بکاته‌وه به‌ بن‌ نومی‌دی و دل‌ شکا‌وی.

* وه‌ هه‌ر که‌ستیک دا‌وای شتیک له په‌روه‌ردگار بکات په‌روه‌ردگار به‌شی‌وه‌یه‌ک له‌م سئ شی‌وه‌یه پادا‌شتی ده‌داته‌وه:

۱ - یان دا‌واکاریه‌که‌ی بۆ به‌جن ده‌گه‌یه‌نیت.

۲ - یان بۆی ده‌کا به‌ خیرو پادا‌شت بۆ رۆژی دا‌وی.

۳ - وه‌ یان به‌ نه‌ندازه‌ی نه‌و دا‌واکاریه‌ی شه‌رو خراپه‌و زیانی له‌سه‌ر لاده‌بات نه‌گه‌ر دا‌واکاریه‌که‌یشی بۆ جن به‌جن نه‌کات له‌به‌ر حیکمه‌ت و مه‌صله‌هه‌تیک. وه‌ک له‌م ده‌دیس‌ده‌ا هاته‌وه:

((ما من مسلم يدعو الله بدعوة ليس فيها إثم ولا قطيعة رحم إلا أعطاه الله بها ثلاث خصال: إما أن يعجل له دعوته، وإما أن يدخرها له في الآخرة، وإما أن يصرف عنه من السوء مثلها، قالوا: إذا نكث، قال: الله أكثر))^(۴).

که‌واته په‌روه‌ردگاری به‌به‌زه‌یی ناییت بشو‌به‌یت‌ریت به‌ به‌نده‌ی بن‌ ره‌حمی زالم، وه‌ پتو‌یستی بو‌ون به‌ واسیته بۆلای ده‌سه‌لاتداری زالم ناییت وامان لی بکات گومان‌ی خراپ به‌رین به‌ په‌روه‌ردگار، که نه‌ویش بن‌ واسیته وه‌لامان ناداته‌وه؛ چونکه‌ نه‌م گومان بردنه به‌ په‌روه‌ردگار زۆر گونا‌هیک‌ی گه‌وره‌یه؛ وه‌ که‌م کردنه‌وی قه‌دو گه‌وره‌یی و عه‌داله‌ت و به‌زه‌یی خوا‌یه، وه‌ دابه‌زاندنیه‌تی بۆ پر‌یزی کاربه‌ده‌سته سته‌مه‌کاره‌کان که‌بن‌ واسیته وه‌لامی که‌س ناده‌نه‌وه.

وه‌ هه‌روه‌ها ناییت وا گومان به‌رین که‌ هه‌روه‌کو چۆن واسیته‌ی دونیایی ته‌نسیر له‌ کابه‌ده‌ستان ده‌کات له‌و شته‌شدا که‌ کاربه‌ده‌ستان هه‌زی پی نه‌که‌ن، به‌هه‌مان شی‌وه‌ش واسیته ته‌نسیر له‌ خوا ده‌کات له‌وه‌دا که‌ خو‌ی نه‌یه‌ویت. بۆ نمونه‌ ته‌گه‌ر کاربه‌ده‌ستیک هه‌ز نه‌کات کاری فلان که‌س جن به‌جن بیت له‌به‌ر چه‌ند هۆیه‌ک، نه‌وا نه‌و فلانه‌ که‌سه ته‌گه‌ر واسیته‌ی زۆر نزیک له‌ کاربه‌ده‌سته‌که‌ په‌یدا بکات ده‌توانی‌ت کاری خو‌ی پی جن به‌جن بکات و

(۳) صحیح سنن‌ الترمذی (۲ / ۱۷۹) .

(۴) رواه‌ الحاکم و صححه (۱ / ۶۷۰) . و البه‌اری فی (الأدب المفرد) .

کاربه دهسته کهش ناچار بریاری له سهر بدات به نابه دلی بن نه و هس هه زیشی له و بریاره بیته، جا یان له شهرمی واسیته که بریاری بو دا، وه یان له ترسان، وه یان له بهر مه صله هه یتکی داهاتوری خوی ۱۱. چونکه نه گهر قسهی واسیته کان بشکی نیت تهوا لینی هه لده گهرینه و هه زهره یی له ده ده، یان جارینکی تر پشتیوانی و هاوکاری و لایه نگری ناکه. که واته واسیتهی دونیا ته نسیر له کاربه دهستان ده کات.

به لām نه گهر په روهر دگار هه نه کات شتیک بیته تهوا کهس ناتوانیت پهی بکات و ته نسیری تی بکات.

بو نمونه په روهر دگار نه یو بست له موشریک و مونا فیکان خوش بیته، بۆیه به پیغه مبهری ﷺ راگه یاند که تکای لی نه کات و داوای لی خوش بوونیان بو نه کات چونکه داوا بکات یان نه یکات، خوا لی یان خوش نابیت نه گهر هه فتا جاریش داوای لی خوش بوونیان بو بکات. وه که فهر موی:

﴿اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ التوبة: ۸۰ .
﴿سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ المنافقون: ۶ .

وه په روهر دگار چ شتیکی هه لی بیته هه نه و ده بیته و چی نه ویت به هه موی بونه و هه ریش ناتوانیت پهی بگریته: (ما شاء الله کان و ما لم یسا لم یکن) .

وه کهس ناتوانیت په خنه بگریته له بریاره کانی و پاشکوی حوکه کانی بکات و پیاندا بپیته وه: ﴿والله یحکم لا معقب لحکم﴾ الرعد: ۴۱ .

وه پیغه مبهری ﷺ ده فهر مویته: ﴿فإِنَّهُ لَا مَكْرَهَ لَهُ﴾ (۱). واته په روهر دگار زدرلین کهری نیه. وه هیچ که سیک ناتوانیت بن پو خسه تی تهو داوای تکا کردنیش بکات:

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ البقرة: ۲۵۶ .

واته کتی به تهو هس شه فاعهت بکات له لای خوا، مه گهر به ری پیدانی تهو نه بیته؟ ۱۲. که واته له دونیا دا واسیته په یدا کردن بو شه فاعهت کردن لای ده سه لاتداران سوودی هه یه و ته نسیری خوی هه یه و ده سه لاتداران ناتوانن تکای تکا کاران بشکی نن هه موی کاتیک چونکه

پیتوستان بهم تکاکارانه هدی و پاپشت و یارمه تی دهریانن یان شهریک و هاو بهشیانن یان جینگای مه ترسیه رته کردنه و هی شه فاعه تیان نه گهر شه فاعه تکارو راسیته که ژن و مندالی خویشیان بن ۱۱ راته نه وانیش ته نسریان هدی له سهر کار به دهستان.

به لام په روه ردگار نه خیزانی هدی نه مندال، نه وه زیرو، نه هاوکار، نه شهریک و، نه پشتیوانکار، نه بهرام بهرو، نه پیشنیارکار، وه کو خوی ده فرمویت:

﴿ قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ ^(۱) مِنْ دُونِ اللَّهِ: ۱ لَا يَمْلِكُونَ مَقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ. ۲

۳ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شَرْكٍ ۴ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهْرِ ۵ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ ۶﴾ السبا ۲۲، ۲۳.

واته نهی محمد ﷺ بهر موشریکانه به فرموو: ئادهی هاوار بکه نه نه وانهی که را گومان ده بهن شه فاعه تکار تان بن و نیعتی قادی سوودو زیان و خۆشی و ناخۆشیتان پیان به غیری خوا، بزائن تایا:

۱ هیچیان به دهسته بز خویشیان و بوئیوهش ۱۹ له کاتی کدا که نه وان نه ندازهی زه پوهیه کیان له تاسمانه کان و زوی به دهست نیو خاوهنی نین، وه له وهش کهم تر:

۲ به شهرا که تیش له گدل خوا هار بهشی نین له تاسمانه کان و زویدا، وه له وهش کهم تر:

۳ ته ناندت یارمه تیدهرو یاریده ده ریش نین بز خوا، تا یارمه تیان ئی وه ربگریست و پیتوستانی پیان بیت.

که واته: نه خاوهنی هیچ شتیکن به ته نهها له زوی و تاسمانه دا. وه نه به شهرا که تیش شهریکی خوان له هیچ به شتیکی تاسمانه کان و زویدا. وه نه جینگرو وه زیرو یاریده ده ری په روه رد گاریشن لهم بوونه روه دا. که واته به هیچ شتیه که هیچ شتیکیان به دهست نیو له گدل خوا یان به بئ خوا، ته نهها شه فاعه ت کردن نه بیت لای خوا.

۴ وه شه فاعه ت کردنه که ش نابیت ته نهها دوا ی تیزنی خوا، ته ریش بز که سیکه که خوا پوخسه تی بز بدات و ریگهی پی بدات نه گینا سوودی نابیت و نا کریت ۱۱

به لام له درنیادا راسیته کان شه فاعه ت ده کهن لای کار به دهستان به بئ پوخسه تی کار به دهستانیش وه بز که سانیکیش که کار به دهستان حزیان پی نه کهن. ^(۲)

(۱) زَعَمْتُمْ اَلِهَةً اَوْ اَنْفُسَ شَفَعَاءِ .

(۲) وه زانای پایه بهرز ابن قیم الجوزیه - په همتی خوی ئی بیت - له ته فسیری نه م نایه ته دا فرمویه تی:

به لّام په رووردگار زۆر زۆر له وه گه وره تره که کهس بێ ئیزنی نهو شه فاعدت بکات لای، وه یان شه فاعدت ی لا بکن بۆ که سیک که خۆی لینی پازی نه بیئت:

﴿لَعَلَّمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْعُرُونَ إِلَّا لَمَنْ أَرْغَضُوا عَنْهُمْ مِنْ خَشْيَةِ شُعْبُونَ﴾ (الانبیاء: ۲۸).

واته شه فاعدت کاران شه فاعدت ناکه ن ته نها بۆ نهو کهسه نه بیئت که خوا لینی پازی یه تکای بۆ بکریت.

که واته: ده رکهوت خه لکی له دونیادا پیوستان به واسیته هه یه بۆ لای حاکمه ده سه لانداره کان له م لایه نه وه که (عه داله ت) و (به زه یی) و (خۆ به که م گرتیان) نیه.

به لّام په رووردگار به هیچ شینوه یه که قه بو لئی نیه واسیته ی بۆ دابنریت؛ چونکه خۆی راسته وخۆ وه لایمان ده داته وه بێ جیاوازی، وه زۆر داد په روورو به به زه یی به له که لماندا، وه مرۆ هه رچه نده تاوانباریش بیئت نه گه ر له خوا بپاریته وه په رووردگار عه فوی ده کات و له گونا هه ی ده بووریت، وه که فه رموویه تی:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ الزمر: ۵۳.

واته به فه رموو: نه ی نهو به ندانه ی په رووردگار که زیده په ویتان کردوه له تاوان و گونا هه کردندا بێ ئومید هه بن له په حه تی خوا چونکه په رووردگار ده بووریت له هه موو تاوانه کان؛ چونکه به راستی خۆی لیبورده و به په حه.

وقد قطع الله الأسباب التي يتعلق بها المشركون جميعاً، فالمشرك إنما يتخذُ معبوده لما يحصلُ له من النفع، والنفع لا يكون إلا من فيه حصلة من هذه الأربع:

إما مالك لما يريد عابده منه، فإن لم يكن مالكاً كان شريكاً للمالك، فإن لم يكن شريكاً له كان معيناً له و ظهيراً، فإن لم يكن معيناً ولا ظهيراً كان شفعياً عنده.

فنفى الله سبحانه المراتب الأربع نفياً مرتباً؛ متقللاً من الأعلى إلى الأدنى؛ فنفى الملك و الشرك و المظاهرة و الشفاعة التي يطلبها المشرك، وأثبت شفاعته لأنصيب فيها للمشرك، وهي الشفاعة بإذنه.

فكفى هذه الآية نوراً وبرهاناً وتجريداً للتوحيد وقطعاً لأصول الشرك ومواده لمن عقلها. والقرآن مملوء من أمثالها ونظائرها، ولكن أكثر الناس لا يشعرون بدخول الواقع تحته وتضمنه له، ويظنونها في نوع وقوم قد خلّوا من قبل ولم يُعقبوا واولاً، فهذا الذي يحول بين القلب وبين فهم القرآن. ولعمركم الله، إن كان أولئك قد خلّوا، فقد ورثهم من هو مثلهم أو شرّ منهم أو دولهم، وتناول القرآن لهم كتناوله لأولئك.

که واپوو په حم و بهزهیی خوا بۆ تاوانبارانشه، که واته با شهیتان وه سوه سه مان بۆ دروست نه کات و فیلمان لێ نه کات به وهی که بلتین: ئیمه تاوانبارین و پیاوچاکان لای خوا خوشه و یست، وه خوا له ئیمه خوش نابیت به بۆ واسیتهی نه وان !!

بزانه نه وه داوی شهیتانه و بهو شتویه تووشی شه ریک بۆ خوا دانانت ده کات !! وریابه برای موسلمان.

هۆی دووه می پتویست به واسیته کردن بۆ لای کار به دهستان

ب - وه له بهر هۆیه کی تریش خه لکی له دنیا دا پتویستیان به واسیته هدی به بۆ لای کار به دهستانیان نه م هۆیه ش بریتیه له: (بۆ ناگای کار به دهست له حالی ژێردهسته کانی). واته له بهر نه وهی که حاکمی کار به دهست ناگای له حالی تاک تاکی ژێردهسته کانی خۆی نیه؛ بۆیه خه لکه که پتویستیان به واسیته هدی به بۆ نه وهی حالی خۆیان بگه یه نن به حاکم. وه حاکمیش به هۆی چه ند واسیته یه که نه ییت ناتوانیت ناگدار بیت به سهر حالی خه لکه که.

به لām په روه ردگار:

- * ناگاداری نه یتنی و په نهانیه (یعلّم السرّ وأخفی).
- * وه هیچ شاراوهدیک له خوا شاراو نه یه (لا تخفی علیه خافیه).
- * وه ناگای له دزه ی چاو (سیله ی چاو) و شاراوهدی ناو دلّه کانیشه (یعلّم خائنه الأعین وما تخفی الصدور).

- * وه ناگای له وه سوه سه ی دهروونی ناده میزاد هدی وه له ئیمه نزیکتره له په گی گه ردنمان: [وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَعَلَّمْنَا مَا تَسْأَلُ بِهِ نَفْسُهُ وَحَنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ] (ق: ۱۶).
- * وه کلله کانی زانیاری غه یب لای خوا به و هیچ یه کی که بینجگه له وه به وه نازانیت وه په روه ردگار ناگای له وه هدی که له روشکانی و ده ریادا هدی وه، هیچ گه لا دارتک ناوه ریت نیللا خوا پهنی ناگایه وه هیچ ده نکه تۆزیک له تاریکی زه ویدا نییه وه، هیچ ته رو وشکی که نیه، نیللا په روه ردگار ناگای لویه تی و له کیتابدا تۆمار کراوه:

[وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ يَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظِلْمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ] (الأنعام: ۵۹)

* وه په روره د گار بيسه رو بينايه (وهو السميع العليم).

* وه په روره د گار ناگای ليمانو له گه لمانه به عيلم و ناگاداری خوی له هدر شوینیک بین،

وه ده مان بینیت:

[يَعْلَمُ مَا تَلْجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ] (الحديد: ۴).

* وه له هيچ حال و نه ديشه يه كدا نين و هيچ به شيك له قوربان ناخوئينينه وه هيچ كرده ويه ك ناكه ين نيلا په روره د گار چارديرو ناماديه به سرمانه وه هاركات له وه دمه دا كه ده چينه نار كاره كه. وه هيچ شتيك له زهوي و ناسماندا له په روره د گار وون نابيت، به نه ندازه ي تو سقا ليك، و نه بجوكتو نه گه وروتر له ووش، وه هه موو نه و شتانه ش له كيتابدا نوسراون و په روره د گار ناگايي ته راوي هه يه پييان.

[وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ] (يونس: ۶۱)

* وه په روره د گار بيسه ري هه موو دهنگه كانه به جوړه ها زمان بؤ جوړاو جوړي داواكاريان. وه دهنگي داواي هيچ كه سيك مه شغولئ ناكات وه بئ ناگاي ناكات له بيستني دهنگي داواكاراني تر وه داواكاري كه سي له ياد ناچيت و به يزاريش نابيت به زور داوا لي كردن.

وهك زانايان فه رمويانه له وه سفي خوا دا:

(يَسْمَعُ ضَجِيجَ الْأَصْوَاتِ بِاخْتِلَافِ اللُّغَاتِ عَلَى تَفَنُّنِ الْحَاجَاتِ، لَا يُشْغِلُهُ سَمْعٌ عَنْ سَمْعٍ وَلَا تَغْلُظُهُ الْمَسَائِلُ وَلَا يَتَبَرَّمُ بِالْحَاحِ الْمَلْحِينِ).

كه واته په روره د گار ليك كه به م شيوه يه عيلم و ناگاداري هديت به سر هه موو بوونه وودا، وه بيسه رو بينا بيت به م شيوه يه؛ تايا پيوست ده كات به هو ي واسيته ي پتغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پياوچا كانه وه خبه ري داواكار يه كاني خومان ي بدينئ و نه و واسيتانه په روره د گار ناگادار

بکه نه وه، ههروه کو چۆن له م درنیا به دا خه لکی به هۆی واسیته وه خۆیان ده گه یه دن به کار به ده دهستان، چونکه کار به ده دهستان ناگایان له خالی هه موو خه لکی نه ؟

((سبحان الله)) بۆ بیرناکه نه وه نه وه که سانه ی واسیته بۆلای خوا داده نین ! نایا نازان

په روه رد گاری به ناگای زانای بیسه ری بینا (ته شبیه) نا کریت به کار به ده دهستی بۆ ناگا ؟

نه وه بۆ قه درو نه ندازی په روه ردگار داده به زینن و خوای گه روه و بالاده ست وه کو خۆی نانا سن به گوێره ی ناو و سیفات به رزو جوانه کانی؟ بۆچی په روه ردگار داده به زیننه ناستی ده سه لاتداره بۆ ناگایه کان به لām به پیتچه وانه شه وه واسیته کانیان که - پیاوچاکه کانی - به رز ده که نه وه زیاتر له ناستی خۆیان بۆ ناستی په روه ردگار به ریان ده شو به نین ؟

- وه نه گه ر بلین ئیمه پیاوچاکان و پتفه مبه ران (علیهم السلام) به خوا ناشو به نین ﴿لانشبه المخلوق بالخالق﴾. له وه لāmدا ده لنین:

نه گه ر به زمانی ده میشتان وانه لنین به زمانی حالتان و اتان و تووه چونکه - بۆ نمونه - هه زاران هه زار موسلمانن نه فامی جاهیل له هه زاران شویته وه به هه زاران زمانه وه بۆ هه زاران نیش له یه ک کاتدا هاوار ده که نه شیخ عبدالقادر گه یلانی. وه هه موو یه کیکیش له وه که سانه ی که هاواریان کردۆته شیخ عبدالقادر باوه ری وایه که شیخ دهنگی نه وه ده بیستیت؛ وه ک چۆن دهنگی نه وانی تریش ده بیستیت له هه مان کاتدا !!، وه باوه ریان وایه که به مردوویی، له ولایتکی دووریشه وه شیخ عبدالقادر گوئ بیستی هه موو هاوارو دهنگه کانه، وه له هه موو زمانه کانیش ده گات چ عه ره بی چ کوردی چ نینگلیزی و چ ... وه دهنگه کانیش هه موو لیک جیا ده کاته وه، نه مه یان هی کتیه ! نه وهی تریان هی کتیه وه داوای هه مووشیان تۆ ده گات و هیچ دهنگ و داوایه ک بۆ ناگار مه شغوئی نا کات له بیستن و تینگه یشتنی دهنگ و داوای نه وانی تر، وه داوای بیستن و تینگه یشتنی هه موو داواکار به کانیش ده توانیت وه لāmی هه موویان بداته وه وه ده که سه داواکاری خۆی بۆ جۆ به جۆ بکات و فلان له نه خۆشی چاک بکاته وه و فلان ژنی بۆ بیت و فلانه پیاوێکی ده ست که ویت، فلانه منالی کوپی بییت و فلان به سه ر دووژمندا سه ره که ویت و فلان ده وڵه مه ند بیت و ... هتد.

سبحان الله، نایا نه م بیرو بۆ چوون و نیعتیقاده ته نها لایه ق و شایسته ی خوایه یان لایه قی به نده یه کیشه وه ک شیخ عبدالقادر گه یلانی و پیاوچاکانی تر !! ییگومان هه ره که سیك

زهره یهك عه قَل و تیگه یشتنی هه بیته تهه نیعتیقاده ی به غه یری خوا نابیت، چونكه یه كیتك توانای بیستنی نهه هه موو دهنگه زۆره لیتك جیا یه ی هه یه و توانای تیگه یشتن و وه لām دانسه وهی داواکاریه کانی هه یه كه چه ندان سیفه تهی هه بن وهك (الحیّ) زیندوو یه تهی و (السمیع) بیسه ریتهی و (البصیر) بینایتی و (القادر) به توانا (القیوم) راگری غه یری خۆی (المغنی) دهو له مه ندکارو (المعطي) به خشه رو (ملك الملك) خاوه نی مولك و...

وه تهه سیفاتانه هه ته نهها تایبه ته به په روهردگاری ئاسمانه کان و زوی.
كه واته كوفره كه نیته تهه سیفاتانه ی خوا بدهینه به نه دی بئ دهسلات كه نه مردن و ژیان نه قازانچ و زهره ی به دهسته، وه كه مرد می شهو له یه کی پئ له خو درناگری و، داده بریت له ژیا نی سهر زوی و ده چیه جیهانی ناو گۆر ۱۱.

هۆی سیئه مه می پتویست بوون به واسیته

بۆلای کار به دهستان

وه هۆیه کی تر بۆ دانانی واسیته له نیوان خه لک و کار به دهستان نه وه یه كه کار به دهست له بهر بئ توانایی خۆی ناتوانیت به ته نهها کاری تهه خه لکه ژیره دهسته جئ به جئ بکات و داواکاریه کانیان وه لām بداته وه هه رچه نهه ناگاداری داواکاریه کانیان بیت و هه زیش بکات له وه لām دانسه یان، بۆیه پتویستی به چه ندان واسیته هه یه كه ببه یاریده ده ی و هاوکاری بکه ن و پالتشتی بکه ن.

به لām په روهردگار خۆی به ته نهها دهسه لاتدارو به توانایه له سه ر هه موو شتیک و هه ر شتیکی بویت نه بجامی دهه ات به ئاسانی و بئ نه وه ی پتویستی به یارمه تی و کۆمه کی که س بکات و په روهردگار هه چ پالتشت و وه زیریکی نیه و پتویستی به که س نییه.

﴿ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا ﴾ (الإسراء: ۱۱۱)

واته سوپاس بۆ نهه په رسته راوهی كه هه چ مندالی نیه و هه چ شه ریکی نیه له و مولكه داو هه چ دۆستیکی نه گرتوه، له بهر لاوازیتهی و پتویست بوونی پئ تا به هۆی نه وه به هه یز بیت ۱۱
وه هه روه ها ﴿ وَمَا لَهُمْ مِنْ ظَلَمٍ ﴾ په روهردگار هه چ پشتیوانیکی نیه له دروست کراوان.

وه پەروردگار نه‌وه‌نده به توانایه له‌سەر جن به‌جن کردنی داواکاری به‌نده‌کانی به‌شیوه‌یه‌کی وا که هه‌موو نینسان و جنۆکه‌کان له یه‌که‌میان‌وه تا کۆتاییان له‌یه‌که کاتدا کۆبینه‌وه له‌سەر به‌رزاییه‌که وه‌به‌یه‌که‌وه هاوار بکه‌نه خوا، هه‌ر یه‌که‌ی به‌زمانی خۆی و بۆ ئیشی تایبه‌تی خۆی!!، پەروردگار وه‌لامی هه‌ر هه‌موویان ده‌داته‌وه‌و داواکاری هه‌ر هه‌موویان جن به‌جن ده‌کات خۆی به‌ته‌نها بۆ نه‌وه‌ی هیچ له‌مولکی پەروردگار که‌م بێتسه‌وه. وه‌ک خۆی له‌هه‌دیستیکی قودسیدا فهرموویه‌تی:

((يا ابن آدم لو أن أولكم و آخركم وإنسکم و جنکم قاموا فی صعيدٍ واحدٍ فسألوني، فأعطيتُ کلَّ واحدٍ مسألتهُ، ما نقص ذلك مما عندي إلا كما یَنقُصُ المحيطُ إذا أُدخِلَ البحرُ))^(۱).

وه پەروردگار نه‌وه‌نده به‌ توانایه نه‌گه‌ر ویستی شتێک بێت ته‌نها ده‌فهرمویت (کُن) واته‌: ببه، وه‌یه‌که‌سه‌ر ده‌بێت !!

که‌واته‌ خوای پەروردگار ناوا به‌ تواناو ده‌سه‌لاته‌ چۆن ده‌شوبه‌یئیریت به‌ کار به‌ده‌ستی بۆ ده‌سه‌لاتی موحتاج به‌واسیته‌و یارمه‌تیده‌ر؟!.

پەروردگار خۆی به‌ ته‌نها به‌توانایه له‌سەر نه‌نجام دانی هه‌موو پێداویستی به‌نده‌کانی و هیچ پێویستی به‌ واسیته‌و یاریده‌ده‌ر ناکات که‌واته‌ بۆچی واسیته‌ دابنێت؟!.

***++*++*++*++*++*

که‌واته‌ دوا‌ی ده‌رکه‌وتنی هۆکاره‌کانی پێویست کردنی بوونی واسیته‌ له‌ نێوان خه‌لکی و کاربه‌ده‌ستاندا زانیمان هۆکاری بنه‌رته‌ی (بۆ عه‌داله‌تی) و (بۆ به‌زه‌ییتی) و (بۆ ناگاییتی) و (بۆ توانایه‌تی) کاربه‌ده‌ستانه‌، بۆیه‌ خه‌لکی پێویستیان به‌ واسیته‌ هه‌یه‌ تا داواکاریه‌کانیان بگه‌نه‌ لای کاربه‌ده‌ستان و وه‌لام بدرینه‌وه‌ به‌لام پەروردگار به‌ پێچه‌وانه‌ی کاربه‌ده‌ستان و دروستکراوان پاکه‌و دووره‌ له‌ هه‌موو سیفاتێکی که‌م و ناته‌واو وه‌ خاوه‌نی هه‌موو سیفاتێکی به‌رزو ته‌واوه‌ ناگای له‌ هه‌موو به‌نده‌کانیه‌تی و لێیانه‌وه‌ نزیکه‌ به‌ عیلم و بیست و یه‌نین و ده‌سه‌لات. وه‌ ده‌نگی هه‌موویان ده‌بیستیت و پێشی خۆشه‌ داوا‌ی پێداویستیه‌کانمانی لێ بکه‌ین و به‌تواناشه‌ له‌سەر وه‌لامدانه‌وه‌مان بۆ پێویست بوون به‌ واسیته‌و یاریده‌ده‌رو له‌که‌شیش ناترسیت

و ئیشیش به کهس نیهو، که سیش ناتوانیت فرمانی پی بگۆریت، وه خۆی داناو کار له جۆ و به خشندهو میهره بانه (أرحم الراحمين)، وه (أعدل العادلين)، وه (أحكم الحاكمين)، وه خۆیشی فرمانی پی کردوین که داوای لی بکهین و به ئیننی داوینن که وه لایمان بداتهو و تورهش ده بیست که داوای لی نه کهین روو بکهینه یه کینکی. وه پیی راگه یاندروین که غهیری نهو هاواریشی بکهینن ته نهها زهره رمان بۆ ده می نیتتهو و هیچ سوودی لی وهر ناگرین؛ چونکه هیچ یه کینکی تر جگه له خۆی هیچی به دهست نیهو توانای شه فاعهت و تکار دنیسیان نیه به ئیزنی نهو نه بیست بۆ نهو که سهش نه بیست که په روهر دگاری خۆی پازیه شه فاعهتی بۆ بکیریت ۱۱

که واته دواي ئهم هه موو روون کردنه وانه و ناسینی گه وریی و قه دری خوا بۆ مان ده رکهوت که (ته شبیه) کردنی خوا به کار به دهستان و واسیته دانان بۆ لای خوا وهك چۆن واسیته داده نیین بۆ لای کار به دهستان ئهم کاره کارێکی زۆر ناشه رعی و ناعه قـلـانه یه و گونا هێکی گه وریه و وه سه سه ی شه ی تانه که جاریکی تر بلین:

چۆن له دنیا دا پیو یستمان به واسیته هه یه به بۆ لای کار به دهستان، به هه مان شیوهش بۆ لای خوا ۱۱.

یان بلین: ئیمه تاوانبارین و پیاوچاکان له خوا نزیکن و خوا له ئیمه خۆش ناییت بی تکیای پیاوچاکان ۱۱.

یان بلین: وا جوانتره خۆ مان راسته و خۆ داوا له خوا نه کهین چونکه وا به ته ده ب تره که له پرتگای پیاوچاکان و پیغه مبه رانه وه (عليهم الصلاة والسلام)، داوا کار به کاغان بگن به خوا ۱۱. که واته ئهم وه سه سه نه هه مووی فیلی شه ی تانه و ده یه ویت به م شیوازه (به ناوی له خوا ترسانده) شه ریک و هاوهل بۆ خوا دا بنین ۱۱ په نا به خوا.

وه ئایا ته ده ب و عه قل و له خوا ترسان نه ویه که بی فرمانی خوا بکهین ۱۹
خوا ده فرمانی: ﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾ (غافر: من الآية ۶۰).
واته په روهر دگارتان فرمانی پی کردوون: فرمانی هه مووی ته هاوارم بکهین و داوام لی بکهین، وه لایمان ده ده سه وه. وه فرمانی ته: ﴿ فَلَا تَدْعُوا اللَّهَ أَدْعَا ﴾ (الجن: من الآية ۱۸).
واته: نه هی لی کردوون: له گه ل خوا هاوار مه که نه هیچ یه کینکی تر.

جا ئایا وازهینانت لهو فرمانه ی خوا له سه ری واجب کردی که - ته نها دوا له و کردنه - وه کردنی نه و کاره ی که لێی قه دهغه کردیت و نه هی لێ کردیت، - که بریتیه له هاوار کردنه یه کینکی تر، وهک پیاوچا کان و پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) -، ئایا نه مه نه ده ب و عه قل و ته قوايه ۱؟.

وه هه ر ئایه تیکی قورئان ده خوینیته وه سه باره ت به م با سه وه، ده بینین فره مان ده کات که ته نها هاوار بکه نه (الله) و داوا له و بکه ن. وهک:

• ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً...﴾ الأعراف: ۵۵.

• ﴿وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا﴾ الأعراف: ۵۶.

• ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا﴾ الأعراف: ۱۸۰.

• ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ غافر: ۶۰.

• ﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ غافر: ۱۴.

وه به پیغه مبه ری ﷺ فره موو:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾ البقرة (۱۸۶).

واته ی نه ی محمد نه گه ر به نده کانی من پرسیاری منیان لێ کردیت، نه وه من خۆم لیان نزیکم و وه لامی داوای داواکاران ده ده مه وه. وه نه ی فره موو با داوا له تۆ بکه ن و تۆش داوا له من بکه و به به واسیته ی نیوانمان بۆ گه یانندی پا پانه وه و داوای به نده کام به من و، لێ خۆش بوونیان و، وه لام دانه وه ی منیش به نه وان.

به لام بۆ را گه یانندی شه ری خوا په ره وردگار فره مانی به پیغه مبه ره که ی ﷺ کردوه که هه ر پرسیاریکی شه ری خویان لێ کرد خۆی له جیاتی خوا وه لامیان بداته وه و بیته واسیته ی را گه یاندن (واسطه البلاغ).

هه وهک ده بینین که پرسیاری کاری شه ری ده کرا په ره وردگار ده ی فره موو خۆت وه لامیان به وه به م شیوه یه ی فیتری ده کرد . بۆ نمونه:

﴿ ويسألونك عن الخمر والميسر قل فيهما إثم كبيرٌ ومنافع للناس وإلهما أكبرٌ من نفعهما﴾ البقرة

﴿ و یسألونک عن المحیض قل هو أذی... ﴾ البقرة

﴿ و یسألونک عن الأهلة قل هی مواقیئ للناس ﴾ البقرة

﴿ و یسألونک ماذا ینفقون قل العفو... ﴾ البقرة

بەم شتوویە پەرورەدگار [پێغەمبەری ﷺ] وەک وایستە ی راگەیانندی شەرە کە ی بۆ داناوین، بەلام لێی حەرام کردوین وەک وایستە ی نزیک کەرەو بۆلای خۆی دابنێن؛ چونکە ئەم وایستە یە پاشماوی دینی موشریک و کافرە کانه و پەرورەدگار پێویستی بە هیچ کەس ناکات خەلکی بیکەن بە وایستە بۆ ئەوی لە پەرورەدگاریان نزیک بکاتەو و داواکاریە کانیان بکە یە نیت بە خوا. وەبۆیە تکار داوامان تەنها دەیت راستەوخۆ لە پەرورەدگار بیت وەک خۆی فەرمانی بەو کە کردو لە ئایەتە کانی پێشوو. وە قەدەغە ی کردو لە بەندە کانی هاوار بکەنە غەیری ئەو، یان و داوا لە غەیری خۆی بکەن.

و پێغەمبەری پێشەواش ﷺ لەسەر ئەو تەنها خوا پەرستێە هاوێلانێ پەرورەدە دەکرد وەک دەبینن بە عبداللەه ی کوپی عباسی فەرموو :

((وإذا سألت فاسأل الله، وإذا استعنت فاستعن بالله))^(۱).

واتە ئەگەر داواکاریت هەبوو یە کسەر داوا لە خوا بکەو ئەگەر داوا یارمەتیشت کرد تەنها داوا یارمەتی لە خوا بکە !.

و پێی ئەفەرموو: هاوار بکە من یان داوا یارمەتی لە من بکە ؟! کە دووریش یم لیت، یان مردووش یم !!

و هەر وەها پێغەمبەر ﷺ بە فاطیمە ی کچی فەرموو:

((يا فاطمة سليني من مالي ما شئت فأني لا أغني عنك من الله شيئاً)).

واتە لە مانی دۆنیام چی حەز دەکەیت داوام لێ بکە بەلام لای خوا من هیچ سوود بەتۆ ناگە یەم و هیچم بە دەست نیە بۆت لای خوا، وە خاوەنی هیچ نیم !!.

کەواتە ئەو دینه دێرینە ی ئیسلام کە لە کۆنەوێ خوا بە هەموو پێغەمبەرانی (عليهم الصلاة والسلام) دا ناردوو و پێغەمبەری ئیمەش محمد ﷺ پێی هاتوو و زانیان لەسەری ڕۆشتووون

تا ئهم سهردهمهی ئیمه بناغه و بنه‌ره‌ته‌که‌ی بریتی‌یه له به‌ته‌نها په‌رستنی خواو به‌ته‌نها هاوار کردنه (الله) و ته‌نها له‌و داوای پارمه‌تی‌کردن ﴿إِيَّاكَ تَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ وه ته‌نها داوای به‌فربا که‌وتن له‌و بکه‌ین و له‌گه‌ل له‌و خوایه په‌روه‌ردگار ه‌وره‌یه‌دا هاوار نه‌که‌ینه هیچ یه‌کی‌کی تر، به‌لام ه‌هر له‌کونه‌وه تا له‌مروش نه‌قام و هاوبه‌ش په‌یدا که‌ران رازی نه‌بوون به‌م دینی ئیسلامه‌ی که له‌سهر ته‌نها خوا په‌رستی و ته‌نها هاوار کردنه له‌و دامه‌زراوه به‌لکو له‌گه‌ل په‌روه‌ردگار چه‌ندان په‌رستراوی تریان داناون و هاواریان کردوونی به‌نیازی له‌خوا نزیک کردنه‌وه و شه‌فاعه‌ت بو‌کردن لای خوا. وه‌ک بو‌مان ده‌ر که‌وت له‌سهره‌تای ئهم کتابه‌دا به به‌لگه‌ی قورئان و ه‌ده‌یس. وه‌ک له‌م ئایه‌ته‌شدا پروون ده‌بیته‌وه:

﴿ ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَلِنْ يَشْرِكْ بِهِ تُمُونُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴾ (غافر: ۱۲).

واته: نه‌گه‌ر به ته‌نها هاوار بکریته خواو ته‌نها له‌و بیارینه‌وه، ئیوه‌ی نه‌قام باوهر ناهینن و بی باوهر ده‌بن به‌م مه‌نه‌جه که ته‌نها هاوار بکریته (الله).

به‌لام نه‌گه‌ر شه‌ریک بو‌ خوا دابهریت له‌ هاوار بو‌ کردن و په‌رستندا نه‌وا نه‌و کاته ئیوه - نه‌ی مشریکان - باوهر ده‌هینن، واته باوهر به‌ دینیک ده‌هینن که شه‌رکه‌و له‌گه‌ل خوا هاوار بکریته غه‌یری خوا !!.

وه ه‌ه‌روه‌ها په‌روه‌ردگار زیاتر په‌رده له‌سهر شیری ئهم جو‌ره‌ه‌لکه نه‌قامه‌ گومرپیه لاده‌دات و ده‌فرمویت: ﴿وَإِذَا ذَكَرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ. وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾ (الزمر: ۴۵) واته: نه‌گه‌ر به‌ته‌نها باسی (الله) بکریت و ییادی نه‌و بکریت ده‌روونی نه‌وانه‌ی که باوهرپیان به‌ ناخیه‌ت نیسه ده‌گیری و ته‌نگ ده‌بیته، به‌لام کاتیک که مه‌عبوده‌کانتر یاد ده‌کړین نه‌و کاته دلایان شاد ده‌بیته !!

به‌داخه‌ره نه‌مه‌یه حال‌ی نه‌قام و نه‌زانه‌کانی نه‌مروش نه‌گه‌ر به‌ته‌نها بلیتیت: ﴿يَا اللَّهُ هَاوَارِ﴾ ده‌لین نه‌وه بو‌ نالیته‌ت یا ه‌زه‌ره‌تی غه‌وس هاوار ؟، وه بو‌ نالیته‌ت یا رسول الله هاوار ؟، وه یان نه‌گه‌ر به ته‌نها باسی خوا بکه‌یت و به‌س ناوی نه‌و به‌یته‌ت رازی نابن و، ده‌لین ده‌بیته له‌گه‌ل (الله) بلیتیت: ﴿يَا مُحَمَّد، يَا غه‌وس﴾ یان ده‌بیته بلیتیت به‌ ناوی خوا و پیغه‌مه‌ران (عليهم‌السلام).

که واته برای موسلمان وشیاریدو بزانه که: دینی دیرینی نیسلام تهنه خوا په رستییه و تهنه هاوارکردنه خاویه، وه هدرکه سیکي موسلمانن پینی دهیوت تهنه هاوار بکه نه خوار هاوار مه که نه که سی تر: بزانه نه که سه له سدر راسته شه قامی نیسلامه دیرینه که یه له م بواره دا، وه به درو بو هتانی خه لک پروا نه که یت که ده لئین: نه مه دینیکی تازه یه!!

نه خیر دینی تازه نه م شیرک و بیدعه کاری و گۆپه رستی و زهرگ له خۆدان و هاوار کردنه شه خس و واسیته دانانه یه، که نه فام و بئ عه قلان له سدری ده پۆن. وه به ناوی خوشیستنی پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان و پیزگرتن لییان، به رزبان کردونه ته وه بۆ ناستی په روه ردگارو کردوویانن به شهریکی خواو، له ناستی به نده یتی به رزبان کردونه ته وه بۆ ناستی په رستاریتی و، ده یان په رستن و هاواریان ده که نن و سهر پینیان بۆ ده که نن و، سویندیان پی ده خۆن و په نایان پی ده گرن و، نه رزبان بۆ ده که نن و، داوای به فریا که وتنیان لی ده که نن!!

وه دینی (أبو جهل و أبو لهب) یان زیندر کردۆته وه به ناوی له خوا نزیک بوونه وه و خوش ویستی پیاوچاکان.

موسلمانن ژیر نیستا تیگه یشیتیت که خوشیستن و پیزگرتن له پیغه مبه ر ﷺ و پیاوچاکان، به شوینکه وتنیان ده بیت له شهریه تدا، نه که به په رستنیان و به رز کردنه وه یان بۆ ناستی په رستارو، عیبادهت بۆ کراو، که (الله) یه.

وه تیگه یشیتیت که نه وانه ی به ناوی واسیته و له خوا نزیک بوونه وه هاوار ده که نه پیغه مبه ر ﷺ و پیاوچاکان، هیچ به لگه یه کیان نیه و، کاره کیان بئ شهرعییه و شیرکه و کوفره، بئ نه ده بی و بئ عه قلی و نه فامییه.

((وَمَنْ أَثَبَتَ الْأَنْبِيَاءَ وَسَوَاءَهُمْ مِنْ مَشَائِخِ الْعِلْمِ وَالْدِّينِ وَسَائِطَ بَيْنِ اللَّهِ وَبَيْنَ خَلْقِهِ كَالْحِجَابِ الَّذِينَ بَيْنَ الْمَلِكِ وَرَعِيَّتِهِ ، بِحَيْثُ يَكُونُونَ هُمْ يَرْفَعُونَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى حَوَائِجَ خَلْقِهِ ، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِنَّمَا يَهْدِي عِبَادَهُ وَيَرْزُقُهُمْ وَيَنْصُرُهُمْ بِتَوْسِطِهِمْ ، بِمَعْنَى أَنَّ الْخَلْقَ يَسْأَلُونَهُمْ ، وَهُمْ يَسْأَلُونَ اللَّهَ كَمَا أَنَّ الْوَسَائِطَ عِنْدَ الْمُلُوكِ يَسْأَلُونَ الْمَلِكَ حَوَائِجَ النَّاسِ لِقَرَبِهِمْ مِنْهُمْ ، وَالنَّاسُ يَسْأَلُونَهُمْ أَدْبَاءً مِنْهُمْ أَنْ يَاسْأَلُوا سُؤَالَ الْمَلِكِ ، وَلِأَنَّ طَلِبَهُمْ مِنَ الْوَسَائِطِ أَنْفَعَ لَهُمْ مِنْ طَلِبِهِمْ مِنَ الْمَلِكِ ، لَكُونَهُمْ أَقْرَبُ إِلَى الْمَلِكِ ، فَمَنْ أَثَبَتَهُمْ وَسَائِطَ عَلَى هَذَا الْوَجْهِ فَهُوَ كَافِرٌ مُشْرِكٌ يَجِبُ أَنْ يَسْتَأْذِنَ فَانْ تَابَ وَالْأَقْتَلُ وَهَؤُلَاءِ مُشْبِهُونَ لِلَّهِ ، شَبِهُوا الْخَالِقَ بِالْمَخْلُوقِ وَجَعَلُوا اللَّهَ أُنْدَاداً))

وهذا القول مخالف لقوله تعالى :

﴿ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ .

وقوله تعالى : ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾ .

فلم يجعل الله بينه وبين خلقه واسطة في الدعاء . وهم يعقوبهم الخرفة جعلوها .

شوبه‌ی دوانزه‌هه‌م

﴿ شەفاعەت ﴾^(۱)

ده‌لێن: هه‌مور موسلمانێك باوه‌ری وایه كه پێغه‌مبه‌ر ﷺ و پیاوچاكان شەفاعەت ده‌كەن بۆ موسلمانان له پ‌ژۆی قیامه‌تدا. كه‌وابوو ئێمه هه‌ر له دونیادا به‌زویی داوای ته‌و شەفاعەتیه‌یان لێ ده‌كه‌ین كه‌ خوا پێی به‌خشیون. وه‌ ده‌لێن ته‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ شەفاعەتمان بۆ بكه‌ لای خوا. وه‌ ته‌ی شیخ عبدالقادی گه‌یلانی شەفاعەتمان بۆ بكه‌ لای خوا. چونكه هه‌روه‌كو له قیامه‌تدا داوای شەفاعەت و به‌فراكه‌وتنیان لێ ده‌كه‌ین، به‌ هه‌مان شێوه‌ش دروسته له داوای مردنیشیان هه‌ر داوایان لێ بكه‌ین !.

وه‌لامی نه‌م شوبه‌یه‌ش:

له وه‌لامدا ده‌لێن: به‌لێ راسته پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ شەفاعەت ده‌كات، وه هه‌روه‌ها پیاوچاكانیش و، فریشته‌كانیش و، شه‌هیدانیش شەفاعەت ده‌كەن، داوای ته‌وه‌ی خوا ڕێگیان پێن ده‌دات، له‌و سنوره‌دا كه‌ بۆیان داده‌نێت، بۆ ته‌و كه‌سه شەفاعەت بكه‌ن كه‌ ته‌نها خوا په‌رست (مُوحَّد) بووه‌، هاوبه‌شی بۆ خوا په‌یدا نه‌كردووه‌، هاواری نه‌كردۆته‌ غه‌یری خوا. جا بێ ته‌وه‌ی ئێمه‌ش داوایان لێ بكه‌ین شەفاعەتمان بۆ بكه‌ن، خوا ڕێگای شەفاعەت كردنی پێن داوێ. به‌لام له‌گه‌ڵ ته‌وه‌شدا هه‌رامیشی كردووه‌ كه‌ ئێمه له دونیا داوای شەفاعەت كردنیان لێ بكه‌ین و هاواریان بكه‌ینێ داوای مردنیان.

* چونكه هاواركردنه غه‌یری خوا شه‌ركه، وه داوای شەفاعەت له‌ مردوو ناك‌رێت، وه شەفاعەت هه‌موی مولکی خاویه‌، داوا له‌ خاوه‌ن مولك ده‌ك‌رێت كه‌ په‌روه‌ردگاره‌، وه تاره‌كو خۆی ڕێگا نه‌دات، كه‌س ناتوانێت شەفاعەت بكات و، بۆ كه‌سێش ناك‌رێت. وه داواكردنی ئێمه له شەفاعەت كاران هه‌یج سودێکی نیه‌، به‌لكو زیانیشی هه‌یه‌. چونكه به‌فهرمانی خواو ویست و ئێرا ده‌ی خوا شەفاعەت كاران شەفاعەت ده‌كەن، نه‌ك به‌داواو هاواری ئێمه، وه له‌ خۆمانه‌وه‌ بۆمان نیه‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ و چه‌ند پیاو چاكێك دا‌بنێین به‌ شەفاعەت كاری خۆمان و

(۱) الشفاعة: لغة الدعاء. قال في لسان العرب: (الشفاعة كلام الشفيع للملك في حاجة يسألها لغفره، والشافع الطالب لغفره يُشفع به الى المطلوب، يقال تشفعت بفلان الى فلان فشفعتي فيه).

له گهڼ خوا هاواریان بکه یښی و داوای شه فاعه تیان لی بکه یښ، چونکه نه وان خاوه نی شه فاعه ت
 نین و، ښمهش له خو مانده و نازانین نایا ریځگایان پښ ده دریت شه فاعه ت بۆ ښمه بکه ن یان نا.
 وه هدر که سیک له خو یه شه فاعه تکار دابنیت بۆ خو یی و داوای شه فاعه تیان لی بکات، نه وه
 وه ک موشریکه کانی کردو وه شهریکی بۆ خوا داناو وه سزا که یشی نه وه یه بڼهش ده کریت
 له شه فاعه تی شه فاعه ت کاران و کهس نابیت شه فاعه تی بۆ بکات.

* وه راسته له پژوی کۆبونه و ی خه لک له مه حشر، خه لکی ده چن بۆلای پیغه مبه ران -
 عليهم الصلاة والسلام - به گشتی پیغه مبه ری خوشمان ﷺ به تایبه تی، وه داوایان لی ده که ن شه فاعه ت
 بکه ن لای خوا بۆ نه هلی مه حشر، به لآم نه و تایبه ته به پژوی قیامت کاتیک که پیغه مبه ران
 - عليهم الصلاة والسلام - زیندو و حازرو ناماده ن لای خو یان. وه گشت نه و حه دیسانه ی که باسی نه و
 دای شه فاعه ته مان بۆ ده که ن، هه مو یان تایبه تیان کردو وه به پژوی دوا یی یه وه، وه له ه یچ
 حه دیسیکی زه عیفی شدا نه هاتو وه که بلیت نه وه له دوا ی مردنی ده بیت کاتیک که له ناو گۆره ا.
 * وه هه روه ا له کتبه کانی عه قیده ی نیسلامی به دریت ی باس له هه مو و جوړه کانی
 شه فاعه تی پیغه مبه ر ﷺ کرا وه، وه له ه یچ کامیکیاندا باسی نه وه نه کرا وه که جوړیک له
 شه فاعه ته کانی ﷺ دوا ی دوا ی مردنی بیت له ناو گۆره ا !.

* که واته داوای شه فاعه ت کردن له مردوانی ناو گۆر - جا پیغه مبه ر ﷺ بیت، یان
 پیار چاکان - نه وه ه یچ به لگه یه کی له سر نی یه و داهینراو و بیدعه یه کی شیر کی یه .

* وه له بهر نه وه نابینین ه یچ کام له هاوه لانی ﷺ دوا ی مردنی پژوشته نه سر گۆره که ی و
 داوای شه فاعه ت کردنیان لی که رد بیت. به لکو ده چون داوایان له زیندو وه کانیا ن ده کرد، وه که له
 سالی وشکانی و بڼه ناو یه که داوایان له عباس ﷺ کرد دوعایان بۆ بکات.

وه بۆ زیاتر ټیگه یشتن له شه فاعه ت، نه وه به به لگه ی قورئان و سونه ت باسی لیوه ده که یښ
 بۆ نه و ی نه فام و ټیگه یشتو ان گومان ی خراپ به نه هلی سونه ت نه به ن و، پرپاگه نده نه که ن
 که گوا یه باوه ریا ن به شه فاعه ت نه ا!؛ چونکه له هه مو و کهس زیاتر باوه ریا ن به شه فاعه ت
 هه یه و دلشمان خو شه که بهر شه فاعه ت ده که وین ان شاء الله؛ چونکه ته نها داوا له خوا
 ده که یښ که هدر نه و خاوه نی شه فاعه ته و، هه مو ی مولکی خو یه تی:

﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ الزمر : ۴۴ .

جوړه گانې شه فاعده ته

نه گهر وردینه وه له نایه ته پیژړه کانی قورنان دهیښن درو جوړ شه فاعده ته باسکراوه له قورناندا.

جوړی به کمه: ﴿ الشفاعة الشریکة ﴾

نهم شه فاعده ته ی که داواکړدنې شریکه: نهم جوړه یان نه وه یه که داوا بکړیت له غه یږی خواو هاوار بکړیته پیاوچاکان و فریشته و جنزکه و قهر، بۆ نه وه ی شه فاعده ته بکه ن لای خوا بۆ هاوارکړ واته: به یی نیزن و فەرمانی خوا، واسیتو و شه فاعده تکار دابنریت بۆ نه وه ی شه فاعده ته بکه ن لای خواو شه فاعده ته دانه ریش سه ږیرپن و مال به خشین و هاوارکړدن و به گه وره دانان بکات بۆ نهم واسیتو و شه فاعده تکارانه، وه دلی بیه ستیتو وه به نه وان و نیعتیقادی پیان بیت که سودی بۆ دایین بکه ن و زهره ی له سره لای بدن به هوی شه فاعده ته کردنیانه وه لای خوا، وه شه فیعه کانی خوش بویت له گهل لی ترسان و به گه وره دانانیان و پشت پی به ستنیان !!.

نهم جوړه ش خوی گه وره به شریکی داناوه و کوفرو دینی موشریکه کانی کزنه و له جیاتی سود گه یانندن زهره ده گه یه نییت و، له جیاتی نزیك کردنه وه له خوا، دوروت ده خاته وه لی.

وه په روره دگار له چندان نایه تدا نهم شه فاعده ته شریک یه ی باس کردووه بۆ نمونه:

به لکه ی به کمه: ﴿وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتَبْتُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (یونس: ۱۸).

واته: هاو به ش ی پیداکه ران جگه له خوا شتی تر دپه رستن و لی دترسن و دلیان پیان خوشه و نه مه لی خیریان پییه تی و داوای سودو و قازاخی لی ده که ن که له پاستیدا هر شتی دپه رستن جگه له خوا نه ده توانیت زهره یان لی بدات - تاوه کو لی ترسن - و نه سودیان پی ده گه یه نییت - تاوه کو نیعتیقادیان پی بیت و په جار داوای لی بکه ن - وه هاو به ش ی پیداکه ران ده لیتن: نیمه نهم هاوار بۆ کراوانه ناپه رستین سه ږه خ واته باوه رمان نیه که دروستکه رو رزق ده ی نیمه بن یان بتوانن خویان سودمان بۆ به یتن و زیانمان له سره لای بدن؛ به لام نیمه له بهر نه وه نیعتیقادمان پیان و هاواریان ده که یی بۆ نه وه ی شه فاعده تمان بۆ بکه ن لای خوا، چونکه نه مانه شه فاعده تکارمان لای په روره دگاری تاك و ته نها !!.

په روږدگاریش قه بولئ نیه به و شتویه و لهم ړیگایه وه خه لکی داوای شه فاعدت له خوا بکه و پئی نهمی پئ نه داوئ، بزیه نینکاری کرد له و کاره یان و به شیرکی داناو به پیغه مبهری فهرموو: پټیان بلئ: نه وه ړیگایه کیان داناه بز له خوا نزیك بوونه وه که خوا ناگای ئی نیه ۱؟ واته نټوه ړیگا بز خوا داده نټن و شتیکی فتر ده کهن که خوی نه یزانتت ۱؟. چوڼ دهیتت نه و ړیگایه ئیو راست بیت و خواش پئی نه وتوون ۱؟ نه خیر نهم کاره یان که شه فاعه تکار دانانه لای خوا شیرکه و په روږدگاریش پاک و په رزه لهم شیرکه^(۱).

به لکه موسوم: ﴿أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُعَاءً قُلُوبُهُمْ غَافِلُونَ أُولَٰئِكَ كَانُوا لَآ يَلْكُونُ شَيْئًا وَلَا يَفْعَلُونَ﴾، قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ (الزمر: ۴۳ - ۴۴).

واته: نایا نه و موشریکانه، په رستراوه کانی خو یان داناه به شه فاعه تکاریان و، واده زانن که هاواریان کردن و پشتیان پئ به ستن و ئیعتیقادیان پټیان بو و داوایان ئی کردن، واده زانن به و شه فاعه تیان بز ده کهن. وه نایا و گومان ده بن که شه فاعه ت موسلکی مه عبوده کانیانه؟ وه نه گهر داوایان ئی کردن نه وانیش شه فاعه تیان بز ده کهن ۱؟.

نهی محمد ﷺ به و موشریکانه - بفهرموو: نایا نټوه هر به شه فاعه تکاری خو تانیان داده نټن، هر چه نده هیچیشیان به ده ست نه بیت و، خاوه ئی شه فاعه تیش نه بن و ناگاشیان له هاوارو داراکاری نټوه ش نه بیت ۱؟.

نهی محمد بفهرموو: شه فاعه ت هم مووی موسلکی خاویه و نه وانه ئیو داوای شه فاعه تیان ئی ده کهن خاوه ئی شه فاعه ت نټن، که واته ده بیت داوای شه فاعه ت ته نها له وخوایه بکریت که خاوه نیه تی، نه که له وانه ئی هیچیان به ده ست نیه و، خاوه ئی هیچ سوودو زیان و موسلکیت نټن. به لام

(۱) رازی سه بارت به م جوړه شه فاعه ته فهرموویه تی:

((اختلفوا في أنهم كيف قالوا في الأصنام إنهم شفعوا عند الله!...)) فذكر صورا، منها قوله:

((ورابعها: أنهم وضعوا هذه الأصنام والأوثان على صور أنبيائهم وأكابرهم، وزعموا أنهم متى اشتغلوا بعبادة هذه التماثيل فإن أولئك الأكابر تكون شفعا لهم عند الله تعالى.

ونظيره في هذا الزمان: اشتغال كثير من الخلق بتعظيم قبور الأكابر، على اعتقادهم أنهم إذا عظموا قبورهم فإنهم يكونون لهم شفعا عند الله)). (تفسير الفخر الرازي): (۱۷/۵۹-۶۰).

په روږدگار خاوهنی شفاعته و خاوهنی مولکی همدوو ناسمانه کان و زویشته، وه له پاشانیش تنه هه بۆلای نه و ده گه پینه وه^(۱).

به لگه سییه م: وه له ناپه تیکی تر دا په روږدگار ده فەرمویت:

﴿وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُبْلِسُ الْجَرْمُونَ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شَفْعَاءُ وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَاذِبِينَ﴾ (الروم: ۱۲، ۱۳).

واته: له و پۆژدها که کاتی زیندوو بونه وه یه تاوانبار هه کان بی - تومید ده بن له پزگار بوونیان له سزا وه سه رسام ده مین و هیچ په ناو ده روازه یه کیان ده ست ناکه ویت و به لگه یان نامیتیت. وه له و پۆژدها نه و مه عبودانه ی که له دنیا ده یان په رستن و هاواریان ده کردنی و تومیدی شفاعت کردنیان پیتان بو - بۆیه جوړه ها په رستنیان بۆ ده کردن و کردبوویان به شهربک بۆ خوا له په رستن و پشت پی به ستندا - له و پۆژدها شفاعت یان بۆ ناکه ن و نابن به شفاعت کار یان به لگو به پیچه وانه وه ده بن به دوژمنیان و به پائته تی خو یان ده رده بپن له و هاو به شی په یدا که رانه ی که له دنیا دا هاواریان ده کردنی و کردبوویان به شفاعت کار و شهربکی خوا؛ چونکه شفاعت مولکی خاوه و ناییت بکریته مولکی غه یری نه و.

وه که هاو به شی په یدا که ران بی تومید بوون له مه عبوده کان یان و بینیان به پائته تیان لی ده که ن نه و کاته نه و انیش به پائته له مه عبوده کان یان ده که ن و ده لیتن: تیه له دنیا نیوه مان

(۱) وقال الفخر الرازی فی ((تفسیره)): ((۲۸۵/۲۶)). ((اعلم أن الکفار أوردوا علی هذا الکلام سؤالاً فقالوا: نحن لانعبد هذه الأصنام لاعتقاد أنها آلهة تضر وتنفع. وإنما نعبدها لأجل أن یصر أولئك الأكابر شفعاء لنا عند الله.

فأجاب الله تعالى بأن قال: [أم اتخذوا من دون الله شفعاء قل أو لو كانوا لا یملكون شیئاً ولا یعقلون].
وتقریر الجواب: أن هؤلاء الکفار إما أن یطمعوا بتلك الشفاعة من هذه الأصنام، أو من أولئك العلماء والزهاد الذین جعلت هذه الأصنام تمثال لها.
والأول باطل؛ لأن هذه الجمادات وهی الأصنام لا تملك شیئاً ولا تعقل شیئاً، فكیف یعقل صدور الشفاعة عنها؟!.

والثانی باطل؛ لأن فی يوم القیامة لا یملك أحد شیئاً، ولا یقدر أحد علی الشفاعة إلا بإذن الله. فیکون الشفیع فی الحقیقه هو الله، الذی یأذن فی تلك الشفاعة. فكان الاشتغال بعبادته أولى من الاشتغال بعبادة غیره)).

ده په رست و پشتمان پټ ده به ستن بۆ نه مړ، بۆ نه وهی شه فاعه تمان بۆ بکه، نه له به راته تمان لای بکه ۱.

که واته بهم نایه ته قورنایانه پروون بژوه که شه فاعه تتهنها مولکی په روهره د گاره، تتهنها ده بیته له واراو بکریت، وه هه که سیک نیعتیقادی وایته یه کیکی تر غهیری خوا شه فاعه تی به ده سته و داوای شه فاعه ت له و بکات بۆ نه وهی شه فاعه تی بۆ بکات لای خوا بټ نیزنی خوا ته وا شریکی بۆ خوا داناره له چنده لایه نیکه وه:

۱- له وروانگه وه که شه فاعه ت تتهنها مولکی خویوه به هه قی یه کیکی تری ده زانیت جگه له خوا. واته را ده زانیت که شه فاعه تکاره کانی شه فاعه ت کردنیان به ده سته و بټ پروخسه تی خواش شه فاعه تی خویان هه ده کهن لای خوا.

۲- له وروانگه ی داوا کردنی شه فاعه ت له غهیری خوا؛ چرنکه داوا کردن و هاوار کردنه پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچا کانی غاییب، یان مردوو شیرکه و نایته هاوار بکریتته غهیری خوا و داوا له غهیری نه و بکریت.

۳- له وروانگه ی ته شبیه کردنی په روهره د گار به پادشاو کار به ده ستانی دروست کرا واته چۆن شه فاعه تکاران شه فاعه تی خویان ده کهن لای کار به ده ستان بټ نه وهی کار به ده سته که پیشی خوش بیت، وه بټ پرخسه تی نه وانش شه فاعه تی خویان هه ده کهن و کار به ده ستانیش ناچارن وه لایمان بدنه وه و تکیان بگرته وه، جا له خوشی بیت یان له ناخوشی ۱ چونکه زۆربه ی کات وایه که شه فاعه تکاران مافیکیان هدی به سه ر کار به ده سته وه چونکه شه فاعه تکاران:

أ - یان نه وانش کار به ده ستن و خاوهن مولکن له لایه کی تروه.

ب - وه یان له گه ل خودی نه م کار به ده سته شریکن له مولکایه تی.

ج - وه یان شریکی نین له مولکدا به لām جیگرو یاریده درینی.

بۆیه کار به ده ست ناتوانیت شه فاعه تیان نه گریتته وه، چونکه جاری واهیه خۆی تیشی به و شه فاعه تکارانه ده بیت و نه گه ر تیشیان نه کات نه وانش لیتی هه لده گه رینه وه و له وانه یه زه رهری پټ بگه یه نن، وه جاری واهیه مه ترسی هدی لیتان، بۆیه ناچاره ره تیان نه کاته وه، وه جاری واش هدی چاکه و منه تی شه فاعه تکاری زۆر له سه ره بۆیه به پتویستی ده زانیت پادا شتی بداته وه و تکیه کی گپا بکات.

وه له بنه په تدا شه فاعهت بویه ده کریت که کار به ده ست و حاکم واز له حوکمه داد په روه ریه که بهیئت و، حوکمه که به سهر شه فاعهت بۆ کراو ته تبیق نه کات له بهر خاتری شه فاعهتکار.

که واته شه فاعهتکار ده توانیت پراو حوکمی حاکم بگۆریت، چونکه مافی به سهر حاکمه وه ههیه.

به لām په روه ردگار ژۆر له وه بهر زتره که ته شبیه بکریت به حاکمیکى دروست کراو (مخلوق). وه خواى گه وه کهس ناتوانیت حوکمی پێ بگۆریت و کاریگه رى تێ بکات، وه له که سیش ناترسیت و منه تی که سیش به سه وه نیه و ئیشیشی به کهس نیه وه هیچ که سیکیش نیه خاوه نی هیچ بیت له بوونه وه راو کیشی میرو له یه کی به چوک مولکی هه بیت سه ریه خۆ، یان شه ریکی خوا بیت له مولکایه تیدا یان یاری ده ده رى بیت. وه له وهش زیاتر کهس ناتوانیت شه فاعهتیشی لای بکات بێ ئیزنی خوا.

به لکهس چواره م:

[وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرَادَى كُنَّا خَلْقُنَاكُمْ أَوَّلَ سَرَةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَى مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنتُمْ تَزْعُمُونَ] (الأنعام: ۹۴).

واته: له پۆژى قیامه تدا په روه ردگار به هاو به شی پهیدا که ران ده فهرمویت: سویند به خوا، بێگومان ئیوه به تاک تاک گه رانه وه لای ئیمه، ههروه کو یه که بچار دروستمان کردن، وه هه رچی پیمان به خشی بوون و له بهر ده ستان دا بو به جیتان هیشت دواى خۆتان، وه ناشیین له گه لتان شه فاعهتکاره کانتان؛ نه و فریشته و جنۆ که و پیغه مبه رو پیاو چا کانه ی ئیعتیقادتان پێیان بو، وه وا گومان تان ده برد تکاتان بۆ بکه ن و فریاتان بکه ون کاتى له گه ل خوا هاوار تان ده کردنى و کردبو تان به شه ریکی خوا له ئیعتیما د خستنه سه رو هانا بۆ بردن و داواله کردن! سویند به خوا هه رچی په یوه ن ده که هه بو له نیتوان تاندا پچرا، وه هه رچی ئومید یکتان پێیان بو ون بو و پیچه وانه ش بۆوه.

دواى باس کردنى به لکه گه کانی قورئان، له واته یه که سانیتکی بێ به ش له قورئان بلین: ئیمه له قورئان ناگه یین، له بهر نه وه ئیشی پێ نا که یین!، به لکو ته نها له سه ر قسه ی زانایان ده رۆین!.

له بهر نه وه با بزنان که زانایانی نیسلام نهم جزره شه فاعه ته شیرکیه یان بز پرون کردو وینه وه به گویره ی قورقان به م شیویه ی خواروه:

(۱) وقال ابن جریر الطبری المفسر الشافعی - رحمهتی خوی لی بیت :-

(قد تبين مما تقدم من الآيات أن الشفاعة التي نفاها القرآن هي التي تُطلب من غير الله) (تفسير الطبري. سورة البقرة: ۲۵۵).

(۲) زانای هه موو زانسته نیسلامیه کان (شیخ الإسلام) أحمد بن تیمیة - رحمهتی خوی لی بیت - له کتابی (مجمع الفتاوی) که (۳۷) بهرگه فهرموویه تی:

(الشفاعة التي نفاها الله تعالى كالتی أثبتها المشركون، ومن ضاهاهم من جهال هذه الأمة، وضلالهم؛ وهي شرك).

[والمشركون: يتخذون شفعاء من جنس ما يعبدونه من الشفاعة]

[فالمشركون: كانوا يتخذون من دون الله شفعاء من الملائكة والأنبياء والصالحين، ويصورون تماثيلهم فيستشفعون بها ويقولون: هولاء خواص الله، فنحن نتوسل إلى الله بدعائهم وعبادهم ليشفعوا لنا، كما يتوسل إلى الملوك بخواصهم لكونهم أقرب إلى الملوك من غيرهم، فيشفعون عند الملوك بغير إذن الملوك، وقد يشفع أحدهم عند الملك فيما لا يختاره فيحتاج إلى إجابة شفاعته رغبة ورهبة. فأنكر الله هذه الشفاعة:

۱- فقال تعالى: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ .

۲- وقال: ﴿وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئاً إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى﴾ .

۳- وقال عن الملائكة: ﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ، لَا يُسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ، يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْضَى وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفَعُونَ﴾ (سورة الأنبياء) .

۴- وقال: ﴿قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شَرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَلِيمٍ، وَلَا تَفْعَلْ شَفَاعَةً عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ﴾ (سورة سبأ: ۲۲ - ۲۳) .

۵- وقال تعالى: ﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْصُرُهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ يَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتَشْفِقُونَ اللَّهَ بَلَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (سورة يونس: (۱۸)) .

۶- وقال تعالى: ﴿وَأَنْذَرِ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُخْسِرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَهُمْ يَقُولُونَ﴾ (سورة الأنعام: (۵۱)) .

٧- وقال تعالى: ﴿ الله الذي خلق السماوات والأرض وما بينهما في ستة أيام ثم استوى على العرش ما لكم من دونه من ولي ولا شفيع أفلا تتذكرون ﴾.

٨- وقال تعالى: ﴿ لا يملك الذين يدعون من دونه الشفاعة إلا من شهد بالحق وهم يعلمون ﴾.

٩- وقال تعالى: ﴿ ولقد جئتمونا فرادى كما خلقناكم أول مرة وترككم ما خولناكم وراء ظهوركم، وما نرى معكم شفعاءكم الذين زعمتم أنهم فيكم شركاء، لقد تقطع بينكم وضلّ عنكم ما كنتم تزعمون ﴾.

١٠- وقال تعالى: ﴿ أم اتخذوا من دون الله شفعاء قل أولوا كانوا لا يملكون شيئاً ولا يعقلون قل لله الشفاعة جميعاً له ملك السماوات والأرض ثم إليه ترجعون ... ﴾.

١١- وقال تعالى: ﴿ وخشعت الأصوات للرحمن فلا تسمع إلا همساً، يوشك أن ينفخ الشفاعة إلا من أذن له الرحمن ورضي له قولاً ﴾.

١٢- وقال صاحب يس: ﴿ وما لي لأعبد الذي فطرني وإليه ترجعون؟ أأتخذ من دونه آلهة إن يردن الرحمن بضرٍ لا تنفع عني شفاعتهم شيئاً ولا يتعدون؟ إني إذن لفي ضلال مبين، إني آمنت بربكم فاسمعون ﴾.

فهذه الشفاعة التي أثبتها المشركون للملائكة والأنبياء والصالحين حتى صوروا تماثيلهم وقالوا: استشفعنا بتماثيلهم استشفاعاً بهم، وكذلك قصدوا قبورهم وقالوا: نحن نستشفع بهم بعد مماتهم ليشفعوا لنا إلى الله، وصوروا تماثيلهم فعبدوهم كذلك، وهذه الشفاعة أبطلها الله ورسوله، ودفم المشركين عليها وكفرهم بها^(١).

((الشفاعة المنفية هي الشفاعة المعروفة عند الناس عند الإطلاق. وهي: أن يشفع الشفيع إلى غيره ابتداء فيقبل شفاعته))^(٢).

وه پووینی کردۆته وه که مه به ست له م نایه تانه ی که نه فی شه فاعه ت ده که ن چو ییه: فه رموو ی:

((آته یراؤ بذلك نفی الشفاعة التي يثبتها أهل الشرك، ومن شأهم من أهل البدع: من أهل الكتاب والمسلمين الذين يظنون أن للخليق عند الله من القدر أن يشفعوا عنده بغير إذنه، كما يشفع

(١) (مجموع الفتاوى ١ / ١٥٠ - ١٥١).

(٢) (مجموع الفتاوى ١ / ١١٨).

الناس بعضهم عند بعض فيقبل المشفوعُ إليه شفاعته شافعٍ لحاجته إليه رغبة ورهبة، وكما يُعاملُ المخلوقُ المخلوقَ بالمعاوضة^(١).

((والشفعاء الذين يشفعون عنده لا يشفعون إلا بإذنه كما قال: ﴿ قُلْ ادعوا الذين زعمتم من دون الله لا يملكون مثقال ذرة في السماوات ولا في الأرض وما له فيهما من شركٍ وماله منهم من ظهير. ولا تنفعُ الشفاعَةُ عندهُ إلا لِمَن أذنَ له ﴾.

فَبَيِّنْ أَنَّ كُلَّ مَنْ دُعِيَ مِنْ دُونِهِ لَيْسَ لَهُ مَلِكٌ وَلَا شَرِكٌ فِي الْمَلِكِ وَلَا هُوَ ظَهِيرٌ. وَأَنَّ شَفَاعَتَهُمْ لَا تَنْفَعُ إِلَّا لِمَن أذنَ لَهُ.

وهذه بخلاف الملوك: فإنَّ الشافعَ عندهم قد يكون له ملك، وقد يكون شريكاً لهم في الملك، وقد يكون مظاهراً لهم معاوناً على ملكهم، وهؤلاء يشفعون عند الملوك بغير إذن الملوك هم وغيرهم.

والمَلِكُ يقبلُ شفاعتهم: تارةً بحاجته إليهم، وتارةً لخوفه منهم، وتارةً لجزاء إحسانهم إليه ومكافئتهم ولإنعامهم عليه؛ حتى أنه يقبل شفاعته ولده و زوجته، لذلك فإنه محتاج إلى الزوجة وإلى الولد؛ حتى لو أعرض عنه ولده و زوجته لتضرر بذلك، ويقبل شفاعته مملوكه؛ فإذا لم يقبل شفاعته؛ يخاف أن لا يطيعه، أو أن يسعى في ضرره، وشفاعة العباد بعضهم عند بعض: كلها من هذا الجنس. فلا يقبل أحد شفاعته أحد إلا لرغبة أو رهبة. والله تعالى: لا يرجو أحداً، ولا يخافه، ولا يحتاج إلى أحد بل هو الغني).

(٣) وه زانای به نوابانگ محمد رشید رضا المفسر - بهممتی خوی لی بیت -، له ته فسیحه که یدا (تفسیر

النار) فہرموویہ تی:

((الشفاعة المعروفة عند الناس هي أن يحمل الشافعُ المشفوعَ عنده على فعلٍ أو تركٍ كان أراد غيره - حكمَ به أم لا - فلا تتحقق الشفاعَةُ إلا بترك الإرادة و فسخها لأجل الشفع. فأما الحاكم العادل فإنه لا يقبل الشفاعَةَ إلا إذا تغيَّر علمه. بما كان أرادَه أو حكمَ به، كان كان أخطأ ثم عرف الصواب ورأى أنَّ المصلحة أو العدالة في خلاف ما كان يريدُه أو حكمَ به. وأما الحاكم المستبد الظالم فإنه يقبلُ شفاعته المقربين عنده في الشيء، وهو عالمٌ بأنه ظالمٌ وأنَّ العدلَ في خلافه، ولكنَّه

يفضّل مصلحة ارتباطه بالشافع المقرب منه على العدالة. وكلّ من النوعين محالّ على الله تعالى، لأنّ إرادته تعالى على حسب علمه وعلمه أزلّ لا يتغيّر)).

((كان اليهود المخاطبون ببيان هذه الحقيقة كغيرهم من أمم الجاهلية وأهل الملل الوثنيّة كقدماء المصريين واليونان يقيسون أمور الآخرة على أمور الدنيا فيتوهّمون أنّه يمكنُ تخلّص المجرمين من العقاب بداء يدفع بدلاً وجزاء عنه — كما يستبدل بعض حكاهم منفعة مالية بعقوبة بدنية — أو بشفاعة من بعض المقربين إلى الحاكم يُغيّر بها رأيه ويفسّح إزادته. ولقد اكتسح الإسلام هذه العقائد وآثارها العمليّة بالتوحيد الخالص، وأتى بُنيانها من القواعد، ولكن المسلمين لم يسلّموا منها فقد دخل في الإسلام أقوامٌ يعملون أوزاراً ممّا كانوا عليه من الوثنيّة، ولم يلقوا الدين من القرآن ولا كما أرشد القرآن، ولكنهم تقلّدوه ممّن لا يعرفه حقّ المعرفة، ولقنوه كما ترشد إليه كتب التقليد من مصطلحات مبتدعة، فكانوا على بقية ممّا كان عندهم وعلى جهل بالاسلام، وجاء قومٌ آخرون تعمّدوا الإفساد فجعلوا بالتأويل الباطل حقّاً والكذب صدقاً)).^(١)

(٤) زانای به نوابانگ ابن كثير المفسر الشافعي - رحمهتى خواى لى بيت - ده فهرمويت:

﴿وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئاً إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُرْضَى﴾...

فإذا كان هذا في حقّ الملائكة المقربين، فكيف ترجون أيها الجاهلون شفاعة هذه الأنداد عند الله؛ وهو لم يشرع عبادتها ولا أذن فيها، بل قد نهى عنها على السنة جميع رُسُلِهِ؛ وأنزل بالنهي عن ذلك جميع كتبه).

(٥) وه زانای پایه بهرز ابن قيم الجوزية - رحمهتى خواى لى بيت - ده فهرمويه تى:

وَمِنْ أَنْوَاعِهِ — أي الشرك — طلب الخوائج من الموتى والاستغاثة بهم، وهذا أصلُ شرك العالم. فإنّ الميت انقطع عمله وهو لا يملك لنفسه نفعا ولا ضرراً، فضلاً عمّن استغاث به وسأله أن يشفع له إلى الله. وهذا من جهله بالشافع والمشفوع عنده. فإنّه لا يقدر أن يشفع له عند الله إلا بإذنه والله لم يجعل استغاثته وسؤاله سبباً لإذنه؛ وإنّما السبب كمال التوحيد، فجاء هذا المشرك بسبب يمنع الإذن، وهو بمنزلة مَنْ استعان في حاجته بما يمنع حصولها. وهذه حالة كلّ مشرك، فجمعوا بين الشرك بالمعبود وتغيير دينه، ومعاداة أهل التوحيد، ونسبة أهله إلى التنقص بالأموات، وهم قد

تنقصوا الخالق بالشرك، وأولياءه الموحدين بزمهم وعيهم ومعادتهم، وتنقصوا مَنْ أشركوا به غاية النقص؛ إذ ظنّوا أنّهم راضون منهم بهذا، وأنّهم أمرؤهم به، وأنّهم يوالوهم عليه، وهؤلاء هم أعداء الرُّسل في كُلِّ زمانٍ ومكان، وما أكثر المستحيين لهم؛ وما نجى من شرك هذا الشرك الأكبر إلّا مَنْ جَرَّد توحيدَهُ لله وعادى المشركين في الله، وتقرَّبَ بمقتهم إلى الله، وأتخذَ الله وحده وَلِيَّهٗ وإلهه ومعبوده، فجرَّدَ حُبَّ الله وخوفه لله، ورجاه لله، وذَلَّه لله، وتوكَّلَه على الله، واستعانته بالله، والتجاء إلى الله، واستغاثته بالله، وقصده لله، متَّبِعاً لأمره متطلباً لمرضاته إذا سأل سأل الله، وإذا استعان استعان بالله، وإذا عمل عمل لله، فهو لله وبالله ومع الله ^(١).

جوړی دووه می شه فاعه تی: شه فاعه تی شه رعی

شه فاعه تی شه رعی نهو جوړه شه فاعه ته یه که جوړتان و حدیس ناماژه یان کردوه به بوونی له پږی قیامه تدا وه مانای نه م شه فاعه ته ش نه مه یه که:
(أَنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ هُوَ الَّذِي يُفَضِّلُ عَلَى أَهْلِ الْإِحْلَاصِ فَيَغْفِرُ لَهُمْ بِوَسْطَةِ دَعَاءِ مَنْ أُذِنَ لَهُ أَنْ يَشْفَعَ لِكُرْمَتِهِ وَيُنَالِ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ) ^(٢).

واته: په روږدگار خوی پږو چاکوږ فەزل دهنوینس له سهر نه هلی نیخلاص و تنهنا خوا پرستدا، بهوی که لیان دهوریت بهوی درعاو تکای نهو تکاکاره ی که خوی پوخسه تی داوره تکا بکات بو نهوی پږیز بنیت له تکاکارو بیگه یه نیت به پله ی سوپاس کراو بهوی تکاکړدنه کی.

(أَنَّ الشَّفَاعَةَ الْمُثَبَّتَةَ الَّتِي تَقَعُ بِإِذْنِهِ إِنَّمَا هِيَ الشَّفَاعَةُ لِأَهْلِ الْإِحْلَاصِ خَاصَّةً وَأَنَّهَا كُلُّهَا مِنْهُ، (رَحْمَةً مِنْهُ وَكَرَامَةً لِلشَّافِعِ)، وَ(رَحْمَةً مِنْهُ وَعَفْواً عَنِ الْمَشْفُوعِ لَهُ)، وَأَنَّهُ هُوَ الْمَحْمُودُ عَلَيْهَا فِي الْحَقِيقَةِ، وَهُوَ الَّذِي أُذِنَ لِمُحَمَّدٍ ﷺ فِيهَا وَأَنَالَ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ) ^(٣).

واته: نهو شه فاعه ته ی که هدی به نهو یه که به پوخسه تی خوا ده بیت وه بریتیه لهو شه فاعه ته ی که تنهنا بو نه هلی نیخلاص (تنهنا خوا پرستان) ده کړیت به تاییه تی. وه نهو شه فاعه تی کردنه ش هه مووی هه له خواو یه مه به ستیش لهو پوخسه تی دانس تکاکړدنه:

(١) انتهى كلام ابن القيم من فتح المجد ٢١٢ - ٢١٣.

(٢) وهی شیخ الاسلام ابن تیمیة، بهوانه (مجموع الفتاوى).

(٣) وهی زانای المفسر (عبدالرحمن بن ناصر السعدی) القول السديد ص ٦٣.

پزلیتینان و رهم کردند به تکاکار ﴿ نهک ترسان له تکاکار یاخود نیش پی بوونی یاخود ناچاری بیت ﴾.

و ههروهه ها هم پوخست دانی شه فاعلت کردنهش ره جمی خوییه بو شه فاعلت بو کرارو عه فوو کردیه تی. که واته په رور دگار هه ر تنها خوی سوپاس کراوه له سهه ر هم پوخست دانی تکا کردنه، و هه ر خویشی نیزنی پیغه مبهه ر ﷺ ده دات شه فاعلت بکات بو نه وهی بگات به پلهی به رزی سوپاس کراو. ^(۱) ^(۲).

(۱) وه (شیخ الاسلام) فرموده تی: (فأما إذا أدن له في أن يشفع فشفع؛ لم يكن مستقلاً بالشفاعة، بل يكون مطيعاً له أي تابعاً له في الشفاعة، وتكون شفاعته مقبولة ويكون الأمر كله لأمر المسؤول...

فإن الشفاعة إذا كانت بإذنه لم تكن من دونه، كما أن الولاية التي بإذنه ليست من دونه كما قال تعالى: ﴿ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا... ﴾.

وایضاً فقد قال: ﴿ أم اتخذوا من دون الله شفعاء أولئک كانوا لا یملکون شیئاً ولا یعقلون، قل لله الشفاعة جميعاً له ملک السموات والأرض ﴾. فذم الذين اتخذوا من دونه شفعاء وأخبر أن لله الشفاعة جميعاً، فَعَلِمَ أَنَّ الشفاعة منتفیة عن غیره، إذ لا یشفع أحد إلا بإذنه وتلك فهي له (مصرع الفتاوی) ۱ / ۱۱۸ - ۱۱۹. (وکل داع شافع دعا الله - سبحانه وتعالى - وشفع: فلا يكون دعاءه وشفاعته إلا بقضاء الله وقدره ومشیتته، وهو الذي یجیب الدعاء ویقبل الشفاعة، فهو الذي خلق السبب والمسبب، والدعاء من جملة الأسباب التي قدرها الله - سبحانه وتعالى -).

وإذا كان كذلك: فالالتماس إلى الأسباب شرك في التوحيد، ومحو الأسباب أن تكون أسباباً نقص في العقل، والاعراض عن الأسباب بالكلية قدح في الشرع، بل العبد يجب أن يكون توکله ودعائه وسوالة ورغبته إلى الله - سبحانه وتعالى - والله یقدر له من الأسباب - من دعاء الخلق و غیرهم - ماشاء (مصرع الفتاوی) ۱ / ۱۳۱.

(۲) وه شیخ محمد رشید رضا له تفسیر المنار (۳۰۸ / ۱) فرموده تی:

(ولیس فی الشفاعة بهذا المعنی - أي علی أئها دعاء یتستجبه الله تعالی - أن الله سبحانه یرجع عن إرادة کان أرادها لأجل الشافع وإئها هی إظهار کرامة للشافع بتنفيذ الإرادة الأزلیة عقیب دعائه، ولیس فیها ایضاً ما یقوی غرور المغرورین الذین یتهاونون بأوامر الدین ونواهیة اعتماداً علی شفاعة الشافعين، بل فیہ أن الأمر کله لله، وأنه لا ینفع أحداً فی الآخرة إلا طاعته ورضاه [فما تنفعهم شفاعة الشافعين، فمالهم عن التذکرة معرضین؟] [ولا یشفعون إلا لمن ارتضى].

که‌واته له‌پرۆزی قیامه‌تدا جوړیک له شه‌فاعه‌ت هه‌یه که دوو مه‌رجی تیدا بیت:

۱- په‌روردگار شه‌فاعه‌ت کار نيزن بدات بو شه‌فاعه‌ت کردن؛ چونکه هیچ که‌سیک ناتوانیت به‌بن نيزنی نه‌و له خو‌یه‌وه شه‌فاعه‌ت بکات وه‌ک لای سه‌رکرده‌و کاربه‌ده‌ستان ده‌کریت ! وه‌ خوای په‌روردگار ده‌فرمویت: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ ۲۵۵ البقرة.

واته کئ‌یه نه‌وه‌ی شه‌فاعه‌ت ده‌کات لای په‌روردگار ئیلا به نيزنی خو‌ی نه‌بیت؟!.

۲- مه‌رجی دوو‌می شه‌فاعه‌تی شه‌رع‌ی نه‌وه‌یه: که نه‌و که‌سه‌ی شه‌فاعه‌ت کار شه‌فاعه‌تی بو ده‌کات دوا‌ی نيزنی خوا، که‌سیک بیت خوا بیه‌ویت شه‌فاعه‌تی بو بکریت و پا‌زیش بیت له قسه‌وکرده‌وه‌ی.

وه‌ک په‌روردگار ده‌فرمویت:

﴿ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ، لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ، يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ﴾ الأنبياء ۲۶-۲۸.

واته: فریسته‌کانی خوا هه‌رچه‌نده له خوا نزیکن، به‌لام پۆله‌و شه‌ریکی خوا نین و خوا‌وه‌نی هیچ نین له‌گه‌ل په‌روردگارا، به‌لکو به‌نده‌ی پزیز ئی گماون. چونکه پيش په‌روردگاریان ناکه‌ون به‌هیچ قسه‌یه‌ک، وه به‌فرمانی نه‌و کارده‌ک‌ن و له خو‌یا‌نه‌وه شت دانا‌هیتن و چاو‌ه‌پزنی فرمانی نه‌ون. وه په‌روردگار پا‌بردوو و داهاتو‌ویان ده‌زانیت و، ناتوان شه‌فاعه‌ت بک‌ن ته‌نها بو نه‌و که‌سه نه‌بیت که په‌روردگار خو‌ی لئ‌ی پا‌زی‌یه. وه فریسته‌کانیش له ترسی خوا له‌ترس و له‌رز دان.

که‌واته هه‌رچه‌نده شه‌فاعه‌ت ده‌ک‌ن به‌لام ناتوان به‌بن نيزنی نه‌و بیک‌ن؛ چونکه ﴿لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ﴾ پيش خوا ناکه‌ون، وه شه‌فاعه‌ت کردنه‌که‌شیان هه‌ر به فرمانی خوا‌یه؛ چونکه ﴿وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ﴾ واته به فرمانی خوا کارده‌ک‌ن.

وه شه‌فاعه‌تیش ته‌نها بو که‌سیک ده‌ک‌ن که خوا بیه‌ویت بو‌ی بک‌ن و لئ‌ی پا‌زی بیت. وه له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا له خوا ده‌ترسن و خو‌یان به خوا‌وه‌نی هیچ دانا‌نن له به‌رامبه‌ر خوا.

وه زانای المفسر (ابن کثیر) له په‌فسیر نه‌م نایه‌ته ده‌فرمویت:

(فإذا كان هذا في حق الملائكة المقربين، فكيف ترجون أيها الجاهلون شفاعه هذه الأنساد عند الله؟ وهو لم يشرع عبادتها ولا أذن فيها، بل قد نهي عنها على السنة جميع رُسُلُه؛ وأنزل بالنهي عن ذلك جميع كُتُبِه؟).

واته: جا كه نه ره حالی نه و فریشتانه بیئت كه له خوا نزیك و بندهی خالیسی پوره ردگارن، وه له عیبادت و به پاك پاگرتنی خوا هیچی تر ناكه، نه دی كه وابو چوَن نیوی نه قام دلی خوَتان خوَش ده كه ن به شفاعه تی كه سائیک، كه وه كو فریشته نه پاریزران له هله و تاران، وه سه ره ای نه ره ش پوره ردگار موله تی نیوی نه داره به داوا كردنی شفاعت له و مردو و پیارچاكانه و هار كردنه نه وان و پرستیان. به لكو به پیچه وانه نه هی كردو له جزره شفاعت دانانه له هه موو كتیبه كانی و له سه زمانی هه موو پیغه مبه ره كانی.

وه له نایه تیكي تردا (النجم: ۲۶) هه ردو مده كه ی كۆ كردۆ ته وه ده فهرمویت:

﴿وَكُم مِّنْ مَّلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تَغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئاً إِلَّا مِّنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى﴾

قال الشوكاني (فتح القدير: ۱۴۵/۵): والمعنى التوبيخ لهم بما يتمنون ويطمعون فيه من شفاعه الأصنام، مع كون الملائكة مع كثرة عبادتها وكرامتها على الله لا تشفع الا لمن أذن أن يشفع له، فكيف بهذه الجمادات الفاقدة للعقل والفهم، وهو معنى قوله ﴿إلا من بعد أن يأذن الله﴾ لهم بالشفاعة ﴿لمن يشاء﴾ أن يشفع له (ويرضى) بالشفاعة له، لكونه من أهل التوحيد، وليس للمشركين في ذلك حظ، ولا يأذن الله بالشفاعة لهم ولا يرضاها، لكونهم ليسوا من المستحقين لها.

واته: چه ندين فریشته له ناسمانه كان شفاعه تیان هیچ سودی ناییت، ته نها درای نه وه نه بیئت كه: (۱) پوره ردگار نیزنیان بدات شفاعت بكه (۲) بۆ نه كه سه ی پوره ردگار خو ی بیهویت بۆ بكریت و (۳) رازیش بیئت شفاعه تی بۆ بكریت.

وه له نایه تیكي تردا ده فهرمویت:

﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا﴾ (طه: ۱۰۹)

واته: له و پۆزی قیامه ته دا شفاعت سودی ناییت ته نها بۆ نه كه سه نه بیئت پوره ردگار شفاعه تکاری نیزن دا بیئت بۆ شفاعه تکردن بۆ وه له وته كه شی - واته له شفاعه ته كه ی - رازی بیئت. وه نه وانه ش كه خوا لییان رازی به پیغه مبه ران و پیارچاكان.

وه له دواى نهوهی کهزانیمان کهس شه فاعهتی بۆ ناکریت تهنها نهوه نه بیت که پهروهردگار بیهویت بۆ بکریت و لینی پازی بیت، نایا پهروهردگار بۆ کئی پازییه^(۱).

له وهلامدا: پهروهردگار لهو کهسه پازییه که دوو مهرجی بهیه کهره به ستراوی تیدابیت:

۱- تهنها خوا په رست و (مخلص) بیت، راته نیهتی پاک و تاک بیت بۆ خوا.

۲- وه هیچ یه کتیک و هیچ که سیک نه کاته شهریک بۆ خوا له هیچ جوړتیک له جوړه کانی په رستندا.

به لکهی یه کهسی نهه دوو مهرجهش:

پهروهردگار فهرموویهتی: ﴿وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ (الزخرف: ۸۶).

تهفسیره کانی نهه نایه ته:

تهفسیره یه کهس: (ولا يملك عيسى وعزير والملائكة الشفاعة في أحد (أو لأحد) إلا فيمن (أو لمن) شهد بالحق (أي بالتوحيد) وآمن على علم وبصيرة بما شهد به).

واته عيساو عوزهيرو فريشته كان، شه فاعه تيان پئی ناکریت بۆ کهس، تهنها بۆ نهوانه نه بیت که شاهیدیان داوه به تهو حیدو، تیمانیان هیناوه له سهر عیلم و زانیاری و تینگه یشتنه وه. که راته شه فاعهت ناکه ن بۆ دوو کوژه ل:

۱- نهوانه ی شاهیدی ناده ن به (حق) راته به (لا إله إلا الله) که کافرو موشریکن.

۲- نهوانه ی شاهیدی دده ن به ده میان به (لا إله إلا الله)، به لام نازانن ماناکه ی بریتییه له وهی که: (هیچ په رستراویکی حق نیه و، تهنها (الله) په رستراوی حقه و، پتویسته په رستق و خوش ویستق و ترسان و ئیعتیقاد پئی بوون و هاوار کردن و دارا لی کردن و پشت پئی به ستق و سهریرین و مال به خشین، بۆ نهو (الله) یه بکه ن به تهنها، بئی نه وهی بۆ کهسی تری بکه ن).

(۱) زانای المفسر (عبدالرحمن بن ناصر السعدي) فهرموی: ((لأبَدُ من اجتماع الشرطين: إذنه تعالى في الشفاعة، ورضاه عن المشفوع له. ومن المعلوم المتقرر، أنه لا يقبل من العمل إلا ما كان: (أ) خالصاً لوجه الله، (ب) موافقاً فيها صاحبه الشريعة، فالمشركون إذاً لا نصب لهم من شفاعة الشافعين، وقد سدوا على أنفسهم رحمة أرحم الراحمين)). نيسر الکرم الرحمن (الحجم: ۲۶).

نهم کۆمه لی دوومه، نه گهر نوژییش بکهن و پژوش بگرن و هه جیش بکهن، وه شاهیدیش بدن به دهم به (لا إله إلا الله) سود له شاهیدی و عیباده ته کانیان نابین، و شه فاعه تیشیان بۆ ناکریت، چونکه شاهیدی دانه که یان ته نها به دهم، مانای شاهیدی که نازان و، له دلدا نیعتیقادیان به مانا که ی دانه مه زراوه^(۱)؛ چونکه نیعتیقادیان به غهیری خواش هه یه، به نیعتیقاد و کرده و یان شاهیدی دانه که یان هه لوه شانده و ته و^(۲)، هاوار ده که نه غهیری خوا، سه برپین بۆ غهیری خوا ده کهن و، داوای به فریا که وتن له غهیری خوا ده کهن و، داوا له مردوو ده کهن شه فاعه تیان بۆ بکهن، وه ک چۆن موشریکه کانی کۆن داوایان لی ده کردن !!.

ته فسیروس دودوم: (لا يملك هؤلاء الذين اعتقدوا أن الملائكة أو الأصنام أو الجن أو الشياطين تشفع لهم - لا يملك هؤلاء العابدون من دون الله أن يشفع لهم أحد إلا من شهد بالحق أي لكن من شهد بالحق - يعني الموحدين - يملكون شفاعة الملائكة والأنبياء إذا أذن لهم الله عز وجل. فلان من شهد بالحق يُشَفَّعُ لَهُ ولا يُشَفَّعُ لمشرك).

واته: نه وانه ی که نیعتیقادیان هه یه به فریشته و پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و بت و جنۆکه که شه فاعه تیان بۆ بکهن، وه هاوار ده که نه نه وان و داوای شه فاعه ت له وان ده کهن، نه وانه چونکه غهیری خوا ده په رستن شه فاعه تیان بۆ ناکریت، چونکه ته نها نه وانه شه فاعه تیان بۆ ده کریت که شاهیدیان داوه به ته نها په رستاویتی خوا به دل و گیان و ده شانن ته نها خوا شایسته ی په رستن و داوا لی کردنه. بۆیه ته نها نه و پروادارانیه — دوا ی ئیزنی خوا — بهر

(۱) نیمان القرطبی المفسر فیه رموویه تی:

((أن الشهادة بالحق، غير نافعة إلا مع العلم، وأن التقليد لا يغني مع عدم العلم بصحة المقالة)).

(۲) چونکه: (۱) شیک عیباده ته هه لده و شینیتته و: [وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَنْ أَشْرَكَ بِحَبِطَانِ عَمَلِكُ وَلَنْ يَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ] (الزمر: ۶۵). [وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ] (الأنعام: ۸۸)

(ب) وه له گه ل نه بونی عه قیده ی (خوا به ته نها په رستی) عیباده ته سوودی ناییت: [وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فَوَفَّاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ] (النور: ۳۹). [وَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَىٰ عِبَادِهِ إِذْ قَالَ لَكُمْ لَا تُشْرِكُوا بِي شَيْئًا وَنَحْنُ بِكُمْ بِحِبَابٍ وَفَوَفَّاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ] (النور: ۳۹). [وَقَدْ مَنَّ إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ نَبْأًا مَنُورًا] (الفرقان: ۲۳). [وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يَسْأَلُونَ نَعْمًا] (النساء: ۱۲۴).

شه فاعه تی پیغه مبه ران (علیه الصلاة والسلام) و فریشته کان ده کون، که واته موشریک بهر شه فاعه ت ناکه ویت هه رچه نده دلی خوئی خوش بکات له دونه بهر پیغه مبه رو پیار چاگانه ی که داوای شه فاعه تیان لی ده کات له گۆره کانیاندا!!!.

ته فسیری سیته م: (لا یملک من یدعونه من دون الله من الأصنام والأنبیاء والملائكة والأولیاء والجن الشفاعة كما یزعمون أنهم یشفعون لهم، إلا من شهد بالحق (بالتوحید) علی علم وبصيرة. بما شهدوا به؛ وهم المسیح وعزیر والملائكة، لأنهم شهدوا بالحق والوحدانية لله علی بصيرة، فلأنهم یملكون الشفاعة لمن یتحقها).

واته: هه موو ئه و پرستراوه ی که موشریکه کان دایان ناو به شه فاعه تکار بو خوئیان و ئیعتیقادیان رایه شه فاعه تیان بو ده کون - هیچ کام لهم پرستراوه یان شه فاعه تیان پی ناکریت و، ږیگیان پی نادریت شه فاعه تیان بو بکه ن، ته نها ئه رانه دیان نه بن که شاهیدیان داوه به (لا إله إلا الله) به یتگیه یشتنه وه. که نه مانه ش (عیسا و عوزه یرو فریشته کانن) ته نها نه مانه و وینه ی ئه و خوا به ته نها پرستانه ږیگیان پی نادریت شه فاعه ت بکه ن، بو ئه و که سانه ی شایسته ن که برودا دارانی ته نها خوا پرستن (الموحدون).

که واته به به لکه ی نه م تابه ته پیروژه به هه رسن جوړه ته فسیره کانیه وه بو مان ده رکوت که:

(أ) زۆریه ی ئه وانه ی خه لکی ئیعتیقادیان پییانه شه فاعه تیان بو بکه ن، ناتوان شه فاعه ت بکه ن؛ چونکه ته نها ئه و که سه ده توانیت شه فاعه ت بکات که (شهد بالحق وهم یعلمون) واته ته نها خوا پرست بیت و، له سه ر ږوشنایش بیپه رستیت. به لآم ئه وانه ی خوا به ته نها نه په رستن و بیرو باوړو ئیعتیقادیان به غه یری خوا هدیته، وه زور له جادوگره کانی نه مرږ که ئیددیعی زانیی غه یب ده کون و، خوئیان به پیروژه دزانن و ږیگا به خه لکی دده ن هاواریان بکه نن و، قاچیان ماچ بکه ن و، کړنوشیان بو ببه ن و، پاشه و پاش بگه ږینه وه داوه له خزه تیانندار، سه ربړنیان بو بکه ن. ئه وانه هه رچه نده نه فامه کانیان و زور له خه لکی ناتیکه یشته ی تریش به شه فاعه تکاریان ده زانن و داوای شه فاعه تیان لی ده کون؛ به لآم له راستیدا نه ک هه ر ناتوان شه فاعه ت بو که س بکه ن، به لکو خوئیان شه فاعه تیشیان بو ناکریت؛ چونکه شاهیدیان به حق به (لا إله إلا الله) نه داوه به یتگیه یشتنه وه. وه هه روه ها به شریک و کوفر شاهیدییه کیان

هه ئه و شانده و ته و ه. وه که سیکیش شیرکی هه بیت شه فاعه تی قه بول نیه، چونکه مه رجی شه فاعه تکار نه و هیه ته نها خوا په رست (موحد) بیت و شه ریک بۆ خوا دانه بیت له په رستندا. وهک نایه ته که ی پیتشو به لگه یه له سه ر نه مه به گوێزهی لیك دانه و هی سیته م. وه هه روه ها وهک له م هه دیسه ی به لگه ی دووه مه شدا ده رده که ویت:

به لگه ی دووه و هس دوو مه رجه که:

(ما من مسلم يموت، فيقوم على جنازته اربعون رجلاً، لا يُشركون بالله شيئاً؛ إلا شَفَعَهُمُ اللهُ فيه)^(۱).

واته: هه یج موسلمانیک نیه به ریت و چل پیای خوا به ته نها په رست که هه یج شه ریک بۆ خوا دانه نین نوێی (صلاة الجنازة) ی له سه ر به کنن ئیلا په روه رده گار دوعاو نوێژو تکیان قبول ده کات بۆ نه و موسلمان هه مردوه.

که واته نه و ی نوێژی جه نازه ده کات و له نوێژه که یدا شه فاعه ت و تکه ده کات لای خوا بۆ مردوه نه گه ر شیرکی هه بیت نه و تکه ی ناگه ریته وه.

* وه هه روه ها هه ر که سیک پازی بیت خه لکی هاواری به کنن و دوا ی مردنیشی داوا ی شه فاعه تی لێ به کنن، نه و نهک هه ر شه فاعه ت ناکات، به لکو طاغوتو ده خریته ناو دۆزه خه وه به به رده وامی له گه ل نه و که سانه دا که ده یان په رستن و هاواریان ده کردن.

* وه هه روه ها هه موو نه و جنۆکه شه یتانانه ش، که په رستنی غه یری خوا ده پازینه وه بۆ خه لکی، له ژیر په رده ی شه فاعه تکاری و دۆستایه تی کردن و خوش ویستنی پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاو چاکان، وه نه م جنۆکه شه یتانانه ش به قسه دیان ده کریت و گوێزایه لیان ده کریت و هاواریان ده کریتن، نه وانیش ناتوانن شه فاعه ت به کنن و، بۆ ناو دۆزه خیش ده وژن.

* وه هه روه ها هه موو نه و بت و سه نه م و دار و به رده نه ی که خه لکی به په رزیان ده زانن و ئه عیتقادیان پیانه و ئومیدی شه فاعه ت کردنیان پیان هه یه؛ هه ر هه مرویان له گه ل شوین که وته کانیان ده چنه ناو دۆزه خه وه - په نا به خوا- وهک په روه رده گار ده فرمویت:

[إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ (٩٨) لَوْ كَانَ هَؤُلَاءِ آلَهِ مَا وَرَدُوا وَكُلٌ فِيهَا خَالِدُونَ (٩٩) لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ (١٠٠) لِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ (١٠١) لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ (١٠٢) لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَرَجُ الْأَكْبَرُ وَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ] (١٠٣) الأنبياء.

واته: ئەو موشریکه‌کان، ئێتۆه‌ش و ئەوانه‌ش که ده‌تان په‌رستق و هاوارتان ده‌کردن و داواى شه‌فاعه‌تتان لێ ده‌کردن جگه‌ له‌ خوا، وه‌ نه‌وانیش پا‌زی بوون یان بێ ده‌نگ بوون له‌سه‌ر ئەم په‌رسته‌ى ئیتۆه‌ بۆ ئەوان ١؟. هه‌ردوولاتان سوته‌مه‌نى دۆزه‌خن و ده‌چنه‌ ناویه‌وه. وه‌ نه‌گه‌ر نه‌و په‌رستراوانه‌ى ئیتۆه‌ شایسته‌ى په‌رستق و هاوار لێ کردن بان، ئیستا نه‌ده‌چرونه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه‌ به‌لام ئیستا هه‌ردوولاتان به‌ به‌رده‌وامى تێیدا ده‌می‌ننه‌وه‌.

که‌واته‌ - بێ عه‌قلى و نه‌فامى و زه‌ره‌مه‌ندى‌یه‌ - موسلمان ئیعتیقادى به‌ په‌رۆ، یان به‌ردێک، یان دارێکى سه‌ر قه‌برى پیاوچاکێک بێت و، به‌ په‌رۆى بزانیست و وابزانیست له‌زه‌ره‌ ده‌بیاریزیت، وه‌ سوودى پێ ده‌به‌خشیت. وه‌ یان باوه‌رى به‌ که‌سیکی خۆپه‌رست بێت شه‌فاعه‌تى بۆ بکات، به‌داخه‌وه‌ نایا نازانن ته‌مانه‌ هه‌موویان بۆ ناو دۆزه‌خن و شه‌فاعه‌تیان پێ ناگیریت بۆخۆشیان !!

موسلمانان بیربکه‌نه‌وه‌و هۆشیار بنه‌وه‌...

به‌سیه‌تى لاسایى کردنه‌وى کوێرانه‌و، به‌ندایه‌تى کردن بۆ به‌نده‌.

(ب)- وه‌ له‌ نایه‌ته‌که‌ى سوپه‌تى (الزخرف) بۆمان ده‌رکه‌وت: که‌ ته‌نها نه‌و که‌سانه‌ شه‌فاعه‌تیان بۆ ده‌کریت، که‌ شاهیدیان داوه‌ به‌حق واته‌ به‌(لا إله إلا الله محمد رسول الله) به‌ تێگه‌یشتنه‌وه‌، نه‌ک به‌لاساى کردنه‌وى کوێرانه‌. وه‌ بۆمان ده‌رکه‌وت که‌ نه‌وانه‌ى په‌روه‌رگار لییان پا‌زیه‌و ده‌یه‌ویت شه‌فاعه‌تیان بۆ بکریت نه‌وانه‌ن که‌ (شهد بالحق وهم يعلمون) خوا به‌ ته‌نها ده‌په‌رستق له‌سه‌ر پۆشناییه‌وه‌. وه‌ک شیخ عبدالرحمن بن ناصر السعدی ده‌فرمویت:

(ولا يقبل منها [أي النفس]، شفاعَةً لِأَحَدٍ بِدُونِ إِذْنِ اللَّهِ وَرِضَاةٍ عَنِ الْمَشْفُوعِ لَهُ وَلَا يَرْضَىٰ مِنْهُ الْعَمَلُ إِلَّا: (١) مَا أَرِيدَ بِهِ وَجْهَهُ وَ(٢) كَانَ عَلَى السَّبِيلِ وَالسَّعَةِ).^(١)

واته: شفاعت له هیچ شفاعه تکارێک و نه ناگیرێت له پزۆی قیامه تدا به بێ ئیزنی خوا و پازی بوونی له شفاعت بۆ کراو. وه له کردوهی شفاعت بۆ کراویش پازی ناییت تهنها نهوه نه بیته که تهنها له پیتناری خوا کرایته و له سه ر پیتازو سونه تهی پیغه مبه ر ﷺ بیت.

که واته تهنها نه وانه شفاعه تیان بۆ ده کریت که تهنها (الله) په رستراو خۆشه و یستیان بوو. وه تهنها عیباده تی خویان کردوه به خالیسی، وه شه ریکیان بۆ دانه ناوه، له غه یری نه و هاواریان نه کردۆته که س بۆ شفاعت کردن. وه که له به لگی سیه مده دهرده که ویت:

به لگهی سیه مده هی دوو مه رجه که:

أبو هريره ده گپێته وه ده فه رمویت: وتم نهی پیغه مبه ری خوا: ((مَنْ أَسْعَدَ النَّاسَ بِشَفَاعَتِكَ؟)). واته: کێ به خته وهرترین که س ده بیته به شفاعه تی تو؟ قال: مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالصاً مِنْ قَلْبِهِ، وَاتَه فَهَرَمَوِي: نه و که سه ی که بلی: — لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ — واته هیچ په رستراویکی حق نه تهنها الله نه بیته وه به خالیسی له دله وه نه م شاهیدی دانه ده ربه جیت.

که واته نه گه ر وتی (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) له دلێکی به نیخلاص و تهنها پوو له خواو ئیعتیقاده به خوا بوو ده رنه جیت، سوودی نه و، به خته وهر ناییت به شفاعه تی پیغه مبه ر ﷺ.

وه هه ر که سینک شه ریک بۆ خوا دابنیت و هاوار بکاته غه یری خواو ئیعتیقادی به غه یری خوا بیت، نه وه به هیچ شتیه یه که به ر شفاعه تی پیغه مبه ر ﷺ ناکه ویت. وه که له به لگی چواره مده له م ده دیسه دا دهرده که ویت:

به لگهی چواره هی دوو مه رجه که:

قال رسول الله ﷺ: لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ فَتَعَجَّلْ كُلُّ نَبِيٍّ دَعْوَتَهُ؛ وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِمَنْ فِيَّ نَائِلَةٌ. إِنْ شَاءَ اللَّهُ. مَنْ مَاتَ لَا يَشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئاً^(۱).

واتسه: بۆ هه موو پیغه مبه رێک دوعایه کی گه یه (وه لām دراره) هه بووه. وه هه موو پیغه مبه رانیش (عليهم الصلاة والسلام) دوعای خۆیان کردو وه لāmیان وه رگه رته وه. به لām من دوعا گه یه بووه که ی خۆم هه ل گه رتوه (شاردوومه توه) بۆ تکه ا کردنی پزۆی قیامه ت بۆ گه له که م وه

تکاکهم (شفاعة ته کهم) ده گات - إن شاء الله - به هه موو یه کتیک که مردبیت و هیچ شهریکی بۆ خوا پهیدا نه کردبیت واته به شیرکده نه مردبیت.

الشیخ ابن القیم له شهرحی ئەم حەدیسه دا فەرموویه تی:

(تأمل هذا الحديث كيف جعل أعظم الأسباب التي تُنالُ بها شفاعته تجريد التوحيد، عكس ما عند المشركين أنَّ الشفاعة تُنالُ باتخاذهم شفعاء وعبادتهم وموالاتهم، فقلِّبَ النبي ﷺ ما في زعمهم الكاذب، وأُخبر أنَّ سبب الشفاعة تجريد التوحيد، فحينئذٍ يأذن الله للشافع أن يشفع. ومن جهل المشرك اعتقاده أنَّ مَنْ اتخذهُ وليّاً أو شافعاً أنّه يشفع له وينفعهُ عند الله، كما يكون خواص الولاة والملوك تنفع مَنْ والاهم ولم يعلم أنّه لا يشفع عنده أحدٌ إلّا بإذنه في الشفاعة، ولا يأذن في الشفاعة إلّا لمن رضيَ قوله وعمله، كما قال في الفصل الأول ﴿ ٢٠٥ : ٢ ﴾ من ذا الذي يشفع عنده إلّا بإذنه ﴾ وفي الفصل الثاني ﴿ ٢٨ : ٢١ ﴾ ولا يشفعون إلّا لمن ارتضى ﴾ وبقي فصل ثالث، وهو أنّه لا يرضى من القول والعمل إلّا توحيده واتباع رسوله ﷺ فهذه ثلاثة فصول تقطعُ شجرة الشرك من قلب مَنْ عَقَلَهَا ووعاها.

*+ - | . | - + * + - | . | - + * + - | . | - + * + - | . | - + *

پرسیار: نایا موسلمانان بیدعه چی (المبتدع)^(۱) بهر شه فاعه تی پیغه مبهه ر ﷺ ده که ویت ۱۹.

(۱) (المبتدع): مرۆڤی بیدعه چی، نهو موسلمانیه که به ته نه مه بهستی خوا په رستییه، به لام خرا په رسته که ی بهو شینویه نیه که خوا دایناره له سه ر زمانى پیغه مبهه ر که ی ﷺ واته بۆ زیاتر له خوا نزیک بوونه ده چندان شتی داهیناره له خوا په رستنیدا، که ئیزنی پیغه مبهه رى ﷺ له سه ر نیه . وه هه ر شتیکیش بۆ خوا بکرت، به لام خوا دای نه نابیت له یتگای پیغه مبهه ر که یه وه ﷺ ؛ نه وه بیدعه یه وه داهیناره (مُحَدَّث)، وه هه موو داهینار ویکیش گومراییه وه رت کراویه وه قه بول نابیت . چونکه پیغه مبهه ر ﷺ فەرموویه تی: (مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ) صحیح مسلم: واته هه ر که سیک عیباده تیک بکات نه مرى ئیمه ی له سه ر نه بیت نه وه رت کراویه وه فەرموویه تی ﷺ : (ایاکم و محدثات الامور فإن کل محدثه بدعه). واته: خوتان بیاریزن لهو عیبادته داهینارانه چونکه هه موو عیباده تیکى داهینار (بیدعه یه) و (کل بدعه ضلالة، وکل ضلالة فی النار) وه هه موو بیدعه یه کیش گومراییه وه هه موو گومراییه کیش بۆ ناو ناگه.

له وهلامی نهم پرسیاردها - به یارمه تی خوا - ده لیم:

بیدعه چی له گومپایی دایه و، تاوانی بیدعه که ی زور گه وریه، هه چنده خویشی ههستی پی نه کات، به لام نه گهر نیه تی خالص بیته بۆ خوا، ته نها خوا په رست بیته واته (مُوحِد) بیته؛ نه وه - إِنْ شَاءَ اللَّهُ - بهر شه فاعه تی پیغه مبه ر ﷺ ده که ویت، نه گهر چی شایسته ی چوونه ناو ناگریش بیته و بشچیته ناویه وه. دواپی په روه ر دگار هه ر ده یه نیته وه ده ر بۆ ناو به ههشت به هو ی ته وحیده که ی و شه فاعه تی پیغه مبه ر ﷺ و فریشته و پرواداران. چونکه هه ر که سینک شه ریکی بۆ خوا په یدا نه کړد بیته، واته ته نها خوا په رست بوو بیته نه وه - إِنْ شَاءَ اللَّهُ - بهر شه فاعه ت ده که ویت، وه نه گهر بشخړیته ناو د زوخ هه ر دیتته ده وه و شه فاعه تی بۆ ده کړیت. به به لگی چنده ها هه دیسی راستی (صه حیجی) پیغه مبه ر ﷺ. به لام بیدعه چی له شو نیته کدا ریگا نادریت شه فاعه تی بۆ بکړیت، نه ویش کاتی ریژیته نی موسلمانانه بۆ سه ر هه وزی (الکوثر). له و شوینه دا بیدعه چه کان ریگه یان لی ده گهریت و ده گهریت نه وه ده و ده ده غه ده کړین له چوونه سه ر نهم هه وزی پیغه مبه ر ﷺ، وه ناهیلریت شادین به خو اردنه وه ی ناوه که ی، وه که پیغه مبه ر ﷺ ده ی نیته ده گهریت نه وه، نازانیت نه مانه بیدعه چی بوون؛ بۆیه ده یه ویت شه فاعه تی یان بۆ بکات بۆ هاته سه ر هه وزه که ی، به لام ریگای پینادریت تکایان بۆ بکات و پیی ده و تریت: تَوَاضَعْتَ لَنَا نَازَانِيَةً ته مانه دوا ی تو چیان داهیتاوه له م دینه دا به ناوی دینه وه، نه و کاته پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمویت: دوور که و تنه وه بۆ نه و که سانه بیته که دوا ی من دینه که یان گزوپوه شتیان لی زیاد کړد وه داهیتاوه، با دوور غریته وه هه ر دوورین !!

پیغه مبه ر ﷺ له هه دیسیته کدا فهرمو ی: (هل تدرون ما الکوثر؟ هو غرّ أعطانیه ربی فی الجنة، علیه خیر کثیر، تَرُدُّ علیه أمتی يوم القيامة، آتیته عدد الکواکب، يُخْتَلَجُ العبدُ فأقول: یارب إِنْهُ مِنْ أُمَّتِي. فَيَقَالَ إِنَّكَ لَا تَدْرِي^(۱) مَا أَحْدَثُوا بِكَ) (فأقول سَحَقًا). فأقول کما قال العبد الصالح:

(۱) نه مهش به لگیه کی تره له سه ر به در ز هیتا نه وه ی نه و نه فامانه ی که عاشقی شریک و بیدعه ن و دزی ته وحید و سونه تن: که ده لیم: ((نه ی لاری موسلمان: نه وهش بزانه، پیغه مبه ر خۆشویستمان ﷺ ژبانیک ی به رزه خی ته ووتری هه یه، به جوړیک ی وه ها: به رده وام ناگاداری کړد اړو، گو فتاری نومه تی خو یه تی !!)) پروانه ((چند گو لیک له گو لزاری نیسلام)) (ل: ۷۴).

﴿ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ . إِنَّ تَعْلَمُهُمْ فَلَهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾، فَيُقَالُ لِي لَمْ يَزَالُوا مَرْتَدِينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ مَذْفَرَقَتَهُمْ))^(۱) .

کهواته: موسلمانان ژیر، ووردبه ورو بزانه که هه کدسیک له دنیا له خوا پرسیستیندا شوین سوننه تی پیغه مبهری پيشهوا ﷺ نه که ویت نهوا له قیامت له زهرو ترین کاتدا که پیوستی به ناو هدی تینویتی پی بشکینن، به تاییه تیجه ناوی (کوثر) که شیرین تره له ههنگوین و سپی تره له شیر، - لهو کاته دا مه چروم ده بیت له خواردنه وی ناوی نهو پوباره ی پیغه مبهری پيشهوا ﷺ.

وه پیغه مبه ریش له جیاتی شه فاعدت بۆ کردن، دعای لی دهکات و ده فەرمویت: (سُحْقاً) واته: هه ر بادوور که ویتته وه. چونکه له دنیا دوور بوو له سوننه تی من!!.

(۱) (صحيح مسلم و صحيح الجامع الصغير وزيادته). (ارتد كثير من أسلم ورأى النبي ﷺ مرة واحدة من اهل عام الوفود .. والنبي ﷺ يعرفهم بهذا الوصف . ثم حصلت الردة ومات كثير منهم مرتدا . فيحيون على الحوض وتردهم الملائكة الى النار .. وهذا ردُّ على الذين يسمون أبا بكر وعمر وخيار الصحابة ويقولون بأن كثيرا منهم سيدخل النار، بيد أنهم لا يعترفون الا ببضعة من الصحابة فقط والباقي يعتبرونهم منافقين مرتدين. والحاصل أن قول رسول الله ﷺ في الحديث (أصحابي) إشارة إلى المرتدين الذين حارهم أبو بكر الصديق رضي الله عنه ، وكانوا حديثي عهد بالاسلام على التفصيل الذي ذكرناه آنفا، وليس معناه الصحابة الأجلاء امثال أبي بكر وعمر وعثمان وعلي وحزرة وخالد والقعقاع وغيرهم). وفي هذا الحديث تصريح بأن النبي ﷺ لا يعلم ما صار إليه حال أصحابه الذين أسلموا على يديه بنص الحديث ((إنك لاتدري ما أحدثوا بعدك)). فحين رآهم عرفهم بأنهم اصحابه عام الوفود فحين اخذهم الملائكة أخذ ينادي (يا ربي أصحابي)، بالله عليكم لو كان يعلم وهو ميت حال أصحابه ألم يعلم أن هؤلاء ارتدوا بعده...؟ ثم انظر إلى استشهاد ﷺ بالآية ومعنى ذلك انه ﷺ يُقَرُّ أن شأنه في ذلك كشأن أخيه عيسى عليه السلام؛ كان شهيدا عليهم مدة حياته ولكن بعد وفاته انقطعت مشاهدته وعلمه بهم وأن الله تعالى وحده كان هو الرقيب عليهم . فهلا آب عباد القبور الى رشدكم !!!.

زیاده زانیاری بک له باره ی شه فاعه ته وه

بۆ ئەوهی زیاتر بابەتی شه فاعه تی بگه یین و هیچ نه فامیك و گومرا كه ريك بو هتان به ناوی ئیمه نه كات و نه ئیت: نوسه ری ئەم كتاه و هار بیروپاكانی له ئەهلی سونه ت باوه پیا ن به دوعار شه فاعه تی پیغه مبه ر ﷺ نیه . بۆ ئەوهی به هه له موسلمانان حا لی نه كری ن له و بیروپایه ی كه هه مانه ، به گویره ی قورئان و سونه ت و تیگه یشتنی زانا یان - له بهر ئەوه ده لیم: نیمه ی ئەهلی سونه تی پیغه مبه ر ﷺ ، و هاوه لانی - په زای خوا یان لی بی ت - باوه پری پاست و دروست و ته واومان هه یه به دوعار شه فاعه تی پیغه مبه ر ﷺ، وه هه روه ها دوعار شه فاعه تی فریشته و پروا دارانی ش، بهر شیوه یه ی كه له هه دیسی (صحیح) دا ها توه:

پیغه مبه ر ﷺ باسی پۆژی قیامه تمان بۆ ده كات، كه شه فاعه تكاران شه فاعه ت ده كن بۆ ئەو موسلمانانه ی ده چنه نار دۆزه خه وه، بۆ هی تانه ده ره وه یان. وه په روه ردگاریش شه فاعه تی ان قه بول ده كات. وه دوا یی به فەزڵ و په حمه تی خزی ئەوانه درده هی تیت كه بهر شه فاعه ت نه كه وتوون له ئەهلی ته وحید. وه ك پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی ت:

﴿ فيقول الله تعالى: شفعت الملائكة وشفع النبيون، وشفع المؤمنون، ولم يبق إلا أرحم الراحمين، فيقبض قبضةً من النار فيخرج منها قوماً لم يعملوا خيراً قط ﴾^(۱).

وه هه روه كو چۆن باوه پمان به وه هه یه كه له پۆژی دوا ییدا خه لكی ده چن داوا له پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) ده كن شه فاعه تی ان بۆ بكن و، شه فاعه ت هه یه له و پۆژدها. به هه مان شیوه ش باوه پری ته واویشمان هه یه به شه رعیه تی داوا كردنی دوعای خیر له پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچاكان تا له ژیانی دنیادا مابن و نه مردبن، بۆ تیکرای موسلمانان. وه چه ندان به لگه هه یه^(۲) له سه ر شه رعیه تی ئەم داوا ی دوعا كردنه - له چا كه كارانی زیندوو، كه به چیته لایان و داوا یان لی بكه ی ت دوعا بۆ موسلمانان بكن. ئەك داوا له پیاوچاكان بكه ی ت له دوو رو بی ناگیا نه وه.

(1) صحیح البخاری.

(2) پروانه به شی التوسل كه له رێ نه ثه ری عومه ری كۆپی خه تتاب و موعاویه مان ﷺ باس كردوه.

دوو وه سیله ی شرعی بو به خته وهر بوون به شه فاعهت

دوای نه وهی که تیگه یشتین: داوای شه فاعهت بز کردن له پیغه مبه ر ﷺ و پیاوچا کان دوای مردنیان، ده بیته ریگری شه فاعهت بز کردن.

وه زانیمان ته نها موسلمانن ته نها خوا په رست (الموحد) شه فاعهتی بز ده کړیت. بابزانین ثایا هیچ وه سیله یه کی زیاتر هه یه که بیگرینه ده ست و بیته مایه ی به خته وهر بوون به شه فاعهتی پیغه مبه ر ﷺ !؟

له وه لامدا ده لیم: به لئ، نه گهر پرواداری ته نها خوا په رست نهم دوو وه سیله یه ی داهاتوو بگریته ده ست نه وه - إن شاء الله - به دئنیاتر به خته وهر ده بیته به شه فاعهتی پیغه مبه ر ﷺ :

۱. پیغه مبه ر ﷺ فرموویه تی:

(من قال حين يسمع النداء: اللهم رب هذه الدعوة التامة والصلاة القائمة آتِ عمداً الوسيلة والفضيلة، وأبعثه مقاماً محموداً الذي وعدته حَلَّتْ له شفاعتي يوم القيامة)^(۱).

واته: هه رکه سینک دوای بانگ بیستن^(۲) بلیت: (اللهم رب هذه الدعوة التامة والصلاة القائمة آتِ عمداً الوسيلة والفضيلة وأبعثه مقاماً محموداً الذي وعدته) نه وه بهر شه فاعهتی من ده که ویت و، خوا ده مکاته شه فاعهتکاری.

۲. پیغه مبه ر ﷺ فرموویه تی:

(۱) صحيح البخاري - ۱۶۴.

(۲) تېبینی (۱): نهم دوعا یه دوای بانگ، وه که له هه دیسه که دا ده فرمویت (من قال حين يسمع النداء) وه دروست نیه قیاسی قامهت بگریته سهر بانگ و دوای قامهتیش بگوتړیت!

تېبینی (۲): لهم دوعا یه دا سئ برکه زیاد کراون که به راستی له هه دیسه که دا نه هاتوون:

۱- برگی: (والدرجة الرفیعة العالیة) دوای (الوسيلة والفضيلة) .

۲- برگی: (وارزقنا شفاعته وزیاراته) له دوای (وعدته) .

۳- برگی: (إِنَّكَ لَا تَخْلَفُ الْمِيعَادَ) له کوتاییدا .

نهم سئ برگیه له هه دیسه که دا نیه به (صحیحی) . وه پابه ند بوون به خور دی هه دیسه که پیو یسته و باشته، له زیاد کردن له سهری . چونکه دوعا یه ؛ دو عاش عیبادته ؛ عیبادتیش به گوتړه ی به لگه یه، نه که هه وای نه فس و عقل و تهقلیدی کویرانه .

(من صَلَّى علىَّ حينُ يُصْبِحُ عشراً، وحينُ يُمسي عشراً، أدركتهُ شفاعةي يومَ القيامة) ^(۱).

واته: هەر که‌سێک که به‌یانی کردووه (۱۰) جار، سه‌لّاوێت بدات له‌سه‌ر من، وه‌ که‌ ئیواره‌شی کردووه (۱۰) جار، نه‌وه‌ شه‌فاعه‌تی منی که‌ یشتوێتی پۆژی قیامه‌ت ^(۲).

که‌واته‌: موسلمانێ ته‌نها خواپه‌رست، سه‌ره‌پای ته‌وحیده‌که‌ت، که‌ بناغه‌ی ئیسلامه‌تیته، ته‌م دوو سه‌به‌به‌ش بگه‌ ده‌ست، بۆ نه‌وه‌ی به‌ر شه‌فاعه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بکه‌ویت. به‌لام وریابه، نه‌که‌یت پێگه‌یه‌کی داهێنراو بگه‌ڕیته‌به‌ر، به‌ نیازی به‌خته‌وه‌ر بوون به‌ شه‌فاعه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ.

*** **

نێستا ده‌لیتین :

کێ دینیکی تازهی داهێناوه‌و، دینی دێرینی ئیسلامی وه‌لاناوه‌ ؟!

موسلمانێ شوین که‌وته‌ی قورئان و سوننه‌ت، داوی نه‌وه‌ی جیاوازی نیتوان (شه‌فاعه‌تی شیریکی و شه‌فاعه‌تی شه‌رعی) بۆ پوون بۆوه. وه‌زانیت کێ‌یه‌ داوا‌ی شه‌فاعه‌تی شیریکی ده‌کات، وه‌ کیشه‌ داوا‌ی شه‌فاعه‌تی شه‌رعی ده‌کات. وه‌ بۆت ده‌رکه‌وت کێ‌ بێ به‌ش ده‌بیست له‌ شه‌فاعه‌ت له‌ پۆژی داوی و، کیش به‌خته‌وه‌ر ده‌بیست به‌ شه‌فاعه‌ت و، شه‌فاعه‌تی بۆ ده‌که‌ریت. وه‌ زانیت جیاوازی چیه‌ له‌ نیتوان (التوسل الشرعی) وه‌ (التوسل البدعی) وه‌ (الشُرکی). وه‌ زانیت کامه‌یه‌ پێگای له‌ خوا نزیک بونه‌وه‌.

که‌واته‌ ئیتسا زۆر ئاسانه‌ لات ته‌ه‌لی باتل و، ته‌ه‌لی حق لێک جیا بکه‌یته‌وه‌ له‌ ده‌روبه‌رت وه‌ بزانیته‌ کێ‌یه‌ به‌راستی شوین که‌وته‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ و، ده‌ستی گرتووه‌ به‌حق و،

(1) صحیح الجامع الصغیر و زیاده‌ت.

(2) له‌م هه‌دیسه‌دا ده‌رده‌که‌وێت که‌ سوننه‌ت وه‌ه‌یه، هه‌رکه‌سه‌ی خۆی به‌ته‌نها سه‌لّاوێت لێ بدات به‌یانیا و ئیواران، نه‌ک به‌ کۆرس و کۆمه‌ل، به‌ ده‌نگی به‌رز له‌ مزگه‌وته‌کاندا !.

له سهر دینه دیرینه که ی نیسلام ماوه، له ږنگه ی نهو باب و باپیرانه ی لای نه داوه که نه هلی عیلم بوون و دستگرتوو بوون به سونه تی پیغه مبه ر ﷺ .

وه ده شزانی ت کن لای داوه له ږنگه ی راستی باب و باپیران و زاناو پیښه وایان و چوار نیمامه کان و، پیغه مبه ر ﷺ و هاوه لاتی ﷺ!! وه نه وکاته ده زانی کن دینی تازه ی داهیناوه، سهری له خه لک شتواندووه، گوهرای کردون و، پارچه پارچه ی کردون !!:

نایا نهو کومه له گه نج و لاوه پروادارن، که وه ک پدروهر دگار ده فهرمویت:

﴿ إِنَّمَا قَتَلْنَا أَمْثَلَنَا بِرَبِّهِمْ وَرِزْقَهُمْ هَدَىٰ، وَرِطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا: رَبَّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَّا! لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا ﴾ الکهف: ۱۲.

واته: نه وانه کومه له لایکن، باوه ږیان هیناوه به خوا که ته نها نهو شایسته ی پهرستن و، دل پښ به ستن و، نومید پښ بوون و، ئیعتیقاد پښ بوون و، پشت پښ به ستن و، لی ترسان و، هاوار بژکردن و، به گه وړه دانان و، خۆش ویستن و، زه لیلی بژ نواندن و، داوای یارمه تی لی کردن و، له پیناردا تی کۆشان و، سهربرین بژ کردن و، مال له پیناو به خشینه، کومه له لایکن ناوا به ته وحیدی باوه ږیان هینا بوو به پدروهر دگاریان. وه ئیمه ش - واته پدروهر دگار - هیدایه ت و پښ نمونیمان بژ زیاد کردن. وه دلته کانیانمان پته وکړد له سهر حق و ته وحیدو نازیه تی. وه نه ترسانمان پښ به خشین به شتویه کی وا که راست بوونه وه ږوو به ږوی سهرکرده موشریکه که یان و، عه قیده ی ته وحیدی خۆیان به شانازیوه خسته ږوو و وتیان: پدروهر دگاری ئیمه پدروهر دگاری هه موو ناسمانه کان و زهویه. که واته ته نها نهو پدروهر دگار (اله ی) حقه و شایسته ی پهرستن بژ کردن و هاوار بژ کردنه؛ بژیه ئیمه ی نه هلی ته وحید ﴿ لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَّا! ﴾. واته: غهیری نهو پدروهر دگاره هاوار ناکهینه هیچ پدروهر دگاریکی ترو، پهرستنی بژ ناکهین؛ چونکه نه گهر هاوار بکهینه غهیری نهو پدروهر دگاره، نه وه: ﴿ لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا ﴾ واته: قسه یه کی زولم و پیچه وانه ی راست و له حق دهرچوومان کردووه.

نا به م شیهویه پدروهر دگار بیروباوه ږی نهو گه نجانه ی باس کردووه، خۆشی له وه لییان راژی بووه. جا نایا نهو کومه له گه نجی که نه مه عه قیده که یان بوو، وه پدروهر دگار په سندی کردبون، نایا نه مانه له سهر حق و دینی نیسلامن، یان نهو خه لکه نه فامانه ی که شهریک بژ خوا داده نین له پهرستنداو، هاوار ده که نه غهیری خوا؛ وه ک پدروهر دگار وه سفی نه وانیشمان بژ

ده کات: ﴿هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ لِّمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا؟﴾ [الكهف: ۱۵۰].

واته: نوو قهوهی ئیتمه له غهیری خوا چهند پرستارو (نالییه) یکی تریان بۆ خۆیان داناره، هواریان ده کهنی و، داوی یارمه تی و په نادان و پاراستن و به فریا که وتنیان لێ ده کهن و، مال و سامانیان له پیناودا ده بخشن و، ئیعتیقادیان پینانهو، لییان ده ترسین و، به گه وریان داده نین و، زه لیلیان بۆ ده نوینن ۱۱.

به لām بۆچی به لگه یه کی روون و راست ناهیننه وه له سه ر شه رعیه تی دانانی ئهم پرستاروانه و داوی به فریا که وتنیان لییان ۱۲؟^(۱)

وه بینگومان هارهشی په یدا که رانی کۆن و تازه ش هیچ به لگه یه کیان پێ نیه له شوبهه زیاتر. که واته نوو دینه داهینراو تازه یه که نووانی له سه رن و، به ناوی ئیسلامه تییه وه ده یکه ن و، ده ئین: واسیته دانان و، شه فاعه ت دانان له نیتوان خۆمان و خوا دا به نه مری خواجه — به بێ به لگه ش وا ده ئین — . که واته نه مانه درۆ به ناوی خوا وه ده کهن و، بوه تانی بۆ ده کهن و، دینیکی تازه یان داهیناره. وه که سیش له وه زالم تر نیه که درۆ به ناوی خوا وه ده کات و، شتیکی به دینی خوا داده نیت که خوا به دینی دانه ناوه و فرمانی پێ نه کردوه.

جا ئه مه یه عه قیده و دینی ئهم خه لکه نه فامانه ی که دژایه تی خوا به نه نها پرسته کان ده کهن. خۆیان شه ریکیان بۆ خوا دانه وه به بێ به لگه و، درۆیان به ناوی خوا وه کردوه و، دینیکی

(۱) تییینی: به لگه له وه یه که دوو سیفه تی تیندا بیت:

یه کم: راست بیت راته یان نایه تیکی قوربان بیت که هه مری راسته. وه یان هه دیسیکی (صحیح) بیت؛ به لām هه دیسی هه له به ستار به ناوی پینغه مبه ره ﷺ یان هه دیسی لارا ز (ضعیف) به لگه نه ر قه بول نیه.

دووم: پینوسته نوو قه وله راسته که نایه تیکی قوربان یان هه دیسیکی (صحیح) به، روون و ناشکراو (صریح) یش بیت له سه ر نوو بابه ته ی به لگه کی بۆ هینرا وه ره. چونکه با قه وله که راستیش بیت، به لām که به روون و ناشکراو باسی ئهم بابه ته نه کات؛ نوو به شوبه داده نیت نه که به به لگه.

وه که سه یری قسه کانی گۆر په رست وه فامه کان بکه ین، ده بینن هیچ به لگه یه کیان پێ نیه. چونکه قسه کانیان یان راست (صحیح) نین، به لکو هه دیسی (ضعیف و موضوع) ن، وه یان راستن به لām ناشکراو روون (صریح) نین! و، راسته وخۆ په یوه ندیان نیه به م بابه ته ی که بۆ هینرا وه ره وه، به لگه نیه له سه ری به روونی، به لکو: (کلمه حق آرید بها الباطل): راته قسه یه کی هه قه ر بۆ مه به ستینی ناحق به کار هینرا وه. که واته خاوه نی شوبه ن، نه که به لگه !.

تازه یان هیناوه، کهس له ئەوان زالم تر نیه، وهك په روږدگار فهرمووی: ﴿لَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افترى على الله كذباً﴾. واته: کئ زالم تره لهو کهس دی درۆ به ناری خواوه ده کات و، شتیک به ناری خواوه ده لیت که خۆی نه یفه رمووه؟!.

وه سهره پای ئەم هه موو پوون کردنه وه یهش گۆر په رستان هه ر وازنا هینن له دینه داهینراوه تازه کهی خۆیان، وه له پیناری دینه که شیاندا چه ندان شوبه دی تر بلار ده که نه وه، بۆ نه وهی خه لکی ساده و ناتینگه یشتوی پئ راو بکهن، به لام به پشتیوانی خوا به به لگه ی حق له قورئان و سوننهت، یهک له دوا ی یهک هه موو شوبه د درۆ کانیا ن هه لده وه شیتینه وه = ان شاء الله =.

نیستاش به ره و شوبه یه کی تریان:

۱۳- قیاسی مردوو بۆ سەر زیندو!

وہ لڑکی نہ م شوبہ یہ ش:

که راته هدر که سی گومانی لہہ ہدیّت، نہہ توشی کوفر بوہ.

وه همرکه سئ و ابزانیت ژبانی ناو گۆز بریتییه له هه مان ژبانی دونیا، نه وه نه فامه و پشت هه لکرووه له قورئان و سونهت.

جا که زانیمان جیاوازی هه ده له نێوان مردوان و زیندوانی دونیا؛ نه و کاته ده ده که ویت که ناییت قیاسی مردو بکریته سه زیندو، وه ناییت نه و هوکمانه ی زیندو هه ده تی، بۆ مردوس دابترین. که واته له دونیا تاوه که پیغه مبه ره ﷺ له ژياندا بو، دروست بوو موسلمانان چوپانه لای، وه داوای دوعا و شه فاعه تیان لێ کردبا، به لām دوا ی مردنی نه وه دروست نیه و به شیک داده نریته، وه له بهر نه وه هاوه له به ریزه کانی کاری وایان نه ده کرد.

به لām شه خس په رستان که به لگهی شه رعیان به ده سته وه نه بو، نه وه په نا ده به نه بهر شو به و شتی لاوازو هه لبه ستاو. وه بۆ به شه رعی دانانی داوا کردن له مردوان قسه ده کی هه لبه ستاو درۆیان به ده سته وه ده که لای خه لێ نه زان به ده دیسی داده نین، که گوايه پیغه مبه ره ﷺ فەرمویه تی: ((إِذَا أَعْيَتَكُمْ الْأُمُورُ فَعَلَيْكُمْ بِأَصْحَابِ الْقُبُورِ)).

واته: که شتتان لێ قورس بو، نه وه په نا به رنه بهر مردوانی ناو گۆرستان! نه مه ش هه لبه ستاو وه هیچ زانایه ک گومانی له وه دا نیه که دانراوی زندیقه کافره کانه. به لām به داخه وه ده بینین خه لکی نه فام واز ده هینن له به لگهی شه رعی و ده که وه شوین شو به و درۆ ده له سه؛ له بهر نه وه نیعتیقادیان وایه که مردوه کان گوی بیستی پارانیه وه داواکاریه کانیا ن ده بن، وه ناگایان له حالێ خه لکی دونیا به، وه ده شتوان وه لāmیا ن به نه وه؛ جا سه ره خۆو پاسته وخۆ خۆیا ن داواکاریه کانیا ن بۆ جێ به جێ بکه ن، یا ن وه کو واسیته ده ک ده ور بیسن و نه و کاره یا ن لای خوا بۆ بکه ن!!.

وه نه م نیعتیقاد هه کوفرو گومراییه چه ونکه:

۱. قورئان پرونی کردۆته وه که مردۆ دوا ی مردنی گوی بیستی داوای خه لکی دونیا ناییت:

[إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ] (النمل: ۸۰).

[وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ]

(فاطر: ۲۲).

۲. وه هه ره وه پیغه مبه ران و پیاو چاکان له ژبانی دونیا شیان گوی بیستی داواکاری که سانی غایب و دوور نه ده بوون چه جای دوا ی مردنیا ن. بۆ نمونه که یه کێک داوای دوعای له پیغه مبه ره ﷺ

وه شيخ الاسلام ابن تيميه ده فده رموت:

((وكذلك الأنبياء والصالحون. وإن كانوا أحياء في قبورهم، وإن قُدِّرَ أنهم يدعون للأحياء، فليس لأحد أن يطلب منهم ذلك، ولم يفعل ذلك أحد من السلف، لأن ذلك ذريعة إلى الشرك بهم وعبادتهم من دون الله تعالى)) مجموع الفتاوى: ١/ ٣٣٠.

وقال ابن حجر آل بوطامي الشافعي:

- قولهم ((لا فرق بين الأحياء والأموات في جواز التوسل والاستغاثة وما يثبت لأحدهما يثبت للآخر وقد ثبت حياة الأنبياء في قبورهم لأنهم أعلى مقاما من الشهداء ، والشهداء بنص القرآن أحياء عند ربهم يرزقون فجاز التوسل بهم وبالشهداء والأولياء)) .

الرد عليهم : هذا القول مصادم لنص القرآن الكريم ((وما يستوي الأحياء ولا الأموات إن الله يسمع من يشاء وما أنت بمسمع من في القبور)) فاطر ٢٢ .

ويقول الله تعالى ((فإنك لا تسمع الموتى ولا تسمع الصم الدعاء إذا ولوا مدبرين)) فرق ٥٢.

فما أحججه من استدلال للمتوسلين بالأموات ... فإذا كانوا هم أحياء فلماذا تعتد نساؤهم ولماذا توزع موارثهم ولماذا لا نصلي خلف قبر النبي ﷺ اقتداء به إذا كان حيا الحياة التي يفهمها المتوسلون بالذوات.

وإذا جاز لنا أن نستغيث بهم بعد موتهم لأنهم أحياء لماذا لا نستغيث إذا بالملائكة والحوار العين والولدان ومالك خازن النار ورضوان خازن الجنة وغيرهم من الملائكة الأعلى أليسوا هم أحياء أيضا؟.

وهل حياة الشهداء هي مثل حياتنا على الأرض والتي نحكم بها بأن الذي على الأرض حي وهل ان الذي يقول بان الشهيد ميت يعتبر مخالفا لنص القرآن ويكفر، لان القرآن يقول انهم احياء عند ربهم يرزقون. وهل الذي يقول ان النبي ﷺ ميت يعتبر مخالفا للصواب ، لأن الأنبياء أحياء في قبورهم ، ولماذا اذا قال تعالى ((انك ميت وانهم ميتون))

ولماذا قال رسول الله ﷺ ما من أحد يُسَلَّم علي الا رد الله عليّ روعي حتى أرد عليه السلام) رواه ابو داود باسناد صحيح ، ... أليس رد الروح يكون بعد الموت ؟

والصواب ، أن جميع الأموات أحياء حياة برزخية ولكن الله خص بعض الأموات كالشهداء بالذكر بصفة الحياة تميزا وفضلا لهم في حياتهم البرزخية عن غيرهم من الأموات، وليس معناه انهم احياء يعلمون مثل ما يعلم الذي على ظهر الأرض من امور الدنيا واحوالها وحياتهم البرزخية هذه لا تنقلهم من صفة الأموات الى صفة الأحياء. إ. هـ.

۱- شوبه یه کی تریان له سهر بۆچونه شیرکیه که یان بریتکیه له:

غه له ت حالی برنیان له نایه تی:

((ولوانهم اذ ظلموا انفسهم جاؤك فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول لوجدوا الله توابا رحیما)) آیه ۶۴

له وه لایمی نهر شوبه یه دا ده لئین: نایه ته که لئخوشبونوی خوایی به ستوته وه به سئ مهرجه وه:

۱- هاتنیان بۆ لای پیغه مبه ر ﷺ تا زیندوو بوو له دونیادا (بجیهم الیه ﷺ)

۲- داواکردنی خوئیان له خوا بۆ لئخوشبونوی گوناهیان (استغفارهم الله تعالی).

۳- داواکردنی پیغه مبه ر ﷺ له خوا بۆ لئخوشبونوی گوناهیان (استغفار الرسول لهم).

وه مهرچی یه که م و سیهه میس مه وجود نییه له وانه دا که ده چنه لای گۆزی پیغه مبه ر ﷺ به نیازی نه وهی نایه ته که شولیان بکات و ره حمه تی خوایی بیانگریته وه، چونکه نه وهی که ده چیتته سهر گۆزه که ی پنی ناگوتریت چۆته لای شه خسی پیغه مبه ر ﷺ. وه ههروه ها هیچ به لگه یه کیش نییه که بلیت: ههرچی بجیتته سهر گۆزی پیغه مبه ر ﷺ نه وه پیغه مبه ر ﷺ داوای لئخوشبونوی بۆ ده کات له خوا. وه هیچ کام له صه حابه کان وه گۆز په رستان به هه له له نایه ته که حالی نه بسون که گوایه چورنه لای گۆز یه عنی چونه لای پیغه مبه ر ﷺ، یا به وهی نه وه وه پیغه مبه ر ﷺ داوای لئخوشبون بۆ نه وه شه خسه بکات!.

وه هیچ کام له وان نه چۆته سهر گۆزه که ی و داوای دوعا بۆکردنی لی بکات. به لکو داوای دوعا بۆکردنیان له زیندوو کانیان ده کرد وه له هه دیسی استسقا ئدا ده رکه وت.

((إذا هناك ثلاثة شروط في الآية لتحقيق الاستغفار؛

أولها الجيء وهذا يكون للحي فقط فمن قال جئت الميت مستغفرا فهذا عين الجهل فمن جاء القبر لا يقال إنه جاء إلى صاحب القبر حقيقة كما لو جاءه حيا لذلك بطل الشرط الأول.

ثم ان الشرط الثاني في الآية (استغفروا الله) يتم باتفاق الأمة في أي زمان وأي مكان دونما تحديد وخصوصية.

ثم الشرط الثالث (واستغفر لهم الرسول)، فنحن نطالبهم:

أ- بأن يأتوا بدليل واحد صحيح على أن رسول الله ﷺ يستغفر لمن يأتي قبره ويطلب منه أن يستغفر له.

ب- و كذلك نطالبهم بدليل واحد صحيح من أن الصحابة فهموا هذا المعنى وهم أدرى بمراد الأحاديث والآيات منا.

ت- أو أن أحدا منهم وقف على القبر وقال يا رسول الله استغفر لي

وبذلك يطل احتجاجهم بالآية على جواز التوسل بالنوات ((.

وه يه كينك له مو حامي ه كاني شه خس په رستان بۆ سه ر خستني نهم شو به ديه له كتابه كهيدا ده ئيت: (هه روه ها پينغه مبه ر ﷺ ده فه رموي: ((حياتي خير لكم ... وماتي خير لكم : تعرض علي أعمالكم فما رأيت من خير حدث الله وما رأيت من شر استغفرت الله لكم)).

واته: ژيانى من بۆ ئيوه باشه، چونكه ئيوه گفتو گۆ له گه ل مندا ده كه ن و گفتو گۆستان له گه لدا ده كړئ، مردنيشم بۆ ئيوه باشه چونكه كرده وه كاني ئيوه ده يننرته بهر چاوم: هه ر كرده وه كتان ببينم له باشه كانه من سوپاسى خوا ده كه م و هه ر كرده وه كيشتان ببينم له خراپه كانه، له خوا ده پارته وه ليتان خوش ببي.

كهواته: نهم هه ديسه پاسته به لگه يه كه پينغه مبه ر ﷺ كرده وه مان ده زانئ و بزمان له خوا ده پارته وه تا له خراپه كاغان خوش ببي. كه و ابوو: (توسل) پارانه وه له خوا به خاترى پينغه مبه ر ﷺ دروسته و، ناگاداريشه و له خواى گه و ره ش ده پارته وه: كا ره كاغان بۆ بكا.

كهواته نهم هه ديسه به لگه يه كه ناوه رډكى نهم نايه ته پيروزه تاييه ت نيه به كاتى ژيانى پينغه مبه ر ﷺ به لكو دواى وه فاتيشى ده گريته وه^(۱) ۱۱.

له وه لامى نهم شو به ديه شدا ده ئين:

۱. نهم هه ديسه له چه ند سه حابه يه كه وه گيتړدراوته وه به م شتويه:

أ- حديث بكر بن عبدالله المزني. (حديث مرسل). [والمسل من أقسام الحديث الضعيف عند المحدثين]

ب- حديث ابن مسعود (حديث شاذ). ت- حديث أنس موضوع.

كهواته هه ديسه كه لاوازه سه حايح نيه به هيچ شتويه لك. پرواته: سلسلة الأحاديث الضعيفة (رقم: ۹۷۵).

(۱) (چند گوڼك له گوڼزارى ئيسلام) (۷۴). وه بۆ زانين و شاهيدى ده يلنم كه نهم كتابه پره له بو هتان و درزو شو به و ريو اتى لاوازه زمان دريژى بۆ سه ر وانا ياني ئيسلام - وه خوا خي رى نوسه رانى كتا بى (لادانى چل په رده ي شيتاني له سه ر ...) بداته وه كه يه رده يان لاداره له سه و درزو بو هتان و شو به كاني. هه رچه نده زۆر ده غه ل و درك و چقلى ترش ماوه له گوڼزاره كه دا كه به په رده ي ته لبيس دا پۆشراون و پتري ستيان به لادان هه يه.

۲. وه نه گهر هه دیسه کهش راست بوايه ته وه هه به لنگه نه ده بو له سهر نه م تیگه یشتنه هه له یه ی گۆر پرستان، چونکه له هه دیسه کهدا نه هاتوره بلیت خه لکی دارا له پیغه مبه ر ﷺ ده کهن، نه و کاته نه ریش داوای لیخۆش بوونیان بۆ ده کات، به لکو هه به ر یستی خوای گه وره بۆ داوای خه لکی، داوای لیخۆش بوونیان بۆ ده کات.

وه نه له هه دیسه کهداو نه له نایه ته کهشدا نه هاتوره نه و حوکه ی که موخامی شه خس پرستان باسی کردوه که بریتیه له : (ئاگاداریشه له خوای گه وره ش ده پارتته وه : کاره کاغان بۆ بکا).

۱۵ - **شوبه هیه کی تریان له سهر بۆچونه شیرکیه که یان بریتیه له :**

قیاس کردنی داواکردن له مردوی ناو گۆر له سهر داواکردن له زیندوی حازر

- يستدلون على الاستغاثه بالذوات بقوله تعالى :

((فاستغاثه الذي من شيعته على الذي من عدوه)) القصص ۱۵.

الرد عليه : ما اسمح هذا من استدلال. لانها استغاثه حي "بحي" فيما يقدر عليه وليس في جواره خلاف كالغريق الذي ينادي من على الشاطئ أغثني من الفرق وساعدني .

۱۶ - **شوبه هیه کی تریان له سهر بۆچونه شیرکیه که یان بریتیه له :**

چهند هه دیسیک

شه خس پرستان ده لێن: ئیمه له سهر هاوارکردنمان بۆ پیاوچاکان، چهند هه دیسیکمان وه که به لنگه به دهسته که نه مانه ن:

۱. ((إذا انفلت دابة أحدكم بأرض فلاة فليناد: يا عبادالله احبُّوا علي، يا عباد الله احبُّوا علي، فإن لله في الأرض حاضراً سيحبسه عليكم)).

واته : نه گهر و لاخی یه کیستکان له دهشتیکی بیابانی چۆله وانیدا به ره لا بو. نه وه با بانگ کات، بلیت: نه ی بهنده کانی خوا بۆم بگرنه وه نه هیلن له دهستم ده رچیت، نه ی بهنده کانی خوا بۆم بگرنه وه نه هیلن له دهستم ده رچیت؛ با بانگ بکاته نه وان؛ چونکه خوای گه وره بهنده گه لیکێ ناماده ی هه نه که و لاخه که تان بۆ ده گرنه وه.

۲. ((إذا أضل أحدكم شيئاً، أو أراد أحدكم غوثاً، وهو بأرض ليس بها أنيس، فليقل: يا عباد الله أغثوني، يا عباد الله أغثوني؛ فإن الله عباداً لا نراهم)).

واته: نه گهر یه کینکتان شتیکی ون کرد [یا خوی ریگای ویل کرد: إذا ضل أحدكم]، یان پیتویتی به فریاگوزارو یاریده دریک کرد، کاتیک که له زهویه کی چۆل و بڼ خه مړه ویندا بوو؛ نه وه با بلیت: نه ی بهنده کانی خوا به فریام بکه ون، نه ی بهنده کانی خوا به فریام بکه ون؛ چونکه په روه ردگار بهنده گه لیکي هه یه که ټیمه نایانینین!

۳. ((إن الله خلقاً خلقهم لحوائج الناس يفزع الناس إليهم في حوائجهم، أولئك الآمنون من عذاب الله)).

واته: په روه ردگار دروستکراو ایتکی هه نه، دروستی کردن بڼ پیداوړستی خه لکی، وه خه لکی بڼ پیداوړستی کانیان پرویان تیده کهن. نه انن نه مین له سزای خوا.

وه لامي نه م شوبه هیه ش

به یارمه تی خوا له وه لامدا ده لیتن:

شه خس په رستان وا ده زانن که هه دیسه لاوازو هه لبه ستراو نه ی که بڼ خه لکی ساده و نه فام و نه خوینده وار ده یا خویننه وه نه وانی پی ده خه له تینن، وه وا گومان ده بن که نه هلی سوننه تیش، میرات گرانی هه دیسه پرژه کانی پیغه مبه ریش ﷺ به شوبه کانیان ده خه له تینن! دیاره بڼ ناگان له وهی که نه هلی سوننه ت به راستی ناگادارو شاره زان به هه دیس وه نه وه هه دیسانه ی که شه خس په رستان ته نه له فزه که یان لی بیستوه، لای نه هلی سوننه ت سه نه ده که شی زانراوه و حالتی گشت راویه کانشی ناشکرایه لایان و ده شزانن نایا هه دیسه چ پله و دره جهیه کی هه یه؛ وه نایا راسته (صحیح)، یان لاوازه (ضعیف)، وه دره جهی لاوازه که شی تاج راوده یه که! وه نایا نه سلنکی هه یه، یان هه لبه ستراوه. وه نایا چهنده سه نه دیشی هه یو له چهنده سه رچاوه شدا گتیر دراوه ته وه!

وه هه ر هه دیسینک سه حیح بیت نه وان پیش هه موو که سیک شوینی ده کهن، وه هه رچییه کیش هه لبه ستراوه لاوازییت، نه وان عیباده تی له سهر دانامه زرینن و خه لکیشی لی ناگادار ده کهنه وه. به لام شه خس په رستان، چاک ده زانن که هه دیسی سه حیح نایتته پالپشتی شه خس په رستی، بویه ناچار په نا ده به نه بهر شتی لاوازو هه لبه ستراوه شوبه.

وه لیره شدا له شوبه زیاتریان پښ نیه چونکه نه وهی که دلیان پیتی خۆش بسو هه دیستی راست (صحیح) نییه، که واته به به لگه داننریت. وه ههروه ها سهره پای نا راستیتی هه دیسه که شیان، تیگه یشتنه که شیان لیتی هه نراسته به لگه نییه له سهر بیروباوه که یان وه بهم شتویهی خواره ورونی ده کهینه وه:

• وروونکرده و س یه کهم په یوه ندی به حالی هه دیسه که وه هه یه:

هه دیسی یه کهم: رواه الطبرانی (۱/۸۱/۳) وأبو یعلی فی مسنده (۱/۲۵۴). کلاهما من طریق معروف بن حسان السمرقندی عن سعید بن أبي عروبة عن قتادة عن عبدالله بن بريدة عن عبد الله بن مسعود رضی الله عنه مرفوعاً.

نه هه دیسه لاوازو زه عیفه؛ چونکه دوو نه خۆشی و خه له لی تیدایه:

۱. معروف که یه کیتکه له پاویه کانی هه دیسه که به چاک نه ناسراوه، به لکو زانایان به

لاوازیان دانوه بهم شتویه:

قال ابن أبي حاتم عن أبيه إنه ((مجهول)). وقال ابن عدي: ((منكر الحديث)). وقال الهيثمي: (ضعيف).

۲. (الانقطاع): پچران له سه نه ده کهیدا هه یه له نیتوان ابن بریده و ابن مسعود. وه نیمام

ابن حجر ناماژ ی بۆ نه م خه له له کردوه.

که واته هه دیسه که زه عیفه، به به لگه ناشیت و کاری پښ ناگریت ۱. به لām به داخه وه هه ندیک کهس ده لێن ئیمه ته جویه مان هه یه له سهر راستیتی مانای نه م هه دیسه!!

نایا نازانن که دین له قورئان و هه دیسی راست وهرده گریت نه ک له عادهت و ته جویه!!

وه نایا نازانن که ڕنگای حوکم دان به سهر هه دیسیکدا، بریتییه له سهر کردنی بوون و نه بوونی مه رجه کانی گمراوونی هه دیس، نه ک سهر کردنی ته جویهی خه لکی له سهری!.

ته گهر مه رجه کانی به راست ده رچونی هه دیس مه وجود نه بوون، نه وه ته گهر زۆریهی خه لکیش به ته جویه به راستی تیگه یشتن هه ر به راست داننریت!.

وه زانای پیتشه واه هه دیس ناس محمد ناصرالدین الألبانی - رحمه الله - سه بارهت بهم هه دیسه نه رمویه تی: ((وقال الحافظ السخاري في [الابتهاج بأذكار المسافر والحاج] (ص ۳۹): وسنده ضعيف. لكن قال النووي: إنه جربه هو وأكابر شیوخه!!

قلت: العبادات لا تؤخذ من التجارب، سيما ما كان منها في أمر غيبي كهذا الحديث، فلا يجوز الميل إلى تصحيحه بالتجربة! كيف وقد تمسك به بعضهم في جواز الاستغاثة بالموتى عند الشدائد، وهو شرك خالص. والله المستعان.

وما أحسن ما روى الهروي في (ذم الكلام) ص: ١/٦٨/٤: "أن عبدالله بن المبارك ضلّ في بعض أسفاره في طريق، وكان قد بلغه، أن من ضلّ في مفازة فسادى: عباد الله أعينوني، أعين. قال ف جعلت أطلب الجزء أنظر إسناده. قال الهروي: فلم يستجز أن يدعو بدعاء لا يرى إسناده!"

قلت: فهكذا فليكن الاتباع

ومثله في الحسن ما قاله العلامة الشوكاني في (تحفة الذاكرين) ص ٤٠ بمثل هذه المناسبة:

"وأقول السنة لا تثبت بمجرد التجربة، ولا يخرج الفاعل للشيء معتقداً أنه سنة عن كونه مبتدعاً. وقبول الدعاء لا يدلّ على أن سبب القبول ثابت عن رسول الله ﷺ، فقد يجيب الله الدعاء من غير توسل بسنة وهو أرحم الراحمين، وقد تكون الاستجابة استدراجاً" ((١)).

هدهيسى دوهوم: رواه الطبراني في ((المعجم الكبير)) (١/٥٥/٦) حدثنا الحسين بن إسحاق: ثنا أحمد بن يحيى الصوفي: ثنا عبدالرحمن بن شريك قال: حدثني أبي عن عبدالله بن عيسى، عن ابن علي عن عتبة بن غزوان، عن نبي الله ﷺ قال: فذكره. وزاد في آخره: ((وقد جرب ذلك)).

لهو هدهيسه لاوازو زهعيفه؛ چونكه زياتر له دوه نه خوشى و خه له لى تيدايه:

١. عبدالرحمن بن شريك، كه يه كينكه له راويه كانى هدهيسه كه زهعيفه، بهم شيوهيه:

قال المحافظ ابن حجر: صدوق يُخطئ. وقال صاحباً (تحرير تقريب التهذيب): (بل ضعيف، قال أبو حاتم: واهي الحديث).

٢. وه هدهوها باوكيشى كه نارى (شريك بن عبدالله القاضي) يه، له خوى زهعيف تره، وهك ابن حجر فدهرمويه تى: صدوق يُخطئ كثيراً. تغير حفظه منذ ولي القضاء بالكوفة. وكان عادلاً فاضلاً عابداً شديداً على أهل البدع.

٣. الانقطاع: پچران له سنده كهيدا هديه له نيتوان عتبة وابن علي. وه نيمام ابن حجر ناماژهى بؤ نه م خه له له كردوه.

که واته در کهوت که حه دیسه که لاوازو به به لگه قه بوئ نییه، وه قسه که ی طه به رانی له دوا ی حه دیسه که که ده لیت : ((وقد جَرَبَ ذَٰلِكَ)). واته : نه وه ته جرو به کراوه! نه وه یه که م شت له حه دیسه که ده نییه، وه دووم شتیش، ته جرو به ناییت به لگه ی به راست دانانی حه دیس لای زانایانی حه دیس. وه له حه دیسی یه که م باسمان کرد.

حه دیسی سیته م: رواه الطبرانی فی ((المعجم الکبیر)) رقم: (۱۳۳۴) من طریق أحمد بن طارق الراوی. وابن عدي فی ((الکامل فی ضعفاء الرجال)) (۱۵۷/۴) من طریق عبدالله بن إبراهيم بن أبي عمرو. وکلاهما عن عبد الرحمن بن زيد بن أسلم عن أبيه، عن ابن عمر عن النبی ﷺ قال: فذكره.

نه وه حه دیسه زور له دوو حه دیسه که ی پیتشو لاوازو زعیف تره؛ چونکه :

۱. عبدالله بن إبراهيم بن أبي عمرو الغفاري:

قال ابن عدي ((الکامل فی ضعفاء الرجال)) (۳۱۹/۵): (عامه ما يرويه لا يُتابعه الثقات عليه). وقال البيهقي (شعب الإيمان: ۴۳۲/۷): (يأتي بما لا يُتابع عليه).

وقال الهيثمي (جمع الزوائد: ۶۵/۱): (منكر الحديث).

وقال ابن الجوزي (الموضوعات: ۳۱۸/۱): (الغفاري يضع).

قال الحافظ ابن حجر (تقريب التهذيب: ت/۳۱۹۹): (متروك)، ونسبه ابن حبان إلى (الوضع).

۲. عبد الرحمن بن زيد بن أسلم:

قال الحافظ ابن حجر (تقريب التهذيب: ت/۳۸۶۵): (ضعيف).

که واته گومانی تیدانییه که حه دیسه که زور زعیفو له هه لبه ستراوی نزیکه، به که لک نه وه ناییت که شه خس په رستان دلی خو یانی پښ خوش بکه ن.

• پوونکر د نه و میس دوو میس په یوه ندس به ماناو ده لاله تن حه دیسه که وه هه یه :

هه رچه نده که هه ردو حه دیسه که ش زعیفن، وه به لگه نین، به لام نه گه له حاله تیکدا راستیش بونایه، نه وه هه به به لگه نه ده شیان له سه ر هاوار کرده پتفه مبه ران و پیاوچا کانی مردو ییا زیندوی غایب؛ چونکه مه به ست له وه به ندانه ی خوا که داوای یارمه تیان لیده کری، نه وه به ندانه که به ردوام زیندو و ناماده ن تا مرؤف بیتیت، که نه وانیش بریتین له مه لانیکه. وه به لگه ش له سه ر نه م دیاری کرده دوو شته :

یه که میان: هدر کام له دوو حه دیسه که ی پیتشو له فزیکیان تیتدایه که به لگه یه له سهر نه و دیاری کردن و تاییه ت کردنه. دوو له فزه که ش بریتین له:

فی الحديث الأول: ((فإن لله في الأرض حاضراً سيحبسه عليهم)).
وقوله في هذا الحديث: ((فإن لله عباداً لا نراهم))

وه زانای پیتشه و او حه دیس ناس محمد ناصرالدين الألباني - رحمه الله - سه باره ت بهم وه سفدی که لهم دوو له فزه دا هاتروه فه رمویه تی: ((وهذا الوصف إنما ينطبق على الملائكة أو الجن ، لأنهم الذين لا نراهم عادة ، وقد جاء في حديث آخر تعيين أنهم طائفة من الملائكة . أخرجه الباز عن ابن عباس بلفظ:

((إن لله تعالى ملائكة في الأرض سوى الحفظة يكتبون ما يسقط من ورق الشجر، فإذا أصابت أحدهم عرجاً بأرض فلاة، فليناد : يا عباد الله أعينوني)).

قال الحافظ كما في ((شرح ابن علان)) ((١٥١/٥):

((هذا حديث حسن الإسناد غريب جداً، أخرجه الباز وقال : لا نعلم يروى عن النبي ﷺ بهذا اللفظ إلا من هذا الوجه بهذا الإسناد)).

وحسنه البخاري أيضاً في ((الابتهاج)). وقال الهيثمي: ((رجاله ثقة)).

فهذا الحديث — إذا صح — يُعَيِّنُ أن المراد بقوله في الحديث الأول ((يا عباد لله)) إنما هم الملائكة، فلا يجوز أن يلحق بهم المسلمون من الجن أو الإنس ممن يسمونهم برجال الغيب من الأولياء والصالحين، سواء كانوا أحياءً أو أمواتاً؛ فإن الاستغاثة بهم وطلب العون منهم شرك بين لأنهم لا يسمعون الدعاء، ولو سمعوا لما استطاعوا الاستجابة وتحقيق الرغبة ، وهذا صريح في آيات كثيرة، منها قوله تبارك وتعالى:

((والذين تدعون من دونه ما يملكونه من قطير، إن تدعوهم لا يسمعون دعاءكم . ولو سمعوا ما استجابوا لكم، ويوم القيامة يكفرون بشرككم، ولا ينبئك مثل خبير)) (فاطر-١٣-١٤).

وبعد كتابة ما سبق وقفت على إسناد البزار في ((زوائد)) ص ٣٠٣: حدثنا موسى بن إسحاق: ثنا منجاب بن الحارث: ثنا حاتم بن اسماعيل عن أسامة بن زيد {عن أبان} ابن صالح عن مجاهد عن ابن عباس أن النبي ﷺ قال: فذكره .

قلت : وهذا إسناد حسن كما قالوا، فإن رجاله كلهم بقات.

ولكن الحديث عندي معلول بالمخالفة [رواه البيهقي في ((الشعب)) (٢/٤٥٥) موقوفاً]، والأرجح أنه موقوف، وليس هو من الأحاديث التي يمكن القطع بأنها في حكم المرفوع، لاحتمال أن يكون ابن عباس تلقاها من مسلمة أهل الكتاب . والله أعلم. ^(١)

وه حدیسی سێهه میس به شیوهیه کی تر ڕیوایهت کراوه هه ره له ابن عمر رضی الله عنه به له فزی: ((إن لله أقواماً اختصهم بالنعم لمنافع العباد، يُقرُّهم فيها ما بذلوا، فإن منعوها نزعها منهم فحوَّلها إلى غيرهم)).

أخرجه ابن أبي الدنيا في (قضاء حوائج الناس) (٥)، وأبو نعيم في (الحلية) (٦/١١٥، ١٠/٢١٥).

واته په ڕوهردگار کۆمه له گه لیکی هه یه تایبه تی کردون به نیعمه ته کانی خۆی زیاتر له خه لکی، وه هه ره دیانه یتیت وه له سه ره نه م نیعمه تانه تاوه کو نه وانیش له ڕیی خوا ییبه خشن به پێداویستان. وه نه گه ره نه یان به خشی، نه و کاته په ڕوهردگار له چنگیان ده ره ده یتیت و ده یداته ده ست که سانیکی تر.

کهواته حدیسه که باس له وه ده کات که دهوله مهنده و خوا وه ده رانه ته کان - جا له هه ره ڕوانگه یه که وه دهوله مهنده بن - پێویسته هاوکاری خه لکی بکه نه کاتێ که موحتاجیان بن، جا به داواکردن بیت لییان، یان بێ داواکردن. وه باس له وه ناکات که خه لکی هاوار بکه نه پیاوچا کانی غایب یان مردوو، وه داوای یارمه تی له وان بکه نه!.

شوبه‌دی چه‌قده‌هه‌م

ده‌لێن: ئیمه ده‌لێن: (لا اله الا الله، محمد رسول الله)، وه ده‌لێن ته‌نها خوا په‌رستارو (ئیلاهِ). وه پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان و فریشه‌ته‌کان هیجیان په‌رستارو (ئیلاهِ) نین، وه هه‌موویان به‌نده‌ی خوان. به‌لام موشریکه‌کان پازی نه‌بوون ب‌لێن: (لا اله الا الله، محمد رسول الله) وه باوه‌ریان وابوو له‌گه‌ل خوا په‌رستارو ئیلاهی تریش هه‌ن و، ده‌یان په‌رستن. وه عیساو عوزه‌یرو پیاوچاکان و فریشه‌ته‌کانیان به‌ په‌رستارو (آله) داده‌نان.

که‌واته‌ چۆن ده‌بیت ئیمه وه‌کو نه‌وان به‌موشریک حیساب بکرتین، ته‌نها له‌به‌رئه‌وه‌ی هاوار ده‌که‌ینه پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان و به‌وه‌سیله‌یان داده‌نێتین که بینه واسیته‌مان و لای خوا شه‌فاعه‌تمان بۆ بکه‌ن !!

وه‌لامی نه‌م شوبه‌یه‌ش

به‌ پشتیوانی خوا ده‌لێم:

ئیعتیقادی کردوه‌ حیسابه‌، نه‌ک ده‌عوای قسه‌ی پووتی بێ به‌لگه‌. وه په‌روه‌ردگار سه‌یری ئیعتیقادی ناو دل و، عه‌مه‌ل ده‌کات، نه‌ک ده‌عوای بێ به‌لگه‌ر شاهید.

بۆ نمونه‌ مونا‌فیکه‌کان به‌ ده‌م ده‌یان وت: أشهد أن لا اله الا الله وأشهد أن محمداً رسول الله، به‌لام له‌ دلدا ئیعتیقادیان به‌وه‌ نه‌بو که ته‌نها (الله) بپه‌رسترت و عه‌دیش ﷺ نێرراوی خوا بیت؛ بۆیه‌ په‌روه‌ردگار حیسابی ئیعتیقادی ناو دلی بۆ کردن، نه‌ک ده‌عوای زمان جا له‌به‌ر ته‌وه‌ په‌روه‌ردگار فه‌رموی مونا‌فیکه‌کان درۆ ده‌که‌ن له‌ شاهیدی دانه‌که‌یان، واته‌ هه‌رچه‌نده‌ قسه‌که‌یان راسته‌ که ده‌لێن (محمد رسول الله)، به‌لام له‌ دلدا درۆ ده‌که‌ن و باوه‌ریان به‌م قسه‌یه‌ نیه‌و ناو دێش حیسابه‌ بۆیه‌ فه‌رموی:

﴿ إذا جاءك المنافقون قالوا: نشهد أنك لرسول الله، والله يعلم أنك لرسوله، والله يشهد إن المنافقين لكاذبون﴾
المنافقون (۱).

واته‌ ته‌گه‌ر مونا‌فیکه‌کان هاتنه‌ لات و وتیان شاهیدی ده‌ده‌ین که محمد په‌سولی خوایه‌، - وه خوا ده‌زانیت که تۆ په‌سولی ته‌هیت - به‌لام خواش شاهیدی ده‌دات که مونا‌فیکه‌کان درۆ ده‌که‌ن !!
که‌واته‌ په‌روه‌ردگار حیسابی ئیعتیقادی درۆی ناو دله‌ کانی کرد، نه‌ک قسه‌ راسته‌ که‌ی ده‌میان.

بۆیه به برواداری دانه نان هه چهنده شاهیدی کهشیان نیشانهی موسلمان بوونه !!
وه خوای گه و ره ده فهرمویت:

﴿ وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى، تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ. قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ، بَلَى مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴾ البقرة (۱۱۱، ۱۱۲).

واته جوله که و گارو کان ده یان وت کهس ناچیتته به هه شته وه ته نها نه و کهسه نه بیته که
جوله که بیته یان گارو !!

به لām نه وه ته نها گومان و ناراتی خو یان بوو بئ به لگه بۆیه په روهر دگار فهرمانی کرد به
پیتغه مبه ر ﷺ : بفهرموو: به لگه تان به یئین له سهر نه م ده عوایه تان نه گهر راست ده کهن چونکه
ده عوای بئ به لگه و، قسهی بئ نیعتیقادر عه مه ل وهر ناگیریت !!

ئنجا په روهر دگار پوونی کردوه که کئ ده چیتته به هه شت، به بئ ترس و خه فته: ﴿ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ ﴾ واته نه و کهسهی که دوو مه رجی تیدا بیته:

یه که م: ته واره خو ی ته سلیمی خوا کردوه به دل و زمان و لاشه به نیعتیقادر قسه و کردوه
ته نها خوا ده په رستیت و، بهس ته سلیمی نه و بووه، نیعتیقادی به کهسی تر نیه له دلداو،
هواریش نا کاته غهیری خوا به زمان و، زه لیلیش بۆ کهس نا نوینیت به لاشه.

دووه: وه هه ره وها ﴿ وَهُوَ مُحْسِنٌ ﴾ واته: له گه ل نه م ته سلیم بوونه ته واره ی بۆ خوا،
عیباده ته کانیشی به چاکی ده کات وه چۆن پیتغه مبه ر ﷺ پئی بۆ داناوه نیشانی داوه.

که واته نه و کهسه ده چیتته به هه شت بئ غه م و بئ ترس که:

(۱) ته نها خوا به رستیت و ته سلیمی نه و بیته.

(۲) وه ته نها شوین که و ته ی پیتغه مبه ریش ﷺ بیته له خوا په رستیداو، به چاکی
عیباده ته که ی بکات .

وه هه ر که سیک ده عوای چوونه به هه شت بکات و، به م شتویه نه بیته که خوا ده یه ویت (واته
دوو مه رجه که ی تیدا نه بیته) نه و ده عوایه که ی بئ که لگه و قبول نیه.

وه نیمه ش روو ده که ی نه فام و گۆر په رستان و ده لئین: راسته به دهم ده لئین: لا إله إلا الله محمد
رسول الله) به لām نه م دوو نایه ته تان به سه ردا ته تبیق ده بیته:

۱. ﴿مَنْ لِّلْكَافِرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ . يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ . وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْمُونَ﴾ (آل عمران: من الآية ۱۶۷)

واته قسه دهك به دهم ده ئین كه له دله كانیاندا ئیعتیقادیان پیتی نیه ۱۱.

وه ته تبیق بوونی ثابته كه له سهرتان له وهدا درده كه ویت كه: واتای لا إله إلا الله كه بریتیه له: هیچ په رستراوێكی حق نیه ته نها الله نه بیته. راتاکی نوره ده گه یه نیت كه نابیت مرۆف هیچ جوړه په رستنیکس دل و زمان و لاشه و مال، بۆغه یری خوا بکات.

به لام ئیوه پر به زمانتان هاواریان ده کهنی و، به لاشه زه لیلیان بۆ دهنوین و سهریان بۆ شوړده کهن و، به مالتیش سهر برین و قوریانی و نه زریان بۆ ده کهن.

وه له دله کانیشتاندا ئیعتیقادتان رایه که- جه ناب و حه زه ته^(۱) شیخ له دورر شه ده بیته، یان له ژیر گلش - ناگاداره و، ده سلات و توانای هه یه و، سودر زیانی به ده سته و، لیتی ده ترسن و، له سنوری خۆی زیاتر به گه وری داده نین و، دلشان پیوه به ستووه و، په جای خیر و سودر شه فاعده ت کردن و، راسته بۆ کردنی لی ده کهن و، پشتی پښ ده به ستن و، خۆشتان ده ویت وه خۆشویستنی خوا.

وه هه رکه سیک غه یری خوا نهم ئیعتیقادته پیتی بیته و، دلت ناروا پیوه ی په یوه ست بیته، نوره به ئیلا هت داناره له هه قیقه ت و راقیعه دا. نه گه به زمانیش نه ئیت ئیلا هه؛ چونکه ئیلا ه نوره یه که: دله کان پیوه می به ندن و خۆشیان ده ویت و به گه وری دادهنین و لیتی ده ترسن و په جا و هبوا یان پیته ت و پشتی پښ ده به ستن.

نهمه یه مانای ئیلا ه له زمانی عه رییدا، جا که نهم مانایه هه بو له هه ر شتیکدا، نوره به ئیلا ه دانراوه؛ نار بنریت ئیلا ه یان نا؛ چونکه نار ناره وړک ناگوریت و، حیسایش بۆ ناره وړک که یه نه ک بۆ نار. بۆ نمونه که سیک عه رقه بخواته رو ناوی بنیت خواردن هه ی پڑخی، پیی ده ئین: تۆ عه رقه حه رامت خواردته ره؛ با ناره که شی عه رقه نه بیته ۱۱.

به هه مان شیوه ش هه ر یه کینک که خه ئکی ئیعتیقادیان پیتی بیته، وه دلایان پیوه به ند بیته به ترس و خۆش ویست و به گه وره دانان و، پشت پښ به ستن و، په جا لی کردن؛ نوره به ئیلا هیان

(1) (زاراوهی (حه زه رت)، زاراوه یه کی هه له یه و، بۆ هیچ که سیک سهر د و یا (غالب) به کار ناهینریت؛ چونکه غه یری (الله) هیچ یه کینک به رده و ام حازر نیه له گه لمان، به لکو هه رده م خوا حازر زیند ووه.

داناوو، کراوه به (مه عبود) و په رستراوو، کراوته شهریکی خوا، با ناری نیلاهیشی لی نه نیتن. یا هدر ناویکی تریشی لی بنیتن، وه با پیغه مبه ریش بیت و پیشی بلین: (عَبْدُ اللَّهِ وَ رَسُولُهُ) واته: عه بدی خواو نیراوی خوا؛ چونکه نیعتیقادر بیروباوه پری ناو دلیان هه قی نیلاهیه تی داوه تن، نه گهر خویشی وا نه زانیت و، به ده میس به نیلاه ناری نه نیت.

که واته ده رکوت که شه خس په رسته کانی نه مړ پیاوچاکان و مردوی مه رقه ده کانیان کردوه به (آله)، واته چهند په رستراویک له گهل خوا. نه گهر واش بزائن ته نها الله نیلاهو په رستراوو ناویشیان نه نیتن نیلاه؛ چونکه بیروباوه پری ناو دلیان جیاوازه له قسه ی سدرده میان. ده بینین هه قی نیلاهیان داوته شیخه کان و پیاوچاکه کان:

* خوشیان دهوین به زلیلیه وه، وه به گه وه ده سه لاتیان داده نیتن و پشتیان پی ده به ستن. وه لیان ده ترسن و ناویرن دره ختی وشک بووی شکاوی سهر قه بری شیخ ده ستکاری بکه ن له ترسی شیخ، ده لیتن توشی زهره ده بین !!.

* وه نیعتیقادیان نه ک هدر به خودی شیخ بیت به ته نها، به لکو به به ردو دارو په پزی سهر قه بره که شی هه یو، به پیوژی ده زانسن و، به گه روی ده زانسن و، بروایان وایه له نه خویشی چاکیان ده کاته وه، له به لا ده یان پارزیت و، خیرو به ده که تیان تروش ده کات !!.

* وه سویند به خوا ده خون به درو، به بی ترس و شهرم، به لام ناویرن ناوا سویند به سهری شیخ بخون !!. شهرم له شیخ زیاتر ده که ن وه که له خوا.

* فرمانی شیخ له پیشتره لایان له فرمانی خوا !!.

که واته له راستیدا بیروباوه پری دلتان به په رستراوو نیلاهیان ده زانن، نه گهر خوشتان وا نه زانن و به ده میس وانه لیتن. وه زانیشمان که بیروباوه حیسابه.

وه نایه تی ده ووه که به سه رتاند ته تبیق ده بیت:

۲ — ﴿لَمْ تَقُولُوا مَالًا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقَامًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ (الصف: من الآية ۳).

واته: بزچی قسه ی که ده که ن که به کرده وه نایکه ن و، عه مه لی پنی ناکه ن.

نیتمه ش به شه خس په رستان ده لیتن: بزچی به دم ده لیتن (لا إله إلا الله، محمد رسول الله) وه ده لیتن ته نها خوا په رستراوو نیلاهو، هیچ په رستراوی تر نیه، وه ده لیتن نیتمه به س خوا ده په رستین. به لام کرده وه به قسه که تان ناکه ن، به لکو به پیچه وانه شه وه په رستق بز غه یری خوا

ده‌که‌ن، وه به ئیعتیقادی دَل و، کرده‌وی لاشه و مال و زمانیشتان جوړه‌ها په‌رستن ده‌که‌ن بۆ پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة والسلام) و پیاوچا‌کان و قه‌بره‌کانیان و بۆ شیخه‌کانتان، بۆ نمونه:

* هاواریان ده‌که‌ن: وه هاوارکردن و دوا لیک‌کردن عیبادته، وهك له هه‌دیسی (صحیح)دا ده‌فهرمویت: ((الدعاء هو العبادة)).

* سه‌رپرینیان بۆ ده‌که‌ن، که سه‌ر پرین عیبادته‌و ته‌نها ده‌بیت بۆ خوا بکریت. وه په‌روه‌ر دگار ده‌فهرمویت: ﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴾.

* نه‌زریان بۆ ده‌که‌ن، که نه‌زریشی عیبادته.

* داوای یارمه‌تیاں لى ده‌که‌ن، که ته‌نها ده‌بیت له‌خوا بکریت:

﴿ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴾.

* ته‌واف به ده‌وری قه‌بره‌کانیاندا ده‌که‌ن، که ته‌واف وهك نوێ‌وه ته‌نها ده‌بیت بۆ خوا بکریت له ده‌وری (که‌عه‌به) ﴿ وَلْيُطَوِّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴾.

* کرنوشیان بۆ ده‌به‌ن. وه ده‌ست له‌سه‌ر ده‌ست به‌ پی‌وه له سه‌ر سه‌ریان پاده‌وه‌ستن و، پاشه‌وپاش ده‌گه‌رینه‌وه دوا‌وه، زه‌لیلیان بۆ ده‌نوینن. که ته‌مانه‌ش هه‌موویان په‌رستن و ته‌نها ده‌بى بۆ خوا بکرین.

که‌واته: به‌ کرده‌وه غه‌یری خوا ده‌په‌رستن و، کردوتان به‌ شه‌ریکی خوا، هه‌رچه‌نده به‌ده‌م ده‌لێن ته‌نها خوا ده‌په‌رستین و شه‌ریکی بۆ دانانیین. وه له وه‌یه واش نه‌زانن که ته‌مه شه‌ریک دانانه بۆ خوا، چونکه زۆر نه‌فام و بى‌تاگان له قورئان و هه‌دیس و زمانى عه‌ره‌بى!!، بۆیه ته‌وه‌ی به‌ده‌م ده‌لێن و ده‌عوای ده‌که‌ن، به‌ کرده‌وه هه‌لى ده‌وه‌شینه‌وه !!.

که‌واته چ جیاوازیه‌کتان هه‌یه له‌گه‌ژ موشریکه‌کان له‌م روانگه‌یه‌وه که هه‌ردوولتان غه‌یری خوا ده‌په‌رستن و شه‌ریک بۆ خوا داده‌نیین !!.

که بلێن ئیمه ده‌لێن (لا إله الا الله) و ته‌وان ده‌لێن ﴿ أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا ﴾.

ئیمه‌ش ده‌لێن: وه‌لامان دانه‌وه که ناوگۆڕین ناوه‌رۆک ناگۆڕیت و، ئیعتیقاد و کرده‌وه هیسابه‌ نه‌ك ده‌عوای بى‌ به‌لگه‌و شاهید.

به لئی جیاوازی هه یه له نیتوانتان له قسه و ده عوا، به لām یه کسان و هاوشیون له کرده و هس بیروباوه. وه خوی گه و ره ده فرمویت: ﴿كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ (البقرة: من الآية ۱۱۸)

وه هۆی جیاوازی ده عواو قسه تان له وه دایه که موشریکه کان عه ره بی ته سل بوون، ده یان زانی نیلاه یه عنی چی؛ بۆیه به ده میان قسه یه کیان نه ده کرد که پیچه وانه ی ئیعتیقادو بیروباوه و کرده و یان بیته. به لām ئیوه ی نه زانی نه فامی نه شاروا به زمانی عه ره بی به دم ده لئین: (لا إله الا الله)، به لām نازان ماناکه ی چی به و، ئه م قسه یه چی ده گریته و هه، ئه م قسه یه چ جزه ئیعتیقادو بیروباوه و کرده و یه کی پتویسته، بۆیه زۆر به سادیه ی و به ئاسانی به کرده و هه بیروباوه و قسه که تان هه لده و هشیته و هه، خۆتان به درۆ ده هیننه و !!

که واته: موشریکه کان ده یان زانی که بلئین (لا إله الا الله)، نه و ده بی ئیعتیقادیان ته نها به خوا بیته و، پشت به و به ستریت و، ره جا له و بکریته و، ته نها هاوار بکریته نه و، داوا ی یارمه تی و فریا که وتن و په ناگرتن ته نها له و بکریته و، قوریانی و نه ز ته نها به و نه و بیته و، سویند ته نها به و بوخریت و، ته نها نه و به گه و ره دانریته. وه غه پیری نه و ناییت ته مانیه به و بکریته و، ناییت ئه م باوه و ته پتی بیته؛ جا تا به م شیویه تی گه یشتبوون له مه به سته پیغه مبه ر به (لا إله الا الله)، بۆیه رازی نه ده بوون دانی پتدا بنیته و، دورر بکه ونه ره له هه مو نه و شتانه ی تر، که ئیعتیقادیان پتیا بوه.

به لām ئیوه ی نه فام، نازان که و شه ی (لا إله الا الله) ته مانیه ی پتیه و ده گریته و هه، بۆیه به دم ده یلئین و به کرده و هه هه لی ده و هشیته و هه، له دلێشاندا بیروباوه و تان پتی نه له راستیدا؛ به لām نه فام، وه ناشزان که نازان، وه ناشتانه ری بزانه !!

که واته دوا ی وه لām دانه و هه ی نه و شوبه هیه ش تیگه یشتین چ کاتیک مرؤه به ته وای ده بیته موسلمانیکه راست .

وه زانیان که نه گه ر به ته وای وازی نه هیناییت له شیرک و به راستیش باوه و ی به مانای (لا إله الا الله) نه بیته، نه وه ته نها به وتنی (لا إله الا الله) ناییت به موسلمان به راستی، وه به مه وازی لی نا هینریت .

شوبه‌ی هه‌ژدهه‌هم

به چ شتیك مرۆف له دین ده‌رده‌چیت ؟

ده‌لێن: نایا مرۆف به وتنی ﴿ لا إله إلا الله محمد رسول الله ﴾ نایه‌ته ناو نیسلام ؟. وه به‌م شاهیدیه‌ش خوین و مالی پارێزراو نابیت ؟. وه که نهم وشه‌یه کۆتا وشه‌ی بیته له ژیاویدا ناچیتته به‌هه‌شت ؟.

که‌وابوو چۆن ئێوه‌ی ته‌هلی سونه‌ت، توه‌مه‌ی شیرک و گۆرپه‌رستی ونه‌فامی ده‌ده‌نه پال نه‌و که‌سانه‌ی که ئیعتیقادیان به شه‌خس و به قه‌بری پیاوچاکان هه‌یه‌و، هاواریان ده‌که‌ن، له‌کاتی‌که‌دا که نه‌وان شایه‌تیش ده‌هێنن به ﴿ لا إله إلا الله، محمد رسول الله ﴾ وه هه‌روه‌ها نوێژیش ده‌که‌ن و زی‌ک‌ریش ده‌که‌ن ؟.

له وه‌لام نهم شوبه‌یه‌شه‌دا ده‌لێن:

کاتی‌ک وتنی ﴿ لا إله إلا الله ﴾ مرۆفی پێ ده‌بیته به موسلمان له حه‌قیقه‌ت‌داو خوین و مالی پێ ده‌پارێزیت و به‌هه‌شتی پێ دا‌بین ده‌ک‌ریته، که خاوه‌نه‌که‌ی - واته ئه‌وه‌ی که ده‌لێته: ﴿ لا إله إلا الله ﴾ - چ‌ه‌ند مه‌رجێکی تێدا بیته؛ له‌و مه‌رجانه‌ش:

مه‌رجی یه‌که‌م: العلم بمعناها: واته مه‌رجه که زانیاری ببیته به واتای ﴿ لا إله إلا الله ﴾.

مه‌رجی دووه‌م: العمل بمقتضاها: واته کرده‌وه کردن به‌گۆره‌ی پێداویسته‌یه‌کانی نهم وشه پێ‌ژۆه. یه‌عنی نهم وشه‌یه چ جزۆه ئیعتیقاد و قسه‌و عه‌مه‌لیک پێ‌ویسته ده‌کات، بیه‌که‌یت و جێ به‌جێی بکه‌یت.

وه بۆ به‌جێ‌که‌یاندنی نهم دوو مه‌رجه‌ش، پێش هه‌موو شتی‌ک پێ‌ویسته بزانی که وشه‌ی ﴿ لا إله إلا الله ﴾، له دوو به‌ش پێ‌ک دێته، وه هه‌ر به‌شه‌ش ماناو داخواری تایبه‌تی خۆی هه‌یه به‌م شی‌وه‌یه:

به‌شی یه‌که‌م: ﴿ لا إله ﴾:

واتا که‌م: یه‌عنی: واته هه‌یچ مه‌عبودێک حه‌ق نه‌یه؛ چونکه ته‌قدیره‌که‌ی به‌م شی‌وه‌یه‌یه: ﴿ لا معبود حق ﴾. هه‌یچ په‌رستراویکی حه‌ق نه‌یه؛ به‌پرست‌ریت و هاواری بک‌ریته و په‌نای پێ بگ‌ریته و، داوای به‌ فریاکه‌وتن و یارمه‌تی لێ بک‌ریته و، به‌ گه‌وره‌ دا‌بن‌ریت و زه‌لیلی بۆ بنوێ‌زیت و، پشته‌ی پێ به‌پرست‌ریت و، مالی بۆ به‌خ‌ش‌ریت.

داخوازیه کهی: که واته نهم به شه وا پتویست ده کات په رستن بۆ هیچ شتیک و هیچ که سیک نه کړیت؛ چونکه (لا إله حق) هیچ مه عبودی حق نییه. که واته ناییت یعتقادات به هیچ یه کیک بیت، و نه ناییت پشت به هیچ یه کیک به ستیت، و نه ناییت خوشه ویستی و به گه وړه دانانت بۆ هیچ یه کیک بیت، و نه ناییت زه لیلی بۆ هیچ یه کیک بنورنیت، و نه ناییت په جای چاکه و خیر ده سته که و تن له هیچ یه کیک بکه یت. و نه ناییت دلّت به ستریت هوه هه لواسریت به هیچ مه عبودیک. و نه ناییت هاوار بکه یت ه هیچ یه کیک، و نه ناییت داوای یارمه تی و فریا که و تن و په ناگرتن بکه یت له هیچ یه کیک. و نه ناییت کرنووش و پشت چه مانه وه و سر نه وی کردن بکه یت بۆ هیچ یه کیک، و نه ناییت ده ست له سر ده ست دابنیت و قز بتاشیت بۆ هیچ یه کیک، و نه ناییت مالّ به خشیت و سه رپرین و نه زر بکه یت بۆ هیچ یه کیک و نه ناییت هیچ یه کیک به سه رچاوه ی به رنامه و یاسا دانان و فرمان لی وهرگرتن و شایسته ی گوپړایه لی کردنی سه ربه خو بزانیته.

۲. (إِلَّا اللَّهُ):

واتاکه ی: ته نها (الله) مه عبودو په رستاری حقه و، شایسته ی نه وه یه یعتیقادمان پیی بیت و، پشتی پی به ستین و، هاواری بکه ینن و، به گه وړه ی دابنیتین و، سه رپرین و نه زری بۆ بکه ین، و نه گوپړایه لی سه ربه خو ی بکه ین (نُطِيعُهُ لِذَاتِهِ).

داخوازیه که ی: که و ابو نهم به شه وا پتویست ده کات، په رستن ته نها بۆ (الله) بکه یت؛ به دلّ و زمان و لاشه و مالّ. و نه له هیچ جزو په رستنیکدا هیچ یه کیک نه که یت ه شریکی (الله). نه فریشته له خوا نزیکه کان، و نه پیغه مبه ره نیراوه کان، و نه پیاوچا که کان، و نه دارو به رده کان، و نه قه برو مه زرگا کان، و نه شیخ و ماموستا کان.

و نه هه رکه سیک نهم دوو مه رجه ی پیشووی تیدا نه بیت واته :

(۱) زانیاری به مانای (لا إله إلا الله) و

(۲) کرده وه به پیداویستی ماناکه ی. نه وه سود نابینیت له ته نها و تنه که ی.

که واته هه رکه سیک مانای (لا إله إلا الله) نه زانیت و یعتیقادی به و مانا راسته ی نهم وشه پیوژو نه بیت، نه وه ته نها به وتنی ناییت به موسلمان و، خوین و مالی ناپارزرت و ناشچیت به هه شت. چونکه په روه رده گار فرموریه تی:

﴿ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾ الزخرف (۸۶).

واته: تهنه کەستێک شەفاعەتی بۆ دەکرێت کە بە دەمی شاھیدی بەدات بە حەق، واتە بە (لا إله إلا الله). وە دژی بزانیت مانای شاھیدیە کە چۆن ئیعتیقادیشی پێی بێت.

ئیمامی القرطبی المفسر فرموویەتی لە تەفسیری ئەم نایەتەدا:

(أن الشهادة بالحق غير نافلة إلا مع العلم، وأن التقليد لا يُغني مع عدم العلم بصحة المقالة).

واتە شاھیدی دان بە حەق بێ سوو، تهنه کە گەڵ عیلم نەبێت بە ماناکە. وە تەقلید لاسایی کردنەو لە شاھیدداندا سوو ناگەیه نیت، کە زانیاری بوون بە راستی قسە کە لە گەڵ نەبێت.

وہ پیغمبر ﷺ فرموویەتی: (مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ)^(۱).

واته: هەر کەستێک مرد، بەر حالەتە مردبێت کە زانیبێتی هیچ مەعبودیکی حەق نیە تهنه (الله) نەبێت، وە باره پێ بوبووبێت، ئەو دەچێت بە هەشتەر.

کەواتە زانیی مانای (لا إله إلا الله) هەر جە بۆ چوونە بە هەشت بەم وشە پێژرە.

وہ هەر کەستێکی ماناکە بزانیت، بەلام ئیعتیقادێ پێ نەبێت و عەمەلی پێ نەکات، ئەوە حالی وەکو ئەو کافرو موشریکانە کۆنە، کە چاک ماناکەیان دەزانی، بەلام باره پێیان پێ نەدەکرد بە درزیان دادەنار ئینکایان دەکرد، وە لەم نایەتەدا دەبێت:

﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا﴾.

کەواتە هەر کەس مانای راستە قینە نەزانیت، ئەو بێگومان داخوازیە کەیشی جێ بە جێ نەکردووە کارکردنیشی راست و پەسەند و پاک و خائس ناییت بۆ خوا، ئەو کاتە ئیسلامەتیە کە بە راستی دانامە زێت؛ چونکە یە کەم پوکنی ئیسلام بریتیە لە: (لا إله إلا الله) کە مانای پێداویستیە کە بریتیە لە (دوو رکەوتنەو لە پەرستنی غیری خوا بە هومو شێوێک و، پەرستنی خوا بە تهنه بە پێ شەریک بۆ دانان). هەر وە لەم حەدیسە صەحیحانەدا بۆمان دەر دەکەوێت:

ئیمامی (مسلم) لە (صحيح مسلم) دا فرموویەتی:

۱. (عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال رسول الله ﷺ :

(الإسلام: أن تشهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله، وتقيم الصلاة، وتؤتي الزكاة، وتصوم

رمضان، وتحج البيت إن استطعت إليه سبيلاً)^۲.

(۱) صحيح مسلم .

(۲) صحيح مسلم : (ح / ۸ / ۱) .

٢. عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: (الإسلام: أن تعبد الله، ولا تُشرك به شيئاً وتقيم الصلاة المكتوبة، وتؤدي الزكاة المفروضة، وتصوم رمضان)^(١).

٣. عن أبي أيوب رضي الله عنه قال: جاء رجل إلى النبي ﷺ فقال: دُلّني على عملٍ أعمله يُدينني من الجنة، ويُباعدني من النار.

قال: (تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً، وَتَقِيْمُ الصَّلَاةَ، وَتُوِيْ الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ ذَا رَحِمِكَ) فَلَمَّا أَدْبَرَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (إِنْ تَمَسَّكَ بِمَا أُمِرَ بِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ)^(٢).

٤. عن أبي هريرة رضي الله عنه أن أعرابياً جاء إلى رسول الله ﷺ فقال:

يا رسول الله ﷺ، دُلّني على عملٍ إذا عَمَلْتُهُ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ.

قال: (تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً، وَتَقِيْمُ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ، وَتُوِيْ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ).

قال: والذي نفسي بيده لا أزيدُ على هذا شيئاً أبداً، ولا أنقصُ منه). فلَمَّا وَلَّى، قال النبي ﷺ:

(مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا)^(٣).

٥. عن ابن عباس رضي الله عنه قال: إِنَّ وَفَدَ عَبْدِ الْقَيْسِ أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مُرْنَا

بِأَمْرٍ نُخْبِرُ بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا نَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ، قَالَ: فَأَمَرَهُمْ بِأَرْبَعٍ، وَنَهَاكَ عَنْ أَرْبَعٍ،

قَالَ: أَمَرَهُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللَّهِ وَحْدَهُ. وَقَالَ: (هَلْ تَدْرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ؟)

قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: (شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامُ الصَّلَاةِ،

وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ، وَصَوْمُ رَمَضَانَ، وَأَنْ تُوَدُّوا خُمُساً مِنَ الْمَغْنَمِ) وَفِي رِوَايَةٍ:

(اعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً، وَأَقِيْمُوا الصَّلَاةَ، وَآتُوا الزَّكَاةَ، وَصُومُوا رَمَضَانَ وَأَعْطُوا

الْخُمْسَ مِنَ الْغَنَائِمِ)^(٤).

٦. عن ابن عباسٍ عن معاذ بن جبل رضي الله عنه قال: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْيَمَنِ. قَالَ: (إِنَّكَ تَأْتِي

قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ، فَادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَإِنِّي رَسُولُ اللَّهِ، (وَفِي رِوَايَةٍ - إِلَى عِبَادَةِ

(١) صحيح مسلم: ح (٩). والبخاري (٥٠).

(٢) صحيح مسلم: ح / ١٣. والبخاري (١٣٩٦).

(٣) صحيح مسلم: ح / (١٤) والبخاري (١٣٩٧).

(٤) صحيح مسلم: ح / (١٧) والبخاري (١٣٩٨).

الله - وفي رواية: - إلى أن يُوحّدوا الله - [فإذا عرفوا ذلك] فإن هم أطاعوا لذلك، فأعلمهم أن الله افترض عليهم خمس صلوات في كل يوم وليلة، فإن هم أطاعوا لذلك، فأعلمهم أن الله افترض عليهم صدقة تؤخذ من أغنيائهم فترد في فقرائهم، فإن هم أطاعوا لذلك، فأبأك وكرائم أموالهم، واتق دعوة المظلوم، فإنه ليس بينها وبين الله حجاب^(۱).

۷. عن أبي مالك (سعد بن طارق) عن أبيه، قال: سمعتُ رسول الله ﷺ يقول: (من قال: لا إله إلا الله - وفي رواية: من وحّد الله - وكفر بما يُعبدُ من دون الله حرمَ ماله ودمه، وحسابه على الله)^(۲).

كهواته: له م حه ديسه صه حباندها ثم راستيانه مان بؤ دهرده كهويت:

۱. پوكنی یه كه می نیسلام كه بریتیه له: (أن تشهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله) مانا كه ی و پیتداویستییه كه ی به وه دیته جی كه: (أن تعبد الله ولا تشرك به شيئاً).

واته به تنها (الله) بپدرستیت و هیچ شتیک نه كهیت به شهریک بوی و هیچ جوره پدستنیک دِل و زمان و لاشه و مال بؤ هیچ یه كیتك نه كهیت تنها بؤ (الله) نه بیت. وه پوكنی یه كه م به وه نه بیت نایه ته جی، چونكه ته فسیری پوكنی یه كه م به و شتیه به كراوه له حه ديسدا واته له شویتنی: (أن تشهد أن لا إله إلا الله محمد رسول الله) پرستی (تعبد الله، ولا تشرك به شيئاً) دانراوه له حه ديسی دووه مه وه تاوه كو حه و ته م.

كهواته: پوكنی یه كه می نیسلام نایه ته دی كه تنها به زمان بلیت: (أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمداً رسول الله) تاوه كو به ته نهای خوا نه پددرستیت و واز نه هیئت له شيرك. واته نه و كه سه ی كه به دم شایه دی ده دات به لام به تنها خوا ناپددرستیت و له گهل خوا هاوارو پدستن بؤ پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچاكان یان شتی دی ده كات نه وه شایه تمانه كه ی دانه مزراوه سودی نه. (وه نه گهر له سه ره تادا داشمه زرا بوو نه وه هه لوه شاوله وه).

(1) صحيح مسلم : (ح / ۱۹) والبخاري (۷۳۷۲).

(2) صحيح مسلم : (ح / ۲۳).

۲. وه بزمان دهرکوت له هه دیسی (۳، ۴، ۵) که کاتیک ده بیته شایستهی چوونه به ده شته وه که پیش هه موو شتیک (تعبد الله لا تشرك به شیئا) واته (الله) به تهنهها به پرستیت و هیچ شتیک نه که دیت به شهریک بۆی.

۳. وه له هه دیسی هه وتهم دهرده که ویت که کاتیک مرۆف خوین و مالی پاریزراو ده بیته که: بَلَىٰ (لا إله إلا الله) وه (وَحْدًا) واته به تهنهها خوا به پرستیت و ههروهها (وَكُفْرًا بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ). واته بن باوه پیش بیته به هه شتیک که ده پرستیت جگه له خوا. واته: بن یعیقاده بیته به پرستراویتی تهو پیغه مبهرو پیواچا کانهی خه لکی پرستیان بۆ ده کهن و هاواریان ده کهن. که واته تهنهها به وه خوین و مالی ناپاریزریت که بلیت: (لا إله إلا الله) تاره کو تهم دوو مه رجعی تیدا نه بیته:

هه رجی یه کهم: (وَحْدًا) خوا به تهنهها به پرستیت و شهریکی بۆ دانه بیته له پرستندا.
هه رجی دووهم: (وَكُفْرًا بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ) واته بن باره پیش بیته و کافر بیته سه هه موو نهوانهی خه لکی پرستیان بۆ ده کهن و هاواریان ده کهن و دارای فریا که رتیان لی ده کهن.
۴. وه له هه دیسی (۶) دا دهرکوت که یه کهم شت بانگه وازیکار خه لکی بۆلا بانگ بکات بریتییه له تهنهها پرستنی خوا (فلیکن أول ما تدعوهم إليه شهادة أن لا إله إلا الله وفي رواية — إلى عبادة الله — وفي رواية [إلى أن يُوحَدوا الله]).

وه که خه لکی ته مه یان زانی و تیگه یشتن و جی به جییان کرد (فإن هم عرفوا ذلك — وفي رواية — فإن هم أطاعوا لذلك). تهو کاته بانگیان ده که دیت بۆ ته غامدانی پینچ نویژه فه پژه کان. که واته: هه که سینک له روکنی یه که می نیسلام، که به تهنهها خوا پرستنه — له وه نه گات و ته سلیمی نه بیته، سود له نویژ کردن و هه رنا گریت؛ چونکه روکنی یه کهم که ته وحیده بناغه ی روکنه کانی تره، وه هه رکاتیک تهم بناغه یه نه بوو — واته خوا به تهنهها نه پرسترا — ته را روکنه کانی تر قه بول نابن؛ چونکه بناغه که یان زبله و شرکه !! پدنا به خوا.

که واته بزمان دهرکوت که تهنهها وتنی (لا إله إلا الله) کافی نیه نه له دنیا بۆ پاراستنی خوین و مال هه تاسهر، وه نه له قیامهت بۆ پزگار بوون له دۆزهخ و به خه رهو بوون به به ده شت.

به لکو له گهڼ نهم و تنه دا پتوښته بزانتت مانایه که ی چیه و به دل ئیعتیقادی پئی بیت و به کرده و هاش بیسه لیتنت به شیوه یه کی وا که تنها خوا به رستیت و هاوبه شی بز په یدا نه کات و بئ باوړیش بیت به هدمو و نه وانه ی دپه رسترتن غه یری خوا واته:

۱. (العلم، معناها): نفياً وإثباتاً.

۲. (العمل، مقتضاها): من عبادة الله وحده ظاهراً وباطناً وعدم الإشراك به في شيء.

۳. (الكفر، بما يُعبد من دون الله): ﴿ فمن يكفر بالطاغوت ويؤمن بالله فقد استمسك بالعروة الوثقى ﴾ أي بلا إله إلا الله.

وه که مرؤف ماناکه ی نه زانتت- نه گهر به کورتیش بیت- نه وه هدر نه بووه به مؤسلمان، وه که ماناکه یشی زانی به لام ئیعتیقادی به ماناکه ی نه بوو، نه وه به هه مان شیوه نه بووه به مؤسلمان. وه هدر وها به زمانیش بلتت و به دلش ماناکه ی بزانتت به لام عیبادهت بز غه یری خوا بکات، نه وه موشریکه، هدر وهر کو پیغه مبه ر ﷺ فهرموویه تی:

(من مات وهو يدعو من دون الله نداً دخل النار)^(۱).

واته: هدر که سیک له سهر نه و حالته به یرت که په رستن و هاواری بز غه یری خوا کردیتت نه وه ده چیتته ناو ناگره وه.

* که واته بزمان دهر که وت که تنها وتنی (لا إله إلا الله) کافی نیه؛ چونکه مونافقه کانیش ده یان وت (لا إله إلا الله) له گهڼ نه وهدا له پله ی ژیره وه ی دوزه خدا ده بن ﴿ إن المنافقين في الدرك الأسفل من النار ﴾.

* وه هدر وها جوله که کانیش ده یان وت (لا إله إلا الله) وه له گهڼ نه وهدا به کافر حیساب کراون و نه هلی دوزه خن، وه پیغه مبه ر ﷺ کوشتاریشی کردن.

* وه هدر وها هاوهر لانی پیغه مبه ر ﷺ جهنگان دژی هه لکه پاره کان؛ نه وانه ی که له سهر دمی پیغه مبه ر ﷺ مؤسلمان بیوون به لام دوا ی مردنی وتیان (مُسْلِمَة) ش پیغه مبه ر.

هاوهر لانی پیغه مبه ر ﷺ به کافر و هه لکه پاره یان دانان، له گهڼ نه وهدا که ده یان وت (لا إله إلا الله، محمد رسول الله) وه بانگیشیان ده داو نوژیشیان ده کرد ا

که واته نه گهر یه کیځ به لای ها و لانه وه به کافرو هه لگه پاره دابنریت که (موسه یلمه) بهینیت په ریزو پله ی پیغه مبهړ ﷺ، نه دی چوڼ نه و که سانه به کافر دانانرین که پیار چاکان و شیخه کان د به نه ریزو پله ی دروستکاری نه رزو ناسمان و په روه ردگاری جیهانیان ۱۱. وه له گه ل نه ودا ها واریان ده کهن و سویندیان پی ده وځن و لییان د ترسن و داوای به فریا که و تنیان لی ده کهن و به گه وریان داده نین و کړنوشیان بډ د بهن ۱۲

* وه هه وروها گومانی تیدا نیه که هدر که سینک نویژ نه کات نه و داوای تزیه کردن و نویژ کردنی لی ده کریت. وه که به رده و ام بوو له سهر نویژ نه کردن - دوا ی نه و - خوینی هه لال ده بیت و ده کوژریت و به هه لگه پاره و له قه لم د دریت (مرتد). وه له قه بره ستانی موسلمانان نانیژریت به لکو فری ده دریتته چالیکه وه داده پوشریت.

که واته نه گهر نه و حال ی که سینک بیت که وازی هینایت له پوکنی دوو می نیسلام. نه دی ده بیت حال ی نه و که سه چوڼ بیت که وازی هینا وه له پوکنی یه که م و بناغدی نیسلام، که ته و حیدو ته نها خوا په رستی یه و دوو که و تنه و یه له شړک ۱۲.

بیگومان هدر که سینک پوکنی یه که می ته و او نه بیت و اته خوا به ته نها نه په رستیت و شهریکی بډ دابنیت له عیباده تدا، نه و نه و که سه موشریکه و کافرو زیاتر شایسته ی نه و یه دوا ی ناگدار کرد نه و - له نا و بریت.

چونکه شړک بډ خوا دانان گه و ره ترین تا وانه وه که پیغه مبهړ ﷺ که پرسپاری لی کرا کامه گه و ره ترین تا وانه (أَيُّ الذَّنْبِ أَكْبَرُ؟) فهرمووی:

(أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدَاءً وَهُوَ خَلْقُكَ) (۱).

واته: ها و به ش دابنیت بډ خوا که ته نها نه ویش تزی دروست کرد وه ۱.

* وه هه وروها دوا ی نه و ی که پیغه مبهړ ﷺ کوچی دوا یی کردو زور له عه ره به کان هه لگه پاره وه له دین. وه کومه لیکیشیان مهنی زه کات دانیان کردو نه یان د به خشیه (بیت المال). به لام نویژیان ده کردو ده یان وت (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، محمد رسول الله) وه شهریکیان بډ خوا دانه د نار که سی تریشیان به پیغه مبهړ دانه دنا. به لام (أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقِ) - په زای خوا ی لی بیت

– دهستی کرد به جنگ کردن بهرامبهریان، وه عومەر – پهزای خوای لی بیت – وتی: چۆن تو کوشتاری که سیک ده که دیت که شایه دی دهینیت و نویژ ده کات له کاتیکدا پیغه مبهړ ﷺ فدرموویه تی:

فدرماښ پښ کراوه کوشتاری خه لکی بکه م تاره کو ده لښ: (لا إله إلا الله) وه نه گهر و تیان لا إله إلا الله نه وه خوین و مالیان پاریزراوه ته نها به حقه نیسلام نه بیت ۱؟.

وه أبو بکر – پهزای خوای لی بیت – راست تر له م فدرمووده یه پیغه مبهړ ﷺ گه یشتهو بویه وتی زه کات حقه نیسلام وه هر که سیک نویژ بکات و زه کات نه دات نه وه کوشتاری ده که م.

له دوایدا عمر – پهزای خوای لی بیت – تی گه یشته که أبو بکر له سهر حقه و قه ناعه تی کرد به قسه که ی.

که واته: که سیک زه کات نه دات خوین و مالی ناپاریزیت به وتنی لا إله إلا الله و نویژ کردیش، نه دی ده بیت حالی چۆن بیت که کرده و یه ک بکات هه لوه شینه ره وهی (لا إله إلا الله) بیت و شهریک بۆ خوا بریار بدات له په رستندا ۱؟.

* وه هره رواها به لگه ی ناشکرا تریش هه یه له سهر راستیتی رای أبو بکر به لگه که ش بریتیه له و حه دیسه ی که (ابن عمر و أبو هريرة و أنس) پریوایه تیان کردوه .

۱. عن أبي هريرة رضي الله عنه عن رسول الله ﷺ قال: [أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله، ويقيموا الصلاة، ويؤتوا الزكاة، فإذا فعلوا ذلك عصموا مني دماءهم وأموالهم إلا بحق الإسلام، وحسابهم على الله تعالى] (۱).

۲. وفي رواية عنه — عن رسول الله ﷺ قال: [أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله، ويؤمنوا بي وما جئت به، فإذا فعلوا ذلك عصموا مني دماءهم وأموالهم إلا بحقها، وحسابهم على الله تعالى] (۲).

۳. عن عبد الله بن عمر رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ :

(۱) صحيح مسلم (۱ / ۵۳۰).

(۲) صحيح مسلم (ج / ۲۱).

(أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله، ويقيموا الصلاة، ويؤتوا الزكاة)^(۱).

۴. عن أنس رضی الله عنه عن رسول الله صلی الله علیه و آله :

((أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً عبده ورسوله، وأن يستقبلوا قبْلتنا، وأن يأكلوا ذبيحتنا، وأن يصلوا صلاتنا، فإذا فعلوا ذلك حرّمت علينا دماؤهم وأموالهم إلا بحقّها، لهم ما للمسلمين وعليهم ما على المسلمين))^(۲).

* كهواته لهم حه دیسانه دا ده ركوت كه وتنس (لا إله إلا الله) پاریزه ریکی سه رتایی و کاهییه بز خوین و مالی تهو كه سدی كه موشريك بووه به وتنس (لا إله إلا الله) دیته ناو نیسلام، وه بهو ووشه یه دهست له كوشتاری هه لده گبریت، به لّام دواي تهو ه سیر ده گبریت ته گهر تهوبه ی کرد له شريك و خواي به تنها په رست و نوژیی کردو زه کاتی دا، تهوکاته به ته وای و به یه کجاری خوین و مالی ده پاریزریت و ده بیته برامان. وهك خواي گه ووه له قورنندا ته سئ مه رجی داناه بز خوین پاراستن:

﴿ فإن تابوا وأقاموا الصلاة وآتوا الزكاة فخلوا سبيلهم ﴾ التوبة (۵).

واته: كوشتاری موشريكه كان بکه ن... به لّام ته گهر تهوبه یان کرد له شريك و هاتنه سه ر(تهنھا خوا په رستی) وه نوژیان کردو زه کاتیان دا، تهوکاته ریگه یان به رده ن و دهست له كوشتاریان هه لگرن. وه له نایه تیکی تردا ده فرمویت:

﴿ فإن تابوا وأقاموا الصلاة وآتوا الزكاة فإخوانکم فی الدين ﴾ التوبة (۱۱).

واته: ته گهر دهستیان هه لگرت له شريك و تهوبه یان لی کردو خوايان به تنها په رست و نوژیان کردو زه کاتیان دا، تهوکاته برای دینیتانن.

* كهواته تاوه كو ته سئ پوكنه ﴿ ۱- تهو حید ۲- نوژی ۳- زه کات ﴾ مه وجود نه بن له كه سیكدا نابیت به برای دینی و دهست هه لّنا گبریت له كوشتنی.

(۱) مثل حديث أبي هريرة: صحيح مسلم (ح / ۲۲) .

(۲) سنن الترمذي وقال: حديث حسن صحيح .

* وه هدره ها هدر که سیتک تیمانی نه بیئت به پیغه مبه ر ﷺ ، وه به هدمو نهم شه ریعه ته ش که پنی هاتوه ﴿و یؤمنوا بی و عا جنت به﴾ نه وه دست هه لئاگیریت له کوشتنی. وه له هه دیسی دووه می ابو هریره دا دهر که رت.

که راته بیتگومان که که سیتک تیمانی به پوکنی یه که می نیسلام نه بیئت؛ به دل، یان به زمان، یان به کرده وه، بۆ نمونه: تیعتیقادی به غهیری خوا هه بیئت، یان هارار بکاته غهیری خوا، یان زه لیلی بۆ غهیری خوا بنویینیت و کپنوشی بۆ بهریت و سه رپینی بۆ بکات و به گه وهی دابنیت و سویندی پین بخوات، نه وه بیتگومان حالی خراب تره له حالی نویژ نه که وه زه کات نه دهر.

* وه که مرۆف به کافردابنریت نه گهر هاتوه تیمانی به به شیتک له دینی پیغه مبه ر - ﷺ - نه بیئت ته دی چۆن کافر نابیئت که تیمانی به بنچینه و بناغهی دینی نیسلام نه بیئت که عه دی بۆ نیراره، که بهریتییه له: خوا به ته نها په رستن و دوور که ورتنه وه له عیباده تی (طاغوت).

وه له شهرحی نهم هه دیسانه ی پیشوودا زانا یان فه رموویانه:

(وقد قال علماءنا - رحمهم الله - : إذا قال الكافرُ لا إلهَ إلاَّ الله، فقد شرع في العاصم لدمه فيجب الكف عنه؛ فإن تَمَّ ذلك، تحققت العصمة، وإلا بطلت، ويكون النبي ﷺ قد قال كلَّ حديثٍ في وقت. فقال: [أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا: لا إلهَ إلاَّ الله] ليعلم المسلمون أنَّ الكافرَ المحاربَ إذا قالها كُفَّ عنه وصار دمه وماله مُعَصَّماً. ثم بَيَّنَّ ﷺ في الحديث الآخر أنَّ القتالَ ممدودٌ إلى الشهادتين والعبادتين فقال: [أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لا إلهَ إلاَّ الله وأنَّ محمداً رسول الله. وقيموا الصلاة. وابتوا الزكاة]. فبَيَّنَّ أنَّ تمامَ العصمةِ وكما لها إنما يحصل بذلك. ولئلاَّ تقع الشبهة بأنَّ مجرد الإقرار بعصم على الدوام، كما وقعت لبعض الصحابة حتى جلاها أبو بكر الصديق ثم وافقوه ﷺ).

((أما مَنْ قال لا إلهَ إلاَّ الله محمد رسول الله وهو مقيمٌ على شركه؛ يدعو الموتى ويسألهم قضاء الحاجات وتفريج الكربات، فهذا كافرٌ مشركٌ حلال المال والدم، وإن قال: لا إلهَ إلاَّ الله محمد رسول الله وصلى وصام وزعم أنه مسلم))^(۱).

(۱) [الفواكه العذاب في الرد على من لم يُحْكَمْ السنة والكتاب] للشيخ محمد بن الناصر آل معمر .

نيمامي (الخطابي الشافعي) له شرحى حديسى (أبو هريرة) دا فهرموويه تى:
 ((معلوم أن المراد بهذا أهل الأوثان دون أهل الكتاب، لأنهم يقولون: لا إله إلا الله ثم يُقاتلون ولا يُرفَع عنهم السيف))^(١).

وه نيمامى (النووي) فهرمووى:

((وذكر القاضي عياض معنى هذا وزاد عليه وأوضحه، فقال: (اختصاص عصمة المال والسنفس بمن قال: (لا إله إلا الله) تعبّر عن الإجابة إلى الإيمان، وأن المراد بهذا مشركوا العرب وأهل الأوثان ومن لا يؤخذ، وهم كانوا أول من دُعِيَ إلى الإسلام وقُتل عليه، فأما غيرهم ممن يُقر بالتوحيد، فلا يكتفي في عصمته بقوله: لا إله إلا الله، إذ كان يقولها في كفره، وهي من اعتقاده، فلذلك جاء في الحديث الآخر: [وأتي رسول الله، وقيموا الصلاة، ويوتوا الزكاة] هذا كلام القاضي.
 قلت - القائل هو النووي -: ولا بُدَّ مع هذا من الإيمان بجميع ما جاء به رسول الله ﷺ كما جاء في الرواية الأخرى لأبي هريرة، وهي مذكورة في الكتاب:

((حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله و يؤمنوا بي وبما جئت به)) والله أعلم.

وفيه - أي في هذا الحديث دليل على - أن الإيمان شرطه الإقرار بالشهادتين مسع اعتقادهما، واعتقاد جميع ما أتى به رسول الله ﷺ،... وفيه وجوب قتال مانعي الزكاة أو الصلاة أو غيرهما من واجبات الإسلام قليلاً كان أو كثيراً؛ لقوله - ﷺ - لو منعوني عقلاً أو عناقاً^(٢).

وه نيمامى الصنعانى فهرموويه تى:

((قد قال ﷺ [إلا بحقها] وحقها أفراد الإلهية والعبودية لله تعالى.

والقبوريون لم يفرّدوا الإلهية والعبادة فلم تنفعهم كلمة الشهادة فإنها لا تنفع إلا مع التزام معناها. كما لم ينفع اليهود قولها لإنكارهم بعض الأنبياء وقد وقع إجماع الأمة على من أنكر البعث كفر وقتل ولو قال لا إله إلا الله، فكيف بمن يجعل لله نداً؟.

وقال: ثبت أن مجرد كلمة التوحيد غير مانع من ثبوت شرك من قالها لارتكابه ما يخالفها من عبادة غير الله.)) إ. ه باختصار^(٣).

(١) معالم السنن (٢ / ١١).

(٢) شرح صحيح مسلم للنووي (١ / ٥٣٦ - ٥٤٢).

(٣) تطهير الاعتقاد ص (١٠٩ - ١١١).

وه زانا محمد بن ناصر آل معمر - رحمه الله - فەرموویەتی:

قولکم: إِنَّ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَقَدْ عَصَمَ مَالَهُ وَدَمَهُ وَإِنْ تَرَكَ الْفَرَائِضَ وَارْتَكَبَ الْحَرَمَاتِ، مَنْ تَأَمَّلَ سِيرَةَ النَّبِيِّ ﷺ وَسِيرَةَ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمُهْتَدِينَ مِنْ بَعْدِهِ، عَرَفَ أَنَّ قَوْلَكُمْ هَذَا مُضَادٌّ لِمَا فَعَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا فَعَلَهُ الْخُلَفَاءُ الرَّاشِدُونَ وَمَنْ بَعْدَهُمْ. فَيَا سُبْحَانَ اللَّهِ:

أما علمتم أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَاتَلَ الْيَهُودَ وَهُمْ يَقُولُونَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَسَبَى نِسَاءَهُمْ وَاسْتَحْلَلَ دِمَائَهُمْ.

أما علمتم أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَرَادَ أَنْ يَغْزُو بَنِي الْمِصْطَلِقِ لَمَّا قِيلَ لَهُ إِنَّهُمْ مَنَعُوا الزَّكَاةَ، وَكَانَ الَّذِي قَالَه كَاذِبًا، وَالْقِصَّةُ مَشْهُورَةٌ فِي كُتُبِ الْحَدِيثِ وَالتَّفْسِيرِ، ذَكَرَهَا الْمَفْسُورُونَ عِنْدَ قَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا﴾ الْحَرَاتِ (٦).

أما علمتم أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ﷺ حَرَّقَ الْغَالِيَةَ مَعَ أَهْلِمْ يَقُولُونَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ؟.

أما علمتم أَنَّ الصَّحَابَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ - قَاتَلُوا الْخَوَارِجَ بِأَمْرِ نَبِيِّهِمْ ﷺ مَعَ أَنَّهُ أَخِيرَ أَنَّ الصَّحَابَةَ يَحْقِرُونَ صَلَاتَهُمْ مَعَ صَلَاتِهِمْ وَصِيَامَهُمْ مَعَ صِيَامِهِمْ، وَقِرَاءَتَهُمْ مَعَ قِرَاءَتِهِمْ وَقَالَ: [أَيْنَمَا لَقَيْتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ].

أما علمتم أَنَّ الصَّحَابَةَ قَاتَلُوا بَنِي حَنِيفَةَ وَهُمْ يَشْهَدُونَ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَيُصَلُّونَ وَيُؤَدُّونَ؟.

أما علمتم أَنَّ الصَّحَابَةَ قَاتَلُوا بَنِي يَرْبُوعٍ لَمَّا مَنَعُوا الزَّكَاةَ، مَعَ أَنَّهُمْ مَقْرُونٌ بِوُجُوهِهَا وَكَانُوا قَدْ جَمَعُوا صَدَقَاتِهِمْ وَأَرَادُوا أَنْ يَعْثُوا بِهَا إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَمَنْعَهُمْ مَالِكُ بْنُ نُوَيْرَةَ. وَفِي أَمْرِ هَوْلَاءِ عَرَضَتْ الشُّبْهَةُ لِعُمَرَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - حَتَّى جَلَّاهَا الصَّدِيقُ ﷺ وَقَالَ:

[وَاللَّهِ لَوْ مَنَعُونِي عَقَالًا - وَفِي رِوَايَةٍ عِنَاقًا - كَانُوا يُوَدُّونَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَقَاتَلْتَهُمْ عَلَى مَنَعِهَا فَقَالَ عُمَرُ: فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ رَأَيْتُ اللَّهَ قَدْ شَرَحَ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ.

أما علمتم أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعَثَ صَاحِبَ الرِّايَةِ إِلَى رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً أَبِيهِ، كَمَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ... عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: مَرَّ بِي خَالِي أَبُو بَرْدَةَ وَمَعَهُ لُؤَاءُ فَقُلْتُ أَيْنَ تَرِيدُ؟ فَقَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً أَبِيهِ أَنْ آتِيَهُ بِرَأْسِهِ [١].

ولو تتبعنا الآيات والأحاديث والآثار وكلام العلماء في قتال مَنْ قال: لا إله إلا الله إذا ترك بعض حقوقها لطال الكلام جدًّا، فكيف بمن ترك الإسلام كلّهُ، وكذب به، واستهزأ به على عمدٍ إلا أنهم يقولون: لا إله إلا الله كهؤلاء البراديين^(۱).

كهواته بزمان دهركهوت نه گهر هاتوو کافرێکی موشریک بلیت: (أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله) نهوه بهم شایه تیه دیته ناو دینی نیسلام - به زاهیری -، به لām دوای نهوه سهیر ده کریت، نه گهر هاتوو نوێژی کردوو زه کاتیشی داو نیمانی هیتنا به ههموو نهوه شه ریعه تهی که عمد ﷺ پیسی نیراوه، نهوا به یه کجاری له دنیا خوین و مالی پارێزراو دهییت. (إلا بحقها) واته تهنها کاتیک خوین و مالی حه لال دهییت که حه قێکی نیسلامی بکه ویتته سهر، بۆ نمونه به نوێژ نه کردن و زه کات نه دان خوینی حه لال دهییت. وه ههروهها به کوشتنی موسلمانیک به ناحقهی و دهست درێژی (عمداً عدواناً)، ههر خوینی حه لال دهییت، نه گهر چی شایه دیش بینیت و نوێژیش بکات.

وه ههروهها خوینی حه لال دهییت نه گهر هه لوه شینه ره وه یه که له هه لوه شینه ره وه کانی نیسلام (نواقض الإسلام) بکات وه که:

۱. شەریک دانسان بۆ خوا له په‌رستندا، که له گه‌ل خوادا هه‌وار کردنه پیاوچاگان و پیغه مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) و، کردنیان به واسیته له نیوان خویان و خوادا.
۲. یان گاته به نیسلام بکات یان جنیتر به نیسلام بدات.
۳. یان دۆستایه‌تی کافرو موشریکان بکات و یارمه‌تیان بدات بۆ سه‌رخستنی کوفره‌که‌یان به‌سه‌ر نیسلامدا.

۴. یان به دروستی بزانیته حوكم به غه‌یری نیسلام بکات.

۵. یان بلیت نیسلام بۆ نه‌م سه‌رده‌مه ناگونجیت ۱.

۶. یان رقی له موسلمانان بیته‌وه له‌به‌ر دینه که‌یان...

كهواته ههر كه سێك یه كێك له‌م كوفرانه بکات نه‌وه به شایه تمایه که‌ی، خوین و مالی ناپارێزریته، به‌لكو خوینی حه لال دهییت و به کافریش داده‌نریت، به‌لām دوای ناگادار کردنه‌وهو تیگه‌یاندن (بعد إقامة الحجة علیه).

شوبهەیی نۆز دەهەم

**ئەگەر هاوارکردنە غەیری خوا شیرکە، ئەدی بۆ
وەلامیان دەدرێتەو، جار جار داواکاریەکانیان دیتە
جی؟!**

دوای ئەوی لە شەرعدا بۆمان دەرکەوت کە:

هەر یەکیەک هاوار بکاتە غەیری خوا، ئەو سەرەڕای گوناھ گەشتن، هیچ قازانجێک ناکات لە داواکاریەکی؟ چونکە کەس هیچی بە دەست نیدرێت سود و زیان تەنها بە دەست خوایە. وەفریشتە و پیغەمبەر (علیهم السلام) و پیاوچاکان، هێنانی قازانج و لادانی زەرەریان بە دەست نیە، نەبۆخزێان و نەبۆ غەیری غۆشیان. و ئەگەر هاواریشیان بکەیتن هاواری کەس نابێست، و ئەگەر وای دابنێن - قَرَضاً - بشیست، هەر وەلامیان پێ نادرێتەو، داواکاری کەسیان پێ جی بە جی ناکرێت!!

دوای ئەم راستییە، نایا بۆچی لەواقیعدا دەبینن، یان دەبێستین کە هەندێک لەو شەخس پەرستانەیی کە هاوار دەکەنە پیغەمبەر ﷺ و پیاوچاکان و دەلێن (یا محمد، یا شیخ عبدالقادر هاوار...)، دەبینن هەندێک جار وەلامی داواکاریەکیان دەدرێتەو، هەندێک داواکاریان دیتە جی؟!

و لەمۆش زیاتر هەندێک لەوانە بە شمشیر لاشەیی خۆی کۆن کۆن دەکات و، دەچێتە ناو ئاگر و، شوشە دەخوات، بێ ئەوی هیچ زیانیشی پێ بکەوێت؟!

نایا ئەم واقعە چۆن لێک دەدرێتەو تەفسیر دەکەیت بە گۆڕەیی قورئان و سوننەت؟! وە نایا ئەو دیادە سەیرو ناعادەتیانە کە پامەت نین، وە نیشانەیی ئەو نین کە ئەوان وەلی خوای پەروردگارن؟!

هه لوه شانده وهی شوبه یی نوژده هم

له ولامدا - به پشتیوانی خوا - ده لیم: لیکدانه وی ندم واقع و ټنگه یشتی، پټیستی به ټنگه یشتی چوند راستیه ک (حقیقه ټنگ) هدی، که وک پټشه کیه کن بؤ نه تیجه یه ک که ولامی پر سياره کیه:

چند پټشه کیه ک و نه غامیک هدی:

راستی په کهم: له رابوردودا به به لگه کانی شروع ته و او دلنیا بویت - إن شاء الله - که پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچا کان و فریشته کان، ناتوان ولامی که س بده نه و و داواکاری که س به جی بگه یه ن.

راستی دوو هم: زانیت که هاوار کړنه غیری خوا شیرکه، و له دنیادا واسیته کړن به پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچا کان بؤ نزیک کړنه و و شفاعت بؤ کړن لای خوا، دوی مردنیان کوفرو، خوا له م کاره پازی نیو و فرمانی له سر نیو.

راستی سمن هم: شیتانه جنوکه کان هانی خه لکی دده ن، هاوار بکه نه غیری خوا، و خه لکیش به قسه یان کړدون و، تووشی شیرک بوون و، که وتونه ته داوی شیتان، و شیتانه کان دپه رستن، چونکه که هاواری هدر په کیک بکن جگه له خوا، نده هاوار که به قسه ی شیتانه نه تیجه شی هدر بؤ شیتانه. وک خوا ده فرمانی:

﴿ إِن يَدْعُونَ مِن دُونِ الْإِلَهِاتِ وَإِن يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَّرِيدًا ﴾ النساء (۱۱۷)

واته هاواریان بؤ غیری خوا بؤ که س نیو، ته نها بؤ شیتانیک یخی بوو نه بیټ.

و شیتانه جنوکه کانیش، بؤ نه ووی زیاتر خه لکه گزړپه رسته کان دلان خوښ بیټ به هاوار کړنه غیری خواو شیریک بؤ خوا دانان و، به رده وام بوونیان له سر شیرک و، گومرا کړنی خه لکانی تریش، که ساده بی ناگان له قورثان و حدیس. جا کاتی که خه لکی هاوار ده که نه هدر په کئ جگه له خوا، په کسر شیتانه جنوکه کان له م پیناره ودا هه وئی جی به جی کړنی داواکاریه کی دده ن، نه گور له توانایاندا هدیټ.

و به رده وام شیتانه جنوکه کان ناماده ن لای ندم قه برانه ی که خه لکی زیاره تیان ده کن و، به نیعتیقاد وده هاواریان ده کنئ. و جاری و هدی پروناکیه ک نیشانی خه لکه که دده ن، بیان

دهنگینک دهکن و قسه یهک دهکن، یان خویان دهخنه سدر شیوهی مردوه هاوارلی کراوهکه و، خویان نیشانی نهو کهسه ددهن که هاوار دهکاته مردوهکه، وه هندیک شتیان پس دهلین بۆ نهوی زیاتر گومرپایان بکه و، وابزانن که روحیانه تی مردوهکه یه قسه یان له گهل دهکات، یان پیواچاکه که زیندوه به بهرده وامی و ناگای له خهلکه که یه و، وه لامیشیان ددهاته وه.

وه خهلکه نه قامه که نازانن نه مه شهیتانه و دیه ویت گومرپایان بکات. ههروه کو پهروه ردگار له قورناندا نه م راستیانه ی بۆ ده رخستووین و ده فهرمویت:

﴿ و یوم یحشرهم جمیعاً یا معشر الجن قد استکثرت من الإنس، وقال أولیاءهم من الإنس ربنا استمع بعضنا ببعض وبلغنا أجلنا الذي أجلت لنا قال النار مثواکم خالدين فیها إلا ما شاء الله إن ربک حکیم علیم وکذلك نولی بعض الظالمین بعضاً بما كانوا یکسبون ﴾ الأنعام (۱۲۸)

واته: یادی نهو پۆژه بکه - نهی محمد - که پهروه ردگار، کافره کان و په رستراوه کانیشیان (له شهیتانه جنۆکه کان)، کۆده کاته وه و پییان ده فهرمویت:

نهی کۆمه لی جنۆکه، خهلکیکی زۆر له م مرۆفانه تان گومرپا کرد. وه مرۆفه کافره مشرکه کانیش دیفاع دهکن و دهلین: نهی پهروه ردگار یتمه ههردولا سودمان له یه کتری وهرده گرت؛ که به گه وره مان داده نان و په نامان پس ده گرتن و هاوارمان ده کردن. وه یتمه ش قازانجی نه ومان لی ده کردن که جار جار وه لامیان ده داینه وه هندیک داواکاریان بۆ جی به جی ده کردین^(۱).

(۱) وقال الإمام المفسر الحافظ ابن كثير - رحمه الله - يقول تعالى: واذكر يا محمد فيما نُقِصُ عليهم وتذّكرهم به ﴿و یوم یحشرهم جمیعاً﴾ یعنی الجن وأولیاءهم من الإنس الذين كانوا یعبدهم في الدنيا، ويعوذون بهم ویطیعوهم ويوحى بعضهم إلى بعض زخرف القول غرورا ﴿یا معشر الجن قد استکثرت من الإنس﴾ أي ثم يقول یا معشر الجن، وسياق الكلام يدل على الخدوف. ومعنى قوله ﴿قد استکثرت من الإنس﴾ أي من إغوائهم وإضلالهم، كقوله تعالى ﴿إنا أعهد إليکم یا بنی آدم ألا تعبدوا الشیطان؛ إنه لکم عدو مبین. وأن اعبدونی هذا صراط مستقیم. ولقد أضل منکم جبلاً كثيراً أفلم تکتروا تعقلون﴾.

﴿وقال أولیاءهم من الإنس ربنا استمع بعضنا ببعض﴾ یعنی أن أولیاء الجن من الإنس قالوا یحییئ الله عن ذلك بهذا... قال الحسن: وما كان استماع بعضهم ببعض إلا أن الجن أمرت، وعملت الإنس. وقال ابن جریج: كان الرجل في الجاهلية یسزل الأرض، فيقول أعوذ بکبیر هذا الوادی. فذلك استماعهم، فاعتذروا به يوم القيامة.

وہ خواہی گہورہ دہ فرمویت: ﴿ اِنَّ الَّذِیْنَ اٰتٰوْا اِذَا مَسَّہُمْ طَآئِفٌ مِّنَ الشَّیْطَانِ تَذٰکُرًا فَاِذَا ہُمْ مَبْصُرُوْنَ وَاِخْوَانُہُمْ یَدُوْنُہُمْ فِی الْغَیِّ ثُمَّ لَا یَقْصُرُوْنَ ﴾ [الأعراف (۲۰۱ - ۲۰۲)].

واتہ: تہو کہ ساندی کہ بہ تہ قران و خویان لہ بن شہرعی و، تودہ بی خوا دہ پاریزن، نہ گہر و سوسہ و پیلانی شہیتانیان بڑ بیٹ، برہہ کندیہ کہ تہمہ لہ شہیتانہ و ہیہ، شہیتانیش دوڑمنیانہ و دہیہ ویت گومپریان بکات؛ بڑیہ یہ کسہر سہریتچی لہ فرمانی شہیتان دہ کەن و، خویان دہ پاریزن لہ فیلہ کانی و دور دہ کندیہ لہ داو و سوسہ کانی.

بہ لآم براکانی شہیتانہ جنوکہ کان، کہ تہو کہ ساندن ہاوار دہ کەنہ غہیری خواو بہ قسہی شہیتان دہ کەن و بن فرمانی خوا دہ کەن - تہم بریاندی شہیتانہ کان، یارمہ تیان دہ دہن و، مہ دہ دیان بڑ دہ ہینن و، لہ دویان دہ دہن بڑ گومپراکردن و لاپئ بوون: ﴿ یَمْدُوْنُہُمْ فِی الْغَیِّ ﴾ وہ زور کاریان بڑ تہ نجام دہ دہن.

وہ ہدروہا ہیچ لایہ کیان کہ متہرخہ می ناکەن لہ یارمہ تی دانی یہ کتری:

مرؤقہ گزہرہ رستہ سہر لئ شیواوہ کان، کہ متہرخہ می ناکەن لہ بہ قسہ کردنی وہی و فرمانہ کانی شہیتانہ کان.

وہ جنوکہ شہیتانہ کانیش کہ متہرخہ می ناکەن لہ یارمہ تی دانی دوستہ کانیان لہ گومپرایہ تی !!.

وہ ہدروہا پەرورہ دگار پیئی پاگہ یاندون کہ ہدہرکہ سیتک واز لہ قورٹان بہینیت و بہ قسہی قورٹان نہ کات و، تہنہا ہاوار نہ کاتہ خوا؛ تہوا پەرورہ دگار شہیتانیکہ بڑ تہرخان دہ کات و دہیکات بہ ہاوہ لی. وہ تہم شہیتانہش تہو مرؤقہ گومپرا دہ کات کہ لہ قورٹان پشتی ہلکروہ، وہ لہ رتگای پاست لای دہ دات.

وأما استمتاع الجن بالإنس، فإنه كان فيما ذكر ما ينال الجن من الإنس؛ من تعظيمهم إياهم في استعانتهم بهم، فيقولون قد سدننا الإنس والجن). إ.ه المراد منه ((تفسير القرآن العظيم)) (۱۶۸، ۱۶۷/۲).

وقال الشيخ المفسر عبدالرحمن بن ناصر السعدي - رحمه الله - في تفسيره لهذه الآية: [ربما استمتع بعضنا ببعض]: أي تمتع كل من الجنّي والإنسي بصاحبه، وانتفع به. فالجنّي يستمتع بطاعة الإنسي له، وعبادته وتعظيمه، واستعداده به. والإنسي يستمتع بنيل أغراضه، وبلوغه بسبب خدمة الجنّي له بعض شهواته، فإن الإنسي يعبد الجنّي، فيخدمه الجنّي، ويحصل له منه بعض الحوائج الدنيوية.

﴿ وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ تَقِيضُ لَهُ شَيْطَانًا فَيُوَلِّهِ قَرْنًا، وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴾
الزعرور (۳۶ - ۳۷).

که واته له سزای واز هیتانیان له قورئان، که فەرمانی پێ کردبڕون تهنها هارار بکه نه خوا، وه له گهژ نه ودا هارار نه که نه هیچ یه کیتکی تر. وه تهنها نه و بهیستنه و هیچ شه ریکی بۆ دانه نین له سزای نه و که فەرمانی خویان شکاند بۆ فەرمانی شه یتان. خوای گه و وه شه یتانیکی بۆ هه ر یه کینکیان داناره که بیهته هاره ئی و بهردهوام لێی جیا نه بیهته وه. جا نه و کاته نه و هاره له شه یتانانه ی، زیاتر نه و که سانه گومرا ده کهن و به شیه و یه کی واش گومرایه تیه که یان بۆ ده پازینه وه که وای حساب بکه ن هیدایهت دراوین و، له سه ر ده قن.

بۆ نمونه: شێک و گۆرپه رستی و هاره ل دانان بۆ خوا، ده پازینه ته ره له پیش چاویان، و وای ده رده خات که کارێکی چاکه و، به و پێگایه له خوا نزیک ده بنه وه و نه و ریز گرته نه له پیارچاکان!!

وه نه و شه یتانه جنۆکانه؛ به ویستی خوای گه و ره توانای زۆریان هه یه بۆ نمونه ده توانن به زووترین کات و که مته له پۆژیک مرۆف بفرینن له عیراقه وه بۆ (مه ککه) و بیه گه پینه وه هه روه ک چۆن یه کێک له جنۆکه کانی ژێر ده ستی پیغه مبه ر (سلیمان) ﷺ وتی: من ده توانم عه رشی پاشا ئافره ته که ی (سه به ته) له یه مه نه وه بۆ به ینم بۆ شام (بیت المقدس) پیش نه و ی تو - نه ی سلیمان - له جێگای خۆت هه لسیته.

﴿ قَالَ عَفَرْتُ مِنْ الْجَنِّ أَنَا أَتِيكَ بِقَبْلِ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِي أُمِينٌ ﴾ (النمل: ۳۹).

وه ده توانن خۆیان به یننه سه ر شکلی مرۆف و، له شیه و ی پیارچاکانی غایب، یان مرده و خۆیان نیشان به دن.

وه هه روه ها ده توانن بچه نار لاشه ی مرۆف و ده توانن به خیرایی له بۆشایی ئاسمان بێن و بچن. وه به توانان له سه ر زۆر کاری تر که به هیچ شیه و یه که ده توانای مرۆفدانین و جێگای سه رسویمانی مرۆفن.

وه له پال نه ودا که په روه رده گار ته م توانا زۆره ی داوه به جنۆکه، مۆله تیشی داوین له دنیادا له سه ر پێگای راست دا بنیشن و هه و ئی گومرا کردنی مرۆفه کان به دن و له پێ لایان به دن. شه یتان وتی: ﴿ لَا تَعْدُنْ لَهُمْ صِرَاطُكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴾.

به لّام ناتوانن نهو به ندانه ی خوا گومړا بکهن که تنه ا به نده ی په روره د گارن و هاوار له نهو ده کهن و پشت به و ده به ستن. به لکو ده سه لاتیان تنه ا به سهر نه وانه دا هه یه که د ژستایه تیان ده کهنه و به تنه ا هاوار ناکهنه خواو، پشت به غه یری نهو ده به ستن و، فرمان له غه یری نهو ورده گرن. وه له م نایه تانه دا ورده که ویت:

﴿ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، اِنَّهٗ لَيْسَ لَهٗ سُلْطٰنٌ عَلٰی الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَلٰی رِہِمۡ یَتَوَكَّلُوْنَ، اِنَّمَا سُلْطٰنُهٗ عَلٰی الَّذِيْنَ یَتَوَلَّوْهُ وَالَّذِيْنَ هُمۡ بِمَشْرُکُوْنَ ﴾ النمل (۹۸ - ۱۰۰).

واته: په نا تنه ا به خوا بگره له شعیانی درکړاو له په حمتی خوا؛ چونکه به پراستی شعیان ده سه لاتی نیه به سهر نه وانه ی باوهریان هیناوه که تنه ا خوا په رستارو (معبود) ی حقه و، به کردو و ش تنه ا هه ر پشت به نهو ده به ستن و یعیتماد ده خنه سهر نهو.

به لّام ده سه لاتی نهو تنه ا به سهر نه وانه دایه، که گوئ پایدلی ده کهن و به وه سه سه ی نهو یعیتمادیان بز دروست بووه به غه یری خواو هاوار ده کهنه غه یری خواو پشت به غه یری خواش ده به ستن. وه به و گوئ پایدلی کردنه ی شعیان بوونه به نده ی شعیان و شعیانیان کردووه به شریک بز خوا له گوئ پایدلی کردنی.

که واته؛ جنز که شعیانه کان به هم موو شتو هیه که هه ولی گومړا کردنی مرژف دده ن. وه په روره د گاریش جوړیک له توانای پښ به خشیون که بینه هوی گومړا کردنی نهو مرژفانه ی شوین قورنن ناکهن و تنه ا پشت به خوا نابه ستن و هاوار ده کهنه غه یری خوا.

به لّام نایا بو په روره د کار مؤله تن داوون زیاتر خه لکی گومړا بکهن؟! بوچس په روره د کار واس کردووه که مرژف تنه ا هاوار بکاته خوا - ناتوانیت بجپته ناو ناکر له عاده تدا - وه ناتوانیت شوشه بخوات و شمشیر له خوښ بدات بن نه وهس زهره ی لن بدات، وه زور که سس تنه ا له خوا داواکاریش هه یه به لّام وه لّام که س نابینیت له واقعیدا ؟.

به لّام که هاواری کرده پیغه مبه ران (طیبه الحناء والسلام) و پیاوچا کان ده بینین هه ندیک له داواکاریه کانس دپته چن، وه ده شتوانیت بجپته ناو ناکر و، شمشیریش له خوښ بدات بن نه وهس زبانی بهر که ویت ؟!

له وهلامدا:

زانیمان که شهیتانه جنۆکه کان یارمەتی ئه و که سانه ددهن که هاوار ده که نه غهیری خواو
 شهریکی بۆ پهیدا ده که نه له پشت پێ به ستن و ئیعتیقاد پێ بوون.
 وه پهروهردگار بۆیه مۆلەتی شهیتانه جنۆکه کانی داوه ئه م یارمەتییهی ئه و جوژه
 گۆرپه رستانه بدن؛ بۆ ئه وهی خوا ی گه و ره به نده کانی به یه کتری تاقی بکاته وه ته نها بۆ
 تاقی کردنه وه ش دروستی کردوون.

جنۆکه کان به مۆلە کان تاقی ده کاته وه؛ نایا خوژیان لی ده گۆرپیت به وه که هه ندیک له
 مۆلە کان هااریان ده که نن و به قسه یان ده که نه، نایا به وه پازی ده بن بکرین به شهریکی خوا ؟
 وه ههروه ها مۆلە کانیش به جنۆکه کان تاقی ده کرینه وه نایا نه گه ر بینیان ئه و که سانه ی
 هاوار ده که نه غهیری خوا هه ندیک جار وه لامیان ده دریتسه وه دارا کاریان جی به جی ده ییت و
 ده توان هه ندیک شتی ناعاده تی بکه ن به هزی یارمەتی جنۆکه و شهیتانه کان؛ نایا مۆلە کان
 که ئه و یان بینی باوهریان پێ ده که نه و له ته نها هاوار کردنه خوا لاده ن بۆ هاوار کردنه غهیری
 خوا و ئیعتیقاد بوون به غهیری خوا و پشت به ستن به غهیری خوا ؟

ئا به م شیوه یه پهروهردگار به نده کانی تاقی ده کاته وه، جا ئه وهی خوا په رست بییت و شوین
 که و ته ی قورئان بییت، کاتیک ئه م دیاردانه ده بینیت یه کسه ر ده زانیت ئه مه تاقی کردنه وه یسه
 نه که به خشیش (فَتَنَةٌ وَمِحْنَةٌ لَا مِغْنَةٌ)

« وه ده زانی ئه مه گو مراییه نه که ریز لێنان (ضلالة لا کرامة)؛ چونکه که رامه ت و
 به خششی خیری خوا یی بۆ ئه و که سانه یه که:

۱. ئیمانیان به ته نها په رستارێتی خوا هه یه و، هیچ یه کینکی تر به شیای په رستن نازانن و
 نایه رستن و هاواری ناکه نن.

۲. له خواش ده ترسیتن و گووی رایه لی فرمانه کانی ده که نه و خۆ پاریزی ده که نه له
 نه هیه کانی. وه پهروهردگار ئه م دوو مه رجه ی داناره بۆ پیاوچاکییتی و خۆشه ویستییتی له لایه ن
 خوا وه (الولاية).

﴿ اَلَا اِنَّ اَوْلِيَاءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَكَانُوْا يَتَّقُوْنَ ۝﴾

واته: خۆشه‌ویستانی خوا (أولياء الله) نه‌ترسیان له‌سه‌ره و نه‌غه‌مباریش ده‌بن. نه‌وانه‌ی که تیماندارن و به‌ته‌قوان. که‌واته که‌سێک که:

۱. ته‌نها تیمان و ئیعتیقادی به‌خوا نه‌بیته به‌لکو له‌گه‌ژ خوا تیمان و ئیعتیقادی به‌غه‌یری خواش هه‌بیته که سود و قازانجو زه‌ره‌رو زیانی به‌ده‌ست بیته.

۲. ته‌قوای خوا نه‌کات و فرمانه‌کانی چی به‌چی نه‌کات که گه‌ره‌ترین فرمانی ته‌نها په‌رستنیه‌تی و به‌ته‌نها هارار کردنه نه‌وه. وه که‌سێک خۆی له‌نه‌هیه‌کانی خوا نه‌پارێزێت که گه‌ره‌ترین نه‌هی له‌شیرک و هارار کردنه غه‌یری خواجه. نه‌وه که‌سه‌ی نه‌م سیفه‌ته‌ی تێدا نه‌بیته نه‌وه له‌خۆشه‌ویستانی خوا (أولياء الله) نه‌یه به‌لکو له‌خۆشه‌ویستانی شه‌یتانه (أولياء الشیطان) چونکه به‌فرمانی شه‌یتان هارار ده‌کاته غه‌یری په‌رمان.

وه هه‌روه‌کو خوای گه‌وره یارمه‌تی خۆشه‌ویستانی خۆی ده‌دات، هه‌روه‌ها شه‌یتانیشت تا پاده‌یه‌ک یارمه‌تی دۆستانی خۆی ده‌دات؛ به‌چی به‌چی کردنی داواکاریه‌کانیان و خه‌به‌ر پێدانی هه‌ندیک شتی نادیارو، بۆ ئاسان کردنی هه‌ندیک کاری له‌عه‌ده‌ت به‌ده‌ر بۆ نه‌وه‌ی زیاتر گومرپایان بکات و دلایان خۆش بکات به‌په‌یازه‌که‌یان و وابزانن که له‌سه‌ر پێی راستی و هیدایه‌ت دراوان ۱۱. وه بۆ نه‌وه‌ی خه‌لکی وابزانن که به‌هۆی هارار کردنه پیاوچاکه‌که نه‌م ئیشه‌یان بۆ ئاسان بووه، جه‌نابی شیخ وه‌لامی داونه‌ته‌وه‌و یارمه‌تی داوه.

وه زانیمان په‌روه‌ردگار مۆله‌تی داوته شه‌یتان که ده‌ره‌ بپینێت بۆ نه‌وه‌ی به‌نده‌کانی تا‌قی بکاته‌وه، وه زۆر جار په‌روه‌ردگار به‌زۆرشت به‌نده‌کانی تا‌قی ده‌کاته‌وه بۆ نه‌وه‌ی ده‌رکه‌وێت کس له‌سه‌ر حه‌ق ده‌میتێته‌وه و کیش هه‌له‌ده‌ته‌تی. بۆ نمونه‌ش چهند ئایه‌تیک ده‌هێنینه‌وه:

نمونه‌ی یه‌که‌مه:

۱. [وَأَسْأَلُهُمُ عَنِ الْقُرْبَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةً الْبَحْرِ إِذْ يَدْعُونَ فِي الْمَسْبِتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حَيَاتُهُمْ يَوْمَ سُبُطِهِمْ شُرْعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبُطُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ] ﴿١٦٣﴾ الأعراف.

واته: نه‌ی - محمد - په‌رسیار بکه له‌جوله‌که‌کان له‌خه‌به‌ری نه‌وه گونده‌ی که له‌نزیک ده‌ریای سوور بوو، چۆن بچ فرمانی خوایان کرد له‌پۆژانی شه‌مه‌دا که خوا قه‌ده‌غه‌ی کردبسوو پاری

تېدا بكن، كاتيك كه خواي گه وړه تايكړدنه و به وېي كه ماسيه كان له وړېژدا زړر ده بون و دهاتنه قه راغي ده ريا. به لام كه شمه ده پړيشت و، راويان بز حلال دېسو؛ هيچ ماسي نه دهات، بدم شيويه پوره دگار تايي كړدنه و بز نه وېي ده كه وېت؛ نيا سنوري خوا ده بزني و، له وړېژده قه دهغه كړاوه راوي ماسي ده كن، يان پابه ند دېمن به سنوري خوا، له تايي كړدنه و كه سر كه وتو دېمن. به لام سر كه وتو نه بون، به وېي ده چوونيان له فرماني خوا، كه فيليان ده كړد له پړوي شمه ده وراسته وخو راويان نه ده كړد، به لكو ده چوون چاليان لېده ده له جومعه ده به شيويه كي وا كه ماسيه كان به شه پوله كان بكه ونه نار چاله كانه و نه توانن بگه پړنه و ناو ده رياوه. وړېژي يه ك شمه ده دهاتن دېان گرتن و، ده شيان وت نيمه پړوي شمه راومان نه كړدوه !!

كه واته بزمان ده كه وت كه پوره دگار به وده لكي گونده كي تايي كړدوه كه نه و شته ي لېي قه دهغه كړد بون بوشي ناسان ده كړد و ده يخسته به ده ستيان له شه ماندا، بز نه وېي ده كه وېت نيا گويار يه لېي خوا ده كن، يان به واقعه كه ده خه له تېن؟!

به هه مان شيوه ش پوره دگار حرامې كړدوه هاوار بكر ته غه يري خوې، به لام به نده كانيشي به و تايي ده كاته و، كه هه نديك له وانه ي هاواريان كړد ته پياوچاكان له ناو گزړه كانيدا داوا كاريه كه يان جي به جي بووه !!

جا دل نه خو شه نه فامه كان به مه خه له تارن و باو پريان به مه كړدوه، هه چنده خراش حرامې كړدوه، به لام شيتان بزي رازاندونه وېناوي واسيته و شفاعت بز كردن لاي خوا ! هه وړه كو خه لكي گونده كه (أصحاب السبت) له جومعه خه نده قيان لېده ده او، له يه ك شمه ده ده شيان ده گرتوه، و به بدم فيله وايان ده زاني كه بېن فرماني خويان نه كړدوه و خويان به تاوانبار دانه دنا !

آ- نمونه يكي تر له سره تايي كړدنه وېي خوايي:

(پوره دگار ماليكي زړي به خشيو به كافران، و له زړر نا په حه تيش رزگاريان ده كات نه ك له به رته وېي خو شي دويين، به لكو بز نه وېي نه وانش و پرواد ارانشي پې تايي بكاته و. چونكه نه فامي وا هديه وا گومان ده بات كه خوا خو شي دويين و لتيان رازي به بز به نه واني له ش ساغ و دوه له مه ند كړدوه.

ههروهك پهروهردگار به پتغه مبه ره كهی ده فهرمویت: ﴿ ولاتمدن عینك إلی ما معنا به أزواجاً منهم زهرة الحياة الدنيا لنفتنهم فیہ، و رزقك خیر و أبقی ﴾ طه (۱۳۱).

واته سهیری نه و نازو خویشیه مه كه، كه به موشریكه كانم به خشیه؛ چونكه نهم رابواردنه یان تنهها جوانی دونیایه پیمان به خشیه، بۆته و ی تاقیان بكهینه وه.

كهواته به ههمان شیوهش كه گۆر په رستان داواكاریه كانیان له شینخی مردوو دینه جن، وا ده زانن نه وه نیشانه ی شهرعیه ت و دروستیتى نیشه كه یانه. وه وا گومان ده بدن كه شیخ وه لامی داونه ته وه، كه راهمه ته، به لام له راستیدا كه راهمه ت نییه، به لكو تاقی كرده و ی خوابیه وه، زیاتر پتی گومرا ده بن. وهك پهروهردگار ده فهرمویت:

﴿ اَحْسِبُون اَمَّا نُمِدُّهُم بِمِنْ مَّالٍ وَنَبین، نَسَارِعْ لَهمْ مِنَ الْخِیرَاتِ؟ یل لایشعرون ﴾: (۵۵، ۵۶).

واته: نایا موشریكه كان وا حیساب ده كهن، كه نهم مال و مندالهی پتییان ده دهین، وه نه و خیره خویشیه توشیان ده كهین، به خشین و چاكه یان له گهل ده كهین؟.

نه خیره نیعمه ت نییه و نیقمه ته، په حمه ت نییه و غه زبه. وه كه راهمه ت نییه و گومراییه، به لام ههستی پئ ناكهن.

۳- نمونه یه كی تر له سه و تاهه كرده و هس خوابیه:

خوای پهروهردگار ههرامی كرده وه له كاتی حه ج و عومره، كه موسلمان له نیحرام داییت و دوو پارچه قوماشه سپیه كهی له بهر دایه و خهریکی به جن گه یاندنی كاره كانی حه ج و عومره یه - ههرامی كرده وه له و حاله ته دا راو بكات. به لام پهروهردگار ویستی هاوه لاتی پتغه مبه ره ﷺ تاقی بكاته وه به و شته ی كه لیتی ههرام كرده ون. ههرام كراوه كهش نه وه بو كه له كاتی نیحرام به ستندا نیچیری وشكانی و ناسمانی ده هاته بهر ده ستیان و نزیک تیره كانیان، به شیه یه كی وا كه به ده ست ده یان توانی نیچیری وشكانی بگرن و، به ناسانیش به تیره كانیان نیچیری بالنده یان ده پینكا؛ به لام هاوه لاتی ﷺ دانیان ده گرت به نه فسی خو یاندا و نزیک نه ده بوونه وه له و هه رام كراوه، چونكه ده یان زانی كه نه مه تاقی كرده و هیه نهك به خشین: (فَتَنَةٌ وَمِحْنَةٌ لَا مِثْلَها).

وهك پهروهردگار نهم تاقی كرده و هیه مان بۆ باس ده كات:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَبْلُوَنَّكُمْ اللَّهُ بَشْيَاءٍ مِنَ الصِّدِّقَاتِ تَالَهُ أَنْ يَدْعُكُمْ وَرَاحَكُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَخَافُ بِالْغَيْبِ، فَمَنْ اعْتَدَى

بعد ذلك فله عذاب أليم ﴾ المائدة ۹۴.

واته: نهی پروادان په روږدگار تاقیتان ده کاته وه بهشتیک له نیچر که دهست و تیر کانتان دهیگاتن، بز نه وهش وا لینی نزیک کردونه وه ناسانی کردوه تا درکه ویت کڼ له خوا ترسه و بڼ فرمانی ناکات. وه هدرکه سیک دهست دریژی بکات و به فرمانی خوا نه کات نه وا سزایه کی به نازاری بز هدی.

که واته نهی موسلمانی تیگه یشتو:

چاک لات پروون بزوه، که خرای گه وړه حرامی کردوه هاوار کردنه مردوان و پیاوچاکان و غدیږی خوی، به لام نهو شتهش که لینی حرام کردویت، هدر به وهش تاقیت ده کاته وه، که هندیک کهس نهو حرامه یان کردوه هاواریان کردو ته قه بریک و داواکاریه که شیان جڼ به جڼ بووه، بز نه وهی درکه ویت که نایا پابه ند دهییت به فرمانی خواو خوت دپاریزی له حرامه کان، یان گوی نادیه ته فرمانی خواو بهر دیارده سدیږه ده خه لیتیت !!.

۲. نه مونه به کی تر لهه جوړه تاقی کر دنه وانه:

﴿ وما أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ لِيُجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ قَتْلَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ، وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ اتَّوَلُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ. وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ الحج (۵۲-۵۴)

واته: په روږدگار باسی حکمت و کار له جینی خویان بز ده کات که چوڼ به هوی تماقی کردنه ویه کی کهم، که موته تی به شیتان دا دوری گومرا کردن بینیت و خه لکی بهم تماقی کردنه ویه درکه و تن و راست و ناراست لیک جیابونه وه.

په روږدگار خه بهرمان ده داتی که هیچ پیغه مبه ریکی نه ناردوه پیش محمد ﷺ، نیلا کاتیک که دهستی کردوه به خویندنه وهی په یامی خوابی بز خه لکی، له کاتی بانگ کردنیان و ناموزگاری کردنیان، شیتانیش له وکاته دا: (أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ)، گوزانکاری و قسه ی خوی ده خسته ناو خویندنه وه کی پیغه مبه ره که، که پیچه وانه ی و ته و بانگه وازی پیغه مبه رانه (علیهم الصلاة والسلام). به لام نه م تیکه ل کردن و لی تیکدانه بهر ده وام نه ده مایه وه؛ چونکه په روږدگار پیغه مبه رانی (علیهم الصلاة والسلام) پاراستوه له ودا که له خواوه دهیگه یه نن به خه لکی. که واته لی تیکدانه که کاتی بوو، بز تاقی کردنه وه، بزیه په روږدگار یه کسر و سه و سه و شوبه و قسه کانی

شەیتانی پەش دەکردهو، هەڵی دەوشاندەو، دەری دەخست کە ئەو لەگەڵ ئەو نایەتانهی خوا نیە کە پێغه مبه‌ره‌که‌ خویندویه‌تییه‌و. وە نایەتەکانی خۆی بە پاکی و تەنهایی و تەواری و ناشکراییی دەهێشتەو، دوور لەو‌ه‌حی شەیتان. وە پەرورەدگار بە توانایە لەسەر ئەم لێک جیاکردنەو‌ه‌یه‌و، هێشتنەو‌ه‌ی حەق و، پوچاندنەو‌ه‌ی ناحەق. وە حەکیم و کارلەجێه، وە لەبەر حیکمەتێک مۆلەتی شەیتانی دا کە بتوانی‌ت وەسوسەو شوبه‌ه‌ی خۆی تێکەڵ بە خویندراو‌ه‌که‌ی پێغه مبه‌ره‌که‌ بکات. ئەو حیکمەتەش بریتی بوو لە تاقی کردنەو‌ه‌ی خەلگەکه‌، بەشیو‌ه‌کی وا کە دەرکەوت شوبه‌ه‌ وەسوسەکانی شەیتان بوون بە گومراکەری دڵ نەخۆشان، ئەوانە‌ی کە نیمانیک‌ی دامەزراییان نیەو بچوکت‌رین شوبه‌ه‌ کاریان تی دەکات و گومرایان دەکات. وە هەرو‌ه‌ها شوبه‌ه‌کانی شەیتان بوون بە تەواو گومراکەری دڵ ڕەقەکانیش، ئەوانە‌ی کە هیچ پەندو نامۆژگاری و هەره‌شەیه‌ک کاریان تی ناکات و سود لە حەق وەرناگرن، جا دڵ نەخۆشه‌کان زیاتر تووشی وەسوسە بوون بەم کارە‌ی شەیتان، وە دڵ ڕەقەکانیش شوبه‌ه‌ی شەیتانیان کرد بە بەلگە بۆ ناپه‌واه‌یەتی خۆیان، وە بەو‌ه‌ موحاده‌له‌و‌ مل ملانییان لەگەڵ حەق دەکرد. وە زالم‌ان لە عینادی و سەرکەشیه‌کی دوور لە پاستی دان.

جا بە هۆی ئەم تاقی کردنەو‌ه‌یه‌، شاراو‌ه‌ی نار دلی دڵ نەخۆش و دڵ ڕەقان دەرکەوت. بەلام زانیان؛ ئەوانە‌ی کە عیلمی شەریعه‌تیان وەرگرتبوو، بەم تاقی کردنەو‌ه‌یه‌ تێک نەدەچوون، بەلکو بەهۆی عیلمه‌که‌یان حەق و ناحەقیان لەیه‌ک جیا دەکرده‌و‌و زانیان کە حەق جێگه‌و بەرده‌وام‌ه‌و ناحەقیش کاتی و پراو‌ه‌یه‌.

کەواته‌ ئەم تاقی کردنەو‌ه‌یه‌ بۆ ئەو‌ش بوو کە زانیان حەق و ناحەق لێک بکەنه‌و‌و بشزانن کە ئەم قورئانه‌ حەق‌ه‌و لەلایەن پەرورەدگار‌ه‌یه‌، وە زیاتر نیمان‌ی پ‌س‌ به‌ی‌سن‌ کە شەیتان دەسه‌لاتی بەسەردا نیە. وە زیاتر مل کەچ و تەسلیم بن بۆ حەق.

-+-*-+-*-+-*-+-*-+-*-+-*-+-*-+

کەواته‌ لەم نمونانه‌ دەرکەوت کە

پەرورەدگار زۆر حەکیم و داناو زاناو کارلەجێه، وە بەنده‌کانی بە جو‌ره‌ها شی‌وه‌ تاقی دەکاته‌و، بۆ ئەو‌ی بەنده‌ی پاسته‌قینه‌ی باو‌ر دامەزراو، جیا یێته‌و‌ه‌ لە بەنده‌ی باو‌ر لاوازو دڵ نەخۆش و بێ ناگاو نەفام.

که‌واته وه‌لام دان‌ه‌و‌ی‌ دوعای گۆپه‌رستانیش له‌م باب‌ه‌ت‌یه‌و له‌م جۆره‌یه‌و هیچ که‌رامه‌تیکی تێدا نیه‌و جێکای سه‌رسوپانیش نیه به‌لای زاناو تێگه‌یشتوان له‌ قورپان و سوننه‌ت. وه‌ تاوه‌کو زیاتر گۆپه‌رستان وه‌لامیان بدیت‌ه‌و‌ه‌و، زیاتر خۆبخه‌نه ناو ناگرو زیاتر شمشیر به‌خۆیاندا بکه‌ن؛ زیاتر لای نه‌ه‌لی سوننه‌ت ده‌رده‌که‌و‌یت که نه‌سه‌ گوماربوونه‌و له‌دین ده‌رچوونه‌.

به‌لام دل نه‌خۆش و بێ ئاکیان له‌ قورپان و سوننه‌ت، زۆر به‌زووی ته‌سلیمی ئه‌م دیاردانه ده‌بن و باوه‌ریان پێده‌که‌ن و به‌که‌رامه‌تی داده‌نێن، به‌داخه‌وه!!

وه هه‌روه‌ها بۆمان ده‌رکه‌وت که زۆرجار په‌روه‌ردگار به‌ه‌زی وه‌سیله‌یه‌کی هه‌رامه‌ره نه‌تیجه‌یه‌کت نیشان ده‌دات، بۆ ئه‌وه‌ی تاقیت بکاته‌وه؛ جا ئه‌ه‌لی عیلم به‌ قورپان و سوننه‌ت ده‌زانن که وه‌سیله‌ی هه‌رام نایێت بگرێته ده‌ست، ئه‌گه‌ر واش ده‌رکه‌وت بته‌گه‌یه‌نێت به‌ ئامانج؛ چونکه هه‌رشتیک به‌ ڕێگایه‌کی هه‌رام وه‌ده‌ست بکه‌و‌یت هه‌رامه‌ره، ئه‌وه‌ش که له‌سه‌ر بناغه‌یه‌کی ناپێک دروست بکری‌ت، هه‌ر ناپێک ده‌بی‌ت (وما بُنِيَ عَلَى الْفَاسِدِ فَاَسَدٌ)، وه ده‌شزانن که ئه‌م ئامانجه پاست نیه‌ر حه‌ق نیه‌وه به‌رده‌وام و جێگیر ناخه‌ر خێر نایێت. وه جگه له‌وه‌ش به‌لکه‌ر زه‌ره‌رو زیانی زۆر زیاتر ده‌بی‌ت له‌ سوودو قازانجی.

بۆ نمونه: ئه‌و موسلمانانه ساویلکه‌یه‌ی که شه‌یتان فێلی ئی ده‌کات و ده‌بیات به‌ره‌و قه‌بری پیاوچاکی‌ک و، هاواری پێ ده‌کاته خاوه‌ن گۆڕ، وه دوايش شه‌یتان بۆ خۆی به‌ناوی خاوه‌ن گۆڕ شیوه وه‌لامی‌کی ده‌داته‌وه. لێ‌ره‌دا ئه‌و موسلمانانه نه‌فامه قازانجی نه‌کرد، با داواکاریه‌که‌یشی تا پاده‌یه‌ک ده‌ست که‌وت‌بێت؛ چونکه زۆریه‌ی کات داواکاریه‌که‌ی شتیکی دونه‌یاییه که‌بێ که‌لکه له به‌رامبه‌ر به‌هه‌شتی خوا. به‌لام زه‌ره‌ریکی زۆر زۆر گه‌وره ده‌کات، که ئیمان‌ه‌که‌ی له‌ده‌ست ده‌داو، به‌ر هاوار کردنه‌ی بۆ غه‌یری خوا تووشی شیرک ده‌بی‌ت. وه ئه‌گه‌ر تۆبه نه‌کات، ئه‌وه بۆ ناو دۆزه‌خی نه‌پراویه به‌به‌رده‌وامی - مه‌گه‌ر خوا به‌په‌رحمی خۆی به‌زیی به‌نه‌زانیت ئه‌و که‌سه‌دا بێته‌وه که به‌ته‌واوی حه‌قیقه‌تی بۆ ڕوون نه‌کراوه‌ته‌وه.

که‌واته: له‌م ڕوون کردنه‌وه‌ی ڤا‌بر‌د‌وو‌و‌ چ‌ه‌ند ڤا‌ست‌یه‌ک‌مان بۆ ده‌رکه‌وت:

۱. بۆمان ده‌رکه‌وت که په‌روه‌ردگار دونه‌ی بۆ تاقیکردنه‌وه دروست کرد‌وه‌ره، به‌ جۆره‌ها شیوه‌ش به‌نده‌کان تاقی ده‌کاته‌وه.

۲. وه مۆلّهت و توانایه کی دیاری کراوی داوه به شهیتانه کان، بۆ نه وهی موسلمانانیاں پێ

ناقی بکاتهوه.

۳. وه زانیمان که شهیتانه کان لهو سنوهری پهروهردگار پیتی بهخشیون له تواناو دهسلّات ههولّ ددهن بدهنده کان گومرا بکهن؛ بهوهی که ناحهقیان بۆ پرازیهنهوهو له بههرگی ههقدانیشانیان بدن و، یارمهتیان بدن بۆ دهست کهوتنی چهند داواکاریه کی کهم و بێ نرخ، یان بۆ نه وهی زیاتر بارههریان پێ بکهن و، پێگای گومراییان لا خوشهویست بکهن.

* پرسیار: ئابا شهیتانه کان وهلامی داواکاری ئهو گوهرهستانه ددهنهوه که هاوار دهکهنه پیغههمبهران (علیهم الصّلاه والسلام) و پیاوچاکان؟

وهلام: بێگومان هیچ کهسێک ناتوانیت هیچ خهیرهو چاکهیدک بۆ کهس بهیئیت و هیچ شهردوهرێکی لهسهر لاهدات تهنها خوا نهییت. وهک پهروهردگار دهفرمویت:

﴿وَانْ يَسْئَلْكَ اللَّهُ بَصْرًا فَلَا تَكْشِفْ لَهُ إِلَّا هُوَ، وَانْ يَرْدُكَ بَحِيرًا فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ﴾ یونس (۱۰۷).

واته نه گهر خوا نارههتی و زیان و ناخوشیهکت توش بکات ئهوا لابههری نیه تهنها (الله) نهییت! وه نه گهر خهیریکی بۆت بویت ئهوا روت کههوهی نیه.

کهواته هینانی خهیرهو لادانی شهرد تهنها لای خوای گهوهریهوه، غهیری ئهو هیچ سموردو زیانیکی بهدهست نیه. وهک پهروهردگار دهفرمویت:

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ یونس (۱۰۶).

واته: لهغهیری خوا هاوار مه که هیچ یهکیکی تر که نه سودت پێدهگهیدیت و نه زیان.

کهواته: مرۆف ههر داواکاریه کی بۆ جێ بهجێ بیت؛ له دهست کهوتنی خوشی و لاچوونی ناخوشی، تهنها له خواوهیه، چونکه بهبێ رستی خوا نهخوشیت توش دهییت، وه نه ناخوشیت لهسهر لادهییت. وه هیچ کهسێک ناتوانیت وهلامی داواکاریت بداتهوه بهبێ ئیزن و رستی خوا. * بهلام مهرج نیه پهروهردگار راستهوخۆ خۆی وهلامت بداتهوهو داواکاریهکت بۆ بهیئیتهدی.

* ههروهها مهرجیش نیه که وهلامی داواکاری دایتهوه، پیتی پازی بیت و، لهخۆش رستن و پازی بوونهوه وهلامی دایتهوهو، داواکاریه کهی جێ بهجێ کردیت. وهنهم دوو مهرج نهبوونهش پێویستیان به روون کردنهوه ههیه بهم شتویه - إن شاء الله -:

وتمان: مهرج نیه پهروهردگار خۆی راستهوخۆ وهلامت بداتهوه، چونکه:

داخوازی و داواکاریەکان دوو جۆرن:

جۆری یەکەم:

ئەو داخوازی و داواکاریانەی کە هیچ کەسێک راستەوخۆ لە توانایدا نیە جێ بەجێیان بکات، تەنها پەروەردگار نەبێت

وەك داواى ژيان و منداڵ بوون و دەوڵەمەند بوون و شیفاى نەخۆش ناردن و صالح بوون و باران بارین و... وینەى ئەمانەش کە تەنها پەروەردگار خۆى دەتوانێت جێ بەجێیان بکات. وە هیچ پێغه مەبرێک و پیاوچاکێک و فریشتە یەک توانای جێ بەجێ کردنى ئەم داوا کاریانەى نیە، وە هەروەها هیچ جنۆکەر و شەیتانیکیش ناتوانێت هیچ کام لەمانەى پێشوو بکات. بەلام - لەوانەى بەگوتریت: کەوابوو بۆچی نەخۆش و شیتت براونەتە لاس گۆپى فلان پیاوچاکە و هاوار کراوەتە پیاوچاکە کە بۆ شیفا ناردن یان بۆ پارانەو وە لە خوا. دواى ئەو و بەکسەر نەخۆشە کە چاک بۆتەو و شیتە کە هاتۆتەو و هۆش خۆى. وە فلانە ژنە منداڵى نەدەبوو منداڵى بوو دواى کەپانەو وە لەسەر گۆپى فلان وەلى (پیاوچاک) ؟.

لە وڵامدا دەلێن: زۆریەى ئەو قسانە تەنها پرۆپاگەندە و ئیددیعای درۆیە، دەرە لە واقع. وە کەسانێک ئەم پرۆپاگەندانە دەکەن کە:

۱. تێ نەگەشتوون و بە هەموو سەرابێک دەلێن ئا. وە هەموو تاقیکردنەو و فیتنە یەک بە بەخش و پزلیتەکان و کەرەمەت دادەنێن!.

۲. یاخود ئەو کەسانەن کە بەرژەوەندیان لەوەدایە خەلکی پوو لەو قەبرانە بکەن بۆ ئەوێ داهاڵتیکیان دەست کەرێت؛ وەك ئەو حەرام خۆرانەى دەورەى ئەو قەبرانەى خەلکی پڕویان تێ دەکەن، کە شەو و پۆژ ئەو گۆرپەرستانە دەورەى قەبرە کە بەرنادەن و بوون بە دەرگەوان و خزمەتکاری قەبرە کە. وە خەلکی فێسەر دەکەن چۆن هەزار کەنە شیخ لە گۆرپە کەیداو، چۆن بەدەوریدا بسۆرێنەو و تەواف بکەن و، چۆن پاشە و پاش بەگەڕێنەو دواو بۆ دەرگای دەروە ۱۱.

جا ئەم تاغوتانە بەرژەوەندیان لەوەدایە خەلکی پوو بکەن سەر ئەو قەبرەو، پساو و نەزرو قوربانى بۆ بکەن، بۆ ئەوێ دواى خۆیان بیخۆن، یان بەهۆى خواو گۆرپە کەو و پارە یەکیش بەدرێت بەمان؛ چونکە خزمەتکارو دەرگەوان و قورپان خوین و فێرکەری سەر گۆرپى پیاوچاکە کەن !!.

نهم تاغوتانه درۆی گه‌وره گه‌وره بۆ خاوه‌ن قه‌بره‌که‌یان ده‌که‌ن بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لکی زیاتر پووی تی بکه‌ن. وه به خه‌لکه‌ سه‌ر لی شیواوه‌کان ده‌لێن: نهم شیخه‌ی که له‌م قه‌بره‌دایه‌و ئێسه‌ هاتوونه‌ته زیاره‌تی، که‌رامه‌تی زۆری هه‌یه، وه چه‌ندان شیت و نه‌خۆشی چاک کردۆته‌وه، وه چه‌ندان نافرته‌ مندالیان نه‌ده‌بوو دوا‌ی زیاره‌ت مندالیان بووه، وه چه‌ندان درۆی تریش ده‌که‌ن بۆ په‌واج دان به‌ په‌رستگا‌که‌یان که له‌ کۆمپانیا داها‌تی زیاتره‌ بۆ نه‌وان!!.

جا خوشک و برای به‌ریز: زۆریه‌ی نهم ده‌نگ و باسه‌ درۆیانه، نهم درۆزنه‌ حه‌رام خۆرا‌نه دروستی ده‌که‌ن و خه‌لکی ساده‌و نا‌تیگه‌یشتوش بلا‌وی ده‌که‌نه‌وه.

۳. وه هه‌روه‌ها ده‌سته‌ی سێهه‌میش هه‌یه که ده‌وری زۆریان هه‌یه له‌ بلا‌وکردنه‌وه‌ی نهم درۆیانه، که بریتین له‌ دوژمنانی دین؛ له‌ جوله‌که‌و گاو‌رو مونا‌فیکان؛ که هه‌رچه‌نده‌ خۆیان باوه‌ریان به‌م شته‌ خو‌رافیه‌تانه‌ نیه به‌لام بۆ ئه‌وه‌ی موسلمانان بکه‌ن به‌ موشریک و له‌ ته‌نها خوا په‌رستی لایان به‌دن، ئه‌وه نهم ئیددیعا‌یانه بلا‌وده‌که‌نه‌وه‌و ده‌لێن:

شیخ فلان تایبه‌ته بۆ عیلاجی نه‌خۆشی باداری.

وه قه‌بری شیخ فلان تایبه‌ته به‌ نه‌خۆشی پشت ئیشان،

وه شیخ فلان شیت چاک ده‌کاته‌وه،

به‌م شیویه قه‌بری نهم شیخانه‌یان کردوون به‌ (عیاداتی تَخْصُصی) واته‌ هه‌ر قه‌بره‌ی بۆردو دکتۆرای له‌ جو‌ره نه‌خۆشیه‌ک هه‌یناوه‌ته‌وه.

وه هه‌ندیکیشیان دکتۆری گشتین (طیب عام) واته‌ بۆ هه‌موو جو‌ره نه‌خۆشیه‌ک خه‌لکی پوویان تیده‌که‌ن!!.

به‌م شیویه دوژمنانی دین، موسلمانانی نا‌تیگه‌یشتوو، بۆ عه‌قل ده‌که‌ن و، به‌م خو‌رافه‌ت و دوا‌که‌وتوو‌یییه به‌نجیان ده‌که‌ن، له‌ دوا‌یشدا گالته‌یان پێ ده‌که‌ن^(۱).

(۱) ويقصد شياطين الجن شياطين الإنس من سدة القبور وغيرهم فيقولون: إن الولي فعل وفعل، يرغبهم فيه، ويجذروهم منه، وترى العامة ملوك الأقطار و ولاية الأمصار معززين لذلك، ويولون العمال لقبض النذور، وقد يتولها من يحسنون فيه الظن من عالم أو قاضي أو مفت أو شيخ فيتم التدليس للإبليس وتقر عينه بهذا التليس!).
(تطهير الاعتقاد عن أدران الإلهاد).

سبحان الله، شیخ پیش مردنی که نهخۆش ده بوو نهیده توانی شیفا بۆ خۆی بهیئت له بچوکتین نهخۆشی، کهچی دواى مردنی ماجستیر و دکتۆرای وەرگرتووه له ناو قهبردا له چاره سهرکردنی نهخۆشی خه لک !.

موسلمانى تیگه یشتوو - وتمان زۆربه ی نه م دهنگ و باسانه درۆن و هه لبه ستراون له لایهن چهندان لایه نه وه، وه بۆ چهندان مه به ست. به لām له گه ل نه وه شدا نینکارى نه وه ناکه یین که جارى وا بووه نهخۆش لای قهبره که چاک بۆته وه، شیت هاتۆته وه سهر خۆس و، ئن مندالى بووه. به لām !!

نایا شیخ نه مانه ی کرد؟ !. نایا به هۆس هاوار کردنی مردووه که نه مانه هاتنه دی؟ !. نه خێر، وتمان نه م کارانه ته نها خواى که وه جی به جییان ده کات" وه که س نه مانه ی له توانادا نیه، به لām به قهزاو قهدهرس خوا له و شوینه شیفا بۆ هاتوو، واته وا ریک که و توه - إِنْغَاقاً - به ویستی خوا، که له م شوینه فلان نهخۆشه چاک ببیته وه، له بهر هیکمه تیکی خوا یی، بۆ تا قی گردنه وه ی خه لکس" نایا خه لکس دوا ی نه م دیارده یه گوهره ده بن و ئیعتیقادیان ده چیته سهر قهبره که ؟ یان تێده گه ن و به تا قی گردنه وه ی خوا یی ده زانن ؟ !.

أ. جا نه وانده ی که تێگه یشتوون و شوین که وه تى قورئان و سوننه تن، زیاتر ئیمانیان به خوا پهیدا ده ییت و، ده زانن که نه مه تا قی گردنه وه یه کی خوا یی یه. نه و شیفا یه ش که لای قهبره که (عند القبر) بۆ نهخۆشه که هاتوو؛ نه وه هه ر له لایهن خوا وه یه، نه ک له لایهن شیخ وه. وه ده لێن نه وه به ئیاده ی خوا، شیفا ی هاتبوو لای قهبره که (عند الشیخ)، نه ک شیفا ی هاتییت به هۆی شیخ (بالشیخ) !.

ب. به لām نه وانده ی که ناتێگه یشتوون و، به پرا لته ده خه لته ی، ده لێن نه وه شیخ وه لāmى داوه ته وه شیفا ی بۆ ناردوو، یان بۆی له خوا پارا وه ته وه شیفا ی بۆ وەرگرتوو له خوا. وه زیاتر به م دیارده یه گوهره تر ده بن و ئیعتیقادیان به خوا لاراز ده ییت و به شیخ پته و ده ییت. واته وایان لى دیت که هاوار کردنه خوا، لایان بن سو ده و ئیعتیقادی نه و یان بۆ دروست ده ییت که هاوار کردنه خوا و داوا ی شیفا لى کردنی له مالى خویانه وه، هه یچ ده وری نیه و شیفا نایه ت. به لām هاوار کردنه شیخ و، هاتنه سهر گۆره که ی و پارانه و لینی، نه و یان به سو ده !. وه له وه ش زیاتر

هەر له دوری چەندان قاپۆه هاوار بکەنە شیخ عبدالقادرالگیلانی و بلێن: یا حەزەرتی غەوس هاوار! ئەوەیان بەلاوە چاکترە، وەلامدانەوی شیخ بەلایانەو نزیکترو فەوری ترو ئەکید ترە لە خواوەک کە لە شارەگی ملەمان نزیکتەر، بەبێست و ناگالی بوون.

سبحان الله، بەم تاقی کردنەوێه زۆر کەسی نەقام و دور لە قورئان و سوننەت گومرا دەبن! بەهۆی گوێ نەگرتنیان لە قورئان و سوننەت و نەگەڕاندنەیان بۆلای زانیانی ئەهلی سوننەت !!

بەلام ئایا ئەم نەخۆشانەهی کە خوا شیقای بۆ ناردوون لای قەبر زۆرن یان دەگمەنن؟! بێگومان زۆر بە دەگمەن پەروردگار وای کردووە، ئەمەش پەحسی خواوە؛ چونکە ئەگەر هەموو، یان زۆربەی نەخۆشەکان لە لای قەبرەکان شیقایان بۆ هاتبان؛ ئەوا زۆربەی خەلکی خۆیندەواریش گومرا دەبوون و باوەریان پێ دەکردن، وە تەنھا ئەهلی تەوحید و سوننەت دەمانەو، جا سوپاس بۆ خوا حالەتی وەها کەمە و زۆر نیە^(۱).

کەواتە پوختەیی ئەم جۆرە داواکاریانە ئەوە بوو کە پەروردگار خۆی بە تەنھا لە توانایدا هەیە ئەم جۆرە داواکاریانە جێ بەجێ بکات، وە هەر ئەو خۆشی دەهێنێت و ناخۆشیش هەر خۆی لای دەبات، جا بە تەنھا داوای لە خوا کردبێت یان بە شەراکەت:

چونکە: (أ) جاری وای هەیە زۆر زۆر بە دڵ شکاوی و دڵ گەرمی و ئیخلاسهه لای گۆزەکە داوا لە خوا دەکەن بە تەنھا. بۆیە پەروردگار وەلامیان دداتەو ئەگەر لە بنەرەتدا موشریک و کافریش بن، هەروەک چۆن پەروردگار وەلامی موشریکەکانیشی ددایەو:

(۱) وە شیخ الإسلام ابن تیمیہ - رحمه الله - دەفرمویت:

(ومن رحمة الله تعالى: أَنَّ الدعاء المتضمن شركاً، كدعاء غيره أن يفعل، أو دعاءه أن يدعو الله، ونحو ذلك: لا يحصل به غرضٌ صاحبه، ولا يورثُ حصول الغرض شبهةً إلا في الأمور الحقيرة. فأما الأمور العظيمة: كالإنزال الغيث عند القحوط، وكشف العذاب النازل فلا ينفع فيه هذا الشرك كما قال تعالى:

[قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون كشف الضر عنكم ولا تحويلاً] .الإسراء: ٥٦.

[أم مَنْ يَجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلَمْ يَكُنْ اللَّهُ؟] النمل: ٦٢.

فكون هذه المطالب العظيمة لا يستجيب فيها إلا هو سبحانه؛ دَلَّ على توحيده وقطع شبهة مَنْ أشرك به. وعَلِمَ بذلك أَنَّ ما دون هذا أيضاً من الإجابات إنما حصوله منه وحده لا شريك له، وإن كانت تجري بأسباب محرمة أو مباحة... فخالق السبب التام خالق للمسبب لا محالة) اقتضاء الصراط المستقيم، ص (٣٥٦).

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضُوا وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا﴾ ۷۲ - ۶۷ -

واته: نه گهر ناره حتی و تن گانه تان تووش بووبایه له ناو ددریادا، نهوا لهو تن گانه یه دا هاوارتان نه ده کرده پهرستراوه (الهة) کانتان، به لکو تنه ها هاوارتان ده کرده خوا. وه که پهرورد گاریش وه لایمی دده انده وه، نه هاتنه وه وشکانی، پشتان هه لده کرده وه له خوا، وه ده گه رانه وه سهر هاوار کرده غه یری خوا ۱۱.

وه له نایه تینکی تردا ده فهرمویت:

[وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوَاجٌ كَافُتَاتٌ لَدَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ] (لقمان: ۳۲)

واته: نه گهر موشریکه کان سواری که حتی و به لهم بونایه له ددریادا، وه شه پۆلی وه کیتو گه وره وه، وه هور بهرز دهوری دابان؛ نه وه هاواریان ده کرده خوا زور به ئیخلاسی، وه هاواریان نه ده کرده که سی تر. وه کاتیکیش خوی گه وره نه جاتی ددهان بو وشکانی نهو کاته که مته رخه م ده بون له سوپاس کردنی خوا و، نه م چاکه یه یان به هی پهرورد گار نه ده زانی و ئینکاریان ده کرد. وه که سیش ئینکاری ده سلات و توانا فریاگوزاری و نیشانه کانی خوا ناکات نه گهر غه ددارتکی سپله نه بیئت.

وه له نایه تینکی تردا ده فهرمویت:

﴿أَمْنِ يَجِبُ الْمُضْطَرُ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُ مَعَ اللَّهِ أَنْ يَنْصُرَهُ﴾ النمل

واته: کتی به نه وهی وه لایمی لی قه و ماو ددهاته وه ناره حتی و ناخوشی و زهرری له سهر لاده دات ۱؟ نایا هیچ پهرستراویکی تر هه یه له گهل خوا وه لایمی لی قه و ماو بداته وه ناره حتی له سهر لابه ریت ۱؟.

موشریکه کانیش باوه ریان وابوو که کهس نیه له گهل خوا وه لایمی لی قه و ماو بداته وه و ناره حتی له سهر لابه ریت.

واته: هه رکه سیتک - مسلمان بیئت یان کافر، خوا به تنه ها پهرست (موحد) بیئت، یان موشریک - نه گهر توشی لی قه و مان و تن گانه بوو، وه هاواری کرده خوا، نه وه خوا وه لایمی ددهاته وه؛ چونکه خوی کافرو مسلماننه و پهرورد گاری هه موو جیهانه و کهس بی بهش نابیئت لهو میهره بانه.

که واته: نه و که سهی ده چیتته سدر گۆرێک و لای شینخیتک و پیاوچاکیتک و له وێ ده پاریتته و ده داوای پزگار بوون ده کات له ناره حه تی، وه وه لایمی ده دریتته و ده، ناره حه تیه که ی له سدر لاده چیتته. نه و نه گهر هاواری کردیتته خوا به ئیخلاسی، خوا وه لایمی ده داته و ده، هه رچه نه ده که په روه ردگار رازیش نیه له لای قه بری هیچ که سینک داوای ئی بکه یت، - به و نیه ته ی که لای نه و قه بره دوعا قه بوو تره، یان به و بیرو با وهری که به هۆی نه و ده خوا وه لایم ده داته و ده - واته هه ر چه نه ده خوا له کاری گۆر په رسته که رازی نیه، به لایم چونکه ئی قه ومارو داماره و هاواری کرده خوا، په روه ردگار وه لایمی دایه و ده؛ چونکه په روه ردگاری کافرو موشریکه کانیشه، نه ک ته نه ها هی موسلمانان، نه گهرچی به ته نه ها په رستراوی خۆشیانی دانه نیتن.^(١)

وتمان جاری وا هه یه وه لایم دانه و ده کیان به هۆی نه و هاوار کردنه ئیخلاسه یان بووه بۆ خوا.
(ب) به لایم جاری واش هه یه که به ئیخلاص هاوار ناکه نه خوا، به لکو له گه ل خوا هاوار ده که نه پیاوچاکه مردوه که ی ناو قه بره کهش و، داوای یارمه تی له ویش ده که ن. وه وه لامیشیان ده دریتته و له و داواکاریانه دا که وه لایم دانه و ده یان ته نه ها له ده سه لاتی خوا دایه.
وتمان نه و جوژه یان زۆر به ده گمه ن روو ده دات - سوپاس بۆ خوا - وه که روو ده دات هه ر له خوا وه یه و، به نیاده و قه زاو قه ده ری خوا داواکاریه که ی دیتته جی. له و کاته دا، نه ک به هۆی دوعایه شیرکیه که یه و جی به جی بویتت، وه نه ک له به ر نه و به یت که شیخ وه لایمی داییتته و ده، یاخود واسیتته ی بۆ کردیتت لای خوا، وه نه ک له به ر نه و به یت که خوا نه م شتیه هاوار کردنه یانی پێ باش بیت !!

نه خیر له به ر هیچ کام له و هۆیانه نیه، به لکو تا قی کردنه و ده ی خوا یییه که بۆ حیکمه تی خۆی له و کاته دا داواکاری کابرای گۆر په رست جی به جی بوو له و شوینه دا، بۆ لیک

(١) (شیخ الإسلام ابن تیمیة) ده فهرمویت: (ثم سبب قضاء حاجة بعض هؤلاء الداعين الأدعية المحرمة: أن الرجل منهم قد يكون مضطراً مضطراً، لو دعا الله بما شركك عند وثن لاستجب له. لصدق توجهه إلى الله، وإن كان تحري الدعاء عند الوثن شركاً؛ ولو استجب له على يد المتوسل به صاحب القبر أو غيره لاستغاثه، فأنه يعاقب على ذلك ويهوى في النار إذا لم يعف الله عنه) إخلاء المراط المستقيم (ص ٣٤٨)

卷一十一 卷一十二 卷一十三 卷一十四 卷一十五 卷一十六 卷一十七 卷一十八 卷一十九 卷二十

به‌لام له هیچ نایه‌ت و هه‌دیسیکی (صحیح) دا نه‌هاتوه، که په‌روردگار:

فإننا نعلم علم اليقين أن دعاء غير الله ليس سبباً لجلب النفع أو دفع الضرر بالآيات الكثيرة التي ذكرها الله عز وجل في كتابه، ولكن قد يحصل الشيء عند هذا الدعاء فتنة وامتحاناً، والله تعالى قد يتلى الإنسان بأسباب المعصية؛ ليعلم سبحانه وتعالى مَنْ كان عبداً لله، وَمَنْ كان عبداً لهواه... وهكذا يجب على المرء إذا هيئت له أسباب الفعل المحرم، أن يتقي الله عز وجل، وأن لا يُقَدِّم على فعل هذا المحرم، وأن يعلم أن تيسير أسبابه من باب الإبتلاء والامتحان، فليحجم وليصبر فإن العاقبة للمتقين .

- هاوار کردنه غهیری خۆی کردییت به سه‌به‌بی وه‌لام دانه‌وه.
- یان چوونه سهر قه‌بری پیارچاکان و پارانه‌وه لای نه‌وان له خوا راسته‌وخۆ.
- یان واسیته‌ی نه‌وانی کردییت ه‌ۆی وه‌لام دانه‌وهی دوعاو، جئ به‌جئ کردنی داواکاری.

وه ههر شتیکیش قورئان و هه‌دیس نه‌یان کردییت به سه‌به‌بی ئامانجیک، ئیمه به هه‌وار تاره‌زو، و عه‌قل و ته‌جروبه‌ی خ‌ۆمان ناتوانین بیکه‌ین به سه‌به‌ب، هه‌رچه‌ند جاری واش پ‌ووی دابییت - به قه‌ده‌ری خوا - یان هه‌رچه‌نده جاری واش پ‌ووی دابییت به کردنی نه‌و به‌ناو سه‌به‌به، نه‌تیجه ده‌ست که‌وتبییت !!

چونکه پ‌ه‌روه‌ردگار به‌رده‌وام له‌به‌پ‌ت‌وه‌بردنی پ‌یداویستی خه‌لکیدایه و، کاتیکیش که کاریکی بۆ ئاسان ده‌کات، ههر خۆی ده‌زانییت به‌ه‌ۆی چیه‌وه بۆی ئاسان کردوه‌و چی بووه به سه‌به‌ب، له‌وانه‌یه شتیکی بییت که ئیمه ههر به خه‌یالی‌شماندا نه‌هاتییت !.

وه که جاریک له جاران نه‌تیجه‌یه‌کت ده‌ستکه‌وییت، د‌وای کردنی کاریک؛ نه‌وه ناتوانییت نه‌م کاره بکه‌یت به سه‌به‌بی ده‌ست که‌وتنی نه‌تیجه‌که‌ت؛ چونکه ده‌یه‌ها جاری تر هه‌مان کار کراوه نه‌م نه‌تیجه‌شی نه‌بووه !.

وه هه‌روه‌ها چ‌ۆن ده‌بییت گ‌ۆرپه‌رستان باوه‌ریان وابییت که هاوارکردنه غه‌یری خوا، بووه به سه‌به‌بی ده‌ست که‌وتنی داواکاریه‌کانیان؟!، له‌کاتی‌کدا که قورئان به‌یه‌قیینی پ‌یمان ده‌فه‌رم‌وییت غه‌یری خوا ناتوانییت هیچ بۆ خه‌لکی دابین بکات، وه سودو زه‌ره‌رو خ‌ۆشی و ناخ‌ۆشی، ته‌نها لای خ‌وای گه‌وره‌یه، وه مرد‌و‌وی گ‌ۆرستان هیچیان به ده‌ست نییه ب‌ۆخ‌ۆشیان چ‌جای بۆ خه‌لکی تر؟!.

که‌واته گ‌ومانی تی‌دا نییه که کاری ب‌ه‌ شه‌ری وه‌ک:

• چونه سهر گ‌ۆرپی پی‌او چاک‌یک بۆ پارانه‌وه له‌و،

• یان له خوا به ه‌ۆی نه‌روه،

• یان له خوا راسته‌وخۆ لای قه‌بری پی‌او چاکه‌که -

گ‌ومانی تی‌دا نییه که نه‌م کاره ناشه‌ری‌یه سه‌به‌بی وه‌لام‌دانه‌وه‌ی داواکاریه‌که نییه‌و، به‌ه‌ۆی نه‌م کاره ناشه‌ری‌یه‌وه داواکاریه‌که‌یان جئ به‌جئ نه‌بووه.

به لām نه فام و گومرپایان هدر به گومانی خوځیان، کاری ناشه رعی ده کهن به سه به بی گه یشتن به ناراته کانیان. هدره کو چوڼ لای زۆربه ی خه لکی وایه که نه زړکردن (له خوځگرتن) سه به بی لاچوونی به لار نارپه ته یی، بۆیه نه گهر ناخوشیه کیان تروش هات ده چن بۆ سهر گۆږی شیخ، وه بریک له ماله که بیان ده که نه نه زړو ده لیتن: نه ی هه زړه تی شیخ نه گهر له و به لایه پزگارم بیت نه و نه دهم خیر بیت ؟ جا که جاریک له جاران به قه زار قه ده ری خوا به لایه کی له سهر لاچوو، ده لیت: نه و نه زړه که ی سهر گۆږی شیخ بۆی کردم !.

ناوا زیاتر گومرا ده بیت، وه نازانیت که نه زړکردن هیچ خیریک ی پین دابین ناییت، وه هیچ به لایه کی پین لاناچیت، نه گهرچی نه زړه که بۆ خوی گه ورهش بکریت به ته نها؛ چونکه پیغه مبهه - ﷺ - ده فرمویت:

﴿ إِنْ النَّذْرَ لَا يَقْرُبُ مِنْ ابْنِ آدَمَ شَيْئًا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ قَدْرَهُ لَهُ. وَلَكِنْ النَّذْرُ يُوَافِقُ الْقَدْرَ، فَيُخْرِجُ بِذَلِكَ مِنَ الْبَخِيلِ مَا لَمْ يَكُنِ الْبَخِيلُ يَرِيدُ أَنْ يَخْرُجَهُ 》^(۱)

واته: نه زړ هیچ ناواتیک ی مرۆف نزیک ناکاته وه که خوا بۆی ته قدیر نه کرد بیت (واته پیشتتر له قه ده ردا برپاری بۆ نه درا بیت)، (ولکن النذر یوافق القدر) واته: به لām جاری را هدی به که نه زړکردنه که ی له گه ل قه زار قه ده ری خوا دیته جی، جا نه و مرۆفه نه فامه بپ ناگیه له قه ده ری خوا، را گومان ده بات که نه زړه که ی داواکاریه که ی بۆ دابین کرد، یا به هۆی نه زړه که ی به بووه^(۲). که له راستیشدا ده سته که وتنی داواکاریه که ی ته نها به قه زار قه ده ری خوا بووه و هیچ

(۱) صحیح البخاری: (۶۶۹۴). و صحیح مسلم: (۱۶۴۰).

(۲) قال الحافظ ابن حجر العسقلانی فی شرح هذا الحديث: (وجزم القرطبي في ((المفهم)) بحمل ما ورد في الأحاديث من النهي — على نذر المجازاة، فقال: هذا النهي عليه: أن يقول — مثلاً: — إن شفى الله مريضى، فعلى صلغة. ووجه الكراهة: أنه لما وقف فعل القرية المذكورة على حصول الفرض المذكور، ظهر أنه لم يتمحض له نية التقرب إلى الله بما صدر منه، بل سلك فيها مسلك المعوضة، ويوضحه: أنه لو لم يشف مريضه، لم يتصدق بما علقه على شفائه، وهذه حالة البخيل، فإنه لا يخرج من ماله شيئاً إلا بعوض عاجل يزيد على ما أخرج غالباً. وهذا المعنى هو المشار إليه بقوله: ((إنما يستخرج بذلك من البخيل)) قال: وقد ينضم إلى هذا اعتقاد جاهل يظن: ۱. أن النذر يوجب حصول ذلك الفرض، أو، ۲. أن الله تعالى يفعل معه ذلك الفرض لأجل ذلك النذر،... والحالة الأولى تقارب الكفر، والثانية خطأ صريح. قلت — أي الحافظ —: بل تقرب من الكفر. ثم نقل القرطبي عن

العلماء: حمل النهي الوارد على الكراهة، وقال: والذي يظهر لي: أنه على التحريم في حق من يُخاف عليه ذلك الاعتقاد الفاسد، فيكون إقدامه على ذلك محرماً، والكراهة في حق من لم يعتقد ذلك. قال الحافظ: وهو تفصيل حسن. ((فتح الباري ١٣/٤٣٧)).
قال الطيبي: أن النذر النهي عنه هو: النذر المقيّد، الذي يُعتقد أنه يَفني عن القدر بنفسه — كما زعموا —، وكم نرى في عهدنا جماعة يعتقدون ذلك، لما شاهدوا من غالب الأحوال حصول المطالب بالنذر. ((تحفة الأحوذى ١٢٦/٥)).

وقال عبدالله بن عبدالرحمن البسام: النذر لا يردّ من قضاء الله شيئاً، ولكن ربما لو صادف أن النذر وافق حصول مطلوب أو دفع مكروه، ظن الناظر أن هذا بسبب نذره الذي علّق القيام به على حصول مطلوبه أو دفع مكروهه.
وقال: النذر للمكروه هو إذا كان لطاعة الله، فأما النذر للموتى وللقبور والطواغيت والشياطين وغيرهم، فهذا هو الشرك نعوذ بالله تعالى من غضبه وأسباب غضبه. وقال شيخ الإسلام النذر للقبور أو لأهل القبور أو للشيخ فلان، نذر معصية لا يجوز الوفاء به. ((توضيح الأحكام من بلوغ المرام ١٠١/٦ - ١٠٣)).

وقال الرافعي في شرح المنهاج: ((وأما النذر للمشاهد التي على قبر ولي أو شيخ أو على أسم من حلها من الأولياء أو تردد في تلك البقعة من الأولياء والصالحين فإن قصد الناظر بذلك — وهو الغالب أو الواقع قصود العامة — تعظيم البقعة أو للشهد أو الزاوية أو تعظيم من دفن بها أو نسب إليه أو بنيت على اسمه، فهذا النذر باطل غير منعقد فإن معتقدهم أن لهذا الأماكن خصوصيات ويرون أنها مما يدفع بها البلاء، ويستجلب بها النعماء، ويستشفى بالنذر لها من الأدواء حتى إنهم ينثرون لبعض الأحجار لما قيل لهم إنه استند إليها عبد صالح، وينثرون لبعض القبور السرج والزيت، ويقولون: القبر الفلاني أو المكان الفلاني يقبل النذر، يمتون بذلك أنه يحصل به الفرض المأمول من شفاء مريض، أو قنوم غائب، أو سلامة مال، وغير ذلك من أنواع نذر المجازات، فهذا النذر على هذا الوجه باطل لا شك فيه، بل نذر الزيت والشمس ونحوها للقبور باطل مطلقاً، ومن ذلك نذر الشموع الكثيرة العظيمة وغيرها لقبر الخليل، عليه السلام، ولقبر غيره من الأنبياء والأولياء، فإن الناظر لا يقصد على القبر إلا تبركاً وتعظيماً طائفاً أن ذلك قربة، فهذا مما لا ريب في بطلانه، والإيقاد المذكور محرّم سواء انتفع به هناك متفعّ أم لا)) فتح المجيد ص (٢١٣).

وقال النووي: ((إذا نذر المشي إلى مسجد غير المساجد الثلاثة، وهي: المسجد الحرام، والمدينة، والأقصى لم يلزمه ولا ينقصد نذره عندنا)) المجموع (٤٧١/٨).

وقال أحمد بن حجر آل بوطامي الشافعي: ((أي لا ينثروا لغير الله، ولا يطوفوا بغير البيت العتيق، فلا يجوز النذر للأولياء ولا للصالحين ولا الطواف بقبورهم كما يفعله الجاهلون بقبر الجليلاني، والحسين، والبيدوي، والدسوقي، وغيرهم فإن هذا شرك لا مراء فيه، وكثير من المبتعدين الجاهلين ينذر للصالحين، وبعضهم يرسل أموالاً ٥٠٠ للسندنة ولتعمير القباب كما يفعل ذلك الكثير من الهنود والباكستانيين بنذرهم لبعداقادر الجليلاني، وإرسالهم إلى ضريحه أموالاً وافرة، هذا ممن زعم أنه من أهل السنة وأما شيعة الهنود والباكستانيين والإيرانيين فإنهم ينثرون أموالاً بقبورهم أهل البيت في النجف وكربلاء وخراسان وقم، ويشدون الرحال من مختلف الأقطار إلى تلك القبور للطواف بها، والاستغاثة بساكنها وطلب قضاء الحاجات وتفريج الكربات مما لا يقدر عليه إلا خالق الأرض والسموات، وكذلك لا يجوز النذر لقبور الأولياء والصالحين، فكذلك لا يجوز الوقف من بيوت وعقار على قبورهم، فمن نذر لغير الله فلا يجب عليه الوفاء، بل يستغفر الله،

په یوه نډی بیه کی به نه زړه که یه وه نییه، به لām دوری نه زړه کړنه که ی ته نها ته وه یه که به هوی نه زړه و مرؤی مالتیک ده به خشیت که بن نه زړ نه یده به خشی، واته له دهستی نه و پیسکه یه نه ده هاته دهر نه و خیره بکات، نه گهر له سهر هوی نه زړ نه کړد بایه!

که واته پیغه مبهری خوا- ﷺ - پتی راگه یان دین که هیچ کاریک به هوی نه زړه و جی به جی نابییت، نه گهر نه زړه که یشی بؤ خوا بییت. وه نه گهر هدر شتیکیش بو بییت نه وه به قه زاو قه دوری خوا بووه، نه که به هی نه زړ کړدنه که.

به لām نه فام و گۆر په رستان گومرپه تیان له هیچ سنوریک نه وه ستاوه؛ بویه نه زړ به لایانه وه سه به بیکی دابینکه ری تاو اته کانیا نه، نه گهر نه زړه که شیان بؤ غه یری خوا بییت که شیر که!

که واته زانیمان پیغه مبهری خوا ﷺ خوی فهرموویه تی نه زړ سه به ب نییه، به لām له گه ل نه وه شدا نه فامان هدر به سه به بی داده نیتن.

وه به هه مان شیوه ش چوونه سهر گۆر، پارانوه لایان و لییان سه به ب نین، به لām هدر به سه به بی داده نیتن و به رده وامن له سهری. وه شهیتانیش زیاتر بویان ده رازینیته وه، به هوی نه وه ی که په روه رده گار جار جار داواکاریه کانیا نه جی به جی ده کات بؤ تساقی کړدنه وه یان. خوا هوشیارمان بکاته وه و بمان پاریزیت له گومرپای.

ويتوب إليه، وبأن بالشهادتين لأنه مرتد إن علم أن النذر لغير الله شرك، ومن وقف عقاراً أو حيواناً على قبور الأولياء فوقف باطل، أو وصّى لها فوصيته فوصيته باطلة، وذلك العقار أو الحيوان لا زال على ملك صاحبه، نسأل الله لنا ولهم التوفيق.

وقول بعضهم: إن النذر لله والثواب للولي كلام باطل وضلال عاطل؛ فأى شيء أدخل الولي هنا؟! إن كان قصده الصدقة فليتصدق على الفقراء عن نفسه وعن أبويه وأقاربه، وما يدر به بأن صاحب هذا القبر ولي! والأمور بخواتيمها فقد يكون ظاهره صديقاً، وباطنه زنديقاً، ويظهر كذبهم وضلالهم أنهم يأخذون الأغنام ويذبحونها عند القبر، فإذا أنكرت عليهم قالوا الذبح لله والثواب للولي، وليس القصد من هذا إلا التليس وقلب الحقائق، وهم لم يقصدوا إلا الولي. على أن العلماء قد صرحوا أن لا يذبح لله. يمكن يذبح فيه لغير الله للحديث عن ثابت بن الضحاك قال: ((نذر رجل أن ينحسر إبلاً بيوتاً فسأل النبي ﷺ فقال هل كان فيه وثن من أوثان الجاهلية يُعبد؟)) قالوا: لا، فقال رسول الله ﷺ: أوف بنذرك فإنه لا وفاء للنذر في معصية الله ولا فيما لا يملك ابن آدم)) أخرجه أبو داود كتاب الإيمان والنذور باب ما يؤم به من الوفاء بالنذر (٦٠٧/٣) ح (٣٣١٣) ولبني في السنن (٨٢/١٠) والطبراني الكبير ح (١٣٤١) من حديث ثابت بن الضحاك وصححه المحققون في حبر في تلخيص الخير (٣١-٣٢)). تطهير الحنفية ص (٣١-٣٢).

وه شيخ الاسلام. فمرصويه تي:

فأما غالب هذه الأدعية التي ليست مشروعة: فلا تكون هي السبب في حصول المطلوب، ولا جزءاً منه. ولا يعلم ذلك، بل لا يتوهم إلا وهما كاذباً كالنذر سواء، فإن في الصحيح عن ابن عمر عن النبي ﷺ [أنه نهى عن النذر. قال: أنه لا يأتي بخير. وإنما يُستخرجُ به من البخيل].

فقد أخبر النبي ﷺ أن النذر لا يأتي بخير، وأنه ليس من الأسباب الجالبة للخير، أو الدافعة لشرٍّ أصلاً، وإنما يوافق القدر موافقةً كما توافقه سائر الاسباب فيخرج من البخيل حيثُذ مالم يكن يخرجـه قبل ذلك.

ومع هذا: فانت ترى الذين يحكون أنهم وقعوا في شدائد فنذروا نذراً لكشف شدائدهم أكثر أو قريباً من الذين يزعمون أنهم دعوا عند القبور أو غيرها فقضيت حوائجهم بل من كثرة اغترار الضالين المضلين بذلك صارت النذور المحرمة في الشرع، فأكل الكثير من السدنة والمجاورين العاكفين على القبور أو غيرها، يأخذون من الأموال شيئاً كثيراً.

وأولئك الناذرون... قد قام بنفوسهم: أن هذه النذور هي السبب في حصول مطلوبهم ودفع مرهوبهم، وقد أخبر الصادق المصدوق أن نذر طاعة الله — فضلاً عن معصيته — ليس سبباً لحصول الخير، وإنما الخير الذي يحصل للناذر يوافقه موافقةً، كما يوافق سائر الاسباب، فما هذه الأدعية غير المشروعة في حصول المطلوب بأكثر من هذه النذور في حصول المطلوب...

بل إذا كان المبتلون يُضيفون قضاء حوائجهم إلى خصوص نذر المعصية، مع أن جنس النذر لا أثر له في ذلك لم يبعد منهم إذا أضافوا حصول غرضهم إلى خصوص الدعاء. يمكن لا خصوص له في الشرع. لأن جنس الدعاء هنا موثر. فالإضافة اليه ممكنة، بخلاف جنس النذر؛ فإنه لا يؤثر.

والفرض بأن يُعرف أن الشيطان إذا زَيَّن لهم نسبة الأثر إلى مالا يُؤثر نوعاً ولا وصفاً، فنسبته إلى وصف قد ثبت تأثير نوعه أولى أن يُزَيَّن لهم. ثم كما لم يكن ذلك الاعتقاد منهم صحيحاً فكذلك هذا، إذ كلاهما مخالف للشرع.

ومما يوضح ذلك: أن اعتقاد المعتقد أن هذا الدعاء، أو هذا النذر هو سبب أو بعض السبب في حصول المطلوب لا بد له من دلالة. ولا دليل على ذلك في الغالب إلا الاقتران أحياناً. أعني وجودهما جميعاً، إن تراخى أحدهما عن الآخر مكاناً أو زماناً. مع الانتقاض أضعاف أضعاف الاقتران.

وبمجرد اقتران الشيء بالشيء بعض الاوقات، مع انتقاضه، ليس دليلاً على العلة باتفاق العقلاء إذا كان هنالك سبب آخر صالح، تختلف الاثر يدل على عدم العلة.

فإن قيل: إن التخلف لفوات شرطه أو لوجود مانع.

قيل: بل الاقتران لوجود سبب آخر. وهذا هو الراجح؛ فإننا نرى الله في كل وقت يقضي الحاجات، ويُفرج الكربات بأنواع من الاسباب لا يقضيها إلا هو. وما رأيانه يحدث المطلوب مع وجود هذا الدعاء المبتدع إلا نادراً. فإذا رأيانه قد أحدث شيئاً - وكان الدعاء المبتدع قد وجد - كان إحالة حدوث الحادث على ما علم من الاسباب التي لا يحصيها إلا الله أولى من إحالته على ما لم يثبت كونه سبباً.

((ثم الاقتران إن كان دليلاً على العلة فالانتقاض دليل على عدمها)).

((ويكفيك أن جلّ ما يُظنُّ أنه سبب لحصول المطالب مما حرّمته الشريعة من دعاء أو غيره، لا بد فيه من أحد أمرين:

- إما أن لا يكون سبباً صحيحاً، كدعاء مالا يسمع ولا يُبصر ولا يُغني عنك شيئاً، وإما أن يكون ضرره أكثر من نفعه.

- فأما ما كان سبباً صحيحاً، منفعته أكثر من مضرته: فلا ينهى عنه الشرع بحال. وكل ما لم يشرع من العبارات مع قيام المقتضي لفعله من غير مانع فإنه من باب النهي عنه))^(١)

جۆری دووهم له داواکاریه کان:

ئهو داواکاریانهی که دابین کردنیان له توانای مرقۆ، و جنۆکه دا ههیه، به نیشن و نیرادهی خوا:

ئهو جۆره داواکاریانه که له پیغه مبهری خوا ﷺ بکڕین دواي مردنی، یان له پیاوچاکتیک بکڕین له سهر قهبره کهی، یان له دووره. وه وهلامی داواکاریه کان بیتتهجی؛ ئهوه جنۆکه شهیتانه کان پیتی هه لدهستن و داواکاری گۆرپه رستان دینهجی، بۆ ئهوهی زیاتر گومرایان بکهن و له ڕیگای راستی ته نهها خواپه رستی لایان بدهن. وه وهلام دانهوهی شهیتانه کانیش بۆ گۆرپه رستان ههر به ویستی قهدهری (الارادة القدیة)ی خوایه، لهو سنوره دایه که پهروهردگار دایناوه بۆ شهیتانه کان. چونکه ئه گهر پهروهردگار ویستی له سهر ئهوه نه بیت شهیتانه کان وهلامیان بدهنهوه، ناتوانن وهلامیان بدهنهوه. کهواته ئهه جۆره وهلام دانهوهیهش ههر به نیرادهو ویستی خوایه بهلام نهک نیرادهو ویستی دینی و شرعی (الارادة الشرعیة)و، لی ږازی بوون و، پی خوش بوون و، پهسندکردن؛ به لکو نیرادهو ویستی قهدهرییه، که په یوهندی نیه به لی ږازی بوونی.

چونکه ههر شتیک لهه بوونه وهه دا ږوو بدات؛ له چاکه و خراپه و، نیمان و کوفر، هه مووی ههر به ویستی قهدهری خوایه. واته خوا له قهدهردا ویستویهتی ببیت، بهلام هه رج نیه هه رچی له قهدهردا ویستیهتی ببیت، لای پهسندر خوشه ویست بیت و فره مانیشی پی کردیت و، ویستی شرعی و دینیشی له سهر بیت.

به لکو ئهوهی (چاکه یه و نیمان و پا که) ئهوه خوا له قهدهردا ویستویهتی ببیت واته نیرادهی قهدهری (الإرادة القدیة)ی له سهره. وه ههروهها له شه رعیشدا فره مانیشی پی کردوو له دینیشدا ویستویهتی ببیت و، پیتی خوشه بکریت، واته نیرادهی شرعی و دینیشی له سهره (الإرادة الشرعیة و الدینیة).

بهلام ئهوهی (کوفر و خراپه یه و پیسه) پهروهردگار ویستی قهدهری (الإرادة القدیة)ی له سهر بووه. واته له قهدهردا ویستویهتی ببیت، ئه گینا ههر له بنه ږهتا نه ده بوو؛ چونکه ههر شتیک که خوا نه یهویت ببیت، ناییت و، ئه وهش که به یهویت ببیت - به ویستنیکی قهدهری - ئهوه ههر

ده بیئت. جا په روره د گار ویستی قه ده ری بوره له سهر بونی نه و شته خراپانه، بژی به بون. به لام ویستی شهرعی و دینی له سهر نین، وه پازی نیه که بکرین و، نه هی کردوه له کردنیان. بژ نمونه:

نیمانی پروادار خوا ویستویه تی بیئت به هردوو ویستنه کی؛ ویستنی قه ده ری و ویستنی شهرعی و دینی.

واته نیمانی کابرای پروادار به ویست و نپادهی قه ده ری خوا هاتوته بون. وه هروهک هاتوته بون، خوا پیتی خوشه بیته بون و، فرمانیشی کردوه به بونی و نپاده و ویستی له سهر بونیه تی له شهرعدا.

واته له شهرع و دیندا خوا نه مری کردوه به خه لکی نیمانی هه بیئت. به لام کوفری کافر هه چنده ویستی قه ده ری خوی له سهر ته گینا نه ده بو به لام ویستی شهرعی نه ری له سهر نیه، واته له شهرعدا خوا له کوفر پازی نیه و، فرمانی پس نه کردوه، به لکو ویست و نپادهی له سهر نه بونیه تی، به لام کافره که به ویستی شهرعی خوا ناکات به لکو بن فرمانی ده کات و کوفر هه لده بژیریت به نارزو نپادهی خوی.

که واته دوی پوون کردنه وی دور جوړ نپاده کی په روره د گار (الإرادة القدیة. والإرادة الشرعیة)، بزمان ده رکوت که هیچ شتیک؛ چاک یان خراپ له بونه وهدا پوو نادات به بن نپادهی قه ده ری خوی گه وړه؛ چونکه مهمله که تی خویه تی و، هه شتیک که نه له قه ده ودا نه ویست بیت بیت ناییت به هیچ شیویه ک.

به لام ویست و نپادهی قه ده ری نیشانهی ویستی شهرعی و رها بونی خوا نیه. واته مه رج نیه هه شتیک له بونه وهدا پوو بدات به نپادهی خوا نه و خوا لیتی پازی بیت و په سندی کرد بیت له شهرعدا.

بژ نمونه: خوا ویستویه تی شه تیان بیت بژ تاقی کردنه وی خه لکی، وه ویستویه تی له قه ده ودا کافرو موشریک بن بژ دژایه تی کردنی موسلمانان تا موسلمانان، به ناخوشی تاقی بکاته و، وه ویستویه تی له قه ده ودا که مارو دوپشک و گورگ و شیرو پلنگ و جوړه ها دپهنه ی تر بن، به لام په روره د گار هیچ کام له م شتانه ی خوش ناویت و پتی پازی نیه له شهرعدا، به لکو بژ تاقی کردنه وی بده کانیه تی و چندان حکمه تی تریشی هه یه له بونیان.

وه خوای گه وړه له قه دهردا وای کردووه که به هژی دزی کردنیشه وه مال کۆ بکړیته وه، به لām له م هژی (که دزی کردنه) پازی نیه، وه ویستی شرعی له سهر نیه وه وای کردووه که به زینا کردنیش نارەزوی ژن و پیار دا بکړیته وه، به لām زینا کردنی حرام کردووه، وه ویستی شرعی له سهر نیه وه هژی کی بڼ شرعی یه.

که واته به هه مان شتو ش په روو ردگار له قه دهردا ویستی و اېسووه که جنۆ که شه یتانه کان وه لāmی داواکاری گۆر په رستان ونه فامان و بت په رستان و گاور په رستان بده نه وه بۆ ته وهی زیاتر گومرا بن؛ چونکه شوین پیغه مبه ره کدی ﷺ نه ده که وتن و باوه پریان به قورپان و حه دیس نه ده هیئا که وهی (الله) به لām باوه پریان هه بوو به وهی که وهی شه یتانه !!

که واته - له بهر حیکمه یتکی گه وهی په روو ردگار - مژلت دراوه به شه یتانه کان وه لāmی دزسته کانیا بده نه وه، به لām هم مژلت دانهی په روو ردگار به شه یتانه کان نیشانهی ته وه نیه که په روو ردگار لهو کاره پازیهو نیشه کهی نیشتکی شرعی یه و داوا کردن له پیاوچا کان هژی کی شرعی یه.

نه خیر کاره که یان شیر که و، په روو ردگار لیتی پازی نییه و، هژی که ش بڼ شرعی یه !!
وه هدر داواکاریه کیش که به هژی کی (سه به یتکی) بڼ شرعی و حه رامده دهست بکه ویت، ته وه زه وهی زیاتره له قازانجی و، قازانجه که یشی به رده وام نابیت و تا سهر نیه.

له وانه یه داواکاریه کی بڼ نرخی بڼ سودی دهست که ویت لهو پړیگایه ناشه شرعی یه و بهو سه به به حه پام کراوه که هاوار کردنه شیخ و پیاوچا کانه. به لām زه وه ریک ده کات که به رده وامده و بهرو دژوخی ده بات نه گهر تۆبهی لی نه کات وه زه وه که ش بریتیه له کافر بوون به شه ریک بۆ خوا دانان و، نیعتیقاد به قه بر بوون، که سودی پڼ گه یاننده و زه وهی لی لا داوه !.

جا نایا هدر که سئ تۆزیک عه قلی هدییت بۆ نه و قازانجه که م و پراوه یه، هم زه وه گه وړه نه پراوه یه توشی خۆی ده کات ؟^(۱).

(1) شیخ الاسلام دهه رموت:

وإذا قيل: إن الله يفعلُ بذلك السبب. فإذا كان السبب محرماً لم يجوز... وقد يكون الدعاء المحرم في نفسه دعاء لغیر الله، وأن يدعو الله مستشفعاً بغيره إليه... وقد يكون دعاء لله، لكنه توسل إليه بما لا يحب أن يتوسل به إليه. كما يفعل المشركون الذين يتوسلون إلى الله بأوثانهم.

نایا نه گهر یه کیتک بلایت: وه لām درانه وه بیان به ئیزنی خوا، نیشانه ی لئ رازی بوونی خوایه! چۆنه؟

وه لām:

پروممان کردوه که ئیزنی قه ده ری خوا نه به ستراوه ته وه به ئیزنی شهرعی و دینی و په زابوونی خوا. چونکه زۆر شت هه یه که به ئیزن و ئیاده ی قه ده ری خوایه به لām لێشی رازی نیه و پێشی خۆش نیه.

بۆ نمونه: په روهر د گار له قه ده ردا دایناوه (واته ئیاده ی بووه) که مرۆڤ به زینا کردنیش شه هوته ی دامرکێته وه، به لām ئیاده ی شهرعی له سهر نه وه وه سیله بێ شهرعییه نیه و پێی رازی نیه؛ بۆیه ویستی شهرعی له سهر نه وه یه گه نچ ژن به ئینیت به ڕێگایه کی شهرعی و پاک. وه نه گهر نه شی توانی ژن به ئینیت، نه وه بسا پۆژوو بگرتیت؛ (فَإِنَّ لَهُ وَجَاءَ) واته پۆژوو شکێنه ری شه هوته وه دامرکێنه ره وه یه تی.

که واته: نه گهر ئیاده و ویستی قه ده ری خوا، له سهر نه وه بیت که گۆر په رستان وه لāmی داوا شیرکیه کانیا ن بد ریتته وه جار جار له ڕێگای جنۆکه شه یتانه کانه وه، نه وه نیشانه ی پێ خۆش بوون و لئ رازی بوونی خوا نیه؛ چونکه ئیاده ی شهرعی خوا له سهر هاوار کردنه غه یری خوا نیه؛ به لکو ئیاده ی شهرعی له سهر نه وه یه که ته نها هاوار بکړیتته (الله) وه هاوار نه کړیتته که سی تر.

فهذه الأدعية ونحوها — وإن كان قد يحصلُ لصاحبها أحياناً غرضه — لكنها محرمة، لما فيها من الفساد الذي يربو على منفعتها ... ولهذا كانت هذه فتنة في حق من لم يهده الله، ويُتور قلبه فيفرق بين أمر التكوين وأمر التشريع، ويفرق بين أمر القدر وأمر الشرع، ويعلم أن الأقسام ثلاثة:

أمور قدرها الله، وهو لا يُحبّها ولا يرضاهَا. فإن الأسباب المُحصّلة لهذه تكون محرمة موجبة لعقابه.

وأمور شرعها فهو من العبادة ويرضاها ولكن لم يُعنه على حصولها. فهذه محمودة عنده مرضية وإن لم توجد.

والقسم الثالث: أن يعين الله العبد على ما يُحبه منه.

فالأول: إعانة الله. والثاني: عبادة الله. والثالث: جمع له بين العبادة والإعانة، كما قال تعالى: ﴿إياك نعبد وإياك

نستعين﴾

فما كان من الدعاء غير المباح ذا أثر: فهو من باب الإعانة لا العبادة. كدُعاء سائر الكفار والمنافقين والفُسّاق).

اقتضاء الصراط المستقيم — ص (٣٥٥).

وه نه گهر نه ره نیشانه ی په زامه نندی خوا بیټ نه را ده بیټ گزړه رستان باره پریان وا بیټ که خوا له هیندو سه گا پرسته کان ر، جوله کهر گا وره کان ر موشریکه بت پرسته کانیش پازییه؛ چونکه نه وانیش جاری وا هدی که لای بت و پرستراوه کانیان هاوار ده کهن، دارا کاریه کانیان دینه جی.

وه هره که سیکیش وه لام درانه وه به نیشانه ی پازی بوونی خوا دابنیت؛ ده بیټ بلیت خوا له هه موو کافرو موشریکه کان پازییه، وه هره که سیکیش نه مه بلیت کافر ده بیټ په نا به خوا ی گه وره.

وه که بلین نه م وه لام دانه وه یه له که رامه تی شیخه، ده ټین: که و ابو دیاړه بت و سه نه م و گای هیندو سه کانیش که رامه تیان هدی ۱۱ (۱).

وه بژ زیاتر حالتی بوون له و دیاړه سه یرو ناعاده تیانه ی به که رامه تیان داده نین، پروانه وه لامی شوبه ی بیست. بژ نه وه ی که پامدت و گومراییه لتک جیا که یته وه. وه بشزائیت کین دستان ی خوا ﴿اولیاء الرحمن﴾، که خاوه نی که پامه تن. وه کیش دستان ی شه یتانن ﴿اولیاء الشیطان﴾، که خاوه نی خاوه نی گومراییه تن!

(۱) وه روونکردنه وه ی زانایانیش له م باره یه وه زوره:

۱. شیخ الاسلام ده فروعیت: (فإن اليهود والنصارى عندهم من الحكایات والقیامات من هذا النمط کثیر، بل المشركون الذین بعث الیهم رسول الله - ﷺ - كانوا یدعون عند أولائهم فیستجاب لهم أحياناً، كما قد یستجاب لهؤلاء أحياناً وفي وقتنا هذا عند النصارى من هذا طائفة.

فإن كان هنا وحده دليلاً على أن الله يرضى ذلك ويحبّه فليطرد الدليل. وذلك كفر متناقض اقتضاء ص: ۳۴۴.

۲. وه ټیماسی (الصنعاني) ده فروعیت: (فإن قلت: ان النافر قد يدرك النفع ودفع الضرر بسبب إخراجها للنذر وبذلك. قلت: كذلك الأصنام قد يدرك ما هو أبلغ من هذا، وهو الخطاب من جوفها والإخبار ببعض ما ينمى الإنسان. فإن كان هنا دليلاً على حقية القبور وصحة الاعتقاد فيها، فليكن دليلاً على حقية الأصنام. وهذا هدم للإسلام وتشديد لأركان الأصنام. والتحقيق أن لإبليس وجنوده من الجن والإنس أعظم العناية في إضلال العباد. وقد مكّن الله إبليس من الدخول في الأبدان والوسوسة في الصدور وإتقان القلب بخروطه، فكل ذلك يدخل أجواف الأصنام ويلقي الكلام في أسماع الأقوام، ومثله يصنعه في عقائد القبورين، فإن الله تعالى قد أذن له أن يجلب بخيله ورجله على بني آدم، وأن يشاركهم في الأموال والأولاد.

ونبت في الأحاديث (أن الشيطان يسترق السمع بالأمر الذي يحذره الله فيلقيه إلى الكهان وهم الذين يجرون بالمغيبات ويؤيدون فيما يلقي الشيطان من عند أنفسهم مائة كذبة). (تظهر الاعتقاد عن أدراج الإلهاد).

شوبه‌هی بیست

نایا دیارده ناعاده‌تیه‌کانیان ﴿خوارق العادة﴾

به کهرامهت دانانرین؟

وه نیشانه‌ی ئه‌وه نین که خاوه‌نه‌کانیان وه‌لی و خۆشه‌ویستی

په‌روه‌دگار بن؟

ده‌لێن: به‌لێن بۆمان پوون بۆوه له پابردودا به به‌لگه‌ی نه‌قلی و^(۱)عه‌قلی، که ئیعتیقاده‌بوون به غه‌یری خوا، که هیچ له زه‌ره‌رو زیان و سودو قازانجی به‌ده‌ست بێت شیرکه. وه هه‌روه‌ها ناییت هاوار بکریته غه‌یری خوا. وه نه‌وانه‌ش که هاوار ده‌کهنه غه‌یری خوا وه به‌هۆی هاواره‌کیان جار جار وه‌لامیان ده‌ست ده‌که‌ویت، نه‌وه تاقیکردنه‌وه‌یه له‌لایه‌ن خواوه‌و، گومراکرنه له‌لایه‌ن شه‌یتانه‌کانه‌وه.

به‌لام نایا ئه‌و دیارده سه‌یره‌ی که له‌و که‌سانه‌دا ده‌بیستن: وه‌ک شمشیر له‌خۆدان و ئاگر قوت دان و چوونه ناو ئاگرو، گرتنی مارو دووپشک و خه‌به‌ری غه‌یب زانین و، شوین هه‌لگرتن و دز که‌شف کردن؛ نایا نه‌م دیاردانه به کهرامهت دانانرین و، نیشانه‌ی ئه‌وه نین که نه‌مانه وه‌لی و خۆشه‌ویستی و دۆستی په‌روه‌دگار بن؟:

هه‌رچه‌نده زۆریش پابه‌ند نین به نوێژو جه‌ماعهت و مزگه‌وت؟.

وه زیکرو عیباده‌ته‌کانیشیان موافیقی قورئان و سوننهت نین؟.

وه هه‌رچه‌نده خوینده‌وارو تیگه‌یشتوش نین له قورئان و سوننهت و شه‌ریعه‌تی ئیسلام؟.

وه‌لام

له وه‌لامدا ده‌لێم، ئه‌ی موسلمانانی حق ویست و، شوین که‌وته‌ی به‌لگه‌:

(۱) به‌لگه‌ی نه‌قلی: بریسیه له‌و به‌لگه‌یه‌ی که ده‌گێردێته‌وه‌و نه‌قل ده‌کریته له‌ که‌لامی خواو که‌لامی پینغه‌مه‌هر ﷺ واته له (قورئان و سوننهت).

نهم دیارده یه ی پرسیاری بز کراوه گه وره ترین شوبه دی نه فامه کانه و، به وه چاری خه لکی ده به ستن و، قه ناعه تیان پی ده کهن. وه بگره نه ک ته نها قه ناعه تیان به خه لکی ساده و نه خوینده وار کرد بیت، به لکو زور له خوینده واری دینیش باوه پی پی هیتان که کاتیک نهم دیارده سهیره ی بینوه و، نه یتوانیوه هیچ ته فسیریکی راستی بز بکات، ناچار ته سلیمی واقعیه که بووه و، دیارده که ی کردو ته که رامه ت و نیشانه ی وه لیتی خاونه که ی. هه رچه نده زور جاریش بینویانه که کابرای شم شیر له خوده و، نویژیش ناکات و، هه رامیش ده خوات و، مرؤفینکی فاسقیشه، به لام دیسان شه یتان فیللی لی کردوون و چار به سته کینی پی کردوون له وه ش، که گوایه هه رچه نده شم شیر له خوده و فاسقه به لام. که رامه ته که هی هه زره تی سهروی خویه تی!!

وه جاری وا هه یه سهروی خۆشی هه رام خۆرو نه فام و که م دینه، به لام شه یتان دیسان به فریایان ده که ویت و ده لیت: کیشه نیه، چونکه که رامه ته که هی شیخی گه وره یه، وه به م شیوه یه تا ده یانگه یه نیت به پیغه مبه ر ﷺ.

واته به هه موو شیوه یه ک شه یتان هه ول ده دات جیگر بوون (استقامه) یان بداتی له سه ر باوه رکردن به و دیارده یه و، به که رامه ت دانانی و، کردنی به نیشانه ی نه وه ی که نه و شه خسه ی که توانی شم شیر له خۆی بدات و دیارده ی سهیر بنوینیت دوا ی هاوار کردنی بز غهیری خوا، نه وه وه لی خوایه؛ بزیه خوا نهم که رامه ته ی پی به خشیوه!

به لام برای ژیرو تی گه یشتو - نه گه ر سهیری قورقانی پیوژز بکه یین، که راست ترین که لامه چونکه که لامی خوایه، ده بینین پهروه دگار باسی دوو جوژر (وه لی) مان بز ده کات.

جوژی یه که م: (وه لی خوا) واته دۆست و خۆشه ویستی خوا.

جوژی دووه که م: (وه لی شه یتان) واته دۆست و خۆشه ویستی شه یتان.

وه لی خوا کی یه ؟ وه سیفه ته کانی چین ؟

به و که سانه ی که دۆست و خۆشه ویستی خوا بن ده وتریت (اولیاء الرحمن) واته دۆستان و خۆشه ویستانی ره حمان که خوی به په حم و به زه ییه.

به لām با بزانی دۆستانی خوا (أولياء الله) کین و سیفه ته کانیان چین، به گویره ی قورشان و سوننه ت:

خوای گهره ده فره رموت: ﴿الْإِنِّ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ، الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾
 واته: بزانی که دۆستان و خۆشه ریستانی خوا (أولياء الله) نه ترسیان له سهره، ره نه غه مبارو
 دل ته نگه دین. نه رانه ی که نیمانیان هیناره ته قوای خواش ده کهن.
 که واته: (أولياء الله) نه رانه که نه دوو سیفه ته یان هه یه:
 ۱. الَّذِينَ آمَنُوا: نه رانه ی نیمانیان هیناره.

۲. وَكَانُوا يَتَّقُونَ: ره ته قوای خواش ده کهن، به کردنی فره مانه کانی و دوور که رت نه ره له
 قه ده غه کانی.

که واته: هه که سیك نه دوو سیفه ته ی پیکرا تیندا نه بیته، به (أولياء الله) دانا نریت لای خوا.
 به لām با که میك نه دوو سیفه ته پوون بکه ی نه ره.

سیفه ته یه کهم: که (نیمانه): بریتی یه له نیمان بوون به خوای په ره ردگارو، به هه مور
 شتیکیش که له لایه نه ره هاتووه، فره مانی کردوه که باره رمان پیتی بیته، ره که نیمان به
 فریشته کان و په راره تاسمانیه کان و پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پوژی درایی و قه زاو قه ده ره.
 به لām پتویسته جیارازی بکریت له نیوان نیمان بوون به خوا، له گه دل نیمان بوون به
 پیغه مبه ره که ی ﷺ؛ چوتکه:

نیمان بوون به خوا به سن شت ده کریت:

۱- نیمانت هه بیته به په ره ردگاریه تی خوا به ته نها؛ واته ته نها نهو به په ره ردگار
 دابنیت؛ که نه ره ش پیتی ده ورتیت (الإيمان بتوحيد الربوبية).
 واته نیعتی قادت وایت ته نها (الله) په ره ردگارو خالیقه و پا زقه و زیندو کارو مرینه رو
 مالی کهو، شه ریعت دانه رو، هیچ شه ریکی نه له کردارانه دا.

۲- نیمانت هه بیته که هه نهو به ته وای و به ردموامی خاوه نی هه موو سیفاتیکی به مرز و
جوانه، وه هیچ که سیک و نهو هاوشیوهی خوا نه، له هیچ کام له سیفاته کانی وه بیستن و یسین و
زیان و دوله مه ندی و دسه لات و تواناو، وه لām دانه رو، باقی سیفاته کانی تریش.

وه ته‌ن‌ها نه‌و سودو قازانج و زهره‌رو زیانی به‌ده‌سته، واته (النافع والضار).

وه هه‌ر که‌سی‌ک باوه‌ری واییت که غه‌یری خوا سودو قازانج و زهره‌رو زیانی به‌ده‌سته، نه‌وه شه‌ریکی بۆ خوا داناره، یان باوه‌ری واییت پیاو‌چاکان و پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌السلام) هه‌رده‌م زیندوون و نامرن. یان بلیت له دوریشه‌وه، وه له ژیر گۆریشه‌وه هه‌ر ده‌یستق و ده‌بینن وه دنیا، وه توانای وه‌لام دانه‌وه‌یان هه‌یه؛ نه‌وه ئیمانی ته‌ن‌ها به‌خوا نیه، به‌لکو ئیمانی به‌غه‌یری خواش هه‌یه و شه‌ریکی بۆ خوا داناره؛ چونکه ته‌ن‌ها خوا خاره‌نی ئه‌م سیفات به‌رزانه‌ی پیشوه.

وه هه‌ر سیفه‌تیک له قورئان و سوننه‌تدا هاتبیت، پیوسته باوه‌رمان پیتی بیت وه‌کو خۆی بۆ گۆرین و ده‌ستکاری کردن و لابردن و بۆ چواندنیشی به‌سیفاتی دروست کراوان، وه هه‌ر که‌سی‌ک باوه‌ری به‌م شیوه‌یه نه‌بیت نه‌وه ئیمانی ته‌واو نیه.

ئه‌م جوژه ئیمانه‌ش پیتی ده‌وتریت: (الإيمان بتوحيد الأسماء والصفات).

۳- وه هه‌روم‌ها ئیمانت بییت به‌ومی که ته‌ن‌ها (الله) په‌رستروو م‌عبود (له‌ی حقه)، وه غه‌یری نه‌و نه‌گه‌ر په‌رستنی‌شیان بۆ بکرت، وه‌ک دوعاو پارانه‌وه‌و داوا لێ کردن و نه‌زر بۆ‌کردن و مال له‌پیناو به‌خشین و، سۆیند پێ خواردن و، ئیعتیقاد پێ بوون؛ نه‌وه به‌ناحه‌تی و ناره‌وایی په‌رستنی بۆ کراوه، چونکه غه‌یری خوا هه‌ر په‌رستراویکی تر که خه‌لکی دایناییته هه‌ر ناهقه (باطل)ه؛ چونکه (لا إله إلا الله) واته هیچ م‌عبودو په‌رستراویک حقه نیه ته‌ن‌ها (الله) نه‌بیت. ﴿ذلك بأن الله هو الحق. وأن ما يدعون من دونه هو الباطل﴾

وه ئه‌م جوژه‌ش پیتی ده‌وتریت (الإيمان بتوحيد الألوهية) (ته‌ن‌ها په‌رستراویتی خوا).

جا هه‌ر که‌سی‌ک به‌م سێ شیوه‌یه‌ی پیشوو باوه‌ری به‌خوا هه‌بیت ته‌وا برپا‌داره‌و ئیمانه‌که‌ی راست و دروسته به‌لام که خه‌ل له شیوه‌یه‌ک له‌م سێ شیوه‌یه‌دا هه‌بوو، نه‌وه خه‌ل له ده‌که‌ویته ئیمانه‌که‌ی و ئیمانیکی راستی نابیت.

به‌لام ئیمان بوون به‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌م شیوه‌یه ده‌بیت:

۱. به‌نێر‌دراوی خۆی دابنیت.
۲. به‌راستی دانیت له‌هه‌موو باس و هه‌وائیکی.
۳. گوێ‌رایه‌لی به‌ک‌ه‌یت له‌فه‌رمانه‌کانی.

۴. دور بەکەوێتەو له نههیه کانی .
 ۵. خوا په رستی بکهیت به گوێرهی سوننه ته کانی .
 ۶. بیکه یته حه که م له هه موو کێشه یدک .
 ۷. خۆشت بویت .
 ۸. به عه بدو به ندهو خۆشه وستی خوی بزائیت، نهک به شه ریک و هاوه لێ خوا له سیفدت و تایبه ته نده کانی!
- کهواته: دروست نیه چۆن ئیمانته به خوا هه یه، تاواش به هه مان شیوه ئیمانته به پیغه مبه ره که ی ﷺ هه بیته!!
- چونکه وا باوه رمان به خوا هه یه که خالقه و په ره رد گاره، سودر قازانج و زه ره رو زیانی به ده ستو، ته نها په رستاری حه قو، په رستن ته نها بۆ نه و ده که ین.
- به لām به هیچ شیوه یه که نه م جوژه باوه رمان نیه به پیغه مبه ری خوا ﷺ؛ چونکه نه و به نده ی خوا به عه بده، نهک مه عبود؛ بۆیه په رستنی بۆ نا که ین و هاواوی نا که ینی و سویندی پی ناخزین و ناشلین: به ناوی خوا و پیغه مبه ر ﷺ، یان به پشتیوانی خوا و پیغه مبه ر!!؛ چونکه نه و به رزکردنه وه ی پیغه مبه ره ﷺ بۆ سه رووی ناستی خۆی، بۆ ناستی خوا به تی و شه ریکایه تی له گه ل خوا، په نا به خوا.
- کهواته: ئیمان بوون به په ره رد گاریه تی و په رستراویتی خوا ده بیته به ته نهایی (توحید) بیته؛ بۆیه (ابراهیم) - علیه السلام - کێشه ی له گه ل قه ومه که ی نه و به که ئیمان هینانیان (ته نها) به خوا نه بوو. نه ویش ده یفه رموو: **مَنْ يَرْيَمُ لَيْتَانِ وَ دَوْ مَن تَانِ:**
- ﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ، إِذْ قَالُوا لَعْنُومُمْ: إِنَّا بَرَاءُ مِنْكُمْ، وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ، كَفَرْنَا بِكُمْ، وَدَايْتَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا، حَتَّى تَوَمَّنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ ﴾ (المسححه: ۴)
- واته تاوه که ئیمان دینن به خوا به ته نهایی!!
- کهواته: نه گه ر ئیمانیشته به خوا بیته، به لām که به ته نها (بِاللَّهِ وَحْدَهُ) نه بوو، بێ که لکه و سودی نیه؛ چونکه زۆر له خه لکی ئیمانیان به خوا هه یه، به لām به هه مان شیوه ئیمانیان به غه یری خوا هه یه له په رستن بۆ کردن و هاوار بۆ کردن، وهک خوی گه وه ده فهرمویت:

﴿ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴾ (یوسف: ۱۰۶).

واته: زۆریه ی خد لکی نیمان هینانیان ته‌نھا به‌خوا به‌لکو له‌گه‌ژ نه‌وه‌دا که نیمانیان به‌خوا هه‌یه که خالق و مالک و په‌رورد گاره، به‌لام با و پریان به‌غیری نه‌ویش هه‌یه که له‌گه‌ژ خوا شایسته‌یه هاواری بکه‌ینی و داوای لی بکه‌ین و پشتی پی به‌ستین و لێسی بترسین و به‌گه‌وه‌ی دابننن و سویندی پی بخۆین و نه‌زری بز بکه‌ین!!

به‌داخه‌وه زۆریه ی نه‌وانه‌ی نیمانیان به‌خوا هه‌یه موشریکن وه‌ک خوا فه‌رمووی؛ چونکه نیمانه‌که‌یان ته‌نھا به‌خوا نیه، واته (بالله وحده) نیه، به‌لکو به‌خوا به‌یه و به‌غیری خواشه، وه‌ک پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة والسلام) و پیاوچاکان...

هه‌ر به‌وش ته‌واو نابیت که بلنیت با و پم به‌خوا هه‌یه، به‌لکو ده‌بیت با و پم بوونه‌که‌ت پیی به‌ته‌نهای (وَ حَذَّهٗ) بیت.

«وه سیفه‌تی دووه‌می (أولياء الله) نه‌وه‌یه که به‌ته‌قوا بن و ته‌قوای خوا بکه‌ن:

ته‌قوای خواش نه‌وه نیه له‌مزگه‌وت، یان له‌ته‌کیه، یان له‌بازار ته‌سبیحیکی درێژ به‌ده‌سته‌وه بگریته و به‌سه‌ر بادان و چاو نوکانده‌وه بلنیت: الله، الله، الله، یاخود بلنیت: یا هو، یا هو، یان یا حی، یا حی!!

به‌لکو ته‌قوای خوا، به‌م شتویه ده‌بیت که پیشه‌وا ی تابیی: (طلق بن حبیب) - په‌رحمه‌تی خوا ی لی بیت - فه‌رموویه‌تی: که لێیان پرسی: ما التقوی؟ واته ته‌قوا چییه؟ وتی:

۱. ان تعمل بطاعة الله، على نور من الله، ترجو ثواب الله،

۲. و ان تترك معصية الله، على نور من الله، تخاف عقاب الله ^(۱).

واته: ته‌قوا بریتیه له‌دوو پرگه:

برگه‌ی یه‌که‌می پیناسه‌ی ته‌قوا :

تعمل بطاعة الله: واته گوێپرایه‌لی فرمانه‌کانی خوا بکه‌یت، به‌لام چۆن فرمانه‌کان جێ به‌جێ بکه‌یت و عیبادته‌که‌ت بکه‌یت؟

علی نور من الله: واته به پیتی پروناکیه ک له خواوه هاتوه، که وهی قورئان و سونده ته، واته به پیتی قورئان و سونده ت فدرمانه کانی جن به جن بکهیت، نه ک به گویره ی هه وای نه فس و عاده تی خه لک و سیاسه تی پوژگارو لاسایی کردنه وهی کویرانه!

وه که له ژیر پوژنایی قورئان و سونده ت فدرمانه کانی خوات به جن گه یاند، ئایا به چ نیه تییکش تو ئاوا به جییانده گه یه نیت و گوپرایه لئی فدرمانه کانی ده کهیت؟! ئایا به نیه تی پریایی و پیتش چاری و شوهرت و دنیا؟، یان ته نها به نیه تی پازی کردنی خواو به نه مه لی پاداشتی خوایی؟ بۆیه وتی:

ترجو ثواب الله: واته نهم گوپرایه لویه بۆ نه وه بکهیت پاداشتی خوات ده ست که ویت و، په جای پاداشته که ی بیت. واته ته نها بۆ خاتری خوا بیکهیت و هیچ نیه تییک تری نه بیت له عیبادت و په رستن و نوپژ کردن و... هتد. تا ئیره برکه ی یه که می ته قوا بو.

اره برکه ی دووه می ته قوا ماوه که بریتی به له!

وان تترك معصية الله: واته وازیش به یتیت له تاوان و گوناوه کاری حه رام و سه ریچی کردن (معصیه). وه ک شیرک و بیدعه و زیناو دزی و، کوشتنی نا حق و درزو بۆهتان و جاسوسی و دنیا خواردن به ناری دین و فیل کردن و چه ته یی...، به لام چون واز به یتیت له م تاواناو، چون خوتیان لی به دوور بگریت؟!

علی نور من الله: واته به پیتی نهم پوژنایی قورئان و سونده ته وه که له خواوه هاتوه، واز به یتن له حه رام. واته دوور که و تنه وه که شت له حه رام، با هه ر به پیتی قورئان و سونده ت بیت و، له ژیر پوژنایی وهی خوایی بیت. نه ک به پیتی هه وای نه فس و عاده تی خه لک و سیاسه تی ولات و بریاری عه قل.

چونکه قورئان و سونده ت بۆت دیاری ده که ن که چ شتیک تاوانه و حه رامه، وه تا چ نه ندازه یه ک و حه جی تاوانه که ش چه نده یه. وه چویش خۆمانی لی به دوور بگرین، به لام غه یری قورئان و سونده ت به راستی و ته وای نهم شتانه ت بۆ پوون ناکاته وه.

بۆ نمونه: په ره و دگار زینای به حه رام داناه، وه چوینه تی خۆ لی پاراستنیشی بۆ پوون کردوینه وه؛ که به وه ده بیت خۆت بپارێزیت له سه به به کانی وه: سه یرکردنی ئافره تی بینگانه و،

تیکه لاری ژن و پیاو (الاختلاط)، وه ههروهه ها تهنها بوون له گه ل نافرەتیک (الخلوة). په روهردگار
 فهرمانی کردوه خۆت له مانه بهارزیت بۆ نهوهی دور بکه ویته وه له زینا. وه ههروهه ها
 فهرمانیشت پێ کراوه ژن بهینیت - نه گهر توانیت - بۆ نهوهی له بنه پەتدا بهی زینا کردنت
 کپ بیته وه، وه که نهشت توانی پرگایه کی توت بۆ دانراوه که بریتیه له پۆژوو گرتن؛ چونکه
 پۆژوو شه ههوت لاواز ده کات و دوروت ده خاته وه له زینا کردن.

به م شتوه حکیمانه یه قورئان و سونهت پرگای واز هینان له زینا کردنیان بۆ داناییت.
 به لام که له ژیر پۆشنایی قورئان و سونهت واز نه هینیت له و ههراوهی که زینایه بۆ نمونه:
 نه وه په نا ده بهیته بهر پرگایه کی ههراوه بۆ خۆ پاراستن له ههراوهی تر که زینایه. وه نه وه
 شتوه ههراوهش که زۆر له گه نجی ئیمان لاواز گرتویه تییه بهر بۆ خۆ پاراستن له زینا بریتیه
 له (الاستمنا) واته: ئاو هینانه وه، مڕۆی زینا له گه ل دهستی خۆی بکات - په نا به خوا - بۆ
 نهوهی شه ههوته کهی دا بهر کیته وه توشی زینا نه بیت.

به لام به داخوه شتوهی له ههراوه دور که وتنه وه کهی ههراوه؛ چونکه به پێی قورئان و
 سونهت دور نه که وتنه وه له ههراوه که به لکو به گوێرهی ههواي نهفس و، عادهتی گه نجی فاسق
 ویستی خۆی بهارزیت له زینا.

که واته: ههروهه چۆن پتویسته واز بهینیت له ههراوه، به هه مان شتوهش پتویسته واز
 هینانه کهت واز هینانیکی شه رع ی بیت و، به گوێرهی قورئان و هه دیسی (صحیح) بیت. نه گینا
 قه رزدار ده بیته وه له سه ری.

وه که وازیشمان هینا له ههراوه به شتوهی کی شه رع ی نایا بۆچی وازمان هینا، به چ نه تیک
 دور که وتینه وه له ههراوه؟

نایا له بهر نه وه بوو ده ستمان نه کهوت! و هه لته سوړا - وه ک زۆر کهس که زینا ناکه ن بیان
 دزی ناکه ن له بهر نه وه نایکه ن چونکه ده ستیان ناکه ویت -!.

نه خیر پتویسته واز هینانه که مان له ههراوه له ترسی عیقاب و سزای خوا بیت، بۆ نهوهی
 توشی غه زه ب و عیقابی خوا نه بین، بۆیه وازمان هینا له ههراوه.

بۆیه فه رمووی: (تَخَافُ عِقَابَ اللَّهِ). واته: چونکه له عیقابی خوا ده ترسیت بۆیه دور
 که ویتنه وه له و شته ی که خوا ههراوهی کردوه.

كه واته: به پوختی و به كورتی (ته قوا) بريتيه له: گوپړايه ټی كړدنی خوا به كړدنی
فهرمانه كانی و، واز هینان له نه هیه كانی، بهم شیوه یی كه خوی پړی بؤ دانارین له سره
زمانی پیغه مېر ښكړه و گوپړايه ټه كشان تنها له بهر خاتری خوا بیت .

كه واته: ① پتويسته كړده (عمل) ت ه بیت. ② وه به نيه ت و مېه ستيكي پاك
(اخلاص) يش بیت بؤ خوا. ③ وه موافقي سونه تی پیغه مېریش ښكړه بیت (الاتباع).
كه واته: هر كه سيك:

① فهرمانه كانی خوا جی به جی نه كات

② وه دووریش نه كه ریته وه له شته حرامه كان

③ يا خود به خالیسی نيه تی خوا نه بیت

④ يا خود موافقي قورنان و سوننه ت نه بیت.

نوه ته قواي خواي ته وړا و نيه و خه له لی تیدایه بهم شیوه یی خواره وه:

* نه گهر خه له له نيه ته كهيدا هېوو نوه توشی پړاو شړك ده بیت پدنا به خوا.

* نه گهر خه له له موافقه ی قورنان و سوننه ت دابور، واته گوپړايه ټه كه ی موافق

نېوو له گڼ قورنان و سوننه ت؛ نوه توشی (ابتداع) بیدعه ده بیت و گومړا ده بیت.

* نه گهر واجباته كان هم موری نه كات، يان حرامه كان هم موری واز لی نه هینیت نوه

بهره فاسق بوون ده چیت و، توشی تاوان و گونا ه (معصية) ده بیت پدنا به خوا.

كه واته: دواي هم پړون كړدنه ویه زانيمان كه دؤستانی خوا (أولياء الله) دوو سيفه تيان

تیدایه:

① نيمانی تنها به خوا (الإيمان بالله وحده).

② ته قواي خوا بهم شیوه ی باسما ن كړد.

كه واته: هر مسلماننيك هم دوو سيفه ته ی تیدا بیت نوه يه كيكه له (أولياء الله) نه گهر

كړيكاړي كيش بیت، يان كه ننا سيكيش بیت.

چونكه تنها بهم دوو مېرجه مسلمان ده بیتته وئی، نهك به چوونه ناو نه شكوت بؤ ماوه ی

چل پړؤ دور له مزگوت و جه ماعت و جومعه ۱۱ وه خواردنی دنكه خورمايه ك پړؤانه ۱.

نه خیر له هیچ نایدت و هدیسیکدا نه هاتوه که بدم مدرجه خه لک بییت به وهلی خوا. یان به شمشیر له خودان و هاوار کړدنه غدیری خوا.

به لآم پیوسته بزاین که دۆستان و خۆشه ویستانی خوا، هه موویان له یه ک پله دا نین، به لکو به رزی و نزمی هدی له نیوانیاندا. وه تاوه کو مړؤ دوو مدرجی وه لییتی (الایمان والتقوی) ی به ته وای تیډا بیټ، نه وه زیاتر له خوا نزیك ده بیته وه، پله ی به رزتر ده بیټ.

« پرسیار: نایا هه ر مسلمانیک واجبه کان بکات و دوور بکه ویتسه وه له هه رامه کان وهلی خوا به ؟ »

وه لآم: به لآن به لآم به مدرجی (نیخلاص) و (إتباع): واته به خالیسی بؤ خوا واجبه کانی کړدن و دوور که ویتته وه له هه رامه کان. وه هه روه ها شوین که وته ی پیغه مبه ریش ﷺ بوو بیټ له و واجبه به جئ گه یانندن و دوور که وتنه وه یی له هه رام. واته چؤن پیغه مبه ر ﷺ واجبه کدی کړدوه نه ویش ناوا، واته به گویره ی قورنان و سوننه ت.

پرسیار: نایا به چ شتیکی تر مړؤ زیاتر له خوا نزیك ده بیته وه، چا کتر ده بیته وهلی خوا ؟ ۱.

وه لآم: به کړدن سوننه ته کان، نوژی سوننه ت، پڑووی سوننه ت، خیری سوننه ت، هه جی سوننه ت... به لآم به مدرجیک (نیخلاص و إتباع) ی له گه ل بیټ.

پیغه مبه ر - ﷺ - له هه دیسیکدا فهرمووی خوی گه وه فهرمووی ته ی:

﴿ مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُ بِالْحَرْبِ - أَوْ فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ - وَمَا يَقْرَبُ إِلَيَّ بِمِثْلِ أَدَاءِ مَا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَلَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، فَنِي يَسْمَعُ وَبِي يُبْصِرُ وَبِي يَبْطِشُ وَبِي يَمْشِي. وَلَئِنْ سَأَلَنِي لَأُعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنْ اسْتَعَاذَ بِي لَأُعِيْذَنَّهُ، وَمَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدَّدِي عَنْ قَبْضِ نَفْسِ عَبْدِي الْمُؤْمِنِ، يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ وَلَا بَدَ لَهُ مِنْهُ ﴾^(۱)

واته په روږدگار فەرموویه تی: هەر که سێک دوژمنایه تی خۆشه ویست و دۆستیکی من بکات، ئه و ئیعلانی جهنگی له دژ ده کم و، خۆم دژایه تی ده کم، وه بنده ی من به هیچ وه سیله یه ک له من نزیک نابیتته وه، وه ک به کردنی فەرزەکان لێم نزیک ده بیتته وه!.

وه به رده وام بنده ی من لێم نزیک ده بیتته وه به کردنی سونه ته کانیش، سه ره پای فەرزەکان، تا خۆشم ده ویت.

وه که خۆشیشم ویست ده یارێزم له هه موو خراپه یه ک، وه سه ره که وتوی ده کم بۆ هه موو چاکه یه ک به شیوه یه کی وا؛ بیستن و بینین و گرتن و هه نگاوانی به گوێره ی په زامه نده ی من ده بیت؛ چونکه به گوێره ی ویستی من ده بیستیت و ده بینیت و ده گریت و هه نگار ده نیت. واته چیم پێ خۆش بیت واده کات و چیم پێ ناخۆش بیت نایکات. واته خۆشه ویستی و ناخۆشه ویستی، وه هه روها دژستایه تی و دوژمنایه تی، وه هه روها به خشین و گرتنه وه ی له په زامه نده ی مندا ده بیت. ئه و کاته نه گهر داوام لێ بکات پێی ده به خشم و، په نام پێ بگریت په نای ده گرم...

قییبنی:

له م هه دیسه قودسیه پیژوه دا ده رکه وت که کێ دۆست و خۆشه ویستی (وه لی) خواجه. وه به چ وه سیله یه ک له خوا نزیک ده بیتته وه، ده بیت به خۆشه ویستی خوا، وه لایمی ده دریتته وه. وه که ی خوا پیژی لێ ده نیت و که رامه تی پێ ده به خشییت.

به لām ئه م مه رجانیه ی (أولباء الرحمن) ئه وه ناگه یه نیت که به روا مان واییت هه لّه ناکه ن و، پارێزوان (معصوم) له هه لّه و، هیچ کاتی که تاوان ناکه ن.

نه خێر نه گهر هه لّه و تاوانیشی کردیت، به لām ته وه ی کردیت لێی، ئه و هه ر به وه لی خوا داده نریت.

که واته ئه و که سانه ی که وا گومان ده بن ده بیت (وه لی) مه عصوم بیت. گومانه که یان هه لّه ی؛ چونکه به گوێره ی ئه و گومانه هیچ موسلمانیکیان نه هیشتتته وه به خۆشه ویست و وه لی خوا.

وه به پێچه وانه ی ئه وانیش که سانیکی نه فام هه ن، که به روا یان وایه ئه وه ی وه لی بیت قه ت هه لّه ناکات و، قسه کانی هه موو هه قن و، کرده وه کانی هه موو چاکن !! ئه م بۆچوونه ش دیسان

هه‌ل‌یه؛ چونکه هیچ که‌سێک ته‌رازووی حه‌ق ناسی نیه، ته‌نها پیغه‌مبه‌ری خوا نه‌ییت. نه‌ویش له‌به‌ر نه‌وه‌ی ﴿وما یطق عن الهوی ان هو الاّ وحیّ یوحی﴾ واته له‌خۆیده‌وه قسه‌ی نه‌ده‌کرد به‌ل‌کو له‌وه‌حیه‌وه بوو. وه هه‌روه‌ها ﴿كان خُلِقَ الْقرآن﴾ واته په‌وه‌شتی قورئانی بوو^(۱).

که‌واته: به‌به‌ل‌گه‌ی قورئان و هه‌دیس، بۆمان ده‌رکه‌وت که نه‌مانه‌ی خواره‌وه وه‌لی خوا نین: جوله‌که‌و گا‌وو نا‌گر په‌رست (مه‌جوسی) و گ‌ا په‌رسته‌کان (هیندۆس)، بت په‌رست و شه‌خس په‌رست و گۆ‌په‌رسته‌کان؛ چونکه نه‌مانه هه‌موویان شیرکیان هه‌یه‌و به‌ته‌نها ئیمانیان به‌خوا نیه (به‌ته‌وحیدی).

وه‌هه‌روه‌ها ته‌قوای خوایان نه‌کردوه؛ چونکه خوای گه‌وره‌گه‌وره‌ترین فه‌رمانی (واعبدوا الله‌) یه، واته به‌ته‌نها خوا په‌رستن به‌ته‌وحیدی. وه گه‌وره‌ترین نه‌هی (ولا تشرك به‌شیئاً)، واته هیچ شه‌ریکی بۆ دامه‌نین.

به‌لام گۆ‌په‌رست وه‌فامان فه‌رمانه‌که‌یان به‌جێ نه‌گه‌یانده‌وه، له‌نه‌هیه‌که‌ش خۆیان نه‌پاراستوه، به‌ل‌کو به‌پیچه‌وانده‌وه جولا‌نه‌وه، که به‌ته‌نها خوایان نه‌په‌رستوه‌وه شه‌ریکی‌شیان بۆ داناوه له‌په‌رستن و هاوار کردن و مال به‌خشین و نه‌ز کردن و سه‌ره‌پ‌رین و پشت پ‌ستی به‌ستن و په‌جا لی کردن و ئیعتقاد پ‌تی بوون...

وه هه‌روه‌ها هیچ عیبا‌ده‌ت‌یکیان له‌ژێر پ‌ژشنا‌یی قورئان و سونه‌ت و شوین که‌وته‌نی پیغه‌مبه‌ر - ﷺ - نیه، له‌کاتێک‌دا که په‌روه‌رد‌گار فه‌رمویه‌تی:

﴿قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ [آل عمران: ۳۱]

واته نه‌ی عه‌د به‌و خه‌ل‌که‌ بلێ نه‌گه‌ر ئیوه‌ خواتان خۆش ده‌و‌یت و د‌وستی نه‌ون، نه‌وه شوینی من بکه‌ون، نه‌وکاته خواش خۆشی ده‌و‌ین و له‌تاوانتان ده‌بو‌ر‌یت. که‌واته هه‌ر که‌سێک شوین پیغه‌مبه‌ر ﷺ و سونه‌ته‌کانی نه‌که‌و‌یت، نه‌وه خوا خۆشی ناو‌یت و خۆشه‌ویست و د‌وستی خوا نیه واته (وه‌لی) خوا نیه .

(1) تێبینی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بیروباوه‌و په‌وشت و هه‌ل‌سوکه‌وتی قورئانی بوو، نه‌ک خۆی قورئانی‌ک بوو‌ییت و به‌سه‌ر زه‌ویدا پ‌و‌ش‌ت‌ی‌یت. وه‌ک هه‌ندێ چیرۆک گ‌ی‌سه‌ره‌وه‌ی نه‌فام به‌عه‌قیده‌ی ئیسلام له‌رتاره‌کانیا‌ندا را هه‌دیسه‌که‌ لێک ده‌ده‌نه‌وه! . (النبي ﷺ مخلوق والقرآن غیر مخلوق).

* که و ابوو ئهم شه خس په رست و گو په رسته پشت هه لکرد و وانه له سوننه تی پیغه مبهه — ﷺ — وه لی کتن ۱۹.

بیتگومان وه لی شه تانن (أولياء الشيطان)؛ چونکه به فەرمانی شه تان شه ریکیان بۆ خوا داناره، وازیان له سوننه تی پیغه مبهه ﷺ هیناره. وه په روه ردگار ده فەر مویت:

﴿إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ﴾ (الأعراف: ۳۰).

واته: ته وان شه تانیان گرتوه به دۆستی خویشان له حقیقه تدا، به لام خویشان — نه و نه ده — نه فامن — وا ده زانن که هیدایه ت دراون و له سه ر پیبازی راست و له (أولياء الرحمن) ۱۱.

تا نه و نه ندازه یه شه تان گومرای کردون، که نه و ده په رست و هه ستیش به ده ناکه ن، به لکو واده زانن که خوا ده په رست و دۆست و وه لی نه ون.

وه له چه ندان نایه تی تریشدا په روه ردگار باسی (أولياء الشيطان) ی کردوه وه:

﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ (الأنعام: من الآية ۱۲۱).

﴿إِنَّمَا أَتَى ابْنِي أَخَافُ أَنْ يَمْسَكَ عَذَابُ مِنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا﴾ (مریم: ۴۵).

﴿إِنَّمَا ذَلِكَ الشَّيْطَانُ يَخُوفُ أَوْلِيَائِهِ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (آل عمران: ۱۷۵).

﴿فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا﴾ (النساء: من الآية ۷۶).

حیاوازی له نیوان

أولياء الشيطان	أولياء الرحمن
<p>۱. الذين أشركوا بالله غيره:</p> <p>تهواندن كه ئيمانيان تهنها به خوا نيه بهلكو له گهژن خوا ئيمانيشيان به كهسان و شتى تروش هديه كه هاواری بكریتس و ئیعتیقاتد پیتی بیت و داوای لی بكن و لیتی بترستین و به گه وری دابنیت:</p> <p>(وما یومن أکثرهم بالله إلا وهم مشرکون)</p>	<p>۱. الذين آمنوا بالله وحده:</p> <p>تهواندن كه باوهریان به خوا هديه كه تهنها تهو پهرورد گارو په رستاری حق و راسته و، هدر تهو سودو زیانی به دهسته. له بهرتهوه هدر هاوار ده كنه تهوو ئیعتیقادیان تهنها بهوه.</p>
<p>۲. آمنوا بأن عمداً يُعبدُ مع الله ولا يُتَّبَع في شريعته.</p> <p>واته به گویره کرده کانیان باوهریان وایه كه محمد ﷺ ده پرستیت و هاواری ده کریتس. به لام شوینیشی ناکهون له شه ریه ته که ی. واته وهکو تهو خوا پرستی ناکه به گویره قورنان و سونهت، بهلكو به گویره ههوار نارهزوو.</p>	<p>۲. آمنوا بأن عمداً عبد الله ورسوله: عبدٌ (لا يُعبدُ)، ورسول (لا يُعصى).</p> <p>واته باوهریان وایه (محمد) به ندهو نیرواری خواجه. بویه نهیان بردو ته پیزی مه عبود (په رستار) و هاواری ناکه نن و پرستنی بژ ناکه، چونکه خوی عهده نهك مه عبود. به لام شوینی ده کهون له شه ریه ته که ی، چونکه نیرواری خواجه (رسوله). بویه وهکو تهو خوا پرستی ده کهن. واته پیغه مبه ر بهواسیته ی راگه یانندن داده نین نهك بهواسیته ی له خوا نزیک کردنه وه.</p>
<p>۳. يفعلون المخطور، و يتركون المأمور:</p> <p>گه وهرترین خرابه كه خوا نه هی لی کرده وه، كه شیركه دهیكهن. وه گه وهرترین فرمانی خوا ئیهمال ده کهن كه تهو حیده (خوا به تهنها پرستنه).</p>	<p>۳. [وكانوا يتقون]</p> <p>خو پاریزی ده کهن له سه ریچی کردنس فرمانه کانی خوا، وه له نزیک بوونه وه له نه هیه کانی.</p>
<p>۴. فدرزه کانش وهکو خوی نه نجام نادهن. وه دورون له جه ماعهت و مزگهوت.</p>	<p>۴. سدره پای فدرزه کان سونه ته کانش ده کهن به گویره ی توانا. وه ته هلی جه ماعه تن.</p>

۵. ۆۆر پابه نندن به سوننه ته کانی پتغه مبهرد ﷺ . ۵. بیدعه پیشه یانهو، سوننه تیش غه ریه له ناریاندا.	۶. دۆستی دۆستانی خوان له ته هلی ته وحید و سوننه ته. وه هدر شتیک که خواو پتغه مبهرد پیتیان خوش بیت نموانیش نه و یان پین خوشه. وه دۆمنی دۆمنانی خوان.
۷. پیۆزترین په رستگایان مزگه وته کانن. ۷. پیۆزترین په رستگایان نه زو رگا و مه زارو سهر قه بری پیاوچا گانه. ^(۱)	۸. پیز له پتغه مبهردان رپیاوچا کان ده گرن به گویره ی شهرع، بن زیاد و کم، وه له سنوری عه بدیتی به رزیان ناکه نه وه بۆ مه عبودیتی. وه گویرایه لی فرمانه کانیان ده گهن و خوشیان ده وین.
۹. هۆی که رامه ته کانیان ، ته قوا کردن و گویرایه لی کردنیانه بۆ خوا.. ۹. هۆی دیارده ناعاده تیه به ناو که رامه ته کانیان، یا شهریک بۆ خوا دانسان و هاوار کرده غه بری خوایه، وه یا بیدعه یه. ^(۱)	۶. دۆستی دۆستانی خوان له ته هلی ته وحید و سوننه ته. وه هدر شتیک که خواو پتغه مبهرد پیتیان خوش بیت نموانیش نه و یان پین خوشه. وه دۆمنی دۆمنانی خوان.

(۱) ((وهؤلاء أهل الأحوال الشيطانية في التلبس بمحقون البركات، ويقوون المخافات، ويأكلون أموال الناس بالباطل، لا يأمرن بالمعروف، ولا ينهون عن المنكر، ولا يجاهدون في سبيل الله، بل هم مع من أعطاهم وأطعمهم وعظّمهم، وإن كان تريباً؛ بل يرجحون الشر على المسلمين، ويكفون من أعوانهم و نصرائهم الملاحين)) { ۱ / ۸۴ }.

(۲) ((ولهذا لما كانت عبادة المسلمين المشروعة في المساجد التي هي بيوت الله كان عمار المساجد أبعد عن الأحوال الشيطانية، وكان أهل الشرك والبدع يُعظّمون القبور ومشاهد الموتى فيدعون الميت أو يدعون به أو يعتقدون أن الدعاء عنده مستجاب أقرب إلى الأحوال الشيطانية، فإنه ثبت في الصحيحين عن النبي ﷺ — أنه قال: [لعن الله اليهود والنصارى اتخذوا قبور أنبيائهم مساجد]) المجموع (۱۱ / ۲۹۰)

(۱) ((وأيضاً كرامات الأولياء لا بُدّ أن يكون سببها الإيمان والتقوى؛ فما كان سببه الكفر والفسوق والمصيان فهو من خوارق أعداء الله لا من كرامات أولياء الله، فمن كانت خوارقه لا تحصل بالصلاة والقراءة والذكر وقيام

١٠. دیارده ناعاده تیه کانیان له خواره یه.	١٠. که پامه ته کانیان و ریز لیتانیان له لایه ن.
١١. دیارده ناعاده تیه کانیان دزیو ناشیرین و پیس و زه و مه ندن له دین و دنیا. وهک خواردنی مارو قوتدانی ناگرو له خۆدانی شمشیر... ^(٣)	١١. که پامه ته کانیان سوودی دنیار دینی تیندایه. وهک زیاد بوونی خۆرا و ئار له کاتی پتووستیدا، وههروهه باران بارین و، سه رکه رتن به سه ر دوژمندا.
١٢. گۆزانی و موسیقار په قس و هه لپه رکن تویشی به ئار که پامه ته کانیانه. به لām حه ز له قورئان ناکه ن؛ چونکه سیحه کانیان هه لده وشیتته وه، به تاییه تیش آیه الكرسي .	١٢. قورئان خویندن خۆشترین شته به لایانه وه.

اللیل والدعاء، وأنما تحصل عند الشرك، مثل دعاء الميت والغائب، أو بالفسق والعصيان وأكل المحرمات: كالحياة والزنا، والخنافس والدم وغيره من النجاسات، ومثل الغناء والرقص؛ لا سيما مع النسوة الاحانب والمردان، وحالة خوارقه تنقص عند سماع القرآن وتقوى عند سماع زمامر الشيطان فيرقص ليلاً طويلاً، فإذا جاءت الصلاة صلى قاعداً أو ينفر عنه ويتكلمه، ليس له فيه محبة ولا ذوق ولا لذة عند وحده، ويحب سماع المكاء والتصدية ويجد عنده مواجيد. فهذه أحوال شيطانية وهو ممن يتناول قوله تعالى:

[وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِيضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ] [المجموع (١١/ ٣٠٢)].

[لكن لا تقترن بهم الشياطين إلا مع نوع من البدعة، إما كفر، وإما فسق، وإما جهل بالشريعة، فإن الشيطان قصده اغواء قدرته، فإن قدر على أن يجعلهم كفاراً يجعلهم كفاراً، وإن لم يقدر إلا على جعلهم فساقاً، أو عَصاة، وإن لم يقدر إلا على نقص عملهم ودينهم، ببذعة يرتكبها يخالفون بها الشريعة التي بعث الله بها رسوله ﷺ فينتفع منهم بذلك] ولا يأتيهم الحال إلا عند مؤذن الشيطان وقرآنه، فمؤذنه الزمار، وقرآنه الغناء. ولا يأتيهم الحال عند الصلاة والذكر والدعاء والقراءة. (مصرع الفتاوى)

(٢) قال شيخ الإسلام: ((فلا لهذه الأحوال فائدة في الدين ولا في الدنيا، ولو كانت أحوالهم من جنس عباد الله الصالحين وأولياء الله المتقين. لكانت تحصل عند ما أمر الله به من العبادات الدينية، وكان فيها فائدة في السدين والدنيا لتكثير الطعام والشراب عند الفاقات، واستئزال المطر عند الحاجات، والنصر على الاعداء عند المخافات)). [فالأحوال الرحمانية كرامات أوليائه المتقين يكون سببها الإيمان فإن هذه حال أوليائه... وتكون نعمة الله على عبده المؤمن في دينه ودنياه، فتكون حجة في الدين ولحاجة في الدنيا للمؤمنين] [(١/ ٨٤)].

شهیتانه کان چۆن یارمهتی دۆسته کانیان دهدهن ؟

* هه ندیکیان چ خواردنیک دارا بکات بۆ دهینن.

* دهیبه بۆ شاریکی دور به تاسماندا دهیفرینن. وه له سه ر ئاو دهیپوینن.

* دهیبه نه ئاو ئاگر بۆ نه وهی ئاگری بهر بکه ویت یان بسوویت.

* شوشه ی پۆ دهخۆن بۆ نه وهی بریندار بیئت.

* ماری پۆ دهگرن و پیتی دهخۆن بۆ نه وهی زه وریان لی بدات.

* خه بهری هه ندیک شتی نادیار ی پۆ دهلینن.

* شمشیتری پۆ له خۆ دهدهن بۆ نه وهی زیانی لی بدات و چهنده ها دیارده ی شهیتانی تریشن،

که بۆ سودن و له گومرا کردنی خه لکی زیاتر هیچ سودیکیان نیه.

وه هه رکه سیک نه م دیاردانه به کهرامهت بزانیته و بیانکات به نیشانه ی وه لییتی خوا (أولياء

الرحمن) نه وه گومرا و نه فام و گینه.

چونکه کافرو موشریک و گاپه رست و بت په رسته کانیان نه م دیارده نا عاده تیا نه یان هیه و،

شهیتان زیاتریش یارمهتی نه وان ده دات. کهواته دهیبت نه وانیش کهرامه تیا نه هیهیت و وه لی

خوا بن^(۱). په نا به خوا له م گومرا یییه.

نیشانه ی (أولياء الرحمن) ته نها خوا په رستی و ته قوا و شوین که ورتنی پیغه مبه ره ﷺ نه ک بۆ

بال فرین و مار خواردن و چوونه ئاو ئاگر!!.

شیخ الإسلام ابن تیمیة - په حه تی خوا ی لی بیئت - زۆر به جوانی و ئاشکرای دینی (أولياء

الشیطان) ی بۆ باس کردوین له چه ندان کتا ییدا بزیه شوینی پیویستی لی باس ده کهین:

ده فهرمویت:

(وهؤلاء المشركون قد تمثل لهم الشياطين؛ قد تخاطبهم بكلام، وقد تحمل أحدهم في الهواء،

وقد تخبره ببعض الأمور الغائبة، وقد تأتيه بنفقة أو طعام، أو كسوة، أو غير ذلك، كما جرى مثل

ذلك لعُبَاد الأصنام من العرب وغير العرب، وهذا كثير موجود في هذا الزمان، وغير هذا الزمان، للظالمين المبتدعين المخالفين للكتاب والسنة، إِمَّا بِعِبَادَةِ غَيْرِ اللَّهِ، وَإِمَّا بِعِبَادَةِ لِمَ يَشْرَعُهَا اللَّهُ^(١).

(ولا يجوز لأحد أن يستغيث بأحدٍ من المشايخ الغائبين ولا المتين... بل كل هذا من الشرك الذي حرم الله ورسوله، وتحريمه مما يُعلم بالإضطرار من دين الاسلام، وهؤلاء المستغيثون بالغائبين والمتين عند قبورهم وغير قبورهم - لما كانوا من جنس عباد الأوثان - صار الشيطان يُضَلِّهم، ويغويهم كما يُضَلُّ عباد الأوثان ويغويهم، فتتصور الشياطين في صورة ذلك المستغاث به وتخطبهم بأشياء على سبيل المكاشفة، كما تخطب الشياطين الكهَّان، وبعض ذلك صدق، لكن لا بد أن يكون في ذلك ما هو كذبٌ بل الكذب أغلب عليه من الصدق).

وقد تقضي الشيطان بعض حاجاتهم، وتدفع عنهم بعض ما يكرهونه، فيظن أحدهم أن الشيخ هو الذي جاء من الغيب حتى فعل ذلك، أو يظن أن الله تعالى صور ملكاً - على صورته - فعل ذلك، ويقول أحدهم: هذا سرُّ الشيخ وحاله ! وإنما هو الشيطان تمثل على صورته ليُضِلَّ المشرك المستغيث به)^(٢).

((وهؤلاء الذين يستغيثون بالأموات من الأنبياء، والصالحين، والشيوخ، وأهل بيت النبي ﷺ فأية أحدهم أن يجري له بعض هذه الأمور، أو يحكي لهم بعض هذه الأمور، فيظن أن ذلك كرامة، وخرق عادة بسبب هذا العمل. ومن هؤلاء مَنْ يأتي إلى قبر الشيخ الذي يشرك به ويستغيث به فينزل عليه من الهواء طعاماً، أو نفقة، أو سلاح، أو غير ذلك مما يطلبه فيظن ذلك كرامة لشيخه، وإنما ذلك كله من الشياطين. وهذا من أعظم الاسباب التي عبدت بها الأوثان)^(٣).

((والأسود العنسي الذي ادعى النبوة كان له من الشياطين مَنْ يُخبرُهُ ببعض الأمور المغيبة، فلما قاتله المسلمون كانوا يخافون من الشياطين أن يخبره بما يقولون فيه: حتى أعانته عليه امرأته لما تبين لها كفره فقتلوه.

وكذلك مسيلمة الكذاب كان معه من الشياطين مَنْ يُخبرُهُ بالمغيبات ويُعينه على بعض الأمور، وأمثال هؤلاء كثيرون مثل: [الحارث الدمشقي] الذي خرج بالشام زمن عبدالملك بن مروان

(١) مجمع الفتاوى (٨٣ / ١).

(٢) مجمع (٣٥٩).

(٣) مجمع (٣٦٠ - ٣٦١).

وادعی النبوة وكانت الشياطين يخرجون رجله من القيد، وتمنع السلاح أن ينفذ فيه، وتُسبِح الرخامة إذا مسحها بيده، وكان يرى الناس رجالاً وركباناً على خيلٍ من الهواء ويقول: هي الملائكة، وإنما كانوا جناً، ولما أُمسكهُ المسلمون ليقتلوه طعنه الطاعنُ بالرُمح فلم ينفذ فيه، فقال له عبد الملك: إنك لم تُسمِ اللهَ فسَمَى اللهَ فطعنه فقتله.

وهكذا أهل الأحوال الشيطانية تنصرف عنهم شياطينهم إذا ذكر عندهم ما يطردها مثل آية الكرسي^(١).

((ولهذا لما كانت عبادة المسلمين المشروعة في المساجد التي هي بيوت الله كان عمار المساجد أبعد عن الأحوال الشيطانية، وكان أهل الشرك والبدع يُعظّمون القبور ومشاهد الموتى فيدعون الميت أو يدعون به أو يعتقدون أن الدعاء عنده مستجاب أقرب إلى الأحوال الشيطانية، فإنه ثبت في الصحيحين عن النبي ﷺ أنه قال: [لعن الله اليهود والنصارى اتخذوا قبور أنبيائهم مساجد]^(٢). ((ويروون حديثاً هو كذبٌ باتفاق أهل المعرفة وهو: (إذا أعيتكم الأمور فعليكم بأصحاب القبور) وإنما هذا وضع من فتح باب الشرك.

ويوجد لأهل البدع وأهل الشرك المتشبهين بهم من عباد الاصنام والنصارى والضلال من المسلمين أحوال عند المشاهد يظنونها كرامات وهي من الشياطين مثل أن يوضع عنده مصروع فيرون شيطانه قد فارقه، يفعل الشيطان هذا ليضلهم^(٣).

((فالعبادات والزهادت والمقاتلات والتورعات الخارجة عن سبيل الله — وهو الصراط المستقيم: الذي أمرنا الله أن نسأله هدايته، وهو ما دلّ عليه السنة — هي سبيل الشيطان، ولو كان لأحدهم من الخوارق ما كان، فليس أحدهم بأعظم من مقدمهم الدجال الذي يقول للسماء: أمطري فتمطر وللأرض: أنبي فتنبت، وللخربة أظهرى كنوزك فتخرج معه كنوز الذهب والفضة. وهو مع هذا عدو الله، كافر بالله. وأولياء الله هم المذكورون في قوله: ﴿إِن أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ الذين آمنوا وكانوا يتقون [فهم للمؤمنون المتقون، والتقوى فعل ما أمر الله به، وترك ما نهى الله عنه، فمن ترك ما أمر الله، واتخذ عبادةً لله الله عنها، كيف يكون من هؤلاء ١٩] (المروع ١١ / ٦١٨، ٦١٩)..

(١) المجموع (١١ / ٢٨٥)

(٢) المجموع (١١ / ٢٩٠)

(٣) المجموع (١١ / ٢٩٣)

((ولمّا قال أهل العلم والدين - كأبي يزيد البسطامي ونحوه - لو رأيتم الرجل يطير في الهواء، أو يمشي على الماء فلا تغفروا به حتى تنظروا وقوفه عند الأمر والنهي.

وقال الشافعي: لو رأيتم صاحب بدعة يطير في الهواء، فلا تغفروا به، فالولاء الله المتقون هم المتبعون لكتاب الله، وسنة رسول الله ﷺ.

وأما أهل الشرك والبدع والفجور فأحوالهم من جنس أحوال مسيلمة الكذاب والأسود الغنمي الذين ادّعى النبوة في آخر أيام النبي ﷺ وكان لكل منهما شياطين تخبره وتُعينه^(١).

((ومن الشرك أن يدعوا العبد غير الله، كمن يستغيث في المخاوف والأمراض والفاقات بالأموات، والغائبين.

وهؤلاء المشركون قد يتمثل لأحدهم صورة الشيخ الذي استغاث به. فيظن أنه الشيخ، أو ملكٌ جاء على صورته، وإنما هو شيطان تمثّل له ليُضِلَّهُ ويغويه لما دعا غير الله؛ كما كان نصيب المشركين الذين يعبدون الاصنام تخاطبهم الشياطين. وتترأى لهم، وتخبرهم به من الكذب ما يبين أنهم شياطين. قال تعالى: ﴿هل أتيتكم على من نزل الشياطين؟ تنزل على كل أفكّ أنيس﴾ وهؤلاء كثيرون في المشركين: من الهند والترك، والحبشة، وفي المتشبهين بهم من الضلال المنتسبين إلى الاسلام... منهم من يدخل النار، ويأكل الحيات، ومنهم من يصرخ في بعض الناس فيمرض، أو يموت.

وهذه الأحوال تعرض لهم عند فعل ما يأمر به الشيطان، مثل السماع البدعي، سماع المكاء والتصدية، وغير ذلك؛ فإن الذين يتخذون ذلك قرينة وديناً تتحرك به قلوبهم. ويحصل لهم عنده من الرجل والصياح ما تنزل معه الشياطين. كما يدخل الشيطان في بدن المصروع؛ ولهذا يزيد أحدهم كازباداً المصروع، ويصيح كصياحه. وذلك صياح الشياطين على ألسنتهم؛ ولهذا لا يدري أحدٌ ما جرى منه حتى يفيق، ويتكلم الشيطان على لسان أحدهم بكلام لا يعرفه الانسان، ويدخل أحدهم النار، وقد لبسه الشيطان ويحصل ذلك لقوم من النصارى بالمغرب، وغيرهم. تلبسهم الشياطين، فيحصل لهم مثل ذلك.

فهؤلاء المبتدعون المخالفون للكتاب والسنة أحوالهم ليست من كرامات الصالحين؛ فإن كرامات الصالحين إنما تكون لأولياء الله المتقين^(٢).

(١) المجموع (١١ / ٦٦٦)

(٢) المجموع (١١ / ٦٦٤-٦٦٥).

* دواى نه وهى بۆمان دهركهوت نه وانهى هاوار ده كه نه شينغىكى زیندوى غایب یان مردوى نار گۆز نه وانه (أولياء الرحمن) نین، به لكو (أولياء الشيطان) ن.
وه نهو دیارده سهیره ناعاده تیان هه كه لییان دهینریت كه رامهت نهو، نیشانهى وه لییتى نه، به لكو گومرایییه وهیه كهى شیرك و بیدعو سه ریپچییه.

* با بزانیان ئایا دیارده سهیره کانیان چهند جۆرن و چۆن ده یکهن؟

وه لām: نه م دیارده سهیره ناعاده تیان هه (خارق العاده). له دوو جۆر تیپه ر ناکه ن:

١. حال شیطانی، ٢. و محال بھتانی. یاخود به عیباره تیكى تر:

١. حال ابلیسی، ٢. و محال تلبیسی.

جۆری یه كه م: (حال شیطانی) او (حال ابلیسی):

واته: دیارده كه حاله تیكى شهیتانییه و جنۆكه شهیتانه كان یارمه تیان ده دن و نهو حاله ته یان پێ ده كه ن.

واته جنۆكه ده چیته بهر نهو مرۆڤه و ناو له شهیه وه، جابه هۆی نه ره وه ده چیته نار ناگر، به لām ناگر لاشه ی مرۆڤه كه ناسوتیتیت؟ چونكه بهر ی ناکه ویت و جنۆكه كه دایه وشیه وه. وه هه ره ها مارو دوو پشك ده خۆن، به لām جنۆكه كه ی ناوی خواردوویه تی نهك مرۆڤه كه.

وه شیشه ی سوره وه کراوی تیژ به زمانی داده هیئت و ناسوتیت چونكه بهر جنۆكه كه ده كه ویت. نهك زمانی مرۆڤه كه وه چندان حاله تی سه یرتریش كه شهیتانه كان بۆیان ده كه ن و، خه لگی وا ده زانیت مرۆڤه كه کردوویه تی، هه ره و كه چۆن كه سیکی نه خۆش كه جنۆكه چوویتته ناو له شی و توشی (مَس) بوویت، ده بینین چاره سه ركه ر له مرۆڤه كه ده دات بۆ ده رکر دنی جنۆكه كه، به لām لیدانه كه بهر جنۆكه كه ده كه ویت، بۆیه دواى ده رچوونی جنۆكه كه، مرۆڤه كه هه ست به لیدان ناکات و ده لیتی له ویش نه دراره ^(١).

جوړی دووهم: (محال بُهتاني، او تلبیسي):

واته هم د یارده سیرانه له نه‌نجامي فیثلی دروست کړای سر لئ شتیرنه دروست ده‌بن.
واته به چنده فیثلیکی تاییت هم د یارده سیرانه نه‌نجام دده‌ن.
بؤ نمونه:

* هندیکیان جوړه شتیک ده‌خواته‌وه که کاریگه‌ری ژهری مار ناهیلیت، بویه گائته
له‌گل مار ده‌کات وده‌یگریټ بئ ترس؛ چونکه نه‌گه‌ر پیتی وده‌ات زهری پئ ناکه‌ویت.
* یان راهیتان ده‌کهن له‌سر گرتنی مار به شتویه‌کی فیثل بازانه، که نه‌هیلن ماره‌که به‌وه
رابطات، پیتان وده‌ات.

* وه له (۷۰٪) ی مار ژهری نیو، له (۳۰٪) ژهریان هدیو. وه نه‌وان ده‌یان ناسن و
لیکیان جیا ده‌که‌نه‌وه، بویه هندی جار که ماری ژهرای ده‌یین، ده‌لین نه‌وه ماری بئ
نیجازه‌یه! یان به‌و مارانه ده‌لین که دزستایه‌تی شیتانان‌یه‌ان له‌گه‌لیاندا نیو.
* یان ماری تاري ده‌گرن.

* وه یان پیستی مار داده‌رن و پری ده‌کهن له‌خواردن، وه له‌پیش چاری خه‌لک ده‌غون و
خه‌لک وا ده‌زانیت ماری راستی ده‌خوات ۱۱.
* وه هدیانه جوړه دهرمانیک دروست ده‌کات که کاتن له‌خوئی ده‌ات، ناگر نایگریټ و
نایسوتینیت. بویه به‌سر ناگره‌که‌دا ده‌روات.

* وه هدیانه گولاو له‌ده‌ستی دیت، یان هدیگین دروست ده‌کات ...
* وه چنده‌ها فیثلی تریشیان هدیو که فیثل و سیحر له‌چاری خه‌لکی ده‌کهن. وه له
نه‌فلامی سترکی جیهانی دیارده‌ی زور له‌مانه‌ش سه‌یرتر ده‌یینرین که له‌لایه‌ن که‌سانیکه‌وه
ده‌کرتین که هدر له‌بنه‌رته‌وه کافرن و هیچ نیسانیشیان به‌خوا نیو، که هدموری ده‌گه‌رته‌وه
بؤ فیثلی ون و وردو شراوه، یان جادوو و سیحربازی. به‌لام به‌دوری نازانم که نه‌فامه‌کان نه‌و
کافرانه‌ش به‌نه‌ولیای خوا دابنیت و دیارده‌کانیشیان به‌که‌رامه‌ت!.

وه که زانیت هم دیارده سیرانه چوڼ ده‌کهن، دلنیا ده‌یت که نه‌مانه به‌راستی
(أولياء الشيطان)ن.

وه زانايانی ئیسلام په رده یان لاداره له سهر نهم حالته شه یتانیو، فیله سیحریانه. وه بز خه لکیان ناشکرا کردووه که نهم دیاردانه که رامدت نین و نیشانه ی (أولياء الرحمن) نین. وه بها بگه پښینه وه بز لای شیخ الاسلام - پوهنتی خولی ی یت - بزاین چزن وه سفی نهم دیارده ناعاده یتیا نه ی بز کردوین:

((كرامات الأولياء لا تكون بما ألقى الله عنه ورسوله ... كما لا تكون بترك الواجبات، وإنما هذه المخارق التي يفعلها هؤلاء المبتدعون: من الدخول في النار، وأخذ الحيات، وإخراج اللاذن، والسكر، والدم، وماء الورد. هي نوعان:

((أحدهما)) أن يفعلوا ذلك بحيل طبيعية: مثل أدهان معروفة، يذهبون ويمشون في النار، ومثل ما يشر به أحدهم مما يمنع سُم الحية ومثل أن يُمسكها بعنقصتها حتى لا تضُرَّ، ومثل أن يُمسك الحية المائية، ومثل أن يسلخ جلد الحية ويمسحها طعاماً، وكم قتلت الحيات من أتباع هؤلاء. [وما يصنعونه من السكر واللاذن، وماء الورد وماء الزعفران والدم، فكل ذلك حيل وشعوذة يعرفها الخبير بهذه الأمور] ^(١).

[وإن عامة ذلك عن حيل معروفة وأسباب مصنوعة] ^(٢).

((النوع الثاني)) وهم أعظم: عندهم أحوال شيطانية تعزيبهم عند السماع الشيطاني، فتنزل الشياطين عليهم، كما تدخل في بدن المصروع ويزيد أحدهم كما يزيد المصروع، وحينئذ يباشر النار، والحيات، والعقارب، ويكون الشيطان هو الذي يفعل ذلك، كما يفعل ذلك من تقترن بهم الشياطين من إخوانهم، الذين هم شر الخلق عند الناس، من الطائفة التي تطلبهم الناس لعلاج المصروع، وهم من شر الخلق عند الناس، فإذا طلبوا تحلوا بحلية المقاتلة، ويدخل فيهم الجن، فيحارب مثل الجن الداخل في المصروع، ويسمع الناس أصواتاً، ويرون حجارة يُرمى بها، ولا يرون من يفعل ذلك، ويُرى الإنس واقفاً على رأس الرُمح الطويل. وإنما الواقف الشيطان، ويرى الناس نارا تحمي. ويضع فيها الفوسّ والمساحي، ثم إن الإنس يلحسها بلسانه، وإنما يفعل ذلك الشيطان الذي دخل فيه، ويرى الناس هؤلاء يباشرون الحيات والأفاعي وغير ذلك...

والجهال لاجل هذه الأحوال الشيطانية، والطبيعية، يظنونهم أولياء الله؛ وإنما هذه الأحوال من جنس أحوال أعداء الله الكافرين، والفاسقين^(١)))
 ((وهؤلاء إذا أظهر أحدهم شيئاً خارقاً للعادة لم يخرج عن أن يكون حالاً شيطانياً أو محالاً بهتانياً^(٢)))

* وه هروهها نيمامی الصنعانی بهم شیویه وهسفی کردوون دهفرمویت:

((قلت: هذه أحوال شيطانية، وإلك لمَلَبَسْ عليك إن ظننتها كرامات للأموات أو حسنات للأحياء؛ لما هتف هذا الضال بأسمائهم جعلهم أنداداً وشركاء لله تعالى في الخلق والأمر. فهؤلاء الموتى أنت تفرض أنهم أولياء الله تعالى، فهل يرضى ولي الله أن يجعله المجذوب أو السالك شريكاً له تعالى ونذاً!؟

① إن زعمت ذلك فقد جئت شيئاً إداً. وصيرت هؤلاء الأموات مشركين، وأخرجتهم — وحاشاهم عن ذلك — عن دائرة الإسلام والدين، حيث جعلتهم أنداداً لله راضين فرحين.

② وإن زعمت أن هذه كرامات هؤلاء المجاذيب الضلال المشركين التابعين لكل باطل، المنغمسين في بحار الرذائل، لا يذكرون الله وحده، فإن زعمت هذا فقد أثبت الكرامات للمشركين الكافرين وللمجانين، وهدمت بذلك ضوابط الإسلام وقواعد الدين المبين، والشرع المتين.

وإذا عرفت بطلان هذين الأمرين علمت: أن هذه أحوال وأفعال طاغوتية وأعمال إبليسية يفعلها الشياطين لإخوانهم من هؤلاء الضالين معاونةً من الفريقين. وقد ثبت في الأحاديث أن الشياطين والجآن يتشكلون بأشكال الحية والثعبان. وهذا أمر مقطوعٌ بوقوعه. فهم الثعابين التي يشاهدها الإنسان في أيدي المجاذيب.

وقد يكون ذلك من باب السحر، وهو أنواع وتعلمه ليس بالعسير، بل بابه الأعظم هو الكفر بالله، وإهانة ما عظمه الله من جعله في كنيف ونحوه.

فلا يغتر من يشاهد ما يعظم في عينيه من أحوال المجاذيب من الأمور التي يراها خسواق فلان للسحر تأثيراً عظيماً في الأفعال.

وهكذا الذين يلقبون الأعيان بالاسحار وغيرها. وقد ملأ سحره فرعون الوادي بالثعابين والحيات حتى أوجس في نفسه خيفة موسى - عليه السلام - وقد وصفه الله بأنه سحر عظيم. وأخرج البيهقي في السنن الكبرى. فذكر بسنده إلى الأسود: أن الوليد بن عقبة كان بالعراق يلعب بين يديه ساحر، فكان يضرب رأس الرجل ثم يصيح به فيقول صارحاً فيرد إليه رأسه. فقال الناس: سبحان الله! يُخَيِّ الموتى!!.

ورآه رجل من صالحى المهاجرين، فلما كان من الغد اشتعل على سيفه. فيذهب يلعب لعبه ذلك. فاخترط الرجل سيفه فضرب عنقه وقال: إن كان صادقاً فليُخَي نفسه!!... انتهى

فالأحوال الشيطانية لا تنحصر. وكفى بما يأتي به الدجال^(١). والمعارز اتباع الكتاب والسنة ومخالفتهما. انتهى

وه لێره دا ههروهك چۆن ئیمامی (الصنعانی) بهوه كۆتایی هیئا به كتابه كهی ئیمهش ههه بهوه كۆتایی دههینین بهم نوسراوهی بهردهستت، كه داواكارم له پهروهردگار لێم قهبول بكات و، بۆم به نهجر بنوسیته و، تهنها له بهر خاتری ئههوم بوویته و، موافیقی حهق بووم له نویسنه كه مدا. وه خوای گهوره بیکات به جیاكه رهوهی نیوان دینی تهنها خوا په رستان و دینی هارهشی په یداكه ران. وه سود بگهیه نیته به هه موو موسلمانێکی كورد زوبان به هۆی ئهه نوسراوه، ئهوانیش دوعای به خیرم بۆ بکهه له بهرام بهری.

وسبحان ربك رب العزة عما يصفون. وسلام على المرسلين
والحمد لله رب العالمين

ليلة الخميس

١٦ / ربيع الثاني / ١٤٢٣ هـ

٢٧ / ٦ / ٢٠٠٢ م

أبو عبد الحق عبداللطيف أحمد مصطفى - وفقه الله -

(١) بڕوانه نامیلکهی (جێلێکی مهسیحی دههجال). نویسنی نوسهری ئهه کتێبه.

سەرچاوه گرنه كان ﴿المصادر والمراجع﴾

١. القرآن الكريم. مع التفاسير .
٢. كتب الحديث الشريف. مع الشروح.
٣. كشف الشبهات .
٤. فتح المجيد شرح كتاب التوحيد.
٥. قرة عيون الموحدين.
٦. القول المفيد على كتاب التوحيد ابن عثيمين.
٧. القول السديد شرح كتاب التوحيد. عبدالرحمن بن ناصر السعدي.
٨. مجموع الفتاوى . ابن تيمية
٩. معارج القبول الحافظ الحكمي.
١٠. أعلام السنة المنشورة الحافظ الحكمي.
١١. إغاثة اللفهان ابن قيم الجوزية.
١٢. الجواب الكافي ابن قيم الجوزية.
١٣. الضياء الشارق في رد شبهات الماذق المارق سليمان بن سحمان.
١٤. المدخل لدراسة العقيدة الاسلامية. إبراهيم البريكاني.
١٥. تجريد التوحيد المفيد. أحمد بن علي المقرئ.
١٦. فتاوى اللجنة الدائمة.
١٧. تطهير الاعتقاد الصنعاني.
١٨. تطهير الجنان والأركان عن درن الشرك والكفران. أحمد بن حجر آل بوطامي.
١٩. الآيات البينات في عدم سماع الأموات نعمان ابن المفسر الألوسي.
٢٠. هذه مفاهيمنا صالح بن عبدالعزيز آل الشيخ.
٢١. التوسل أنواعه وأحكامه الألباني.
٢٢. السلسلتان: الصحيحة والضعيفة. الألباني.

بوخته و ناوه روکی کتابه که

پیشه کی:

- ۳.....
- به شی یه کهم: خوا په رستی، به تهنایی و بی شدریکی..... ۹.....
- گرنگترین و له پیشترین زانست نه وه به ئاده میزاد بزانیټ بۆچی دروست کراوه ۱۰.....
- گرنگی خوا به تهنایی په رستن و سووری له شیرک له وه دا دهرده که ویت که کیشی نیوان
- پیتغه مهران و مشریکه کانی که له کانیان تنها له سه ر- تنها خوا په رستن - بووه: ۱۲.....
- حقی خوا له سه ر به نده کانی نه وه به تهنایی په رستن و شدریکی بۆ دانه نین..... ۱۳.....
- په رستن و به ندایه تی بۆ کردن، تنها مافی په روهدگارو، نابیت بۆ غیری خوا بکریټ؟
- چونکه شیرکو، مرؤف پئی له دین ده چیت دهر..... ۱۴.....
- پیناسی عیبادت..... ۱۵.....
- مهرجه کانی عیبادت..... ۱۷.....
- بۆچی خوا په رستین به تهنایی؟..... ۱۸.....
- پرسیار: عیبادت هکان چین و، بۆ کټ ده کریټ؟..... ۳۱.....

به شی دووه م: شه خس په رستی و شدریک بۆ خوا دانان..... ۳۳.....

- زیان و مه ترسی شدریک بۆ خوا دانان له سه ر ئاده میزاد..... ۳۴.....
- شیرک درو جوری مه به ۳۵.....
- شیرکی گه وره [الشرك الاکبر]..... ۳۶.....
۱. یه کهم: شدریک بۆ خوا دانان له په روهدگاریتیدا (الشرك في الربوبية)..... ۳۷.....
- که واته مهر که سی ئیعتقادی واییت که غیری خوا بۆی مه به سه رچاوهی فرمان و نه می و شهریعت و به رنامه دانان بیت، یان شتیک که خوا حلالی کردبیت، نه و به حرامی دابنیت، یان به پیچه وانه وه؟ نه وه شدریکی بۆ خوا دانان له په روهدگاریتیدا (الشرك في التشريع)..... ۳۸.....
- توانای مینانی خوشی و لادانی ناخوشی دانه پال غیری خوا شدریک بۆ خوا دانان له په روهدگاریتیدا ﴿الشرك في إثبات قدرة التصرف لغير الله﴾..... ۴۱.....

- چەند گروپیکی گومرا هەن کە شەریکیان داناون بۆ خوا لە پەرۆردگاریتیدا..... ٤٧
- ٢. دووهم شێرک لە ناو و سیفاتەکانیدا ﴿الشرك في الأسماء والصفات﴾..... ٤٩
- ١) شێوەی یەكەم: التعميل..... ٤٩
- ٢) شێوەی دووهم: وێجواندن (التعميل)..... ٤٩
- (الشرك في العلم): ئیعتیقاد بوون بە غەیری خوا کە عیلمی غەیب دەزانن..... ٥٠
- ٣. سێهەم شەریک بۆ خوا دانان لە پەرستراویتیدا ﴿الشرك في الألوهية﴾..... ٥٤
- شێرک لە پەرستندا شەش جۆری سەرەکی هەیە:..... ٥٥
- ١. ﴿شەریک بۆ خوا دانان لە پەرستن و هاوار بۆ کردن و داوا لێ کردن﴾..... ٥٥
- وازهێنان لە (پەرستنی خوا و داوا لێ کردنی) هەر شێرکەو کۆفرە..... ٥٩
- ٢. شێرک لە نیهت و ویست و مەبەستدا (شرك النية والإرادة والقصد)..... ٦٢
- ٣. شێرک لە گوێزایەلیدا (الشرك في الطاعة)..... ٦٤
- ٤. شەریک بۆ خوا دانان لە خۆشوێستندا (شرك المحبة):..... ٦٦
- ٥. شەریک بۆ خوا دانان لە ترسانێکی نەهێنی بە ئیعتیقادەوه لە غەیری خوا..... ٦٨
- ٦. شێرک لە ئیعتیقاد کردنە سەر و پشت پێ بەستندا (الشرك في التوكل - توكل العبادة)..... ٧١
- ❖ شێرکی بچوک [الشرك الأصغر]..... ٧٣
- شێرکی بچوک لە هەریەک لە: نیهتی دڵ و وتەی زمان و کردەوهی لاشەدا پوو دەدات. بەم
- شێوەیە خوارەوه:..... ٧٤
- ١) شێرک لە نیهت و مەبەستە ون و نادیارو شارلوه کانی دڵ (الشرك في الارادات الخفية)..... ٧٤
- ٢) شێرک لە وتە کانی زماندا (الشرك في أقوال اللسان)..... ٧٧
- ٣) شێرک لە شێوازی کردەوه کانییدا (الشرك في هيئة الأعمال)..... ٨٠
- حوکمی شێرکی بچوک..... ٨١
- جیاوازی لە نێوان شێرکی گەورە و شێرکی بچوک..... ٨٢
- کەواتە شەریک بۆ خوا دانان تەنها بریتی نەبێت لە نوێژ کردن و سۆجده بڕدن بۆ غەیری خوا بە لکەر
- هاوار کردنە غەیری خۆل ئیعتیقاد پێ بوونیشی شێرکی گەورەیه!..... ٨٢
- چەند بە لگە یەکی قورئانی لە سەر بە شێرک دانانی هاوار کردنە غەیری خوا..... ٨٥

بهشی سیپههه: شوبهه کانی شهخس په رستان. وه هه لوه شینه روه کانیان له لایه ن خوا

به تنهها په رستان..... ۹۱.....

شوبهه ی یه کهم: چۆن ئیمه به کافر داده نرین له کاتیکدا باوه پمان به بونی خوا هه یه ۱۹. وه چۆن

ئیمه به موشریک داده نرین له کاتیکدا که ئیعتیقادمان رایه تنهها خوا خالیقه و په روه د گاره به بئ

شدریک؟!..... ۹۰.....

هه لوه شانده وه ی شوبهه که یان. له وه لاسی ئهم شوبهه یه دا به به لگه پوون کرایه وه که: کافریونی

موشریکه کان به هزی ئه وه نه بو، که باوه پمان به بونی خوا، یان تنهها په روه د گاریه تی خوا نه بو بیت و، باوه پمان به

بته کانیان بو بیت که شدریکی خوا بن، له دروست کردن و په روه د گاریه تیدا! نه خیر کوفه که یان له بهر ئه وه نه بو،

چونکه له مه دا شدریکیان بۆ خوا دانه دنار، باوه پمان به تنهها په روه د گاریه تی خوا هه بو، به لām هزی

کافریونیان و، خه له لیان ئه وه بو که: به تنهها ئه وه په روه د کلمیلان نه ده په یست!!..... ۹۰-۱۰۲.....

شوبهه ی دووهه: به لئی هه رچه نده موشریکه کانیش وه کو ئیمه باوه پمان به تنهها په روه د گاریه تی خوا

هه بو، به لām ئیمه له مه دا جیسا ازین که ئیمه خوا ده په رستین و، موشریکه کان خوا یان نه ده په رست و

کافریون!!..... ۱۰۳.....

هه لوه شانده وه ی شوبهه که یان. له وه لاسی ئهم شوبهه یه دا به به لگه پوون کرایه وه که: جیسا ازنی نیه

له نیوان شهخس په رستانی ئه مه ل له گه ل موشریکه کانی کۆن، له م پوه وه که هه ر دوولا باوه پمان به وه به

تنهها په روه د گاریه تی خواو خالیقه تی خوا به لām هه روه دوو لایان نارا زین که تنهها ئه وه خوا یه په روه د گاره ش

په رستار (اله) بیت و هیچ یه کیتی تر نه په رستیت له گه لئی و داوا کردن و سه ربپن و نه زر کردن و به گه وه

دانانی بۆ نه کریت!..... ۱۰۳-۱۰۶.....

شوبهه ی سیپههه: ده لئین: ئیمه وه ک موشریکه کان شدریک بۆ خوا دانائیتین له په رستندار ئیمه خوا

به تنهها ده په رستین. وه هاوار کورده غهیری خوا شرک نیه، چونکه هاوار کردن عیبادت نیه وه ک نوێژو پۆژوو.

وه ئیمه ئه وه ی که عیبادته وه ک سوجه و نوێژو پۆژوو تنهها بۆ خوا ده یکه یین؛ که راته ئیمه شدریک بۆ خوا

دانائیتین له په رستندا وه ک موشریکه کان..... ۱۰۷.....

هه لوه شانده وه ی شوبهه که یان. به به لگه سه له مئترا که:

﴿ هه رشتیک خوا پئی خوش بیت و ئه رمانی به کردن و ئه نجامدانی کره بیت، ئه وه بۆ ئه وه عیبادته وه، بۆ

غهیری ئه ویش بکریت شرکه؟!﴾

وه بۆمان ده رکوت شهخس په رستان خوا ی په روه د گاریان به تنهها نه په رستوه و، شدریکیان بۆ داناره،

وه کو موشریکه کانی پا بردوو، چونکه هه روه کو چۆن موشریکه کانی کۆن شرکه که یان بریتی بو له ئیعتیقاد

بوون به غدیری خواو هوار کړدنه غدیری خوا... به همدان شیواش نه مړې شخس په رستان نیعتیقادیان به غدیری خوا هدی که: سودیان بڼ بهینن و زیانیان له سر لابه، وه هواریان ده که نن و به گوره یان داده نین و لیتیان د ترسن و نه زرو سر پرینیان بڼ ده که نن، وه به مه په رستویان و کړدویان به شریکی خوا له م په رسته دا..... ١١٠-١٠٧

شوبه ی چواره م: ده لئین: نیمه وه کو موشریکه کان نیعتیقادمان به بت و سندهم نیه و هواریان ناکه نین و هیچ بت ناپه رستین. به لکو نیمه نیعتیقادمان به (اولیاء الله) د رستان و خوشه ریستانی خوا هدی وه پیغه مبه ران (علیهم الصلاۃ والسلام) و پیاوچا کان. وه هوار ده که پنه نه وان و داوا له وان ده که نن.

که واته چوڼ د رستانی خوا (اولیاء الله) دهیننه ریزی بت و سندهم. وه چوڼ نیمه ی ریز گرتو له خوشه ریستانی خوا دهیننه ریزی بت په رستان ؟ ١١١

❧ وه لامی شوبه که به پونکړدنه وې نه وې که موشریکه کان ته نها بت و سنده میان

نه ده په رست ، وه پونکړدنه وې: ١١١

(ا) - به لگی نه وې که موشریکه کان جنو که شه یقانه کانیان ده په رست..... ١١١

(ب) - به لگی نه وې که موشریکه کان پیغه مبه ران و چاکه کاران و فرشته یان ده په رست..... ١١٤-١١٥

شوبه ی پینجه م: ده لئین: موشریکه کان بته کانیان کړد بوون به (آله) و به په رستوایان داده نان. به لام

نیمه پیغه مبه ران (علیهم الصلاۃ والسلام) و پیاوچا کان به (آله) دانانین و هیچ که سیک له نیمه نالیت: شیخ

عبدالقاد - بڼ نمونه - (له) - له یان پیغه مبه ر ﷺ (له) - له ١٢٥

❧ ه لوه شانده وې شوبه که یان.

شوبه ی شه شه م: موشریکه کان نیعتیقادیان و ابرو که بته کانیان شایسته ی عبادت بڼ کړدن.

به لام نیمه نیعتیقادمان رانیه که نه ران شایسته ی په رستن بن..... ١٢٥

❧ ه لوه شانده وې شوبه که یان.

شوبه ی هه و ته م: موشریکه کان به واقعی ش عبادت یان ده کړد بڼ نه و بتانه یان. به لام نیمه نه ران

ناپه رستین..... ١٢٥

❧ ه لوه شانده وې شوبه که یان.

شوبه ی هه شته م: موشریکه کان به هزی په رستنی بته کانیان ده یان رست له خوا نزیک بېنه وه و

خیرو خوشیان تروش بیت.

به لām نیتمه جیاوازیڼ له موشریکه کان چرنکه: نیتمه ئهوان ناپه‌رستین تاوه‌کو له خوا نزیکه‌مان بکه‌نه‌وه، به‌لکو به پی‌وزیان ده‌زانین و داوای به‌ره‌کەت و شه‌فاعه‌تیاڼ ئیده‌که‌ین). ۱. ۱۲۵.....

هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی شوبه‌هه‌که‌یان.

شوبه‌هه‌ی نو‌یه‌م: موشریکه‌کان ب‌یه کافر بوون و به موشریک دانران؛ چونکه سه‌ربه‌خۆ داوایان له پیاوچا‌کان ده‌کردو ئه‌وانیان ده‌به‌رست. به‌لām نیتمه ئه‌وان ناپه‌رستین و داوای واسیته‌و شه‌فاعه‌تیاڼ ئیده‌که‌ین و وه‌سیله‌مانن بۆ نزیك بوونه‌وه‌مان له خوا !! ۱۳۳.....

هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی شوبه‌هه‌که‌یان: هاوارکردنه‌ غه‌یری خوا، په‌رستنی غه‌یری خوا شیرکه؛ جا سه‌ربه‌خۆ ب‌یت یاڼ به واسیته، واته به‌هر شتویه‌که‌ هاوار بکه‌یته غه‌یری خوا هه‌ر شیرکه؛ جا باوه‌پت و اب‌یت که خودی پیاوچا‌که‌که وه‌لامت ده‌داته‌وه سه‌ربه‌خۆ، یاڼ باوه‌پت و اب‌یت بۆت له خوا ده‌پارێتته‌وه‌و واسیته‌ت بۆ ده‌کات لای خوا، بۆ ئه‌وه‌ی خوا وه‌لامت بداته‌وه. هه‌مووی هه‌ر شیرکه‌و کوفره. ۱۳۸-۱۳۳.....

شوبه‌هه‌ی ده‌یه‌م (التوسل): شه‌خس په‌رستان لایان وایه که نه‌ر وه‌سیله‌یه‌ی خوا فه‌رمانی کردوه به‌ گرتنه‌ ده‌ست له‌و نایه‌ته‌دا: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ المائدة (۳۵) بریتیه‌یه له‌ جه‌زه‌تی شیخ و پیاوچا‌کان، وه‌ وا ده‌زانن که ئه‌وان له‌خوا نزیکیان ده‌که‌نه‌وه، له‌به‌رته‌وه کردو‌یانن به واسیته‌ بۆ‌لای خواو داوای له‌ خوا نزیك کردنه‌وه‌یان ئی ده‌که‌ن! ۱۳۹.....

هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی شوبه‌هه‌که‌یان:

- زانایانی مانا لیک ده‌وه‌ی قورئان (المفسرون) فه‌رمو‌ویانه‌ وه‌سیله‌ بریتیه‌یه له (نزیك بوونه‌وه له خوا به: کردنی فه‌رمانه‌ کانی و دورکه‌وتنه‌وه له نه‌هیه‌ کانی به خالیسی له‌به‌ر خواو به‌م شتیه‌یه‌ش که محمد ﷺ پیتی را‌گه‌یان‌دوو‌ین له په‌روه‌رد‌گاره‌وه).

۱۳۹.....

- ت‌ی‌بینی: ته‌وه‌سول دوو جۆره: ۱۴۱.....
- ۱. یه‌ که‌م: ته‌وه‌سولی شه‌رعی. ۱۴۱.....
- ۲. دووه‌م: ته‌وه‌سولی نا شه‌رعی (التوسل الشرکي أو البدعي). ۱۴۲.....
- فوائده‌ منتقاة من کتاب: (عقيدة الوسيلة والتوسل): التوسل بالنبي ﷺ. ۱۴۶.....
- قیاس التوسل علی التبرک لا یجوز. ۱۴۷.....
- حدیث الأعمی. ۱۴۷.....

- نحن أهل السنة والجماعة حينما نقول بمنع التوسل بالذات والجاه ... ليس معناه أننا ننكر فضله ﷺ أو فضل الانبياء والصالحين أو نقول بأنهم ليسوا وجهاء عند الله ، حاشا لله ذلك ولكننا كمسلمين يجب أن ننضبط بالدليل فما قام به الدليل الصحيح أخذنا به . وأما ما قام به دليل ضعيف وفيه من دخن العقول والأهواء أو تفسير للدليل ليس بالقوي فنحن لسنا مجبورين على الأخذ به ۱۵۱

شوبهه ی یانزهههم (الواسطة): ده‌لێن هه‌روه‌ك له‌ دنیادا خه‌لكی پتیرستی به‌ واسیته‌ هه‌یه‌ له‌ نێوان خۆیان و ده‌سه‌لات دارو کاریه‌ده‌ستان، به‌هه‌مان شێره‌ش بۆلای خوا پتیرستان به‌ واسیته‌ هه‌یه‌و ئیمه‌ داوا له‌م واسیتانه‌ ده‌که‌ین که‌ پتغه‌مه‌ره‌ن (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاكانن ﴿ داوی مردنیان ﴾ و ته‌وانیش داوا له‌ خوا ده‌که‌ن هیدایه‌تمان بدات و بۆق و به‌خته‌وه‌ریمان پێ به‌خشیت و ناڕه‌حه‌تی و زه‌ره‌رو ناخۆشیمان له‌سه‌ر لا‌بات و سه‌رمان خات؛ چونکه‌ ته‌م واسیتانه‌ له‌ خوا نزیکن و را جواته‌ ئیمه‌ پاسته‌وخۆ داوا له‌ خوا نه‌که‌ین و داوایه‌که‌مان له‌ ڕیگی واسیته‌ کانه‌وه‌ بیته‌؛ چونکه‌ داواي ته‌وان بۆ ئیمه‌ باشته‌ له‌ داواي پاسته‌وخۆی خۆمان. ۱۵۳

هه‌له‌وه‌ شانده‌نه‌وه‌ی شوبه‌هه‌که‌یان: ۱۵۳

له‌ وه‌لامی ته‌م بۆچونه‌ هه‌له‌یه‌دا ده‌لێن: ته‌م جۆره‌ بیروباوه‌رو بۆچونه‌ سه‌رچاوه‌که‌ی زۆر تاوانیکی گه‌وره‌یه‌ چونکه‌ له‌وه‌ سه‌ری هه‌له‌داوه‌ که‌ ته‌شبهه‌ی خوای په‌روه‌ردگار گراوه‌ به‌ ده‌سه‌لات داڕیکی دروست کراو. واته‌ خوای په‌روه‌ردگار چوێنراوه‌ (شَبَّهَ) به‌ به‌نده‌ی دروستکراو. وه‌ ته‌م وێچواندن و ته‌شبهه‌ کردنه‌ش:

أ- له‌لایه‌که‌وه‌ شێرك بریاردانه‌ بۆ خوا، هاوشتیه‌و هاوه‌ڵ دانانه‌ بۆ په‌روه‌ردگار ؛ که‌ وه‌ك کاریه‌ده‌ستیک بروامان پێی بیته‌، واته‌ چۆن پتووستیمان به‌ واسیته‌ هه‌یه‌ بۆلای کاریه‌ده‌ستیکی (زالم) یان (بێ ناگا) یان (بێ ده‌سه‌لات)، به‌هه‌مان شێره‌ش وابزانریت پتووست به‌ واسیته‌ ده‌کات بۆلای خوای (عادلی) (به‌ ناگای) (به‌ ده‌سه‌لات).

ب- وه‌ له‌لایه‌کی تریشه‌وه‌ دا به‌زاندنی ڕێژو قه‌درو گه‌وره‌یی خوایه‌ که‌ (ته‌شبهه‌) بکریته‌ به‌ کاریه‌ده‌ستیک له‌وه‌دا که‌ پتووست به‌ واسیته‌ بکریته‌ بۆلای و به‌بێ واسیته‌ وه‌لامان نه‌داته‌وه‌ یارمه‌تیمان نه‌دات ، وه‌ به‌ هۆی واسیته‌ بتوانریت کاریگه‌ری له‌سه‌ر بکریته‌ و واسیته‌ که‌ ته‌نسیری ئی بکات !! . سبحان الله په‌روه‌ردگار زۆر پاک و به‌رزتره‌ له‌م جۆره‌ باوه‌رو بۆچونه‌ی نه‌فامان.

شوبه‌هه‌ی دوانزه‌هه‌م (الشفاعة): ده‌لێن: هه‌موو موسلمانیک باوه‌ری وایه‌ که‌ پتغه‌مه‌ره‌ ﷺ و پیاوچاكان شه‌فاعه‌ت ده‌که‌ن بۆ موسلمانان له‌ بۆژی قیامه‌تدا. که‌وابو ئیمه‌ هه‌ر له‌ دنیادا به‌زویی داواي نه‌و شه‌فاعه‌ته‌یان ئی ده‌که‌ین که‌ خوا پتیی به‌خشیون. وه‌ ده‌لێن له‌ی پتغه‌مه‌ره‌ی خوا ﷺ شه‌فاعه‌تمان بۆ بکه‌ لای خوا. وه‌ نه‌ی شیخ عبدالقادری گه‌یلانی شه‌فاعه‌تمان بۆ بکه‌ لای خوا. چونکه‌ هه‌روه‌كو له‌ قیامه‌تدا داواي

شه فاعهت و به فریا که رتیان لی ده کین، به هه مان شتووش دروسته له دواى مردنیشیان هه دوايان لی بکهین ا. ۱۷۱.....

هه لوه شاندهوهی شوبه که یان: له وه لاما ده لئین: به لئ پاسته شه فاعهت ده کین، دواى نه وهی خوا ریگایان پی دوات، له و سنوره دا که بزبان داده نیت، بز نه که سه شه فاعهت بکهین که ته نها خوا پد رست (مُوحَد) بوو، هاربه شی بز خوا پیدا نه کردووه، هارای نه کردووه غهیری خوا. جا بی نه وهی نیمه ش دوايان لی بکهین شه فاعهت مان بز بکهین، خوا ریگای شه فاعهت کردنی پی داوین. به لام له گه ل نه وه شدا هه رامیشی کردووه که نیمه له دنیا دواى شه فاعهت کردنیان لی بکهین و هارایان بکهین دواى مردنیان. چونکه هارار کرده غهیری خوا شیر که، وه دواى شه فاعهت له مردو و ناکریت، وه شه فاعهت هه مووی مولکی خواهر، دوا له خاوهن مولک ده کریت که پدرو دگاره، وه تاره کو خزی ریگا نه دات، که س ناتر نیت شه فاعهت بکات و، بز که شیش ناکریت. ۱۷۱.....

شوبه ی سیانزه هه م: قیاسی مردوو بو سهر زیندو ا شخس په رستان ده لئین به به لگهی قورئان شهید دواى شهید بوونیشی هه به زیندوو داده نریت، وه پیغه مبه رانیش له شهید هه کان پله یان به رزته که رابوو نه رانیش زیندوون، وه که زیندووش بن نه و هیچ مانعیک نیه له دوا لیکردنیان و کردنیان به واسیته بز لای خوا ا. ۲۰۱.....

هه لوه شاندهوهی شوبه که یان. قورئان پیغه مبه ر ﷺ و شهیدان و گشت مردوانی به مردوو داناون. وه هه رکه سن و ابرانیت ژبانی ناو گور بریتییه له هه مان ژبانی دنیا، نه وه نه فاصه و پشت هه لکردووه له قورئان و سوننهت. جا که زانیمان جیاوازی هه یه له نیوان مردوان و زیندوانی دنیا؛ نه و کاته ده رده که ویت که نابیت قیاسی مردوو بکریت هه سهر زیندوو، وه نابیت نه و حوکمانه ی زیندوو هه یه تی، بز مردوس دابنرین. که واته له دنیا تا وه کو پیغه مبه ر ﷺ له ژباندا بوو، دروست بوو موسلمانان چوپانه لای، وه دواى دوعا و شه فاعهت یان لی کردبا، به لام دواى مردنی نه وه دروست نییه و به شیرک داده نریت، وه له بهر نه وه هاوه له به ریزه کانی کاری وایان نه ده کرد.

شوبه ی چواره ده هه م: شوبه یه کی تریان له سهر بز چونه شیرکیه که یان بریتییه له نایه تی:

«وَلَا تُهْمُ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاؤَكَ فَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ الرَّسُولُ لِحُدُودِ اللَّهِ تَوَّابٌ رَحِيمٌ» ۶۴..... ۲۰۵

له وه لامی نه و شوبه یه دا ده لئین: نایه ته که لیخو شبورنی خوا یی به ستوته وه به سن مه رجه وه:

۱- هاتنیان بز لای پیغه مبه ر ﷺ تا زیندوو بوو له دنیا دا (مجینهم الیه ﷺ)

۲- دوا کردنی خزیان له خوا بز لیخو شبورنی گونا هیان (استغفارهم الله تعالی).

۳- داراگردنی پیغه‌مبەر ﷺ له خوا بۆ لیخۆشبوونی گوناھیان (استغفار الرسول لهم) .

وه مهرجی یه‌كهم و سینه‌میش مه‌وجود نویه له‌وانده‌ا كه ده‌چنه لای گۆزی پیغه‌مبەر ﷺ به‌ ییازی نه‌وی نایه‌ته‌كه شولیان بكات و په‌حه‌تی خوایی بیانگریته‌وه.

شوبه‌ی پانزه‌ههم: شوبه‌یه‌کی تریان له‌سه‌ر بۆ‌چونه‌ شریکه‌ که‌یان بریتیی‌ه له‌ نایه‌تی: ((استغاثه‌

الذي من شيمته على الذي من عدوه)) نمر ۱۰..... ۲۱۷

﴿ الرد عليهم: أَمَا اسْتَغَاثَ حَيٌّ بِحَيٍّ فَمَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ وَلَيْسَ فِي جَوَازِهِ خِلَافٌ كَالْفَرِيقِ الَّذِي يَنَادِي مَنْ عَلَى الشَّاطِئِ، أَغَثْنِي مِنَ الْفَرَقِ وَسَاعِدْنِي.

شوبه‌ی شانزه‌ههم: شوبه‌یه‌کی تریان له‌سه‌ر بۆ‌چونه‌ شریکه‌ که‌یان بریتیی‌ه له‌: چه‌ند

حه‌ دیستیک..... ۲۱۷

﴿ هَلْوَه‌ شاندنه‌وی شوبه‌ که‌یان: نه‌وی كه‌ دلایان پتی خوش بوو هه‌ دیستیکي راست(صحیح)

نویه، که‌واته به‌ به‌لگه‌ دانانریت. وه‌ هه‌روه‌ها سه‌ره‌پای نا‌ پاستیتتی هه‌ دیسه‌ که‌شیان، تیگه‌ یشتنه‌ که‌شیان لیتی هه‌ر نا‌راسته‌ و به‌لگه‌ نویه له‌ سه‌ر بیروبواوه‌ که‌یان.

شوبه‌ی هه‌ڤده‌ههم: ده‌ئین: ئیمه‌ ده‌ئین: (لا اله الا الله، محمد رسول الله)، وه‌ ده‌ئین ته‌نها خوا

په‌رستارو (ئیلاهه‌). وه‌ پیغه‌مبهران (علیهم‌السلام) و پیاوچاکان و فریشه‌ ته‌کان هه‌چیان په‌رستارو (ئیلاه) نین، وه‌ هه‌موویان بنده‌ی خوان. به‌لام موشریکه‌ کان رازی نه‌بون بئین: (لا اله الا الله، محمد رسول الله) وه‌ باوه‌ریان وابوو له‌ گه‌ل خوا په‌رستارو ئیلاهی تریش هه‌ن و، ده‌یان په‌رستن. وه‌ عیساو عه‌زه‌یرو پیاوچاکان و فریشه‌ کانیان به‌ په‌رستارو (آله‌) داده‌نان.

که‌واته چۆن ده‌بیت ئیمه‌ وه‌کو نه‌وان به‌موشریک حیساب بکړین، ته‌نها له‌ به‌رله‌وه‌ی هه‌وار ده‌که‌ینه پیغه‌مبهران (علیهم‌السلام) و پیاوچاکان و به‌وه‌سیله‌یان داده‌ئین که‌ بینه‌ واسیته‌مان و لای خوا شه‌ فاعه‌ تمان بۆ

بکه‌ن ۱۹..... ۲۱۵

﴿ هه‌له‌وه‌ شاندنه‌وی شوبه‌ که‌یان. وه‌ پوونکردنه‌وی نه‌وی که‌ چ کاتیک مرۆڤه‌ ته‌واوی ده‌بیته‌ موسلمانیکي راست.

وه‌ نایا ته‌گه‌ر به‌ته‌واوی وازی نه‌هیتانیت له‌ شریک و به‌راستیش باوه‌ری به‌ مانای (لا اله الا الله) نه‌بیت، نه‌وه‌ ته‌نها به‌ وتنی به‌ راستی ده‌بیت به‌ موسلمان، وه‌ به‌مه‌ وازی لی ده‌هیتنریت؟.

شوبه‌ی هه‌ژده‌ههم: ده‌ئین: نایا مرۆڤه‌ به‌ وتنی ﴿ لا اله الا الله محمد رسول الله﴾ نایه‌ته‌ ناو ئیسلام؟.

وه‌ به‌م شاهیدیه‌ش خوین و مالی پارێزراو ناییت؟ وه‌ که‌ نه‌م وشه‌یه‌ کو‌تا وو‌شه‌ی بیت له‌ ژیا‌نیدا نا‌چیته‌ به‌هه‌شت ۱۹.

كه و ابوو چوڼ لټوې نه هلې سوننت، توهنې شړك و گزړېه رستې ونه قامې دده نه پال نهو كه سانه دى كه
ليعتيقاديان به شخس ر به قهرې پياوچاكان هدير، هاراريان ده كنه، له كاتيكدا كه نه وان شايه تيش
ده هيتن به (لا إله إلا الله، محمد رسول الله) وه هديره ها نويزيش ده كن و زيكريش ده كن ؟! ۲۲۱

❧ هه لوه شانده نوې شوبه كه يان وه پرون كړنه نوې نه وې كه به چ شتيك مرؤ له دين دهره چيت ؟
شوبه ي نوژده همم: نه گهر هارار كړنه غه يري خوا شړكه، نه دې بز ولاميان دهرتيره و، جار جار
داوا كاريه كايان دينه جن ؟! ۲۳۵

❧ هه لوه شانده نوې شوبه كه يان. شهيانه جنزه كان يارمه تي نهو كه سانه دده نه كه هارار ده كنه
غه يري خوار شريكي بز پيدا ده كن له پشت پې بدست و ليعتيقاد پې بوون. وه پهره رديگار بزيه مزله تي
شهيانه جنزه كانې داوه دم يارمه تي به نهو جزوه گزړېه رستانه بدن؛ بز نه وې خواي گوره بنده كانې به
يه كترى تاتي بكاته ورو ته نها بز تاتي كړنه ورو دروستي كړوون. جنزه كان به مرؤفه كان تاتي ده كاته و؛
نايا خويان لي ده گزړت به و كه هندنك له مرؤفه كان هاراريان ده كنه و به قسه يان ده كن، نايا به وره پازي
دوبن بكرين به شريكي خوا ؟! وه هديره ها مرؤفه كانيش به جنزه كان تاتي ده كړنه و نايا ته گهر بينيان
نهو كه سانه دى هارار ده كنه غه يري خوا هندنك جار ولاميان دهرتيره و داوا كاريان جي به جن دهرتيره و
ده تاون هندنك شتي ناعاده تي بكه به هزي يارمه تي جنزه و شهيانه كان؛ نايا مرؤفه كان كه نه وريان بيني
باوړيان پې ده كن و له ته نها هارار كړنه خوا لاده دن بز هارار كړنه غه يري خوار ليعتيقاد بوون به غه يري
خوار پشت بدست به غه يري خوا ؟! ۲۳۶

*..... پرسيار: نايا شهيانه كان وه لامې داوا كاري نهو گزړېه رستانه دده نه و كه هارار ده كنه

پتفه مبه ران (عليهم الصلاه والسلام) و پياوچاكان ؟ ۲۴۸

○ داخوازي و داوا كاريه كان دوو چوڼ: ۲۴۹

(۱) چوړي يه كه م: نهو داخوازي و داوا كاريانه دى كه هيچ كه سيك راسته وخو له توانيدا نيه جي

به جتيان بكات، ته نها پهره رديگار نه بېت. ۲۴۹

*..... به لام - له وانه يه بگوتريت: كه و ابوو بزجي نه خو ش و شيت براونه ته لاي گزړې فلان پياوچا كه و

هاوار كراوه ته پياوچا كه كه بز شيفا ناردن يان بز پارانه وه له خوا. دواي نه و به كسه ر

نه خو شه كه چاك بز ته ورو شيته كه هاتوته وه هوش خوي. وه فلانه ژنه مندالي نه ده بوو مندالي

بوو دواي كه پانه وې له سره گزړې فلان وې (پياوچاك) ؟ ۲۴۹

*..... پرسيار: نايا نه گهر يه كيك بلت باشه باوړه پمان هيتا كه ته نها خواي گوره داوا كاريه كه دى جي

به جن كړوو، نا په حه تيه كه دى لاد، به لام ناكړي بلتين چونه لاي قهرې شتخه كه و داوا كړدن لتي

بوو به هزي نه وې پهره رديگار وه لامان بدانه و ؟! ۲۵۰

۲) جۆری دووهم له داواکاریه کان: ئەو داواکاریانهی که دابین کردنیان له توانای مرقۆ ، و جنۆکه دا

ههیه، به ئینن و ئیراده ی خوا: ۲۶۲

"..... ئایا ئەگەر یه کێک بێت: وه لām درانه وه یان به ئیننن خوا، نیشانە ی ئی پازی بوونی خوایه ! چۆنه ؟.

..... ۲۶۵

شوبهه ی بیسته م: ئایا دیاردە ناعاده تیه کانیان ﴿خوارق العاده﴾ به که رامەت دانانین؟! و

نیشانە ی ئەو نین که خاونه کانیان وه ی و خۆشه ویستی په روهر دگار بن؟! ۲۶۷

﴿ هه لوه شانده وه ی شوبهه که یان وه پورنکردنه وه ی له وه ی که دوو جۆر وه ی هه یه: ۲۶۷

جۆری یه که م: (وهلس خوا) واته دۆست و خۆشه ویستی خوا.

جۆری دوو که م: (وهلس شه ییتان) واته دۆست و خۆشه ویستی شه ییتان.

○ (أولياء الله) ئەوانەن که ئەم دوو سیفه ته یان هه یه: ۲۶۹

۱. الذين آمنوا: ئەوانە ی ئیمانیا ن هه ناوه .

۲. وكانوا يَتَّقُونَ: وه ته قوای خواش ده که ن، به کردنی فرمانه کانی و دوورکه و تنه وه له

قه ده غه کانی.

○ ئیمان بوون به خوا به سێ شت ده کریت: ۲۶۹

○ به لām ئیمان بوون به پێغه مبه ر ﷺ به هه شت شت ده بێت: ۲۷۰

○ ته قوا بریتیه له دوو برکه: ۲۷۲

۱. أن تعمل بطاعة الله، على نور من الله، ترجو ثواب الله،

۲. وأن تترك معصية الله، على نور من الله، تخاف عقاب الله

○ ئایا هه ر موسلمانێک واجبه کان بکات و دوور بکه ویتته وه له حه ر اهه کان وه ی خوایه ؟ ۲۷۶

○ ئایا به چ شتیکی تر مرقۆ زیاتر له خوا نزیک ده بێته وه، چاکتر ده بێته وه ی خوا ؟! ۲۷۶

○ جیاوازی له نێوان أولیاء الشیطان وأولیاء الرحمن. ۲۸۰

○ شه ییتانه کان چۆن یارمه تی دۆسته کانیان ده ده ن ؟ ۲۸۳

○ دیارده سه یره کانیان چه ند جۆرن و چۆن ده یکه ن؟ ۲۸۷

﴿ سه رچاوه گرنگه کان (المصادر المهمة). ۲۹۲

﴿ بوخته و ناوه پۆکی کتێبه که ۲۹۳